אלגז אלאול מן

סדר טהרות

מע שרח

הרב רבינו משה בן ר׳ מימון זצ״ל

ישתמל עלי צדר אלסדר ושרח מסכת כלים.

סדר טהרות

עם פירוש

הרב ר׳ משה בן מימון זצ״ל

בלשון ערבי על פי כ״י פאריס ואקספורד

ונעתק מערבי לעברי

על ידי

נפתלי יוסף בן לאאמ״ו צבי הירש דירנבורג.

חלק ראשון

כולל הפתיחה והפירוש על מסכת כלים.

ברלין, תרמ״ו.

בדפוס של צבי הירש אויצקאווסקי בברלין.

גליון 1—10

KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA
B. 300/1.

מודעה.

ההוברת השנית תכלול סוף מסכת כלים עם ההערות והתיקונים להפתיחה ולמסכת כלים והציורים השייכים לזאת המסכת. ואשאל מאת קוראי ההוברת הראשונה שלא יהריצו עלי משפטם כי אם אחרי ראותם הדברים הנספחים אל זה ההלק. כי רבו גם רבו השגיאות והטעיות אשר נפלו בעלים הראשונים מחוסר ידיעת המגיה בל' ערבי ועיני כהות כבדו מזקן. ובדעתי ליתן בראש ההוברת השנית איזה עלים לתרופה למלאות על ידם מקומות העלים ההם. וגם עתה אציג לפני הקורא איזה תיקונים הנצרכים מאד מאד:

12b שורה 32: שין נסך ימא. — 13b ש' 32: אפילו בשעת. — 14b ש' 20: במגע הוא אשר אם נגע ברבר יעשהו ראשון. — ש' 21: זה הדבר שני והבן זה. — 17b ש' 6: מוכרה שלעולם. — 27b ש' 39: הבגד בלהם הלחם שני ואם נגע הלחם בגויד. — 28b ש' 36: ואמרו לא ימא. — 32b ש' 21: ממשפחתו. — 37b ש' 7: משבב זב. — 39a ש' 25: מן נבח זב. — 39b: מי שבעל זב. וכן הניה כבר בעל מים טהורים, והנוסחא הזאת נמצאת בכתבי יד, והר"כ הוכיח זה מאמרם בספרא ואינו מטמא את מה שהוא בועל ולא אמרו את נבעלתו. — שם שורה 36: כמוה ושהוא. — 42a ש' 13: אדם אן קולה או בעצם אדם, וכן בעברי: שבאמרו או בעצם אדם ירצה. — ובאיזה מקומות הוסרה הנקודה מעל השית במלת גלט בענין עובי.

גם העירני החכם החוקר הרב ר' עמנואל לאוו על שמות איזה צמחים שלא העתקתים כראוי. ואלו ההערות יבואו בסוף מסכת כלים.

M. T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

111906411

סדר טהרות.

בשם יי אל עולם.

צדר אלסדר

מעלום אנה קד תקדם לנא פי הדה אלגמסה סדרים אלמתקדם שרחהא אצול כתירה מן אלטמאות ואלטהרות ובנאצה פי מסכת עדיות. וכל מא נא מנהא חית מא נא אנמא אנגלב פי גיר מוצעת למעני מא ואצולהא ופרועהא כלהא אנמא הי פי הדא אלסדר. פלדלך ליס אחיל פי הדא אלסדר עלי מא קד תבין פי סדר מתקדם מן אמר טומאה או טהרה בל אנעל אלכלאם פי הדא אלגרץ מסתקל בנפסה גיר מפתקר לסדר אכר. ואנא אקדם הנא מקדמאת תכון מפתאה למא יתצמנה הדא אלסדר בעד אן אקול אן כל נוצאה מן אלנוצאת אלמדכורה פי אלתורה פמבדאהא ואסתנאדהא אלי נוע מן אנואע אלחיואן צרורה גיר אלצרעת פאנהא תנגס אלתיאב ואלחישאן דון אן יכון אלאנסאן מבדא דלך כמא נצת אלתורה. ואן ליס פי גמיע אנואע אלחיואן מא ינגס והו חי או ינתגס והו חי גיר אלאנסאן וחדה אמא סאיר אנואע אלחיואן פהי כלהא טאהרה פי חאל חיותהא לא תנגס גירהא ולא תנתגס מן גירהא ואלאנסאן וחדה ינגס והו חי וינתגס והו חי באלנוצאת אלתי יאתי וצפהא.

ודלך אן אקסאם אלנוצאת בחסב מא נא בה נין אלתורה אחד עשר קסמא טומאת שרץ וטומאת נבלה וטומאת מת וטומאת שכבת זרע וטומאת מי חטאת וטומאות החטאות וטומאת זב וטומאת זבה וטומאת נדה וטומאת יולדת וטומאת צרעת. ומן הדה

אלטמאות

פתיחת הסדר

ידוע שכבר קדמו לנו באלו החמשה סדרים אשר קדם ביאורם שרשים רבים מן הטומאות והטהרות ובפרט במסכת עדיות. וכל מה שבא מהם באיזה מקום שיהיה אין זה כי אם שהתגלגל בזולת מקומם לאיזה ענין ושרשיהן וענפיהן אינם אלא בזה הסדר. ולזה לא אסמך בזה הסדר על מה שכבר התבאר בסדר קדום מענין טומאה וטהרה אבל אדבר בזה הדבר באופן שיעמוד בפני עצמו שלא יצטרך לסדר אחר. ואני אקדים לך בכאן הקדמות שיהיו מפתח למה שיכללהו זה הסדר אחר שאומר שכל טומאה מהטומאות הנזכרות בתורה התחלתן וסמיכותן אל מין ממיני הבעלי חיים בהכרח חוץ מצרעת שהיא תטמא הבגדים והכתלים בלתי שיהיה אדם התחלת זאת הטומאה כמו שבא בתורה. ושאין בכל מיני הבעלי חיים מי שיטמא בעודנו חי או יטמא והוא חי זולת האדם לבדו אבל שאר מיני בעלי חיים כולם טהורים בעודם בחיותם לא יטמאו זולתם ולא יטמאו מן זולתם והאדם לבדו יטמא והוא חי ויטמא והוא חי בטומאות אשר יבוא תארם.

וזה שחלקי הטומאות לפי מה שבא לשון התורה אחד עשר חלקים טומאת שרץ וטומאת נבילה וטומאת מת וטומאת שכבת זרע וטומאת מי חטאת וטומאת החטאות וטומאת זב וטומאת זבה וטומאת נדה וטומאת יולדת וטומאת צרעת. ומאלו

הטומאות

Seder Taharoth.

AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

אלטמאות טומאה תכון פיהא אבות כתירה ומנהא מא פיהא אב ואחר פקט והדא תפציל דלך.

טומאת שרץ פיהא אב ואחר פקט ודלך אן אלשרץ נפסה הו אב הטומאה. והדא אלאסם אעני אלשרץ ואקע עלי כל שרץ מן אלתמאניה אנואע אלמדכורה פי אלתורה והי החלד והעכבר והצב והאנקה והכח והלטאה והחמט והתנשמת. ודם אלשרץ ולחמה ושחמה פי אלנגאסה סוי וארבעה מנהא גלודהא ולחומהא איצא סוי והי האנקה והכח והלטאה והחמט ועשאם אלשרץ וחרהא במגרדהא לא תנגס וסאיר אלשקצים ואלשרצים כאלצפרדע ואלסלחפאת ואלאפאעי ואלחיאת ונחוהא אלכל טאהר לא ינגס.

וטומאת נבלה פיהא אב ואחר פקט ודלך אן אלנבלה נפסהא אב הטומאה. והדא אלאסם ואקע עלי אלמיתה מן נמיע אנואע אלבהמה ואלחיה בין טמאה בין טהורה. ובין אלטמאה ואלטהורה פרק ודלך אן אלטהורה אדא נשחטה שחיטה כשרה עלי מא תבין פי חולין פהי טאהרה ואלטמאה לא פרק בין אן תדבח או תנחר או תמות מותהא אלטביעי. ואיצא אן נבלת בהמה טמאה וחיה בין טמאה בין טהורה לא פרק בין לחמהא ושחמהא לטומאה ובהמה טהורה ליסת כדלך בל שחמהא אדא מאתת לא ינגס בוגה. וסנבין עלה דלך פי מוצעה מן עקצין. ודם נבלה לא ינגס טומאת נבלה לא מן אלטהורה ולא מן אלטמאה וכדלך אלעשאם במגרדהא דון לחם ואלקרון ואלאשלאף ואלאשפאר אדא באנת מן אלגתה לא תנגס. אמא אלמך אלדי פי דאכל אלעשאם פהו ינגס מן אלנבלה מתל בשרה וכדלך הו מן אלשרץ מתל בשרו והו מן אלמת מתל בשר המת. וקד תבין דלך פי תוספת אהלות והנאך קיל מוה הרי הוא כבשר לכל דבר.

וטומאת מת פיהא תסעה אבות. ודלך אן אלמת נפסה אב הטומאה ולים אריד בקולי הנא מת נמלה אלמית בל אלשי אלדי ינגס טומאת מת מתל כזית מבשרו ונצל ותרוד

רקב

הטומאות יש טומאה שבה אבות רבות ומהן מה שאין בה אלא אב אחד לבד וזה פירושן.

טומאת שרץ יש בה אב אחד לבד וזה שהשרץ עצמו הוא אב הטומאה. וזה השם רצוני לומר השרץ נופל על כל מין מהשמונה מינים הנזכרים בתורה והם החלד והעכבר והצב והאנקה והכח והלטאה והחמט והתנשמת ה). ודם השרץ ובשרו וחלבו שוין בטומאה וארבעה מהן עורן ובשרן גם כן בישוה והן האנקה והכח והלטאה והחמט ועצמות השרץ לבדן ומגורדין לא יטמאו ושאר השקצים והשרצים כצפרדע והטרטוק והאפעה והנחשים ודומיהן כולן טהורין לא יטמאו.

וטומאת נבלה בה אב אחד לבד וזה שהנבלה בעצמה אב הטומאה. וזה השם נופל על המתה מכל מיני הבהמה והחיה בין טהורה בין טמאה. ובין הטהורה והטמאה הפרש וזה שהטהורה אם נשחטה שחיטה כשירה לפי מה שהתבאר בחולין ג) היא טהורה והטמאה אין חלוק בין שתשחט או שתנחר או שתמות במיתה טבעית. ועוד שנבלת בהמה טמאה וחיה בין טמאה ובין טהורה אין חלוק בין בשרה והלבה לטומאה ובהמה טהורה איננה כן אבל הלבה כאשר מתה לא יטמא בשום פנים. ואני עתיד לבאר טעם זה במקומו מעוקצין ג). ודם נבלה לא יטמא טומאת נבלה לא מן הטהורה ולא מן הטמאה וכן העצמות המגורדין מהבשר והקרנים והטלפים והציפרנים אם הובדלו מן הגוף לא יטמאו. אולם המוח שבתוך העצמות הוא יטמא מהנבלה כבשרה וכן הוא מהשרץ כמו בשרה והוא מהמת כמו בשר המת. וכבר התבאר זה בתוספת אהלות ז) ושם אמרו מוח הרי הוא כבשר לכל דבר.

וטומאת מת בה תשעה אבות. וזה שהמת עצמו אב הטומאה ואין רצוני באמרי בכאן המת כל מת אבל הדבר אשר יטמא טומאת מת ככזית מבשרו ונצל ותרוד

רקב

ה) ויקרא י״א כ״ט. ג) ע׳ ע״ב. ג) פ״ג מ״ג. ז) פ״א הל׳ ה׳.

רקב ועצמות ודם וסאיר מא יאתי תעדידה פי תאני אהלות. ולא פרק בין כון אלמת גוי או ישראלי גיר פי טומאת אהל באצה פאן אלגוים אינן מטמאין באהל ונין אלנמר ישראל מטמאין באהל ואין הגוים מטמאין באהל אסנד דלך לקולה זאת התורה אדם כי ימות באהל וקאל ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם אתם קרויין אדם ואין אומות העולם קרויין אדם. ואלקבר איצא הו אב הטומאה. ואדם שנטמא במת הו איצא יתסמי אב. וכדלך כלים הנוגעים בו הי אב הטומאה וכדלך כלים הנוגעים במת ואדם הנוגע בהן וכלים שנגעו בדלך אלאדם כל ואחד מן אלתלתה אב הטומאה אעני אלכלים אלאולי ואלאדם ואלכלים אלתאניה. וכדלך כלים שנגעו בכלים שנטמאו במת פהי איצא אב הטומאה. וסנבין דליל כל ואחד מנהא פי תאני אהלות. והדא כלה בשרט אן יכון אלאדם ישראלי אמא גוי שנגע במת פלים הו טמא מת ולא ינגס כמא ינגס טמא מת. ופי אול תוספת אהלות קאלוא הגוי והבהמה ובן שמונה וכלי חרש והאכלים והמשקין הנוגעין במת כלים הנוגעין בהן טהורין ומעני קולהם הנא טהורין אנהא לא יכון הכמהא חכם כלים הנוגעים בטמא מת. ואנמא בינת לך דלך לילא תטן אן משקין הנוגעין במת אלתי הי משקין טמאין בלא שך לא תנגס אלכלים בל הי תנגסהא אנגאס אלמשקין אלדי סאבינה לא אנגאס אלאב ללכלים. ומן אבות הטמאות איצא האוהל וחכם אלאוהל אלדי ינתגס באלמת וחכם כלים הנוגעים במת ואחד לאנה ינגס גירה טומאת שבעה מתל כלים שנגעו במת. ואנמא עדדנאה עלי הדתה לאן אלעור ואלבגד ואלשק אדא כאנת אוהל על המת פהי תנתגס ולים כדלך סאיר מואד אלכלים לאן אן כאן אלאוהל מן עוד או חרש או עצם פהו לא ינתגס. אללהם אלא אן כאן כלי עין או כלי עצם מאהיל על המת פיכון הכמהא חכם כלי שתף שנגעו במת. וסנבין דלך פי אלסאבע ואלעשרין מן הדה אלמסבתא.

רקב ועצמות ודם ושאר מה שיבוא מספרו בשני מאהלות ה). ואין חלוק בין שיהיה המת גוי או ישראלי זולת בטומאת אהל לבד שהגוים אינם מטמאין באהל ולשון הגמר ג) ישראל מטמאין באהל ואין הגוים מטמאין באהל ונסמך זה לאמרו ג) זאת התורה אדם כי ימות באהל ואומר ד) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם אתם קרוין אדם ואין אומות העולם קרוין אדם. והקבר גם כן אב הטומאה. ואדם שנטמא במת הוא גם כן יקרא אב. וכלים הנוגעים בו הם אב הטומאה. וכן כלים הנוגעים במת ואדם הנוגע בהן וכלים שנגעו בזה האדם כל אחד מהשלשה אב הטומאה רצוני לומר הכלים הראשונים והאדם והכלים השניים. וכן כלים שנגעו בכלים שנטמאו במת הן גם כן אב הטומאה. ואני עתיד לבאר ראית כל אחד מהן בשני מאהלות. וזה כלו בתנאי שיהיה האדם ישראלי אבל גוי שנגע במת אינו טמא מת ולא יטמא כמו שיטמא טמא מת. ובתחילת תוספת אהלות אמרו ה) הגוי והבהמה ובן שמונה וכלי חרס והאוכלין והמשקין הנוגעים במת כלים הנוגעים בהן טהורים וענין אמרם טהורים שלא יהיה דינם כדין כלים הנוגעין בטמא מת ולא בארתי לך זה אלא כדי שלא תחשוב שמשקין הנוגעין במת אשר הן משקין טמאין בלא ספק לא יטמאו הכלים אבל הם יטמאו אותם טומאת משקין אשר אני עתיד לבארם ולא כטומאת האב לכלים. ומאבות הטומאות גם כן האוהל ודין האוהל אשר יטמא במת ודין כלים הנוגעים במת אחד לפי שהוא יטמא זולתו טומאת שבעה כמו כלים שנגעו במת. ולא מנינו אותו לבדו אלא לפי שהעור והבגד והשק אם נהיו אהל על המת יטמאו ושאר חומרי הכלים אינם כן לפי שאם היה האהל מעץ או מחרש או מעצם לא יטמא. האלוהים ו) הלא כלי עץ או כלי עצם המאהיל על המת דינם דין כלי שתף שנגעו במת. ואני עתיד לבאר זה בשבע ועשרים מואת המסכת. ובתוספת נדה ז)

ופי אמרו

ה) מ״א. ג) יבמות פ״א א׳. ד) במדבר י״ט י״ד. ו) יחזקאל ל״ד ל״א. ה) הל׳ ד. ו) ל׳ שבועה. ז) פ״ו הל׳ י׳.

ופי תוספת נדה קאלוא כל המיטמא באהל מיטמא טומאת שבעה ויש מיטמא טומאת שבעה ואין מיטמא באהל ישיר אלי כלי שטף כמא בינא. וממא יגב אן תעלמה אן מע כון הדה כלהא מן אלמת אבות פאנמא דלך לנעדי מנהא אלראשון ואלשני למעני טומאת תרומה וטומאת קודש כמא סאדכרה פי הדא אלצדר לא ליכון מן אנתגם בשי מנהא חייב כרת אדא נכנס למקדש או אדא אכל קדשים. ונין אלתוספתא במה דברים אמורים בתרומה וקדשים אבל אין הנזיר מגלח אלא על המת בלבד ואין חייבין על טומאת מקדש וקדשיו אלא על המת בלבד. וקד עדדנא פי סאבע נזירות טמאות מן המת שהנזיר מגלח עליהן.

וטומאת שכבת זרע פיהא אב ואחד ודלך אן אלמני הו אב הטומאה. ומן שרוטה אן יכרג מן בן תשע שנים ויום אחד פמא זאד. ונין ספרא איש פרט לקטן יכול שאני מוציא בן תשע שנים ויום אחד תלמוד לומר ואיש כי תצא ממנו שכבת זרע. וקר בינא מראת אן בן תשע שנים ויום אחד ביאתו ביאה. ולים מן שרוטה אלאנעאט ואללדה כמא תבין פי גמר נדה לכן מן שרוטה וחינד ינגם אן יכון לונה אבין לון אלמני אלמעלם ונין תוספת זבים שכבת זרע אדומה טהורה. וכדלך מא יכרג אלמני כדלך אדא אנחק אלאנסאן פי אלנכאה מראת מתואלית פי זמאן קריב פיכרג אלדם קבל אן יתגיר פי אועיה אלמני.

וטומאת מי חטאת פיהא אב ואחד. ודלך אן אפר פרה אדומה אדא כלט במי מעין כמא יבין פי מסכת פרה פאן דלך אלמא לה האלה מא ינגם בהא והאלה לא ינגם בהא פפי אלחאל אלתי ינגם בהא הו אב הטומאה וסנבין תלך אלחאל פי אלפרק אלאול מן הדה אלמסכתא.

וטומאת החטאות פיהא תלתה אבות. אחדהא פרה אדומה פאן העוסק בשריפת הפרה ובקיה שגלהא מטמא בגדים כמתל מן נגע באב הטומאה כמא יבין פי מוצעה מן אמרו כל המיטמא באוהל מיטמא טומאת שבעה ויש מיטמא טומאת שבעה ואינו מיטמא באהל ירמזו אל כלי שטף כמו שבארנו. וממה שראוי שתדעהו הוא שאף על פי שאלו כולם מן המת אבות אין זה כי אם למנות מהן הראשון והשני לענין טומאת תרומה וטומאת קודש כמו שאני עתיד לזכרו בזאת הפתיחה ולא שיהיה מי שיטמא בדבר מהן חייב כרת אם נכנס למקדש או כשאכל קדשים. ולשון התוספתא ה) במה דברים אמורים בתרומה וקדשים אבל אין הנזיר מגלח אלא על המת בלבד ואין חייבין על טומאת מקדש וקדשיו אלא על המת בלבד. וכבר מנינו בשבעה מנזירות ו) טומאות מן המת שהנזיר מגלח עליהן.

וטומאת שכבת זרע בה אב אחד. וזה שהזרע אב הטומאה ומתנאיו שיצא מבן תשע שנים ויום אחד ולמעלה. ולשון ספרא ז) איש פרט לקטן יכול שאני מוציא בן תשע שנים ויום אחד תלמוד לומר ח) ואיש כי תצא ממנו שכבת זרע. וכבר בארנו פעמים שבן תשע שנים ויום אחד ביאתו ביאה. ואין מתנאיו הקושי וההנאה כמו שהתבאר בגמר נדה ט) אבל מתנאיו שיטמא הוא שיהיה מראהו לבן כמראה הזרע הידוע. ולשון תוספת זבים י) שכבת זרע אדומה טהורה. ורוב מה שיצא הזרע כן הוא שיכוף האדם עצמו לתשמיש הרבה פעמים זה אחר זה בזמן קרוב ואז יצא הדם קודם שישתנה בכלי הזרע.

וטומאת מי חטאת בה אב אחד. וזה שאפר פרה אדומה אם נתערב במי מעין כמו שיתבאר במסכת פרה יא) אלו המים יטמאו לפעמים ופעמים לא יטמאו וכאשר יטמאו הם אב הטומאה ואני עתיד לבאר זה הענין בפרק ראשון מזאת המסכת יב).

וטומאת החטאות בה שלשה אבות אחת מהן פרה אדומה שהעוסק בשרפתה ושאר מעשיה מטמא בגדים כמי שנוגע באב הטומאה כמו שיתבאר במקומו במסכת פרה יג).

מן והשנות

ה) אהלות פ״א הל׳ ב׳. ו) מ״ב. ז) פרשה ו׳ הל׳ ד׳ (ע״ז ד׳). ח) ויקרא ט״ו ט״ז. ט) מ״ג א׳. ובקצת נוסחאות הערבי גרס יומא במקום נדה. י) פ״ב ה״ד וכצ״ל. יא) פ״ט מ״ח בפי׳ הר״מ. יב) מ״א. יג) פ״ד מ״ד.

מן מסכת פרה. ואלתאני פרים ושעירים שנכנם דמן לפנים פאן שורפן איצא מטמא בגדים וקד ד׳כרנא הדה אלפרים ואלשעירים פי מואצע מן מסכת זבחים ונין נ׳מר זבחים הא למדת על כל המכפרים ששורפן מטמא בגדים. ואלתאלת שעיר המשתלח פאן משלח שעיר לעואזל מטמא בגדים.

וטומאת זבה משתמלה עלי סבעה אבות. וד׳לך אן אלזבה נפסהא אב הטומא ובועלה אב הטומאה ודם זיבתה אב הטומאה ורוקה ומימי רגליה ומרכבה ומשכבה כל ואחד מנהא אב. ומעלום מן נצוץ אלתורה אן טומאת נדה וטומאת יולדת שיא ואחדא. קאל תעאלי כימי נדת דותה תטמא וקאל וטמאה שבועים כנדתה.

ואלנדה פיהא הדה אלסבעה אבות בעינהא. וכ׳דלך טומאת זב תשתמל עלי סבעה אבות והי הזב ווובו ושכבת זרעו ורוקו ומימי רגליו ומשכבו ומרכבו. ואד׳ וקד עלם אן לא פרק פי אלטומאה בין בועל נדה או זבה או יולדת בתוך שבעה לזכר או ארבעה עשר לנקבה כמא קאל תעאלי ולאיש אשר ישכב עם טמאה פלנסמ׳יה בועל טמאה והו אלד׳י נעד׳ מן נ׳מלה אבות הטמאות בואחד ולא נעד בועל נדה עלי חדתה ובועל זבה עלי חד׳תה ובועל יולדת עלי חדתה אד׳ אלכל שיא ואחדא. וממא יג׳ב אן תעלמה אן טאלמא לא תטהר אלטמאה במי מקוה פהי מטמאה את בועלה ולו בקית סנין בעד אנקטאע אלדם לא תטהר באלזמאן דון מי מקוה. וכ׳דלך אלמ׳רכב ואלמשכב כל ואחד מנהמא אב ולים נעד משכב הזב עלי חדתה ומשכב מצורע עלי חדתה ומשכב זבה עלי חדתה ומשכב נדה עלי חדתה אד׳ חכם אלכל ואחד בל נעד משכב פקט אנגסה כל מן אנגסה. וכ׳דלך איצא נעד דם טמאה פיכון ד׳לך עאם לדם נדה ודם זיבה ודם יולדת. וב׳דלך נקול רוק הטמא ומימי רגליו פיעם ד׳לך זב וזבה נדה ויולדת אד׳ חכם אלרוק ומימי רגלים מן כל ואחד ואחד מן האולא אלארבעה סוי פי אלטומאה.

והשנית פרים ושעירים שנכנם דמן לפנים שהשורפן גם כן מטמא בגדים וכבר זכרנו אלו הפרים והשעירים במקומות ממסכת זבחים[ס] ולשון נמר זבחים[ע] הא למדת על כל המכפרים שהשורפו מטמא בגדים. והשלישית שעיר המשתלח שהמשלח שעיר לעואזל מטמא בגדים.

וטומאת זבה כוללת שבעה אבות. וזה שהזבה עצמה אב הטומאה ובועלה אב הטומאה ודם זיבתה אב הטומאה ורוקה ומימי רגליה ומרכבה ומשכבה כל אחד מהן אב. וידוע מכתובי התורה שטומאת נדה וטומאת יולדת דבר אחד. אמר השם יתברך[נ] כימי נדת דותה תטמא ואמר[ד] וטמאה שבועים כנדתה.

והנדה בה אלו השבע אבות בעצמם. וכן טומאת זב תכלול שבעה אבות והן הזב ווובו ושכבת זרעוורוקו ומימי רגליו ומשכבו ומרכבו. ואחר שכבר נודע שאין חלוק בטומאה בין בועל נדה או זבה או יולדת בתוך שבעה לזכר או ארבעה עשר לנקבה כמו שאמר השם יתברך[ס] ולאיש אשר ישכב עם טמאה נקרא אותו בועל טמאה והוא אשר נמנה מכלל אבות הטומאות בשם אחד ולא נמנה בועל נדה לבדו ובועל זבה לבדו ובועל יולדת לבדו לפי שהכל אחד. וממה שראוי שתדעהו שכל מה שלא תטהר הטמאה במי מקוה היא מטמאה את בועלה אפילו עמדה שנים אחר שנפסק הדם ולא תטהר בזמן בלא מי מקוה. וכן המרכב והמשכב כל אחד מהן אב ולא נמנה משכב הזב לבדו ומשכב מצורע לבדו ומשכב זבה לבדו ומשכב נדה לבדו לפי שדין הכל אחד אבל נמנה משכב לבד יטמאהו כל מי שיטמאהו. וכמו זה נמנה גם כן דם טמאה ויהיה זה כולל לדם נדה ודם זיבה ודם יולדת. וכך נאמר רוק הטמא ומימי רגליו ויכלול זה זב וזבה נדה ויולדת שדין הרוק ומימי רגלים מכל אחד ואחד מאלו הארבעה שוה בטומאה.

וטומאת

ב) ראה פי״ב מ״ה. ג) פ״ג ע״א והנוסחא משונה קצת. נ) ויקרא י״ב ב׳. ד) שם ה׳. ס) שם ט״ו ל״ג.

וטומאת

וטומאת צרעת פיהא ארבעה אבות. מצורע מוחלט והו יתסמי איצא מצורע בימי גמרו ומצורע בימי ספרו ובגד מנוגע ובית מנוגע. ואריד בקולי הנא בגד כל מא יקבל טומאת צרעת מן בגד צמר או הפשתים או השתי או הערב או כל כלי עור. וכדלך אריד בקולי בית מנוגע מאדה אלבית בנמלתהא והי אבניו ועציו ועפרו פאן כל גו מנהא מטמא בכזית כמא יבין פי תאלת עשר נגעים מן הדא אלסדר.

פתכון עדד אבות הטמאות אתנין ותלאתין אב והי הדה השרץ והנבלה והמת ואדם שנטמא במת וכלים שנטמאו במת וכלים שנגעו באדם שנטמא במת וכלים שנגעו בכלים שנטמאו במת ואדם שנגע בכלים שנטמאו במת וכלים שנגעו באדם שנגע בכלים שנטמאו במת והאהל והקבר ושכבת זרע ומי חטאת ופרה אדומה ופרים ושעירים הנשרפים ושעיר המשתלח וזב וזבה ונדה ויולדת ומרכב ומשכב ובועל טמאה ודם טמאה ורוק טמא ומימי רגליו וזובו של זב ושכבת זרעו ומצורע בימי ספרו ומצורע בימי חלוטו ובגד מנוגע. וקד תבין פי אול מגלה אן לא פרק בין מצורע מוסגר ומצורע מוחלט למעני אלטומאה.

ואעלם אן אסם כלים ואקע עלי תמאניה אנואע והי בגדים ושק וכלי חרש וכלי עור וכלי עצם וכלי זכוכית וכלי מתכות וכלי עץ. ואמא אלקפף ונחוהא מן אלאואני אלתי תעמל מן אלעוף ואלצוץ ואלברדי וגריד אלנכל ואלקצב ונחוהא פהי כלהא מן גמלה כלי עץ כמא יבין פי הדה אלמסכתא. וגץ אלתורה פי כון הדה אלאנואע כלהא תקבל אלנגאסה גיר כלי זכוכית וחדהא פאנהא אנמא תנתגס מדרבנן. וגץ אלגמר יוסי בן יועזר איש צרדה ויוסף בן יוחנן איש ירושלם גזרו טומאה על כלי זכוכית ופי תוספת כלים קאלוא כלי זכוכית מדברי סופרים. אמא בקיה אלכלים פהי תנתגס מדאוריתא קאל תעאלי מכל כלי עץ או בגד או עור הו שק. ושק הו נסיג אלשער אלרקיק מנה ואלגליט

וטומאת צרעת בה ארבעה אבות. מצורע מוחלט והוא יקרא גם כן מצורע בימי גמרו ומצורע בימי ספרו ובגד מנוגע ובית מנוגע. וארצה באמרי כאן בגד כל מה שיקבל טומאת צרעת מן בגד צמר או פשתים או השתי או הערב או כל כלי עור. וכן רצוני באמרי בית מנוגע חומרי הבית בכללם והן אבניו ועציו ועפרו שכל חלק מהם מטמא בכזית כמו שיתבאר בשלשה עשר[ה] מנגעים מזה הסדר.

ויהיה מספר אבות הטומאות שלשים ושתים אבות ואלו הן השרץ והנבלה והמת והאדם שנטמא במת וכלים שנטמאו במת וכלים שנגעו באדם שנטמא במת וכלים שנגעו בכלים שנטמאו במת ואדם שנגע בכלים שנטמאו במת וכלים שנגעו באדם שנגע בכלים שנטמאו במת והאהל והקבר ושכבת זרע ומי חטאת ופרה אדומה ופרים ושעירים הנשרפים ושעיר המשתלח וזב וזבה ונדה ויולדת ומרכב ומשכב ובועל טמאה ודם טמאה ורוק טמא ומימי רגליו וזובו של זב ושכבת זרעו ומצורע בימי ספרו ומצורע בימי חלוטו ובגד מנוגע ובית מנוגע. וכבר התבאר בראשון[ג] ממגלה שאין הפרש בין מצורע מוסגר למצורע מוחלט לענין טומאה.

ודע ששם כלים נופל על שמנה מינים והם בגדים ושק וכלי חרס וכלי עור וכלי עצם וכלי זכוכית וכלי מתכות וכלי עץ. אולם הקופות והדומה להן מהכלים הנעשים מנצרים והוצין וגמי וחריות דקלים וקנים וכיוצא בהן כולן בכלל כלי עץ כמו שיתבאר בזאת המסכתא[ג]. והתורה אמרה שאלו המינים כולם מקבלים טומאה חוץ מכלי זכוכית לבד שהן לא יטמאו אלא מדרבנן. ולשון הגמר[ד] יוסי בן יועזר איש צרדה ויוסף בן יוחנן איש ירושלם גזרו טומאה על כלי זכוכית. ובתוספת כלים אמרו[ה] כלי זכוכית מדברי סופרים. אבל שאר הכלים יטמאו מדאוריתא אמר השם יתברך[ו] מכל כלי עץ או בגד או עור או שק. ושק הוא הנארג מן השער הדק והעב מאוד כמו מה שנעשה

ממנו

ב) מ״ג. ג) מ״ז. ד) שבת י״ד ע״ב. ה) כלים. בבא בתרא פ״ז הל׳ ז׳. ו) ויקרא י״א ל״ב.

ואלגליס גדא מתל אלדי תעמל מנה אלאהמאל אלכל יתסמי שק. ובגד נסיג גיר אלשער מתל אלכתאן ואלצוף ואלחריר ואלקטן וגירהא ואללבוד דאבלה פי גמלה אלבגדים. וגין אלתוספתא העושה חלוק מן הלבד אם יש בו שלשה על שלשה טמא וזהו שיעור הבגד לטומאה לפי מה שיתבאר בשבעה ועשרים ג) מזאת המסכתא. ובספרא ג) או בגד לרבות את הלבדים. ואמר בטומאת כלי חרס ד) וכל כלי חרש אשר יפול מהם אל תוכו יטמא. ואמר בכלי מתכות ה) אך את הזהב ואת הכסף וגומר. אולם כלי עצם הם נכנסים תחת אמרו ו) וכל מעשה עזים כמו שנבאר בשני ז) מזאת המסכתא. וכלי זכוכית נסמכין על כלי חרס כמו שיתבאר בשני ח) מזאת המסכתא גם כן. ומיני אלו הכלים כולן חוץ מכלי חרס יש להן טהרה במקוה אבל כלי חרס אין לו טהרה כי אם בשברה ולא יטהר במקוה כלל והוא אמרו יתברך ט) ואותו תשברו. ואמר י) וכל כלי עץ ישטף במים. וכמו זה יקראו גם כן כלי ההיתוך כלי מתכות ואין כלי זכוכית מכללם. ויקראו האריגות כולם כלים יא) ואפילו הנעשית מהשער וכלי חרס לא יכניסוהו בכלל הכלים על הרוב לפי שייחדו לו דינים פרטיים כמו שנזכור. ושאר הכלים והם כלי עץ וכלי עצם וכלי עור יקראו אותם כלי שטף לפי שיש להם טהרה במקוה. וכאשר תשמעם אומרים מטמא כלים או מטמא בגדים תדע שהוא מטמא אלו המינים כולן חוץ מכלי חרס שהוא לא יטמא כי אם באב הטומאה כמו שאבאר. ובטומאת מת בפרט אשר שמנו לכלים בה אלו הדינים הבדל. וזה שכלי חרס איך מה שיטמא במת יהיה ראשון לטומאה ולא יהיה אב ואפילו נגע במת עצמו או היה באהל המת. וכבר קדם לנו בזה לשון התוספתא יב) אמר יתברך יג) וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו טמא הוא אמרו יד) הוא טמא ואינו נעשה אב הטומאה לטמא. וכבר התבאר בספרי ממנו לשאת בו משא הכל יקרא שק. ובגד הנארג בזולת השער כמו הפשתן והצמר והמשי וצמר הגפן וזולתם. והלבדים נכנסים בכלל הבגדים. ולשון התוספתא ט) העושה חלוק מן הלבד אם יש בו שלשה על שלשה טמא וזהו שיעור הבגד לטומאה לפי מה שיתבאר בשבעה ועשרים ג) מזאת המסכתא. ובספרא ג) או בגד לרבות את הלבדים. ואמר בטומאת כלי חרס ד) וכל כלי חרש אשר יפול מהם אל תוכו יטמא. ואמר בכלי מתכות ה) אך את הזהב ואת הכסף וגומר. אולם כלי עצם הם נכנסים תחת אמרו ו) וכל מעשה עזים כמו שנבאר בשני ז) מזאת המסכתא. וכלי זכוכית נסמכין על כלי חרס כמו שיתבאר בשני ח) מזאת המסכתא גם כן. ומיני אלו הכלים כולן חוץ מכלי חרס יש להן טהרה במקוה אבל כלי חרס אין לו טהרה כי אם בשברה ולא יטהר במקוה כלל והוא אמרו יתברך ט) ואותו תשברו. ואמר י) וכל כלי עץ ישטף במים. וכמו זה יקראו גם כן כלי ההיתוך כלי מתכות ואין כלי זכוכית מכללם. ויקראו האריגות כולם כלים יא) ואפילו הנעשית מהשער וכלי חרס לא יכניסוהו בכלל הכלים על הרוב לפי שייחדו לו דינים פרטיים כמו שנזכור. ושאר הכלים והם כלי עץ וכלי עצם וכלי עור יקראו אותם כלי שטף לפי שיש להם טהרה במקוה. וכאשר תשמעם אומרים מטמא כלים או מטמא בגדים תדע שהוא מטמא אלו המינים כולן חוץ מכלי חרס שהוא לא יטמא כי אם באב הטומאה כמו שאבאר. ובטומאת מת בפרט אשר שמנו לכלים בה אלו הדינים הבדל. וזה שכלי חרס איך מה שיטמא במת יהיה ראשון לטומאה ולא יהיה אב ואפילו נגע במת עצמו או היה באהל המת. וכבר קדם לנו בזה לשון התוספתא יב) אמר יתברך יג) וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו טמא הוא אמרו יד) הוא טמא ואינו נעשה אב הטומאה לטמא. וכבר התבאר

לטמא

ט) כלים ב״ב פ״ה ה״ג. ג) מ״א. ג) שמיני פ״ז הל׳ ח׳ (נ״ג ע״א.) ד) ויקרא י״א ל״ג. ה) במדבר ל״א כ״ב. ו) שם כ׳. ז) מ״א. ח) שם. ט) ויקרא י״א ל״ג. י) שם ט״ו י״ב. יא) וכן הגחתי בערבי במקום בגדים. יב) אהלות ט״ו הל׳ י׳. יג) במדבר י״ט ט״ו. יד) ירושלמי פסחים פ״א ה״ז.

לטמא וקד תבין פי ספרי אן כלי חרש הכתוב מדבר ומאבין דלך פי עאשר הדה אלמסכתא. ושאר כלים ובגדים הי אלתי אדא דנאת באדם שנטמא במת תציר אב הטומאה והי אלתי אדא דנא מנהא שי במת תם נגע בהן אדם תם נגעו באדם תציר אלתלתה אבות כמא ד׳כרנא וכמא בינוה פי ספרי עלי מא אשרה פי אול אהלות. ואעלם אן כלי חרש וחדה לא יכון אב הטומאה אבדא לא פי טומאת מת ולא פי גירהא מן אלטמאות וסיבין דלך פי מואצע מן הדא אלסדר. ופי כלי מתכות נאצה חכם מא ליס הו פי סאיר אלכלים ודלך אנהא אדא אנתגסת באי אלנגאסאת כאנת ובעד דלך אנכסרת פקד תטהרת באנכסארהא פאדא סבכהא ורגע ועמל מנהא אניה תאניה רגעת אלי נגאסתהא אלאולי אלתי כאנת פיהא והדא איצא אנמא הו מדרבנן. ומגבין עלתהם פי דלך פי חאדי עשר הדה אלמסכתא. קאלוא שמעון בן שטח גזר טומאה על כלי מתכות. ועני אנה גזר אן תרגע לטומאתן בעד אן טהרת באלאנכסאר חתי תטבל פי מי מקוה. ונין אלתלמוד טומאה ישנה דרבנן פאעלם דלך.

והדה אלאבות כלהא אלתי תקדם עדדהא הי מן התורה ויסמון כל אב מנהא אב טומאה מדברי תורה. ותם אבות טמאות מדרבנן כתירה גיר הדה ויסמון כל אב מנהא אב טומאה מדברי סופרים. ואלטמאות אלתי תוגד פיהא אבות הטמאות מדברי סופרים סת והי טומאת מת וטומאת זיבות וטומאת נדה וטומאת יולדת וטומאת עבודה זרה וטומאת נבלה.

אמא טומאת מת פאנה נגד פיהא אחד עשר אב הטומאה מדרבנן ודלך אן עצם כשעורה מטמא במגע ובמשא כמא יבין פי תאני אהלות. וכדלך ארץ העמים ובית הפרס יטמא במגע ובמשא. ומדור העמים כמא נבין פי אנר אהלות טמא מתל ארץ העמים חתי יבדק כמא יבין. ודם תבוסה מטמא במגע ובמשא ובאהל ופי תאני אהלות יבין דם

תבוסה

בספרי ה) שבכלי חרס הכתוב מדבר וזה יתבאר בעשירי ג) מזאת המסכתא. אבל שאר כלים ובגדים כשנגעו באדם שנטמא במת יהיו אב הטומאה. וכן אם נגע דבר מהן במת ואחר כך נגע בו אדם ונגע כלי באדם שלשתן יהיו אבות כמו שזכרנו וכמו שבארו בספרי לפי מה שאפרש בראשון ג) מאהלות. ודע שהכלי חרס לבדו לא יהיה אב הטומאה לעולם לא בטומאת מת ולא בזולתה מהטומאות ויתבאר זה במקומות שונות מזה הסדר. ובכלי מתכות בפרט יש דין שאינו בשאר כלים. וזה שאם נטמאו באיזה מהטומאות שתהיה ואחר זה נישברו וכבר נטהרו בשבירתן אם התיכם והזר ועשה מהם כלי שני ישובו לטומאתן הראשונה אשר היו בה וזה גם כן רק מדרבנן. ואני עתיד לבאר טעם זה באחד עשר מזאת המסכתא ד). אמרו ה) שמעון בן שטח גזר טומאה על כלי מתכות. רצונם לומר שגזר שישובו לטומאתן אחר שנטהרו בשבירתן עד שישבלו במי מקוה. ולשון התלמוד ו) טומאה ישנה מדרבנן. ודע זה.

ואלו האבות כולן אשר קדם מספרם הם מן התורה ויקראו כל אב מהם אב הטומאה מדברי תורה. ויש עוד אבות הטומאות מדרבנן רבים זולת אלו ויקראו כל אב מהם אב הטומאה מדברי סופרים. והטומאות אשר ימצאו בהן אבות הטומאות מדברי סופרים ששה והן טומאת מת וטומאת זיבות וטומאת נדה וטומאת יולדת וטומאת עבודה זרה וטומאת נבלה.

אולם בטומאת מת נמצאו בה אחד עשר אבות הטומאה מדרבנן. וזה שעצם כשעורה מטמא במגע ובמשא כמו שיתבאר בשני ז) מאהלות. וכן ארץ העמים ובית הפרס יטמאו במגע ובמשא. ומדור העמים כמו שיתבאר בפרק אחרון ח) מאהלות טמא כמו ארץ העמים עד שיבדק כמו שיתבאר. דם תבוסה מטמא במגע ובמשא ובאהל ובשני ט) מאהלות יתבאר דם תבוסה מהו. וכן יתבאר

בית

ה) פיסקא קכ״ו (מ״ח). ג) מ״א. ד) מ״ב. ה) מ״א. ו) שם ועיין כלים פי״א מ״א. ז) מ״ג ח) מ״ז. ט) מ״ב ועיין פ״ג מ״ת.

תבוסה מא הו. וכדלך נבין בית הפרס פי אכר אהלות והדה כלהא מדרבנן. קאלוא פי סאבע נזירות עצם כשעורה הלכה וקד בינאה הנאך. ופי גמר נדה דם תבוסה דרבנן ופי גמר שבת גזרו על ארץ העמים. ופי פסחים בית הפרס דרבנן פהדה ארבעה אבות. וכדלך אלאוהל אלדי ינתגס בדם תבוסה ואלאדם אלדי ינתגס באחד הדה אלארבעה. וכלים שנגעו בו. וכדלך כלים שנטמאו בהן. וכלים שנגעו באדם וכדלך כלים שנגעו בכלים שנטמאו בהן כל ואחד מנהא אב מדברי סופרים.

וטומאת זיבות תוגד פיהא תסעה אבות. ודלך אן קולנא פי מא תקדם לא ינגס וינתגס והו חי גיר אלאנסאן אמא מן התורה פחתי יכון ישראלי אמא אלגוי פלא ינגס ולא ינתגס בטומאה מן גמיע אקסאם אלטמאות. לכן מדרבנן געלוהם כזבים לכל דבריהם. קאלוא בני ישראל מטמאין בזיבה ואין הגוים מטמאין בזיבה אבל גזרו עליהן שיהו זבין לכל דבריהן אלא פי שי ואחד פקט והו שכבת זרע פאן שכבת זרעו של גוי טהורה לגמרי כמא תבין פי גמר נדה. ולם יחכמוא עליהא באן תכון מתל שכבת זרעו של זב אלתי הי אב מטמא במגע ובמשא כמא יבין. והנאך קיל עבדו ביה רבנן הכירא דלא נישרוף עליה תרומה וקדשים בל יעלם אן טומאתו מדרבנן ולדלך לא תנגס שכבת זרעו לאנה לו כאן זב חקיקה מדאוריתא לכאנת שכבת זרעו מטמא במגע ובמשא. פקד תבין אן כל שכץ מן אלגוים דכורהם ואנאתהם צגירהם וכבירהם הו זב לכל דבריו גיר לענין שכבת זרעו כמא בינא. ולא פרק בין כונה זב חקיקה או מצורע או ברי מן הדה אלאמראץ הרי הוא זב מדרבנן. ואעני בקולי צגירהם מן יכון אלדכר בן תשע שנים יום אחד פמא זאד ואלאנתי בת שלש שנים ויום אחד פמא זאד לא אקל מן דלך כמא תבין פי גמר עבודה זרה פיכון אלגוי וזובו ורוקו ומימי רגליו ומרכבו ומשכבו ודם בית הפרס באחרון מאהלות א) ואלו כולן מדרבנן. אמרו בשביעי מנזירות ב) עצם כשעורה הלכה וכבר בארנוהו שם. ובגמר נדה ג) דם תבוסה מדרבנן. ובגמר שבת ד) גזרו טומאה על ארץ העמים. ובפסחים ה) בית הפרס מדרבנן הרי אלו ארבעה אבות. וכן האהל אשר יטמא בדם תבוסה. והאדם אשר נטמא באחד מאלו הארבעה. וכלים שנגעו בו. וכן כלים שנטמאו בהן. ואדם שנגע בהן. וכלים שנגעו באדם ו) וכמו זה כלים שנגעו בכלים שנטמאו בהן ז) כל אחד מהן אב מדברי סופרים.

וטומאת זיבות ימצאו בה תשעה אבות. וזה שמה שאמרנו במה שקדם שלא יטמא ולא יטמא והוא חי זולת האדם מן התורה עד שיהיה ישראלי והגוי לא יטמא ולא יטמא בטומאה מכל חלקי הטומאות. אבל מדרבנן עשו אותן כזבים לכל דבריהם. אמרו ח) בני ישראל מטמאין בזיבה ואין הגוים מטמאין בזיבה אבל גזרו עליהם שיהיו כזבין לכל דבריהם זולת בדבר אחד לבד והוא שכבת זרע ששכבת זרעו של גוי טהורה לגמרי כמו שהתבאר בגמר נדה ט). ולא דנו עליה שתהיה כמו שכבת זרעו של זב שהיא אב מטמא במגע ובמשא כמו שהתבאר. ושם נאמר י) עבדו בי רבנן הכירא דלא נשרף עלייהו תרומה וקדשים אבל יודע שטומאתן מדרבנן ולזה לא תטמא שכבת זרעו לפי שאילו היה זב אמיתי מן התורה היתה שכבת זרעו מטמאה במגע ובמשא. הנה כבר התבאר שכל איש מהגויים זכרים ונקבות קטנים וגדולים הוא זב לכל דבר זולת לענין שכבת זרעו כמו שבארנו. ואין הפרש בין היותו זב אמיתי או מצורע או בריא מאלו החלאים הרי הוא זב מדרבנן. ורצוני לומר באמרי קטנים שיהיה הזכר בן תשע שנים ויום אחד ולמעלה והנקבה בת שלש שנים ויום אחד ולמעלה לא פחות מזה כמו שהתבאר בגמר עבודה זרה יא). ויהיה הגוי וזובו ורוקו ומימי רגליו ומרכבו ומשכבו ודם הגויה ובועל גויה

הנכרית כל

א) מ״א. ב) מ״ב. ג) ס״ב ע״ב. ד) י״ד ע״ב. ה) צ״ב ע״א. ו) ההעתקה העברית הוסיפה כאן וכלים שנגעו בכלים שנטמאו באדם. ז) בדפוס: באדם. ועיין לקמן המנין הכולל כל אבות הטמאות דרבנן. ח) נדה ל״ד ע״א. ט) שם. י) שם. יא) ל״ו ע״ב ול״ז ע״א.

הנברית ובועל גויה כל ואחד מן אלתמאניה אב הטומאה מדברי סופרים. ואיצא פאן אלזב ואלזבה ואלנדה ואליולדת ואלמצורע כל ואחד מנהם מטמא משכב ומושב מדאורייתא כמא קדמנא. אמא אלמת פלים יטמא משכב ונין ספרא הזב עושה משכב ואין המת עושה משכב. לכנהם קאלוא אן האולא אלמדכורין אדא מאתוא מטמאין משכב ומושב מתל מא כאנוא אחיא. וסנבין עלה דלך פי אנר נדה מן הדא אלסדר פי קולהם הזב והזבה והנדה והיולדת והמצורע שמתו מטמאין במשא עד שימוק הבשר והדא אנמא הו מדרבנן. ופי ספרא הזב שמת מטמא במשא עד שימוק הבשר מדברי סופרים. ופי תוספת נדה קאלוא הזב והזבה והנדה והיולדת והמצורע שמתו מטמאין במשא עד שימוק הבשר ואין מטמאין אלא ברובן ואין טומאתן אלא מדברי סופרים. יעני טומאת משכבן מדברי סופרים אנהם אלחקוה במשכב הזב. ומעני קולהם במשא אן אדא נשא רובו על המשכב אנתגם אלמשכב ולו כאן בין גסם הדא אלזב אלמית ובין אלמשכב חגר פאצל מתל מא כאן ינגסה היא עלי מא יבין פי הדא אלפרק ולים כדלך כל מית. וסנזיד הדא אלמעני ביאנא ושרחא פי מוצעה.

וטומאת נדה פיהא איצא תסעה אבות דרבנן. וזלך אנה סיבין פי נדה אן חכם עלי אלנדה באן תכון טמאה למפרע מעת לעת או מפקידה לפקידה עלי מא יתבין הנאך וקאלוא מעת לעת דרבנן. וקאלוא פיהא איצא אנהא מטמאה משכב ומושב למפרע ואינה מטמאה בועלה וכדלך אלכתמים אלמגהולה נעלוהא דם נדה מדרבנן עלי מא יבין הנאך. ונין אלגמר הרואה כתם מטמא למפרע משכב ומושב ומטמא את בועלה להבא. וכדלך אלחלוק טמא וקד חדוא הדא אלזמאן אלדי תטמא בו למפרע וקאלוא עד שתאמר בדקתי את החלוק הזה ולא היה בו כתם או עד שעת כיבום. וכדלך אלכלאם אלמתאכר פי גמר נדה אן וסתות דרבנן כל אחד מאלו השמנה אב הטומאה מדברי סופרים. ועוד הנה הזב והזבה והנדה והיולדת והמצורע כל אחד מהן מטמא משכב ומושב מדאוריתא כמו שהקדמנו. אולם המת לא יטמא משכב ולשון ספרא ב) הזב עושה משכב ואין המת עושה משכב. אבל אמרו שאלו הנזכרים אם מתו מטמאים משכב ומושב כמו שהיו בעודן חיים. ואני עתיד לבאר זה בסוף נדה ג) מזה הסדר במאמרם הזב והזבה והנדה והיולדת והמצורע שמתו מטמאים במשא עד שימוק הבשר וזה אינו אלא מדרבנן. ובספרא ג) הזב שמת מטמא במשא עד שימוק הבשר מדברי סופרים. ובתוספת נדה ד) אמרו הזב והזבה והנדה והיולדת והמצורע שמתו מטמאין במשא עד שימוק הבשר ואין מטמאים אלא ברובן ואין מטמאין אלא מדברי סופרים. רצונו לומר טומאת משכבן מדברי סופרים שהם סמכוהו למשכב הזב. וענין אמרם במשא שאם נישא רובו על המשכב יטמא המשכב אפילו היה בין גוף זה הזב המת ובין המשכב אבן המבדלת כמו שיטמאהו בחייו לפי מה שיתבאר בזה הפרק ה) ואין כל מת כמו זה. וגוסף בזה הענין פירוש וביאור במקומו.

וטומאת נדה בה גם כן תשעה אבות דרבנן. וזה שיתבאר בנדה ו) שדנו על הנדה שתהיה טמאה למפרע מעת לעת או מפקידה לפקידה על מה שיתבאר שם ואמרו ז) מעת לעת דרבנן. ואמרו גם כן שהיא מטמאה משכב ומושב למפרע ואינה מטמאה את בועלה וכן הכתמים הנעלמים ח) שמו אותן דם נדה מדרבנן לפי מה שהתבאר שם. ולשון הגמר ט) הרואה כתם מטמא למפרע משכב ומושב ומטמא את בועלה להבא. וכן החלוק טמא וכבר הגבילו את הזמן הזה אשר תטמא בו למפרע ואמרו י) עד שתאמר בדקתי את החלוק הזה ולא היה בו כתם או עד שעת כיבום. וכן המאמר הנבחר בגמר נדה יא) שוסתות דרבנן ושהאשה אם הגיעה שעת וסתה ולא

ברקה ואן

ב) מס' זבים פ"ב הל' י"א (ע"ה ע"ד). ג) פ"י מ"ד. נ) מס' זבים פ"ב הל' י"ג (ע"ו ע"א). ד) פ"ט הל' י"ד. ה) כלים פ"א מ"ג. ו) פ"א מ"א. ז) נדה ז' ע"א. ח) ר"ל מאין בא הכתם. ט) שם ו' ע"א. י) שם ג"ה ע"ב. יא) ט"ז ע"א. בלומר הנקבע להלכה בין התנאים והאמוראים שנחלקו בזה הענין.

ואן אלמראה אדא הגיע וסתה ולא בדקה עצמה תם בעד דלך באיאם ברקה עצמה ווגדת נפסהא טמאה פאנהא בחזקת נדה משעת וסתה אלי דלך אלוקת והדא הו טמאה למפרע. והנאך קיל הזב והזבה ושומרת יום כנגד יום והיולדת כולן מטמאות מעת לעת. ומעלום אן הדא אלומאן אלדי תבון פיה טמאה מדרבנן למפרע. אמא כל נדה או רואה כתם או שלא בדקה בשעת וסתה פאן אלמשכב ואלמושב אלדי תנגס פי דלך אלומאן הו אב בדרבנן. וכדלך בועל רואה כתם להבא וכדלך רוקה ומימי רגליה פי דלך אלומאן ודם שעל החלוק אלדי לא יחקק אנה דם נדה אלכל אבות דרבנן.

וטומאת יולדת פיהא מן אבות דרבנן מתל מא פי אלנדה אעני אן חכם אליולדת ואלנדה ואחד כמא תקדם. ופי גמר נדה קאלוא הוציא עובר ידו והחזירה אמו טמאה לידה וביאורו[ג] שזה דרבנן ולאו נמנה לה ימי טהרה עד שנאמר שאם ראתה דם הוא דם טוהר אבל נחייבה לחומרא מכל צד. אמרו[ד] חוששת וימי טהרה לא יהבינן לה, ותהיה טמאה ארבעה עשר יום כמו יולדת נקבה לחומרא מדרבנן. ואם ראתה דם אחר זה הזמן לא נחשבהו דם טוהר כי אין שם לידה אבל יהיה דם נדה או דם זיבה כפי זמן ראייתה כמו שיתבאר בנדה[ה]. ונעשה כאן גם כן במספר אבות דרבנן כמו שעשינו במספר אבות דאורייתא וזה שנמנה המשכב טמא באחד ויכלול משכב גוי ומשכב זב שמת ומשכב נדה למפרע ומשכב רואה כתם למפרע ומשכב יולדת יד ומשכב שלא בדקה בשעת וסתה וכן נעשה במרכב ורוק ומימי רגלים על הדרך שעשינו במספר הקדום שמין הטומאה אחד ואלו הם כאישי זה המין והאב הוא רק משכב מדרבנן. וכן בועל טמאה דרבנן יכלול בועל נויה ובועל נדה ובועל רואה כתם ובועל יולדת יד.

וטומאת עבודה זרה פיהא ארבעה אבות ואל טומאה בגמלתהא מדרבנן. ופי גמר שבת אמרו

בדקה עצמה ואחר זה לימים בדקה עצמה ומציאה עצמה טמאה היא בחזקת נדה משעת וסתה עד העת הזאת וזהו טומאה למפרע. ושם נאמר[ב] הנדה והזבה ושומרת יום כנגד יום והיולדת כולן מטמאות מעת לעת. וידוע שזהו הזמן אשר תהיה בו טומאה מדרבנן למפרע. אולם כל נדה או רואה כתם או מי שלא בדקה בשעת וסתה המשכב והמושב אשר תטמא בזה הזמן הם אב מדרבנן. וכן בועל רואה כתם להבא וכן רוקה ומימי רגליה בזה הזמן ודם שעל החלוק אשר לא יתאמת שהוא דם נדה הכל אבות מדרבנן.

וטומאת יולדת בה מאבות דרבנן כמו בנדה רצונו לומר שדין היולדת והנדה אחד כמו שקדם. ובגמר נדה[ג] אמרו הוציא עובר את ידו והחזירה אמו טמאה לידה וביארו[ג] שזה דרבנן ולאו נמנה לה ימי טהרה עד שנאמר שאם ראתה דם הוא דם טוהר אבל נחייבה לחומרא מכל צד. אמרו[ד] חוששת וימי טהרה לא יהבינן לה, ותהיה טמאה ארבעה עשר יום כמו יולדת נקבה לחומרא מדרבנן. ואם ראתה דם אחר זה הזמן לא נחשבהו דם טוהר כי אין שם לידה אבל יהיה דם נדה או דם זיבה כפי זמן ראייתה כמו שיתבאר בנדה[ה]. ונעשה כאן גם כן במספר אבות דרבנן כמו שעשינו במספר אבות דאורייתא וזה שנמנה המשכב טמא באחד ויכלול משכב גוי ומשכב זב שמת ומשכב נדה למפרע ומשכב רואה כתם למפרע ומשכב יולדת יד ומשכב שלא בדקה בשעת וסתה וכן נעשה במרכב ורוק ומימי רגלים על הדרך שעשינו במספר הקדום שמין הטומאה אחד ואלו הם כאישי זה המין והאב הוא רק משכב מדרבנן. וכן בועל טמאה דרבנן יכלול בועל נויה ובועל נדה ובועל רואה כתם ובועל יולדת יד.

וטומאת עבודה זרה בה ארבעה אבות והטומאה בכללה מדרבנן. ובגמר שבתו[ו] אמרו

ב) ל"ט ע"א. וזה לשון הברייתא; אבל בערבי צריך להגיה הנדה במקום הזב. ג) כ"ח ע"א. ד) שם. ה) שם. ו) פ"ג ע"ב.

שבת קאלוא טומאת עבודה זרה דרבנן ולהא תלויה פי נין אלתורה והו קול יעקב אבינו הסירו את אלהי הנכר אשר בתוככם והטהרו והחליפו שמלתיכם. ואול הדה אלארבעה אבות עבודה זרה נפסהא ודלך אן עבודה זרה נפסהא מטמא כשרץ אעני אנהא תטמא אדם וכלים במגע וכלי חרש באויר ולא תטמא במשא. ובשרט אן תכון כזית כמא בינא פי תאלת עבודה זרה אמא אן כאן דלך אלשי אלמעבוד אקל מן כזית פלא ינגס. ומתי מא אכדת קטעה מן גרם עבודה זרה ולו כאנת אעסם מא ימכן פאנהא לא תנגס לאן עבודה זרה אינה מטמאה לאיברים ואנמא ינגס גמלה אלמעבוד אדא כאן כזית פמא זאד. ואלאב אלתאני משמשי עבודה זרה ינגס מנהא כזית טומאת שרץ ולו אנכסר מנהא שי ויכון פיה כזית פהו יטמא אדם וכלים במגע והדה הומרא פי משמשיה. וקד נצת אלמשנה פי בית עבודה זרה וקאלת אבניו ועציו ועפרו מטמאין כשרץ שנאמר שקץ תשקצנו ותעב תתעבנו. ופי תוספת זבים המכנים ראשו ורובו לבית עבודה זרה טמא כלי חרש שהכנים אוירו לבית עבודה זרה טמא ספסלין וקתדראות שהכנים רובן לבית עבודה זרה טמאין יריד בדלך אן הדא אלאנסאן או אלכלי יכון ענד דכולה אלבית כמגע שרץ. ואלאב אלתאלת תקרובת עבודה זרה וקד תבין פי אול גמר חולין אן תקרובת עבודה זרה והו אלשי אלדי יקרב בין ידיהא עלי גהה אלעבאדה מטמא במגע ובמשא כנבלה כמא בינא פי תאלת עבודה זרה. וכדלך תבין פי עבודה זרה אן יין נסך ינגס מתל תקרובת עבודה זרה והו אלאב אלראבע אסתדלוא עלי דלך מן קולה תעאלי אשר חלב זבחימו יאכלו ישתו יין נסיכם. וקאלוא שלשה יינות הן יין שנתנסך לעבודה זרה מטמא טומאה חמורה בכזית. ומעני טומאה חמורה אנה יטמא אדם וכלים והדה הי אלתי יסמון טומאה חמורה פי כל מוצע. וכל מא ינגס אלאכלין ואלמשקין פקט יסמונה טומאה

אמרו טומאת עבודה זרה מדרבנן ולה רמז בלשון התורה והוא שאמר יעקב אבינו[ח] הסירו את האלהי הנכר אשר בתוככם והטהרו והחליפו שמלתיכם. והראשון מאלו הארבעה אבות עבודה זרה עצמה וזו שעבודה זרה עצמה מטמאה כשרץ רצונו לומר שתטמא אדם וכלים במגע וכלי חרס באויר ולא תטמא במשא. ובתנאי שיהיה בה כזית כמו שביארנו בשלישי מעבודה זרה[ג] אולם אם היה הדבר הנעבד פחות מכזית לא יטמא. ואם תקח התיכה מגשם עבודה זרה ואפילו היא גדולה מאוד לא תטמא לפי שעבודה זרה אינה מטמאה לאברים ולא תטמא אלא אם כולה היא מכזית ולמעלה. והאב השני משמשי עבודה זרה יטמא מהם כזית כטומאת שרץ ואפילו נשבר מהם דבר והיה בה כזית יטמא אדם וכלים במגע וזה חומרה במשמשיה. ולשון המשנה בבית עבודה זרה[ד] אומר בפירוש אבניו ועציו ועפרו מטמאין כשרץ שנאמר שקץ תשקצנו ותעב תתעבנו[ה]. ובתוספת זבים[ו] המכנים ראשו ורובו לבית עבודה זרה טמא. כלי חרס שהכנים לאויר בית עבודה זרה טמא. ספסלין וקתדראות שהכנים רובן לבית עבודה זרה טמאין רצונו לומר בזה שזה האדם או הכלי יהיה בכניסתו לבית עבודה זרה כמגע שרץ. והאב השלישי תקרובת עבודה זרה וכבר התבאר בראשון מגמר חולין[ז] שתקרובת עבודה זרה הוא הדבר אשר יקרב לפניה על דרך העבודה מטמא במגע ובמשא כנבלה כמו שבארנו בשלישי[ז] מעבודה זרה. וכבר התבאר בעבודה זרה[ח] שיין נסך טמא כמו תקרובת עבודה זרה והוא האב הרביעי. והביאו ראיה לזה מאמרו יתברך[ט] אשר חלב זבחימו יאכלו ישתו יין נסיכם.[י] ואמרו[י] שלשה יינות הן יין שנתנסך לעבודה זרה מטמא טומאה חמורה בכזית. וענין טומאה חמורה הוא שיטמא אדם וכלים וזה אשר יקראו טומאה חמורה בכל מקום. וכל מה שיטמא האוכלין והמשקין לבד יקראו טומאה קלה. ובאמרי שיין נסך

הוא קלה

ח) בראשית ל״ה ב׳. ג) בפירוש הר״ט מ״ג. ד) דברים ז׳ כ״ו. ה) פ״ה הל׳ ז׳. ו) י״ג ע״א. ז) מ״ו. ח) לי ע״א. תוספתא זבים פ״ח הל׳ ח׳. ט) דברים ל״ב ל״ח. י) עבודה זרה שם.

קלה. וקולי הנא אן יין נסך אב הטומאה אריד בדלך אלגמר אלתי תחקקנא אנהא נתנסך לעבודה זרה והדא הו אלדי יטמא כנבלה אמא סתם יינן פהו יטמא טומאה קלה כמא בינא הנאך אנה מתל משקין טמאין.

וטומאת נבלה פיהא שני אבות מדברי סופרים אחדהמא שחיטת הנכרי הי נבלה ומטמא במשא ואן לם תכן תקרובת עבודה זרה לכן לא תחרם בהנאה מתל תקרובת עבודה זרה לאנהא מלחקה בהא לא מתלהא כמא בינוא פי גמר חולין. קאלוא גוים שבחוץ לארץ לאו עובדי עבודה זרה הן אלא מעשה אבותיהן בידיהן. ולדלך צארת שחיטת הנכרי מותרת בהנאה. ואלאב אלתאני נבלת העוף הטהור נאצה ודלך אן נבלת העוף בין טמא בין טהור אין לו טומאה מן התורה בביאן ולדלך עדדנאה פי הדה אלאבות דרבנן ואלדי צה ענדי אנהא אב של תורה ואן כאן לם תג בביאן. ודליל דלך כונה חייב עליה כרת על ביאת מקדש ואסנד דלך לקולה תעאלי נבלה וטרפה לא יאכל לטומאה בה עלי מא נבין פי מסכת טהרות והי תטמא אדם וכלים עלי וגה אצח. ודלך אנהא לא תנגס במגע גמלה ולו מדברי סופרים ואנמא תטמא כזית בבית הבליעה פענד מא יבלע מנהא כזית והו פי חאל אלבלע ינתגס ויטמא בגדים כנוגע באב הטומאה וכדלך יטמא שאר כלים בנגיעה פי חין בלעה ולא ינגס לא אדם ולא כלי חרש ולו פי חאל בלעה כמתל כל נוגע באב מן אבות הטמאות אלדי לא ינגס אדם וכלי חרש ולו בשעת נגיעה עלי מא יבין פי אכר זבים. וגין ספרא פי בולע נבלת העוף הטהור קאלוא מטמא שאר כלים כבגדים יכול יטמא אדם וכלי חרש תלמוד לומר בגד בגד הוא מטמא אינו מטמא לא אדם ולא כלי חרש נמצאת אומר היה אוכל בנבלת העוף הטהור וידו אחת על גבי תנור וידו אחת על גבי חבירו שניהם טהורים. הדא הו חכם אלבולע ובהדא אלנהו תעדّ אב הטומאה אמא למעני אלמגע הוא אב הטומאה ארצה בזה היין אשר התאמת לנו שנתנסך לעבודה זרה וזהו אשר יטמא כנבלה אבל סתם יינם יטמא טומאה קלה כמו שבארנו שם שהוא כמו משקין טמאין.

וטומאת נבלה בה שני אבות מדברי סופרים. אחד מהן שחיטת נכרי נבלה ומטמאה במשא[ח]) אף על פי שאינה תקרובת עבודה זרה ולא תאסר בהנאה כמו תקרובת עבודה זרה לפי שהיא מושגת בה ואינה כמוה כמו שביארו בגמר חולין. ואמרו[ט]) גוים שבחוץ לארץ לאו עובדי עבודה זרה הם אלא מעשה אבותיהם בידיהם. ולזה שחיטת נכרי מותרת בהנאה. והאב השני נבלת העוף הטהור לבד וזה שנבלת העוף בין טמא ובין טהור אין לו טומאה מן התורה בפירוש ולכך מנינו אותו באלו האבות מדרבנן. ומה שהתאמת אצלי הוא שהיא אב של תורה אף על פי שלא באה בפירוש. וראיית זה היותו חייב עליה כרת על ביאת מקדש וסמכו זה[י]) לאמרו יתברך[כ]) נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בה על מה שנבאר במסכת טהרות[כא]) והיא תטמא אדם וכלים על האופן שאספר. וזה שהיא לא תטמא במגע כלל ואפילו מדברי סופרים ולא תטמא כזית אלא בבית הבליעה ולפי זה בעת אשר יבלע ממנה כזית והוא בשעת הבליעה יטמא ויטמא בגדים כנוגע באב הטומאה. וכן יטמא שאר הכלים בנגיעה בעת בליעתה ולא יטמא אדם ולא כלי חרס אפילו בעת הבליעה כמו כל נוגע באב מאבות הטומאות אשר לא יטמא אדם וכלי חרס בשעת נגיעה כמו שיתבאר באחרון מזבים[כב]). ולשון ספרא[כג]) בבולע נבלת העוף הטהור אמרו מטמא שאר כלים כבגדים יכול יטמא אדם וכלי חרס תלמוד לומר בגד בגד הוא מטמא ואינו מטמא אדם ולא כלי חרס נמצאת אומר היה אוכל נבלת עוף הטהור וידו אחת על גבי תנור ואחת על גבי חברו שניהם טהורים. זהו דין הבולע. ומזה הצד תמנה אב הטומאה אבל לענין מגע תהיה

כמו

פחי

ח) חולין פ״א מ״א. ט) י״ג ע״ב. י) נדה מ״ב ע״ב. ספרא אחרי מות פ׳ י״ב הל׳ ה׳. כ) (פ״ח ע״א). כא) ויקרא כ״ב ה׳. כב) פ״א מ״א. כג) מ״ט. כג) פר׳ אחרי מות פי״ב הל׳ י״ב (פ״ה ע״ב).

פהי מהל אכלין טמאין פקט ובשרט אן יהשב עליה לאכילה כמא יבין פי אול טהרות ולא תנגם במגע אלא נגאסה אכלין טמאין אלתי אבינהא פי מא בעד. ואדא דני בכביצה מנהא אכלין תציר תלך אלאכלין שני לטומאה לא ראשון. וקד תבין פי גמר זבחים אן ר׳ מאיר יקול אנהא ואן לם יבלעהא מנד אבדהא פי ידה וראם בלעהא פכאנה בלעהא לאן מחוסר קריבה לאו כמחוסר מעשה דאמי ומע דלך פלים תציר ענדה אב חתי יכון אלאכל אלדי ינגם בהא ראשון לאנהא לא תנגם טומאת אב בנגיעה כלל אלא בבליעה. והנאך קיל נבלת העוף הטהור לר׳ מאיר מונין בה ראשון ושני או אין מונין בה וכאן אלגואב אן לדברי הכל ולו לר׳ מאיר כל היכא דמטמא אדם במגע מונין בו ראשון ושני כל היכא דאין מטמא אדם במגע אין מונין בו ראשון ושני. יעני אן אלשי אלדי יטמא אדם במגע הו אלדי אדא נגע בשי יהדה ראשון ואדא נגע אלראשון באמר אכר ירד דלך אלאמר שני פחצל הדא אלאצל איצא.

פקד תבין אן גמלה אבות הטומאות דרבנן עלי אלוגה אלדי עדדנא תסעה ועשרין אב. והי עצם כשעורה ודם תבוסה וארץ העמים ובית הפרס ואוהל שהאהיל על דם תבוסה ואדם שנטמא בהן וכלים שננעו בו וכלים שנטמאו בהן ואדם שננע בכלים וכלים שננעו באדם וכלים שננעו בכלים שנטמאו בהן והגוי והנדה למפרע ורואה כתם למפרע ומי שלא בדקה בשעת וסתה למפרע ויולדת אבר ומשכבן ומרכבן ורוקן ומימי רגליהן ודם טמאה דרבנן ובועל טמאה וזובו של גוי ועבודה זרה ומשמשי עבודה זרה ותקרובת עבודה זרה ויין שנתנסך לעבודה זרה ושחיטת נכרי ונבלת העוף הטהור. פקד הצרנא אבות הטמאות באלעדד ובינא הדא אלאסם עלי כם נוע מן אלטומאה יקע ומא מנהא מדברי תורה ומא מנהא מדברי סופרים.

ואעלם אן כל מא ינתגם באחד אבות הטמאות בין אדם בין כלים בין אכלין בין

כמו אוכלין טמאין לבד ובתנאי שיחשוב עליה לאכילה כמו שיתבאר בראשון ב) מטהרות ולא תטמא במגע אלא טומאת אוכלין טמאין אשר אבארם אחר זה. ואם נגע בכביצה מהאוכלין אלו האוכלין יהיו שני לטומאה ולא ראשון. וכבר התבאר בגמר זבחים ג) שרבי מאיר אומר אף על פי שלא יבלעה מעת שלקחה בידו וחשב לבלעה הוא כאילו בלעה לפי שמחוסר קריבה לאו כמחוסר מעשה דמי ועם זה לא תהיה אצלו אב עד שיהיה האוכל אשר יגע בו ראשון לפי שהיא לא תטמא טומאת אב בנגיעה אלא בבליעה. ושם נאמר נבלת העוף הטהור לרבי מאיר מונין בה ראשון ושני או אין מונין בה והיתה התשובה שלדברי הכל אפילו לרבי מאיר כל היכא דמטמא אדם במגע מונין בה ראשון ושני וכל היכא דאינו מטמא אדם במגע אין מונין בה לא ראשון ולא שני. ירצה בזה שהדבר אשר יטמא אדם במגע הוא ראשון ואם נגע הראשון בדבר אחר ישוב זה שני ושמור זה העיקר גם כן.

הנה כבר התבאר שכלל אבות הטומאות דרבנן על הפנים אשר מנינו עשרים ותשע אבות והן עצם כשעורה ודם תבוסה וארץ העמים ובית הפרס ואהל שהאהיל על דם תבוסה ואדם שנטמא בהן וכלים שננעו בו וכלים שנטמאו בהן ואדם שננע בכלים וכלים שננעו באדם וכלים שננעו בכלים שנטמאו בהן והגוי והנדה למפרע ורואה כתם למפרע ומי שלא בדקה בשעת וסתה למפרע ויולדת איבר ומשכבן ומרכבן ורוקן ומימי רגליהן ודם טמאה דרבנן ובועל טמאה וזובו של גוי ועבודה זרה ומשמשי עבודה זרה ותקרובת עבודה זרה ויין שנתנסך לעבודה זרה ושחיטת נכרי ונבלת העוף הטהור. הנה כבר השלמנו אבות הטומאות במספר ובארנו זה השם על כמה מינים מן הטומאות יפול ומה מהם מדברי תורה ומה מהם מדברי סופרים.

ודע כי כל מה שיטמא באחד מאבות הטומאות בין אדם בין כלים בין אוכלים

בין

משקין

ב) מ״א. ג) ק״ה ע״ב.

משקין יתסמי ראשון לטומאה ואלדי ינצם באלראשון יקאל לה שני ואלדי ינצם באלשני יתסמי שלישי ואלדי ינצם באלשלישי יקאל לה רביעי והו אכר דרגה פי אלטומאה. ופי תאני טהרות קאלוא הראשון שבהולין טמא ומטמא השני פסול ואינו מטמא הראשון והשני שבתרומה טמאין ומטמאין השלישי פסול ולא מטמא הראשון והשני והשלישי שבקודש טמאין ומטמאין הרביעי פסול ולא מטמא. פקד באן לך אן אלרביעי הו נהאיה אלטומאה ואן כל מא יקולון ענה פסול פאן מענאה אנה לא ינגס גירה לאן כל מא וצלת אליה אלטומאה וצאר טמא ולכן לא ינגס גירה יתסמי פסול. ולדלך יקולון לאלדי אכל אכלין טמאין או שתה משקין טמאין נפסלה גויתו לפי שהוא לא ישמא זולתו. ויקראו גם כן הראשון ולד הטומאה והשני ולד ולד הטומאה והמשנה תקרא כל מה שאינו אב ולד הטומאה בין שהוא ראשון או שני. ומבואר הוא שבמו שתאמר זה אב מראוריתא וזה אב מדרבנן כן תאמר זה ולד מראוריתא וזה ולד מדרבנן. ומהעקרים גם כן אשר ראוי להיותן שמורים אצלך אמרם בתוספת טהרות ג) כשם שראשון עושה שני ושני עושה שלישי כך ספק ראשון עושה ספק שני וספק שני עושה ספק שלישי. ועוד יש דברים רבים שהם גם כן מדרבנן אבל אינם אבות אלא בתהלה תיקון רבנן עשו אותם ולד הטומאה. כאמרם ד) תלמידי שמאי והלל גזרו טומאה על הידים ועשו אותן שניות לעולם כמו שנבאר במסכת ידים ה) וכמו כן גזרו על האדם אשר יאכל אוכל ראשון או אוכל שני או ישתה משקין טמאין ושאר מה שמנו באהרון מזבים ו) שיהיה שני לטומאה כמו שנבאר שם. ומדרבנן גם כן הטמאות אוכלין לאוכלין לפי שמן התורה אין אוכל מטמא אוכל. אמר יתברך ז) וכי יפול מנבלתם על כל זרע זרוע אשר יזרע טמא הוא אמרו ח) הוא טמא ואינו עושה כיוצא בו. ובטומאת משקין מחלוקת ט) שיש מן החכמים אומרים שטומאת משקין מדרבנן ויש מי שאמרו אן

בין משקין יקרא ראשון לטומאה ומה שינע בראשון יקרא שני ומה שינע בשני יקרא לו שלישי ומה שינע בשלישי יאמר לו רביעי וזהו המדרגה האחרונה בטומאה. ובשני ב) מטהרות אמרו הראשון בחולין טמא ומטמא השני פסול ואינו מטמא הראשון והשני שבתרומה טמאין ומטמאין השלישי פסול ולא מטמא הראשון והשני והשלישי שבקודש טמאין ומטמאין הרביעי פסול ולא מטמא. הנה כבר מבואר לך שהרביעי הוא תכלית הטומאה ושכל מה שיאמרו עליו פסול ענינו שלא ישמא זולתו לפי שכל מה שהגיעה אליו הטומאה ויטמא אבל לא ישמא זולתו יקרא פסול. ולזה יאמר לאשר אכל אוכלין טמאין או שתה משקין טמאין נפסלה גויתו ג) לפי שהוא לא ישמא זולתו. ויקראו גם כן הראשון ולד הטומאה והשני ולד ולד הטומאה והמשנה תקרא כל מה שאינו אב ולד הטומאה בין שהוא ראשון או שני. ומבואר הוא שבמו שתאמר זה אב מראוריתא וזה אב מדרבנן כן תאמר זה ולד מראוריתא וזה ולד מדרבנן. ומהעקרים גם כן אשר ראוי להיותן שמורים אצלך אמרם בתוספת טהרות ג) כשם שראשון עושה שני ושני עושה שלישי כך ספק ראשון עושה ספק שני וספק שני עושה ספק שלישי. ועוד יש דברים רבים שהם גם כן מדרבנן אבל אינם אבות אלא בתהלה תיקון רבנן עשו אותם ולד הטומאה. כאמרם ד) תלמידי שמאי והלל גזרו טומאה על הידים ועשו אותן שניות לעולם כמו שנבאר במסכת ידים ה) וכמו כן גזרו על האדם אשר יאכל אוכל ראשון או אוכל שני או ישתה משקין טמאין ושאר מה שמנו באהרון מזבים ו) שיהיה שני לטומאה כמו שנבאר שם. ומדרבנן גם כן הטמאות אוכלין לאוכלין לפי שמן התורה אין אוכל מטמא אוכל. אמר יתברך ז) וכי יפול מנבלתם על כל זרע זרוע אשר יזרע טמא הוא אמרו ח) הוא טמא ואינו עושה כיוצא בו. ובטומאת משקין מחלוקת ט) שיש מן החכמים אומרים שטומאת משקין מדרבנן ויש מי

ב) מ״ג. ג) עיין מקואות פ״י מ״ז. ד) פ״ה הלי ו. ה) שבת י״ד ב׳. ו) פ״ג מ״א. ז) ויקרא י״א ל״ז ל״ח. ח) פסחים י״ח ע״ב. ט) שם ט״ו ע״ב.

אן טומאתן מדרבנן ותם מן יקול אנתנאסהא נפסהא וכונהא תקבל אלנאסה מן התורה אמא כון משקין טמאין תנגס אלאכלין פמדרבנן ותם מן יקול אן ולו אנאסהא אלאכלים הו מדאוריתא אמא כון משקין טמאים תנגס אלכלים חתי ירגע אלכלי שני פדלך מדרבנן לדברי הכל. וסאבין עלל הדא אלאבתלאה פי ראבע טהרות ואנר זבים. ונין גמר נדה מדאוריתא אין אוכל מטמא כלי ואין משקה מטמא כלי ורבנן הוא דגזור גזרה משום משקה זב וזבה משקה דעלולין לקבל טומאה גזרו בהן רבנן אכלין. דאין עלולין לקבל טומאה לא גזרו בהן רבנן. ומעני עילולין אנהא תהיאת אסבאבהא לקבול אלנאסה והו קולהם דלא באעו הכשר. פקד באן לך אן תם אשיא כתירה הי ולד הטומאה מדרבנן ואן כאן אלאב אלדי הו לה ולד דאוריתא והדא הו אלמעני אלדי ארדנא אלתנביה עליה פי הדא אלכלאם. מתאל דלך אן ינצם שרץ בנבו פדלך אלנבו ראשון מדאוריתא עלי מא בינא פאדא דנא דלך אלנבו בלחם מתלא פאן דלך אללחם שני מדרבנן לאן מן התורה אין אוכל מטמא אוכל. וכדלך אדא אכל אלאנסאן דלך אלנבו אלטמא פאנה יציר שני מדרבנן ועלי הדא פקס ואהפם סאיר מא דכרנאה. ואלחכם אלדי יעם אבות הטמאות כלהא אנהא תנגס אדם וכלים וכל ולד טומאה לא ינגס לא אדם ולא כלים ואנמא ינגס אכלין ומשקין פקט. ונין אלנמר פי אול קמא דאב מטמא אדם וכלים וולד אכלים ומשקין מטמא אדם וכלים לא מטמא ובאלאחרי ואלאגדד אן יכון אלאב מטמא אכלין ומשקין. לכן משקין טמאין נאצה הי תנגס אלכלים לא אלאדם ואן כאנת ולד טומאה. ופי מסכת פרה מן הדא אלסדר יבין דלך והנאך קיל כל ולד הטמאות אינו מטמא כלים אלא משקה. ואעלם אן הדה קציה מנעכסה והי כל אב טומאה מטמא אדם ובגדים וכל מא הו מטמא אדם ובגדים פהו אב הטומאה. שאמרו טומאתן בעצמן והיותן מקבלין טומאה הוא מן התורה אבל היות משקין טמאין מטמאין אוכלין הוא מדרבנן ויש מי שאמרו שאפילו מה שיטמאו את האוכלין הוא מדאוריתא אבל היות משקין טמאין מטמאין הכלים עד שיהיה הכלי שני הנה זה מדרבנן לדברי הכל. והנני עתיד לבאר טעמי זאת המחלוקת ברביעי מטהרות ה) ובאחרון מזבים ו). ולשון גמר נדה ג) מדאוריתא אין אוכל מטמא כלי ואין משקה מטמא כלי ורבנן הוא דגזור גזרה משום משקה זב וזבה משקה דעלולין לקבל טומאה גזרו בהן רבנן אוכלין דאין עלולין לקבל טומאה לא גזרו בהן. וענין עלולין אשר להן סיבות מוכנות לקבל טומאה ז) וזה אמרם ח) דלא בעו הכשר. הנה כבר התבאר לך שיש דברים רבים שהם ולד הטומאה מדרבנן אף על פי שהאב אשר הוא לו ולד הוא דאוריתא וזהו הענין אשר רצינו להעיר עליו בזה הדיבור. ודמיון זה שאם יגע שרץ בכבר הכבר הזה ראשון מדאוריתא על מה שבארנו ואם נגע על דרך משל זה הכבר בבשר זה הבשר שני מדרבנן לפי שמן התורה אין אוכל מטמא אוכל. וכמו זה אם אכל אדם זה הכבר הטמא יהיה שני מדרבנן ועל זה תקיש ותבין שאר מה שזכרנו. והדין אשר יכלול אבות הטומאות כולן שהן יטמאו אדם וכלים וכל ולד הטומאה שלא ישמא לא אדם ולא כלים ושלא יטמאו אלא אוכלין ומשקין לבד. ולשון הגמר בראשון דקמא ט) דאב מטמא אדם וכלים וולד אוכלין ומשקין מטמא אדם וכלים לא מטמא. ועל אחת כמה וכמה הוא ראוי ונבון שהאב מטמא אוכלין ומשקין. אבל משקין טמאין לבד מטמאין הכלים לא האדם אף על פי שהם ולד הטומאה. ובמסכת פרה ז) מזה הסדר יתבאר זה ושם נאמר כל ולד הטומאה אינו מטמא כלים אלא משקין. ודע שזה משפט מהופך ח) והוא שכל אב הטומאה מטמא אדם ובגדים וכל מה שמטמא אדם ובגדים הוא אב הטומאה. ושמור זה

הוא

פאחפט

ה) מ״י. ו) מ״כ. ג) ז׳ ע״ב. ד) מלשון עילה. ה) פסחים י״ח ב׳. ו) ב׳ ע״א. ז) פ״ח מ״ח.
ח) בהתעתקה הנדפסת הוסיפו מלת בשיווי; ראה מלות ההגיון להר״מ ז״ל פרק ה׳.

פאחפט הדא אנה אצל עשים אסתברג בעד אסתקרא נמיע אנואע אלטמאות. ואד קד באן ואתצה אן כל ולד טומאה לא יטמא כלים גיר אלמשקה פאנה יטמא כלים ודלך מדרבנן כמא בינא וכדלך איצא מן התורה אין אוכל מטמא אוכל פלא יכון שלישי אבדא אלא מדרבנן צרורה. לאן אלאב אדא אנגס אלכלי או אלאדם רגע דלך אלכלי או אלאדם ראשון והדא אלראשון ינגס אכלין ומשקין פקט כמא תקדם פיכון אלאוכל שני דאוריתא איצא ולא ינגס הדא אלאוכל גירה פירדה שלישי אלא מדרבנן כמא אצלנא. ובשרט אן תכון תרומה לא חולין לאן לים פי אלחולין גיר שני פקט כמא תקדם עלי מא בינאה פי נאמס שוטה. פקד באן אן ראשון ושני קד יכונאן דאוריתא וקד יכונאן דרבנן עלי מא בינא אמא שלישי ורביעי פהי אבדא דרבנן ולו כאן אלאב אלדי הי מנסובה אליה דאוריתא עלי מא בינאה. ולדלך קאלוא עתיד דור אחר לטהר את הכבר השלישי שאין לו עיקר מן התורה. ומן גמלה מא געלוה איצא ולד טומאה פי אצל אלנזרה בשר תאוה פאנה קד תבין פי תוספת נדה אן בשר תאוה געלוה שלישי לטומאה אבדא ואן כאן לם ינתג ראסא. והנאך קיל גזרו עליו שיטמא את הידים חזרו וגמרו עליו שיטמא במגע חזרו וגזרו עליו שיהא כנבלה עצמה מטמא במשא. תם קאלוא אנה תאכר מן קולהם אנה טהור לתרומה אעני לא ינגסהא וינגס אלקודש והדא הו הכם שלישי לטומאה כמא ד׳כרנא.

ופי טומאת משקין אצל כביר ינבגי אן אד׳כרה הנא בעד אן אקדם אן אלמשקין אלתי תקבל אלנגאסה ותנתגס פי נפסהא הי שבעה משקין פקט והי אלתי תכשיר אכלין לטומאה. והי אלמא ואלטל ואלית ואלגמר ועסל אלנחל באצה ואללבן ואלדם ומא סוי הדה מן אלמאיעאת מתל עצארה אלרמאן ואלאנאיץ ומא אללימון ואלדלאע ועסל אלקצב ודהן אללוז ואלשירג וגירהא מן אלמיאה ואלעסול והדבשים שהוא עיקר גדול אשר יצא לנו אחר שחזרנו על כל מיני הטומאות. ואחר שכבר הוא ברור ומבואר שכל ולד הטומאה לא יטמא כלים חוץ מן המשקה שהוא יטמא כלים וזה מדרבנן כמו שבארנו ושכמו זה גם כן מן התורה אין אוכל מטמא אוכל הנה הוא שמוכרח לעולם לא יהיה שלישי אלא מדרבנן. לפי שהאב אם יטמא הכלי או האדם יעשה זה הכלי או האדם ראשון וזה הראשון יטמא אוכלין ומשקין לבר כמו שקדם ויהיה האוכל שני דאוריתא גם כן ולא יטמא זה האוכל זולתו עד שיחזירהו שלישי אלא מדרבנן כמו שהשרשנו. ובתנאי שתהיה תרומה לא חולין לפי שאין בחולין כי אם שני לבד כמו שקדם על מה שבארנו בחמישי[ה]) מסוטה. הנה כבר התבאר שראשון ושני פעם יהיו מדאוריתא ופעם יהיו מדרבנן על מה שבארנו אבל שלשי ורביעי הם לעולם מדרבנן אף על פי שהאב שהם מיוחסים אליו דאוריתא כמו שבארנו. ולזה אמרו[ז]) עתיד דור אחר לטהר את הכבר השלישי שאין לו עיקר מן התורה. ומכלל מה ששמוהו גם כן ולד הטומאה משרש הגזרה הוא בשר תאוה שכבר התבאר בתוספת נדה[ג]) שבשר תאוה שמוהו לעולם שלישי לטומאה אף על פי שלא נטמא כלל. ושם נאמר גזרו עליו שיטמא את הידים והזרו וגזרו עליו שיטמא במגע והזרו וגזרו עליו שיהא כנבלה עצמה מטמא במשא. עוד אמרו שבאחרונה אמרו עליו שהוא טהור לתרומה רצונם לומר שלא יטמא תרומה ויטמא הקודש וזהו דין שלישי לטומאה כמו שזכרנו.

ובטומאת משקין עיקר גדול ראוי שאזכרהו בכאן אחר שאקדים שהמשקין אשר יקבלו טומאה ויטמאו בעצמן הן שבעה משקין לבד והן המכשירין אוכלין לטומאה. והן המים והטל והשמן והיין ודבש דבורים בפרט והחלב והדם ומה שאינו מאלו הלחים כמו יין הרימונים והאגסים ומי הלימוני והדלעת ודבש הקנים ושמן אגוזים ושומשמין וזולתן מן המימות

ה) מ״ב. ז) שם במשנת א״י ובירושלמי חסרה מלת עיקר ובמשנתנו חגירסא מקרא. ג) פ״ט הל׳ י״ח.

ואלעסול ואלאדהאן לא תקבל נג׳אסה בוגה ולו מדברי סופרים כמא נצת אלמשנה פי חאדי עשר תרומות עלי מא בינא הנאך. פאדא אנתגס אחד הדה באב הטומאה או בולד הטומאה פאן דלך אלמשקה יציר ראשון לטומאה ולא יכון שני ועלי אנה אנתגס בולד הטומאה. וכדלך לו דנא הדא אלמשקה במשקה אחר פאן דלך אלמשקה אלתאני יציר ראשון איצא. מתאל דלך אן יכון אנסאן קד נגע בשרץ פהו ראשון לטומאה בלא שך פאדא נגע דלך אלאנסאן בזית מתלא אנג׳סה ואדא נגע אלזית בעסל נחל אנג׳סה ואן כאן אלזית לם יבאלטה ואדא נגע דלך אלעסל במא אנג׳סה ויציר אלזית ואלעסל ואלמא כל ואחד ראשון לטומאה. וכדלך לו תסלסל אלאמר אלי אלף משקה אלכל ראשון מתל אן ינצם זית בעסל ועסל בזית אגר ואלזית אלתאני בלבן וללבן בעסל אגר וכדא אלי לא נהאיה אלכל ראשון. ופי תוספת טבול יום קאלוא אחד משקה שנטמא באב הטומאה ואחד משקה שנטמא בולד הטומאה הרי זה תחלה לעולם מטמא את חברו וחברו את חברו אפילו הם מאה חוץ ממשקה טבול יום שהן פסולין ואינן מטמאין. וקד תקדם לנא אן אלשי אלדי לא ינגס גירה יתסמי פסול. וסיבין פי מסכת טבול יום אן טבול יום והו אלשניץ אלדי נטמא וטבל קבל אן יעריב שמשו פאנה פי דלך אלנהאר אלדי ינתטר גרוב שמסה מתל אלשני ואדא אנצם באוכל תרומה פסלה אנהא תציר שלישי ושלישי בתרומה פסול כמא תקדם. וכדלך אדא אנצם טבול יום במשקה תרומה פאנה יפסל דלך אלמשקה ויציר שלישי כמא באן פי אול פסחים פי קולהם שמן שנפסל בטבול יום. אמא משקה חולין פליס ינג׳סה טבול יום ראסא לאן שלישי שבחולין טהור לגמרי. וסיאתי פי מסכת טבול יום מן הדא אלסדר כלאם הדא נצה קדרה מלאה משקין ונגע בה טבול יום אם היה משקה [תרומה המשקין פסולין והקדרה טהורה] ואם היו משקין חולין הכל טהור. ופי תוספת טבול והדבשים והשמנים לא יקבלו טומאה בשום פנים ואפילו מדברי סופרים כמו שבא לשון המשנה באחד עשר ה) מתרומות לפי מה שבארנו שם. ואם נטמא אחד מאלו באב הטומאה או בולד הטומאה זה המשקה יהיה ראשון לטומאה ולא שני ואף על פי שהוא נטמא בולד הטומאה. וכן אפילו נגע המשקה הזה במשקה אחר זה המשקה השני יהיה ראשון גם כן. המשל בזה שאם כבר נגע אדם בשרץ הנה הוא ראשון לטומאה בלא ספק ואם נגע זה האדם למשל בשמן ישמאהו ואם נגע השמן בדבש דבורים ישמאהו ואף על פי שזה השמן לא נתערב בו ואם נגע זה הדבש במים ישמאהו ויהיו השמן והדבש והמים כל אחד ראשון לטומאה. וכן אם נתגלגל הדבר עד אלף משקין הכל ראשון כמו שינע השמן בדבש והדבש בשמן אחר והשמן השני בחלב והחלב בדבש אחר עד אין תכלית הכל ראשון. ובתוספת טבול יום ג) אמרו אחד משקה שנטמא באב הטומאה ואחר משקה שנטמא בולד הטומאה הרי זה תחלה לעולם מטמא את חברו וחברו את חברו אפילו הן מאה חוץ ממשקה טבול יום שהן פסולים ואינן מטמאין. וכבר קדם לנו שהדבר אשר לא יטמא זולתו יקרא פסול. ואני עתיד לבאר במסכת טבול יום ג) שטבול יום הוא האיש אשר נטמא וטבל קודם שיעריב שמשו הוא בזה היום אשר יצפה בו הערב שמשו כמו השני ואם נגע באוכל תרומה יפסול אותה ותהיה שלישי ושלישי בתרומה פסול כמו שקדם. וכן אם נגע טבול יום במשקה תרומה יפסול זה המשקה שיהיה שלישי כמו שהתבאר בראשון מפסחים ז) באמרם שמן שנפסל בטבול יום. אבל משקה חולין לא יטמאהו טבול יום כלל לפי ששלישי שבחולין טהור לגמרי. והנה יבוא במסכת טבול יום ה) מזה הסדר מאמר זה לשונו קדרה מלאה משקין שנגע בה טבול יום אם היה משקה תרומה המשקין פסולין והקדרה טהורה ואם היה משקה חולין הכל טהור. ובתוספת טבול

ה) מ״ב. ג) פ״א הל׳ ג׳. ד) פ״ב. ז) מ״ו. ה) פ״ב מ״ב.

טבול יום קאלוא טבול יום אינו מטמא משקה חולין ופוסל אבלי תרומה. והנאך קיל איצא עריבה שהיא טבולת יום לשין בה עיסה וקוצין ממנה חלה מפני שהיא שלישי והשלישי טהור בחולין. והדא אלחכם אנמא הו פי טבול יום באצה והו אלדי יגעל משקה תרומה שלישי לאנה לים הו שני עלי אלחקיקה לאנה קד טהר פלדלך יפסול משקה תרומה. ופי תוספת טהרות קאלוא פי טבול יום כשם שהוא פוסל משקה תרומה ואבלי תרומה כך הוא פוסל אבלי הקודש ומשקה הקודש. והנאך קיל אחד טבול יום מטומאה חמורה ואחד טבול יום מטומאה קלה ואפילו טבול יום מזב וזבה ושאר טמאות שבתורה הרי הוא כטבול יום מן השרץ. פהדא הו חכם טבול יום אמא אלשני חקיקה אדא נגע במשקין פהו יגעלהא ראשון לטומאה והו מעני קולהם פי מסכת פרה כל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחלה חוץ מטבול יום לאנה מע כונה פוסל את התרומה לא יגעלהא תחלה כמא בינא. ופי גמר פסחים קאלוא פי משקין שנטמאו מאי איריא באב הטומאה אפילו בראשון ושני נמי תחלה האוו. ולו כאן דלך אלשני שני בחולין ואלמשקה משקה חולין פאנה יציר תחלה כמא תבין פי תאני טהרות פי קולהם השני שבחולין מטמא משקה חולין ופוסל אוכלי תרומה והשלישי שבתרומה מטמא משקה קודש. ודלך אן אלשלישי לא יוגד גיר בתרומה כמא בינא פאד וקד תבין אן שלישי בתרומה פסול ואינו מטמא פלדלך לא ינגס משקה תרומה אמא שלישי בקודש פהו טמא ומטמא. פלדלך אן אנצם הדא אלאוכל שלישי של תרומה במשקה קודש אנגסה לכן לים יכון דלך אלמשקה רביעי פיכון פסול פקט לכנה יציר תחלה עלי מא יבין הנאך. פאלמתלגין פי טומאת משקין אן אב הטומאה והראשון והשני יגעלון אלמשקין תחלה ולו כאנת משקה חולין. והשלישי של תרומה או של קודש

אדא

שנגע

טבול יום ה) אמרו טבול יום אינו מטמא משקה חולין ופוסל אוכלי תרומה. ושם ג) נאמר גם כן עריבה שהיא טבולת יום לשין בה עיסה וקוצין ממנה חלה מפני שהיא שלישי והשלישי טהור בחולין. וזה הדין אינו אלא בטבול יום לבד והוא העושה משקה תרומה שלישי לפי שאינו שני על האמת מפני שהוא כבר נטהר ולזה יפסול משקה תרומה. ובתוספת טהרות ג) אמרו בטבול יום כשם שהוא פוסל משקה תרומה ואוכלי תרומה כך הוא פוסל משקה הקודש ואוכלי הקודש. ושם ד) נאמר אחד טבול יום מטומאה חמורה ואחד טבול יום מטומאה קלה ואפילו טבול יום מזב וזבה ושאר טומאות שבתורה הרי הוא כטבול יום מן השרץ. וזה הוא דין טבול יום. אבל השני באמת אם נגע במשקין יעשה אותן ראשון לטומאה וזה ענין אמרם במסכת פרה ה) כל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחלה חוץ מטבול יום שהוא אף על פי שהוא פוסל את התרומה לא יעשה אותן תחלה כמו שבארנו. ובגמר פסחים ו) אמרו במשקין שנטמאו מאי איריא באב הטומאה אפילו בראשון ושני נמי תחלה הוו. ואילו היה זה השני שני בחולין והמשקה משקה חולין נהיה תחלה כמו שהתבאר בשני ז) מטהרות באמרם השני שבחולין מטמא משקה חולין ופוסל אוכלי תרומה והשלישי שבתרומה מטמא משקה קודש. וזה לפי שהשלישי לא ימצא כי אם בתרומה כמו שבארנו ואחר שכבר התבאר ששלישי בתרומה פסול ואינו מטמא הנה זה לא ימצא משקה תרומה אבל שלשי בקודש הוא טמא ומטמא ולכן אם נגע זה האוכל שלישי של תרומה במשקה קודש ימאהו ולא יעשה זה המשקה רביעי שיהיה פסול לבד אבל הוא יהיה תחלה לפי מה שיתבאר שם. היוצא מכל זה בטומאת משקין שאב הטומאה והראשון והשני יעשו המשקין תחלה ואפילו משקה חולין. ושהשלישי של תרומה או של קודש

ה) פ״א חלי ח׳. ג) פ״ב חלי י״ד. ד) פ״א חלי ד׳. ה) חלי ג׳. ו) פ״ח מ״ו. ז) י״ד ע״ב. ח) מ״ו.

אדא נגע במשקין של קודש אנגסהא וצארת איצא תחלה לקודש. והדא אלאוכל שלישי לא יפסול משקה תרומה פנאהיך אן ינגס משקה חולין. ואוכל רביעי של קודש לא יפסול משקה קודש ונאהיך מא סואה. וטבול יום וחדה יגעל משקה תרומה שלישי לטומאה וכדלך יגעל משקה קודש פסולין מתל רביעי לטומאה. ולא תגד אבדא משקה פי מרתבה אלשלישי. ופי מרתבה אלרביעי אלא מן הדא אלוגה נאצה. ויקוי ענדי אן מחוסר כפורים איצא כדלך יפעל אד והו פוסל את הקודש בנגיעה מתל טבול יום כמא בינא פי תאני עשר זבחים. וקד באן לך אן אוכל טמא מטמא אוכל אחר מדרבנן כמא קלנא וכדלך אכלין טמאים תטמא משקין ותדהא תחלה לטומאה כמא בינא. וקולהם תחלה או ראשון סוי ואנמא יקולון תחלה לכון חכמהא הכם אלראשון וליסת הי ראשון פי אלחקיקה ואלדי יסמונה ראשון הו ראשון פי נסבתה ללאב פי אלעדד פכאנהם יקולון אן הדה אלמשקין תנגס נגאסה אולי ואן כאנת ליסת אולי פי אלעדד מן אלאב. וכדלך משקין טמאין תנגס אלאכלים ולו כאנת אלמשקין קד אנתגסת בשני תם בער דלך אנצמת באוכל חולין צאר דלך אלאוכל שני לטומאה לאן אלמשקין תחלה. ופי תוספת טבול יום קאלוא אוכלין מטמאין את המשקין לעשותן תחלה והמשקין מטמאין אוכלין לעשותן שניים. ופי תוספת פרה שהשני מטמא משקין לעשותן תחלה והמשקין מטמאין את האכלין לעשותן שניים. וכדלך משקין טמאים תנגס אלכלים כלהא לכן בשרט אן תכון תלך אלמשקין אנתגסת מחמת השרץ. אעני אן תכון מסתנדה פי נגאסתהא אלי אב הטומאה מתל אן ינגסהא אלאב או אלראשון או אלשני כמא תקדם לא אן תכון אנתגסת בידים טמאין לאן אלידים טמאין מטמאין את המשקין איצא כמא יבין פי מואצע מן זבים וטבול יום וידים. והדא הו מעני קולהם פי אלתלמוד דאיטמו מחמת שננע במשקין של קודש יטמאם ויהיו גם כן תחלה לקודש. וזה האוכל שלישי לא יפסול משקה תרומה וכל שכן שלא יטמא משקה חולין. ואוכל רביעי של קודש לא יפסול משקה קודש וכל שכן מה שזולתו. ושטבול יום לבדו יעשה משקה תרומה שלישי לטומאה וכמו זה יעשה משקה קודש פסולין כרביעי לטומאה. ולא תמצא לעולם משקה במדרגת שלישי או במדרגת רביעי כי אם באלו הפנים לבד. וברור אצלי שמחוסר כפורים גם כן יעשה כן וזה שהוא פוסל את הקודש בנגיעה כמו טבול יום כפי מה שבארנו בשנים עשר[ח] מזבחים. וכבר התבאר לך שאוכל טמא מטמא אוכל אחר מדרבנן כמו שאמרנו וכן אוכלין טמאין יטמאו משקין ויעשו אותן תחלה לטומאה על מה שבארנו. ואמרם תחלה או ראשון שוה ולא יאמרו תחלה אלא לפי שדינה כדין הראשון ואינה ראשון באמת ומה שיקראו ראשון הוא ראשון בהתיחסו לאב במספר כאלו יאמרו שאלו המשקין יטמאו טומאה ראשונה אף על פי שאינה ראשונה במספר מהאב. וכן משקין טמאין יטמאו האוכלין אף על פי שהמשקין כבר נטמאו בשני ואחר זה נגעו באוכל חולין זה האוכל יהיה שני לטומאה לפי שהמשקין הן תחלה. ובתוספת טבול יום[ג] אמרו אוכלין מטמאין את המשקין לעשותן תחלה והמשקין מטמאין את האוכלין לעשותן שניים. ובתוספת פרה[ג] שהשני מטמא משקין לעשותן תחלה והמשקין מטמאין את האוכלין לעשותן שניים. וכן המשקין טמאין טמאו הכלים כולן אבל בתנאי שאלו המשקין נטמאו מחמת השרץ רצוני לומר שיהיו נשענים בטומאתן על אב הטומאה כמו שיטמאם האב או הראשון או השני כמו שקדם לא שנטמאו בידים טמאים לפי שהידים טמאים מטמאין גם כן את המשקין על מה שיתבאר במקומות מזבים[ד] וטבול יום[ה] וידים[ו]. וזהו ענין מאמרם בתלמוד[ז] בכל מקום שאמרו דאיטמו מחמת שרץ רצוני

ח) מ״א. ע׳ פסחים י״ח, ע״ב ושם נסמן. ג) פ״א הל׳ ה׳. נ) עי׳ תוספתא טהרות פ״ב הל׳ א׳. ד) פ״ה מי״ב. ה) פ״ב מ״ב. ו) פ״ב. ז) שבת י״ד ע״ב ע״ש.

שרץ היתה מא קאלוה יעני אן הדה אלמשקין טמאין לא תכון קד אנתגסת בידים טמאין אלתי הי שניות אבדא כמא יבין פי מוצעה. ופי גמר חגיגה ירושלמי קאלוא פישיטא שאין משקה מיטמא מן היד לטמא את הכוס. ואנמא תנגס משקין שנטמאו מחמת ידים לאכלים של תרומה פקט ותרגע תלך אלאכלין שניות כמא נבין פי אגר מסכת זבים. וקד תבין פי תוספת פרה אן אלמשקין אלתי תנגסהא אלאכלין טמאין וכדלך אלמשקין אלתי תנגסהא אלכלים ולו כאנת הדה אלמשקין אנתגסת באחורי הכלים פאן תלך אלמשקין תציר תחלה ותטמא כלים אחרים פאעלם הדא. אמא אכלין טמאין פלא תנגס כלים בוגה. וקד תקדם לנא דכר דלך. וגין גמר פסחים אין אוכל מטמא כלי ואין כלי מטמא כלי. ופי תוספת טבול יום חומר במשקין שהמשקין מטמאין כלי חרש מאוירו מה שאין כן באכלין. אמא אכלין טמאין ומשקין טמאין פלא תנגס אלאנסאן אדא נגע בהן אלא אן אנצם בידיה פקט פאן ידיו טמאין. אן כאן למס אלאכלין או אלמשקין בידיה גמיעא נטמאו ידיו ואן כאן דני בידה אלואחדה נטמאת אלואחדה עלי מא תבין פי חגיגה וכמא נבין פי מוצעה מן פרה ומסכת ידים. אמא אדא אכל אלאנסאן אוכלין טמאין כחצי פרס או שתה משקין טמאין רביעית פאנה חינית נפסלה גויתו ויציר מתל שני לטומאה ואדא אנצם בתרומה פסלה. ומעלום ממא תקדם לנא אן זובו של זב ורוקו ושכבת זרעו ומימי רגליו כלהא מן אבות הטמאות והי כלהא משקין טמאין ויעמהא אסם משקין טמאין לאנהא תולדות המים כמא יבין פי אגר מבשירין והדה הי אלתי יסמיהא אלתלמוד משקה הזב. ונטיהא מן כל טמא תתסמי משקה דלך אלטמא אן כאנת מן טמא מת תסמאת משקה טמא מת ואן כאנת מן מצורע תסמאת משקה מצורע וכדלך מן טבול יום יסמונהא משקה טבול יום. וכדלך איצא דם הנדה ודם המת הי אבות הטמאות והי רצונם לומר שאלו המשקין טמאין לא נטמאו בידים טמאין שהן שניות לעולם כמו שיתבאר במקומן. ובגמר חגיגה ירושלמי[ב] אמרו פשיטא שאין משקה מיטמא מן היד לטמא את הכוס. ולא יטמאו משקין שנטמאו מחמת ידים אלא אוכלין של תרומה לבד ויהיו אלו האוכלין שניים כמו שנבאר באחרון ממסכת זבים[ג]. וכבר התבאר בתוספת פרה[ד] שהמשקין שנטמאו באוכלין טמאין וכן המשקין שנטמאו בכלים ואפילו אם נטמאו אלו המשקין באחורי הכלים אלו המשקין יהיו תחלה ויטמאו כלים אחרים ודע זה. אבל אוכלין טמאין לא יטמאו כלים בשום פנים וכבר קדם לנו זכרו. ולשון גמר פסחים[ה] אין אוכל מטמא כלי ואין כלי מטמא כלי. ובתוספת טבול יום[ו] חומר במשקין שהמשקין מטמאין כלי חרס מאוירו מה שאין כן באוכלין. אולם אוכלין טמאין ומשקין טמאין לא יטמאו האדם כאשר נגע בהן אלא אם נגע בידיו לבד שידיו טמאין. אם משמש האוכלין או המשקין בשתי ידיו יחד נטמאו ידיו ואם היה נוגע בידו האחת נטמאה האחת לפי מה שהתבאר בחגיגה[ז] וכמו שנבאר במקומו מפרה[ח] ובמסכת ידים[ט]. אולם אם אכל האדם אוכלין טמאים כחצי פרס או שתה מן המשקין טמאין רביעית אז נפסלה גויתו ויהיה כמו שני לטומאה ואם נגע בתרומה פוסל אותה. וידוע ממה שקדם לנו שזובו של זב ורוקו ושכבת זרעו ומימי רגליו כולן מאבות הטומאות וכולן משקין טמאין ויכללם שם משקין טמאין לפי שהם תולדות המים כמו שיתבאר באחרון ממכשירין[י] וזה אשר יקראהו התלמוד[כ] משקה הזב. והדומה לו מכל טומאה יקרא משקה זה הטמא אם היה מן טמא מת יקרא משקה טמא מת ואם היה ממצורע יקרא משקה מצורע וכן מן טבול יום יקראוהו משקה טבול יום[ל] וכמו זה גם כן דם הנדה ודם המת והן

משקין אבות

ב) פ״ג הל׳ א׳ (ע״ח ע״ד). ג) מ״ב. ד) פ״ה הל׳ ב׳. ה) י״ט ע״ב. ו) פ״א הל׳ ז׳. ז) כ״ד ע״א, ע״ב. ח) פ״ב. ט) פ״ב מ״ג. י) מ״ו. כ) נדה נ״ח ע״ב. ל) טבול יום פ״ב מ״א.

משקין לאן אלדם מן גמלה שבעה משקין. אמא אלזב ואלזבה וגירהמא מן גמיע אבות הטמאות אדא ננעו במשקין פאן תלך אלמשקין תציר ראשון לטומאה לא אב והי תתסמי תחלה כמא נצת אלבריתא פי קולהם אחד משקה שנטמא באב הטומאה ואחר משקה שנטמא בולד הטומאה הרי זה תחלה. פקד באן אן פרק בין משקה הזב ובין משקין שהוא נוגע בהן והדא הו מעני קול אלמשנה פי תאני טבול יום כל הטמאין בין קלין בין חמורין המשקין היוצאין מהן כמשקין שהוא נוגע בהן אלו ואלו תחלה חוץ מן המשקה שהוא אב הטומאה. אלתקדיר חוץ מן הטמא שהמשקה שלו אב הטומאה פאן בעץ משקין היוצאין ממנו והי רוקו ומימי רגליו ושכבת זרעו אינן כמשקין שהוא נוגע בהן כאן תלך אב והדה שנגע בהן הי תחלה. וקול אלמשנה בין קלין בין חמורין יריד בה אן ולו אלדי אכל אוכלין טמאין ושתה משקין טמאין אלדי נטמא טומאה קלה לאן טומאת אוכלין ומשקין תסמי טומאה קלה כמא בינא פאן משקין היוצאין ממנו ומשקין שנגע בהן אלו ואלו תחלה. אמא קול אלתוספתא חומר במים שאין במשקין שהמים נעשים אב הטומאה לטמא אדם ולטמא בגדים מה שאין כן במשקין פלים מענאה אן לים יוגד אב הטומאה פי אלמשקין אלא אלמא וחדה לאן אלדם איצא אב הטומאה כמא בינא ואנמא מענאה אן לים תוגד משקין תכון טאהרה תם תחדת להא האלה תרדהא אב הטומאה גיר אלמא וחדה יעני אדא רגע מי חטאת ולזלך קאל שהמים נעשין אב הטומאה אמא אכלין טמאין פלא תכון אב הטומאה אבדא לאן אדא דנאת באלאב רגעת ראשון. ופי תוספת טבול יום קאלוא חומר במשקין מה שאין באכלין שהמשקין נעשין אב הטומאה לטמא אדם ולטמא בגדים ולטמא כלי שתף מאחוריו וכלי חרש מאוירו מה שאין כן באכלין.

וקד תקדם לנא אן כלי חרש לא יכון

אב

אבות הטומאות והן משקין לפי שהדם מכלל שבעה משקין. אולם הזב והזבה וזולתן מכל אבות הטומאות אם נגעו במשקין אלו המשקין יהיו ראשון לטומאה ולא אב ויקראו תחלה כמו שבא לשון הברייתא ס) באמרם אחד משקה שנטמא באב הטומאה ואחד משקה שנטמא בולד הטומאה הרי זה תחלה. הנה כבר התבאר שיש חילוק בין משקה הזב ובין משקין שהוא נוגע בהן וזהו ענין מאמר המשנה בשני ג) מטבול יום כל הטמאין בין קלין ובין חמורים המשקין היוצאין מהן כמשקין שהוא נוגע בהן אלו ואלו תחלה חוץ מן המשקה שהוא אב הטומאה. שיעורו חוץ מן הטמא שהמשקה שלו אב הטומאה לפי שקצת משקין היוצאין ממנו והן רוקו ומימי רגליו ושכבת זרעו אינן כמשקין שהוא נוגע בהן מפני שאלו אב ואלו שנוגע בהן הם תחלה. ומאמר המשנה ג) בין קלין ובין חמורין יצאה בו שאפילו מי שאכל אוכלין טמאין ושתה משקין טמאין ונטמא טומאה קלה שטומאת אוכלין ומשקין תקרא טומאה קלה כמו שבארנו הנה המשקין היוצאין ממנו והמשקין שהוא נוגע בהן אלו ואלו תחלה. אולם מאמר התוספתא ד) חומר במים שאין במשקין שהמים נעשים אב הטומאה לטמא אדם ולטמא בגדים מה שאין כן במשקין אין ענינו שלא ימצא אב הטומאה במשקין כי אם במים לבדם לפי שהדם גם כן אב הטומאה כמו שבארנו אבל ענינו שלא ימצאו משקין שהיו טהורין ואחר זה יתחדש להן ענין לעשותן אב הטומאה אלא המים לבד רוצה לומר אם נעשו מי חטאת ולזה אמר שמים נעשים אב הטומאה אבל אוכלין טמאין לא יהיו אב הטומאה לעולם שאם נגעו באב נעשים ראשון. ובתוספת טבול יום ה) אמרו חומר במשקין מה שאין כן באוכלין שהמשקין נעשים אב הטומאה לטמא אדם ולטמא בגדים ולטמא כלי שתף מאחוריו וכלי חרס מאוירו מה שאין כן באוכלין.

וכבר קדם לנו שכלי חרס לא יהיה

אב

ס) טבול יום פ״א הל׳ ג. ג) מ״א. ד) שם. ה) פ״א הל׳ ז׳. ו) פ״א הל׳ ו׳ ע״ש.

אב הטומאה אבדא אן אלכלים אלתי תציר אב אנמא הי מא ינתפע באלמת או במשכב ומושב או מרכב או צרעת וכלי חרש לא יצלח למשכב ומרכב כמא יבין פי זבים ולא לזמה מן אחכאם טומאת מת מא לזם שאר כלים כמא תקדם ביאנה. וממא יגב דכרה הנא קולהם פי תוספת כלים אין כלי חרש מיטמא אלא באב הטומאה ומשקין. פהו ולד טומאה לעולם. וקאלוא איצא כל המטמא אדם מטמא כלי חרש וכל שאין מטמא אדם אין מטמא כלי חרש חוץ מן המשקין לאן משקין טמאין תטמא כלי חרש כמא תקדם דכרה. ואן כאנת לא תטמא אדם במגע בל ענד שרבהא ינתפע מדרבנן כמא תקדם. וקאלוא איצא אין טומאה לכלי חרש אלא מאוירו ובהסיט הזב ואין מטמא אלא אכלין ומשקין וידים. לאנה ולד טומאה אבדא ואלולד כמא קדמנא אנמא יטמא אכלין ומשקין לא אדם וכלים.

פמן גמיע מא תקדם שרחה יתבין אן משקין טמאין קד תכון אב הטומאה וקד תכון ראשון לטומאה ויוגד פיהא מא הו פי מרתבה אלשלישי ואלרביעי והו משקה שננע בטבול יום וחדה עלי מא תקדם ביאנה ולא יכון פי אלמשקין שני אבדא. ודלך אן אלאב ואלראשון ואלשני יגעלהא תחלה ואלשלישי לא ינגס אלמשקין ראסא אלא אן יכון משקה קודש פיציר דלך אלמשקה איצא תחלה לקודש. וגיז תוספת טהרות אין לך משקה הנוגע בשלישי טמא אלא קודש בלבד ואדא נטמא משקה הקודש רגע תחלה לקודש. ולדלך נצת אלתוספתא משקין מטמאין שנים ופוסלין אחד בקודש. לאנהא תחלה פאדא דנאת באוכל רגע שני ואלשני ינגס אלשלישי ואלשלישי יפסול אלרביעי עלי מא תאצל אן הראשון והשני והשלישי בקדש טמאין ומטמאין הרביעי פסול ואינו מטמא. פכל משקה טמא הו אב או ראשון לאן משקה טבול יום ליט יתסמי טמא ואנמא יתסמי פסול. וכדא תסמיה אלמשנה אב הטומאה לעולם שהכלים אשר יהיו אב אינם אלא מה שיטמא מהם במת או במשכב ומושב או במרכב או בצרעת וכלי חרש אינו ראוי למרכב ומשכב כמו שיתבאר בזבים ה) ואינו ראוי לדיני טומאת מת כמו שאר הכלים על מה שקדם ביאורו. ומה שיצטרך לזכרו בכאן הוא אמרם בתוספת כלים ג) אין כלי חרש מיטמא אלא באב הטומאה ומשקין. ולפי זה הוא ולד הטומאה לעולם. ואמרו גם כן ג) כל המטמא אדם מטמא כלי חרש וכל שאין מטמא אדם אין מטמא כלי חרש חוץ מהמשקין. שהמשקין טמאין מטמאין כלי חרש כמו שקדם זכרונו. אף על פי שלא יטמאו אדם במגע אבל אם שתה מהן יטמא מדרבנן כמו שקדם. ואמרו עוד ד) אין טומאה לכלי חרש אלא מאוירו ובהסיט הזב ואין מטמא אלא אוכלין ומשקין וידים. לפי שהוא ולד הטומאה לעולם והולד כמו שהקדמנו לא יטמא אלא אוכלין ומשקין לא אדם וכלים.

הנה מכל מה שקדם פירושו יתבאר שמשקין טמאין פעם יהיו אב הטומאה ופעם יהיו ראשון לטומאה ושימצא בהן מה שהוא במדרגת השלישי והרביעי והוא משקה שננע בטבול יום לבדו לפי מה שקדם ביאורו ולא יהיה במשקין שני לעולם. וזה שהאב והראשון והשני יעשו אותן תחלה והשלישי לא יטמא המשקין כלל אם לא שיהיה משקה קודש וזה המשקה יהיה גם כן תחלה לקודש. ולשון תוספת טהרות ה) אין לך משקה הנוגע בשלישי טמא אלא קודש בלבד ואם נטמא משקה הקודש נעשה תחלה לקודש. ולזה אמרה התוספתא ו) משקין מטמאין שנים ופוסלין אחד בקודש. מפני שהם תחלה ואם נגעו באוכל יהיה שני והשני יטמא השלישי והשלישי יפסול הרביעי לפי מה שהושרש שהראשון והשני והשלישי בקודש טמאים ומטמאים והרביעי פסול ואינו מטמא. ולפי זה כל משקה טמא הוא אב הטומאה או ראשון מפני שמשקה טבול יום לא יקרא טמא אלא יקרא פסול. וכן תקרא אותו

המשנה פי

ב) פ״ח מ״א. ג) פ״ג הל׳ א׳. ג) שם הל׳ ב׳. ד) שם. ה) פ״א הל׳ ז׳. ו) שם הל׳ ח׳.

סי כל מוצע שנפסל בטבול יום ולא תקול שנטמא. פקד באן ואתצה אן לים תם משקין שניות בונה ואן כאנת שניות פי אלעדד מן אלאב פהי תחלה פי אלחכם. ואנמא טוֹלת פי הדא אלמעני לאן גא פי גמר פסחים פי קול אלמשנה מדבריהם למדנו וכו' קאלוא הכא בבשר שנטמא במשקין שנטמאו מחמת השרץ. ופי בעץ אלנסך שנטמאו במשקין שניות ופי בעצהא יכתבון עלי קול אלגמר מחמת שרץ פירוש משקין שניות. והדא כלה גלט כמא בינא וקאיל הדא טן אן מונין במשקין שני ושלישי כדרך שמונין באבלין ולים אלאמר כדלך בל משקין שנטמאו מחמת השרץ תחלה לעולם. ואלדי אוגב אן יקול שנטמאו מחמת השרץ ולם יקל משקין טמאין לאן דלך יעם אב הטומאה ומשקין שנטמאו מחמת ידים עלי מא תקדם ונטר אלתלמוד יוגב הנאך אן לא תכון תלך אלמשקין אב ולא מחמת ידים אמא אן תכון שניות ולא בד פלא יודי נטר דלך אלמוצע אלי דלך אלא למן לים ענדה שיא מן הדה אלאצול אלעטימה אלמתקדם שרחהא. פקד באן אן לא תכון משקין שניות אמא אוכלין טמאין פיוגד פיהא ראשון ושני ושלישי ורביעי ולא יוגד פיהא אב כמא תקדם.

ואמא כלי חרש פיכון ראשון ושני ודלך באן ינתגם במשקין טמאין שהן תחלה עלי מא תקדם. אמא שאר כלים אעני בגדים וכלי ששם פקד תכון אב הטומאה וראשון לטומאה ושני לטומאה איצא והו אן תנתגם במשקין טמאין פקט לאן כל ולד הטמאות אינו מטמא כלים אלא משקה כמא תקדם ולים כל משקה ינגם אלכלים אלא מא אסתנד אלי אב כמא תקדם ולא יוגד כלי מן גמיע אלכלים לא שלישי ולא רביעי. וממא יגב אן תעלמה אן אלכלים טמאין ולו אנתגסת במשקין טמאין פאן תלך אלכלים תנגם אלאוכלין ויכון אלאוכל שלישי פיכון פסול בתרומה פקט כמא נבין פי אגר זבים.

המשנה בכל מקום שנפסל בטבול יום ולא תאמר שנטמא. הנה כבר ברור ומבואר שאין במשקה שניות בשום מקום ואם יהיו שניות במספר מן האב הם תחלה לפי הדין. ולא הארכתי בזה הענין אלא מפני שבא בגמר פסחים[2] על מאמר המשנה מדבריהם למדנו וכו' אמרו[3] הכא בבשר שנטמא במשקין שנטמאו מחמת שרץ. ובקצת נוסחאות שנטמאו במשקין שניות[1] ובקצתן כתוב על מאמר הגמר מחמת שרץ פירוש משקין שניות. וזה כולו טעות כמו שבארנו והאומר זה חשב שמונים במשקין שני ושלישי כדרך שמונים באוכלין ואין הדבר כן אבל המשקין שנטמאו מחמת שרץ תחלה לעולם. ומה שהצריכו לומר שנטמאו מחמת שרץ ולא אמר משקין טמאין הוא שזה יכלול אב הטומאה ומשקין שנטמאו מחמת ידים על מה שקדם ועיון התלמוד הצריך שם שלא יהיו אלו המשקין אב ולא מחמת ידים אבל שיהיו שניות בהכרח לא יביא העיון במקום ההוא אל זה אלא מי שאינו יודע דבר מאלו השרשים הגדולים אשר קדם ביאורם. וכבר התבאר שלא יהיו משקין שניות אבל באוכלין טמאין ימצאו ראשון ושני ושלישי ורביעי ולא ימצא בהן אב כמו שקדם.

אולם כלי חרס יהיה ראשון ושני וזה כשנטמא במשקין טמאין שהם תחלה על מה שקדם. אבל שאר כלים רצונו לומר בגדים וכלי ששם אפשר שיהיו אב הטומאה וראשון לטומאה ושני לטומאה גם כן וזה לבד שיטמאו במשקין טמאין מפני שבל ולד הטומאות אינו מטמא כלים אלא משקה כמו שקדם ולא כל משקה יטמא כלים אלא מה שהוא נשען על אב כמו שקדם ולא ימצא כלי מכל הכלים לא שלישי ולא רביעי: ומה שהראוי שתדעהו שהכלים טמאים ואפילו אם נטמאו במשקים טמאים אלו הכלים ישמאו האוכלין ויהיה האוכל שלישי ויהיה פסול בתרומה לבד כמו שיתבאר באחרון

מזבים

אמא

ב) פ"א מ"ז. ג) ט"ו ע"ב. ג) ע"ש ברש"י.

אמא אלאנסאן פיכון אב הטומאה ויכון ראשון ולא יכון שני אבדא מן התורה ולא מדרבנן בטומאת מגע. לאן כל ולד טומאה אינו מטמא אדם ולו אלמשקין טמאין פאנהא לא תטמא אדם שנגע בהן כמא תקדם ביאנה. לכנה יכון שני אדא אכל אוכלין טמאין או שתה משקין טמאין וסאיר מא עדד פי אבר זבים. ודלך כלה גזרה דרבנן עלי מא תבין פי גמר שבת וכמא נבין פי אבר זבים. לכן הדא אלדי נחסב אלשכין מן אלנאס שני למעני אנה יפסול את התרומה כמא יבין חתי יטהר במקוה פאדא טהר לים יחתאג הערב שמש לאנהא טומאה קלה מדרבנן. ונין ספרא אין האוכל אכלין טמאין ולא השותה משקין טמאין טמא טומאת ערב. וכדלך כלים שנטמאו במשקין שהן תחלה פאנהא אדא טהרת במי מקוה טהרת ולא תחתאג הערב שמש. ופי ספרא קאלוא כלים שנטמאו במשקין עולין מידי טומאתן בו ביום לאנהא טומאה מדרבנן עלי מא קדמנא.

פהדה הי גמלה אלאצול אלתי ראינא בתקדימהא תושיה למא אריד שרחה. ואנא ארי אן ארשדך הנא אלי מא ימכן אלגפלה פיה. ודלך אנה ינבני לך אן כנת מן טמחת המתה אלי מערפה אלטמאות ואלטהרות ופהם מא תצמנה הדא אלסדר אן תחפט אולא נמיע מא קדמתה פי הדא אלצדר מן אלמקדמאת מע נין הדא אלפרק אלאול מן כלים ונין שרחנא לה חפטא חסנא גדא חתי יסרד נמיע דלך עלי לסאנך דון אן תטלב נפסך בדכרה בתכלף. ולא יכפיך פי דלך בוגה קראתה ואלמרור עליה ולו קראתה אלף מרה דון אן תחפטה פדלך גיר כאפי לך אלא אן יסרד עלי לסאנך מתל קרית שמע ובאלחרי יחצל לך מע גודה אלחפט ואלפהם ואלדכא פהם מא תצמנה הדא אלסדר לאנהא אמור צעבה גדא פי נפסהא עטימה אלאשכאל בעידה אלגור. ואדא כאן עטמא חכמי משנה עליהם אלסלאם מזבים ה). אולם האדם יהיה אב הטומאה ויהיה ראשון ולא יהיה שני לעולם לא מן התורה ולא מדרבנן בטומאת מגע. לפי שכל ולד הטומאה אינו מטמא אדם ואפילו משקין טמאין לא יטמאו אדם שנגע בהן כמו שקדם ביאורו. אבל הוא יהיה שני אם אכל אוכלין טמאין או שתה משקין טמאין ושאר מה שנמנה באחרון מזבים ג). וכל זה גזרה מדרבנן על מה שהתבאר בגמר שבת ג) וכמו שנבאר באחרון מזבים ד). אבל מה שנחשוב את האדם שני הוא לענין שיפסול את התרומה כמו שיתבאר עד שיטהר במקוה ואם טהר לא יצטרך להערב שמש לפי שטומאתו טומאה קלה מדרבנן. ולשון ספרא ה) אין האוכל אוכלין טמאין ולא השותה משקין טמאין טמא טומאת ערב. וכן כלים שנטמאו במשקין שהן תחלה אם נטהרו במי מקוה טהרו ולא יצטרך להן הערב שמש. ובספרא ו) אמרו כלים שנטמאו במשקין עולין מידי טומאתן בו ביום לפי שהם טומאה מדרבנן על מה שהקדמנו.

אלו הם השרשים בכללם אשר ראינו להקדימם להדריכך אל מה שארצה לפרשו. ואני אראה להישירך כאן במה שאפשר שתפול בו השגיאות. וזה שאם ישיאך לבך לדעת הטומאות והטהרות ולהבין מה שיכילהו זה הסדר ראוי לך שתשמור בנפשך בתחלה כל ההקדמות שהקדמנו בזאת הפתיחה עם הנאמר בפרק הראשון מכלים ומה שכתבנו בפירושו בזכרון טוב מאוד עד שיהיו כולם שנורים על לשונך בלתי שתבקש להעלותם על זכרונך ביניעה. ולא יספיק לך בזה שתקראם ותעבור עליהם שאפילו אם קראת אותם אלף פעמים ולא תשמרם אין זה מספיק לך עד שיהיו רגילין בפיך כמו קריאת שמע ושתמצא בך כהוגן עם זכרון טוב ובינה ושכל הבנת כל מה שיכילהו זה הסדר לפי שיש בהם ענינים קשים מאוד בעצמם והסבקות עצומות והחקירות עמוקות. והלא גדולי חכמי המשנה עליהם השלום נתקשו בהן

יסתעטונהא

ד) מי"ב. ג) שם. ג) י"ד ע"א. ד) מ"יב. ה) פרי שמיני פ"ז הל' ד' (נ"ב ע"ג). ו) שם פרשה ח' הל' ה' (נ"ה ע"ב).

יסתעטמונהא פנאהיך נחן. אלא תרי ר׳ אלעזר בן עזריה יקול למתל ר׳ עקיבה עלי גמלתהם אלסלאם עקיבה מה לך אצל הגדה כלך מדברותיך אצל נגעים ואהלות והדא נץ בראשית דר׳ הושעיה. וכדלך וגדנא אול חכמי תלמוד יסתהולון בעץ פרקים מנהא כאסתעטאם ה׳ יוחנן לפרק תינוקת מן מסכת נדה ואסתצאב פרק האשה שהיתה כובשת ירק מן מסכת טהרות עליהם אלסלאם והו אלפרק אלדי פיה יתכלם פי ראשון ושני ושלישי ורביעי כיף התבתהא באכלין ומשקין בחולין ובתרומה ובקודש. וכדלך יתמתלון במסכת עקצין צעובה. ופי גמר שבת קאלוא כשנכנסו רבותינו לכרם ביבנה אמרו עתידה תורה שתשכח מישראל שנאמר הנה ימים באים נאום ד׳ אלהים והשלחתי רעב בארץ לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמוע את דברי ה׳ ואומר ונעו מים עד ים ומצפון ועד מזרח ישוטטו לבקש את דבר ה׳ ולא ימצאו מאי ישוטטו לבקש את דבר ה׳ ולא ימצאו עתידה אשה שתטול ככר של תרומה ותחזור על בתי כנסיות ובתי מדרשות לידע אם ראשונה היא אם שניה. ובינוא הנאך מוצע אלשך אלואקע עליהם והו באן יוגד שרץ באויר התנור ולא יכון אלשרץ נגע באלבגד ולא בגרם אלתנור איצא פלא שך אן קד אנתגם אלתנור וכל מא פיה לקולה תעאלי כל אשר בתוכו יטמא לחם אלשך הל אלפת ראשונה או ואלשרץ אנגסהא בהצולה פי הוא אלתנור והתנור כמאן דמלי טומאה הוא או אלשרץ אנגס אלתנור פקט ואלתנור אנגס אלפת בנגיעה פתכון אלפת שנייה פכאן ענדהם אלשך פי הדא [וקאלוא] נשתכחה תורה מישראל. ואנת תעלם אן אליום בעוונותינו שרבו אדא הזרת על ראשי ישיבות ישראל נאהיך בתי כנסיות פתגדהם ישכל עליהם מן הדא אלפן מא נאת פיה אלנצוץ אלכתירה פי אלתורה ואלמשנה ומא הו אבין מן הדא ואוצח. ולא יסתעטם מתל הדא אלחאל פי בהן וכל שכן אנחנו. הלא תראה ס) ר׳ אלעזר בן עזריה אומר לכמו רבי עקיבה על כולם השלום עקיבה מה לך אצל האגדה כלך מדברותיך ולך אצל נגעים ואהלות והוא לשון בראשית דרבי הושעיה ע). וכמו זה מצאנו אצל חכמי התלמוד על כולם השלום שהיו נבובים בקצת פרקים מהן כמו שנתקשה רבי יוחנן בפרק תינוקת ממסכת נדה פ) והתקשות פרק האשה שהיתה כובשת ירק ממסכת טהרות עליהם השלום צ) והוא הפרק אשר בו ידבר בראשון ושני ושלישי ורביעי איך הוא סדרן באוכלין ומשקין בחולין ובתרומה ובקודש. וכן ימשילו מסכת עוקצין על מה שהוא קשה הבנה ק) ובגמר שבת ר) אמרו כשנכנסו רבותינו לכרם ביבנה אמרו עתידה תורה שתשכח מישראל שנאמר ש) הנה ימים באים נאום ה׳ ושלחתי רעב בארץ לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמוע את דברי ה׳ ואומר ת) ונעו מים עד ים ומצפון עד מזרח ישוטטו לבקש את דבר ה׳ ולא ימצאו מאי ישוטטו לבקש את דבר ה׳ ולא ימצאו עתידה אשה שתטול ככר של תרומה ותחזור על בתי כנסיות ובתי מדרשות לידע אם ראשונה היא אם שניה. וביארו שם מקום הספק הנופל עליהם הוא כשימצא שרץ באויר התנור והשרץ אינו נוגע בלחם ולא בגשם התנור גם כן הנה אין ספק שכבר נטמא התנור וכל מה שבו לאמרו יתברך פ) כל אשר בתוכו יטמא ונפל להם הספק אם הפת ראשון לפי שהשרץ טימאהו בהנעתו באויר התנור והתנור כמאן דמלא טומאה הוא או השרץ יטמא התנור לבד והתנור יטמא הפת בנגיעה ויהיה הפת שני ונסתפקו בזה. ואמרו נשתכחה תורה מישראל. ואתה יודע שהיום בעונותינו שרבו אם תחזור על ראשי ישיבות ישראל וכל שכן על בתי כנסיות תמצא שיסתפק עליהן מאלו הפנים מה שבאו בו פסוקים רבים בתורה ונשנה במשנה ומה שהוא יותר ברור ומבואר מזה. ולא יפלא בעיניך

זמאן דמיון

ס) חגיגה י״ד ע״א. ע) שמות רבה פרשה י׳. פ) ס״ה ע״ב. צ) ברכות כ׳ ע״א. ק) הוריות י״ג. ע״ב. ר) קל״ח ע״ב. ש) עמוס ח׳ י״א. ת) שם י״ב. פ) ויקרא י״א כ״ג.

זמאן אלגלות ואנקטאע הדא אלפן בקלה אלטלבה לה לאן נגדהם פי זמאן אלמקדש ובוגוד אלאנביא אשכלת מעאני אלטומאה ואלטהרה וחכם אלשלישי ואלרביעי ולו עלי אלכהנים המשמשים במקדש אלדין הם אהוג אלנאס לחפט הלכות טומאה וטהרה לאן מעטם מא יחתאג אליה מן הדא אלפן אנמא הו לענין מקדש וקדשיו. קאל כה אמר ה' צבאות שאל נא את הכהנים תורה לאמר הן ישא איש בשר קודש בכנף בגדו ונגע בכנפו אל הלחם ואל הנזיד ואל היין ואל השמן ואל כל מאכל היקדש ויענו הכהנים ויאמרו לא ויאמר הגי אם יגע טמא נפש בכל אלה היטמא ויענו הכהנים ויאמרו יטמא. וקד אנתלף חכמי תלמוד פי תאויל הדא אלסואל. וקאל בעצהם אשתבוש כהני רביעי בקודש בעא מיניהו ואמרו ליה טהור פהם גאלטון לאנה פסול כמא קדמנא וגואבהם פי טמא מת יטמא צחיח לאן טמא מת רביעי ממנו בקודש טמא אעני אנה מנגוס ולא ינגס גירה וקאלוא בקיאין הן בטומאת מת ואין בקיאין בטומאת שרץ בל שנוא אן רביעי בשרץ טהור בקודש. ובעצהם קאל לא אשתבוש כהני פאן אלמסאלה אלאולי סאלהם ען חמישי בקודש פקאלוא לה טהור. ופי אלסואל אלתאני סאלהם ען רביעי פקאלוא יטמא ואלנואב צואב פי אלסואלין. ואנא אבין הדא אלכלאם אד וקרתה הנא אנה איצא פי נהאיה מן אלצעובה פי מוצעה והו כלאם מנקפל גדא גדא ושרחה מפיד הנא פי מא נרומה מעין פי מא קדמנאה. פאקול אן קולה הנא בשר קודש לישון נקיה ואלקצד בשר שרץ וכדלך קולה היקדש יריד בה היטמא כמא תסמי אלעבראניה אלבעד ען אלשי ואסתנכאפה קדושה. קאל אל תגע בי כי קדשתיך וקאל פן תקדש המלאה הזרע וכו'. פאדא אנד אלשרץ בכנף בגדו כאן אלבגד ראשון פאדא נגע כנף הדא אלבגד בלחם צאר אללחם שני תם נגע אללחם בנזיד צאר אלנזיד שלישי דמיון המצב הזה בזמן הגלות שנעלמו בו אלו הענינים לפי שנתמעטו העוסקים בהם אחר שנמצא בזמן המקדש ובהיות הנביאים נמצאים שנפלו ספיקות בעניני הטומאה והטהרה ובדין השלישי והרביעי אפילו על הכהנים המשמשים במקדש אשר הם יותר צריכים מכל אדם לשמור הלכות טומאה וטהרה כי רוב הדברים הנצרכים להם מאלו הדינים הם רק לענין מקדש וקדשיו. אמר ה) כה אמר ה' צבאות שאל נא את הכהנים תורה לאמר הן ישא איש את בשר קודש בכנף בגדו ונגע בכנפו אל הלחם ואל הנזיד ואל היין ואל השמן ואל כל מאכל היקדש ויענו הכהנים ויאמרו לא ויאמר הגי אם יגע טמא נפש בכל אלה היטמא ויענו הכהנים ויאמרו יטמא. וכבר נחלקו חכמי התלמוד ג) בהבנת אלו השאלות. ואמרו קצתם אשתבוש כהני רביעי בקודש בעא מיניהו ואמרו ליה טהור והם טעו לפי שהוא פסול כמו שהקדמנו. ותשובתם בטמא מת יטמא אמת לפי שטמא מת רביעי ממנו בקודש טמא רצוני לומר שהוא נטמא ולא יטמא זולתו ואמרו בקיאים הם בטומאת מת ואין בקיאין בטומאת שרץ אבל השבו שרביעי בשרץ טהור בקודש. וקצתן אמרו לא אשתבוש כהני שהשאלה הראשונה ששאל מהם היתה בחמישי בקודש ואמרו לו טהור. והשאלה השניה היתה ברביעי בקדש ואמרו טמא והתשובה אמיתית בשתי השאלות. ואני אבאר זה המאמר אחר שזכרתיו כאן שהוא בתכלית הקושי גם כן במקומו והוא מאמר עמוק מאוד מאוד וביאורו מועיל בכאן למה שנרצה ועוזר למה שהקדמנו. ואומר שאמרו בכאן בשר קודש הוא לשון נקיה והכונה בשר שרץ וכן באמרו היקדש רצונו לומר היטמא כמו שיקראו העברים הריחוק מדבר וההנזר ממנו קדושה. אמר ג) אל תגע בי כי קדשתיך ואמר ד) פן תקדש המלאה הזרע וכו'. ואם אחז השרץ בכנף בגדו היה הבגד ראשון וכאשר נגע כנף זה הבגד בבשר היה הבשר שני ואם נגע הבשר בנזיד

נעשה

פסאלהם

ה) חגי ב' י"א, י"ב, י"ג. ג) פסחים ט"ז ע"ב, י"ז ע"א. ד) ישעיה ס"ה ח'. ה) דברים כ"ב ט'.

פסאלהם ען הדא אלנזיד אלדי הו שלישי נעשה הנזיד שלישי ושאל להן על זה הנזיד
אדא ננע ביין וננע בישמן וננע במאכל מא שהוא שלישי כאשר ננע ביין וננע בשמן
חכם הדא אלמאכל והדא אליין והדא אלשמן וננע במאכל מה דין זה המאכל וזה היין
הל גמיע דלך מנגום או לא. ולא שך אן וזה השמן אם כל זה יטמא אם לא. ואין
אליין ואלשמן ואלמאכל כל ואחר מנהא ספק שהיין והשמן והמאכל כל אחד מהן
רביעי לכן יין וישמן יעשו תחלה כמא תבין רביעי אבל יין ושמן יעשו תחלה כמו שהתבאר
ואלמאכל פסול ואינו מטמא ואלכל מנגום והמאכל פסול ואינו מטמא והכל נטמא.
פנאובה ען הדא וקאלוא לה לא פהם גאלטון והיתה תשובתם בזה ואמרו לו לא ובזה טעו
הדא מדהב רב אלדי קאל אשתבוש כהני זהו דעת רב כאשר אמר אשתבוש כהני
פי הדה אלמסאלה. תם סאלהם וקאל פאן בזאת השאלה. עוד שאל להן ואמר אם
כאן טמא מת הו אלדי ננע בכנפו אללחם היה טמא נפש מי שננע הלחם בכנפו וננע
וננע אללחם באלנזיד. ואלנזיד ננע ביין הלחם בנזיד והנזיד ננע ביין ובישמן ובמאכל
ובישמן ובמאכל מא חכם הדא אליין ואלשמן מה דין זה היין והשמן והמאכל ואמרו יטמא וזה
ואלמאכל פקאלוא יטמא ודלך קול צחיח. מאמר אמיתי. אבל שמואל אמר לא אשתבוש
אמא שמואל פקאל לא אישתבוש כהני כהני וזה שהוא יאמר שמה שאמר חני בישאלה
ודלך אנה יקול אן קול חני פי אלמסאלה הראשונה וננע בכנפו לא ירצה בו שכנפו
אלאולי וננע בכנפו לים יריד בה אן כנפו ננע בלחם ואנמא יריד בה אן ננע אוכל
ננע בלחם ואנמא יריד בה אן ננע אוכל בכנפו תם ננע דלך אלאוכל בלחם ולחם ואחר זה ננע זה האוכל בלחם והלחם בנזיד.
בנזיד. והו קולהם פי אלנמר מי כתיב וננע וזהו אמרם בגמר מי כתיב וננע כנפו
כנפו וננע בכנפו כתיב במי שננע בכנפו בכנפו כתיב במי שננע בכנפו ירצה לומר
יעני אן קולה וננע בכנפו לים הו אן אלשכין שאמרו וננע בכנפו אינו על האיש אשר
אלדי נשא שרין בכנפו ואנמא הו אן נשא שרץ בכנפו אלא על הדבר אשר ננע
אלשי אלדי אנצם בדלך אלכנף פיכון חני בזה הכנף והיה חני שואל להן על המישי
סאלהם אן חמישי בקודש והו טהור ודלך בקודש והוא טהור וזה שהכנף ראשון
אן אלכנף ראשון ואלאוכל אלדי ננע בו והאוכל אשר ננע בו שני והלחם אשר ננע
שני ואללחם אלדי ננע בדלך אלאוכל בזה האוכל שלישי והנזיד רביעי והוא פסול
שלישי ואלנזיד רביעי והו פסול ואינו מטמא ואינו מטמא כמו שקדם ואם ננע הנזיד ביין
כמא תקדם פאדא ננע הדא אלנזיד ביין בישמן ובמאכל הכל טהור ולא יטמא המשקה
ושמן ומאכל יכון אלכל טאהר לא אלמשקה שהוא יין וישמן ולא המאכל לפי שכל אחד
אלדי הו יין וישמן ולא אלמאכל ינתגם לאן מהן חמישי וחמישי בקודש טהור וכן השיבוהו
כל ואחד מנהא חמישי וחמישי בקודש ואמרו לו שזה החמישי לא יטמא. ועוד שאל
טהור וכדלך גאובה וקאלוא לה אן הדא להן אם היה טמא נפש מי שננע בכנפו על
אלחמישי לא ינתגם. תם סאלהם אן כאן זה הסדר מה יהיה דין היין והשמן והמאכל
טמא נפש הו אלדי ננע בכנפו עלי הדה ואמרו לא יטמא וזה גם כן אמת לפי שאז
אלרתבה מא יכון חכם אליין ואלשמן יהיו רביעי ונעשו היין והשמן תחלה שזהו
ואלמאכל קאלוא לה יטמא ודלך צחיח איצא משקה קודש שננע בשלישי והמאכל יהיה
לאנה יציר היניד רביעי פיכון אליין ואלשמן פסול בהיותו רביעי כמו שקדם. וביאור זה
תחלה אד והו משקה קודש שננע בשלישי שבכנף טמא מת אינו ראשון אבל כנפו הוא
ויציר אלמאכל פסול לכונה רביעי כמא תקדם. אב הטומאה כמו שכבר בארנו שאדם הנטמא

במת

וביאן דלך אן טמא מת ליס הו כנפו ראשון ואנמא כנפו אב הטומאה כמא קד בינא אן

אדם

אדם שנטמא במת אדא נגע בבגדים או בכלי
שטף רדהא אב הטומאה פיכון כנף בגד
טמא נפש אב ואלשי אלדי נגע בו ראשון
כמא קאל שמואל וא̈ללחם שני ואלנזיד
שלישי ויכון אלשלישי הו אלדי נגע במשקה
קודש ואכלין של קודש פיכון אלכל טמא. והדא
הו נין אלתלמוד הנאך לשמואל לא הכא
אשתבוש ולא הכא אשתבוש לא הכא אשתבוש
כהני רביעי בקודש בעא מיניהו ואמרו ליה טמא
לא הכא אשתבוש כהני המישי בקודש בעא
מיניהו ואמרו ליה טהור. וגא רבינא בתאויל
תאלת וקאל אנהם גאלטון פי אלגואבין.
אמא פי אלגואב אלאול פכמא קאל רב
ודלך אן יכון אלכנף הו אלדי נגע בלחם.
אמא גואבהם אלתאני פקאל פיה בטומאת
מת נמי לא בקיאי הכא רביעי והכא שלישי.
וביאן דלך אן ראבינא יקול אן קולהם יטמא
ואן כאן אליין ואלשמן ואלמאכל טמא
כמא דכרוא לכונהם גאלטין פי מרתבתה
פי אלטומאה לאנהם טנו אן הדא אלדי
נגע בנזיד רביעי בין לטמא מת בין לשרץ
לכן רביעי דשרץ טהור לקודש ורביעי דטמא
מת טמא פהם גאלטון פי אלגואבין לאן
רביעי דשרץ פסול בקודש מתל רביעי דטמא
מת וכדלך אלרביעי מן אי אב אתפק והדא
אלדי טנוה רביעי לטמא מת הו שלישי לאן
אלכנף אב הטומאה כמא תבין וא̈ללחם
ראשון ואלנזיד שני ואליין ואלשמן ואלמאכל
כל ואחד מנהא נגע בשני פיכון אלכל טמא
כמא דכרוא לכן אלמאכל טמא והו שלישי
לא רביעי כמא תגילוא אן אלכנף מן טמא
מת ולד טומאה כמתל כנף שרץ. פהדא מא וקע
מן אלאבתלאף בין חכמי תלמוד פי הדא אלגואב
רב יקול אכטוא פי אלגואב אלאול ואצאבוא פי
אלתאני ושמואל יקול אצאבוא פי אלגואבין
ורבינא יקול מא גאובוא בצואב פי אלמסאלתין.
פקד תבין לך אן אלאמר צעב פי נפסה ולו פי
אלאזמאן אלמתקדמה ואעתבר קולהם עתידה
תורה שתשתכח מישראל ען נסיאן אחכאם
אלטומאה ואלטהרה. וכדלך למא אמר אללה
תעאלי אלנבי באלסואל ען דלך קאל לה שאל

במת אם נגע בבגדים או בכלי שטף יעשה
אותם אב הטומאה ויהיה כנף בגד טמא
מת אב והדבר הנוגע בו ראשון כמו שאמר
שמואל והלחם שני והנזיד שלישי ויהיה
השלישי הוא אשר נגע במשקה קדש
ובאוכלין של קודש ויהיה הכל טמא. וזהו
לשון התלמוד שם לשמואל לא הכא אשתבוש
ולא הכא אשתבוש כהני לא הכא אשתבוש
כהני רביעי בקדש בעא מיניהו ואמרו ליה
טמא ולא הכא אשתבוש כהני חמישי בעא
מיניהו ואמרו ליה טהור. ובא רבינא בסברה
שלישית ואמר שהם טעו בשתי התשובות.
אולם בתשובה הראשונה כמו שאמר רב וזה
שהכנף הוא אשר נגע בלחם ובתשובתן
השנית אמר בטומאת מת נמי לא בקיאי
הכא רביעי והכא שלישי. וביאור זה שרבינא
אמר שאמרם יטמא ושיהיה היין והשמן
והמאכל טמא כמו שזכרו שהיו טועים במדרגת
הטומאה לפי שהן חשבו שזה אשר נגע
בנזיד רביעי בין לטמא מת בין לשרץ אבל
רביעי של שרץ טהור לקודש ורביעי של
טמא מת טמא הנה הם טעו בשתי התשובות
לפי שרביעי של שרץ פסול בקודש כמו
רביעי של טמא מת וכן הרביעי מאיזה אב
שיזדמן וזה אשר חשבו רביעי לטמא מת
הוא שלישי לפי שהכנף הוא אב הטומאה
כמו שהתבאר והלחם ראשון והנזיד שני
והיין והשמן והמאכל כל אחד מהן נגע
בשני ויהיה הכל טמא כמו שזכרו אבל
המאכל טמא והוא שלישי לא רביעי כמו
שחשבו בכנף טמא מת שהוא ולד הטומאה
כמו כנף שרץ. וזה מה שנפלה בו המחלוקת בין
חכמי התלמוד באלו התשובות רב יאמר
שטעו בתשובה הראשונה וצדקו בשניה
ושמואל יאמר שצדקו בשתי התשובות ורבינא
יאמר שתשובתן מוטעת בשתי השאלות.
הנה כבר התבאר לך שהענין קשה בעצמו
ואפילו בזמנים הקודמים והבן אמרם עתידה
תורה שתשכח מישראל שזה שכחת דיני
טומאה וטהרה. וכן מה שצוה השם יתברך
את הנביא בשאלה שזה אמר לו שאל נא

נא את הכהנים תורה פכאן אלתורה באטלאק
הי אלתפקה פי אלטומאה ואלטהרה ומערפה
אחכאמהא. וכדא איצא קאלוא פי אלטמאות
ואלטהרות הן הן גופי תורה וכיף לא והי
אלסלם לרוח הקודש כמא קאלוא טהרה
מביאה לידי קדושה וכו'. ואנמא קלת לך
נמיע הדא אלכלאם לילא תשן אלכלאם פי
הדה אלמעאני אנה מתל אלכלאם פי
סוכה או לולב או פי שבועת השומרין
ושבועת הדיינין פתנטרה באול כאטר ותשן
אנך קד טפרת בשי ואיצא לילא תסתהון מא
יהצל לך מן אלפואיד בעד הצולהא ותחמלהא
מחמל מא תקדם מן שרחנא ללסדרים
אלמתקדמה. לאן הדה אלאצול אלעשימה
אלכטר אלתי קדמת לך פי הדא אלצדר
מא מנהא אצל אלא וקד שקית אלשקא
אלעשים פי תצחיחה ותצפחה ולקטתהא אחד
מעיר ושנים ממשפחה מן נמיע זואיא
אלתלמוד ומכפיאת אלבריתות ואלתוספתות
חתי נמעת מנהא הדא אלצדר ליכון מפתאח
לנמיע מא אריד שרחה פי הדא אלסדר נעם
ולאכתר אלהלכות אלמסתצעבה פי אלתלמוד.
לאן כל הלכה יכון פיהא כלאם פי טומאה
וטהרה ופי ראשון ושני ונחוה תצעב ולו
עלי אלאסתיד אלכבאר פכיף עלי
אלתלאמיד. ואדא וגדת פיהא כלאם לאחד
תגד כלאמה כתיר אלתטויל קליל אלגדוי
לא יתחצל לך מנה גרץ כאמל לאן אצול
הדא אלפן גיר משתגל בהא אצלא. אמא
מא קדמנאה נחן פי הדא אלצדר פהו
כאפיא גדא וידתאג אלי הפטה כמא
דכרנא. ומא יעלם קדר אלפאידה בה עלי
אלתחקיק אלא מן קד שקא אלאיאם וסהר
אללאלי פי הלכה מן תלך אלהלכות אלתי
פי אול שבת ופסחים או חגיגה וזבחים וחולין
ונחוהא ולם יתלכין לה אצל יעמד עליה ثم
יקרא הדא אלצדר ומא בעדה ותציר לה
תלך כלהא מבניה עלי אצולהא פחינית יעלם
קדר מא אנעמל הנא. ומא מתאל דלך אלא
מתל מן נמע נראריב בשקא ותעב פי

אלאספאר

את הכהנים תורה הגה התורה בסתם הוא
הלימוד בטומאה וטהרה וידיעת דינם. וכמו
זה אמרו עוד בטומאות וטהרות[ב]) הן הן
גופי הלכות. ואיך לא יהיה כן והם הסולם
המביא רוח הקדש כמו שאמרו[ג]) וטהרה
מביאה לידי קדושה וכו'. ולא אמרתי לך
כל זה המאמר אלא כדי שלא תחשוב
שהדיבור באלו הענינים הוא כמו הדיבור
בסוכה או בלולב או בשבועת השומרים או
בשבועת הדיינין עד שתעיין בו בתחלת מחשבתך
ותאמר בלבך שכבר מצאת דעת איזה דבר.
וכמו זה שלא תבוז מה שיגיע לך מהתועלת
אחר ידיעתן ותתנהג בהן כמו במה שקדם
ביאורנו לסדרים הקודמים. כי אלו השרשים
גדולי הערך אשר הקדמתי לך בזאת
הפתיחה אין בהם שורש שלא יגעתי בו
ביגיעה גדולה להעמידו על בוריו ולבררו.
ולקטתי השרשים אחד מעיר ושנים ממשפחה
מכל פינות התלמוד וממסתרי הברייתות
והתוספתות עד שקבצתי מהן זאת הפתיחה
למען תהיה מפתח לכל מה שארצה לבארו
בזה הסדר ובלי ספק גם לרוב ההלכות
הקשות שבתלמוד לפי שכל הלכה שידובר
בטומאה וטהרה וראשון ושני וכיוצא בהן
תקשה אפילו לגדולי הרבנים וכל שכן
לתלמידים. וכל מאמר אשר תמצא בזה לאחד
מהם תמצאהו רב הכמות ומעט האיכות ולא
יגיע לך ממנו חפצך בשלמות לפי שאינם
מתעסקים כלל בשרשי אלו הענינים. אבל
מה שהקדמנוהו אנחנו בזאת הפתיחה הוא
מספיק מאוד מאוד וצריך לשמרו כמו
שזכרנו. ולא ידע שיעור התועלת בו על
האמת אלא מי שיגע ביום התעורר בלילה
על הלכה מאלו ההלכות הנמצאות בתחלת
שבת ופסחים או חגיגה וזבחים וחולין וכיוצא
להן ולא התברר לו השורש אשר ישען
עליו ואחר זה קרא זאת הפתיחה ומה שאחריה
ימצא כל אלו ההלכות בנויות על שרשיה
ואז יכיר ערך מה שעשינו. ואין זה דומה
אלא למי שיגע לקבץ חרובים וטרח לילך

בדרכים

ב) חגיגה פ"א, מ"ח. ג) עבודה זרה כ' ע"ב.

אלאספאר חתי חצל מנהא מאלא כבירא תוצל בה אלאנראץ פאדא טפר בדלך אלמאל מן שקא איאמא ולם יקדר עלי קותה עלם קדרה. וכדלך אן וצל ליד רגל מחצל ואן כאן לם ישק פהו יצל בה גרצה ויעלם במא ירי מן אחואל אלנאס קדר מא כאן ישקי לו לם יגדה. וכל מא עטמנא הדא אלאמר פהו תחריץ ותחצייץ עלי חפט הדא אלצדר ודכרה דאימא חתי לא אחתאג אן אדכר הדה אלאצול מתי מא אחתנת אליהא בל אחיל עליהא פקט לאן אלסדר נפסה יחתמל מן אלתטויל ואן לם תתכרר מעאניה מא פיה כפאיה.

ואלאן אבתדי באלשרח אן שא אללה תעאלי.

בדרכים עד שאסף בהן הון רב אשר בו יגיע אל כל חפצו. אם האיש אשר קנה זה הממון סיגף את עצמו ימים רבים ולא מצא את מזונו ידע את ערכו. וכמו זה אם הגיע זה הממון ליד איש נבון אף על פי שלא טרח בו ימלא בו חפצו ובראותו עניני שאר בני אדם ידע שיעור היגיעה אשר היה צריך לה אם לא מצאהו. ובכל מה שהגדלנו ערך זה הענין כוונתינו להעיר ולהזהיר שתשמור זאת הפתיחה בזכרונך תמיד כדי שלא אצטרך לזכור אלו העיקרים. בכל עת שאצטרך להם אבל ארמוז עליהם לבד לפי שהסדר בעצמו יש בו להאריך ולא נכפול ענינו במה שיש בו די.

ועתה אתחיל בפירושו אם ירצה השם יתברך.

מסכת כלים.

פרק ראשון.

א. אבות הטמאות. השרץ. ושכבת זרע. וטמא מת. ומצורע בימי ספרו. ומי חטאת שאין בהם כדי הזיה. הרי אלו מטמאין אדם וכלים במגע. וכלי חרש באויר. ואינם מטמאין במשא:

אלקדר אלדי ינגס מן אלשרץ הו כעדשה. ותנגס שכבת זרע בכעדשה איצא למן יגע בה בין אדם בין כלים. אמא אלשכץ אלדי תגרג מנה פאנה יטמא בכל שהוא. ולא פרק פי אלטומאה בין אלדי תגרג מנה או אלדי יגע בה כלאהמא ראשון. וקד תקדם לנא פי צדר הדא אלסדר אן פי טומאת מת תפציל כתיר וסנבין דליל כל מא תקדם פי אהלות. ומלאך דלך אלחכם אן כל מן ינתגס מן קבל אלמת טומאת ערב פהו אלדי יתסמי ראשון ומנה יעד שני ושלישי ודלך אלדי אנגסה הו טמא מת אלמשאר אליה הנא. וחכם אלמצורע אדא ברי מן אלצרעת אן ישהר בעין ארז ואזוב ושני תולעת ושתי צפרים עלי מא נצת אלתורה תם ידכל אלמדינה ויבקי סבעה איאם מנעזל ען אהלה והו קולה וישב מחוץ לאהלו שבעת ימים. ופי הדה אלסבעה איאם יתסמי מצורע בימי ספרו לכונה יעד תלך אלסבעה איאם. וכדי הזיה מן מי חטאת כמא נצת אלתוספתא וכמה יהא במים ויהא בהן כדי הזאה כדי שיטביל ראשי גבעולין זה חוץ מזה. וכן הדה כלהא תנגס מן ינצסבהא פהו ניץ אלתורה.

השיעור אשר יִטמא מהשרץ הוא כעדשה. ושכבת זרע תטמא בכעדשה גם כן למי שנגע בה בין אדם בין כלים. אבל האיש אשר תצא ממנו שכבת זרע הוא יִטמא בכל שהוא. ואין חילוק בטומאה בין האיש אשר תצא ממנו או אשר יגע בה שניהם ראשון. וכבר קדם לנו בפתיחת זה הסדר שבטומאת מת הבדלים רבים ואני עתיד לבאר ראיות על כל מה שקדם באהלות. ועיקר זה הדין שכל מה שיטמא מחמת המת טומאת ערב יקרא ראשון וממנו ימנה שני ושלישי וזה אשר טימאהו הוא טמא מת הרמוז אליו כאן. ודין המצורע אם נרפא מן הצרעת שיטהר בעין ארז ואזוב ושני תולעת ושתי ציפרים על מה שבא לשון התורה[ב] ואחר זה יבא אל העיר וישב שבעת ימים רחוק מאהלו והוא אמרו[ג] וישב חוץ לאהלו שבעת ימים. ובאלו השבעת ימים יקרא מצורע בימי ספרו להיותו מונה אלו השבעת ימים. וכדי הזיה מן מי חטאת כמו שאמרו בתוספתא[ג] וכמה יהא במים ויהא בהם כדי הזיה כדי שיטביל ראשי גבעולין זה חוץ מזה. ושאלו כולן יטמאו מי שיגע בהן הוא על פי לשון התורה

קאל

ב) ויקרא י״ד ד׳. ג) שם ח׳. נ) פרה י״ב י״ג. (עיי׳ משנה פרה י״ב ח׳ ובדפוס המעתיק הרכיב נוסחת התוספתא עם נוסחת המשנה).

קאל פי שרץ כל הנוגע בהם במותם יטמא עד הערב. וקאל פי שכבת זרע ואשה אשר ישכב איש אותה שכבת זרע ורחצו במים וטמאו עד הערב. וקאל פי אלדי ינצם בטמא מת והנפש הנוגעת תטמא עד הערב. וקאל פי אלמצורע ענד תמאם ימי ספרו וכבס את בגדיו ורחץ את בשרו פהדא דליל עלי כונה מטמא בגדים במגע בימי ספרו. אמא כונה מטמא אדם פתעלמנאה בגזרה שוה והלך אנה קאל פי אלמצורע ענד תמאם ימי חלוטו קבל אן יבדי בעדד אלסבעה איאם וכבס המטהר את בגדיו וקאלוא פי גמר בתרא נאמר כבום בגדים בימי חלוטו ונאמר כבום בגדים בימי ספרו מה כבום בגדים האמור בימי חלוטו מטמא אדם במגע אעני אנה קבל הדא אלכבום והי ימי צרעתו כאן יטמא אדם כמא נא אלגץ וטמא טמא יקרא אף כבום בגדים האמור בימי ספרו מטמא אדם יעני אנה איצא קבל הדא אלכבום אלתאני והי ימי ספרו יטמא אדם. וקאל פי מא חטאת והנוגע במי הנדה יטמא עד הערב. ואלדליל עלי כונהא אין בהן כדי הזיה לאן אלתי פיהא כדי הזיה קד חכם פיהא בטומאת משא כמא נבין פי אלהלכה אלתי בעד הדה. ואעלם אן טומאת מגע הו אן ינצם אלשי אלגנם באלשי אלדי ינגסה בלא ואסטה וכל מא יקול פיה אנה מטמא אדם במגע פאנה אדא דנא בסטה גסם אלאנסאן אנגסה. ולא פרק בין אן ינצם בדלך אלשי אלגנם בידה או ברגלה או באי גז מן גלד גסמה וכדלך לו אנצם בה בלסאנה פאנה יטמא. אמא אן אנדּ בעדשה מן השרץ מתלא ורמי פי חלק אלאנסאן ואבתלעה פלא ינתגם לאן לא יתסמי מגע אלא אן ינצם באעצאה אלטאהרה פאעלם דלך. וקולה וכלי חרש באויר לאן אואני אלפאר אלבאצה לא תנתגם במגע פקט בל בחצול אלנגאסה פי פצא אלאניה סוי נגעה טומאה או לם תגע.

התורה אמרה בשרץ ב) כל הנוגע בהם במותם יטמא עד הערב. ואמרה בשכבת זרע ג) ואשה אשר ישכב איש אותה שכבת זרע ורחצו במים וטמאו עד הערב. ואמרה במי שיגע בטמא מת ד) והנפש הנוגעת תטמא עד הערב. ואמרה במצורע בשעת השלמת ימי ספרו ה) וכבס את בגדיו ורחץ את בשרו וזה ראיה על היותו מטמא בגדים במגע בימי ספרו. אבל היותו מטמא אדם למדנו בגזרה שוה וזה שנאמר במצורע בעת שלמות ימי חלוטו קודם שיתחיל לספור השבעה ימים ו) וכבס המטהר את בגדיו ואמרו בגמר בתרא ז) נאמר כבום בגדים בימי חלוטו ונאמר כבום בגדים בימי ספרו מה כבום בגדים האמור בימי חלוטו מטמא אדם במגע רצונו לומר שקודם זה הכבוס והוא בימי צרעתו הוא מטמא אדם כמו שכתוב ז) וטמא טמא יקרא אף כבום בגדים האמור בימי ספרו מטמא אדם רצונו לומר שהוא גם כן קודם זה הכבוס השני והוא בימי ספרו יטמא אדם. ואמרה במי חטאת ח) והנוגע במי הנדה יטמא עד הערב. והראיה על היותם שאין בהם כדי הזיה שאם יש בהן כדי הזיה הדין בהן טומאת משא כמו שנבאר בהלכה שאחר זאת. ודע שטומאת מגע הוא שיגע הדבר הטמא בדבר אשר יטמאהו בלא אמצעי וכל מה שיאמר בו מטמא אדם במגע הוא שאם יגע בשטח גוף האדם יטמאהו. ואין חלוק בין שנגע בזה הדבר הטמא בידו או ברגלו או באיזה חלק מעור גופו וכן אילו נגע בו בלשונו יטמאהו. אולם אם לקח על דרך משל שרץ בכעדשה והשליכו בגרון אדם ובלע אותו לא יטמא לפי שלא יקרא מגע אלא אם נגע באיבריו הנראים ודע זה. ואמרו וכלי חרס באויר לפי שכלי חרס לבדם לא יטמאו במגע לבד אבל בהגעת הטומאה באויר הכלי בין שנגעה הטומאה או שלא נגעה. המשל בזה אם לקח אדם

ב) ויקרא י״א ל״א. ג) שם ט״ו י״ח (ובערבי חביא הר״מ פסוק אשר אינגו בתורה וזה לשונו ואיש אשר ישכב את אשה שכבת זרע וכו׳ וזכרונו הטעהו אבל המעתיק תקן את המעות. וכן עשה הסופר בכ״י אוקספרד ורישומי התיקון ניכרים שם. ד) במדבר י״ט כ״ב. ה) ויקרא י״ד ט׳. ו) בבא בתרא ט׳ ע״ב. ז) ויקרא י״ג מ״ח. ח) במדבר י״ט כ״א.

מתאל דלך לו אבד אנסאן שרין ואדכלה עלי פם נאביה ולם ינצם בגרם אלנאביה תם אכרגה פאן תלך אלנאביה טמאה ואן כאן לם תקרב בהא אלטומאה ולו אבד אלשרין ונעלה עלי טהר אלנאביה למא אנגסהא. קאל תעאלי וכלי חרש אשר יפול מהם אל תוכו וגא אלנקל מתוכו הוא מטמא ואינו מטמא מאחוריו. וקולה ואין מטמאין במשא לאן הדה אלמעדודה אנמא גא פיהא הנוגע ולם יקל פי שי מנהא והנושא.

שרץ והכניסהו על פי החבית ולא ננע בנוף החבית ואחר כך הוציאהו ממנה זאת החבית טמאה אף על פי שלא ננעה בה הטומאה ואם לקח השרץ ושמהו על גב החבית לא יטמאה. אמר יתברך ס) וכל כלי חרש אשר יפול מהם אל תוכו יטמא ובאה הקבלה ג) מתוכו הוא מטמא ואינו מטמא מאחוריו. ואמרו אין מטמאין במשא לפי שבאלו המנויין לא בא בהן כי אם הנוגע ולא אמר בדבר מהן והנושא.

ב למעלה מהן נבלה ומי חטאת שיש בהן כדי הזיה. שהן מטמאין את האדם במשא לטמא בגדים וחשוכי בגדים במגע:

מעני למעלה מהם אעלי דרגה מן אלמתקדמה פי אלטומאה לאנהא תנגם מתל נגאסה אלמתקדמה ותזיד הדה זיאדה וכדלך הו קולה למעלה מהם ומעלה מהם פי בקיה אלפרק. ויהתאג אן אבין אולא טומאת משא מא הי. ודלך אן כל מא יקאל פיה מטמא במשא מענאה אן אלאנסאן אדא רפע תקל דלך אלשי אלנגם אנתגם. ועלי אנה כם ינצם גסדה בדאת אלשי אלמנגום בל לו כאן בינה ובינה אלף ואסטה מנד חצל תקלה עליה אנגסה. ולא פרק אן ינקל דלך אלשי אלנגם עלי ראסה או ימסכה פי ידה או יכון עלי מוצע מן גסמה מן פוקה. וכדלך לו עלקה בכיט ורפע דלך אלשי אלנגם ען אלארץ בדלך אלכיט פאן הדה תתסמי איצא משא לאנה קד רפע תקלה. וכדלך אלהיסט הו נוע מן אלמשא והו אלאמאלה והו אן יחרך דלך אלשי אלמנגום וירפע תקלה איצא לכן באמאלה. מתאל דלך אן תכון כשבה מערצה עלי ראס אלחאיט ואלטומאה עלי טרף אלכשבה פאנא מיל אלאנסאן אלטרף אלתאני ארתפע אלטרף אלדי פיה אלטומאה ואנתגם דלך אלאנסאן באמאלתה אלכשבה. וקד תבין פי נמר בתרא אן אלנבלה טמאה בהיסט ואנמא לזם דלך לכונהא מטמאה במשא ואלהיסט נוע מן אלמשא. ואעלם אן לא ינתגם במשא גיר אלאנסאן וחדה. ופי ספרא לכם הן מטמאין במשא ואינן

ענין למעלה מהם למעלה במדרגה מהקודמין בטומאה לפי שהן יטמאו בטומאת הקודמין ויוסיפו זאת התוספת וכן הוא אמרו למעלה מהם ומעלה מהם בשאר הפרק. ויצטרך שאבאר בתחלה טומאת משא מה היא. וזה שכל מה שיאמר בו מטמא במשא ענינו שהאדם כאשר הגביה משוי זה הדבר הטמא יטמא. ואף על פי שלא ננע גופו בעצם הדבר הטמא אבל אפילו היו בינו לבינו אלף אמצעים משהגיעה כבדות הדבר עליו יטמאהו. ואין הבדל בין שישא זה הדבר הטמא על ראשו או שיחזיקהו בידו או שיהיה על איזה מקום למעלה מגופו. וכן אם תלהו בחוט והגביה זה הדבר הטמא מהארץ בזה החוט זה יקרא גם כן משא לפי שכבר הגביה משקלו. וכן ההיסט הוא מין מן המשא והוא הנטיה וזה שיניע זה הדבר הנטמא ויגביה גם כן משקלו רק בנטיה. והמשל בזה שתהיה קורה מונחת בשתי וערב על ראש הכותל והטומאה על קצה הקורה ואם יטה האדם הקצה השני יגבה הקצה אשר עליו הטומאה ויטמא זה האיש בהטותו הקורה. וכבר התבאר בגמר בתרא ג) שהנבלה מטמאה בהיסט וזה לא יחויב אלא מפני שהיא מטמאה במשא וההיסט מין המשא. ודע שלא יטמא במשא

ס) ויקרא י״א ל״ג. ג) ספרא שמיני ז׳ ה׳ (דף נ״ג ע״ב). ג) ט׳ ע״ב. (ראה תוספתא פרה י׳ ד׳ דף 639.

ואינן מטמאין לא אכלין ולא משקין ולא כלים במשא. מתאל דלך אן לו אנד אלאנסאן מאיה אניה מתלא וינעלהא פי ידה ואחדה פוק תאניה ثם ינעל כוית מן הנבלה פי אלאניה אלפוקאניה פדלך אלאנסאן אלדי פי ידה אלאואני קד נטמא בכונה נושא נבלה והו ראשון לטומאה וכדלך אלאניה אלפוקאניה אנתנסת לכונהא ננעה בנבלה ובקיה אלכלים טאהרה לא תנתנס אצלא במשא הנבלה. פקד בינא טומאת משא עלי אלכמאל פחצל מעאניהא. קאל אן נבלה מטמאה במשא לטמא בגדים יעני אן מן נקלהא אנתנסת תיאבה ודלך ניץ אלתורה. אמא אלנבלה פקולה תעאלי הנושא את נבלתה יכבס בגדיו. וקאל ומזה מי הנדה יכבס בגדיו וגא אלנקל אן אלדי ירש מי נדה לא ינתנס ואנה טאהר מקל והומר אדא כאן יטהר אלנגס פביך ינתנס הו נפסה ואנמא קולה הנא ומזה מי הנדה יריד בה נושא מי הנדה ואנרנה בלפט מזה ליעלמנא אנה לא ינגס במשא חתי יכון פיה שיעור הויה ובשרט אן ישא שלא לצורך אמא אדא נשא להזות והזה כמא דכרנא פהו טאהר. ופי אלתוספתא טהור שהזה על הטמא טהר המזה וטהר הטמא וזה [וזה] אומר טהרני וטהרתיו. לאן לו לם יזה עליו לכאן אלמזה טמא בכונה נושא כדי הויה. ופי גמר נדה המזה ומזין עליו טהור ונוגע בהן טמא יעני אלנוגע ללא חאגה. ואעלם אן קולה תעאלי יכבס בגדיו חית מא גא לים אלנדיץ בה אנה ינגס אלתיאב אלתי הו לאבסהא פקט בל אלנדיץ אנה ינגס אי תוב אנצף בה סוי כאן עליה מלבום או לם יכן. וכדלך שאר כלים וניץ ספרא מטמא שאר כלים כבגדים גיר כלי הרש פאנה לא ינגסה גיר אלאב כמא תקדם. והדא אלדי קלנא אנה מטמא בגדים וכלים במשא זולת האדם לבדו. ובספרא[א] לכם הן מטמאין ואין מטמאין לא אוכלין ולא משקין ולא כלים במשא. דמיון זה שאם לקח אדם כמו מאה כלים ושמם בידו אחד על אחד ואחר כך הניח כזית מן הנבלה בכלי העליון הנה זה האדם האוחז בידו הכלים כבר נטמא לפי שהוא נושא נבלה והוא ראשון לטומאה וכן הכלי העליון נטמא שהוא נוגע בנבלה ושאר הכלים טהורים לא יטמאו כלל במשא הנבלה. הנה כבר בארנו טומאת משא על השלמות והבן ענייניה. אמר שנבלה[ג] מטמאה במשא לטמא בגדים רצונו לומר שהנושא אותה נטמאו בגדיו וזה לשון התורה. אולם בנבלה אמר יתברך[ג] והנושא את נבלתה יכבס בגדיו ואמר[ד] ומזה מי הנדה יכבס בגדיו ובאה הקבלה[ה] שמי שיזה מי נדה לא יטמא ושהוא טהור מקל וחומר אם הוא מטהר הטמא איך ישמא הוא בעצמו ולא רצה באמרו כאן ומזה מי הנדה אלא נושא מי הנדה והוציאו זה במלת מזה להודיענו שהוא לא ישמא במשא עד שיהא בו שיעור הויה ובתנאי שישא שלא לצורך אבל אם נשא להזות והזה כמו שזכרנו הוא טהור. ובתוספתא[ו] טהור שהזה על הטמא טהר המזה וטהר הטמא וזה וזה אומר טהרני וטהרתיו. לפי שאילו לא הזה עליו היה המזה טמא להיותו נושא כדי הויה. ובגמר נדה[ז] המזה ומזין עליו וטהור ונוגע בהן טמא רצונו לומר הנוגע ללא צורך. ודע שאמרו יתברך יכבס בגדיו באיזה מקום שבא אין הכונה בזה שיטמא הבגדים אשר הוא לבוש בהן לבד אבל הכונה שיטמא איזה בגד שנגע בו בין שלבשהו או לא. וכמו זה שאר הכלים ולשון ספרא[ח] משמא שאר כלים כבגדים חוץ מכלי חרס אשר לא ישמאהו זולת האב כמו שקדם. ומה שאמרנו שהוא מטמא בגדים וכלים

בשרט — תוא

ה) שמיני, סוף פרשה ד׳ (נ״ב ע״א). ג) לא דק בלשונו ושכח לחזכיר עוד ומי חטאת שיש וכו׳ כמאמר המשנה; וכן היתה כונת רבינו באמרו אולם בנבלה וכו׳. ג) ויקרא י״א כ״א. ד) במדבר י״ט כ״א (ראה רש״י בפירושו). ה) יומא י״ד ע״א; נדה ח׳ ע״א. (משנה תורה פרה אדומה, ט״ו א׳). ו) פרה, ח׳ ו׳ (דף 637), ושם הנוסחא הרי זה אומר טיהרני וטיהרתיו; וכן בפי׳ הר״ש על משנת פרה ח׳ ז׳, והנוסחא הישרה היא הנמצאת בהתעתקה ולכן הוספתי מלת וזה בערבי. ז) ט׳ ע״א. (ואין שם מלת בהן). ח) שמיני פרשת ד׳ סוף פרק ה׳ (נ״א ע״ג).

בשרט אן יגע בהן והו מתצל באלאב אלדי אנגסה ותכון תלך אלכלים חיניד ראשון לא שני לאנהא לם תנתגס מן אגל נגיעתו פקט בל מן אגל נגיעתו והו לא פרש ממטמאיו. אמא אדא פרש ממטמאיו מתל אן יחטּ אלנבלה ענה פיכון חיניד ראשון והו ולד הטומאה ולא ינגס בגדים חיניד אדא נגע בהן עלי מא בינא פי צדר כלאמנא. פמן נקל נבלה ואנצם בכלים והו נאקל להא אנגס תלך אלכלים והי ראשון וכדלך מי חטאת שיש בהן כדי הויה. ושרח חשוכי בגדים ממנועי אלתיאב מן קולה חשכת נפשי משחת ואלתקדיר מטמאין במגע חשוכי בגדים. ואלמעני אן אלאנסאן אדא נגע בנבלה אנתגס ולא יטמא בגדים ולו בשעת מנעו. וכדלך נין אלתורה והנוגע בנבלתה יטמא עד הערב ולם יחכם פי נוגע בטומאת בגדים. פצה לך מן כדלך אן אלנבלה מן נקלהא אנתגס נסמה וינגס אלבגדים ושאר כלים חוץ מכלי חרש בשעת נשיאתו לקולה והנושא את נבלתה יכבם בגדיו ומן אנצם בהא דון משא אנתגס נסמה פקט ולא ינגס ולו אלתיאב אלדי הו לאבסהא בשעת מגע וכדלך מי נדה. והדא הו מעני קולהם נבלה חלק מגעה ממשאה:

הוא בתנאי שינע בהן והוא מחובר באב אשר טימאהו ויהיו אלו הכלים אז ראשון לא שני לאנהא לם תנתגס מן אגל נגיעתו לבד אבל מפני נגיעתו והוא לא פרש ממטמאיו. אבל אם פרש ממטמאיו כגון שהשליך הנבלה ממנו אז יהיה ראשון והוא ולד הטומאה ואז לא יטמא בגדים אם ננע בהן לפי מה שבארנו בפתיחת דברנו. ומי שנשא נבלה וננע בכלים והוא נושא אותה יטמא אלו הכלים והם ראשון וכן מי חטאת שיש בהן כדי הויה. ופירוש חשוכי בגדים מנועי בגדים מאמרו[ה]) חשכת נפשי משחת ושיעורו מטמאים במגע חשוכי בגדים. והענין שהאדם כאשר ננע בנבלה יטמא ולא יטמא בגדים ואפילו בשעת מנעו. וזה לשון התורה[ג]) הנוגע בנבלתה יטמא עד הערב ולא דן בנוגע בטומאת בגדים. והתבאר לך מזה שמי שנשא נבלה נטמא גופו ויטמא הבגדים ושאר כלים חוץ מכלי חרס בשעת נשיאתו לאמרו והנושא את נבלתה יכבם בגדיו ומי שננע בה ולא נשא אותה נטמא גופו לבד ולא יטמא אפילו הבגדים אשר הוא לבוש בהם בשעת מגע וכן במי נדה. וזהו ענין אמרם[ג]) נבלה חלק מגעה ממשאה:

ג למעלה מהן בועל נדה שהוא מטמא משכב תחתון כעליון. למעלה מהן זובו של זב ורוקו ושכבת זרעו ומימי רגליו ודם הנדה שהן מטמאין במגע ובמשא. למעלה מהן מרכב שהוא מיטמא תחת אבן מִשָּׂא. למעלה מן המרכב משכב ששוה מגעו למשאו. למעלה מן המשכב הזב שהזב עושה משכב ואין משכב עושה משכב:

קאל תעאלי פי בועל נדה ואם שכב ישכב איש אותה ותהי נדתה עליו וטמא שבעת ימים. פמן קולה ותהי נדתה עליו כנא נעלם אנה ינגס משכב ומושב כמא תנגס הי. לכנה קאל בעד כדלך כל המשכב אשר ישכב עליו יטמא גא אלנקל אנה אסתתני הדא אלחכם וקאל אן אלדי קלת לך ותהי נדתה עליו הו אן יכון נסמה מתל נסמהא אעני אן יכון אב מטמא במגע ובמשא

אמר יתברך בבועל הנדה[ד]) ואם שכב ישכב איש אותה ותהי נדתה עליו וטמא שבעת ימים. הנה מאמרו ותהי נדתה עליו כבר היינו סבורים שהוא יטמא משכב ומושב כמו שהיא תטמא אבל אמר אחר זה[ה]) וכל המשכב אשר ישכב עליו יטמא באה הקבלה שיצא דבר מכלל זה הדין ואמר[ו]) שמה שאמרתי לך ותהי נדתה עליו הוא שיהיה נופו כנופה רצוני לומר שיהיה אב מטמא במגע ובמשא

ה) צ״ל יחשך נפשו מני שחת, והוא באיוב ל״ג י״ח; והכתוב שהביא חר״מ לא נמצא. ג) ויקרא י״א ל״ט. ג) לא מצאתי מקום המאמר הזה. ד) ויקרא ט״ו כ״ד. ה) שם. ו) נדה ל״ג ע״א.

ובמשא כנדה לאדם ולכלי חרש כמא קאלוא בי ספרא מה היא מטמאה אדם וכלי חרש אף הוא מטמא אדם וכלי חרש אמא משכבו פלא יכון אב מתל משכבה ואנמא יכון משכבו ולד מתל כלים שיגע בהן. ולדלך קאל יטמא יעני אנה ינתגם בי נפסה ולא ינגם אדם וכלים מתל משכב זב וזבה ונדה ויולדת בל אנמא ינגם אכלים ומשקין פקט מתל כל ולד טומאה. וגין ספרא נתקו הכתוב מטומאה חמורה לטמא אדם ובגדים ותלאו בטומאה קלה לטמא אכלין ומשקין. וסיבין לך בי מסכת זבים אן אלכלים אלתי תחצל פוק אלוב ואן לם תנצם בנסמה בל יכון בינהמא פאצל פאנהא מתל כלים שיגע בהן ותכון ראשון לטומאה ותטמא אכלין ומשקין. ואדא מא סמעת משכב פלא ימל בבאלך אן ינצם דלך אלטמא באלמשכב ולא בד בל ולו כאן אלף תוב מתלא ואחד פוק אבר או אלף כרסי ואחד פוק אבר וגלם אלטמא מן פוק פאן גמיע תלך אלתיאב תתסמי משכב ולא פרק בין אלכלי אללאצק בנסמה ואלכלי אללאצק באלארץ ומא בינהמא אלכל משכב פאחפט הדא. פצה לך ממא קדמנא אן משכב בועל נדה ינגם אכלין ומשקין פקט כמא ינגם אלשי אלדי יכון פוק אלוב. והדא הו מעני קולה מטמא משכב תחתון כעליון קאלוא שיהא תחתונו של בועל נדה כעליונו של זב. ואעלם אן לא פרק בין ביאה כדרכה לביאה שלא כדרכה לענין טומאה. קאלוא שכב ישכב לרבות שתי שכיבות ואם לרבות מערה כגומר. וכדלך מן שרוט הדא אלבועל אן יכון בן תשע שנים ויום אחד פמא זאד. וקאל אללה פי אלזב זובו טמא הוא פדלך דליל עלי כון נפס אלשי אלסאיל טמא. וקאל וזאת תהיה טומאתו בזובו פנא אלנקל וזאת לרבות שכבת זרעו ומימי רגליו לאן לא בד פיהא מן צחצוחי זיבה. אמא רוקו ספיה גין

ובמשא כנדה לאדם ולכלי חרש כמו שאמרו בספרא[ח] מה היא מטמאה אדם וכלי חרש אף הוא מטמא אדם וכלי חרש אבל משכבו לא יהיה אב כמשכבה ולא יהיה משכבו כי אם ולד כמו כלים שיגע בהן. ולזה אמר יטמא רצונו לומר שהוא יְטמא בעצמו ולא יְטמא אדם וכלים כמו משכב זה וזבה ונדה ויולדת אבל אינו מטמא אלא אוכלין ומשקין לבד כמו כל ולד הטומאה. ולשון ספרא[ט] נתקו הכתוב מטומאה חמורה לטמא אדם ובגדים ותלאו בטומאה קלה לטמא אוכלין ומשקין. ויתבאר לך במסכת זבים[י] שהכלים שהם למעלה מן הזב אף על פי שלא נגעו בגופו אבל יש ביניהן הבדל הם כמו כלים שיגע בהן ויהיו ראשון לטומאה ומטמאין אוכלין ומשקין. וכאשר תשמע משכב לא יעלה במחשבתך שיגע זה הטמא במשכב בהכרח ולא ימלט מזה אבל אילו היו אלף בגדים זה למעלה מזה או אלף כסאות זו למעלה מזו וישב הטמא עליהן כל אלו הבגדים יקראו משכב. ואין חילוק בין הכלי הדבוק לגופו והכלי הדבוק לארץ ומה שביניהם הכל משכב ושמור זה. והתבאר לך ממה שהקדמנו שמשכב בועל נדה יטמא אוכלין ומשקין לבד כמו שיטמא הדבר אשר על הזב. וזהו ענין אמרו מטמא משכב תחתון כעליון אמרו[יא] שיהיה תחתונו של בועל נדה בעליונו של זב. ודע שאין הבדל בין ביאה כדרכה לביאה שלא כדרכה לענין טומאה אמרו[יב] שכב ישכב לרבות שתי שכיבות ואם לרבות מערה[יג] כגומר. וכן מתנאי זה הבועל שיהיה[יד] בן תשע שנים ויום אחד ולמעלה. ואמר השם בזב[טו] זובו טמא הוא וזה ראיה על היות עצם הדבר הנגר טמא. ואמר וזאת תהיה טומאתו בזובו ובאה הקבלה[טז] וזאת לרבות שכבת זרעו ומימי רגליו לפי שאי אפשר בהם בלא צחצוחי זיבה. אולם רוקו אומר בו הכתוב[יז]

וכי

ח) מצורע, פרק זבים פרשה ד׳ פרק ד׳ ג׳ (דף ע״ח ע״ג). ט) שם ונדה ל״ג ע״א, ולשון הר״מ כמשונה קצת. (מ״ת משכב ומושב, ג׳ ב׳). י) ד׳ ח׳. יא) נדה ל״ב ע״ב. יב) ספרא זבים פרשה ד׳ פרק ז׳ א׳ (ופי׳ ראב״ד שם.). יג) עיין יבמות, ז׳ ע״א. יד) נדה ל״ב ע״ב. טו) ויקרא ט״ו ב׳. טז) ספרא זבים פרשה א׳ י״ב, (מ״ת משכב ומושב, א׳ י״ד). יז) ויקרא ט״ו ח׳.

וכי ירוק הזב בטהור וכו'. וקאל פי נדה והדוה בנדתה וגא אלתפסיר מדוה כמוה יעני אן דמהא ינגס מתל נגאסה גסמהא. והדה כלהא תטמא במגע ובמשא ותטמא בכל שהוא והדה הי אלחומרה אלזאידה פיהא ולדלך קאל פיהא בעד בועל. נדה למעלה מהן ואן כאן בועל נדה איצא יטמא במגע ובמשא כנדה כמא בינא לכן גמלתה והדה בכל שהוא. ופי נמר נדה זובו טמא כי איצטריך קרא לטמויי במה שהוא לנוגע ולנושא. וכדלך בקיתהא אלחקת באלזוב ולא פרק פי הדה בין נוגע ונושא אעני אנה מטמא בנדים בשעת מגעו ובשעת נשיאתו כמא יבין פי אנר מסכת זבים. תם קאל למעלה מהן מרכב. ומרכב הו כל מא יצלה ללרכוב נחו אלסדג ואלברדעה ואלאכאף וגירהא אדא הצל תקל אלזב עליה ולו כאן פאצל בין גסם אלזב וגרם אלמרכב חגר מגעול הנאך פאן אלמרכב יננתגס ויציר מרכב הזב והדא הו שרח אבן מְשָׁא מן קולה ושומת על פום גובא. וקד בינא אן אלזב ואלזובה ונדה ויולדת פי הדא אלפן סוי לאן אלכל עושין מרכב ומשכב ורוקן ומימי רגליהן טמא. ומשכב הו כל מא יצלה ללאצטנאע עליה אדא שכב עליו הזב או אחד אלמדכורין מעה אנחגס איצא דלך אלמשכב וצאר אב ולו כאנת אלחנארה איצא פאצלה בין אלזב ואלמשכב. ונצוץ אלתורה פי כון אלמשכב ואלמרכב יטמא אדם ובגדים קאל פי אלמשכב ואיש אשר יגע במשכבו יכבס בגדיו וקאל פי אלמרכב וכל המרכב אשר ירכב עליו הזב יטמא וכל הנוגע בכל אשר יהיה תחתיו יטמא עד הערב. ולם יחכם עלי הדא אלדי נגע במרכב בטומאת בגדים. ובעד מא גא אלינא פי נוגע במשכב אנה מטמא בגדים ונוגע במרכב אנה טמא פקט ולא ינגס תיאב קאל בעד דלך והנושא אותם יכבס בגדיו פחכם פי נושא מרכב ומשכב אנה מטמא בגדים בשעת נשיאתו. פצה לך מן דלך אן אלמרכב

וכי ירוק הזב בטהור וכו'. ואמר בנדה והדוה בנדתה ובא הביאור[ה] מדוה כמוה רצונו לומר שדמה יטמא כטומאת גופה. ואלו כולם יטמאו במגע ובמשא ויטמאו בכל שהוא וזאת היא החומרה הנוספת בהן ועל זה אמר בהן אחר בועל נדה למעלה מהן אף על פי שבועל נדה גם כן יטמא במגע ובמשא כנדה כמו שבארנו אבל יש בהן כל מה שבו ועוד בכל שהוא. ובנמר נדה[ג] זובו טמא הוא כי איצטריך קרא לטמויי במה שהוא לנוגע ולנושא. וכן שאר הדברים הנזכרים עם הזוב ואין בהן הפרש בין נוגע לנושא רצוני לומר שהוא מטמא בנדים בשעת מגעו ובשעת נשיאתו כמו שיתבאר בפרק האחרון ממסכת זבים[ג]. אחר זה אמר למעלה מהן מרכב. ומרכב הוא כל מה שיכשר לרכיבה כמו העביט המרדעת והאוכף וזולתן כאשר תניע בכדות הזב עליו ואפילו אם היה מבדיל בין גוף הזב לגשם המרכב אבן מושמת שם המרכב יטמא ויהיה מרכב הזב וזה פירוש אבן מסמא מאמרו[ד] ושומת על פום גובא. וכבר בארנו שהזב והזבה ונדה ויולדת באלו הפנים שוין שהכל עושין מרכב ומשכב ורוקן ומימי רגליהן טמא. ומשכב הוא כל מה שיכשר לשכוב עליו אם שכב עליו הזב או אחד מהנזכרים עמו יטמא גם כן זה המשכב ויהיה אב ואפילו אבן מבדלת גם כן בין הזב והמשכב ואלו פסוקי התורה שהמשכב והמרכב מטמאין אדם ובגדים אמר במשכב[ה] ואיש אשר יגע במשכבו יכבס בגדיו ואמר במרכב[ו] וכל המרכב אשר ירכב עליו הזב יטמא וכל הנוגע בכל אשר יהיה תחתיו יטמא עד הערב. ולא דן על הנוגע במרכב בטומאת בגדים ואחר שבא הפסוק בנוגע במשכב שהוא מטמא בגדים ובנוגע במרכב שהוא טמא לבד ולא יטמא בגדים אמר אחר זה[ז] והנושא אותם יכבס בגדיו ודן בנושא מרכב ומשכב שהוא מטמא בגדים בשעת נשיאתו. הנה התבאר לך מזה שבמרכב חלק מגעו

חלק

מטשאו

ב) נדה נ"ד ע"ב. ג) חזרתי על כל מסכת נדה ולא מצאתי הלשון הזה בשום מקום. ג) ראה פי' הר"מ שם. ד) דניאל ו' י"ח. ה) ויקרא ט"ו ה'. ו) שם ט' ו'. ז) שם י'.

חלק מגעו ממשאו לאן נוגע בו אינו מטמא בגדים בשעת נגיעתו ונושאו מטמא בגדים בשעת נשיאתו מהל אלנבלה ומי חטאת שיש בהן כדי הזיה עלי מא תבין. אמא אלמשכב פאנה שוה מגעו למשאו לאנה יטמא בגדים הנוגע בו והנושאו. וקאל תעאלי וכל המשכב אשר ישכב עליו הזב יטמא ופי ספרא הזב עושה משכב ואין משכב עושה משכב. בל אדא הצל משכב הזב פוק כלי יכון דלך אלכלי ראשון לטומאה ולא פרק בין אלכלי אלדי ינע במשכב או אלדי ינשא עליו המשכב וידאניה לאן קד בינת לך אן לים הם מא יטמא במשא גיר אלאדם:

ממשאו לפי שהנוגע בו אינו מטמא בגדים בשעת נגיעתו והנושא אותו מטמא בגדים בשעת נשיאתו כמו הנבלה ומי חטאת שיש בהן כדי הזיה על מה שהתבאר. אולם במשכב שוה מגעו למשאו לפי שיטמאו בגדים הנוגע בו והנושאו. ואמר יתברך[ה] כל המשכב אשר ישכב עליו הזב יטמא ובספרא[ג] הזב עושה משכב ואין משכב עושה משכב. אבל כאשר הניע משכב הזב על כלי נעשה זה הכלי ראשון לטומאה ואין חילוק בין הכלי הנוגע במשכב או אשר ינשא עליו המשכב ויקרב אליו לפי שכבר בארתי לך שאין מה שיטמא במשא זולת האדם:

ד למעלה מן הזב וזבה שהיא מטמאה את בועלה. למעלה מן הזבה מצורע שהוא מטמא בביאה. למעלה מן המצורע עצם כשעורה שהוא מטמא טומאת שבעה. המור מכולם המת שהוא מטמא באוהל מה שאין כולם מטמאין:

קד עלמת אן זבה ונדה הכמהא פי אלטומאה ואחד פאדא נכח אלאנסאן זבה סהו יטמא שבעת ימים כמא תקדם מן קולה ותהי נדתה עליו. אמא זב אדא נכח אמראה סלים תציר אב לטומאה ואנמא תציר ראשון מהל לו מסהא בידה. וכדלך מן נכח זבה סלים יציר אב וכדא באן פי ספרא בל יכון אלנאכח כמן ננע באב פקט. וסיבין לך פי תאלת עשר ננעים אן אלמצורע אדא דכל אלי בית אנגם כל מא פיה ואן לם ינצם בשי. ודלך לקולה תעאלי מחוץ למחנה מושבו וגא אלנקל מושבו טמא והדא הו מעני קולה בביאה. והדא אלחכם במצורע בימי גמרו פקט אעני פי זמאן אלצרעת לא בימי ספרו. וכדלך אבן מנוגעת ובגד מנוגע אדא אדכל אלי בית ינגם כל מא פיה כמא יבין פי תאלת עשר ננעים. ומן קולה פי מצורע אנה למעלה מן הזבה תעלם אנה יטמא במשא מהלהא לאנה יעשה משכב כזב וזבה. וגין ספרא בימי ספרו אין מטמא משכב ומושב ואין מטמא בביאה ובימי גמרו מטמא משכב ומושב ומטמא בביאה. והנאך

כבר ידעת שובה ונדה דינם שוה בטומאה וכאשר בעל האדם זבה יטמא שבעת ימים כמו שקדם מאמרו ותהי נדתה עליו. אבל זב שבעל אשה לא תהיה אב לטומאה ולא תהיה אלא ראשון כמו אם נגעה בידו. וכן מי שבעל זבה לא יהיה אב וכן מבואר בספרא[ג] אבל יהיה הבועל כמי שנגע באב לבד. ויתבאר לך בשלשה עשר מנגעים שהמצורע אם נכנס אל בית יטמא כל מה שבתוכו ואף אם לא נגע בדבר. וזה לאמרו[ד] מחוץ למחנה מושבו ובאה הקבלה[ה] מושבו טמא וזה הוא ענין אמרו בביאה. וזה הדין במצורע בימי גמרו לבד רצונו לומר בזמן הצרעת לא בימי ספרו. וכן אבן מנוגעת ובגד מנוגע אם יכנסו אל בית יטמא כל מה שבו כמו שיתבאר בשלשה עשר מנגעים[ו] ומאמרו במצורע שהוא למעלה מהזבה תדע שהוא יטמא במשא כמוה לפי שהוא יעשה משכב כזב וזבה. ולשון ספרא[ז] בימי ספרו אין מטמא משכב ומושב ואין מטמא בביאה ובימי גמרו מטמא משכב ומושב ומטמא בביאה

קיל

ה) שם ד׳. ג) פרק זבים. פרשה ב׳ ו׳ ג) מצורע פרק ח׳ הל׳ ח׳ (ע״ט ע״ב). ד) ויקרא י״ג מ״ו.
ה) ספרא תזריע סוף פרק י״ב (ס״ח ע״א). ו) משנה ד׳ וח׳. ז) בתחלת ס׳ מצורע (ע׳ ע״א).

קיל פי קולה תעאלי עלי אלמצורע אלמוחלט אדא ברי מן אלצרעת וכבס המטהר את בגדיו מה בא זה ללמדנו אם ללמד שמטמא בגדים במגע והלא קל וחומר הוא אם בימי ספרו שאינו מטמא בביאה מטמא בגדים במגע בימי גמרו שהוא מטמא בביאה אינו דין שיטמא בגדים במגע אם כן למה נאמר וכבס המטהר את בגדיו מלטמא משכב ומושב. ואדא מא סמעת משכב ומושב פי כל מוצע פלא תסן אן בין אלמושב ואלמשכב פרק לטומאה מתל בין אלמרכב ואלמושב כמא בינא בל חכם אלמושב ואלמשכב ואחד ואנמא תנתלף באלאשכאל ואלמקאדיר לאן תם מא יצלה למשכב ותם מא יצלה למרכב פקט לא למשכב. וגין ספרא משכב שהוא מיוחד לשכיבה ומושב שהוא מיוחד לישיבה. וכדלך לא ינגס מרכב אלא מא יצלה ללרכוב. וסתבין הדה אלאשיא כלהא פי הדה אלמסכתא. ועצם כשעורה אלאשארה אליה פי קולה ועל הנוגע בעצם או בחלל וסנבין דלך פי אול אהלות. ולים דכרה הנא לאבות הטומאה עלי טריק אלחצר לעדדהא ואנמא דכר דרגאת הדה אלאבות בעצהא עלי בעץ. ולדלך לם יד׳כר פרה אדומה ושעיר המשתלח ופרים ושעידים הנשרפים לאן לים פיהא לא מגע ולא משא ואנמא תנגס בתנאול שגין מנצוץ פקט כמא יבין פי מוצעה פלים להא ארתבאט מע הדה אלאבות ולא תדרג פי דרגאתהא:

בביאה ושם נאמר[ב]) באמרו יתברך במצורע המוחלט אם נרפא מן הצרעת וכבס המטהר את בגדיו מה בא זה ללמדנו אם ללמד שמטמא בגדים במגע והלא קל וחומר הוא אם בימי ספרו שאינו מטמא בביאה מטמא בגדים במגע בימי גמרו שהוא מטמא בביאה אינו דין שיטמא בגדים במגע אם כן למה נאמר וכבס המטהר את בגדיו מלטמא משכב ומושב. ובכל מקום שתשמע משכב ומושב לא תחשוב שבין המשכב והמושב חלוק לטומאה כמו החילוק שבין המרכב והמשכב לפי מה שבארנו אבל דין המשכב והמושב אחד ולא יתחלפו אלא בדמיוניהם ושיעוריהם לפי שיש מה שיכשר למשכב ויש מה שיכשר למושב לבד ולא למשכב. ולשון ספרא[ג]) משכב שהוא מיוחד לשכיבה ומושב שהוא מיוחד לישיבה. וכן לא יטמא מרכב אלא מה שיכשר לרכיבה. ויבוארו אלו הדברים כולן בזאת המסכתא. ועצם כשעורה רמוז אליו באמרו ג) ועל הנוגע בעצם או בחלל ויתבאר זה בראשון מאהלות. ולא זכר בכאן אבות הטומאות באופן שיקצוב מניגם אבל לא זכר אלא מדרגות אלו האבות קצתם על קצתם. ולזה לא הזכיר פרה אדומה ושעיר המשתלח ופרים ושעירים הנשרפים לפי שאין בהם לא מגע ולא משא ויטמאו רק בלקיחת איש מיוחד לבד כמו שיתבאר במקומו ואין להם קשור עם אלו האבות ולא סדר באלו המדרגות:

ה עשר טומאות פורשות מן האדם. מחוסר כפורים אסור בקודש ומותר בתרומה ובמעשר. חזר להיות טבול יום אסור בקודש ובתרומה ומותר במעשר. חזר להיות בעל קרי אסור בשלשתן. חזר להיות בועל נדה מטמא משכב תחתון בעלין. חזר להיות זב שראה שתי ראיות מטמא משכב ומושב וצריך ביאת מים חיים פטור מן הקרבן. ראה שלש חייב בקרבן. חזר להיות מצורע מוסגר מטמא בביאה ופטור מן הפריעה ומן הפרימה ומן התגלחת ומן הצפרים. ואם היה מוחלט חייב בכולן. פירש ממנו אבר שאין עליו בשר כראוי מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל. ואם יש עליו בשר כראוי מטמא במגע ובמשא ובאהל. שעור בשר כדי להעלות ארוכה. ר׳ יהודה אומר אם יש במקום אחד כדי להקיפו בחוט ערב יש בו להעלות ארוכה:

ב) שם פרשה ב׳ פ״א הל׳ ו׳ (ע״א ע״א). ג) פרשת מצורע פרק ז׳ הל׳ ו׳ (ע״ח ע״ד). נ) במדבר י״ט י״ח.

יקול אן עשר דרגאת תתדרג נגאסה אלאנסאן ויציר פי האלה אשה מן אלאולי ובדי באלעדד מן אקלהא והו אן יכון מחוסר כפורים. וקד תקדם פי תאני כריתות קולה ארבעה מחוסרי כפורים ואלו הן זב וזבה ויולדת ומצורע ונין אלתורה פי כל ואחד מן האולא אלטמאים אנה יגי בקרבן אדא תם טהרה כמא בינת הנאך פאדא טבל אלשנין מן האולא והעריב שמשו פיתסמי מחוסר כפורים עד שיביא קרבנו. ולא יחל לה אכל אלקודש עד שיביא קרבנו. וטבול יום הו אלשנין אלדי טבל במי מקוה קבל אן יעריב שמשו וקאל תעאלי ורחץ במים וטמא עד הערב ולא יחל לה אכל אלתרומה טול דלך אלנהאר בל ינסהא וירדהא שלישי אדא נגע בה כמא בינא פי צדר כלאמנא הדא וכמא יבין פי אבר זבים. ובעל קרי הו אלדי ראי שכבת זרע קבל אן יטהר והו ראשון לטומאה כמא אצלנא פהו ינגס אלמעשר וירדה שני מתל אלחולין ולדלך אסור בשלשתן אעני בקודש ובתרומה ובמעשר וכדלך כל ראשון לטומאה הו איצא אסור במעשר כמא יבין. וקד תקדם לנא מעני קולה משכב תחתון בעליון. ושתי ראיות הו אן ירד מנה אלמני דפעתין ושלש אן ירד מנה תלאת דפעאת. ואריד הנא בקולי אלמני זובו של זב ואלאצל ענדנא אין בין זב שראה שתי ראיות לרואה שלש אלא קרבן וסנבין דליל גמיע דלך פי מסכת זבים. פאדא טהר בעל שתי ראיות וטבל במי מעין כמל טהרה ובעל שלש ראיות יבקי בעד אלטבילה מחוסר כפורים חתי יקרב קרבאנה. ואלוב וחדה מן גמיע אלטמאים לא יטהר במי מקוה אלא במי מעין צרורה והו קולה הנא ביאת מים חיים לאן נין אלתורה פיה ורחץ בשרו במים חיים. וקד בינא איצא אן אלמוסגר ואלמוחלט למעני אלטומאה סוי ואן אדא דכל אלבית אנגס כל מא פיה והו קולה בביאה. לכן פי איאם אלהסגר לא ילזמה אן תכון בגדיו פרומים וראשו

אמר שעשר מדרגות בטומאת האדם ויהיה בענין טומאה יותר חמור מהקודם לו והתחיל לספור מן היותר קלה והוא שיהיה מחוסר כפורים. וכבר קדם בשני מכריתות[ה]) ארבעה מחוסרי כפורים הן ואלו הן זב וזבה ויולדת ומצורע ולשון התורה בכל אחד מאלו הטמאים שיביא קרבן כאשר נשלמה טהרתו כמו שבארנו שם וכאשר טבל אחד מאלו והעריב שמשו יקרא מחוסר כפורים עד שיביא קרבנו ואינו מותר לאכול בקודש עד שיביא קרבנו. וטבול יום הוא האיש אשר טבל במי מקוה קודם שהעריב שמשו ואמר יתברך[ג]) ורחץ במים וטמא עד הערב ואינו מותר לאכול בתרומה כל זה היום אבל יטמא אותה ויעשה אותה שלישי אם נגע בה כמו שבארנו בפתיחת דברינו וכמו שיתבאר בפרק אחרון מזבים[ג]). ובעל קרי הוא מי שראה שכבת זרע קורם שיטהר והוא ראשון לטומאה על מה שהשרשנו והוא יטמא המעשר ויעשהו שני כמו החולין ולזה אסור בשלשתן רצה לומר בקורש ובתרומה ובמעשר וכן כל ראשון לטומאה הוא גם כן אסור במעשר כמו שיתבאר. וכבר קדם לנו ענין אמרו מטמא משכב תחתון בעליון. ושתי ראיות הוא שיצא ממנו הזרע שתי פעמים ושלש שיצא ממנו שלש פעמים. וארצה בכאן באמרי הזרע זובו של זב והעיקר אצלנו שאין בין זב שראה שתי ראיות לרואה שלש אלא קרבן ונבאר ראית כל זה במסכת זבים[ד]). ואם טהר בעל שתי ראיות וטבל במי מעין נשלמה טהרתו ובעל שלש ראיות ישאר אחר הטבילה מחוסר כפורים עד שיקריב קרבנו. והזב לבדו מכל הטמאים לא יטהר במי מקוה אלא במי מעין בהכרח וזה אמרו הנה ביאת מים חיים לפי שהתורה אמרה בו[ה]) ורחץ בשרו במים חיים. וכבר בארנו גם כן שהמוסגר והמוחלט לענין טומאה שוין ואם יכנס בבית יטמא כל מה שבו והוא אמרו בביאה. אבל בימי ההסגר לא יחויב שיהיו בגדיו פרומים וראשו פרוע

וביטי

ה) משנה א׳. ג) ויקרא ט״ו ח׳. ג) משנה י״ב. ד) פ״א מ״א. ה) ויקרא ט״ו י״ג.

וראשו פרוע ופי איאם אלהחלט ילומה דלך וכדלך אדא טהר מתוך הסגר לא ילומה חלק נמיע שערה ולא שתי צפרים וסאיר אלצנאעה אמא אדא טהר בעד אלהחלט פילומה דלך והדא כלה נצוץ אלתורה. ונא אלנקל אן קולה תעאלי ועל הנוגע בעצם יריד בה איצא אבר שאין עליו בשר כראוי וקולה בחלל הרב או במת או בעצם אדם יריד בה אבר שיש עליו בשר כראוי פהו מתל אלאדם ינגם במגע ובמשא ובאהל כמא ינגם אלאדם. ואלפרק בין קולה בעצם ובין קולה או בעצם אדם יריד בה אן יכון דלך אלעצם מתל אלאדם אן יכון פיה בשר וגידים ועצמות וסנבין נמיע הדא אלאחכאם בדלאילהא פי אול אהלות. ולמא אן קאל בשר כראוי אנד פי תחדידה פקאל אן מעני כראוי בשר שהוא ראוי להעלות ממנו ארוכה אעני אן יתרבי מנה אללחם עלי נמלה דלך אלעצו ויסתרה פאדא כאן עלי דלך אלעצו אללי אנקטע מן אלאנסאן מן אללחם מקדאר כאן ימכן אן ינגבר מנה נמלה לחם אלעצו לו בקי מתצל באלאנסאן כאן דלך אלעצו יטמא במשא ובמגע ובאהל מתל אלמת. וקאל ר׳ יהודה אן ולו בקי דאיר באלעצו מן אללחם גלט ניט לחמה פאנה ימכן אנגבארה לו בקי וניט לחמה אנלט מן ניט אלסדא. ואין הלכה כר׳ יהודה בל ינשר פי כל עצו בחסב מזאגה והיאה לחמה עלי מא תקתציה צנאעה אלטב. ובקא לנא הנא אלתנביה עלי מעני מא ודלך אנא קד קלנא אן מצורע מטמא בביאה ומת מטמא באהל פלא תשן אן אלמצורע איצא ואלמת הכמהמא פי דלך סוי אד אלמת אדא דכל תחת אלאהל אנגם כל מא פיה וכדלך אלמצורע ולים אלאמר כדלך לאן טומאת אהל תנמע תלת מעאני ודלך אן כל מא יכון מע אלמית תחת אהל ואחד יטמא וכדלך אלאדם או אלכלים אדא האהילו

על

ובימי חלוטו יחויב לו זה וכן אם טהר מתוך הסגר לא יחויב לא גלוח כל שערו ולא שתי צפרים ושאר המעשים ואם טהר אחר ההחלט יחויב לו זה וכל זה כתוב בתורה. ובאה הקבלה שאמרו יתברך ה) ועל הנוגע בעצם ירצה בו גם כן אבר שאין עליו בשר כראוי ואמרו ו) בחלל חרב או במת או בעצם אדם ירצה בו ג) אבר שיש עליו בשר כראוי וזה האבר כמו האדם יטמא במגע ובמשא ובאהל כמו שיטמא האדם. וההפרש בין אמרו בעצם ואמרו או בעצם אדם הוא שירצה שיהיה זה העצם ז) כמו האדם שיהיו בו בשר וגידין ועצמות ויתבארו כל אלו הדינים וראיותיהן בראשון מאהלות ח). ואחר שאמר בשר כראוי בא לשערו ואמר שענין כראוי בשר שהוא ראוי להעלות ממנו ארוכה רצונו לומר ט) להעלות ממנו הבשר על כל זה האבר עד שיכסהו ואם היה על זה האבר הנחתך מהאדם שיעור בשר שהיה אפשר שיתרפא ממנו כל בשר האבר אם היה נשאר מחובר באדם י) זה האבר יטמא במגע ובמשא ובאהל כמו המת. ואמר ר׳ יהודה שאפילו נשאר סביב האבר מבשר כעובי החוט של ערב לפי שאפשר לעשות ממנו ארוכה אם נשאר וחוט הערב יותר עב מחוט השתי. ואין הלכה כר׳ יהודה אבל יעוין כל אבר לפי מזגו ותכונת בשרו על מה שתחייב מלאכת הרפואה. ונשאר לנו בכאן להעיר על ענין אחד וזה שבאמרנו שהמצורע מטמא בביאה והמת מטמא באהל אל תחשב שהמצורע והמת גם כן דינם שוה בזה שאם יכנס המת תחת האהל יטמא כל מה שבו וכן המצורע ואין הדבר כן לפי שטומאת אהל תכלול שלשה דברים וזה יא) שכל מה שהוא עם המת תחת אהל אחד יטמא וכן האדם או הכלים כשהאהילו על המת יטמא המאהיל וכן אם האהיל המת עצמו על האדם ועל הכלים יטמא אותם כמו שיבואר במסכת

אהלות

ה) במדבר י״ט י״ח. ו) שם ט״ז. ג) אהלות פ״ב מ״ג (מ״ת טומאת מת ג׳ א׳). ד) ר״ל האבר. ה) פ״א משנה ח׳, (נזירות נ״ג ע״ב). ו) תנחום שרש ארך: ירצו בכאן במלת עלה הצמיחה והתרבות כמו ויעל כיונק . . . והארוכה היא הבשר המתחיל מן המכה וכו׳ (נעתק מערבי). ז) ר״ל באדם חי; מ״ת טומאת מת פ״ב הלכה ג׳. ח) מ״ת טומאת מת פ״ד הלי׳ י׳.

על מת אנחנם אלמאהיל וכדלך אדא האהיל המת עצמו על האדם ואלכלים אנסהא כמא סיבין פי מסכת אהלות והדא חכם כל מא יטמא באהל ואלמצורע ליס כדלך בל אנמא ינגס כל מא חצל מנה תחת אהל ואחד פקט בשרט אן יקף אלמצורע תחת דלך אלאהל חתי יציר לה מושב כמא נבין פי תאלת עשר נגעים אמא אדא כאן אלמצורע עובר מן תחת אלאהל פלא ינגס כל מא הנאך. פקד תבין לך אלפרק בין קולנא מטמא בביאה וקולנא מטמא באהל:

אהלות וזה דין כל מה שיטמא באהל והמצורע אינו כן אבל אינו מטמא מה שבא ממנו תחת אהל אחד אלא בתנאי שיעמוד המצורע תחת זה האהל עד שנעשה לו מושב כמו שנבאר בשלשה עשר מנגעים[ה]) אבל אם היה המצורע עובר מתחת האהל לא יטמא כל מה שהוא שם. הנה כבר התבאר לך ההפרש בין אמרנו מטמא בביאה ואמרנו מטמא באהל:

ו עשר קדושות הן. ארץ ישראל מקודשת מכל הארצות. ומה היא קדושתה. שמביאים ממנה העומר והבכורים ושתי הלחם מה שאין מביאים כן מכל הארצות:

למא ד׳כר תדרינ אלטומאה ובדי באקלהא ואנתהי לאעלאהא אנד איצא פי תדרינ אלמואצע אלטאהרה אלתי הי איצא מן אסבאב אעתזאל אלנאסאת ובדי באקלהא דרנה ובאלאעם פי אלאעם איצא. קאל אללה פי אלעומר וקצרתם את קצירה והבאתם את עומר וגו׳ וקאל פי שתי הלחם ממושבותיכם תביאו לחם תנופה וקאל פי אלבכורים ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך אשר ה׳ אלהיך נתן לך וגו׳:

אחר שזכר מדרגות הטומאה והתחיל בהיותר קלה מהן וסיים בהיותר חמורה מהן בא לדבר גם כן במדרגות המקומות הטהורים שהם גם כן מן סבות הרחקת הטומאות מהם והתחיל במדרגה היותר קלה ובהיותר כוללת גם כן. אמר השם בעומר[ג]) וקצרתם את קצירה והבאתם את עומר וגו׳ ואמר בשתי הלחם[ד]) ממשבותיכם תביאו לחם תנופה ואמר בבכורים[ז]) ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך אשר ה׳ אלהיך נתן לך וגו׳:

ז עיירות המוקפות חומה מקודשות ממנה שמשלחים מתוכן את המצורעים ומסבבין לתוכן מת עד שירצו. יצא אין מחזירין אותו:

קאל אללה במצורע בדד ישב מחוץ למחנה מושבו פדלך ינדרנ מן כל מדינה. ומעני עד שירצו חתי ירצוא אהל אלמדינה בנמלתהם או שבעה טובי העיר כמא בינא פי מגלה. פאדא רצוא דפנה פי מוצע מן אלמדינה פידפנוה. ומנו ינדרנ אלמית מן אלמדינה לא סביל אן ירד אלי אלמדינה וידפן סיהא ולו רצוא כלהם בדלך לאן אלנאסאת אלתי תבער מן אלמדן ותנדרנ מנהא לא תדכל אליהא:

אמר השם במצורע[ה]) בדד ישב מחוץ למחנה מושבו ולזה יצא מכל עיר. וענין עד שירצו עד שיאותו אנשי העיר כולם או שבעה טובי העיר כמו שבארנו במגלה[ו]). ואם רצו לקברו במקום מהעיר יוכלו לקברו. וכאשר יצא המת מהעיר אין להם רשות להחזירו אל העיר ולקברו שם ואפילו אם ירצו כולם בזה לפי שהטומאות יתרחקו מהעיר ויוצאו ממנה ולא יכנסו אליה:

ח לפנים מן החומה מקודש מהם. שאוכלים שם קדשים קלים ומעשר שני. חר הבית מקודש ממנו. שאין זבים וזבות נדות ויולדות נכנסים לשם. החיל מקודש ממנו

ב) משנה י״א, (מ״ת טומאת צרעת, י׳ י״ב). ג) ויקרא כ״ג כ״ב. ד) שם י״ז. ז) דברים כ״ו ב׳.
ה) ויקרא י״ג מ״ו. ו) הדין נמצא במ״ת בית חבחירה ז׳ י״ג והביא הכסף משנה פירוש הר״מ אבל השמיט מלות כמו שבארנו במגלה ובאמת לא מצאתי כלום במשנה מגלה ואולי הגירסא הנכונה היא „בינוא״ (שבארו) והכונה בו על מה שנזכר מגלה כ״ז א׳ משבעה טובי העיר.

ממנו שאין עובד כוכבים וטמא מת נכנסים לשם. עזרת נשים מקודשת ממנו שאין טבול יום נכנס לשם ואין חייבים עליה חטאת. עזרת ישראל מקודשת ממנה שאין מחוסר כפורים נכנס לשם וחייבין עליה חטאת. עזרת הכהנים מקודשת ממנה שאין ישראל נכנסים לשם אלא בשעת צרכיהם לסמיכה ולשחיטה ולתנופה:

לפנים מן החומה ישיר אלי חומת ירושלם. קאל אללה פי אלבכור והו קדשים קלים כמא חבין פי [נאמס] זבחים לפני ה׳ אלהיך תאכלנו שנה בשנה במקום אשר יבחר ה׳ אלהיך בו. וקאל פי מעשר שני והלכת אל המקום אשר יבחר ה׳ אלהיך בו ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך בבקר ובצאן. ואעלם אן ישראל פי אלמדבר כאנוא עלי תלת רתב מחנה ישראל והו אלארבע מחנות ומחנה לויה והו קול אללה וסביב למשכן יהנו ומחנה שכינה והו חצר אהל מועד ומא דאכלה. ומתאל הדה אלמראתב לדורות מפתח ירושלם עד הר הבית מחנה ישראל. ומפתח הר הבית עד פתח העזרה אעני שער ניקנור מחנה לויה ומפתח העזרה ולפנים מחנה שכינה. וקד בין הדא פי אול ספרי. ונץ אלתוספתא כשם שהיו במדבר שלש מחנות מחנה שכינה ומחנה לויה ומחנה ישראל כך היו בירושלם מפתח ירושלם עד פתח הר הבית מחנה ישראל ומפתח הר הבית עד שער ניקנור מחנה לויה ומשער ניקנור ולפנים מחנה שכינה והן הן קלעים שהיו במדבר. ונגדנא אלנץ יקול וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש פכאן יקום בבאלנא אן תלאתתהם צרוע וזב וטמא נפש יבעדון למוצע ואחד לולא מא ונדנאה יקול פי אלמצורע בדד ישב פלמא ונדנא אלמצורע אלדי הו אשד טומאה מן אלזב לאנה מטמא בביאה כמא תקדם קד אפרד לה מוצע ואבעד אכתר מן סאיר אלטמאים עלמנא אן כל מא הו אשד נגאסה יכון מוצעה אבעד. והו קולהם שומע אני ששלשתם במקום אחד תלמוד לומר במצורע בדד ישב מצורע היה בכלל ויצא מן הכלל ללמדך על הכלל מה מצורע שטומאתו

לפנים מן החומה ירמוז אל חומת ירושלם. אמר השם בבכור והוא מקדשים קלים כמו שהתבאר בחמישי[ח]) מזבחים לפני ה׳ אלהיך תאכלנו שנה בשנה במקום אשר יבחר ה׳ אלהיך בו. ואמר במעשר שני[ג]) והלכת אל המקום אשר יבחר ה׳ אלהיך בו ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך בבקר ובצאן. ודע שישראל היו במדבר על שלשה סדרים מחנה ישראל והם הארבע מחנות ומחנה לויה והוא מאמר השם[ד]) וסביב למשכן יהנו ומחנה שכינה והוא מחצר אהל מועד ולפנים. וכמוהם היו הסדרים לדורות מפתח ירושלם עד הר הבית מחנה ישראל ומפתח הר הבית עד פתח העזרה רוצה לומר שער ניקנור מחנה לויה ומפתח העזרה ולפנים מחנה שכינה וכבר התבאר זה בתחלת ספרי[ה]) ולשון התוספתא[ו]) כשם שהיו במדבר שלש מחנות מחנה שפינה ומחנה לויה ומחנה ישראל כך היו בירושלם מפתח ירושלם עד פתח הר הבית מחנה ישראל ומפתח הר הבית עד שער ניקנור מחנה לויה ומשער ניקנור ולפנים מחנה שכינה והן הן קלעים שהיו במדבר. ומצאנו הכתוב אומר[ז]) וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש והיה עולה בדעתנו ששלשתן צרוע וזב וטמא נפש יורחקו למקום אחד לולי שמצאנו אמרו במצורע בדד ישב ואחר שמצאנו המצורע אשר טומאתו חמורה מטומאת הזב לפי שהוא מטמא בביאה כמו שקדם כבר ייחדו לו מקום והרחיקוהו יותר משאר הטמאים ידענו שכל מה שטומאתו יותר חמורה יהיה מקומו יותר רחוק. וזה אמרם[ח]) שומע אני ששלשתם במקום אחד תלמוד לומר במצורע בדד ישב מצורע היה בכלל ויצא מן הכלל ללמדך על הכלל מה מצורע שטומאתו

חמורה

ח) משנה ח׳. ג) דברים ט״ו כ׳. ד) שם י״ד כ״ה. ה) במדבר א׳ נ׳. ו) במדבר פיסקא א׳. ז) כלים א׳ י״ב. ח) ספרי במדבר סימן א׳.

שטומאתו חמורה חמור שלוחו משלוח חבירו אף כל שטומאתו חמורה חמור שלוחו משלוח חבירו. פלהדא אלאצל אבעדנא אלמצורע חוץ לשלש מחנות פיכרג מן ירושלם וזב וזבה נדה ויולדת חוץ לשתי מחנות פיכרגון מן הר הבית ולא נבעד טמא מת ניר מן מחנה שבינה אמא הר הבית ידכלה לאן טמא מת לא יטמא באבן מסמא וזב וזבה נדה ויולדת מטמאין באבן מסמא כמא תקדם. ופי אלתוספתא ולא טמא מת בלבד אמרו אלא אפילו מת עצמו שנאמר ויקח משה את עצמות יוסף עמו עמו במחנה לויה. ועלי הדא אלקיאס כאן יכון טמא מת מותר ליכנס לחיל ולעזרת נשים אד אלכל במנזלה מחנה לויה כמא קדמנא לכנהם קד בינוא פי אלתוספתא וקאלוא החיל והעזרת הנשים מעלה יתירה בבית העולמים והטמאין שנכנסו לשם פטורין. ולם נבעד טבול יום מן אלחיל מהל מא אבעדנא טמא מת לאן טבול יום קד טהר ופי תאלת טבול יום קאלוא וחכמים אומרים אין טבול יום טמא. ואבעדנא מן עזרת נשים טבול יום ולם נבעד מחוסר כפורים לאן טבול יום אסור בתרומה ומחוסר כפורים מותר בתרומה כמא תקדם. והדא כלה עלי אלאצל אלמדכור כל שטומאתו חמורה מטומאת חבירו המור שלוחו משלוח חבירו. ומעני חייבין עליה חטאת אן אלטמא אדא דכל עזרת ישראל ומא בעדהא בשגגה לזמה חטאת עלי מא ביאן פי שבועות וגירהא. וקד בינא פי זבחים אן שחיטה כשרה בזרים פלדלך קד ידכל אלישראלי עזרת כהנים וידבח הם קרבן. ופי תוספתא נכנסו מצורעין לפנים מן החומה לוקין את הארבעים זבין וזבות נדות ויולדות להר הבית לוקין שמונים. וקולה הנא חומה יריד בה חומת ירושלם אמא חומת אי מדינה כאנת מן ארץ ישראל ואן כאן יכרג עגהא אלמצורע פלים ילומה אדא דכל מלקות. ותקדיר הדה אלברייתא

המורה המור שלוחו משלוח חבירו אף כל שטומאתו המורה חמור שלוחו משלוח חבירו. הנה על זה השורש הרחקנו המצורע חוץ לשלש מחנות ויצא מן ירושלם וזב וזבה נדה ויולדת חוץ לשתי מחנות ויצא מהר הבית ולא נרחיק טמא מת זולת ממחנה שבינה אבל יכנס להר הבית לפי שטמא מת לא יטמא באבן מסמא וזב וזבה ונדה ויולדת מטמאין באבן מסמא כמו שקדם. ובתוספתא[ה] ולא טמא מת בלבד אמרו אלא אפילו מת עצמו שנאמר ויקח משה את עצמות יוסף עמו עמו במחנה לויה. ועל זה ההיקש היה טמא מת מותר ליכנס לחיל ולעזרת נשים שכל אלו במדרגת מחנה לויה כמו שהקדמנו אבל כבר בארו בתוספתא[ז] ואמרו החיל והעזרת הנשים מעלה יתירה בבית העולמים והטמאין שנכנסו לשם פטורין. ולא נרחיק טבול יום מן החיל כמו שהרחקנו טמא מת לפי שטבול יום כבר טהר ובשלישי מטבול יום אמרו[ג] וחכמים אומרים אין טבול יום טמא. והרחקנו מעזרת נשים טבול יום ולא הרחקנו מחוסר כפורים לפי שטבול יום אסור בתרומה ומחוסר כפורים מותר בתרומה כמו שקדם. וזה כולו על השרש הנזכר כל שטומאתו חמורה מטומאת חבירו חמור שלוחו משלוח חבירו. וענין חייבין עליה חטאת שהטמא הנכנס לעזרת ישראל ולמה שאחריה בשגגה חייב חטאת לפי מה שהוא מבואר בשבועות[ד] ובזולתו. וכבר בארנו בזבחים[ה] ששחיטה כשרה בזרים ולזה יכנס הישראלי לפעמים לעזרת כהנים וישחט שם קרבן. ובתוספתא[ו] נכנסו מצורעים לפנים מן החומה לוקין את הארבעים זבין וזבות נדות ויולדות להר הבית לוקין שמונים. ואמרו כאן חומה ירצה בו חומת ירושלם אבל חומת איזה עיר שתהיה בארץ ישראל אף על פי שיצא ממנה המצורע אם נכנס בה אינו חייב מלקות. וענין זאת הברייתא אצלי שהמצורע הנכנס

ה) כלים א׳ ח׳ (569/36). ז) שם. ג) בסוף הפרק. ד) י״ד ע״א וכו׳. ה) פ״ג משנה א׳.
ו) כלים א׳ ח׳ (569/36).

אלבריית׳א ענדי אן מצורע שנכנס להר הבית או זב שנכנס לחיל לוקין שמונים והוא הו אלדי יטרד עלי אלאצול לאן כל מוצע מנהמא מחצור עליה עלי אנפראדה:

שנכנס להר הבית או הזב שנכנס לחיל לוקין שמונים וזה יוצא בהכרח מאלו השרשים שכל מקום משני המקומות נמנה לבדו:

ט בין האולם ולמזבח מקודש ממנה שאין בעלי מומין ופרועי ראש נכנסים לשם. החיכל מקודש ממנו שאין נכנס לשם אלא רחוץ ידים ורגלים. בית קודש הקדשים מקודש מהן שאין נכנס לשם אלא כהן גדול ביום הכפורים בשעת העבודה. א״ר יוסי בחמשה דברים בין האולם ולמזבח שוה להיכל שאין בעלי מומין ופרועי ראש ושתוי יין ושלא רחוץ ידים ורגלים נכנסים לשם ופורשין מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרה:

קאל אללה לללדין פי אלמקדש ראשכם אל תפרעו וקאל כל [איש] אשר בו מום לא יקרב וקאל בבואם אל אהל מועד ירחצו מים ולא ימותו. תנא קמא יקול אן אלנהי ען אלדכול אלהיכל פקט דון קדוש ידים ורגלים. ור׳ יוסי יקול אן בין האולם ולמזבח איצא לא יגוז למן לם יקדש ידיו ורגליו להכנס לשם. ואין הלכה כר׳ יוסי ועלי אן אלתוספתא קד נסבת כלאמה ללחכמים ואלכלאם אלמתקדם לר׳ מאיר קאל. ואלקצה אלאמסה אלתי סאוי פיהא בין האולם ולמזבח להיכל אן וקת הקטרת הקטורת פי אלהיכל כל יום פורשין כל העם מבין ההיכל ומבין האולם ולמזבח אמא פי יום צום כפור וקת אן יקטיר אלכהן גדול אלקטורת פי קודש הקדשים פלא תלזם אלפרישה ניר מן ההיכל פקט. ועלי מדהב ר׳ יוסי אלדי יסוי אלקדשה בהיכל ובין האולם ולמזבח ויגעלהא קדושה אחת הו אלדי תכון עשר קדושות כמא דכר אולא. ונץ אלתורה הו איצא פי תחרים דכול סכאר אלמקדש והו קולה יין ושכר אל תשת וגו׳ בבואכם אל אהל מועד. וכדלך נהי כהן גדול ען דכול קודש קדשים ניר פי יום הכפורים קאל ואל יבא בכל עת אל הקדש וגו׳ בזאת יבא אהרן אל הקדש. והו ידכל דלך אלמוצע יום צום כפור ארבע מראת אלמרה אלאולי באלקטורת ויקטיר הנאך פי קודש הקדשים

אמר השם לאשר במקדש ה) וראשכם אל תפרעו ואמר ג) כל איש אשר בו מום לא יקרב ועוד אמר ג) בבואם אל אהל מועד ירחצו מים ולא ימותו. תנא קמא סובר שהאזהרה מלהיכנס בלא קדוש ידים ורגלים אל ההיכל לבד. ור׳ יוסי סובר שבין האולם ולמזבח גם כן אסור למי שלא קידש ידיו ורגליו להיכנס לשם. ואין הלכה כר׳ יוסי אף על פי שהתוספתא ד) כבר ייחסה מאמרו לחכמים ומאמר התנא קמא לר׳ מאיר אמר. והדבר החמישי אשר שוה בו בין האולם ולמזבח להיכל הוא שבשעת הקטרת הקטורת בהיכל כל יום פורשין כל העם מבין ההיכל ומבין האולם ולמזבח אבל ביום צום כפור יקטיר הכהן גדול הקטורת בקודש הקדשים ולא תתחייב הפרישה אלא מההיכל לבד. ולדעת ר׳ יוסי אשר ישוה הקדושה בהיכל ובין האולם ולמזבח וישימם קדושה אחת הוא ה) שיהיו בו עשר קדושות כמו שזכר בתחלה. ולשון התורה הוא גם כן באיסור ביאת השכור למקדש והוא אמרו) יין ושכר אל תשת וגו׳ בבואכם אל אהל מועד. וכן הזהיר כהן גדול מלהכנס לקודש קדשים חוץ ביום הכפורים באמרו ז) ואל יבא בכל עת אל הקדש וגו׳ בזאת יבא אהרן אל הקדש. והוא יבוא אל זה המקום ביום צום כפור ארבע פעמים הפעם הראשונה בהקטורת ויקטיר שם בקודש הקדשים כמו

כמא שבארנו

ה) ויקרא י״א, ו׳. ג) שם כ״א י״ח; טלת איש חסרה בכ״י והוספנוהו. ג) שמות ל׳ כ׳. ד) כלים פ״א הל׳ ד׳ (569/22). ה) ר״ל הקטרת יוה״כ. ו) ויקרא י׳ ט׳. ז) שם ט״ז ב׳ וג׳.

כמא בינא פי יומא ואלמרה אלתאניה בדם הפר ואלמרה אלתאלתה בדם השעיר ואלמרה אלראבעה ידכל להוציא את הכף ואת המחתה מקודש הקדשים כמא תבין הנאך. ופי אלתוספתא כהן גדול נכנס לשם שנה בשנה לעבודת יום הכפורים ארבע פעמים ביום ואם נכנס חמש חייב מיתה. וקד תבין פי מדות אן עלייה כאנת עלי אלהיכל ופי אלתוספתא קאלוא אין נכנסין לה אלא לשנים לידע מה היא צריכה יעני עלייה שעל בית קודש הקדשים לאן סיהא מוצע מתנזל לבית קודש הקדשים כמא בינא הנאך:

שבארנו במסכת יומא והפעם השנית בדם הפר והפעם השלישית בדם השעיר והפעם הרביעית יכנס להוציא את הכף ואת המחתה מקודש הקדשים כמו שהתבאר שם. ובתוספתא[6] כהן גדול נכנס לשם שנה בשנה לעבודת יום הכפורים ארבע פעמים ביום ואם נכנס חמש חייב מיתה. וכבר התבאר במדות[3] שעליה היתה על ההיכל ואמרו בתוספתא[3] אין נכנסין לה אלא לשנים לידע מה היא צריכה רצונו לומר[7] העליה שעל בית קודש הקדשים לפי שיש בה מקום ירידה לבית קודש הקדשים כמו שבארנו שם[8].

פרק שני.

א כלי עץ וכלי עור וכלי עצם וכלי זכוכית פשוטיהם טהורים ומקבליהן טמאים. נשברו טהרו. חזר ועשה מהם כלים מקבלין טומאה מיכן ולהבא. כלי חרש וכלי נחר טומאתן שוה מיטמאין ומטמאין באויר ומטמאין מאחוריהן ואינן מיטמאין מגביהן ושבירתן היא טהרתן:

אעלם אן נצוץ אלתורה פי אנתנאם אנואע אלכלים כמא תקדם פי צדר הדא אלסדר לכן תלך אלנצוץ נא מנהא בעצהא פי טומאת מת ובעצהא פי טומאת שרץ ופי טומאת זב ופי טומאת נגעים ופי טומאת שכבת זרע ותעלמנא בעצהא מן בעץ בונה כתירה מן אלקיאס משלש עשרה מדות. וקד עלמת אן גרצנא פי הדא אלתאליף אלאינאז מא אמכן ותרך מא טאל פיה אלקיאס ובתרה אלמנאטרה ואני אבד בצפו אלנבר ואלמתלכין מן נמיע תלך אלאקאויל. פאדא אסתדללת לך בפסוק עלי אנתנאם נוע מן אנואע אל אואני לא תשגל באטרך לתנטר פי אי נוע מן אנואע אלטומאה נא דלך אלפסוק הל פי טומאת שרץ או פי טומאת מת או זב או נירה לאן אלתלמוד קד תעלם בעצהא מן בעץ בונה אלקיאס. קאל תעאלי מכל כלי עץ או בגד או עור או שק. אמא כלי עצם פתעלמנאהא מן קולה וכל מעשה עזים קאלוא לרבות העשוי

דע שפסוקי התורה בטומאת מיני הכלים הם כמו שקדם בפתיחת זה הספר. אבל הפסוקים ההם באו קצתם בטומאת מת וקצתם בטומאת שרץ ובטומאת זב ובטומאת נגעים ובטומאת שכבת זרע ולמדנו קצתם מקצתם בפנים רבים מההקש משלש עשרה מדות. וכבר ידעת שכונתנו בזה החבור הקצור במה שאפשר ועזיבת מה שיאריכו בו ההקש ורבוי העיונים ושאני אבחר בהיותר צה ובהיותר ברור מכל אלו המאמרים. וכאשר אביא לך ראיה מפסוק על טומאת מין ממיני הכלים אל תשריה מחשבתך לדעת באיזה מין ממיני הטומאה בא זה הפסוק אם בטומאת שרץ או בטומאת מת או זב או זולתו לפי שהתלמוד כבר למד קצתם מקצתם באופני ההקש. אמר ית׳[1] מכל כלי עץ או בגד או עור או שק. אמנם כלי עצם למדנו אותו מאמרו[2] וכל מעשה עזים אמרו[3] לרבות העשוי מן העזים אפילו מן הקרנים

---

6) כלים א׳ ז׳ (569/31). 3) פ״ד מ״ה. 1) כלים א׳ ז׳ (569/33). 7) המעתיק לא הבין כונת הר״ם ולכן קיצר הדברים ובאמת אין עליו חמא כי נוסחת כ״י הערבית היא משובשת מאוד, וזאת היא הנוסחא: ״יעני לבית קדש הקדשים של עליה לאן מוצע בית קדש הקדשים סיהא מתנזל״. וחסבין יראה שחמלות הן באברים המדולדלין ותקנתי את המעוות בהושיבי כל מלת ומלה על מקומה. 8) בפירושו למדות פ״ד מ״ה. 1) ויקרא, ל״ב. 2) במדבר ל״א, כ. 3) חולין כ״ה, ב׳.

העשוי מן העזים אפילו מן הקרנים ומן הטלפים שאר בהמה וחיה מנין תלמוד לומר מעשה יעני אין כל מא יעמל מנהא מן אלאואני ולו מן עשאמהא ואטלאפהא וקרונהא. ואנמא קאל מעשה עזים לאן מא יעמל מן עשאם אלטיר או אלסמך מן אלאואני לא יקבל נגאסה בל מן אלחיואן אלמשא פקט. וכלי זכוכית והי אואני אלזגאג הי תקבל טומאה מדרבנן אלחקת בכלי חרש לאנהא תעמל מן אלתראב מתל כלי חרש לכן געלוהא אלחכמים תנגם במלאמסה אב הטומאה להא ולו מן טהרהא מתל כלי עץ וגירהא ולים כדלך חכם אואני אלפצאר כמא יבין. בל אנה לא ינתגם כלי חרש אלא מתוב לכן אלזגאג לכון יטהר מא פי דאכלה כאנה נארג עלי סטחה געלוא קרב אלטומאה מן סטחה מן נארג כחצולהא פי דאכלה והו קולהם מפני שנראה תוכן כבורן. ופשוטיהן אלבסיטה מנהא אלתי לא האשיה להא ולא תקעיר. ומקבליהן מא לה האשיה או תקעיר חתי אדא געל פיה אלשי אלמאיע קבלה ולא ינבסט עלי גמלתה. ואסתדלוא עלי כון בסאיט הדה טאהרה מן קולה מכל כלי עץ או בגד או עור או שק קאלוא דומיא דשק מה שק שיש לו בית קבול אף כל שיש להן בית קבול. וקד קלנא אן שק הו נסיג אלשער יתכד מנה אועיה לנקלאן אלאשיא. אמא כלי זכוכית פהי מלחקה בכלי חרש כמא קלנא וכלי חרש איצא לא ינתגם חתי יכון פיה בית קבול לקולה וכלי חרש אשר יפול מהם אל תוכו עד שיהא לו תוך. ואעלם אן פשוטי הדה אלכלים מתל אלכראסי ואלאלואח ואנטעה אלנלוד ושבההא פאנהא כלהא טמא מן התורה במשכב הזב ומושבו ועלי אן לים להא בית קבול לאנה ראוי למשכב ולמושב כמא בין פי הדה אלמסכתא אמא בשרץ ובמת וגירהא מן אבות הטמאות פלא תנתגם אלא מקבליהן. אמא כלי עץ ועור ועצם פאן פשוטיהן הקרנים ומן הטלפים שאר בהמה וחיה מנין תלמוד לומר מעשה. רוצה לומר שכל מה שיעשה מהם מהכלים ואפילו מעצמיהן וטלפיהן וקרניהן. ולא אמר מעשה עזים אלא לפי שמה שיעשה מעצמי העוף או הדגים מן הכלים לא יקבל טומאה כי אם מן החי ההולך לבד. וכלי זכוכית והם כלי הזגג והם יקבלו טומאה מדרבנן הקישו אותם לכלי חרס לפי שהם נעשים מעפר כמו כלי חרס. אבל דנו החכמים שיטמאו כשיגע אותם אב הטומאה אפילו מגבם כמו כלי עץ וזולתם ואין כזה דין כלי חרס כמו שיתבאר. אכן לא יטמא כלי חרס אלא מתוכו אבל הזכוכית להיותו נראה מה שבתוכו כאלו הוא בחוץ על ששתו שמו קירוב הטומאה משטחו מחוץ כהגעתו בתוכו והוא אמרם ה) מפני שנראה תוכן כבורן. ופשוטיהן הפשוטים מהן אשר אין להן שפה ולא קערורית. ומקבליהן מה שיש לו שפה או קערורית עד שאם הושם בו הדבר הגיגר יקבלהו ולא יתפשט על כולו. והביאו ראיה על היות פשוטיהם טהורים מאמרו ג) מכל כלי עץ או בגד או עור או שק ואמרו ג) דומיא דשק מה שק שיש לו בית קבול אף כל שיש להן בית קבול. וכבר אמרנו ששק הוא אריגה מן שיער ויעשו ממנה כלי קבול לטלטל הדברים. אולם כלי זכוכית הקישו אותם לכלי חרס כמו שאמרנו וכלי חרס גם כן לא יטמא עד שיהיה בו בית קבול לאמרו ד) וכל כלי חרס אשר יפול מהן אל תוכו ה) עד שיהיה לו תוך. ודע שפשוטי אלו הכלים כמו הכסאות והלוחות ומפות העור והרומה להן הן כולם יטמאו מן התורה במשכב הזב ומושבו ואף על פי שאין להם בית קבול לפי שהם ראוים למשכב ומושב כמו שיתבאר בזאת המסכתא ו). אבל בשרץ ובמת וזולתם מאבות הטומאות לא יטמאו אלא מקבליהן. וכלי עץ ועור ועצם פשוטיהן יטמאו גם כן אפילו בשאר

טומאות

תנתגם

ב) שבת ט״ו, ב׳. ג) ויקרא י״א, ל״ב. ד) עי׳ שבת קכ״ג, ב׳, ומ״ת הלכות כלים פ״א הל׳ ט׳. ה) ויקרא י״א, ל״ג. ו) עי׳ בכורות ל״ח, א׳, וספרא פרשת שמיני פ״ז, הל׳ ד׳ (נ״ג, ע״ד.) ז) פ״כ, מ״א בפי׳ הר״מ.

תנתגם איצא ולו בשאר טמאות ולדלך מדרבנן. ופי גמר בתרא קאלוא פשוטי כלי עין דרבנן פקולה הנא פי כלי עין פשוטיהן טהורין יריד בה מן התורה ולא פרק בין כלי עין או כלי עצם ועור פאחפט הדא אלאצל דאימא. ثם קאל נשברו טהרו מעני דלך אן אדא אנתגם כלי מן הדה אלאנואע אלארבעה ובעד אנתגאסה אנכסר תטהר וצארת קטעה טאהרה. פאן אכד תלך אלקטע ונטעהא ועמל מנהא אניה אכרי פתלך אלאניה טאהרה ואנמא תנתגם פי אלמסתקבל אדא דנא בהא אחד אבות הטמאות עלי מא תקדם ביאנה. והדא הו מעני קולהם מקבלין טומאה מכאן ולהבא מתי מא קאלוה. וכלי נתר הי אואני אלטפל והו חגר רבו גדא אזרק אללון ינחל באלמא בסרעה יגסל בה אלשער ואלתיאב. וכדא עדדוה אלחכמים פי גמלה אלגאסולאת קאלוא נתר ובורית קמוניא ואשלג ועמל אלאואני מן אלטפל מוגוד ענדנא פי אקצי אלגרב וצנאעתהא צעבה גדא ודלך אן יעגן אלטפל ויעמל מנה שרבאת ללמא עלי שכל אלמעמול מן אלפכאר לכנה לא יחתמל אלנאר באחתמאל אלפכאר בל אן לחקה שדה יסירה מן אלנאר תפתתת אלאניה ופסדת ואן לם תתמכן אלחרארה איצא בגמלה אגזאה כרג ני פעגד מא יחצל פי אלאניה אלמא דאבת ופסדת. והדה אלאואני אנמא תחתאג לשרב אלמא לאנה ילד פיהא כתיר וראיחתה טיבה מנעשה ללמרצי וללצעיפי אלמעד. פלים יקדר עלי טבך אואניה אלא אחאד אלצנאע חתי תכרג אלאניה זרקא אללון מתל אלטפל אלני לכנהא חצל להא מן אלטבך מא לא יחלהא אלמא מעה. ולא ימכן עמלהא איצא אלא רקיקה גדא יכון גלט שקפהא קריב מן ורק אלכאגד לאנהא אן כאנת אגלט מא יתמכן אלנאר מן דאכלהא ללטף אלנאר. ועלי הדה אלצנאעה בעינהא תעמל ענדנא אואני אלאנגבאר והו מתל אלטפל אלא אן לונה אחמר שדיד אלחמרה וכדלך אואניה והו

טומאות וזה מדרבנן. ובגמר בתרא אמרו[b] פשוטי כלי עין מדרבנן. ואמרו כאן בכלי עין פשוטיהן טהורים יצאה בו מן התורה ואין הבדל בין כלי עין או כלי עצם ועור. ושמור זה השרש תמיד. עוד אמר נשברו טהרו ענינו שאם נטמא כלי מאלו המינים הארבעה ואחר הטמאותו נשבר טהר והחתיכות טהורות ואם תקה אלו החתיכות ותתקנן ותעשה מהן כלי אחר זה הכלי טהור ולא יטמא אלא להבא כאשר יגע בו אחד מאבות הטומאות לפי מה שקדם ביאורו. וזהו ענין אמרם מקבלין טומאה מכאן ולהבא בכל מקום שיאמרו זה. וכלי נתר הוא כלי אלטפל[c] וזה אבן רכה מאד ומראהו בעין תכלת וימס במים במהירות וירחצו בו השער והבגדים וכן מנוהו החכמים בכלל המנקים. אמרו[d] נתר ובורית קימוניא ואשלג. ועשיית הכלים מן הטפל נמצאת אצלנו בקצוי המערב ומלאכתו כבדה מאד. וזה שילושו הטפל ויעשו ממנו כלים לשתיית המים על דמיון מה שנעשה מן חרס אבל הטפל לא יסבול האש כמו שיסבלהו החרס ואם ישיגהו חום חוק מעט מהאש יתבקע הכלי ויפסד ואם לא יגבר החום גם כן בכל חלקיו ישאר נא ובשיגיעו המים אל הכלי ימס ויפסד. ולא ישתמשו באלו הכלים כי אם לשתיית המים מפני שהמים ערבים מאוד באלו הכלים וריחם טוב ונותנים כה לחולים ולחלושי האסטומכא. ולא יוכלו לבשל אלו הכלים אלא יחידים מהאומנין באופן שיצא הכלי מידיהם במראה תכלת במראה הטפל הנא ושבבל זה יספיק בישולו שלא יתיכוהו המים אשר בו. ואי אפשר לעשותו גם כן אלא דק מאד ויהיה עובי דפניו קרוב לעובי עלה הנייר לפי שאם היה יותר עב לא יגיע האש אל תוכו בעבור רפיונו. ועל זאת המלאכה בעצמה יעשו אצלינו כלי אלאנגבאר והוא דומה לטפל אלא שמראהו אדום בחוק האדמימות וכן כליו והוא גם כן

יעש ה

איצא

---

b) ס״ו א׳. c) וכן שמו במצרים עד היום הזה. d) גדה פ״ט, מ״ו.

איצא יעמל לשרב אלמא פלכון הדה אלאואני
לא יתמכן מנהא אלנאר חסבך אנה לא יניר
לונהא בל לון אלאניה ניה ומטבוחה לון
ואחר כאן יקום בבאלנא אנהא כלי אדמה
ולא תקבל טומאה פאעלמנא אנה מנד הי
פי אצלהא טין וקר שוית באלנאר ואן כאן
שיא קלילא פהי מתל כלי חרש. קאלוא
פי ספרא וכל כלי חרש לרבות כלי נתר.
ואנמא טולת פי הדא אלמעני הדא אלתטויל
אלכתיר ליבין לך אלמעני ויתצה אלחק לאן
כל מן שרח אלאלפאט פי מא וצלני יפסר
כלי נתר אואני אלשב. ואנא עלם אללה
אעגב מן קאיל הדא איש כאן יתניל פהו
כלאם לא ישאבק לא מעקול ולא מנקול
כיף תנעמל אניה מן שב ולא שך אן קאיל
הדא מא ראי אלשב יומא קט. פאן קלנא
אנה חפר פי מעדן אלשב חגר שב כביר
ועמל מנה אניה לא תצלה קבל כל שי
לאמר מן אלאמור. נסלם הדא הי לא תנתגם
לאן הדה הי כלי אדמה אלתי לא תקבל
טומאה כמא יבין. ואלדי ינבגי אן תפהמה
אן נמיע אלאטיאן כאלטפל ואלאנגבאר
ואלטין אלארמני ואלטין אלמכתום ונירהא
מן אלאטיאן אדא עמל מנהא אואני פטאל
מא הי נייה לם תשוי פהי כלי אדמה ולא
תקבל טומאה. פאדא שוית ואן כאנת לא
תחתמל אלנאר חתי יטבך שקפהא מתל שקף
אלפכאר. פהי מלחקה באלפכאר והי אלתי
תתסמי כלי נתר. וארגע אלי גרץ אלהלכה
קאל אנהא תנתגם ותנגם גירהא מן הואהא.
אמא כון כלי חרש תנתגם מן הואהא פקט
פקולה תעאלי ו[כל] כלי חרש אשר יפול מהם
אל תוכו קאלוא מתוכו הוא מיטמא ואינו
מיטמא מאחוריו. ופי מוצע אכר קאלוא
מתוכו הוא מטמא ואינו מטמא מגבו. פקד
באן לך אן קולנא גבו או אחוריו שיא
ואחדא. אמא סאיר אלאואני פליסת כדלך
בל אדא חצלת אלטומאה פי הואהא ולא
תגצם בגרמהא פהי טאהרה. ואדא דנת

בחא

יעשה לשתיית המים. והנה אלו הכלים לא
תתגבר עליהן האש אחר שתראה שלא תשנה
מראהם ומראה הכלי נא ומבושל מראה
אחד ובעבור זאת היה עולה במחשבתנו
שהוא כלי אדמה ולא יקבל טומאה ולמדנו
כי משעיקרן טיט וכבר נקלה באש אף על
פי שלא נקלה אלא מעט הנה הוא כמו כלי
חרס. אמרו בספרא ה) וכל כלי חרש לרבות
כלי נתר. ולא הארכתי בזה הענין זאת
האריכות הרבה אלא כדי שיתבאר לך הענין
ויבורר האמת לפי שכל מי שביאר המלות
ממה שהגיע אצלי יפרש כלי נתר כלי
אלום. והשם יודע אני נפלא מאומר זה איזה
דבר עלה ברעיונו כי איננו מסכים לא עם
השכל ולא עם הקבלה שאיך יעשה כלי
מאלום. ואין ספק שהאומר זה לא ראה
אלום מימיו. ואם אמרנו שהוא חפר במקור
אלום ומצא אבן אלום גדולה ועשה ממנה כלי
לא יצלה לקבל שום דבר לענין מהענינים.
ואם הנחנו זה לא יקבל טומאה לפי שהוא
כלי אדמה אשר לא יקבל טומאה כמו
שיתבאר. ואשר ראוי שתבינהו שכל הטיטים
כאלטפל ואלאנגבאר והטיט הארמני והטיט
הנקרא אלטין אלמכתום וזולתן מן הטיטים
אם נעשו מהן כלים כל זמן שהם נאים ולא
נקלו באור הם כלי אדמה ולא יקבלו טומאה
וכאשר נקלו אף על פי שלא יסבלו האש
עד שיבושלו דפנות יהם כמו דפנות החרס
הנה הם נמשלים להרס והם אשר יקראו
כלי נתר. ואשוב אל כונת ההלכה. אמר
שהם יטמאו ויטמאו זולתן מאוירם. אולם
היות כלי חרס מיטמא מאוירו לבד זה בא
מאמרו יתי ג) וכל כלי חרש אשר יפול מהם
אל תוכו. אמרו ג) מתוכו הוא מיטמא ואינו
מיטמא מאחוריו. ובמקום אחר אמרו ד) מתוכו
הוא מטמא ואינו מטמא מגבו. הנה כבר
התבאר לך שאמרנו גבו או אחוריו דבר אחד.
אולם שאר הכלים אינם כן אבל כאשר
הגיעה הטומאה באוירם ולא נגעה בנופם הם

טהורים

ה) פרשת שמיני פ״ז, הל׳ א׳ (ב״ג, ע״ג) ג) ויקרא י״א, ל״ג. ד) ספרא פרשת שמיני פ״ז, הל׳ ה׳ (ב״ג, ע״ד). ד) עי׳ חולין כ״ד. ב׳.

בהא אלטומאה ולו מגבן פקד אנתגסת. והו קול אלמשנה פי אול חולין הטהור בכלי חרש טמא בכל הכלים והטהור בכל הכלים טמא בכלי חרש. וקד קדמנא פי צדר כלאמנא ובינא אן כלי חרש לא יכון אב הטומאה ואנמא יכון ולד טומאה לעולם ואן כל ולד טומאה אנמא ינגס אכלים ומשקין. פקולה הנא עז כלי חרש אנהא תנגס גירהא מן הואהא מעאנאה אן אדא חצלת אכלים טהורין או משקין טהורים פי אויר כלי חרש הטמא אנתגסת ואן לם תגע בכלי וסיאתיך מן דלך מתאלאת פי הדה אלמסכתא. ופי גמר פסחים קאלוא מכל האוכל יטמא אוכל מיטמא מאויר כלי חרש ואין כל הכלים מטמאין מאויר כלי חרש. ת״ם קאל ומטמאין מאחוריהן יעני אן כלי חרש הי איצא תנגס אלאכלים ואלמשקין בטהרהא אדא כאנת מנגוסה ודנת אכלים טהורין ומשקין טהורים באחורי הכלי הטמא אנתגסת אלאכלים או אלמשקין. ת״ם קאל ואינן מיטמאין מגביהן יעני אנתגאסהא פי נפסהא פאנה אם נגע שרץ בכלי חרש מגבו פלא ינתגס. פקד תבין אן כלי חרש אנתגאסה פי נפסה יכון מאוירו לא מגבו ואנגאסה למא ינגסה יכון מאוירו ומגבו. ואנמא סמי מרה טהר אלכלי אחורים ומרה גב לילא יקע אלאשכאל בין אנגאסה לנירה ואנתגאסה פי נפסה פנעל פי אלאסמא תפרקה לתבין אלמעאני ענד אנגאסה לנירה קאל אחוריהן לכון אלאצל ענדנא אן אחורי הכלים תטמא אכלים ומשקין וענד אנתגאסהא נפסהא קאל גביהן לכון אלאצל ענדנא כלי חרש אינו מטמא מגבו. פחצל הדה אלאצול כלהא אלמתקדמה פי הדא אלשרה אנהא איצא תתכרר פי מא נסתקבל. ת״ם קאל ושבירתן היא טהרתן לאן כלי חרש אדא אנתגס לא יטהר במקוה ולא יפידה דלך והו בנגאסתה חתי יכסר. דלך ניז אלתורה כל אשר בתוכו יטמא ואותו תשברו. וכדלך כלי זכוכית. ואין

ולא

טהורים וכאשר ננעה בם הטומאה ואפילו מגבם כבר נטמאו והוא מאמר המשנה בראשון מחולין[ב]) הטהור בכלי חרס טמא בכל הכלים והטהור בכל הכלים טמא בכלי חרס. וכבר הקדמנו בפתיחת מאמרנו ובארנו שכלי חרס לא יהיה אב הטומאה ולא יהיה אלא ולד הטומאה לעולם ושכל ולד הטומאה לא יטמא כי אם אוכלים ומשקים. ולפיכך אמרו כאן על כלי חרס שהם יטמאו זולתם מאוירם ענינו שאם הגיעו אוכלין ומשקין טהורים באויר כלי חרס הטמא נטמאו אף על פי שלא ננעו בכלי ויבואו לך דמיונות מזה בזאת המסכתא. ובגמר פסחים[ג]) אמרו מכל האוכל יטמא אוכל מיטמא מאויר כלי חרס ואין כל הכלים מטמאים מאויר כלי חרס. עוד אמר ומטמאין מאחוריהן רצונו לומר שכלי חרס הם גם כן מטמאין האוכלין והמשקין מגבם אם היו טמאים וננעו אוכלים טהורים ומשקים באחורי הכלי הטמא נטמאו האוכלין והמשקין. עוד אמר ואינם מיטמאין מגביהן רצונו לומר הטמאותן בעצמן והוא שאם ננע שרץ בכלי חרס מגבו לא יטמא. הנה כבר התבאר שכלי חרס טומאתו בעצמו תהיה מאוירו לא מגבו וטומאתו למה שיטמא תהיה מאוירו ומגבו. ולא יקראו גב הכלי פעם אחוריים ופעם גב אלא כדי שלא יפול הספק בין שיטמא זולתו ובין שיטמא בעצמו. לכן הבדיל בין השמות להבחין בין הענינים שאצל טומאתו לזולתו אומר אחוריהן להיות השרש אצלינו שאחורי הכלי יטמאו אוכלין ומשקין ואצל טומאתו בעצמו אומר גביהן להיות השרש אצלינו כלי חרס אינו מטמא מגבו. והבן אלו השרשים כולם הקודמים בזה הפירוש שהם יוכפלו גם כן עוד להלן. עוד אמר ושבירתן היא טהרתן לפי שכלי חרס כאשר נטמא לא יטהר במקוה ולא יועילהו זה והוא נשאר בטומאתו עד שישבר. זה לשון התורה[ד]) כל אשר בתוכו יטמא ואותו תשברו. וכן כלי זכוכית. ואין

הבדל

ב) מ״ו. ג) כ׳ ע״ב: ספרא שמיני פ״ט הל׳ א׳. ד) ויקרא י״א ל״ג.

ולא פרק בין אלפֿאר או אלאמדי ואלציני אלכל כלי חרש יתסמי למעני אלטומאה.

הבדל בין החרס או מה שקורין אלאמדי ואלציני הכל כלי חרס יקרא לענין טומאה.

ב הדקין שבכלי חרס קרקרותיהם ודפנותיהם. יושבים שלא מסומכין שעורן מכדי סיכת קטן ועד לוג. מלוג ועד סאה ברביעית. מסאה ועד סאתים בחצי לוג. מסאתים ועד שלש ועד חמש סאין בלוג דברי רבי ישמעאל. רבי עקיבה אומר אני אוני נותן בהן מדה אלא הדקין שבכלי חרס קרקרותיהן ודפנותיהן יושבין שלא מסומכין שעורן מכדי סיכת קטן עד קדרות הדקות. מקדרות הדקות עד חביות לודיות ברביעית. מלודיות ועד לחמיות בחצי לוג מלחמיות עד חצבים גדולים בלוג. רבי יוחנן בן זכאי אומר חצבים גדולים שעורן בשני לוגין. הפכים הגלילים והחביונות שיעור קרקרותיהן כל שהן ואין להם דפנות:

קאל תעאלי וכל כלי חרש וקאלוא פי ספרא מנין לרבות שברי כלי חרש תלמוד לומר וכל כלי חרש. פחצל מן הדא אלאצל אן אוני אלפֿאר אדא אנכסרת ובקית מנהא בקיה תקבל שיא מאעיא פאן תלך אלבקיה תנתגס לאנהא שבה אניה צגירה. פהו יֵברנא פי הדה אלהלכה כם יכון אלמקדאר אלדי יבקי מנהא. פקאל אן אלאוני אלצגירה מן אוני אלפֿאר אדא כאנת תקבל כדי סיכת אדם קטן אלי אן תקבל לוג ומן חד אן תקבל לוג אלי אן תקבל סאה פאנהא אדא אנכסרת ובקי מן שקאפהא מן קיעאנהא או מן אגנאבהא מא אדא גלם עלי סטח אלארץ דון אן יוכי עלי גנבה או ירפד קבל רביעית אלתי הי רבע אללוג פאן דלך אלשקף יקבל טומאה. והדא הו מעני קולה קרקרותיהם ודפנותיהם יושבין שלא מסומכין. פאן כאנת אלאניה פי אצלהא מן אלכבר מן חית תחמל מן סאה אלי סאתים פיחתאג אן יכון אלבאקי מן שקופהא אדא אנכסרת מא יקבל חצי לוג וחיניד ינתגס דלך אלבאקי. פאן כאנת מן אלכבר מן חית תחמל מן סאתים אלי חמש סאין פיחתאג אן יבקי מנהא וחיניד ינתגס מא יחמל לוג. וקד בינא מראת אן סאה ששת קבין וקב ארבעה לוגין ולוג ארבע רביעיות ואן מקדאר אלרביעית אצבעין פי אלטול ואצבעין פי אלערץ ואלארתפאע אצבעין וסבעה אעשאר אצבע ואן אלאצבע אלתי בהא יכון אלכיל הי

אמר ית׳ ב) וכל כלי חרס ואמרו בספרא ג) מנין לרבות שברי כלי חרס תלמוד לומר וכל כלי חרש. הנה מזה יצא לנו השרש שכלי חרס אם נשברו ונשארה מהן שארית שתקבל דבר הנגר הנה זאת השארית תטמא להיותה דומה לכלי קטן. והנה תודיענו ההלכה כמה יהיה השיעור אשר ישאר מהם ואמר שהכלים הקטנים מכלי חרס אם הם מקבלים כדי סיכת אדם קטן עד שיקבלו לוג ומהגדר שיקבלו לוג עד שיקבלו סאה כאשר נשברו ונשאר מהרסיהן משולי קרקרותיה או מן דפנותיהן שיעור שאם הוא יושב על שטח הארץ בלתי שיטהו על צדדיו או יסמך יקבל רביעית אשר הוא רבע הלוג הנה זאת החרסית תקבל טומאה. וזהו ענין אמרו קרקרותיהן ודפנותיהן יושבין שלא מסומכין. . ואם יהיה הכלי מעיקרו מן הגודל שיחזיק מן סאה עד סאתים יצטרך שיהיה הנשאר מהרסיו אם נשבר מה שיקבל חצי לוג ואז יטמא זה הנשאר. ואם היה גדלו שיחזיק מסאתים עד חמש סאים יצטרך שישאר ממנו לוג שלם ואז יטמא. וכבר בארנו פעמים ששאה ששה קבין וקב ארבעה לוגין ולוג ארבע רביעיות ושיעור הרביעית אצבעים באורך ואצבעיים ברוחב וברום אצבעיים ושבע עשיריות אצבע והאצבע אשר בו תהיה המדה הוא האגודל

מהיד

אלאבהאם

ב) שם. ג) שמיני פ״ז הל׳ א׳.

אלאבהאם מן אליד. וכדלך בינא אן אלמכיאל אלדי הדה מסאחתה יחמל מן אלמא סבעה ועשרון דרחמא מצריה בתקריב. פלא נחתאג נעיד דכר הדה אלאכיאל איצא מתי מא תכררת פי הדא אלסדר. וארגע אלי תמאם שרח אלהלכה. והדא אלתקדיר הו מדהב ר׳ ישמעאל אמא ר׳ עקיבה פקאל אני לא אקדר אלאואני במא כאנת תחמל לא סאה ולא סאתים ואנמא נקדרהא באשכאלהא אלמשהורה. וכלאם ר׳ עקיבה בין עלי אלנה אלדי שרחנא. ולם יבק פי הדה אלהלכה גיר שרח אלאסמא פקט. פאקול קדרות הדקות אלקדור אלצגירה. חביות לודיות אלכואבי אלתי תעמל פי לוד אסם בלד מן ארץ ישראל נסבת אליה. וכדלך קולה לחמיות מנסובה לבית לחם. וחצבים גדולים אלאזיאר אלעשימה והי אכבר מא יעמל מן אלפכאר מתל הדה אלכואבי אלאשבילית פי זמאננא הדא. ופכים נמע פך. והו כוז אלזית. וקולה הגלילים מנסובה אלי גליל העליון וגליל התחתון כאנת תעמל הנאך אלכיזאן. וחביונות תצגיר חבית ונמע דלך אלתצגיר ותרגמה אלכלמה כויביאת. קאל שיעור קרקרותיהם כל שהן לאן קיאנהא מחדדה כתיר מתל קיאן בעין אבואם אלזגאג. פאדא בקי מנהא מא יקבל איסר מקדאר פהו ינתגם לאנה יבקי שכל אניה צגירה עמלת מן אוליה האלהא כדלך. אמא אגנאבהא פלא תקבל נגאסה יעני אלבקיה אלתי תבקי מן אגנאבהא לאן לם יבן פי אגנאבהא תקעיר מתל אלכואבי ואלקדור. בל אגנאבהא מסתויה אלסטה כל מא אנכסר מנהא בקי שבה לוח בסיט. והדא שכלהא. והלכה כר׳ עקיבה.

מהיד. וכן בארנו שהמדה אשר ימודו בה היא המחזקת מהמים כשבעה ועשרים דרהם מצריים בקירוב. ולא נצטרך להזכיר עוד אלו המדות גם כן כאשר יבואו בזה הסדר. ואשוב לגמור ביאור ההלכה. וזה השיעור הוא לדעת רבי ישמעאל אבל רבי עקיבא אומר אני לא אשער הכלים במה שהם מחזיקים לא בסאה ולא בסאתים. ולא אשערם כי אם בתמונותהם הנודעות. ומאמר רבי עקיבא מבואר על האופן אשר בארנו. ולא נשאר בזאת ההלכה בלתי ביאור השמות לבד. ואומר קדרות הדקות הקדרות הקטנות. חביות לודיות החביות הנעשות בלוד והוא שם עיר מארץ ישראל שהן מיוחסות אליה. וכן אמרו לחמיות מיוחסות לבית לחם. וחצבין גדולים הכדים הגדולים והם היותר גדולים ממה שיעשו מחרס כמו אלו הכדים הנעשים באשבילייה בזמננו זה. ופכין קבוץ פך והוא פך השמן[ח]). ואמרו גלילים מיוחסים לגליל העליון וגליל התחתון ושם היו נעשים אלו הפכים. וחביונות לשון קטנות ממלת חבית וקבוץ מזה הלשון ופירוש המלה חביות קטנות. אמר שיעור קרקרותיהן כל שהן לפי ששוליהן מחודדין מאד כמו שולי קצת כוסות זכוכית. ואם נשאר מהן מה שיקבל השיעור היותר מועט יטמא לפי שתשאר תמונת כלי קטן הנעשה מתחלה כזה. אבל דפנותיהן לא יקבלו טומאה רצה לומר השארית אשר תשאר מדפנותיהן לפי שאין בדפנותיהם קערורית כמו בהחבית והקדרות. אבל דפנותיהן שוי השטח וכל מה שנשבר מהן ישאר כמו לוח פשוט וזו תמונתו (1). והלכה כרבי עקיבא.

ג הטהורין שבכלי חרש טבלה שאין לה לזביו ומחתה פרוצה ואבוב של קלאין וסילונות אף על פי כפופין ואף על פי מקבלין וכבכב שעשאו לסל הפת וטפי שהתקינו לענבים וחבית של שיטין וחבית דפונה בשולי המחץ והמטה והכסא והספסל והשלחן והספינה והמנורה של חרס הרי אלו טהורים. זה הכלל כל שאין לו תוך בכלי חרש אין לו אחוריים:

קאל אללה פי כלי חרש אשר יפול מהם אל תוכו וגא אלנקל את שיש אמר השם יתברך ג) בכלי חרש אשר יפול מהם אל תוכו ובאה הקבלה ג) את שיש

ח) שמואל א׳ י׳ א׳. ג) ויקרא י״א ל״ג. ג) ספרא שמיני פרשה ד׳ הל׳ ד׳ (נ״ג א״ד).

לו תוך טמא ואת שאין לו תוך טהור אעני לא יקבל נגאסה מן אלנגאסאת. ואצל אכר אן כל שאינו עשוי לקבלה טהור ועלי אנה ימכן אן יקבל. פכל מא יעד מן כלי חרש אנה לא יקבל טומאה פהו אמא מא לים לה בית קיבול או מא לה בית קיבול לכנה לא נעשה לקבלה. ובקי תרגמה אלאסמא. טבלה שאין לה ליזביז לוח בסיט לא תכון לה חאשיה מרתפעה עלי סטחה דאירה בה והדה אלחאשיה הי אלתי תתסמי ליזביז. ומחתה פרוצה מבנרה קד זאל מחיטהא. ואבוב של קלאים מקלי יקלי פיה אלקלאין אלפול ואלחמיץ ונחוהמא מן אלחבוב אלכבירה. והו מתקב אלקאע שבה גרבאל כמא באן פי מנחות לירכל אלנאר מן תלך אלאתקאב ולדלך לא יקבל נגאסה לאן ליס לה תוך. וסלונות נמע סלון והו ברבך מן פכאר טויל לא קאע לה ירכב ואחד פי תאני חתי יגלב פיהא אלמא מן מוצע למוצע. והכדא תעמל קנואת אלמא כלהא. קאל פלו כאנת מעונה עלי הדה אלצורה אלתי ימכן אן יתבת שי פי תקעירהא או לו כאן פיהא איצא בית קבול עלי הדה אלצורה ונחוהא פאנהא לא תנתגם לאן לא נעשת לקבלה לאן אלגרץ מן הדה אלקנואת אן יגרי פיהא אלמא לא אן יגתמע ויסתקר פיהא. וכבכב מתל כפכף וכפיה הי אלאכבאב והי נטא מן פכאר יעמל לתגטי בה סלה אלכבז פהו אינו עשוי לקבלה. וטפי והו אסם מרכם ובכמאלה הו טפיה והו אניה פכאר מחדדה אלקאע ואסמהא אלמשהור קאדום. פקאל אנה אן אעד הדא אלקאדום וקת עמלה ליגעל פיה אלענב כי יבקי בארד מתל וקת גמעה מן אלתמאר וכתיר מא יפעל דלך פהו טאהר לאנה לא נעשה לקבלה. וחבית של שייטים כאביה אלעואמין יעמלון כאביה וירבטון עלי פיהא רק או גלד ויעומון עליהא עלי ונה אלמא. פהדה איצא לא נעשת לקבלה. וחבית דפונה בשולי המחין מחין אניה כבירה מן פכאר והי אלתי תערף

פי

שיש לו תוך טמא ואת שאין לו תוך טהור רצה לומר שלא יקבל טומאה מהטומאות. ושרש אחר הוא שכל שאינו עשוי לקבלה טהור ואף על פי שהוא אפשר שיקבל. ולפי זה כל מה שימנה מכלי חרס שהוא לא יקבל טומאה הוא או מה שאין לו בית קיבול או מה שיש לו בית קיבול אבל לא נעשה לקבלה. ונשאר פירוש השמות. טבלא שאין לה ליזביז לוח פשוט שאין לו שפה גבוהה למעלה מן השטח אשר תסוב אתו. וזאת השפה היא אשר תקרא ליזביז. ומחתה פרוצה כלי מוגמר שהוסר מקיפו. אבוב של קלאין כלי יקלו בו הקלאים פולים ואפונים וזולתן מן הגרעינים הגסים והוא מנוקב השולים כמו הכברה על מה שהוא מבואר במנחות[a]) כדי שיכנס האש באלו הנקבים ולזה לא יקבל טומאה לפי שאין לו תוך. וסלונות קבוץ סלון והוא קנה חרס ארוך אין לו שולים ויתחבו קנה אחר בשני עד שימשכו בהם המים ממקום למקום וכן יעשו צנורי המים כולם. אמר אף על פי שהן כפופין כזאת הצורה (2) אשר בזה אפשר שישאר שום דבר בשוליו או שיש בו גם כן בית קבול על זאת הצורה (3) והדומה לה בכל זאת לא יטמאו לפי שלא נעשו לקבלה כי תכלית אלו הקנים החלולים שינרו בהן המים לא שיתקבצו וינוחו בהם. וכבכב כמו כפכף וכפיה ענינו כפיפה והוא כסוי מחרס העשוי לכסות בו סל הפת שאינו עשוי לקבלה. וטפי הוא שם מחסר והשלם הוא טפיח. והוא כלי חרס חד השולים ושמו מפורסם בערבי קאדום. ואמר שאם הוכן זה הקאדום בעת עשייתו לשום בו ענבים כדי שישארו קרים כמו בעת בצירתם מן הפירות וזה יעשה על הרוב הנה הוא טהור לפי שלא נעשה לקבלה. וחבית של שייטין השייטין יעשו חבית ויקשרו על פיה בגד דק[b]) או עור וישוטו עליה על סני המים וזאת גם כן לא נעשית לקבלה. וחבית דפונה בשולי המחין הוא כלי

גדול

---

a) פ"ו מ"ד. b) קלף.

פי מצר באלמאגור ופי אלגרב יסמונהא קצריה ולהא טרף שבה מקבץ והו שולי המחץ. ושולים הי אלאזיאל ואלאטראף. והדה אלחבית אלמדפונה פי דלך אלטרף הי כויביה צגירה מתל בראני אלאטבא תדפן הנאך פי דלך אלטרף לידכל אליד פיהא וקת רפע אלמחץ. ולדלך לא תנתגם לאן לא נעשת לקבלה. ומעלום אן מטה וכסא וספסל והו אלמנבר ושולחן ומנורה כלהא אין להן תוך. אמא ספינה של חרש פקד תבין פי נמר שבת עלה כונהא טאהרה והו קול אלמשנה מנין לספינה שהיא טהורה שנאמר דרך אניה בלב ים. ופי אלגמר בינוא אן ולו ספינה של חרש טהורה כים מה ים טהור אף ספינה טהורה ולו כאנת של חרש. וקולה כל שאין לו תוך אין לו אחורים מענאה אן אחוריו לא תנתגם במשקין כמא דכרנא אד ולים לה תוך. ודלך אן משקין טמאין אדא נגעו באחורי הכלים תנתגם אחורי הכלי פקט. וסיבין דלך פי אלבאמם ואלעשרין מן הדה אלמסכתא. פבאן יקום באלבאל אד ולים יהתאג פי הדא אלנחו מן אלטומאה תוך פיכון פשוטי כלי חרש תנתגם במשקין טמאין עלי דלך אלונה אעני אן תנתגם אלגהה אלתי נגעו בה המשקין פקט פקאל אן לים אלאמר כדלך בל הו טאהר מן גמיע אלונוה.

גדול מחרם והוא אשר יקרא במצרים אלמאגור ובמערב יקראוהו קצריה ולו קצה דומה לבית יד והוא שולי המחץ. ושולים הם העוקצין והקצוות. וזאת החבית הדפונה בקצה הזה היא חבין קטן כמו קופת הרופאים אשר ידפנו שם בזה הקצה להכנים בה היד בעת הגבהת המחץ ולזה לא תטמא לפי שלא נעשת לקבלה. וידוע שמטה וכסא וספסל והוא אלמנבר ושלחן ומנורה כולן אין להם תוך. אבל ספינה של חרס כבר התבאר בגמר שבת[ב] טעם היותה טהורה. והוא מאמר המשנה מנין לספינה שהיא טהורה שנאמר[ג] דרך אניה בלב ים. ובגמר[ג] בארו שאפילו הספינה של חרס טהורה כים מה ים טהור אף ספינה טהורה ואפילו היא של חרס. ואמרו כל שאין לו תוך אין לו אחוריים רצונו לומר שאחוריו לא יטמאו במשקים כמו שזכרנו מפני שאין לו תוך וזה שמשקים טמאים שננעו באחורי הכלי אחורי הכלי יטמאו לבד ואני עתיד לבאר זה בפרק חמשה ועשרים מזאת המסכתא[ד]. והיה עולה על הדעת כי אחר שאין צריך לתוך בזה המין מן הטומאות יטמאו פשוטי כלי חרס במשקים טמאים על האופן הזה כלומר שיטמא הצד אשר ננעו בו המשקין לבד ואמר שאין הדבר כן אבל הוא טהור מכל צד.

ד פֵּגַם שיש בו בית קיבול שמן טמא ושאין בו טהור. מגופת היוצרין שהוא פותח בה טהורה ושהוא גומר בה טמאה. משפך של בעלי בתים טהור ושל רוכלין טמא מפני שהוא של מדה דברי רבי יהודה בן בתירא. רבי עקיבה אומר מפני שהוא מטהו על צדו ומריח בו ללוקח:

תעמל אואני מן פכאר שבה בימה ידכל פיהא אלסראג והו מסרוג כי לא תטפיה אלריח ולהא אתקאב פי גואנבהא יכרג מנהא אלצו והדה אלאניה הי אלתי תסמי פגם. ומגופת היוצרין מגלק אלפכארין מן קולה ויניפו הדלתות. והו מן פכאר שבה אלקאלב יעמל עליה אלאואני וענד אלפכארין מנהא עדד כתיר תעמל עליהא אלגפן ואלקצארי

יעשו כלי מחרם בדמיון אוהל להכנים בו הנר והוא דלוק כדי שלא יכבהו הרוח ולו נקבים בצדיו שתצא מהם האורה. וזה הכלי יקרא פנס. ומגופת היוצרים מסגר היוצרים מלשון ויגיפו הדלתות[ה] והוא מחרם בדמות דפוס אשר יעשו עליו הכלים ואצל היוצרין יש מהן מספר רב ויעשו עליהן הקערות והמחצים והדומה להם מהכלים הגדולים

ב) פ"ט מ"ב. ג) משלי ל' י"ט. ג) פ"ג ב. ד) מ"א. ה) נחמיה ד' ג'.

ואלקצארי ונחוהא מן אלאואני אלכבירה אלתי תבני באליד פאלדי ירמי עליהא אלטין אול מא יעמל אלאניה לים להא חאשיה ולדלך הי טאהרה ואלתי יצלח עליהא אלאניה ויצובהא בעד אן תכון קד תשכלת מן אלטין להא חאשיה ולדלך הי טמאה. ומעני פותה בה אלדי יפתח אלטין בידה עליהא חתי תתשכל אלאניה. ומשפך אלקמע והו אלדי תסמי אלעאמה ענרנא באלקמא ושכלה משהור. פיכון ענד אלעטארין יחתאגונה פי ביע אלמא ורד ואלאדהאן אלפואחה. ומעני מריח בו ישמם אלמשתרי מן דלך אלטיב פיתרך פי גנב אלקמע שי ישממה לה. פקד רגע כלי קבול ולדלך הו טמא. והלכה כר׳ עקיבא.

הגדולים אשר יוצרו ביד. והתבנית[ב]) אשר ישליך עליה היוצר את הטיט כשיתחיל לעשות הכלי אין לה שפה ולזה היא טהורה והתבנית אשר יתקן ויכשיר עליה הכלי אחר שכבר קבל תמונתו מן הטיט יש לה שפה ולזה היא טמאה. וענין פותה בה המתחיל לגבל את הטיט בידו על המגופה עד שיקבל הכלי תמונתו. ומשפך הוא בלשון ערבי אלקמע וזה אשר יקראהו אצלנו ההמון אלקמא ותמונתו מפורסמת והוא נמצא אצל הרוכלים שיצטרכו אליו במבירת מי הוורד והשמנים הטובים. וענין מריח בו יריח הקונה מזה הבשם ויישאר בצד המשפך מעט ממנו להריח בו. הנה כבר שב כלי קבול ולזה הוא טמא והלכה כרבי עקיבא.

ה כסוי כדי יין וכדי שמן וכסוי חביות ניירות טהורות. ואם התקינן לתשמיש טמאים.

כסוי הלַפָּס. בזמן שהוא נקוב ויש לו חדוד טהור. אם אינו נקוב ואין חדוד טמא מפני שהיא מסננת לחוכו את הירק. ר׳ אליעזר בר צדוק אומר מפני שהיא הופכת עליו את הרונקי:

חביות ניירות מנסובה אלי מוצע. ולפס אלטאנן. חדוד שבה אנבוב אלקצב יגרג מן טהר אלנטא ירפע בה. ונקוב הו אן יכון פי אלנטא תקב יגרג מנה אלכבאר. מסננת לתוכו את הירק תצפי פיה אלנצר ליסיל מאהא. ורונקי אסם יונאני והו אלנצר אלמסלוקה אדא עצרת וצם בעצהא לבעץ. פקאל אן הדא אלנטא אדא לם יכן לה מקבץ נאתי מנה כמא דכרנא ולא יכון פיה תקב פקד תצפי אלנצר מן אלמא ותגעל פיה והי נייה או והי מטבוכה פלדלך יכון טמא.

חביות ניירות מיוחסות אל מקום. הלפס הטיגן. חדוד דומה לאבוב של קנה היוצא מגב הכסוי ומגביה אותו בו. ונקוב הוא שיש בזה הכסוי נקב אשר יצא ממנה ההבל. מסננת לתוכו את הירק שהיא מנקה בתוכו את הירק להגיר מימיו. ורונקי שם יוני והוא הירק השלוק כאשר נעצר ונדבק קצתו לקצתו. ואמר שזה הכסוי אם אין לו בית יד הבולט ממנו באשר זכרנו ואין בו נקב לפעמים תנקה את הירק מהמים ותשים אותו בו והוא נא או מבושל ולזה יהיה טמא.

ו גצטרא שנמצאת בכבשן עד שלא נגמרה מלאכתה טהורה ומשנגמרה מלאכתה טמאה. טיטרוס רבי אליעזר בר צדוק מטהר. ר׳ יוסי מטמא מפני שהוא כמוציא פרוטות:

נצטרא אניה לא יד להא ולא מקבץ ואנמא הי קאעדה ללאואני תנעל עליהא אלאואני אלכבירה אלממלוה באלמא לתקבל רשחהא. וכדא באן פי גמר שבת. וכבשן

נסטרא הוא כלי אין לו בית יד ולא בית קבול ואינו אלא תושבת לכלים ישימו עליו הכלים הגדולים המלאים מים לקבל טפטופן וכן מבואר בגמר שבת[ג]). וכבשן

אלאתון

הוא

ב) בערבי אלדי ואולי צ״ל אלתי ולשון הר״מ אינה מדויקת. ג) צ״ו ע״א.

אלאתון אלדי יסבך פיה אלפנאר. וטיטרום הו אניה פנאר ואסעה אלקער ולהא ענק צ֗יק מסתטיל רקיק גדא ופי קאע אלאניה אתקאב פאדא מלית אלאניה באלמא ונעל אלאצבע עלי ראס אלענק אלרקיק אמתנע אלהוא מן דכול אלאניה ולא יסיל מן אלמא אלתי פיהא מן תלך אלאתקאב שיא פאדא רפע אצבעה ען ראס אלאניה סאל אלמא מן קאעהא ואלנאס יסמונה ענדנא סארקה אלמא. וקולה מפני שהוא כמוציא פרוטות ישיר אלי אלכלי אן אלמא אדא נרג מן תלך אלאתקאב ליס יתפרג אלאנא דפעה כל יגרג קטרה בעד קטרה בבטו כתיר פקד צאר כלי קיבול לאן להדא עמל והלכה כר׳ יוסי.

הוא הכבשן אשר יבשלו החרס בו. וטיטרום הוא כלי חרס אשר קעוריתו רחבה ולו צואר צר וארוך דק מאד ובקרקעית הכלי נקבים נקבים וכאשר ימלא הכלי במים והושמה האצבע על ראש הצואר הדק ימנע האויר מליכנס בכלי ולא יזל מאומה מן המים אשר בו מאלו הנקבים וכאשר הוסרה האצבע מראש הכלי יזלו המים מקרקעית הכלי ויקרא אצלנו זה הכלי מזה המים. ואמרו מפני שהוא כמוציא פרוטות רצה לומר הכלי כי המים אם יצאו מאלו הנקבים הכלי לא יורק בפעם אחת אבל יצאו טפה אחר טפה לאט מאד הנה כבר שב כלי קיבול כי לזה נעשה. והלכה כרבי יוסי.

ז הטמאים שבכלי חרש טבלה שיש לה ליוֹבִיו ומחתה שלמה וטבלה שהיא מלאה קערות נטמאה אחת מהם בשרץ לא נטמאו כולם. אם יש לה ליוביו עודף נטמאה אחת מהן נטמאו כולם. וכן בית תבלין של חרש וְקַלְמָרִים המותאמות. ובית תבלין של עץ שנטמא אחד במשקה לא נטמא חבירו. ר׳ יוחנן בן נורי אומר חולקין את עביו המשמש לטמא טמא. המשמש לטהור טהור. אם יש לו ליוביו עודף נטמא אחד מהם נטמא חבירו:

הדה אלקערות הי מן נפס אלטבלה פי אצל עמל אלפנאר והי כלהא גרם ואחד וכתיר מא תעמל כדלך במצר פכל אניה מנהא אדא חצל אלשרץ פי הואהא נטמאת במפרדהא ובקיה אלאואני אללאצקה בהא טאהרה. פאן כאן לתלך אלטבלה חאשיה מרתפעה עלי גמלה אלאואני אלתי פי דאכלהא פענד מא יחצל אלשרץ פי אחדי תלך אלאואני אלצגירה יכון איצא קד חצל פי הוא תלך אלחאשיה אלפאצלה ואנתסת אלטבלה בגמלתהא בחצול אלטומאה פי אוירה ותלך אלקערות כלהא הי מן נפס אלטבלה ותנתגם פי גמלתהא. בית תבלין של חרש אניה מן פנאר מקסמה פי אצל צנעתהא תרביעאת כתירה תעמל ללאבזאר ליל֗א תכתלט בעצהא בבעץ. וקלמרין המתאימות מחברה מזדוגה יעני אנהא מקסומה בקסאמה פי וסטהא וכדלך הי מעטם אלמחאבר אלמעמולה מן אלפנאר. קאל חכמהא וחכם אלטבלה אלתי פיהא אלקערות אלמתקדם דכרהא ואחד וכדלך אנה אן כאנת

שפה

אלו הקערות הם מעצם. הטבלא מתחילת מעשה היוצר והן כולן נשם אחד ועושין הרבה מאלו במצרים וכל כלי מהם כאשר יניע השרץ באויר נטמא לבדו ושאר הכלים הדבקים בו טהורים. ואם היה לזאת הטבלא שפה גבוהה על כל הכלים אשר בתוכה כאשר יניע השרץ באחד מאלו הכלים הקטנים כבר הניע באויר זאת השפה העודפת ונטמאת הטבלא בכללה בהנעת הטומאה באויר ואלו הקערות כולן הן מעצם הטבלא ונטמאו בכללם. בית תבלין של חרס הוא כלי חרס הנחלק מתחלת עשייתו לרבועים רבים ונעשה לשום בהם מיני התבלין כדי שלא יתערבו קצתם בקצתם. וקלמרין המתואמות הוא קסת מתאמת ר״ל שהיא נחלקת באמצעיתה חלוקה אחת ועל זה רוב הקסתות הנעשות מחרס. אמר שדינן ודין הטבלא אשר בה הקערות אשר קדם זכרה אחד וזה שאם תהיה להן

חאשיה

חאשיה פאצלה תעם אלאואני ואלקסאמאת אלתי דאכלהא פאלכל מחסוב אניה ואחדה ואן לם תכן תם חאשיה פאצלה פכל אנא וכל קסם מחסוב במפרדה ואן כאנת כלהא מלצוקה בעצהא בבעץ. תם קאל אן הדא אלחכם בעינה פי בית תבלין של עץ אדא אנתנם אחד קסאמאתה במשקין טמאין לא נטמא חבירו אלא אן כאנת תם חאשיה פאצלה עלי אלגמיע מן כארג אלתי תציר תלך. אלתרביעאת כלהא פי אניה ואחדה תחויהא ואדא אנתנם בעץ אלאניה אנתנסת כלהא. וקאל ר׳ יוחנן בן נורי אן בית תבלין של עץ אדא לם יכן תם ליזביז ואנתנם אחד אלאקסאם במשקין טמאין נתגיל גלט אלקסאמה קד אנקסם בנצפין וכל מא ילי אלטאהר טאהר וכל מא ילי אלנגם נגם ואינה הלכה. ובקי הנא אן נבין לאי מעני אשתרט פי בית תבלין של עץ טומאת משקין ולם יקל שנטמא אחד מהן בשרץ מתל מא קאל פי כונה של חרש. והנא תחתאג אן תכון דאכרא ללאצול אלמתקדמה. ודלך אנה קד תקדם אן כלי חרש מטמא מאוירו ואינו מטמא מאחוריו ואן שאר כלים מטמאין בנגיעת הטומאה כיף כאנת מאחוריהן או מתוכן. פאדא לם יכן תם ליזביז עודף כמא פדין וחצל שרץ פי קסם מן תלך אלאקסאם אנתנם דלך אלבית וחדה ולם ינתנם אלדי יליה לאן אלטומאה נגעה בו מאחוריו וכלי חרש לא יטמא מאחוריו פאדא באן של עץ אנתנם אלכל לאן כלי עץ מתי מא נגעה בו טומאה אנתנם בין מתוכו בין מגבו. אמא משקין טמאין פקד בינא פי אלצדר אנהא תטמא כלים מדרבנן אלכלים כלהא. וכדלך תקדם אן כלי שנטמאו אחוריו במשקין טמאין לא נטמא תוכו וסיבין פי הדה אלמסכתא אן כלי שנטמא תוכו במשקין טמאין נטמא כולו. פלדלך אדא כאן להדא אלבית תבלין של עץ ליזביז עודף אלדי הו כלה מחסוב כלי אחד וחצלת משקין טמאין פי דאכלה אנתנם אלכל פאן לם תכן תם חאשיה מרתפעה אלדי כל קסם מחסוב כלי וחצלת משקין טמאין פי אחד

אלאקסאם

שפה עודפת הכולל הכלים והחלוקות אשר בתוכם הכל נחשב ככלי אחד ואם אין שם שפה עודפת כל כלי וכל חלק וחלק נחשב יחידי אף על פי שכלן דבוקים קצתם בקצתם. עוד אמר שזה הדין בעצמו בבית תבלין של עץ אם נטמא אחד מחלקיו במשקים טמאים לא נטמא חבירו אלא אם כן היה שם שפה עודפת על הכל מחוץ אשר ישים אלו הרבועים כולם ככלי אחד הכולל אותן וכאשר נטמא קצת הכלי נטמא כולו. ואמר רבי יוחנן בן נורי שבית תבלין של עץ אם אין לו ליזביז ונטמא אחד מן החלקים במשקים טמאים נחשוב עובי החלוקה כאילו נחלק להצאין וכל מה שהוא מצד הטהור טהור ומה שהוא מצד הטמא טמא ואינה הלכה. ונשאר בכאן שנבאר לאיזה ענין התנה בבית תבלין של עץ טומאת משקין ולא אמר שנטמא אחד מהן בשרץ כמו שאמר בהיותו של חרס. וכאן תצטרך שתהיה זוכר לשרשים הקודמים. וזה שכבר קדם שכלי חרס מטמא מאוירו ואינו מטמא מאחוריו וששאר הכלים מטמאים בנגיעת הטומאה איך שתהיה מאחוריהן או מתוכן. ואם אין שם ליזבז עודף כמו שהנחנו ובא שרץ בחלק מאלו החלקים נטמא זה הבית לבדו ולא נטמא הבית הקרוב לו לפי שהטומאה נגעה בו מאחוריו וכלי חרס לא יטמא מאחוריו. אבל אם הוא של עץ נטמא הכל לפי שכלי עץ כל מה שנגעה בו טומאה נטמא בין מתוכו בין מגבו. אולם משקים טמאים כבר בארנו בפתיחה שהם יטמאו כלים מדרבנן הכלים כולם. וכמו זה קדם שכלי שנטמאו אחוריו במשקים טמאים לא נטמא תוכו ויתבאר בזאת המסכתא[ת] שכלי שנטמא תוכו במשקים טמאים נטמא כולו. ולזה אם היה לזה הבית תבלין של עץ ליזבז עודף שהוא נחשב כולו ככלי אחד והגיעו משקים טמאים בתוכו נטמא הכל ואם אין שם שפה גבוהה אשר בו כל חלק נחשב לכלי

והגיעו

ת) פרק כ״ה מ״א בפי׳ הר״נ.

אלאקסאם אנתנם דלך אלבית ולא ינתנם אלבית אללאצק בה לאן משקין טמאין נגעו בו מאחוריו ולים כדלך יטמא כולו. אמא לו כאן שרץ בדל אלמשקין לאנתנם אלכל פאפהם הדא. פקד באן אן חכם אלשרץ בכלי חרש סי הדה אלמסאלה כחכם משקין טמאין מע כלי עץ ומע גירהא מן אלכלים. והדה גאיה סי אלביאן.

והניעו משקים טמאים באחר מהחלקים נטמא זה הבית ולא נטמא הבית הדבק בו מפני שמשקין טמאין נגעו בו מאחוריו ולא נטמא כזה כולו. אבל אם היה שרץ במקום המשקים נטמא הכל והבן זה. הנה כבר התבאר שדין השרץ בכלי חרס בזה הענין כדין משקים טמאים עם כלי עץ ועם זולתן מן הכלים וזה מבואר בתכלית הביאור.

ח הלפיד טמא ובית שקעו של נר מטמא באויר. המסרק של צרצור ר׳ אליעזר מטהר וחכמים מטמאין:

לפיד אלמשעל ודלך אן יעמל מן פצאר שבה קצבה ופי ראסהא אוניה צגירה מלצוקה מעהא סי אצל צנעתהא תגעל פיהא אלבזרק אלמנקועה סי אלקטראן או אלזית ותשעל ויסישי בהא. ותעמל איצא מן אלפצאר אניה פיהא מואצע מקערה לתגלס פיהא אלסרג ויגתמע פיהא כל מא יסיל מן אלזית מן אפמאם אלסרג ותחט עלי רוס אלמנאיר כי לא יפסד אלנחאם באלזית ותלך אלאניה תסמי בית שקעו של נר. ותעמל מן אלפצאר אואני סי וסטהא נטא משבך נאפד אלאתקאב סי אצל צנעה אלאניה ואכתר אלאואני אלתי ישרב בהא אלמא ענדנא כדלך הי והדא אלנחו מן אלכיזאן הו אלדי יתסמי צרצור כמא יבין סי מקוות. וכאנוא הם יעמלון מחיט אלכוו אלדי פוק אלכוו שראפאת שראפאת שבה אסנאן אלמשט ולדלך תסמי מסרק של צרצור לאן מסרק אסם אלמשט. וכדלך יסמון אלשראפאת אלדאירה בענק אלרמאנה מסרק של רמון כמא יבין סי תאני עקצין. סיקול ר׳ אליעזר אן אלשרץ אדא חצל סי הוא אלכוו פוק אלשבאך אלתי דארת בה אלשראפאת פאנה לא ינתנם אד לים דלך תוך כלי חרש מן קבל כון מחיטה מכרום מן כל גהה. וחכמים מטמאין אן דלך הו תוכו של זה והלכה כחכמים.

הלפיד אוד דולק והוא שיעשו כלי מחרס דומה לקנה ובראשו כלי קטן הדבק עמו מתחלת עשייתו וישימו בו קרעים השרויים באלקטראן[ב]) או בשמן ידליקוהו וילכו לאורו. ויעשו גם כן מחרס כלי שבו מקומות חלולות לתת בהם הנר ויתקבץ בהם כל מה שיטף מן השמן מפי הנר ויכניסו זה הכלי על ראש המנורה כדי שלא תפסד הנחושת בשמן וזה הכלי נקרא בית שקעו של נר. ויעשו כלים מחרס אשר באמצעיתם כסוי כמו שבכה ונקביו מפולשים מתחלת עשיית הכלי ורוב הכלים אשר ישתו בהם מים אצלנו הם כן וזה מין הקיתון הוא אשר יקרא צרצור כמו שיתבאר במקואות[ג]). והן עושין בענול הקיתון אשר על הקיתון פנימות דומות לשיני המסרק ולזה יקרא מסרק הצרצור. וכן יקראו התלפיות אשר סביב צואר הרמון מסרק של רמון כמו שיתבאר בשני מעוקצים[ד]). ואמר רבי אליעזר שהשרץ כאשר הגיע באויר הקיתון למעלה מהשבכה במקום אשר יקיפו בו הפנימות לא יטמא שאין זה תוך כלי חרס מפני שעינולו מופנם מכל צד. וחכמים מטמאים שזהו תוכו של זה. והלכה כחכמים.

ב) מן שרף הנוטף מאיזה עצים. ג) פ״ג מ״ג. ד) מ״ג.

פרק שלישי.

א שיעור כלי חרש ליטהר העשוי לאבלים שעורו בויתים העשוי למשקין שעורו במשקין העשוי לכך ולכך מטילין אותו לחמרו בויתים:

שיעור כלי חרש ליטהר מקדאר מא יכון אלתקב אלדי ינתקב כלי חרש פלא ינתגם אד לים יבקי לה תוך פהו יצף אלמקדאר אלדי יכון תקב כל אניה. ומעני מטילין אותו לחומרו אן יחכם עליה באלתקיל ולא יואל יקבל טומאה ועלי אנה נקוב בכונם משקה חתי ינתקב תקבא יגרג מנה אלזיתון וחיניד לא יקבל טומאה.

שיעור מה שיהיה הנקב אשר יתנקב כלי חרס ולא יטמא לפי שלא ישאר לו תוך הנה הוא יבאר השיעור אשר יהיה נקב כל כלי. וענין מטילין אותו לחומרו שנדין עליו להומרא ולא יסור מלקבל טומאה אף על פי שהוא נקוב בכונם משקה עד שיתנקב נקב שיצא ממנו הזית ואז לא יקבל טומאה.

ב חבית שעורה בגרוגרות דברי ר׳ שמעון. רבי יהודה אומר באגוזים. ר׳ מאיר אומר בזיתים. הלפס והקדירה שעורן בויתים. הפך והטפי שיעורן בשמן. והצרצור שיעורו במים ר׳ שמעון אומר שלשתן בזרעונים. נר שעורו בשמן ר׳ אליעזר אומר בפרוטה קטנה. נר שניטל פיו טהור ושל אדמה שהוסק פיו בפתילה טהור:

טפי ופך אניתין ללזית גיר אן טפי אניה צגיקה אלפם גדא לא יסיל מנהא גיר נקטה נקטה ולדלך תסמי טפי לאן אסם אלנקטה טפה. וקולה שלשתם בזרעונין יעני הפך והטפי והצרצור תלתהא אדא אנתקב אחדהא תקב יגרג מנה אלזראיע אלמתוסטה אלמקדאר מתל אלחמץ ואלגלבאן ונחוה פאנה חיניד לא יקבל נגאסה. ופי הגר הו אלשרף אלכארג מן אלסראג אלדי תמתה פיה אלפתילה. פאדא כאן אלסראג מן טין גיר מטבוך אלדי לא ינתגם כמא יבין פימא בעד אן כלי אדמה לא תקבל טומאה תם אנשוי פם אלסראג באלמפתול ורגע סכאר פאנה איצא לא ינתגם אד ולם יטבך אלסראג בגמלתה. ואין הלכה כר׳ אליעזר והלכה כר׳ יהודה.

טפי ופך שניהם כלי שמן אבל הטפי כלי צר הפה מאד לא יגר ממנו כי אם טפה טפה ולזה יקרא טפי על שם הטפה. ואמרו שלשתן בזרעונים רצונו לומר הפך והטפי והצרצור שלשתן אם נקבו בנקב שיצא ממנו זרע בינוני בשיעור כמו הפולים והאפונים ודומיהן אז לא יקבלו טומאה. ופי הגר הוא התוספת היוצאה מן הגר אשר תתפשט בה הפתילה. ואם היה הגר מטיט שאינו מבושל אשר לא יטמא כמו שיתבאר במה שאחר זה שכלי אדמה לא יקבל טומאה[ה] ואחר זה הוסק פי הגר בפתילה ונהיה לחרס הוא גם כן לא יקבל טומאה לפי שלא נתבשל הגר בכללו. ואין הלכה כרבי אליעזר והלכה כרבי יהודה.

ג חבית שניקבה ועשאה בופת ונשברה אם יש במקום הופת מחזיק רביעית טמאה מפני שלא בטל שם כלי מעליה. חרס שניקב ועשאו בופת. אף על פי שמחזיק רביעית טהור. מפני שבטל שם כלי מעליו:

קד תקדם לך פי אלפרק אלתאני אן כסור כלי חרש תנתגם אדא כאן אלשקף מנהא יחמל רביעית. פיקול אן אדא כבר קדם לך בפרק השני[ג] ששברי כלי חרס יטמאו אם החרסית תקבל רביעית. ואמר אם ניקבה החבית ונסתם מקום הנקב

אנתקבת בוסת

ה) פ״י מ״א. ג) מ״ה.

אנתקבת אלכאביה וסד מוצע אלתקב באלזפת תם אנכסרת אלכאביה וכאן שקף מן שקאפהא יחמל רביעית יושב שלא מסומך כמא תקדם פהו ינתגם ולו כאן דלך אלשקף הו אלשקף אלדי פיה אלתקב אלמסדוד באלזפת לאן אלכאביה בגמלתהא שם כלי היה עליה ולו בעד אלתקב והדא אלשקף הו שבר כלים ושבר חבית הו ואן כאן מתקוב ואמא שקף פנאר אדא אנתקב בעד אנכסארה תם סד דלך אלתקב פאנה לא ינתגם לאן מנד אנתקב אלשקף בטל שם כלי מעליו.

בזפת ואחר כך נשברה החבית והיה חרס מחרסיה מקבל רביעית יושב שלא מסומך כמו שקדם יטמא אף על פי שזה הוא החרס אשר בו הנקב הנסתם בזפת מפני שהחבית בכללה שם כלי היה עליה אפילו אחר שניקבה וזה החרס הוא שבר כלים ושבר חבית הוא אף על פי שהיה נקוב אולם שבר חרס שניקב אחר שבירתו ואחר זה נסתם הנקב הנה לא יטמא לפי שמעת שניקב השבר בטל שם כלי עליו.

ד חבית שנתרועעה וטפלה בגללים. אף על פי שהוא נוטל את הגללים והחרסים נופלים טמאה מפני שלא בטל שם כלי מעליה. נשברה ודבק ממנו חרסית או שהביא חרסית ממקום אחר וטפלן בגללים אף על פי שהוא נוטל הגללים והחרסין עומדים טהורה מפני שבטל שם כלי מעליה. היה בה חרס מחויק רביעית כולה מטמא במגע וכנגדו מטמא באויר:

נתרעעה תשקקת ותנלגלת שקאפהא ולכן לם תקע אלשקאף ולא תפרקת משתק מן קולה רעה התרעעה הארץ. ושרח טפלה בגללים לבם עליהא ברות אלבקר ואסם אלנאיט גללים. וטפלה לפטה עבראניה ותטפול על עוני יעני לבסת עליה ליתבת ויבקי עלי גהה אלתשביה. ולא נחתאג נכרר פי גמיע הדה אלמסכתא אנה אדא קאל עץ כלי טמא אנמא יריד בה אנה מקבל טומאה ואדא קאל טהור יריד בה אנה לא יקבל טומאה. וכדלך מתי מא שרחנא לפטה לא נכרר שרחהא מתי מא תכררת כי לא יטול אלקול. תם בין אן הדה אלחבית אלמגמועה אלתי קאל ענהא טהורה אדא כאן פיהא חרס מחויק רביעית פאנהא כלהא תנתגם במגע אעני אן יגע שריץ בהא מן דאנלהא פהי תנתגם כלהא לאתצאלהא ואתחאדהא. אמא אן תנתגם באויר כמא ינתגם כלי חרש פדלך לא יצח פיהא גיר פי אלשקף אלצחיח אלדי יחמל רביעית פקט פאנה אן חצל שריץ פי מקאבל דלך אלשקף אנתגם ואן לם ינצם אלשריץ בה כחכם אנתנאם כלי חרש אד והו כלי ובפני עצמו כמא תקדם פי אלפרק אלתאני.

נתרועעה נקרעו ונסדקו חרסיה אבל לא נפלו חרסיה ולא התפוררו מלשון רעה התרעעה הארץ ה). וביאור וטפלה בגללים כסה אותה בגללי בקר ושם הצואה גללים. וטפלה מלה עברית ותטפול על עוניג) רצונו לומר החזקת בו כדי שיתקיים וישאר על דרך המשל. ולא נצטרך לכפול בכל זאת המסכתא שבאמרו כלי טמא לא ירצה בו אלא שהוא יקבל טומאה ואם יאמר טהור ירצה בו שלא יקבל טומאה. וכן כאשר בארנו מלה לא נכפול ביאורה אם תחזור המלה כדי שלא יארך המאמר. עוד ביאר שואת החבית המרובקת אשר אמר עליה שהיא טהורה אם היה בה חרס מחויק רביעית כל החבית תטמא במגע רצונו לומר אם נגע בה שריץ מתוכה תטמא כולה להתדבקה והתאחדה. אולם אינו מבואר שתטמא באויר כמו שיטמא כלי חרס כי אם בחרס השלם המחויק רביעית לבדו לפי שאם הגיע שריץ נגד זה החרס יטמא ואפילו אם לא יגע בו השריץ כדין טומאת כלי חרס לפי שהוא כלי בפני עצמו כמו שהקדמנו בפרק שני ג).

ה) ישעיהו כ״ד י״ט. ג) איוב ד׳ י״ז. ג) מ״ב.

ה הטופל כלי חרש הבריא. ר׳ מאיר ור׳ שמעון מטמאים וחכמים אומרים הטופל את הבריא טהור ואת הרעוע טמא וכן בחִדּוּק הקֵרוּיָה:

בריא אלקוי אלצחיח. יקול ר׳ מאיר ור׳ שמעון אן אדׄא אנתגׄם הדׄא אלכלי בוקוע אלטומאה פי הואה פכל מא ינצׄם בדׄלך אלתלבים מן אלאכלים ואלמשקין אנתגׄם לאן דׄלך אלתלבים מן גׄמלה אלכלי וכאנהא מן דׄאתה. והדׄא הו מעני קולה מטמאין. ואלחכמים יקולון אן הדׄא אלחכם אנמא ילזם לתלבים אלאניה אלתי קד תשקׄקת אלתי הי מחתאגׄה לתלך אלטפלה. וקרויה אסם אניה אלפכׄאר אלתי יסתקי בהא אלמא מן אלאבאר כמא יסתקי ענדנא באואני אלנחאס ואלחדיד. וחדוק מתׄל הדוק והו אלשד ואלרבאט. פיקול אן הדׄא אלאכׄתלאף בעינה פי מן ישד הדׄה אלאניה בגׄלד או רק ונחוה יקול ר׳ מאיר אן אדׄא אנתגׄסת אלקרויה ינגׄס מנהא דׄלך אלרבאט איצׄא ולו כאנת צחיחה. ואלחכמים יקולון אן כאן שדהא מן אגׄל אנהא אנשקת חיניד יכון אלרבאט מחסוב כגׄרמהא. והלכה כחכמים.

הבריא החזק והשלם. ואמרו ר׳ מאיר ור׳ שמעון שאם נטמא זה הכלי בנפול הטומאה באוירו כל מה שיגע בזאת הטפלה מהאוכלים והמשקים יטמא לפי שזאת הטפלה מכלל הכלי וכאילו היה מעצמו וזהו ענין אמרו מטמאים. וחכמים אומרים שזה הדין לא יתחייב אלא לטפלת הכלי אשר כבר נסדק וצריך לזאת הטפלה. וקרויה שם כלי חרס אשר ישאבו בו המים מן הבארות כמו שעושים אצלנו בכלי נחושת וברזל. וחידוק הוא כמו הידוק והוא החיבור והקישור. ואמר שזאת המחלוקת בעצמה במי שיחבר זה הכלי בעור או בקלף והדומה לו. ואמר רבי מאיר שאם נטמאה הקרויה יטמא בעבורה זה הקשור גם כן אפילו היא שלמה. וחכמים אומרים אם עשה הקשור בעבור שנסדקה הקרויה אז יחשב הקשור כגופה והלכה כחכמים.

ו יְבָלִית שטופלין בה הפטסין הנוגע בה טמא. מגופת חבית אינה חיבור. הנוגע בטפולו של תנור טמא:

יבלית עשבה לינה גׄדא. ופטסין גׄמע פיטס והי אניה כׄזף עלי שכל אלאסטואנה עטׄימה גׄדא יגׄעל פיהא אלמא פי אלמראכב ותוכׄד תלך אלעשבה ותטלי בהא אלפטסין מן כׄארגׄ חתי לא ירשח מנהא אלמא. פקאל אן הדׄא אלתלבים הו מחתאגׄ אליה פהו יחסב מן גׄמלה אלאניה. תׄם קאל אן גטא אלכׄאביה ועלי אנה ילצק חולה באלטין כמא הו משהור אינה חבור ולא נחסב אלכׄאביה וגטאהא כלי אחד אדׄ ואלגטא מלצוק באלטין מן חית אן ינתגׄם אחד המא באנתגׄאם אלאכׄר אדׄא נגעו בו משקין טמאין כמא אצלנא פי צדר אלסדר. תׄם קאל אן אלבנא אלדׄי יבני עלי שקף אלתנור הו מן גׄמלה אלתנור. ואדׄא אנתגׄם אלתנור בחצול אלטומאה באוירו פאן אלאכלים ואלמשקין הנוגעין בטפולו טמאין.

יבלית עשב רך מאד. ופיטסין קבוץ פיטס והוא כלי טיט מבושל גדול מאוד על דמיון עמוד שישימו בו המים בספינות ויקחו זה העשב ויטפלו בו הפיטסין מבחוץ עד שלא יטיפו מהם המים ואמר שאם זאת הטפלה היא לצורך הפיטס הטפילה תחשב מכלל הכלי. עוד אמר שכסוי החבית אף על פי שהוא דבוק לה מסביב בטיט כמו שהוא מפורסם אין זה חבור ולא נחשוב החבית וכסויה לכלי אחד מפני שהכסוי דבוק בטיט עד שאם נטמא האחד יטמא האחר כאשר נגעו בו משקים טמאים כמו שהשרשנו בפתיחת הסדר. עוד אמר שהבנין אשר יבנה על חרס התנור הוא מכלל התנור וכאשר נטמא התנור בהגעת הטומאה באוירו האוכלים והמשקים הנוגעים בטיפולו טמאים.

ז מיחם שטפלו בחמר ובחרסית הנוגע בחמר טמא ובחרסית טהור. קומקום שניקב ועשאו בוזפת רבי יוסי מטהר שאינו יכול לקבל את החמין כצונין. וכן היה אומר בכלי זפת. כלי נחושת שזפתן טהורין ואם ליין טמאין:

מיחם אניה · מעמולה לתסכין אלמא פיהא. וחמר טין עלך. והחמר היה להם לחמר. וחרסית דקיק אלנוף. פאן אטלי אלמיחם באלטין אלעלך פהו יתחד בה ויציר מן גמלתה ואדא אנתגם אלמיחם יכון הנוגע בחמר טמא. אמא אן טלאה בחרסית פהי לא תלצק באלאניה ולדלך לא תנעל מן גמלתהא. וקומקומס אלקמקם. ומעלום אן אלזפת ינחל באלמא אלסכן והו קולה שאינו יכול לקבל את החמין ואן כאן יקבל אלמא אלבארד ויבקי פיה ולא יסיל מנה. ובדלך כאן יקול פי אואני אלזפת נפסהא אנהא לא תנתגם אד ולא תקבל אלשי אלסכן. וכלי נחשת שזפתן טהורים מעני דלך אן הדא אלכלי שלנחשת אדא אנתגם פאן אלדי ינצם בדלך אלזפת טאהר אד לים אלזפת מן גמלה אלאניה אלא אן כאן קצדה אן יגעל אלנמר פי תלך אלאניה פהי מהתאגה ללזפת פיכון הנוגע בזפת טמא. ולם נשתרט הנא אכלין ומשקין לאנה קד יכון כלי שלנחשת אב הטומאה ויכון הנוגע בזפת טמא ולו כאן אדם עלי מא תבין פי אלצדר.

מיחם הוא כלי העשוי לחמם בו המים. וחמר טיט עב כמו פ) והחמר היה להם לחומר. וחרסית טיט דק ג). וכאשר טח המיחם בטיט העב יתאחד בו ויהיה מכללו ואם נטמא המיחם יהיה הנוגע בחמר טמא. אבל אם טח אותו בחרסית איננה דבוקה בכלי ולזה לא תחשב בכלל הכלי. וקומקומס הוא אלקמקם. וידוע שהזפת תמס במים חמים והוא אמרו שאינו יכול לקבל את החמין אף על פי שהיא מקבלת המים הקרים וישארו בה ולא יזלו ממנה. וכן אמר בכלי הזפת בעצמם שהם אינם מיטמאין בעבור שלא יקבלו שום דבר חם. וכלי נחושת שזפתן טהורים רצונו בזה שזה הכלי של נחשת כאשר נטמא הנוגע בזאת הזפת טהור שאין הזפת מכלל הכלי אם לא שתהיה כוונתו לשום היין בזה הכלי שאז הוא צריך לזפת ויהיה הנוגע בזפת טמא. ולא פרטנו כאן אוכלין ומשקין לפי שלפעמים כלי הנחושת יהיה אב הטומאה ויהיה הנוגע בזפת טמא אף על פי שהוא אדם כמו שהתבאר בפתיחה.

ח חבית שניקבה ועשאה בזפת יותר מצרכה הנוגע בצרכה טמא יתר מצרכה טהור. זפת שנטפה על החבית הנוגע בה טהור. משפך של עץ ושל חרס שפקקו בזפת ר' אלעזר בן עוריה מטמא ר' עקיבה מטמא בשל עץ ומטהר בשל חרס רבי יוסי מטהר בשניהם:

יותר מצרכה הו אן יעבי עלי מוצע אלתקב אכתר ממא יחתאג אליה מן אלזפת חתי לו אזיל מנה כתיר בקי אלתקב מסדוד האמל למא יכון פי אלאנא. וקולה הנא הנוגע יריד בה אכלין ומשקין. פקקן בזפת הו אן יסד אטראף אלאקמאע באלזפת חתי לא יסיל מנהא שי ותרגע כלי קבול. והלכה כר' עקיבה.

פ) בראשית י"א ג'. ג) נראה שזהו החרס הטחון והכתות עד אשר דק כמו הקמח.

פרק רביעי.

א החרם שאינו יכול לעמוד מפני אזנו או שהיה בו חדוד והחדוד מכריעו טהור. נטלה האוזן נשבר החדוד טהור ורבי יהודה מטמא. חבית שנפחתה והיא מקבלת על דפנותיה או שנחלקה כמין שתי ערובות רבי יהודה מטהר וחכמים מטמאין:

אינו יכול לעמוד לא יקעד קעודא מסתויא מן סבב מקבצה והו אן יכון לה מקבץ תקיל מן גהה ואחדה פיתקלה וימילה עלי נאנבה. וכדלך אן כאן לה טרף נאתי פי קאעה פימנעה מן אלאסתקראר איצא פאדא גלס עלי אלארץ מאל לגהה ואחדה מן אגל אלחדוד. ושרח מכריעו ימילה. וחבית שנפחתה זאל מנהא גז פאדא גלסת עלי קאעהא לא ימכן אן תקבל שיא מן אגל אלשי אלדי זאל מנהא. פאדא גלסת עלי נאנבהא אמכן אן תקבל פי מקעדהא. וכדלך אדא אנשקת נצפין עלי טולהא וצארת נפנתין פאן כל נצף מנהמא אדא וקף עלי קאעה לא יקבל שיא פאדא גלס עלי גנבה אלדי הו מחדב אלגאביה אמכן אן תקבל. והלכה כחכמים.

שאינו יכול לעמוד שאינו יושב על השיווי בשביל בית ידו וזה שיש לו מצד אחד בית יד כבד שיכבד עליו ותטהו על צדו. וכמו זה אם יש לו קצה בולט בקרקעיתו וימנעהו לנוח בשוה וכאשר הוא יושב על הארץ נוטה לצד אחד מפני חדודו. ופירוש מכריעו מטה אותו. חבית שנפחתה הוסר ממנה חלק. וכאשר תשב על קרקעיתה אי אפשר שתקבל שום דבר מפני החלק אשר חסר ממנה. ואם היתה יושבת על דפנה אפשר שתקבל בקעוריתה. וכן אם נחלקה לשני חצאין לארכה ונהיתה לשתי ערובות הנה כל חצי ממנה כאשר יעמוד על קרקעיתו לא יקבל דבר ואם ישב על דפנו אשר הוא נבנונית החבית אפשר שיקבל. והלכה כחכמים.

ב חבית שנתרעעה ואינה יכולה להטלטל בחצי קב גרוגרות טהורה. גצטרה שנתרעעה ואינה מקבלת משקין אף על פי שהיא מקבלת אכלין טהורה שאין שירים לשירים:

גצטרה כמא קד בינא הו אלקאעדה אלתי תעמל תחת אואני אלמא לתקבל אלרשה. פאדא צארת הי תרשה פקד בטל מעאנהא והו קולהם פי אלתלמוד לפי שאין אומרין הבא גצטרא לגצטרא. ואלי הדא אלמעני אשאר הנא פי קולה שאין שירים לשירים. ולדלך אן אלגצטרה נפסהא אדא כאנת כאמלה במנזלה בקאיא אלכלים לאנהא קטעה מן אניה פאדא תשקקת צארת בקיה אלבקאיא. וקד עלמת אן בקיה אלשי הו שיריו.

ניסטרה כמו שבארנו[ב]) היא התושבת אשר יעשו תחת כלי המים לקבל הטפטוף. ואם היא בעצמה מטפטפת בטל ענינה. וזהו אמרם בתלמוד[ג]) לפי שאין אומרים הבא ניסטרא לניסטרא. ואל זה הענין רמז כאן באמרו שאין שירים לשירים. וזה שהניסטרא בעצמה אם היא שלמה היא במדרגת שירי כלים לפי שהיא תחיכה מכלי ואם נסדקה תהיה שיור משירים. וכבר ידעת שהנשאר מן הדבר הוא שיריו.

ג איזו היא גצטרה. כל שניטלו אזניה. היו בה חרודים יוצאים. כל המקבל עמה בויתים מטמא במגע וכנגדו מיטמא באויר. וכל שאינו מקבל עמה בויתים מיטמא במגע ואין כנגדו מיטמא באויר. היתה מוטה על צדה כמין קְתֶדְרָה כל

המקבל

ב) פ״ב מ״ז. ג) שבת צ״ז ע״א.

המקבל עמה בזיתים מיטמא במגע ובנגדו מיטמא באויר וכל שאינו מקבל עמה בזיתים. מיטמא במגע ואין כנגדו מיטמא באויר. שולי הקורפיות ושולי הקוסים הצידניים. אע״פ שאינם יכולים לישב שלא מסומכין טמאין שלכך נעשו מתחילתן:

כל שנטלו אוניה יעני כל נאביה זאל ראסהא ואדניהא ויבקי קאעהא פהי נצטרה לאנה קאעדה ללאואני. פאן כאן נרג מן גואנב הדה אלנצטרה אטראף נאתיה להא תגויף עלי הדה אלצורה ובאן לתלך אלאטראף מן אלסעה מן חית תמלי באלויתון אדא צב אלויתון פי תלך אלנצטרה פאן דלך אלחדוד יטמא במגע אעני אן אדא נגע השרץ בנצטרה מתוכה חיניד ינתגם אלחדוד או אדא כאן אלשרץ באויר הנצטרה ויכון מקאבל אויר החדוד כמא יבין מן אלצורה פאן אלחדוד חיניד ינתגם מע אלנצטרה באויר. וקתדרה הו אלהודג אלדי ידכלן פיה אלנסא פי אלאספאר ויכון עלי טהור אלגמאל וקד יסמי איצא עמאריה. וכאן שכל אלנצטרה ענדהם אדא כאנת [תמאל] עלי צדה מתל אלעמאריה פקאל אן אלחכם פי הדא אלחדוד סוי בין כון אלנצטרה עלי קאעהא או עלי גנבהא. וקורפיות קואדים אלסאקיה והי אלתי נסמיהא באלמגרב אלסאניה והי האדה אלקיעאן לא ימכן גלוסהא עלי קאעהא. וקוסים הצידניים אכואם פכאר האדה אלקיעאן שבה שוכה ולדלך תסמאת קוסים ואן כאן מכתוב באלסין וקד יכתב באלצאד וקד יכתב פי בעין אלנסך כוסים וצידניים מנסובה אלי צידן פבקאיאתהא אעני אטראפהא אלחאדה ועלי אנהא לא ימכן אן תגלם עלי אלארץ ותקבל מא יגעל פיהא חתי תרפד פאנהא תקבל טומאה אד ועלי הדא עול עליהא אעני עלי אלכלים נפסהא פי אצל עמלהא אן לא תקבל חתי תרפד. ואלאשתראט אלדי אשתרטנא פי שברי כלי חרש פי אלפרק אלתאני אן תכון יושבין שלא מסומכין אנמא הו פי כלים עמלת פי אצל עמלהא לתכון יושבין שלא מסומכין פיהתאג אן תכון בקאיאהא כדלך וחיניד תקבל טומאה.

כל שנטלו אוניה רצה לומר כל חבית שניטלו ראשה ושתי אוניה ונשארה קרקעיתה היא גסטרא לפי שהיא תושבת לכלים. ואם יצאו מצדי זאת הגסטרא קצוות בולטות אשר להן הלל על זאת הצורה 4 והיו לאלו הקצוות רוחב מקבל זיתים כאשר ישימו זיתים בזאת הגסטרא זה החדוד יטמא במגע רצה לומר שאם נגע השרץ בגסטרא מתוכה או יטמא החדוד או אם היה השרץ באויר הגסטרא ויהיה נגד אויר החדוד כמו שהוא מובן מהצורה אז יטמא החדוד עם הגסטרא באויר. וקתדרא בערבי אלהודג הוא אפריון שהנשים נכנסות בו בהליכתן בדרכים והוא על גבי הגמל ויקרא גם כן עמאריה והיתה תמונת הגסטרא אצלם אם היתה מוטה על צדה כתמונת עמאריה. ואמר שהדין בזה החדוד שוה בין שתהיה הגסטרא על קרקעיתה או על צדה. וקורפיות הטפיחים שישאבו בהם מים והם יקראו בארין המערב אלסאניה והם חדי השולים ואי אפשר להושיבם על קרקעיתם. וקמסים הצידניים הם כוסי חרס חדי השולים דומין לקוץ ולזה יקראו קוסים אף על פי שנכתב בסמך ונכתב פעמים בצדי ופעמים נמצא בקצת הנוסחאות כוסים. וצידניים מיוחסין אל צידן. ושיריהן רוצה לומר קצוותיהם החדים אף על פי שאי אפשר להן שישבו על הארץ ויקבלו מה שישימו בהן עד שיהיו מסומכים מקבלין טומאה לפי שעל זה חשב עליהן כלומר על הכלים עצמן בתחלת עשייתן שלא יקבלו אלא מסומכים. והתנאי אשר התנינו בשברי כלי חרס בפרק השני ב) שיהיו יושבין שלא מסומכין אינו אלא בכלים שנעשו בעת עשייתן להיותן יושבין שלא מסומכין ועל כן צריך שיהיו שיריהן כמו זה ואז יקבלו טומאה.

ב) מ״ב.

ד כלי חרש שיש לו שלש שפיות הפנימית עודפת הכל טהור החיצונה עודפת. הכל טמא. האמצעית עודפת ממנה ולפנים טמא ממנה ולחוץ טהור. היו שוות ר' יהודה אומר חולקין את האמצעית וחכמים אומרים הכל טהור. כלי חרש מאימתי מקבלין טומאה משיצרפו בכבשן והוא גמר מלאכתן:

אעלם אן שפה וזר וליזביז ודופן מענאהא כלהא פי הדה אלמסכתא סוי ואנמא הי חואשי מרתפעה עלי סטה אלאניה אעני סטה אלקער ותכתלף אסמאהא באכתלאף שכל אלאניה כמא תגדהם יסמון חאשיה אלאניה אלמרבעה ליזביז ואלמדורה שבה אלאסטואנה שפה ונירהמא מן אלאשכאל דופן ואלחאשיה אלצגירה אלארתפאע זר. וקד עלמת אן כלי חרש אנמא יטמא מאוירו אעני מתוכו לא מגבו. פאדא כאנת אלחאשיה אלדאכלה הי אלמרתפעה עלי הדה אלצורה וחצל אלשרץ דאכלהא פאנתם כל מא דאכלהא ובקי כל מא כארג ענהא פי תלך אלחאשיתין טאהר והדא הו מעני קולה הכל טהור יעני כל מא כאן כארג ענהא. פאן כאנת אלחאשיה אלבראניה הי אלמרתפעה עלי הדה אלצורה פאדא חצל אלשרץ פי הואהא אנתגסת אלאניה כלהא וכל מא בין אלחואשי כלהא מן אלאכלין ואלמשקין. פאדא כאנת האמצעית עודפת וחצל אלשרץ פי הואהא פקד אנתגם מא דאכלהא ולם ינתגם מא כארגהא. וקולה משיצרפו בכבשן ירד בה מנד תטבך ותכרג עין כונהא טין. אמא קבל טבכהא פהי כלי אדמה ואינן מקבלין טומאה כמא יבין. תם קאל והוא גמר מלאכתן ודלך אן פי סאיר אלאואני אשיא הי גמר מלאכתן ולא תנתגם חתי תתם תלך אלאשיא בתטריק אלאניה מן אלמסבוכאת ונרדהא וסקאלתהא. אמא כלי חרש פמנד תטבך תקבל טומאה וקד תם שגלהא ועלי אנהא בעד דלך קד תדלך בשקף ותעדל הואשיהא באלחך ויזאל ענהא באלה חדיד מא תעלק בהא מן אלטין וקת אלטבך וצאר פיהא שבה חגיר נאתי פהדא כלה לא ימנעהא מן קבול אלטומאה אד קד נגמרה מלאכתן בבישול לבד וכל מה שיעשה אחר זה היא תוספת לא

יעמל

דע ששפה וזר וליזביז ודופן ענין כולם בזאת המסכתא שוה ואינם אלא שפות העודפות על שטח הכלי כלומר שטח הקרקעית ויתחלפו שמותם בהתחלף תמונת הכלי כמו שתמצא שיקראו שפת הכלי המרובע ליזביז והעגול בתמונת האסטואנה שפה וזולתן מהתמונות דופן והשפה אשר גבהה קטן זר. וכבר ידעת שכלי חרס יטמא רק מאוירו כלומר מתוכו לא מגבו. ואם היתה השפה הפנימית היא היותר גבוהה על זאת הצורה 5 והגיע השרץ בתיבה הנה יטמא כל מה שבתוכה וכל הנשאר חוץ ממנה באלו השתי שפות טהור. וזהו ענין אמרו הכל טהור רצה לומר כל מה שהוא חוץ ממנה. ואם היתה השפה החיצונה היא היותר גבוהה. על זאת הצורה 6. והגיע השרץ באוירה נטמא הכלי כולו וכל מה שבין השפות כולן מן האוכלים והמשקים. ואם היתה האמצעית עודפת והגיע השרץ באוירה נטמא מה שהוא לפנים ממנה ולא נטמא מה שחוצה לה. ואמרו משיצרפו בכבשן ירצה בו מעת שהתבשלו ויצאו מתורת טיט. אולם קודם בישולם הן כלי אדמה ואינן מקבלין טומאה כמו שיתבאר[b]). עוד אמר והוא גמר מלאכתן וזה שבשאר הכלים יש דברים שהן גמר מלאכתן ולא יטמאו עד שישלמו אלו הדברים בהכאת[c]) כלי מתכות בקורנס וגרידתן ושיפותם. אבל כלי חרס כיון שנתבשלו יקבלו טומאה ובזה נגמרה מלאכתן אף על פי שלאחר זה ימרחום בחרס ויישוו השפה בגרידה ויסירו מהם בכלי ברזל מה שהוא תלוי בהם מן הטיט בעת הבישול והוא בהם כעין אבן קטנה בולטת וכל זה לא ימנעם מלקבל טומאה שכבר נגמרה מלאכתן בבישול לבד וכל מה שיעשה אחר זה היא תוספת לא

יצטרך

b) פ"י מ"א; וע' שבת נ"ח ע"א. c) נ"א בהכאת. וזאת הגירסא יותר נכונה.

יעמל בעד דלך זיאדה לא יחתאג אליהא. ואין הלכה כר׳ יהודה אלדי יקול נצף פצא אלאמצעית טמא בהצול אלשריץ בפנימית בל האמצעית והחיצונה טהורות.

יצטרך אליה. ואין הלכה כרבי יהודה אשר יאמר שחצי אויר האמצעית טמא בהגעת השרץ בפנימית אלא האמצעית והחיצונה טהורות.

פרק חמישי.

א תנור תחלתו ארבעה ושיריו ארבעה דברי ר׳ מאיר וחכמים אומרים במה דברים אמורים בגדול אבל בקטן תחלתו כל שהוא ושיריו רובו משתגמר מלאכתו. איזהו גמר מלאכתו משיסיקנו כדי לאפות בו סופגנין רבי יהודה אומר משיסיק את החרש כדי לאפות בישן סופגנין:

אלתנאניר ואלכואנין ונמיע מסתוקדאת אלנאר אלמבניה פי אלארץ או עלי סטחהא אלמעמולה ליטבך או יכבז פיהא או עליהא הי כלהא תקבל טומאה. ונין אלתורה תנור וכירים יותין טמאים הם וחכמהא פי אלטומאה מתל חכם כלי חרש כמא יבין. פקאל ר׳ מאיר אן מנד יבני מן אלתנור ארתפאע ארבעה טפחים יקבל אלנגאסה. וכדלך אלתנור אלכאמל אדא אנהדם ובקי מנה ארבעה טפחים פאנה יקבל אלנגאסה. ואלחכמים יקולון אן תנור קטן מנד יבני פיה כל שהוא יקבל טומאה. ותבין פי אלתלמוד אן קולהם כל שהוא טפח פמנד יבני מנה טפח יקבל טומאה. וכדלך אלתנור קטן אדא אנהדם ובקי מנה רובו יעני אכתר ארתפאעה יקבל טומאה ואן בקי מנה חציו פקט ומא דון דלך אינו מקבל טומאה. תם אטבק עלי אלקולין ונקאל משתגמר מלאכתו יעני אן הדא אלדי קאל ר׳ מאיר אן מנד ינבני מנה ארבעה טפחים ואלחכמים יקולון טפח בקטן וארבעה בגדול יקבל טומאה בשרט אן תגמר מלאכתו ובין אן נגמר מלאכתו הו אן יהמיה התי יציר פי שקפה מן אלסבונה קדר מא יטבך עליה אלאספנג והי אלולאביה פאנהא סריעה אלטבך לנפה עגינהא וסמי אלולאביה ספנגין תשביה באלספוג והו צופה אלבחר. ומעלום אן אלתנור אלגדיד אלבניאן אלדי לם יכבז פיה קבל דלך יחתאג תסכין עשים וחיניד

התנורים והכירות וכל מוקדי אש הנבנים בתוך הארץ או על שטחה הנעשים לבשל או לאפות פת בהן או עליהן כולן מקבלין טומאה. ולשון התורה[ב] תנור וכירים יותץ טמאים הם. ודינן בטומאה כדין כלי חרס כמו שיתבאר. ואמר רבי מאיר כי משנבנה מהתנור גובה ארבעה טפחים יקבל טומאה. וכן התנור השלם אם נהרס ונשארו ממנו ארבעה טפחים יקבל טומאה. וחכמים אומרים שתנור קטן מעת שנבנה בו כל שהוא מקבל טומאה. והתבאר בתלמוד[ג] שאמרם כל שהוא טפח ולפי זה משנבנה ממנו טפח יקבל טומאה. וכן התנור הקטן אם נהרס ונשאר ממנו רובו כלומר רוב גבהו יקבל טומאה. ואם נשאר ממנו חציו לבד ומה שלמטה מזה אינו מקבל טומאה. ואחר זה הוסיף עוד על שני המאמרים ואמר משתגמר מלאכתו רצה לומר שמה שאמר רבי מאיר שמשנבנה ממנו ארבעה טפחים ומה שאומרים החכמים טפח בקטן וארבעה בגדול יקבל טומאה הוא בתנאי שתגמר מלאכתו. וביאר גמר מלאכתו שיחממהו עד שיהיה בחרסיו מן החימום כדי שיאפו עליו הסופגנים והוא הלחם הרך שהוא ממהר להתבשל[ג] לדקות בצקו ונקרא ספגנים לפי שהוא דומה לספוג והוא מה שצף על הים. וידוע שהתנור שבנינו חדש אשר לא נאפה בו עדיין יצטרך לחימום גדול ואז יגיע אל זה הגדר. אבל התנור אשר כבר נאפה בו הרבה פעמים

יתחמם

יציר

ב) ויקרא י״א ל״ה. ג) חולין קכ״ד ע״ב. ג) בכ״י אקספורד אלנצג במקום אלטבך.

יציר אלי הדא אלהד. אמא אלתנור אלדי קד כבו פיה מראת פאנה יחמי בנאר קלילה ויציר פי חיז יטבך פיה סופגנין. פיקול ר׳ יהודה אנה מנד יחמי אלתנור אלגדיד בנאר לו אחמי בהא תנורא קדימא פי קדר הדא אלתנור לכאן ימכן אן יטבך פיה סופגנין פקד נגמרה מלאכתו ויקבל טומאה. והלכה כחכמים.

יתחמם באש מעט ואפשר לאפות בו סופגנים. ואמר רבי יהודה שמעת שהוסק התנור החדש באש כשיעור שאם הוסק בו תנור ישן היה אפשר לאפות בו סופגנים כבר נגמרה מלאכתו ויקבל טומאה. והלכה כחכמים.

ב כירה תחלתה שלש ושיריה שלש משתגמר מלאכתה. אי זו היא גמר מלאכתה משיסיקנה כדי לבשל עליה ביצה קלה שבביצים טרופה ונתונה בלפס. הכופח עשאו לאפייה שעורו כתנור עשאו לבשול שעורו ככירה. האבן היוצא מן התנור טפח ומן הכירה שלש אצבעות חבור והיוצא מן הכופח עשאו לאפייה שעורו כתנור עשאו לבשול שעורו ככירה. אמר רבי יהודה לא אמרו טפח אלא בין התנור ולכותל. היו שני תנורין סמוכים זה לזה נותן לזה טפח ולזה טפח והשאר טהור:

כירה הי מסתוקד מבני ליטבך עליה אלטעאם והו מקום שפיתת שתי קדרות כמא בינא פי שבת. וכופח הו מקום שפיתת קדרה אחת פקט פהו קריב מן שכל אלתנור. פקד יעמל לטבך אלטעאם פינצב אלקדר עליה מן פוק וירמי אלנאר מן אספל מתל אלכירה וקד יחמיה ויכבו פי דאקלה אלכבו מתל אלתנור. וקולה שלש יריד בה ארתפאע שלש אצבעות. וביצה קלה שבבצים אסרע אלביץ נצג ובין אלתלמוד אנהא ביץ אלדגאג. טרופה ונתונה בלפס מצרובה בזית מקלה פי טאגן לאנה אסרע לטבכהא ובשרט אן נקדר אן אלטאגן קד סכן סכונה מעתדלה לאן קד לא יחמי אלטאגן אלא בגמלה חטב עטימה. וקאל תעאלי תנור וכירים יותץ טמאים הם וטמאים יהיו לכם וגא אלנקל לכם לכל צרכיכם לרבות ידות הכלים מיכאן אמרו האבן היוצאת מן התנור טפח ומן הכירה שלש אצבעות חיבור. וגרץ הדא אלקול אן כל מא יצלה בכם ויעינכם פי שגל דלך אלכלי פינתגם באנתגאסה ולא שך אן טפח היוצא מן התנור לו אזיל לאצעף אלתנור וברד נארה פצאר אלתנור מהתאג אליה ולדלך ינתגם באנתגאסה פאדא

כירה הוא מוקד נבנה לבשל עליו התבשיל והוא מקום שפיתת שתי קדרות כמו שבארנו במסכת שבת[ב]) וכופח הוא מקום שפיתת קדרה אחת לבד והוא קרוב לתמונת התנור. ופעם נעשה לבשל התבשיל ויעמידו הקדרה עליו ממעל ויתנו האש מתחתיו כמו הכירה ופעם יסיקו אותו ויאפו בתוכו הלחם כמו התנור. ואמרו שלש ירצה בו גובה שלש אצבעות. וביצה קלה שבבצים הביצה היותר ממהרת לבשל וביאר אותה בתלמוד[ג]) שהיא ביצת תרנגולת. טרופה ונתונה בלפס טרופה בשמן מושלכת[ד]) בלפס שוהו היותר ממהר להתבשל. ובתנאי שנשער שהלפס כבר נתחמם בחימום בינוני[ה]) לפי שלפעמים לא יתחמם הלפס אלא בעצים הרבה[ו]). ואמר ית׳[ז]) תנור וכירים יותץ טמאים הם וטמאים יהיו לכם. ובאה הקבלה[ז]) לכם לכל צרכיכם לרבות ידות הכלים מכאן אמרו האבן היוצאת מן התנור טפח ומן הכירה שלש אצבעות חיבור. וכונת זה המאמר שכל מה שיתוקן לכם ויעזור לכם בתשמיש זה הכלי יטמא בטומאתו. ואין ספק שהטפח היוצא מן התנור אם הוסר יחלש התנור ויקורר אשו והנה התנור צריך לו ולזה

אנתגם יטמא

ב) פ״ג מ״א בפי׳ הר״מ. ג) שבת פ׳ ע״ב. ונתונה באילפס. אבל בכ״י א׳ מקליה והוא אפויה. שבת. ו) ויקרא י״א ל״ח. ז) ספרא שמיני פרש׳ ז׳ הלי׳ י׳.

ד) וכן בכ״י פארים בערבי מלקיה, וזה ל׳ חמשנה ז) עיי׳ פי׳ הר״ט שבת פ״ח מ״ח. ה) וזה לענין

אנתנם אלתנור אנתנם טפח מתצל בה ומא זאד עלי דלך פהו טאהר. וכל מא יקע מן אלתפקה פי הדה אלמסכתא פי אלמקאדר אלתי תנתנם באנתנאם אלכלי ממא אתצל בה או אלתנור או סאיר אלמסתוקדאת פאנמא אצלה מא ד׳כרת לך והו קולהם לכם לכל שבצרכיכם. ואין הלכה כר׳ יהודה:

יטמא בטומאתו וכאשר נטמא התנור נטמא הטפח הדבק בו והיותר מזה הוא טהור. וכל הדינים אשר יבואו בזאת המסכתא על השיעורים אשר ישמאו בהטמאות הכלי ממה שדבק בו או התנור או שאר המוקדים אין עקרם אלא מה שזכרתי לך והוא אמרם לכם לכל שבצרכיכם. ואין הלכה כרבי יהודה.

ג עטרת כירה טהורה. טירת התנור בזמן שהיא גבוהה ארבעה טפחים מיטמאה במגע ובאויר פחותה מיכן טהורה. אם חיברה לו אפילו על שלש אבנים טמאה. בית הפך ובית התבלין ובית הנר שבכירה מיטמאין במגע ואינן מיטמאין באויר דברי רבי מאיר ורבי שמעון מטהר:

יבני בניאן דאיר עלי ראס אלכירה לתנזל פיה אלקדר ולא ינרג מן חרארה אלנאר שי ודלך אלבניאן יתסמי עטרת כירה לאנהא עליהא כאלתאג עלי אלראס. פאדא אנתנסת אלכירה לא ינתנם דלך אלבניאן אלואיד עליהא מן פוק. ויעמל בין ידי אלתנור מוצע מבני מחיט בחיטאן יגעל פיה אלבבז ענד נרוגה מן אלתנור יתסמי דלך אלמוצע טירת התנור תשביה באלקצר מן קולה בחצריהם ובטירותם. וקולה מיטמא במגע ובאויר יעני בה אן אדא אנתנם אלתנור אמא באנצמאם אלשרץ לה מתוכו או בחצולה פי הואה דון אן ימאסה פאן הדה אלטירה תנתנם לאנהא מצרכי תנור וכאלנו מן אגואה. פאן כאנת אקל ארתפאע מן ארבעה טפחים פהי לא תנתנם לאנהא מלגאה אד לא תצלח לנמע אלבבז פיהא. פאן אלזקהא לתנור פקד שהד עמלה אנהא מנה בבאל ואנה אראד אתצאלהא באלתנור פלדלך תנתנם באנתנאסה ולו כאנת אי קדר כאנת ולו אלזקהא אצעף אלואק יכון מתל אן יצפף תלתה אחנאר בנגב אלתנור ויכבהא עלי תלך אלאחנאר. וקד יעמל פי אגנאב אלכירה מוצע יכון פיה כוז אלויח יתסמי בית הפך ומוצע תכון פיה אלאתאבל יתסמי בית התבלין ומוצע יכון פיה אלסראג יתסמי בית הנר. פאדא אנתנסת אלכירה במגע שרץ אעני אן ימאסהא מן דאכלהא פקד אנתנסת

יעשו בנין ענול על ראש הכירה להכנים בו קדירה ולא יצא מחום האש דבר וזה הבנין יקרא עטרת כירה לפי שהוא עליו כמו עטרה על הראש. ואם נטמאת הכירה לא ישמא זה הבנין הנוסף עליו ממעל. ויעשו לפני התנור מקום בנוי מוקף בכתלים להניח בו הלחם בעת יציאתו מהתנור וזה המקום יקרא טירת התנור שמדמין אותה לטירה. מאמרו[ח]) בחצריהם ובטירותם. ואמרו מיטמא במגע ובאויר רצה לומר שאם נטמא התנור אם בנגיעת השרץ מתוכו או בהגעתו באויריו בלתי שימששהו ואת הטירה תיטמא לפי שהיא מצרכי התנור וכחלק מחלקיו. ואם היא פחותה בגובה מארבעה טפחים לא תיטמא כי היא ללא צורך לפי שאיננה ראויה לקבץ הלחם בה. ואם חיברה לתנור כבר נראה בעשייתה שהיה כן במחשבתו ושהוא רצה לדבקה בתנור ולזה תיטמא בטומאתו באיזה שיעור שתהיה הטירה ואפילו אם חיברה בחיבור היותר חלש כמו אם סידר שלשה אבנים בצד התנור והושיבו על אלו האבנים. ולפעמים יעשו בצידי הכירה מקום אשר בו פך השמן ויקרא בית הפך ומקום אשר בו התבלין ויקרא בית התבלין ומקום אשר בו הנר יקרא בית הנר. ואם נטמאה הכירה במגע שרץ רצה לומר שנגע בה בפנים כבר נטמאו אלו המקומות כולן

שני

הדה

ח) בראשית כ״ח ט״ז.

הדה אלמואצע כלהא לאתצאלהא באלכירה. אמא אן אנתנסת אלכירה באויר פקט באן יחצל אלשרץ פי אוירה פתנתנס אלכירה ולא תנתנס הדה אלמואצע. וקד בין אלתלמוד אן ר׳ מאיר נעל הדה אלתפרקה ליעלם אן אנתנאם הדה אלמואצע אנמא הו מדרבנן והם נעלוהא חיבור ואין שורפין עליהן את התרומה לאנהא לו באנת מן נפס אלכירה מדאוריתא לאנתנסת באנתנאם אלכירה כיף כאן אנתנאסהא בין במגע בין באויר. והלכה כר׳ מאיר.

שנתחברו בכירה. אבל אם נטמאה הכירה באויר לבד כשהגיע השרץ באוירה נטמאה הכירה ולא נטמאו אלו המקומות. וכבר התבאר בתלמוד[ח] שרבי מאיר עשה זה ההבדל לעשות היבר שטומאת אלו המקומות אינה אלא מדרבנן שהם חשבום להיבור ואין שורפין עליהן את התרומה לפי שאילו היו מעצם הכירה מדאוריתא יטמאו בטומאת הכירה באיזה אופן שתטמא בין במגע בין באויר. והלכה כרבי מאיר.

ד תנור שהוסק מאחוריו או שהוסק שלא לדעתו או שהוסק בבית האומן טמא. מעשה שנפלה דליקה בתנורי כפר סיגנה ובא מעשה ליבנה וטימאן רבן גמליאל:

קד תקדם אלקול אן אלתנור לא ינתנס חתי יחמי ודלך הו גמר מלאכתו. פיקול אנה אדא סבן מן נארגה או בגיר קצד או סבנה אלצאנע אלדי עמלה ועלי אנה לם יסבנה ליטבך פיה פאנה ינתנס הואיל והוסק מכל מקום. וגאב מעשה ידל אן אדא הוסק שלא לדעת טמא. ודלך קול צחית.

כבר קדם המאמר שהתנור לא ישמא עד שיוסק וזהו גמר מלאכתו. ואמר שאם הוסק מחוץ או שלא לדעתו או שהסיקו האומן אשר עשאו אף על פי שלא הסיק אותו לאפות בו ישמא הואיל והוסק מכל מקום והביא מעשה להורות שאם הוסק שלא לדעת טמא וזהו מאמר אמיתי.

ה מוסף התנור של בעלי בתים טהור ושל נחתומין טמא מפני שהוא סומך עליו את השפוד רבי יוחנן הסנדלר אומר מפני שהוא אופה בו כשהוא נדחק. כיוצא בו מוסף היורה של שולקי וחים טמא ושל צבעים טהור:

תזאד זיאדה פי ארתפאע אלתנור מן פוק שקפה והי מן טין פקט והי אלתי תתסמי מוסף התנור והי שבה דאירה עלי פם אלתנור מן אעלאה. פלכון אלנחתום סומך עליה את השפוד צאירת מן צרכי תנור. ויורה קדר מבני פי אלארץ אבתר מא יעמל מן נחאם וחולה איצא בניאן זאיד עלי חאשיה אלקדר יתסע אלמא ענד אלגליאן פי דלך אלבניאן. והכדא יפעל אלצבאגון ואללדין יטבגון אלצאבון ואללדין יטבגון אלסכר או יסלקון אלויתון ונחוה. ואצל דלך כלה מא ד׳כרת לך מן קולהם לכם לכל שבצרכיכם. ויצח מן פחוי כלאם ר׳ יוחנן הסנדלר אן מא

יוסיפו מוסף בגובה התנור למעלה מחרסיו והוא מן טיט לבד והוא הנקרא מוסף התנור והוא בדמיון ענול על פי התנור מלמעלה. ומפני שהנחתום סומך עליו את השפוד נהיה מצרכי התנור. ויורה קדירה בנויה בארץ ויעשו אותה על הרוב מנחושת וסביב לה גם כן בנין נוסף על שפת הקדירה כדי שיתפשטו המים בעת רתיחתן בזה הבנין. וכן יעשו הצבעים ועושי הבורית ומבשלי הסובר ושולקי הזיתים והדומה להן. ושורש זה כולו הוא מה שזכרתי לך[ג] מאמרם לכם לכל שבצרכיכם. ויצא מדקדוק דברי רבי יוחנן הסנדלר שאם אין בו

תועלת

ח) שבת מ״ח ע״ב. ג) לעיל מ״ב.

לים פיה פאדה גיר ארתפאד אלספוד עליה לא ינתגם באנתגאם אלתנור. ואין הלכה כר׳ יוחנן.

תועלת זולת סמיכת השפוד עליו לא יטמא בהטמאות התנור. ואין הלכה כרבי יוחנן.

ו תנור שנתן בו עפר עד חציו מעפר ולמטן מיטמא במגע מעפר ולמעלן מיטמא באויר. נתנו על פי הבור או על פי החדות ונתן שם אבן רבי יהודה אומר אם מסיק מלמטן והוא נסוק מלמעלן טמא וחכמים אומרים הואיל והוסק מכל מקום טמא:

מעפר ולמטן מיטמא במגע יעני אן אדא נגע שרץ בתנור מתוכו מן פוק אלתראב חיניד ינתגם מנה אלגז אלדי הו מסתור באלתראב. אמא אדא נטמא אעלאה באויר פלא ינתגם אלגז אלמסתור באלתראב. ובור הו צהריג מחפור פי אלארץ וחדות צהריג מבני עלי סטה אלארץ. וקולה ונתן שם אבן יעני עלי פם אלבור אלדי יגי אלהגר הו קאע אלתנור. פיקול ר׳ יהודה אנה אן כאן יקד אלנאר פי אלבור או אלחדות תחת אלהגר ויחמי אלתנור מן פוק אלהגר פחיניד ינתגם לכון הדא אלתנור מתצל באלארץ לאן דלך מן שרוט אלתנור וחיניד יקבל טומאה ענדה לקולה תעאלי תנור וכירים יותץ את שיש לו נתיצה טמא ואת שאין לו נתיצה טהור. ואלחכמים יפרגון דלך למעני אנר ויקולון אן קולה טמאים הם יעם אלגמיע וכיף מא הוסק טמא ואן לם יכן מתצל באלארץ. וקד באן פי גמר שבת אן הדא אלאבתלאף אנמא הו פי אלחמיה אלאולי אלתי יחמי וחיניד ינתגם אלתי הי גמר מלכתו כמא תקדם והו אלדי יקול ר׳ יהודה חתי יכון בינה ובין אלארץ אתצאל וקת הדה אלתסביגה. אמא אדא הוסק הסק ראשון ונגמרה מלאכתו הם כאן בעד דלך גיר מתצל באלארץ פלא אבתלאף אנה ינתגם והדא הו קולהם בהסק שני אפילו תלוי בצואר הגמל. ואלחכמים יקולון אן ולו בהסק ראשון אפילו תלוי בצואר הגמל קד נגמרה מלאכתו ועלי אנה לם יתצל באלארץ קט והו קולהם הואיל והוסק מכל מקום. ואין הלכה כר׳ יוהדה:

מעפר ולמטן מיטמא במגע רצה לומר שאם נגע שרץ בתנור מתוכו למעלה מן העפר או ישמא הלקו הנסתר בעפר. אבל אם נטמא החלק העליון באויר לא ישמא החלק הנסתר בעפר. ובור הוא חלל החפיר בתוך הארץ. וחדות הוא חלל הבנוי על ששה הארץ. ואמרו ונתן שם אבן רצה לומר על פי הבור אשר בזה נעשית האבן קרקע התנור. ואמר רבי יהודה שאם הדליק אש בבור או בחדות תחת האבן והוסק התנור ממעל לאבן אז ישמא לפי שזה התנור דבוק בארץ וזה מתנאי התנור ואז יקבל טומאה לפי דעתו לאמרו ית׳ ב) תנור וכירים יותץ את שיש לו נתיצה טמא את שאין לו נתיצה טהור. וחכמים יוציאו זה לענין אחר ויאמרו שאמרו טמאים הם יכלול הכל ובאיזה אופן שהוסק טמא אף על פי שאינו דבוק בארץ. וכבר התבאר בגמר שבת ג) שזאת המחלוקת איננה כי אם בהסק ראשון אשר הוסק ואז ישמא לפי שהוא גמר מלאכתו כמו שקדם וזה מה שאמר רבי יהודה עד שיהיה בינו ובין הארץ חיבור בעת זה ההסק אבל אם הוסק הסק ראשון ונגמרה מלאכתו והיה אחר זה בלתי מחובר לארץ אין בו מחלוקת שהוא ישמא וזהו אמרם ג) בהסק שני אפילו תלוי בצואר גמל. וחכמים אומרים שאפילו בהסק ראשון ואפילו תלוי בצואר גמל כבר נגמרה מלאכתו אף על פי שאינו מחובר לארץ כלל והוא אמרם הואיל והוסק מכל מקום. ואין הלכה כרבי יהודה.

ז תנור שנטמא כיצד מטהרין אותו חולקו לשלשה וגורר את הטפלה עד שיהא בארץ ר׳ מאיר אומר אינו צריך לגור את הטפלה ולא עד שיהא בארץ אלא

ממעטו

ב) ויקרא י״א ל״ה; ספרא שמיני פ״י ה״ז (נ״ה ע״ג). ג) קכ״ה ע״א. ג) שם.

ממעטו מבפנים ארבעה טפחים. רבי שמעון אומר וצריך להסיעו. חלקו לשנים אחר גדול ואחר קטן הגדול טמא והקטן טהור. חלקו לשלשה אחד גדול בשנים הגדול טמא ושנים הקטנים טהורין:

קאל תעאלי תנור וכירים יותין טמאים הם וקאלוא פי ספרא אם שלם טמא ואם התכו טהור. פקאל פי צפּה תקטיעה אן ישקּה עלי טולה חתי ירגע תלת קטע תם יגרד אלטין אלואיד אלדי עלי טהר אלתנור חתי תבקי אלתלת קטע מן גרם אלתנור מרכבה עלי סטח אלארץ כמן נעלהא תם באליד ולא יכון תם בניאן יוצלהא באלארץ. וקאל ר׳ מאיר אנה לא יחתאג לשי מן דלך בל יתרך מנה ממא ילי אלארץ אקל מן ארבעה טפחים והו מעני קולה ממעטו ויכון אלכיל מן דאכל אלתנור והו קולה מבפנים ויקטעה מן דלך אלחד פיטהר עלי מא תקדם אן שיריו ארבעה ענד ר׳ מאיר. וקאל ר׳ שמעון אן מן קולה תעאלי יותין לא בד מן קלעה עו אללארץ ולו בעד אלתפציל וגרד אלטין. ואין הלכה כר׳ מאיר ולא כר׳ שמעון.

אמר ית׳ תנור וכירים יותין טמאים הם ואמרו בספרא[ה]) אם שלם טמא ואם התכו טהור. ואמר בתואר חיתוכו שיחלקהו על ארכו עד שיהיה לשלש התיכות ואחר זה יגרר הטיט הנוסף אשר על גבי התנור עד שישארו השלש התיכות מעצם התנור מונחות על שטח הארץ כאילו הושיבם שם אדם בידו ולא היה שם בנין אשר ידביקם לארץ. ואמר רבי מאיר שלא יצטרך לדבר מזה אבל ישאיר ממנו מצד הארץ פחות מארבעה טפחים וזהו ענין אמרו ממעטו ויהיה השיעור מתוך התנור והוא אמרו מבפנים ויחתכהו מזה הצד ויטהר לפי מה שקדם שישיריו ארבעה לדעת רבי מאיר. ואמר רבי שמעון שמאמרו ית׳ יותין אי אפשר מבלתי שיסיעהו מהארץ ואפילו אחר החיתוך וגירור הטיט. ואין הלכה כרבי מאיר ולא כרבי שמעון.

ח חתכו חליות לרחבו פחות מארבעה טפחים טהור. מירחו בטיט מקבל טומאה משיסיקנו כדי לאפות בו סופגנין. הרחיק ממנו את הטפלה ונתן חול או צרור ביניתים בזה אמרו הנדה והטהורה אופות בו והוא טהור.

לרחבו אן יגעלה כרז כרז יכון ארתפאע כל כרזה אקל מן ארבעה טפחים פקד תטהרת תלך אלכרז כלהא. פאן רכבהא בעצהא עלי בעץ חתי כמל שכל אלתנור כמא כאן תם מלסהא באלטין והו קולה מירחו בטיט פרגע מתל מן עמל התנור מן אוליה אלהאל אלדי ינתגם פי אלמסתקבל לכן בעד אלהסק אלדי יכון בה גמר מלאכה עלי מא תקדם. פאן הו אלדי רכב הדה אלכרז תם בנא בניאן דאיר עלי הדא אלתנור אלמפצל בעיד ענה ונעל אלרמל או אלחגר אלדקיק בין דלך אלבניאן ובין אלתנור חתי תבת אלתנור ואמכן אלטבך פיה ועלי אנה מפצל פאן הדה אלצורה לא תנתגם אבדא אד ולים עליה טין יוצל

לרחבו שעשאו חוליא חוליא והיה גובה כל חוליא פחות מארבעה טפחים כבר נטהרו אלו החוליות כולן. ואם הרכיב קצתן על קצתן עד שהשלים תמונת התנור כמו שהיה ואחר זה טח אותן בטיט והוא אמרו מירחו בטיט נהיה כמו מי שעשה תנור מתחלתו אשר ישמא להבא אבל לאחר ההיסק אשר בו גמר מלאכתו על מה שקדם. ואם מי שהרכיב אלו החוליות בנה אחר זה בנין סביב[ג]) התנור הנחתך לחיתוכין רחוק ממנו ונתן חול או צרורות בין זה הבנין ובין התנור עד שנתקיים התנור ואפשר לאפות בו אף על פי שהוא חתוך זאת הצורה לא תטמא לעולם לפי שאין על התנור טיט שידבק

אגזאה חלקיו

ה) ס׳ שמיני פרק י׳ הל׳ ב׳ (נ״ת ע״ב). ג) בכ״י פ׳ צגיר ר״ל קטן.

אגואה אלמפתרקה ולדלך הנדה והטהורה אופות בו והוא טהור:

חלקיו הנפרדים ולזה הנדה והטהורה אופות בו והוא טהור.

ט תנור שבא מחותך מבית האומן עשה לו לימודין נותנן עליו והוא טהור ניטמא סילק את הלימודים טהור החזירן לו טהור מירחו בטיט מקבל טומאה ואינו צריך להסיקנו שבבר הוסק:

לימודים רפאיד ואמור תתקלה ותצם אגואה בעצהא אלי בעץ חתי ימכן אלטבך פיה. פקאל אנה אדא געלת לה הדה אלרפאיד והו טאהר תם אנתגם בעד דלך אד אלרפאיד אלתי צמת אגואה תגעלה מעה ללנגאסה פעגד מא יזיל אלרפאיד ותנתקץ אגואה יתטהר בלא שך אד הדא קד אנכסר. פאן גמעה מרה תאניה ורד לה רפאידה פהו באקי עלי האל אלטהארה ולא תקום לה אלרפאיד מקאם אלבניאן. וכמא לא נקול אנה רגע לנגאסתה אד וקד גמע אגואה כדלך לא יקבל אלנגאסה פי מא בעד אלא אן לבם עליה באלטין פחיניד יתסמי תנור שלם וינתגם פי אלמסתקבל ולא יחתאג הסק לגמר מלאכתו לאנה קד הוסק והו דו רפאיד. פקד באן אן ליס תקום לה אלרפאיד מקאם אלבניאן גיר מרה ואחדה אולי פקט והו ענד מא יגי מבית האומן והדא כאן קצדה פי הדה אלהלכה.

לימודין הן קישורין ודברים הכבדים על התנור ומחברים הלקיו קצתם עם קצתם עד שאפשר לאפות בו. ואמר אם שמו לו אלו הקישורים והוא טהור ואחר זה נטמא מפני שהקישרים אשר חיברו חלקיו עשוהו מוכן לטומאה הנה אם הסיר הקישורים והתפרדו חלקיו יטהר בלא ספק מפני שכבר נשבר. ואם חיברו פעם שנית והחזיר לו קישוריו ישאר על טהרתו ולא יעמדו לו הקישורים במקום בנין וכמו שלא נאמר שהוא חוזר לטומאתו אם חבר חלקיו כן לא יקבל טומאה אחר כך אם לא שימרחנו בטיט ואז יקרא תנור שלם ויטמא להבא ולא יצטרך להסק לגמר מלאכתו לפי שכבר הוסק כאשר היו עליו הקישורים. הנה כבר התבאר שלא יעמדו לו הקישורים במקום בנין אלא פעם אחת בראשונה בלבד והוא כאשר יבוא מבית האומן. וזו היא כוונתו בזאת ההלכה.

י חיתכו חליות ונתן חול בין חוליה לחוליה ר׳ אליעזר מטהר וחכמים מטמאין והו תנורו של עכנאי. יורת הערביים שהוא חופר בארץ וטח בטיט אם יכול לחטיח לעמוד בפני עצמו טמא ואם לאו טהור. וזה תנורו של בן דינאי:

ונתן חול בין חוליה לחוליה אן יעמל כרזה תם יגעל עליה רמל דאיר וירכב כרזה תאניה עלי אלרמל הכדא אלי אן יתם שכל אלתנור וארתפאעה תם ילבם עליה מן כארג באלטין חתי ינצם כלה יקול ר׳ אליעזר אד אלרמל פאצל בין כרזה פהו כאלמכסור אלמפצל דאים ולדלך הו טאהר אבדא ולא ינתגם. ואלחכמים יקולון אד ואלטין מבאשר לנמיע כרזה מן כארג פקד אתצל וצאר תנור שלם. ווקע בין ר׳ אליעזר וחכמים עליה מנאטראת עטימה טוילה ואסתדלאלאת כתירה חתי אחרק הו אלנהאר

ונתן חול בין חוליה לחוליא להוליא שעשה חוליא ואחר כך נתן עליה חול סביב והרכיב חוליא שניה על זה החול וכמו זה עשה עד שהשלים תמונת התנור וגבהו ואחר זה טח אותו בטיט מבחוץ עד שחיבר כולו רבי אליעזר אומר שהחול מבדיל בין חוליותיו והוא כאילו נשבר ונפרד תמיד ולזה הוא טהור לעולם ולא יטמא. וחכמים אומרים שהטיט נראה בכל חוליותיו מבחוץ כבר נחברו ונהיה תנור שלם. ונפלו בין רבי אליעזר וחכמים ויכוחים עצומים וארוכים וטענות רבות על זה עד ששרף באותו היום רבן

רבן גמליאל

רבן גמליאל ובית דינו כל טהרות שטיהר ר׳ אליעזר ואעתזלוה חניד עליה אלסלאם ולדלך תסמי תנורי של עכנאי מנסוב אלי עכנא והו אלתעבאן אלעשים קאלוא שהקיפוהו תשובות כעכנאי. ובדלך וקע כלאם כתיר פי יורת הערביים והו הדא אלחפיר אלדי יחפר פי אלארץ ליכבו פיה וכאן אכר דלך תנאצף ואנמאע עלי מא דכר הנא מן אלחכם ולדלך תסמי הדא אלשכל תנורו של בית דינאי מנסוב אלי דין ואין הלכה כר׳ אליעזר.

גמליאל ובית דינו כל טהרות שטיהר רבי אליעזר ואז הרחיקוהו עליו השלום ולזה נקרא תנור של עכנאי מיוחם אל עכנא והוא תנין גדול. אמרו שהקיפוהו תשובות כעכנא[ח]). וכן נפלו דברים רבים ביורות הערביים והוא זאת החפירה אשר יחפרו בקרקע לאפות בה פת ולבסוף התאחדו והסכימו על הדין הנזכר בכאן ולזה נקראה זאת התמונה תנורו של בית דינאי מיוחם אל דין. ואין הלכה כרבי אליעזר.

יא תנור של אבן ושל מחכת טהור וטמא משום כלי מחבות. ניקב נפגם נסדק עשה לו טפלה או מוסף של טיט טמא. כמה יהא בנקב כדי שיצא בו האור וכן בכירה. כירה של אבן ושל מחכת טהורה וטמאה משום כלי מחבות. ניקבה נפגמה נסדקה עשה לה פטפוטין טמאה. מירחה בטיט בין מבפנים בין מבחוץ טהורה. ר׳ יהודה אומר מבפנים טמאה ומבחוץ טהורה:

קאל תעאלי תנור וכירים יותין את שיש לו נתיצה טמא אמא אן כאן מן חגר או אחד אלמסבוכאת פלא ינתגם מן חות הו תנור לדברי הכל והדא הו אלמעני אלדי יכרגון אליה אלחכמים קולה יותין. לכנה ינתגם אן כאן של מחכת משום כלי מחבות ותכון נגאסתה כאחכאם נגאסה כלי מחבות אעני אנה לא ינתגם מאזירו וישמא מגבו ויציר אב הטומאה אדא נגע בו כזית מן המת עלי מא תבין פי אלתוספתא והו קולהם פי תנור של מחכת נגע בו כזית מן המת מאחורין כולו מטמא שנים ופוסל אחד מפני שנעשה אב הטומאה לאן הראשון והשני טמאין ומטמאין בתרומה והשלישי פסול עלי מא אצלנא פי צדר הדא אלסדר. וכל מא יניך פי הדא אלסדר מן קולהם מטמא שנים ופוסל אחד אלגרץ בה בתרומה פאעלם הדא. וארגע אלי תמאם שרח אלהלכה פלדלך אן כאן הדא אלתנור של מחכת מבני פי אלארץ לא ינתגם ראסא לאן אלכלים אלמכניה פי אלארץ לא תנתגם גיר תנור וכירים פקט אלתי גא פיהא אלגץ אמא מא סוי דלך פאלצל ענדנא כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע. וזהו ענין אמרו

אמר יתברך ג) תנור וכירים יותין את שיש לו נתיצה טמא. אכן אם היה מאבן או ממיני המתכות לא ישמא משום תנור לדברי הכל וזהו הענין אשר יוציאו אליו החכמים אמרו יותין. אבל ישמא אם היה של מתכות משום כלי מתכות ותהיה טומאתו כדיני טומאת כלי מתכות רוצה לומר שלא ישמא מאוירו ויטמא מגבו ויהיה אב הטומאה אם נגע בו כזית מן המת על מה שהתבאר בתוספתא ג) והוא אמרם בתנור של מתכות נגע בו כזית מן המת מאחוריו כולו מטמא שנים ופוסל אחד מפני שנעשה אב הטומאה מפני שהראשון והשני טמאין ומטמאין בתרומה והשלישי פסול לפי מה שהשרשנו בפתיחת זה הסדר. ובכל מקום שיבוא לך בזה הסדר אמרם מטמא שנים ופוסל אחד הבונה בו בתרומה ודע זה. ואשוב להשלים ביאור זאת ההלכה. ולזה אם היה זה התנור של מתכת בנוי בארץ לא ישמא כלל לפי שהכלים הבנויים בארץ לא ישמאו זולת תנור וכירים לבד אשר בא עליהם הפסוק אבל בשאר הדברים השורש אצלנו כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע. וזהו ענין אמרו

טהור

והדא

ח) בבא מציעא נ״ט ב׳; ירושׁ׳ מועד קטן פ״א ע״ד. ג) ויקרא י״א ל״ה וספרא שמיני פ״י הל׳ ד׳ (נ״ה ע״ג). ג) כלים ב״ק פ״ד הל׳ א׳.

ו הדא הו פאידה קולה טהור וטמא משום כלי מתכות. אמא אן כאן מן חגר פלא ינתגס אצלא לאן כלי אבנים לא תנתגס ראסא כמא יבין בעד. פאן אנתקב או תתלם מנה מוצע או אנשק וסר דלך אלמוצע בטין או לבם עליה אלטין מן נארג או זאד פי ארתפאעה האשיה מן טין מן פוקה והי אלתי תתסמי מוסף כמא בינא פירגע הכמה חכם אלתנור לגמיע אלאשיא. וקולה וכן בכירה יעני והדא אלחד אלדי הרדנא אלתקב מן היה יכרג מנה אלצו הו חד תקב אלכירה איצא. ופטפוטין אטראף מן טין נאתיה תנצב עליהא אלקדר שבה אלאתאפי וואחדהא פטפוט. ואין הלכה כר׳ יהודה אד אלתלבים לא יפיד אלכירה בוגה אד אנמא תעמל ליטבך עליהא לא פיהא כמא תקדם והי האמלה ללנאר לאנהא מתכת פלא מעונה להא פי אלתלבים אמא תלבים תנור של מתכות ושלאבן והי אלטפילה פדלך מפיד לה לאנה יכבו פיה מן דאכל אלכבו ודלך אלתלבים יבקי סכאנתה וימנע ענה אלהוא אלדי יברד גרם אלתנור:

טהור וטמא משום כלי מתכות. אולם אם היה מאבן לא יטמא כלל לפי שכלי אבנים אינם מטמאים כלל כמו שיתבאר אחר זה. ואם ניקב או נפגם באיזה מקום או נסדק וסתם זה המקום בטיט או שמירה עליו הטיט מבחוץ או הוסיף בגבהו שפה מטיט מלמעלה והוא אשר יקרא מוסף כמו שבארנו יהיה דינו כדין התנור לכל דבריו. ואמרו וכן בכירה רוצה לומר וזה הגדר אשר גדרנו בנקב כדי שיצא ממנו האור הוא גדר נקב הכירה גם כן. ופטפוטין קצוות מטיט בולטות ששופתין עליהן הקדירה והן כמו יתדות והאחד פטפוט. ואין הלכה כרבי יהודה מפני שהמירוה לא יועיל לכירה בשום פנים שהיא נעשית רק לבשל עליה ולא בתוכה כמו שקדם והיא סובלת האש לפי שהיא של מתכת ואין עור לה במירוה. אבל מירוה התנור של מתכת ושל אבן והיא הטפלה יש לו תועלת לפי שאופים בו הלחם מבפנים וזה המירוה יקיים הומו וירחיק ממנו הרוח אשר יקרר גשם התנור.

פרק ששי.

א העושה שלשה פטפוטין בארץ וחיברן בטיט להיות שופת עליהן את הקדרה טמאה. קבע שלשה מסמרין בארץ להיות שופת עליהן הקדרה אף על פי שעשה בראשן מקום שתהא הקדרה יושבת טהורה. העושה שתי אבנים כירה וחיברן בטיט טמאה ר׳ יהודה מטהר עד שיעשה שלישית או עד שיסמוך לבותל. אחת בטיט ואחת שלא בטיט טהורה:

אדא געל תלתה מסאמר חדיד פי אלארץ פהי לא תנתגס כמא לא תנתגס כירה של מתכת ללאצל אלדי דכרנא. וכדלך אדא כאנת אלחגארה דון טין לא תנתגס לאן אלחגאר לא תנתגס. ואין הלכה כר׳ יהודה:

אם שם שלשה מסמרי ברזל בארץ לא יטמאו כמו שלא תיטמא הכירה של מתכת לפי השרש אשר זכרנו. וכן אם היו האבנים בלא טיט לא ישמאו לפי שהאבנים לא ישמאו. ואין הלכה כדבי יהודה.

ב האבן שהיה שופת עליה ועל התנור עליה ועל הכירה עליה ועל הכופח טמאה. עליה ועל האבן עליה ועל הסלע עליה ועל הכותל טהורה. וזו היתה כירת הנזירים שבירושלם שכנגד הסלע. כירת הטבחים בזמן שהוא נותן אבן בצד אבן נטמאה אחת מהן לא נטמאו כולן:

קולה עליה ועל האבן יריד בה על שתי אבנים דון אן יכון תם טין והי לא תנתגס

אמרו עליה ועל האבן יריצה בו על שתי אבנים בלתי שיהיה שם טיט והן לא ישמאו

תנתגם לאן אלחנארה טאהרה כמא תקדם. תם קאל אן כירת הנזירים באנת מן הדה אלצפאת אלמדכורה. שכנגד הסלע יעני אבן כנגד הסלע והו אלגבל כאן אלנזירים ישבך עליהא אלשלמים ויחרק הנאך שעורהם פי לשכת הנזירים אלתי באנת פי עזרת נשים כמא באן פי מדות. וקולה נטמאת אחת מהן לא נטמאו כולן בשרט אן תכון אלחנארה כלהא מלבסה באלטין כמא תקדם אול אלפרק. אמא אלחנארה אלניר מלבסה פלא תנתגם.

יטמאו לפי שהאבנים טהורות כמו שקדם. אחר זה אמר שכירת הנזירים היתה לה אלו התוארים הנזכרים. שכנגד הסלע רוצה לומר אבן כנגד הסלע. וזה ההר שהיו הנזירים מבשלים עליו השלמים ושורפין שם שערם בלשכת הנזירים אשר היתה בעזרת נשים כמו שהתבאר במדות[ב]. ואמר נטמאה אחת מהן לא נטמאו כולן בתנאי שיהיו האבנים כולם ממורחות בטיט כמו שקדם בראש הפרק. אבל האבנים הבלתי ממורחות לא יטמאו.

ג שלש אבנים שעשאן שתי כירים נטמאת אחת מן החיצונות האמצעית חמשמש לטמא טמא והמשמש לטהור טהור ניטלה הטהורה הוחלטה האמצעית לטומאה ניטלה הטמאה הוחלטה האמצעית לטהרה. נטמאו שתים החיצונות אם היתה האמצעית גדולה נותן לזו כדי שפיתה מיכאן ולזו כדי שפיתה מיכאן והשאר טהור. אם היתה קטנה הכל טמא. ניטלה האמצעית אם יכול לשפות עליה יורה גדולה טמאה החזירה טהורה. מירחה בטיט מקבלת טומאה משיסיקנה כדי לבשל עליה את הביצה:

הוחלטה אנבת הכמהא תרגום לצמיתות להלוטין. ולזלך סמי אלרגל אלדי הכם עליה באלצרעת ובת אלכהן הכמה מצורע מוחלט. ושפיתה אלמתצרפה פי גמיע אלמשנה הי לפטה עבראנית שפות הסיר. וקולה אם יכול לשפות עליה הו צמיר אלכירה אלכאינה מן אלחנרין אלבאקיתין. תם קאל החזירה טהורה לאן מנד אזאלהא מן אלארץ פקד הדמהא וטהרת ולים ברדהא אלי מוצעהא תנתגם. פאדא לצקהא פי אלארץ בטין והו קולה מירחה בטיט פהי תנתגם פי אלמסתקבל אעני אלכירה אלכאינה מן אלחנר אלאולי ואלחנר אלמרדודה. וגמיע הדה אלאחכאם בינה עלי אלאצול אלמתקדמה.

הוחלטה התקיים דינה תרגום לצמיתות להלוטין[ג]. ולזה נקרא האיש אשר נדון עליו בצרעת ופסק הכהן דינו מצורע מוחלט. ושפיתה המורגל בכל המשנה היא מלה עברית שפות הסיר[ג]. ואמרו אם יכול לשפות עליה הוא כינוי לכירה שנהיתה מן שתי אבנים הנשארות. אחר זה אמר החזירה טהורה לפי שמעת שהסיר אותה מהארץ כבר נהרסה וטהרה ולא תטמא אם החזירה אל מקומה. אבל אם חיברה לארץ בטיט והוא אמרו מירחה בטיט היא תטמא להבא רוצה לומר הכירה שנהיתה מן האבן הראשונה והאבן המוחזרת. וכל אלו הדינים מבוארים על השרשים הקודמים.

ד שתי אבנים שעשאם כירה ונטמאו סמך לזו אבן אחת מיכאן ולזו אבן אחת מיכאן חציה של זו טמא וחציה טהור וחציה של זו טמא וחציה טהור. ניטלו טהורות חזרו אלו לטומאתן:

הדא בין ולזלך אנה למא נעל בנגבהא אחת טהורה צאר נצפהא אלדי ילי הדה אלטהורה טאהר ואלנצף אלדי ילי אלטמאה טמא

זה מבואר ווה שאחר ששם בצידה אחת טהורה חציה אשר הוא מצד זאת הטהורה טהור והחצי אשר הוא מצד הטמאה טמא כמו

ב) פ״ב מ״ח. ג) ויקרא כ״ה כ״ג. ג) יחזקאל כ״ד ג׳.

שמא כמא תקדם. וכדלך האל אלחגר אלאכרי מן אגל אלטאהרה אלתי רכבת בגנבהא. והדה אלחגארה כלהא מלבסה באלטין כמא תקדם אול אלפרק פי קולה אחת בטיט ואחת שלא בטיט טהורה.

כמו שקדם וכן הדין באבן האחרת מפני הטהורה אשר הושמה בצדה. ואלו האבנים כולן ממורחות בטיט כמו שקדם בראש הפרק באמרו אחת בטיט ואחת שלא בטיט טהורה.

פרק שביעי.

א הקלחות של בעלי בתים שנפחתה פחות משלשה טפחים טמאה שהוא מסיק מלמטן וקרדה בשלה מלמעלן. יתר מיכאן טהורה. נתן אבן או צרור טהורה. מירחה בטיט מקבלת טומאה מיכאן ולהבא. זו היתה תשובת רבי יחודה בתנור שנתנו על פי הבור או על פי החרות:

קלתות קואעד מבניה מדודה תעמל תחת אלפרנאת. פקאל אן אנהדם דלך אלבניאן אלדי תחת קער אלכירה וצאר פי אנפאץ אלמהדום דון שלשה טפחים פאן אלכירה אלתאבתה עלי דלך אלבניאן תנתגם לאן ימכן פי מתל הדא אלארתפאע אן יקד אלנאר מן אספל יעני פי אלמוצע אלמהדום ותטבך אלקדר אלתי עלי אלכירה מן פוק. אמא אן כאן נזל אלהדם פי דלך אלבניאן אכתר מן שלשה טפחים פקד תטהרת אלכירה לאן אדא כאן בעד מוצע אלנאר מן אלקדר אלמנצובה אכתר מן שלשה טפחים פלים יצל חר אלנאר ללקדר כמא ינב אן יצל. וכדלך לו געל חגר עלי מוצע אלהדם חתי תציר תלך אלחגר כאנהא קאע אלכירה פאן אלכירה באקיה עלי אלטהארה אלא אן ילבם באלטין פחיניד תרגע אלחגר קאע אלכירה ותקבל טומאה פי מא בעד ולא נסאל ען אלהדם אלדי תחת אלחגר אד הו גיר מנצאף אלי אלכירה והדה צורה דלך כי יבין אלמעני גדא. פלמא כאן קאל אלחכמים אן הדה אלאבן אלתי געלת על פי הפחת לא תקום ללכירה מקאם קרקעיתה חתי תלבם באלטין כאן דלך חגה עליהם פי כלאפהם עלי ר׳ יהודה אלדי קאל אן אלאבן אלתי תכון על פי הבור לא תקום ללתנור מקאם קרקעיתו ונחסבה מתצל באלארץ אד אלמעני ואחד ובהדא רד עליהם ר׳ יהודה וקד תקדם כלאם ר׳ יהודה פי אלפרק אלנאמם ובינא מענאה ואין הלכה כר׳ יהודה.

קלתות תושבות בנויות עגולות הנעשות תחת הפורני. ואמר שאם נהרס זה הבנין אשר תחת קערורית הכירה והיה עומק הפחת פחות משלשה טפחים הכירה העומדת על זה הבנין תטמא לפי שאפשר בגובה כזה שיבערו האש מלמטן רצה לומר במקום הפחת והקדירה אשר על הכירה בשלה מלמעלן. אבל אם ירדה הפחת בזה הבנין יותר משלשה טפחים כבר נטהרה הכירה לפי שאם היה מקום האש רחוק מהקדרה השפותה על הכירה יותר משלשה טפחים לא יגיע חום האש אל הקדרה כצרכה. וכן אם נתן אבן על מקום ההריסה עד שתהיה זאת האבן באילו היא קרקע הכירה נשארה הכירה על טהרתה אלא אם טח אותה בטיט ואז תשוב האבן קרקע הכירה ותקבל טומאה מכאן ולהבא ולא נשגיח עוד על הפחת אשר תחת האבן לפי שאין לכירה עוד חיבור עמה. וזאת צורתה 7 ובה יתבאר הענין מאר. ומה שאמרו החכמים שזאת האבן אשר הושמה על פי הפחת לא תעמוד לכירה במקום קרקעיתה עד שנמרחה בטיט זה היה לתשובה עליהם במחלוקתם על רבי יהודה האומר שהאבן אשר היא על פי הבור לא תעמוד לתנור במקום קרקעיתו עד שנחשבהו כמחובר בארץ שהענין אחד ובזה השיב עליהם רבי יהודה. וכבר קדם מאמר רבי יהודה בפרק חמישי ב) ובארנו ענינו. ואין הלכה כרבי יהודה.

ב) מ״ו.

ב דָּכָן שיש בו בית קבול קדרות טהור משום כירה וטמא משום כלי קבול. הצדדים שלו הנוגע בהם אינו טמא משום כירה. הרחב שלו ר׳ מאיר מטהר ור׳ יהודה מטמא. וכן הכופה את הסל ועושה על גביו כירה:

כאנוא יעמלון מן אלפנאר שכלא מרבעא מסתטילא לה טול וערץ וארתפאע והו מגוף מן דאבלה וסטחה אלפוקאני מתקב תקבא מדורה ואחדה אמאם תאניה ימלי מן דאבלה באלרמאד אלסכן ותרכב אלקדור עלי תלך אלאתקאב וינקל בגמלתה בנארה וקדורה ויסמי דכון ודכון ודוכן ואחד לאן שכלה שכל אלדוכן והו אלמצטבה. ואלפרק בין כונה טמא משום כירה או משום כלי קיבול לאנה אדא כאן אנתנאסה מן חית הו כלי מקבל פלים ינתגם אדא כאן מבני פי אלארץ. וכדלך אדא אנתקב חתי ינרג מנה מא הו מעמול ליקבלה פלים ינתגם כמא תבין פי אלפרק אלתאלת. ולים כדלך אלכירה. קאל וכדלך מן כב אלסל ועמל עלי קאעה כירה וקד עלמת אן אלסל מן גמלה כלי עץ פהו אנמא ינתגם משום כלי עץ לא משום כירה ואן כאנת אלכירה מחתאגה אליה. והרחב שלו הו סטח בסיט כאן אוסע מנה מתצל בה יגלם עליה ענד אלטבך וכדלך אדא אנתגם הדא אלדכון ואנצמת אלאכלין ואלמשקין בה מן כארג פנטרה מן חית הו כלי קבול אלדי אדא נקב אלקדר אלמעלום טהר ולא ינגם ולא ננטרה מן חית הו כירה אלדי ינגם טאל מא יצלה אן ישבך עליה עלי מא יבין. והלכה כר׳ יהודה:

היו עושים מחרם תמונת כלי מרובעת ארוכה אשר לה אורך ורוחב וגובה והיא חלולה מתוכה ושטחה העליון נקוב נקבים עגולים אשר האחד מהם נגד השני וימלאו הכלי מתוכו באפר חם ויתנו הקדירות על אלו הנקבים ויטלטלו הכלי הזה כולו עם אשו וקדרותיו. ויקרא דָּכון ודכין ודוכן כאחד לפי שתמונתו תמונת הדוכן והוא האיצטבא. וההפרש בין היותו טמא משום כירה או משום כלי קיבול הוא שאם טומאתו משום שהוא כלי מקבל לא יטמא אם היה בנוי בארץ וכמו זה לא יטמא אם ניקב עד שיצא ממנו מה שהוא עשוי לקבלו כמו שהתבאר בפרק שלישי [ו]). והכירה אינה כן. אמר וכן הכופה את הסל ועשה על גבו כירה וכבר ידעת שהסל מכלל כלי עץ ולא יטמא אלא משום כלי עץ ולא משום כירה ואפילו היתה הכירה צריכה אליו. והרחב שלו הוא שטח פשוט יותר רחב מן הדוכן ומחובר אליו ישבו עליו בעת הבישול. וכן אם נטמא זה הדוכן ונגעו בו האוכלים והמשקים מבחוץ נדון בו משום כלי קיבול אשר אם ניקב על השיעור הידוע טהור ולא יטמא ולא נדון בו משום כירה עד שיטמא כל מה שיכשר לבשל עליו לפי מה שיתבאר. והלכה כרבי יהודה.

ג כירה שנחלקה לארכה טהורה ולרחבה טמאה כופח שנחלק בין לארכו בין לרחבו טהור. חצר הכירה בזמן שהיא גבוהה שלש אצבעות מיטמאה במגע ובאויר. פחות מכאן מיטמא במגע ואינה מיטמא באויר. כיצד משערין אותה ר׳ ישמעאל אומר נותן את השפוד מלמעלן למטן ומלמטן למעלן וכנגדו מיטמא באויר רבי אליעזר בן יעקב אומר נטמא הכירה נטמאת החצר נטמאת החצר לא נטמאת הכירה:

קד בינא אן כירה מקום שפיתת שתי קדרות פלדלך אדא נהלקה לרחבה טמאה לאן כל נצף יצלה לתנצב עליה

כבר ביארנו שכירה היא מקום שפיתת שתי קדרות ולזה אם נחלקה לרחבה טמאה לפי שכל חצי ממנה ראוי לשפות עליו

אלקדר

קדרה

ו) משנה א׳ וב׳.

אלקדר אלואחדה. אמא כופה פהו מקום שפיתת קדרה אחת פלדלך כיף מא אנקסם טהור. והצר הכירה מוצע מבני איצא מקאבל לפם אלמסתוקד מתל טירת התנור והו שבה דאר ולדלך תסמי חצר הכירה. וקולה מיטמאה במגע ובאויר יעני אן אדא אנתנסת אלכירה במגע או באויר אנתנסת מעהא חצר הכירה וכדלך אדא אנתנסת אלחצר במגע או באויר נטמאת הכירה פאן כאנת אקל מן שלש אצבעות פלא ינתנם אחדהמא באנתנאם אלאכרי גיר במגע. אמא אן אנתנסת אלכירה באויר פלא תנתנם החצר שלפניה אלא אן כאן חצל אלשרין פי אויר הכירה מואזיא לאויר החצר. וכדלך אן אנתנסת חצר הכירה איצא באויר פלא תנתנם אלכירה אלא אן כאן אלשרין מואזיא ללכירה. ולכון חצר הכירה מקאבל לפם אלכירה קאל כיף נעלם מא יואזי הוא אחדהמא מן אלאכרי פקאל אנה יכרג פט מסתקים מן אעלי חצר הכירה אלי אספלה ויקים דלך באלספוד או נחוה תם ינקל דלך אלמקיאם ויקים בה מן אספל אלכירה אלי היתּ יקטע מן עלוהא פדלך אלארתפאע בגמלתה מן אויר הכירה הו אלמואזי לאויר חצר הכירה. ואין הלכה כרי אליעזר בן יעקב.

קדרה אחת. אבל כופה הוא מקום שפיתת קדרה אחת ולזה באיזה אופן שנחלק טהור. וחצר הכירה מקום בנוי גם כן כנגד פי המוקד כמו טירת התנור והוא דומה לדירה ולזה יקרא חצר הכירה. ואמרו מיטמאה במגע ובאויר רצונו לומר שאם נטמאת הכירה במגע או באויר נטמאה עמה חצר הכירה. וכן אם נטמאה החצר[ב] במגע או באויר נטמאה עמה הכירה. ואם היתה פחותה משלש אצבעות לא תטמא האחת מהן בהטמאות האחרת זולת במגע אולם אם נטמאת הכירה באויר לא תטמא החצר אשר לפניה אלא אם הגיע שרץ באויר הכירה כנגד אויר החצר. וכן אם נטמאה חצר הכירה גם כן באויר לא תטמא הכירה אלא אם היה השרץ נוכח הכירה. ועל היות חצר הכירה נגד פי הכירה אמר איך נדע מה מהאויר של האחת מהן נוכח האחרת ואמר שימשך קו ישר מהחלק העליון של החצר הכירה אל תחתונו וימודד זה בשפוד או בחומה לו ואחר זה יעתיק זה הקו הישר וימודד בה מתחתון הכירה עד המקום שיהתוך בו מגובה שלה הנה זה הגובה בכללו מאויר הכירה הוא הנוכח שכנגד אויר חצר הכירה. ואין הלכה כרבי אליעזר בן יעקב.

ד היתה מופרשת מן הכירה בזמן שהיא גבוהה שלש אצבעות מיטמא במגע ובאויר. פחותה מיכאן או שהיתה חלקה טהורה. פטפוטי כירה שלשה של שלש אצבעות מיטמאין במגע ובאויר פחות מיכאן כל שבן הן טמאים ואפילו הן ארבעה:

הלקה מלסא אי לים להא האשיה בל שבה לוח בסיט. ופטפוטי כירה קד בינא אנהא אלאטראף אלנאתיה אלתי תנצב עליהא אלקדר. וקולה פחות מיכאן כל שכן הן טמאין יעני באלאחרי ואלאנדר אנהא תנתנם במגע ובאויר אדא כאן פי ארתפאעהא אקל משלש אצבעות לאנה מחסוב מן נפס אלכירה כיף מא כאן קציר. וכיף מא כאן אלפטפוט טויל כאן כאלמנפצל ען אלכירה כמא יבין פי אלהלכה אלתי בעד הדה. קאל אפילו

הלקה כמשמעה רצונו לומר שאין לה שפה אבל דומה ללוח פשוט. ופיטפוטי כירה כבר בארנו שהם הקצוות הבולטות ששופתין עליהן הקדירה. ואמרו פחות מכאן כל שכן הם טמאים רצונו לומר שהם יותר ראוין שיטמאו במגע ובאויר אם היה בגבהם פחות משלש אצבעות לפי שהפטפוט נחשב מעצם הכירה איך שיהיה קצר. ואיך שיהיה הפטפוט ארוך יהיה כגבדל מהכירה כמו שיתבאר בהלכה שתבוא אחר זאת. אמר אפילו

ב) בכ״י א׳ אלחגר וזה טעות.

אפילו הן ארבעה ולו כאנת ארבעה פטפוטים כלהא תנתגם במגע ובאויר. והלכה כר' מאיר.

אפילו הן ארבעה אף על פי שהיו ארבעה פיטפוטים בולם יטמאו במגע ובאויר. והלכה כרבי מאיר.

ה ניטל אחד מהן מיטמאין במגע ואינם מיטמאים באויר דברי ר' מאיר רבי שמעון מטהר. עשה שנים זה כנגד זה מיטמאין במגע ובאויר דברי רבי מאיר רבי שמעון מטהר. היו גבוהין משלש אצבעות משלש ולמטן מיטמאים במגע ובאויר. משלש ולמעלן מיטמאין במגע ואינן מיטמאין באויר דברי רבי מאיר רבי שמעון מטהר. היו משוכים מן השפה בתוך שלש אצבעות מיטמאין במגע ובאויר. חוץ משלש אצבעות מיטמאים במגע ואינם מיטמאים באויר דברי ר' מאיר ר' שמעון מטהר:

משוכים מן השפה הו אן יכון אלפטפוט נארג ען גלט אלחאשיה הכדא. פאן כאן בעדה שלש אצבעות פמא זאד פהו כאלמנפצל ען אלכירה. ולא יזהב ענך פי הדה אלפצול כלהא מא תקדם לנא דכרה מראת ודלך אן קולה חית קאל במגע ובאויר יריד בה אדא נטמאת הכירה במגע או באויר אנתגסת אלאמור אלפלאניה וקולה מיטמאין במגע ואינן מיטמאין באויר יריד בה אנהא תנתגם אן אנתגסת אלכירה במגע ולא תנתגם אן אנתגסת אלכירה באויר. ואנמא פעלנא דלך לכון הדה אלפטפוטים הבור מדרבנן פעמלנא להא אמאזה חתי לא תחרק עליהא אלתרומה ואלקדשים עלי מא בינא פי אלפרק אלכאמס. ואעלם אן חית מא מתלנא באלשרץ פי שרחנא פהו אלקיאם לסאיר אבות הטמאות. והדא בין ולא אהתאג אעידה מרה בעד מרה והלכה כר' מאיר.

משוכים מן השפה הוא שהפיטפוט יוצא מעובי השפה כזה 8. ואם היה ריחוקו ממנה שלש אצבעות או יותר הוא כנבדל מן הכירה. ולא יעלם ממך באלו ההלכות כולן מה שקדם לנו זכרו הרבה פעמים וזה שאמרו בכל מקום שיאמר במגע ובאויר רוצה בו כאשר נטמאה הכירה במגע או באויר נטמאו הדברים הפלוניים. ואם יאמר מיטמאים במגע ואינם מיטמאים באויר ירצה בו שהם יטמאו אם נטמאה הכירה במגע ולא יטמאו אם נטמאה הכירה באויר. ולא עשינו זה [ההבדל] אלא מפני שאלו הפיטפוטים הם חיבור מדרבנן לעשות היכר b) כדי שלא ישרפו עליהם תרומה וקדשים לפי מה שהתבאר בפרק המישי c). ודע שבכל מקום שהמשלנו בשרץ בביאורנו הוא ההקש לשאר אבות הטומאות. וזה מבואר ולא אצטרך להחזירו פעם אחר פעם. והלכה כרבי מאיר.

ו כיצד משערין אותן רבן שמעון בן גמליאל אומר נותן את הכנה ביניהם מן הכנה ולחוץ טהור מן הכנה ולפנים ומקום הכנה טמא:

קאל כיף תקדר הדה אלפטפוטין חתי נעלם הל הי עלי קרב שלש אצבעות מן חאשיה אלכירה ותנצאף אליהא כמא קלנא או בינהא ובין חאשיה אלכירה בעד כתיר ולא תנחסב מנהא ולא תנתגם באנתגאם אלכירה באויר ענד ר' מאיר או תכון טאהרה מן כל וגה עלי מדהב ר' שמעון. פקאל אנה יאכד קאעדה אלכירה וכאנת לא שך פאצלה עלי

סעה

אמר איך נשער אלו הפטפוטין עד שנדע אם הם קרובים שלש אצבעות משפת הכירה ויצטרפו אליה כמו שאמרנו או ביניהם ובין שפת הכירה מרחק רב ולא יחשבו מעצמה ולא יטמאו בהטמאות הכירה באויר על דעת רבי מאיר או יהיו טהורים על כל פנים לפי דעת רבי שמעון. ואמר שיקח כנת הכירה והיתה בלי ספק עודפת על

רוחב

b) שהחיבור אינו אלא מדרבנן c) בפ' הר"מ מ"ג.

MTA AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

סעה פצא אלכירה קדר שלש אצבעות. קאל וירכב אלקאעדה עלי אלכירה מן פוק בין אלפטפוטים פאן חצלת אלקאעדה עלי אלפטפוטים ויציר סטה ארתפאעהא מע ארתפאע אלפטפוטים כט ואחד או תציר אלפטפוטים פי דאכל אלקאעדה פהי מחסובה מן גמלה אלכירה ותנתגם באנתגאם אלכירה עלי אי וגה כאן ואן חצלת אלקאעדה פימא בין אלפטפוטים ותכון אלפטפוטים כארגה ענהא פלא תנתגם באנתגאם אלכירה אלא אם נטמאת הכירה במגע ועלי מדהב רבי מאיר כמא תקדם ותסמיה אלקאעדה כנה הי תסמיה עבראניה את הכיור ואת כנו.

רוחב הלל הכירה שיעור שלש אצבעות. ואמר נרכיב הבסים על הכירה מלמעלה בין הפטפוטים ואם הגיע הבסים למעלה מן הפטפוטים ויהיה שטח גבהו עם שטח גובה הפטפוטים בקו אחד או שיהיו הפטפוטין בתוך הבסים הנה הם נחשבים מכלל הכירה ויטמאו בהטמאות הכירה על אי זה פנים שיהיה. ואם הגיע הבסים בין הפטפוטים ויהיו הפטפוטים חוץ ממנו לא יטמאו בהטמאות הכירה אלא אם נטמאת הכירה במגע לפי דעת רבי מאיר במה שקדם. ונקרא הבסים כנה והוא שם עברי את הכיור ואת כנו[b]).

פרק שמיני.

א התנור שחצצו בנסרים או ביריעות ונמצא שרץ במקום אחד הכל טמא. כוורת פחותה ופקוקה בקש ומשולשלת לאויר התנור השרץ בתוכה התנור טמא השרץ בתנור אכלין שבתוכה טמאין ורבי אליעזר מטהר. אמר ר״א אם הצילה במת החמור אל תציל בכלי חרס הקל. אמרו לו אם הצילה במת החמור שכן חולקים אהלים. תציל בכלי חרס הקל שאין חולקין כלי חרס:

פחותה קד נקץ מנהא גו ובקי שבה כוה תם מלי דלך אלתקב באלקש פליסת הי כלי שלם לאן הדא אלסד באלקש לא יחסב סד פלדלך לא יכון אלשי אלדי פיהא כאלמנפצל ען אלתנור בל כל מא יכון פיהא פכאנה פי הוא אלתנור. וסיבין לך פי אלתאסע מן אהלות אן סלה תכון עלי הדה אלצפה חוצצת בפני הטומאה. פקאל ר׳ אליעזר אם הצילה במת החמור אלדי ינגם כל מא פי אלאוהל טומאת שבעה לא תציל בכלי חרש הקל אלדי ינתגם כל מא פי פצאה מן אלאכלין ואלמשקין פקט לאנה לא ינגם אלא טומאה קלה כמא בינא מראת. פקאלוא לה אלדי אוגב אן תציל באהל המת לים מן חית הי כלי אלא לכונהא פצלת דלך אלמוצע וצארת מחיצה שכן חולקין אהלים יעני אן קד תקסם אלאהלים לענין טומאת מת ויציר אלבית או אלאוהל מקסום בפאצלה וינתגם אחד אלקסמין אן כאן פיה מת ולא ינתגם אלקסם אלאכר. ולים כדלך כלי חרש בל

פחותה שכבר חסר ממנה חלק ונשאר בדמיון חלון ואחר זה פקק זה הנקב בקש אינה כלי שלם לפי שזאת הסתימה בקש לא תחשב סתימה ולזה לא יהיה הדבר אשר בה כנבדל מהתנור אבל כל מה שהוא בה כאילו הוא באויר התנור. ואני עתיד לבאר בתשיעי מאהלות[a]) שכוורת שהיא על זה התואר חוצצת בפני הטומאה. ואמר רבי אליעזר אם הצילה במת החמור אשר ישמא כל מה שהוא באהל טומאת שבעה לא תציל בכלי חרס הקל אשר ישמא כל מה שבאוירו מהאוכלין והמשקין לבד לפי שלא ישמא אלא טומאה קלה כמו שבארנו פעמים. ואמרו לו שהענין אשר יחייב שתציל באהל המת אינו משום שהיא כלי אלא מפני שהיא מבדלת זה המקום והיתה למחיצה שכן חולקים אהלים רצה לומר שלפעמים יחלקו האהלים לענין טומאת מת ויהיה הבית או האוהל נחלק בהבדל וישמא אחד משני החלקים אם היה בו המת ולא ישמא

החלק

b) שמות ל״ב ט״ז. a) מ״ג ומ״ז.

בל מן קסמה בקסאמה׳ וחצל שרין פי אחד אלקסמין אנתגם גמלה׳ אלכלי לאן ליס מן שאן אלנאס אן יקסמוא אלאואני כמא קאל פי אול אלכלאם תנור שחצצו בנסרים או ביריעות ונמצא השרין במקום אחד הכל טמא. אמא פי טומאת מת פקאל פי אלנאמס עשר מן אהלות בית שחצצו בנסרים או ביריעות מן הצדדין או מן הקורות טומאה בבית כלים שבחצץ טהורים. פלדלך תציל אלכוורת במת לאנהא תכון כמחצה. ואין הלכה כר׳ אליעזר.

החלק האחר. ואין כזה כלי חרס אבל כשנחלק בחלוקה והגיע שרץ באחד משני הלקיו נטמא כל הכלי לפי שאין דרכו של אדם לחלק הכלים כמו שאמר בתחלת המאמר תנור שחצצו בנסרים או ביריעות ונמצא השרץ במקום אחד הכל טמא. אולם בטומאת מת אמר בהמשה עשר מאהלות[ה]) בית שחצצו בנסרים או ביריעות מן הצדדים או מן הקורות טומאה בבית כלים שבחצץ טהורים. ולזה תציל הכוורת במת לפי שהיא כמחצה. ואין הלכה כרבי אליעזר.

ב היתה שלימה וכן הקופה וכן החמת השרץ בתוכה התנור טהור השרץ בתנור אכלין שבתוכה טהורין נקבו העשוי לאבלין שעורו בזיתים העשוי למשקין שעורו במשקים העשוי לכך ולכך מטילים אותו לחומרו בכונם משקה:

אדא כאן כלי פי הוא אלתנור וכאן שרץ בתוך הכלי פליס ינתגם אלתנור באנתגאם דלך אלכלי. ואדא כאן אלשרץ פי אלתנור פליס ינתגם איצא דלך אלכלי באנתגאם אלתנור. קאל תעאלי וכלי חרש אשר יפול מהם אל תוכו וגא אלנקל אל תוכו ולא אל תוך תוכו וקאל איצא כל אשר בתוכו יטמא וגאנא אלנקל כל אשר בתוכו ולא שבתוך תוכו. ובין הו אן דלך כלה בשרט אן יכון פם אלכלי כארג ען פם אלתנור. אמא אן כאן אלשרץ פי אניה׳ ותלך אלאניה׳ מפתוחה׳ אלפם פי אויר התנור פקד אנתגם כל מא פי אלתנור בחצול אלשרץ באוירו. פאן כאנת אלאניה׳ אלתי פמהא כארג ען פם אלתנור כמא תקדם מתקובה׳ תקבא תטהר בה אלאניה׳ והו אלדי הדדנאה פי אול אלפרק אלתאלת פקד פסד כונהא כלי ולא תפצל אלשי אלדי יכון פיהא עץ אלתנור ולדלך אן כאן פיהא שרץ אנתגם אלתנור וכל מא דאכלה מן אלאכלין ואלמשקין. ואן כאן פי אלתנור שרץ אנתגם איצא כל מא דאכל תלך אלאניה׳ מן אלאכלין ואלמשקין. וקאל הנאך פי אול אלפרק אלתאלת מטילין אותו לחומרו בזיתים וקאל הנא מטילין אותו לחומרו בכונם משקה ודלך

אם היה כלי באויר התנור והשרץ בתוך הכלי לא יטמא התנור בהטמאות זה הכלי. ואם היה השרץ בתנור לא יטמא גם כן זה הכלי בהטמאות התנור. אמר יתברך[ג]) ו[כל] כלי חרש אשר יפול מהם אל תוכו. ובאה הקבלה[ג]) אל תוכו ולא אל תוך תוכו ואמר עוד[ד]) כל אשר בתוכו יטמא ובאה הקבלה[ג]) כל אשר בתוכו ולא שבתוך תוכו. ומבואר הוא שזה כולו בתנאי שיהיה פי הכלי חוץ מפי התנור. אבל אם היה השרץ בכלי ופי הכלי הזה׳ פתוח בתוך אויר התנור כבר נטמא כל מה שבתנור בהגעת השרץ באוירו. ואם ניקב הכלי אשר פיו יוצא מפי התנור כמו שקדם בנקב אשר יטהר בו הכלי והוא אשר שיערנו בראש הפרק השלישי כבר נפסד מהיותו כלי ולא יבדיל את הדבר אשר בו מן התנור ולזה אם היה בכלי שרץ נטמא התנור וכל מה שבתוכו מהאוכלים והמשקים. ואם היה שרץ בתנור נטמא גם כן כל מה שבתוך זה הכלי מהאוכלים והמשקים. ואמר שם בראש הפרק השלישי מטילין אותו לחומרו בזיתים ואמר בכאן מטילין אותו לחומרו בכונם משקה וזה מבואר לפי שאופן החומרא כאן שנאמר

אף

ה) מ״ד. ג) ויקרא י״א ל״ג. ד) נדה מ״ג ע״א: ספרא שמיני פרשה ז׳ הל׳ ד׳ (נ״ג ע״ד). ד) ויקרא שם. ה) ספרא שם הל׳ ח׳ (נ״ד ע״א).

וזלך בין לאן וגה אלתתקיל הנא אנא נקול ולו לם יכן פיה תקב גיר בכונם משקה ינתגם אלשי אלדי פיה באנתגאם אלתנור וכזלך ינתגם אלתנור בחצול אלשרין פי הדא אלכלי ואן כאן תקבה צגיר בכונם משקה. וגה אלתתקיל הנאך אנא נקול ינתגם חתי ינתקב תקבא כבירא יכרג מנה אלויתון וחינוד לא יקבל טומאה. ומעני כונם משקה אן תגעל תלך אלאניה אלמתקובה עלי אלמא פי דלתה מן זלך אלתקב. והדא אלתקב אלמחדוד בכונם משקה אכבר מן מוציא משקה בלא שך.

אף על פי שלא יהיה בו נקב כי אם בכונם משקה יטמא מה שיש בו בהטמאות התנור וכן יטמא התנור בהגעת השרץ בזה הכלי אף על פי שניקב נקב קטן כמו בכונם משקה. ואופן החומרא שם שנאמר שהוא יטמא עד שינקב נקב גדול שיצאו ממנו זיתים ואז לא יקבל טומאה. וענין כונם משקה שנשים זה הכלי הנקוב על המים ויכנסו בו בזה הנקב. וזה הנקב המשוער בכונם משקה יותר גדול מן מוציא משקה בלי ספק.

ג סרידה שהיא נתונה על פי התנור ושוקעת לתוכו ואין לה גפיים השרץ בתוכה התנור טמא השרץ בתנור אכלים שבתוכה טמאין שאין מצילין מיד כלי חרש אלא כלים. חבית שהיא מלאה משקין טהורין ונתונה למטה מנחשתו של תנור השרץ בתנור החבית והמשקין טהורין. היתה כפויה ופיה לאויר התנור השרץ באויר התנור משקה טופה שבשולי החבית טהור:

סרידה שבכה תרגום מעשה רשת נחשת עובד סרדתא דנחשא. וגפיים ערי ומקאבץ תכון דאירה בהא ותגעלהא כלי פאדא לם תכן עלי זלך אלשכל בליסת כלי ולזלך לא תפצל אלשי אלדי יכון פיהא מן אויר התנור אד והי שוקעת בתוכו וליסת כלי. ואטהר אלעלה פי זלך וקאל שאין מצילין מיד כלי חרש אלא כלים עלי אלוגה אלמתקדם פי אלהלכה אלתי קבל הדה. ושרח נחשתו שלתנור קאעה מן קולה השפך נחשתך. פקאל אן אדא כאנת הפרה פי קאע אלתנור ונאביה ממלוה משקין פי תלך אלחפרה אד ופם אלנאביה ליס הו בתוך אויר התנור אלא למטה ממנו הכדא פלים תנתגם לא הי ולא אלמשקין מן אגל אתצאל הוא אלתנור בהוא אלנאביה ועלי אן אויר התנור טמא בחצול אלשרין פיה פנאיה מא ינתגם כל מא יחצל פי פצא גרם אלתנור לא מא יקאבל הואה מן אספל. ולא מן פוק איצא והו קולה היתה כפויה ופיה לאויר התנור והו אן תכון אלנאביה מכבובה עלי פם אלתנור אלדי יני פם אלנאביה מע פם אלתנור והוא אלנאביה

מתצל

סרידה סבכה תרגום[ה] מעשה רשת נחושת עובד סרדתא דנחשא. וגפיים ערי ומקאבץ תכון דאירה בהא ותגעלהא כלי פאדא לם תכן עלי זלך אלשכל בליסת כלי ולזלך לא תפצל אלשי אלדי יכון פיהא מן אויר התנור אד והי שוקעת בתוכו וליסת כלי. ואטהר אלעלה פי זלך וקאל שאין מצילין מיד כלי חרש אלא כלים על האופן הקודם בהלכה אשר לפני זאת. וביאור נחושתו של תנור קרקעיתו מלשון[ג] השפך נחושתך. ואמר אם היתה חפירה בקרקע התנור וחבית מלאה משקין בזאת החפירה הואיל ופי החבית אינו בתוך אויר התנור אלא למטה ממנו כזה 9 לא תטמא לא היא ולא המשקין משום חיבור אויר התנור באויר החבית אף על פי שאויר התנור טמא בהגעת השרץ בו ותכלית מה שיטמא הוא כל מה שיגיע לחלל גוף התנור ולא מה שהוא נגד אוירו מלמטן. ולא מלמעלן גם כן והוא אמרו היתה כפויה ופיה לאויר התנור והוא שהחבית כפויה על פי התנור באופן שיפגשו פי החבית ופי התנור ושאויר החבית מחובר באויר התנור

מלמעלה

ה) שמות ל"ח ד' ובתרגום שלנו סרדא עובד מצדתא דנחשא. ג) יחזקאל ט"ז ל"ו.

מתצל בהוא אלתנור מן פוק והדא עכם אלפרצה אלאולי הם כאן אלשרץ בתוך התנור פקד אנתגם הוא אלתנור בלא שך לכן הוא אלבאביה לם ינתגם ועלי אנה מתצל בהוא אלתנור ולדלך קאל אן אלמשקה אלדי פי קאע אלבאביה טאהר והו קולה משקה טופה שבשולי החבית יעני אלנדאוה אלתי הי פי חז תבל אלכף והדא הו אניא מא ימכן אן יתעלק בקאע אלבאביה והי מכבובה עלי פיהא מן אלמשקין.

מלמעלה וזה הפך ההנחה הראשונה ואחר זה היה השרץ בתוך התנור בבר נטמא אויר התנור בלי ספק אבל אויר החבית לא יטמא אף על פי שהוא מחובר באויר התנור ולזה אמר שהמשקה אשר בקרקע החבית טהור והוא אמרו משקה טופה שבשולי החבית רצונו לומר הליחות אשר בה כדי לטפח בה היד וזהו תכלית מה שאפשר שידבק בקרקע החבית מהמשקין כאשר היא כפויה על פיה.

ד קדירה שהיא נתונה בתנור השרץ בתנור הקדירה טהורה שאין כלי חרס מטמא כלים. היה בה משקה טופח נטמא וטמאה הרי זה אומר מטמאיך לא טמאוני ואתה טמאתני:

מעלום אן אלשרץ אדא הצל פי אויר כלי חרש אנתגם כל מא פי דאכל דלך אלכלי מן אלאכלין ואלמשקין כאצה ואן לם ינצם בהא אלשרץ וקד תקדם ד׳כר דלך. אמא אלכלים פליסת תנתגם באויר כלי חרש ודלך לקולה תעאלי וכל כלי חרש אשר יפול מהם אל תוכו כל אשר בתוכו יטמא ואותו תשבורו מכל האכל אשר יאכל אשר יבא עליו מים יטמא וכל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא פלם ינץ באלטומאה גיר פי אלאכלים ואלמשקין. וקאלוא פי תורת כהנים יכול אף הכלים מטמאין באויר כלי חרש תלמוד לומר מכל האוכל אשר יאכל אכלין ומשקין מיטמאין באויר כלי חרש ואין הכלים מיטמאין באויר כלי חרש מן אי נוע כאנת מן אנואע אלכלים. וקד בינא פי צדר הדה אלמסכתא אן משקין טמאין תנגם אלכלים אדא הצלת ממאסה להא מן דאכלהא כמא תקדם ביאנה. ואדא פהמת האדין אלאצלין פקד תבין שרח הדה אלהלכה:

ידוע שאם השרץ באויר כלי חרס נטמא כל מה שבתוך זה הכלי מהאוכלים והמשקים לבד אף על פי שלא נגע בהם השרץ ובבר קדם זכרון זה. אבל הכלים לא יטמאו באויר כלי חרס וזה לאמרו יתברך[ס] ובל כלי חרס אשר יפול מהם אל תוכו כל אשר בתוכו יטמא ואתו תשבורו מכל האוכל אשר יאכל אשר יבוא עליו מים יטמא וכל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא הנה לא דבר הכתוב בטומאה אלא באוכלים ומשקים. ואמרו בתורת כהנים[ג] יכול אף הכלים מטמאים באויר כלי חרס תלמוד לומר מכל האוכל אשר יאכל אוכלים ומשקים מיטמאים באויר כלי חרס ואין כלים מיטמאים באויר כלי חרס מאיזה מין שיהיו ממיני הכלים. וכבר בארנו בפתיחת זאת המסכתא שמשקין טמאין יטמאו הכלים כשיגעו בהם מתוכם כמו שקדם ביאורו. וכאשר הבנת אלו שני השרשים כבר התבאר לך ביאור זאת ההלכה.

ה תרנגול שבלע את השרץ ונפל לאויר התנור טהור ואם מת טמא. שרץ שנמצא בתנור הפת שבתוכו שניה שהתנור תחלה:

טאל מא הו אלתרנגול חי פלים ינגם אלשרץ אלדי פי גופה פאדא מאת ואלשרץ

כל עת שהתרנגול חי לא יטמא השרץ אשר בגופו ואם מת והשרץ בגופו השרץ

עצמו

ס) ויקרא י״א ל״ג. ג) שמיני פרק ט׳ הל׳ י״ב (ג״ד ע״ג).

פי גופה פכאן אלשרץ נפסה דון הגאב חצל פי אויר התנור. ופי ספרא אשר יפול מהם אל תוכו יש מהם לטמא ויש מהם שלא לטמא פרט לתרנגול שבלע את השרץ ונפל לאויר התנור טהור ואם מת טמא. ומן הנא יבין לך אן אלמשנה קד תסמי אלראשון תחלה לאן אלשרץ אב הטומאה ואלתנור ראשון ואלפת אללאצקה בה שניה. וקד בינא עלה הדא אלקול פי צדר כלאמנא לאנה כאן יכתר באלבאל אן אלפת ראשון כמא דכרנא הנאך.

עצמו שהוא בלא מסך יגיע באויר התנור. ובספרא[ח]) אשר יפול מהם אל תוכו יש מהם לטמא ויש מהם שלא לטמא פרט לתרנגול שבלע את השרץ ונפל לאויר התנור טהור ואם מת טמא. ומכאן יתבאר לך שהמשנה תקרא לפעמים הראשון תחלה לפי שהשרץ אב הטומאה והתנור ראשון והפת הדבקה בו שניה. וכבר בארנו טעם זה המאמר בפתיחת דברינו לפי שהיה עולה על הלב שהפת ראשון כמו שזכרנו שם.

ו בית שאור מוקף צמיד פתיל ונתון לתוך התנור השאור והשרץ בתוכו והקרץ בנתים התנור טמא והשאור טהור. ואם היה כזית מן המת התנור והבית טמא והשאור טהור. אם יש שם פותח טפח הכל טמא:

יחתאג אן נקדם הנא אצלין עטימין והיניד תנפהם הדה אלהלכה. ודלך אן אדא כאן כלי חרש פי דאכלה אכלים טהורים ומשקין טהורים וכאן מוקף צמיד פתיל עלי אלונה אלדי סיבין פי אלעאשר מן הדה אלמסכתא וכאן הדא אלכלי אלמוקף צמיד פתיל פי דאכל כלי חרש אכר תם חצל שרץ פי דלך אלכלי חרש אלכביר פאן אלאכלין ואלמשקין אלתי תחת אלצמיד פתיל טאהרה ועלי אנהא פי אויר כלי חרש אלכביר אד וכלי חרש אלחאוי להא מוקף צמיד פתיל פקד בלין כל מא דאכלה מן אן ינתנם באויר כלי חרש אלעאם לה והו קולהם פי תורת כהנים יכול המוקף צמיד פתיל בכלי חרש ונתון לתוך התנור יהא טמא ת״ל מכל האוכל ולא כל האוכל פרט למוקף צמיד פתיל בכלי חרש ונתון לתוך התנור. והנאך תבין אן אדא כאן כלי שטף מוקף צמיד פתיל ונתון בתוך כלי חרש וכאן פי דאכל אלכלי שטף אכלין ומשקין וחצל אלשרץ באויר אלכלי חרש אלכביר פאן אלאכלין ואלמשקין טמאין והו קולהם כל האוכל להביא את המוקף צמיד פתיל בכלי שטף ונתון לתוך התנור לאן לא יציל מיד כלי חרש בצמיד פתיל אלא מא יציל באהל המת ומעלום אן כלי שטף לא

תציל

יצטרך שנקדים כאן שני שרשים עצומים ואז תובן ואת ההלכה. וזה שאם יש בתוך כלי חרס אוכלים טהורים ומשקים טהורים והיה מוקף צמיד פתיל על האופן אשר יתבאר בעשירי[ג]) מזאת המסכתא והיה זה הכלי המוקף צמיד פתיל תוך כלי חרס אחר והגיע אחר זה שרץ בזה הכלי חרס הגדול האוכלין והמשקין אשר תחת הצמיד פתיל טהורים אף על פי שהן באויר כלי חרס הגדול לפי שהכלי חרס אשר בתוכו האוכלין מוקף צמיד פתיל ויציל כל מה שיש בתוכו משיטמא באויר הכלי חרס אשר יכילהו והוא אמרם בתורת כהנים[ג]) יכול המוקף צמיד פתיל בכלי חרס ונתון לתוך התנור יהא טמא ת״ל מכל האוכל ולא כל האוכל פרט למוקף צמיד פתיל בכלי חרס ונתון לתוך התנור. ושם התבאר שאם היה כלי שטף מוקף צמיד פתיל ונתון בתוך כלי חרס והיו בתוך הכלי שטף אוכלים ומשקים והגיע השרץ באויר כלי חרס הגדול האוכלים והמשקים טמאים והוא אמרם כל האוכל להביא את המוקף צמיד פתיל בכלי שטף ונתון לתוך התנור לפי שלא יציל מיד כלי חרס בצמיד פתיל אלא מה שיציל באהל המת וידוע שכלי שטף אינו מציל

באהל

ח) שמיני פרש׳ ז׳ הל׳ ב׳ (נ״ג ע״ב). ג) מ״ב. ג) שמיני פרק ט׳ (נ״ד ע״ג).

תציל באהל המת בצמיד פתיל כמא יבין פי עאשר הדה. אלמסכתא פאהפט הדא אלאצל. ואלאצל אלתאני אן אדא כאן כלי חרש מוקף צמיד פתיל וכאן פיה כזית מן המת או כעדשה מן השרץ ואדכל דלך אלכלי אלמוקף פי אויר כלי חרש או פי אלבית פאנה ינגס כמא ינגס אלשרץ ואלמת ולא תפיד הקפת צמיד פתיל פי מתל הדא בל חכם אלטומאה תחת צמיד פתיל או דונה סוי ואנמא יכלץ צמיד פתיל מא חצל פיה מן אלשי אלטאהר חתי לא ינתגס פקט. ופי תוספת כלים קאלוא צמיד פתיל ואהלין מצילין על הטהורין מליטמא ואין מצילין על הטמאים מלטמא והנאך קיל איצא שאין צמיד פתיל לטומאה. פאהפט הדא אלאצל איצא. ובית שאור אניה מקסומה פי אצל עמלהא בקסמין והי מן פכאר יגעל אלבמיר פי אחד אלקסמין ואלדקיק פי אלקסם אלאכר או אלמלה ודלך אלחאגז אלפאצל בין אלקסמין יתסמי קרץ מן קולה מחומר קורצתי יעני פצלת וקטעת. פקאל אן אדא כאן אלבמיר פי אחד אלקסמין ואלשרץ פי אלקסם אלאכר וחגאב פאצל בין אלשרץ ואלבמיר והו קולה והקרץ בְּנָתַיִם תם כאן אלכלי כלה מוקף צמיד פתיל. והו פי דאכל אלתנור פאלתנור קד אנתגס לחצול אלשרץ פי דאכלה כמא אצלנא ואלבמיר טאהר לאנה תחת צמיד פתיל והו אלחכם בעינה אן כאן כזית מן המת בדלא מן אלשרץ תחת צמיד פתיל איצא פאן אלתנור ואלבית אלדי פיה אלתנור טמא לחצול כזית מן המת דאכל אלבית ועלי אנה תחת צמיד פתיל כמא נבין פי אכר אלפרק אלתאמן מן אהלות ואלבמיר איצא טאהר לכונה תחת צמיד פתיל אד וצמיד פתיל איצא מציל במת כמא יבין. פאן כאן פי תלך אלקסאמה אלתי בין כזית מן המת ובין אלבמיר פתח פיה טפח על טפח פאן אלבמיר איצא ינתגס לאן אלאצל פי טומאת מת טפח על טפח מביא את הטומאה כמא תתבין אצול דלך ופרועה פי מסכת אהלות.

באהל המת בצמיד פתיל כמו שיתבאר בעשירי ב) מזאת המסכתא. ושמור זה השרש. והשרש השני שאם היה כלי חרס מוקף צמיד פתיל והיה בו כזית מן המת או כעדשה מן השרץ וזה הכלי המוקף היה נתון באויר כלי חרס או בבית הוא מטמא כמו שיטמא השרץ והמת ולא תועיל הקפת צמיד פתיל בכמו זה אבל דין הטומאה תחת צמיד פתיל או בלא זה שוה ולא יציל צמיד פתיל אלא הדבר הטהור לבד שהגיע בו מליטמא. ובתוספת כלים ג) אמרו צמיד פתיל ואהלים מצילין על הטהורים מליטמא ואין מצילין על הטמאים מלטמא ושם נאמר עוד שאין צמיד פתיל לטומאה. ושמור זה השרש גם כן. ובית שאור כלי חרס הנחלק מתחלת עשייתו לשני חלקים וישימו השאור באחד מן החלקים והקמח או המלח בחלק האחר וזה הדופן המבדיל בין שני החלקים יקרא קרץ מלשון מחומר קורצתי גם אני ג) רצה לומר נתחתי ונחתכתי. ואמר אם היה השאור באחד משני החלקים והשרץ בחלק האחר והדופן מבדיל בין השרץ והשאור והוא אמרו והקרץ בנתים ואם היה הכלי כולו מוקף צמיד פתיל והוא בתוך התנור התנור כבר נטמא בהנעת השרץ לתוכו כאשר השרשנו והשאור טהור לפי שהוא תחת צמיד פתיל. וזהו הדין בעצמו אם היה כזית מן המת במקום השרץ תחת צמיד פתיל גם כן מפני שהתנור והבית אשר בו התנור טמא להגעת כזית מן המת תוך הבית אף על פי שהוא תחת צמיד פתיל כמו שנבאר בסוף פרק שמיני מאהלות ד) והשאור גם כן טהור להיותו תחת צמיד פתיל שצמיד פתיל גם כן מציל במת כמו שיתבאר. ואם היה בין זה החלק אשר בו כזית מן המת ובין השאור פותח טפח על טפח השאור גם כן טמא לפי שהשרש בטומאת מת טפח על טפח מביא את הטומאה כמו שהתבארו שרשי זה הדבר וענפיו במסכת אהלות ה).

ב) מ״א. ג) בבא קמא פ״ו חלי י״ב ולשון התוספתא בדפוס משובשת וכן בר״ש אבל פירושו מכוון לנוסחת הרי״ם. ג) איוב ל״ג ו׳. ד) מ״ו ה) פ״ג מ״ב.

ז השרץ שנמצא בעין של תנור בעין של כירה בעין של כופח מן השפה הפנימית ולחוץ טהור. ואם היה באויר אפי' כזית מן המת טהור. ואם יש שם פותח טפח הכל טמא:

תעמל תקבה פי אספל אלתנור ואלכירה ואלכופה ממא ילי אלארץ ידכל מנהא אלחטב וידכל מנהא אלהוא איצא פאדא חמי אלתנור תסר תלך אלתקבה חתי לא יגרג שי מן הראר אלנאר. פלכון הדא אלתקב יסר מרה ויפתח אכרי תסמי עין תשביהא באלעין אלתי תפתח ותגמץ. ולא שך אן גרם אלתנור ואלכירה לה גלט מא. פקאל אן אדא כאן אלשרץ פי דלך אלתקב תחת גלט האיט אלתנור או אלכירה פאן אלתנור טהור אד ולים יחצל שי מן אלשרץ פי אויר התנור בל פי אויר דלך אלתקב פקט. פאן כאן פי גלט סקף דלך אלתקב אעני פי גלט שקף אלתנור בבניאנה טפח על טפח וכאן כזית מן המת תחת דלך אלטפח על טפח אעני בתוך עין התנור פאן עין התנור קד נטמא וכדלך גמלה אלתנור לאן טפח על טפח מביא את הטומאה לאנה אוהל כמא יבין פי אהלות פלכון כזית מן המת תחת אוהל ודלך אלאוהל מפתוח לאויר התנור אנתגם אלתנור והו מעני קולה הכל טמא. והדא אלחכם בעינה פי אלכירה ואלכופה.

יעשו נקב מלמטן בתנור ובכירה ובכופה מצד הארץ ויכניסו בו העצים ויבנם ממנו האויר גם כן וכאשר נתחמם התנור יסתמו זה הנקב עד שלא יצא כלום מחום האש. ומפני שזה הנקב הוא פעם סתום ופעם פתוח יקרא עין שהמשילוהו לעין אשר תפתח ותסגר. ואין ספק שעצם התנור והכירה יש לו קצת עובי. ואמר שאם היה השרץ בזה הנקב תחת עובי דופן התנור או הכירה התנור טהור מפני שזה השרץ לא הגיע באויר התנור אלא באויר זה הנקב לבד. ואם היה בעובי גג זה הנקב רצה לומר בעובי חרסי התנור בבנינו טפח על טפח והיה כזית מן המת תחת זה הטפח על טפח כלומר בתוך עין התנור הנה עין התנור כבר נטמא וכן כל התנור לפי שטפח על טפח מביא את הטומאה לפי שהוא אוהל כמו שיתבאר באהלות ס) ומפני שכזית מן המת הוא תחת אוהל וזה האהל פתוח לאויר התנור נטמא התנור וזה ענין אמרו הכל טמא. וזה הדין בעצמו בכירה ובכופה.

ח נמצא מקום הנחת העצים. ר' יהודה אומר מן השפה החיצונה ולפנים טמא. וחכמים אומרים משפה הפנימית ולחוץ טהור. ר' יוסי אומר מכנגד שפיתת הקדירה ולפנים טמא מכנגד שפיתת הקדירה ולחוץ טהור. נמצא מקום ישיבת הבלן. מקום ישיבת הצבע. מקום ישיבת של שולקי זתים טהור. אין טמא אלא מן הסתומה ולפנים:

אלכלאם פי הדה אלהלכה הו פי אלכירה. פקאל אן אדא נמצא השרץ מקום הנחת העצים והו אלמוצע אלדי ירמי מנה אלנאר מן אספל אלמוקדה מן אלחרף אלבראני אלי דאכל אלכירה טמא פיכון חכם גלט אלכירה עגד רבי יהודה כחכם דאפלהא. ואלחכמים יקולון מן אלחרף אלדאכלי

הדבור בואת ההלכה הוא בכירה. ואמר אם נמצא השרץ מקום הנחת העצים והוא המקום אשר ממנו ישליכו האש משפל המוקד מן השפה החיצונה אל תוך הכירה טמא ויהיה דין עובי הכירה לפי דעת רבי יהודה כדין תוכה. וחכמים אומרים מן השפה הפנימית ולחוץ טהור לפי שדין עובי

אליכארג הכירה

ס) שם.

אלי נארג טאהר לאן חכם גלט אלכירה ענדהם כחכם נארנאא. ישיבת הבלן אלמוצע אלדי יגלם פיה אלחמאמי אלדי יחמי אלמא. וקולה אין טמא אלא מן הסתומה ולפנים יעני אלבניאן אלמקבי אלדאיר באלקדר אלי דאכל. אמא אלסטה אלטאהר מתל אלמוצע אלדי יגלם פיה אלצנאע ללצבג ואלטבך פי תלך אלקדור אדא וגד הנאך שרץ פלים ינתגם אלמסתוקד. והלכה כחכמים.

הכירה לפי דעתם כדין ברו. ישיבת הבלן המקום אשר ישב בו הבלן המחמם המים. ואמרו אין טמא אלא מן הסתומה ולפנים רצה לומר מהבנין הכפוף אשר סביב הקדירה ולפנים. אבל השטה הנראה כמו המקום אשר ישב בו האומנים לצבוע ולשלק באלו הקדירות אם נמצא שם שרץ לא יטמא המוקד. והלכה כחכמים.

ט כור שיש בו בית שפיחה טמא. ושל עושי זכוכית אם יש בו שפיחה טמא.
כבשן של סיידין ושל וגגין ושל יוצרים טהורה פורנה אם יש לה ליזבין טמאה. רבי יהודה אומר אם יש לה אסטגיות. רבן גמליאל אומר אם יש לה שפיות:

כור אלמוצע אלדי יעמל לתסבך פיה אלמסבוכאת מתל אלדהב ואלפצה ואלחדיד וגירהא והי לפטה עבראניה כור הברזל בכור עוני. ופורנה פרן מן פכאר. אסטגיות קבב יעני אן יכון עליה אקבא עלי שכל אלאפראן אלמבניה. וספיות האשיה רקיקה ואין הלכה כר׳ יהודה ולא כרבן גמליאל.

כור הוא המקום הנעשה להתיך בו המתכות כמו הזהב והכסף והברזל וזולתם והיא מלה עברית כור הברזל[ח] בכור עני ג). ופורנה פורני מחרם. אסטגיות כיפות רצה לומר שתהיה עליו כפיפה על תבנית הפורניות הבנויות. ושפיות שפה דקה. ואין הלכה כרבי יהודה ולא כרבן גמליאל.

י מגע טמא מת שהיו אבלין ומשקין לתוך פיו הבנים ראשו לאויר התנור טהור טמאהו. וטהור שהיה אוכלין ומשקין לתוך פיו והבנים ראשו לאויר התנור טמא נטמאו. היה אוכל דבילה בידים מסואבות. הבנים ידו לתוך פיו ליטול את הצרור. רבי מאיר מטמא ורבי יהודה מטהר. רבי יוסי אומר אם הפך טמא אם לא הפך טהור. היה פונדיון לתוך פיו רבי יוסי אומר אם לצמאו טמא:

קד קדמנא פי צדר הדא אלסדר ובינא אן כל ולד הטמאות אינו מטמא כלים אלא משקה נטמא משקה טמאן הרי זה אומר מטמאיך לא טמאוני ואתה טמאתני. וסיבין דלך פי תאמן פרה. וקד עלמת אן טמא מת הו אב הטומאה ואלאנסאן אלדי ינצם בטמא מת והו אלדי יסמי מגע טמא מת הו ולד טומאה פלים ינגם אלתנור ולא גירה מן אלכלים באנצמאמה בהא לכנה ינגם אלמשקין ותלך אלמשקין תנגם אלכלים כמא אצלנא. וקד תקדם פי תאני הדה אלמסכתא אן כלי חרש ינתגם מן אוירו פקט וינגם אלאכלין ואלמשקין

כבר הקדמנו בפתיחת זה הסדר ובארנו שכל ולד הטומאות אינו מטמא כלים אלא משקה נטמא משקה טמאן הרי זה אומר מטמאיך לא טמאוני ואתה טמאתני. ויבואר זה בפרק שמיני ג) מפרה. וכבר ידעת שטמא מת הוא אב הטומאה והאדם אשר יגע בטמא מת והוא אשר יקרא מגע טמא מת הוא ולד הטומאה ולא יטמא התנור ולא זולתו מהכלים כשיגע בהן אבל יטמא משקין ואלו המשקין יטמאו הכלים כמו שהשרשנו. וכבר קדם בשני ד) מזאת המסכתא שכלי חרס יטמא מאוירו לבד ויטמא

ח) מלכים א׳ ח׳ נ״א. ג) ישעיה מ״ח י׳ ג) מ״ב. ד) מ״א.

ואלמשקין בחצולהא פי אוירו איצ̇א ואן לם תנצ̇ם בג̇רמה פלד̇לך אן כאנת משקין פי פם הד̇א אלד̇י הו ראשון לטומאה והכנים ראשו לאויר התנור אנג̇סה בחצול אלמשקין שבפיו אלתי הי משקין טמאין פי אויר התנור. וקפיצת פיו לים תציל לאן לו כאנת אלטומאה תחת צמיד פתיל וחצלת פי אויר התנור אנג̇סתה כמא תקדם פי הד̇א אלפרק. וכד̇לך אד̇א כאן אלתנור טמא והכנים ראשו אדם טהור לאוירו ופי פמה אכלין ומשקין טהורין אנתג̇סת לחצולהא פי אויר כלי חרש הטמא ולים כונהא פי פמה יקום להא מקאם צמיד פתיל ותתכ̇לץ מן אן תנתג̇ס. ופי תוספת כלים קאלוא הכל מצילין מיד כלי חרש אפילו כלי גללים כלי אבנים כלי אדמה חוץ מן האדם כיצד טהור שהיו אכלין ומשקין בתוך פיו והכנים ראשו לאויר תנור טמא נטמאו. ואעלם אן קולה פי אלפצל אלאול אכלין ומשקין לים מענאה אכלין או משקין לאן אכלים טמאין לא תנג̇ס אלכלים כמא בינא פי צדר הד̇א אלסדר ואנמא תנא רישא משום סיפא לאן קולה פי אלפצל אלת̇אני אכלין ומשקין יריד בה אכלין או משקין לאן כלי טמא ינג̇ס אלאכלין וינג̇ס אלמשקין כמא תקדם ביאנה. וקד בינא פי צדר הד̇א אלסדר איצ̇א אן ידים טמאים תנג̇ס אלמשקין ותלך אלמשקין תנג̇ס אכלין של תרומה ובינא אן לא ינתג̇ס וינג̇ס מן סאיר אלמאיעאת גיר שבעה משקין ותולדותיהן ואן אללעאב ואלבזאק מן תולדות המים. וסיתבין ד̇לך כלה באצולה ופרועה פי מסכת מכשירין. והנאך יתבין אן משקין טמאין תכשיר ותטמא מעא ואן אלהכשר מן שרוטה אן יכון באכ̇תיאר צאחב אלפירות. אמא אן אבתל̇ת אלאכלין בגיר קצדה פליסת מוכשרין לטומאה. פלהד̇ה אלאצול כלהא קאל אן אד̇א כאן יאכל שריחה̈ תין של תרומה צ̇רורה̈ כמא אצלנא ומד ידה לינזע חג̇ר או נחו ד̇לך מן פמה פקד אנתג̇ס אללעאב אלד̇י פי פמה אלמתג̇לב ענד אלמצ̇ג בידה אלמנג̇וסה̈ ואנתג̇סת אלשריחה̈ של

וְטמא האוכלים והמשקים בהגעתם באוירו גם כן אף על פי שלא נגעו בגופו ולזה אם היו משקים בפי זה האדם אשר הוא ראשון לטומאה והכנים ראשו לאויר התנור טמאהו בהגעת המשקים שבפיו אשר הן משקין טמאין באויר התנור. וקפיצת פיו לא תציל לפי שאפילו אם הטומאה תחת צמיד פתיל והגיעה באויר התנור תטמא אותו כמו שקדם בזה הפרק. וכן אם היה התנור טמא והכנים אדם טהור ראשו לאוירו ובפיו אוכלים ומשקים טהורים יטמאו בהגעתם לאויר כלי חרס הטמא והיותם בפיו לא יעמוד להם במקום צמיד פתיל להצילם מליטמא. ובתוספת כלים[4] אמרו הכל מצילים מיד כלי חרס אפילו כלי גללים כלי אבנים כלי אדמה חוץ מן האדם כיצד טהור שהיו אוכלים ומשקים לתוך פיו והכנים ראשו לאויר תנור טמא נטמאו. ודע שאמרו בראש ההלכה אוכלין ומשקין אין ענינו אוכלים או משקים לפי שהאוכלים טמאים לא יטמאו הכלים כמו שבארנו בפתיחת זה הסדר ולא תנא רישא אלא משום סיפא לפי שאמרו בהחלק השני מזאת ההלכה אוכלין ומשקין ירצה בו אוכלין או משקין לפי שכלי טמא יְטמא האוכלין ויטמא המשקין כמו שקדם ביאורו. וכבר בארנו בפתיחת זה הסדר גם כן שידים טמאות יטמאו המשקים ואלו המשקים יטמאו האוכלים של תרומה ובארנו שלא יְטמאו ולא יְטמאו מכל משקין אלא שבעה משקין ותולדותיהם ושהריר והרוק מתולדות המים. ויתבאר כל זה עם שרשיו וענפיו במסכת מכשירין[3]. ושם יתבאר שמשקין טמאין יכשירו ויטמאו יחד ושמתנאי ההכשר שיהיה ברצון בעל הפירות. אבל אם נתלחלחו האוכלין שלא לרצונו אינם מוכשרין לטומאה. ולפי אלו השרשים כולם אמר שאם היה אוכל חתיכת דבילה וזה בהכרח של תרומה כמו שהשרשנו ופשט ידו להסיר הצרור או הדומה לזה מפיו הנה כבר נטמא הרוק אשר

---

4) בבא קמא פרק ז׳ ה׳. 3) פ״א מ״א.

של תרומה בדלך אללעאב. הדא מדהב ר׳ מאיר. ור׳ יהודה יקול אד ולים קצדה אן ינצם באללעאב בל אנראג אלחגר פקט פלים תנתגם אלשריחה לאנה שבה הכשר שלא לרצונו. ור׳ יוסי יקול אן אקלב אצבעה פי פמה פקד אנגם אללעאב ואנתגסת אלדבילה ואן לם יעמל גיר אנראג אלחגר פקט פאלדבילה טאהרה. וכדלך אן כאן פונדיון והו נצף דרהם פי פמה ומד ידה לאנראגה וכאן פי פמה אכלין של תרומה אן כאן נעל פי פמה דלך אלנצף דרהם לאזאלה אלעטש פקד אנתגם אלטעאם בדלך אללעאב אד ובקצד מנה תגלב אללעאב לפמה לאן הדה הי עלה כון אלדראהם פי פם אלאנסאן תסכן אלעטש לאנה ינגלב אללעאב לפמה. והלכה כר׳ יוסי.

אשר בפיו הנמשך[ס]) בעת הלעיסה בידו המסואבת ונטמאת הדבילה של תרומה בזה הרוק. זאת סברת רבי מאיר. ורבי יהודה אומר אחר שאין כונתו שיגע ברוק אלא שיוציא הצרור בלבד לא תטמא הדבילה לפי שהוא כמו הכשר שלא לרצונו. ורבי יוסי אומר שאם הפך אצבעו בפיו כבר טימא הרוק ונטמאה הדבילה ואם לא עשה כן אלא הוציא את הצרור בלבד הדבילה טהורה. וכן אם היה פונדיון והוא חצי דרהם בפיו ומשך ידו להוציאו והיו בפיו אוכלים של תרומה אם שם בפיו זה החצי דרהם לשבור את צמאו נטמא האוכל בזה הרוק לפי שבונתו היתה למשך הרוק לפיו כי כונת היות הדרהם בפי האדם היא לשבור הצמא מפני שהרוק ימשך לפיו. והלכה כרבי יוסי.

יא האשה שנטף חלב מדדיה ונפל לאויר התנור טמא שהמשקה מטמא לרצון ושלא לרצון. היתה גורפתו והכת הקוץ ויצא ממנה דם או שנכוות ונתנה אצבעה לתוך פיה נטמאת.

קד בינא פי צדר הדא אלסדר קולה פי מסכת טבול יום ושאר כל הטמאין משקין היוצאין מהן כמשקין שהוא נוגע בהן ובינא אן משקין טמאין תטמא כלים. וסיבין פי אול מכשירין אן משקין טמאין מטמאין לרצון ושלא לרצון יעני אנא לא נחתאג אן תנצם באלשי אלדי תנגסה בקצד ואראדה מתל אלהכשר פלדלך אדא כאנת אמראה נדה או זבה או גיר דלך מן אלטמאות וקטר לבן מן תדיהא פי אלתנור ואן כאן דלך בגיר קצד בלא שך פאן אלתנור קד אנתגם להצול משקין טמאין פיה. תם עכם אלמסאלה והו אן יכון אלתנור טמא ואלמראה טאהרה פעגד מא אנרגת רמאד אלתנור אנגרה אצבעהא וסאל דמהא פקד אנתגם דלך אלדם וצאר משקין טמאין בכונה פי אויר התנור הטמא ועגד מא תמתץ דלך אלדם ינגסהא נגאסה משקין טמאין והו מעני קולה נטמאת יעני אנהא תנגם אלתרומה אלתי פי פמהא. וכדלך אדא אכתוי ידהא ומצתהא לאן ידהא אנתגסת באויר התנור

כבר בארנו בפתיחת זה הסדר אמרו במסכת טבול יום[ג]) ושאר כל הטמאים המשקים היוצאים מהם כמשקין שהוא נוגע בהן ובארנו שמשקין טמאין יטמאו כלים. וכן נבאר בראשון[ג]) ממכשירין שמשקין טמאין מטמאין לרצון ושלא לרצון רצה לומר שלא יצטרך שיגעו בדבר אשר יטמאו בכונה וברצון כמו ההכשר ולזה אם היתה אשה נדה או זבה או זולת זה מהטמאות ונטף חלב מדדיה בתנור אף על פי שהיה זה שלא לרצון בלא ספק התנור יטמא בהנעת המשקין טמאין בו. אחר זה הפך הענין והוא שהתנור טמא והאשה טהורה אם בעת שהוציאה אפר התנור הוכה אצבעה ונטף דמה כבר נטמא וה הדם ונהיה משקין טמאין בהיותו באויר התנור הטמא ובאשר תמצה זה הדם יטמא אותה טומאת משקין טמאין והוא ענין אמרו נטמאת רצה לומר שהיא תטמא התרומה אשר בפיה. והוא הדין אם נכוית ידה ומצתה ידה מפני שידה נטמאה באויר התנור הטמא כמו שיתבאר

בשלישי

ס) בהעתקה הנדפסת הגובר; והיתה נוסחתו אלטתגלב בלא נקודה על הגימל. ג) פ״ב מ״א. ג) מ״א.

השמא כמא יבין פי תאלת ידים וצארת ידהא ידים מסואבות וענד מא תדכלהא פי פמהא תנגס לעאבהא ויציר משקין טמאין וינגס שלא לרצון כמא תקדם. והדא הו גרצה פי קולה נטמאת אד ליס ינתגס אלאנסאן כלה במשקין טמאין בנגיעה כמא בינא ואוצחנא פי צדר הדא אלסדר וסיזדאד דלך ביאן.

בשלישי ס) מידים והיתה ידה ידים מסואבות ובעת שהכניסה ידה בפיה תטמא את רוקה ויהיה משקין טמאין ויטמא שלא לרצון כמו שקדם. וזהו כונתו באמרו נטמאת שלא ישמא האדם כולו במשקין טמאין בנגיעה כמו שבארנו ופירשנו בפתיחת זה הסדר ועוד אוסיף בזה ביאור.

פרק תשיעי.

א מחט או טבעת שנמצאו בנחשתו של תנור נראין אבל לא יוצאים אם אופה את הבצק והוא נוגע בהן טמא. באי זה בצק אמרו בבצק חבינוני. נמצאו בטפילת התנור מוקף צמיר פתיל בטמא טמאין ובטהור טהורים. נמצאו במגופת החבית מצדיה טמאים מכנגד פיה טהורים נראין בתוכה אבל לא לאוירה טהורין. שוקעים בתוכה ותחתיהם כקליפת השום טהורים:

אדא כאנת אברה או כאתם טמאין במת אלתי הי מן אבות הטמאות כמא קדמנא והי תנגס כלי חרש כמא בינא פי אלצדר תם ונדנא תלך אלכאתם או אלאברה פי ארץ אלתנור ותטהר הנאך לכנהא גיר נאתיה ולא מרתפעה פי הוא אלתנור לאנהא לו כאנת נאתיה מרתפעה עלי סטח ארץ אלתנור לאנגסתה פאן כאן טהורהא פי חיז אדא אלזק בדלך אלמוצע ענין מעתדל אלקואם לא נפיף מן חית אן יסיל פי אלמואצע אלמתטאמנה ולא שדיד מן חית לא ילזק בגרם אלתנור בל יבעד ענה ואנצם הדא אלעגין בדלך אלשי אלטאהר מן אלאברה או אלכאתם פאן אלתנור קד אנתגס בחצול מחט טמאה שהיא טמא מת פי דאכלה. תם אנד פי פקה אגר והו אן תכון אברה או כאתם טאהרה ותכון פי נפס אלתלבים אלדי ילבס עלי שקף אלתנור ואלטין עליהא ותחתהא וכאן אלתנור מוקף צמיר פתיל ונתון באהל המת פאן אנתגס אלתנור בנמלתה פקד אנתגסת אלאברה או אלכאתם אלתי פי דאכלה פי טי אלבניאן. ואן כאן אלתנור לם ינתגס כל כלצה דלך אלצמיר פתיל אד כאן עלי מא ינבני פאן תלך אלכאתם או אלאברה איצא טאהרה ולם תנתגס באהל המת אד הי פי נפס אלבניאן ודלך אלבניאן כלה טאהר לכון אלתנור מוקף צמיר פתיל. וכדלך איצא אן כאנת כאבית

אם היה מחט או טבעת טמאין במת שהם מאבות הטומאות כמו שהקדמנו והם יטמאו כלי חרס כמו שבארנו בפתיחה ואחר זה מצאנו זאת הטבעת או המחט בקרקע התנור ונראין שם אבל אינן בולטין ואינן עולין באויר התנור כי אילו היו בולטין עולים על שטח קרקע התנור יטמאוהו אם הם נראין באופן שאם הדביק בזה המקום בצק בינוני שאינו רך עד שיגר במקומות הנמוכות ולא קשה עד שלא ידבק בעצם התנור אבל ירחק ממנו ונגע זה הבצק בזה המחט או הטבעת הנראים הנה התנור נטמא בהנעת המחט הטמאה שהיא טמא מת בתוכו. עוד התחיל לעיין בדין אחר והוא שהטבעת או המחט טהורים ויהיו בעצם הטפילה שהיא על חרסי התנור והטיט עליהם ותחתיהם והיה התנור מוקף צמיר פתיל ונתון באהל המת אם נטמא התנור בכללו נטמאו הטבעת או המחט אשר בתנור בתוך טפילת הבנין. ואם לא נטמא התנור אבל הצילהו זה הצמיד פתיל לפי שהיה כראוי הרי זאת הטבעת או המחט גם כן טהורין ולא נטמאו באהל המת מפני שהיו בנוף הבנין וזה הבנין כולו טהור להיות התנור מוקף צמיר פתיל. וכמו זה גם כן אם היתה חבית באהל המת ופיה סתום בטיט אשר הוא צמיר פתיל כמו שיתבאר והיתה מחט טהורה או טבעת בזה

הטיט

פי

ס) מ״א.

פי אהל המת ופמהא מגלק בטין אלדי הו צמיד פתיל כמא סיבין וכאנת אברה טאהרה או נאתם פי דלך אלטין אלדי סד בה פם אלנאביה אן כאנת תלי גואנב אלנאביה פהי טמאים אד גואנב אלנאביה לא תחתאג טין והדה במנזלה מן כאן יגעל אלאברה עלי שקף אלנאביה וילזק עליהא טין אלתי תנתגם כמא יבין. ואן כאנת תלי פם אלנאביה פהי טאהרה ובשרט אן תכון פי נפס אלטין. אמא אן כאנת תטהר עלי סטה אלגטא ממא ילי דאכל אלנאביה פינבני אלא תכון נאתיה עלי סטה אלגטא חתי תציר פי הוא אלנאביה. אמא אן כאנת בארזה אלי דאכל אלנאביה האצלה פי הואהא פהי מנגוסה אעני אלאברה או אלנאתם אלא אן כאן עליהא חגאב מן טין יחגב בינהא ובין הוא אלנאביה ולו כאן פי גאיה אלרקה מתל קשרה תומה. ועלה כונהא טמאים אדא כאנת שוקעים בתוכה לאנהא תציר כלים פי דאכל אלנאביה ואלנאביה מוקפת צמיד פתיל. וסיבין לך פי אלפרק אלדי בעד הדא אן כלים המוקפין צמיד פתיל באהל המת לא תגלין מא דאכלהא מן אלכלים אלא ינתגם כל מא פי דאכלהא מן אלכלים הטיט אשר נסתם בו פי החבית אם היו מצד דפני ההבית הן טמאין כי דפני החבית לא יצטרכו לטיט וזה כאילו שם אדם אחר המחט על חרסי החבית והדביק טיט על המחט אשר תיטמא כמו שיתבאר. ואם היו מצד פי החבית הם טהורים ובתנאי שיהיו בנוף הטיט. אבל אם הם נראים על שטה המגופה מצד תוך החבית הנה ראוי שלא יהיו בולטים על שטה המגופה עד שיהיו באויר החבית. אולם אם הם יוצאים אל תוך החבית ומגיעים באוירה הם טמאים רצה לומר המחט או הטבעת אלא אם יש עליהם מסך מטיט המבדיל ביניהם ובין אויר החבית אף על פי שהמסך בתכלית הדקות כקליפת השום. וטעם היותן טמאין כאשר הם שוקעין בתוכה לפי שנהיו כלים שבתוך החבית והחבית מוקפת צמיד פתיל. ויתבאר לך בפרק שאחר זה[ב]) שכלים המוקפים צמיד פתיל באהל המת לא יצילו מה שבתוכן מהכלים אבל יטמא כל מה שבתוכם מהכלים חוץ מכלי חרס לבדם. וכבר בארנו טעם זה בעדיות[ג]). ונבאר אותו גם כן בפרק שאחר זה.

גיר כלי חרש פקט. וקד בינא עלה דלך פי עדיות וסנבינהא איצא פי אלפרק אלדי בעד הדא.

ב חבית שהיא מליאה משקין טהורין ומניקית בתוכה ומוקפת צמיד פתיל ונתונה באהל המת בית שמאי אומרים החבית והמשקין טהורין ומניקית טמאה ובית הלל אומרים אף מניקית טהורה. חזרו בית הלל להורות כדברי בית שמאי:

מניקית אלמצאצה. ודלך אן יתקב פי גנב אלנאביה תקבה ותדכל פי תלך אלתקבה טרף הדה אלאלה אלתי נסמיהא נחן אלמצאצה באלמגרב וימין בפמה אלטרף אלאכר פינגדב אלמא אלדי פי אלנאביה. וקד תעמל הדה אלאלה מן קצב ומן פכאר ומן זגאג והי הנא מן פכאר. ואלכלאם כלה בין.

מניקית כלי המציצה. וזה שיעשו נקב בדופן החבית ויכניסו בזה הנקב קצה זה הכלי אשר נקראהו אנחנו אלמצאצה בארץ המערב וימוצו בפיהם הקצה האחר וימשכו המים אשר בחבית. ויעשו זה הכלי מקנה ומחרם ומזכוכית והוא כאן מחרם. והמאמר כולו מבואר.

ג השרץ שנמצא למטה מנחשתו של תנור טהור שאני אומר חי נפל ועכשיו מת. מחט או טבעת שנמצאו למטה מנחשתו של תנור טהור שאני אומר שם היו עד שלא בא התנור. נמצאו באפר מקלה טמא שאין לו במה יתלה:

חי נפל ועכשיו מת יעני בעד חצולה למטה מנחשתו פלים הו פי אויר התנור. וקד

עלמת

חי נפל ועכשיו מת רצה לומר אחר הגעתו למטה מנחושתו של תנור והוא אינו

באויר

ב) מ"א. ג) פ"א מי"ד.

עלמת אן אלתנאניר ואלמסתוקראת אנהא אנמא תטמא מאוירן לאנהא וכלי חרש שיא ואחדא אד הו טין מטבוך. פאן כאנת הדה אלכאתם או אלאברה אלמנגומה באלמת פי אלארץ תם רכב אלתנור עלי דלך אלמוצע פאלתנור טאהר אד ולם תהצל פי הואה. אמא אן וגד הדא אלכאתם אלמנגום או אלאברה פי אלרמאר אלדי אנרג מן אלמסתוקר פלא שך אן אלתנור טמא לאן עלי אי וגה לא יתמכן אלא אן הדה אלטבעת או אלמחט הצלת פי אויר התנור ואנגסתה והדא הו קולה שאין לו במה יתלה.

באויר התנור. וכבר ידעת שהתנורין והמוקדין הם יטמאו רק מאוירן לפי שהם וכלי חרס דבר אחד מפני שהוא טיט מבושל. ואם היתה זאת הטבעת או המחט הנטמאות במת בארץ ואחר כך הניחו התנור על זה המקום התנור טהור לפי שלא הניעו באוירו. אולם אם נמצאה זאת הטבעת הטמאה או המחט באפר אשר הוציאוהו מן המוקד התנור טמא בלא ספק לפי שאי אפשר על איזה אופן שלא הניעו זאת הטבעת או המחט באויר התנור ושימאוהו וזהו אמרם שאין לו במה יתלה.

ד ספוג שבלע משקין טמאין ונגוב מבחוץ ונפל לאויר התנור טמא שסוף משקה לצאת. וכן חתיכה של לפת ושל גמי רבי שמעון מטהר בשני אלו:

קד שרחנא אן ספוג צופה אלבחר ובינא אן משקין טמאין תנגס אלכלים וכדלך תנגס כלי חרש ואלתנור בחצולהא פי הואה. ואין הלכה כר׳ שמעון.

כבר פירשנו שספוג הוא ספוג הים ובארנו שמשקין טמאין יטמאו הכלים וכן יטמאו כלי חרס והתנור בהגעתם באויר. ואין הלכה כרבי שמעון.

ה חרסין שנשתמש בהן משקין טמאין ונפלו לאויר התנור והוסק התנור טמא שסוף משקה לצאת וכן בגפת חדשה אבל בישנה טהור. ואם ידוע שיוצא ממנה משקין אפילו לאחר שלש שנים נטמא.

גפת תניר אלויתון אלבאקי בעד גרוג אלזית מנה. ואלכלאם כלה בין.

גפת הוא פסולת הזתים הנשארת אחר יציאת השמן מהם. והמאמר כולו מבואר.

ו הגפת והזוגין שנעשו בטהרה והלכו עליהם טמאים ואחר כך יצאו מהן משקין טהורין שמתחלתן נעשו בטהרה. כוש שבלע את הצנורה מלמד שבלע את הרכבן לבינה שבלעה את הטבעת והיו טהורים נבנסו לאהל המת נטמאו. הסיטן הזב נטמאו נפלו לאויר התנור טמאוהו נגע בהן כבר של תרומה טהור.

זוגין גמע זג והו קשר אלענב. וכוש אלמגול ופי טרפה חדידה מעוגה אלטרף והי אלתי תתסמי צנורה. ומעני קולה בלע את הצנורה הו אן ידכל אלחדיד אלדי פי טרף אלמגול בגמלתה פי נפס אלעוד ויגתמע אלעוד עליה מן פוק חתי יכון אלחדיד כלה מכפי פי נפס אלמגול. ומלמד הו עצא מן עוד ופי טרפה איצא חדיד מסמר תנקי בה אלמחארת ענד אלחרת מן אלתראב אלדי ימלאהא ולדלך תסמי מלמד הבקר. וקיל אנהא תמשי בה עלי

זוגין קבוץ זג והוא קליפת הענבים. וכוש הפלך ובקצהו ברזל שקצהו מעוקם והוא אשר יקרא צנורה. וענין אמרו שבלע את הצנורה הוא שיכנס הברזל כולו אשר בקצה הפלך בגוף העץ ויתקבץ העץ עליו מלמעלה עד שיהיה הברזל כולו טמון בעצם הפלך. ומלמד הוא מקל מעץ ובקצהו גם כן ברזל כמו מסמר אשר ינקו בו המחרשת בעת החרישה מהעפר אשר ימלא אותה ולזה תקרא מלמד

אלטריק

הבקר

אלטריך אלמסתקימה׃ חתי לא תמשי אלבקר פי גיר טריקה ולדלך תסמי מלמד. ודלך אלהדיד אלדי פי טרפה יתסמי דרבן ונמעהא דרבונות דברי חכמים כדרבונות. ולבינה שבלעה את הטבעת הי אן יחצל נאתם פי טין אלטובה׃ ותטבך ואלנאתם דאנלהא. פיקול אן הדה אלכלים ואן כאנת מדפונה׃ פי דאנל אלעוד או אלטין כמא וצף׃ פאנהא תנתגם באהל המת אן כאנת טאהרה׃ ותנגם כלי חרש אדא חצלת פי הואה אדא כאנת מנגוסה׃ ותנתגם איצא בהיסט הזב כמא יבין פי זבים אן גמיע אלאשיא אלתי ימילהא אלזב ואן לם ינגם בהא פהו ינגסהא. ثם קאל אן אדא אנגם כבר של תרומה בתלך אלאעואד או אלאנורה׃ אלתי פי דאנלהא כלים טמאים פלים ינתגם לאן לא תנתגם אלתרומה אלא באן ינגם מנהא אלשי אלדי ינגסהא גרם בגרם. וקולה של תרומה מבאלנה׃ פי כונהא לא תנגם ולו כבר של תרומה אלדי ינתגם בשני לטומאה לאנא לא ננזל הדא אלעוד אלמחיט באלחדיד אלטמא מנזלה׃ ראשון לטומאה ולא שני ומע כון הדה אלחדאיד אב הטומאה אד והי מחגובה׃ כמא פרץ׃ ואנמא אנגסת אלתנור לכונה מיטמא מאוירו ולו כאנת אלטומאה מסתורה׃ כמא תבין פי אלפרק אלדי קבל הדא.

הבקר[ה]). ויש אומרים שיוליכו בו הבקר על הדרך הישרה עד שלא ילכו בזולת דרכם ולזה יקרא מלמד. וזה הברזל אשר בקצהו יקרא דרבן וקבוצו דרבונות דברי חכמים כדרבונות[ז]). ולבינה שבלעה את הטבעת הוא שתגיע הטבעת בטיט הלבינה ותתבשל והטבעת בתוכה. ואמר שאלו הכלים אף׃ על פי שהן טמונים בתוך העין או הטיט כמו שסיפר ישמעאל באהל המת אם היו טהורים וישמעאל כלי חרס אם הגיעו באוירו והן טמאין. וישמעאל גם כן בהסיט הזב כמו שיתבאר בזבים ג) שכל הדברים אשר יטה אותן הזב אף׃ על פי שלא יגע בהן הוא ישמעאל. עוד אמר אם נגע בכר של תרומה באלו העצים או הלבינים אשר בתוכם כלים טמאים לא יטמא לפי שלא תיטמא התרומה אלא כשיגע בה דבר אשר יטמא אותה עצם בעצם. ואמרו של תר ומה הוא להפלגה שלא יטמאו אפילו כבר של תרומה אשר יטמא בשני לטומאה מפני שאנחנו לא נשים זה העין המקף הברזל הטמא במדרגת ראשון לטומאה ולא שני ואף׃ על פי שאלו הכלי ברזל אב הטומאה מפני שהם טמונים כמו שהנחנו ולא יטמאו התנור אלא לפי שהוא מיטמא מאוירו ואף׃ על פי שהיתה הטומאה נסתרת כמו שהתבאר בפרק אשר לפני זה.

ז סרידה שהיא נתונה על פי התנור מוקף צמיד פחיל נסדק מן התנור לסרידה שעורו מלא פי מרדע שלא נכנס רבי יהודה אומר נכנס. נסדקה סרידה שעורו מלא פי מרדע נכנס רבי יהודה אומר שלא נכנס. היה עגול אין רואין אותו ארוך אלא שעורו מלא פי מרדע נכנס:

נסדק מן התנור לסרידה אן ינשק מן גרם אלתנור פי ארתפאעה חתי אלי אלשבכה׃ אלתי עלי פמה. ולא תטן אן קולנא פי סרידה שבכה׃ אנהא שבכה׃ ניוט ואנמא הי לוח בסיט מן פכאר מעין. וסיבין לך אן מלוא פי מרדע הו טפה. ומרדע הו אלעוד אלדי יסמי איצא מלמד וירכב אלחדיד פי טרפיה פי אלטרף אלואחד חדידה׃ האדה׃ אלטרף והי אלתי תסמי דרבן ופי אלטרף אלתאני חדידה׃ ידכל טרף

נסדק מן התנור לסרידה שנסדק מעצם התנור בגבהו עד השבכה אשר על פיו. ולא תחשוב שבאמרנו בסרידה סבכה שהיא רשת חוטין אבל היא לוח פשוט מחרם מנוקב. ויתבאר לך[ד]) שמלא פי מרדע הוא טפח. ומרדע הוא העין הנקרא גם כן מלמד ויתחבו הברזל בשני קצוותיו בקצה האחד ברזל חד הקצה וזהו אשר יקראו דרבן ובקצהו השני ברזל יכנס בו קצה העין

אלעוד ודומה

ה) שפטים ג׳ ל״א. ז) קהלת י״ב י״א. ג) פ״ג מ״א. ד) פ״ז מ״ח.

אלעוד פיהא שבה סן אלרמה והי תסמי חרחור [ומרדע הו אלעוד אלתי תרכב סכה אלחדיד פי טרפה ותקלב בה אלארץ ללחרת]. ומעני שלא נכנם הו אן ינטבק אלמרדע עלי אלשק ויכון מתלה סוי. ונכנם אן יכון אכבר מן דלך מן חית ידכל אלמרדע מן דלך אלשק. ואין הלכה כר׳ יהודה.

ודומה לשן הרומה והוא יקרא הרחור. [ומרדע הוא העץ אשר ירכיבו בקצהו את של ברזל והופכין בו האדמה להרישה]ב). וענין שלא נכנם הוא שהמרדע מקביל אל הסדק ויהיה כמוהו בשוה. וענין נכנם שיהיה גדול מזה באופן שיכנס המרדע בזה הסדק. ואין הלכה כרבי יהודה.

ח תנור שניקב מעינו שעורו מלא כוש נכנם ויוצא דולק רבי יהודה אומר שלא דולק. ניקב מצדו שעורו מלא כוש נכנם ויוצא שלא דולק רבי יהודה אומר דולק. ר׳ שמעון אומר מן האמצע נכנם מן הצד אינו נכנם. וכן היה אומר במגופת החבית שניקבה שעורה מלא מיצה שניה של שיפון. מן האמצע נכנם מן הצד אינו נכנם. וכן היה אומר בחצבים גדולים שנקבו שעורם מלא מיצה שניה של קנה מן האמצע נכנם מן הצד אינו נכנם. במה דברים אמורים בזמן שנעשו ליין אבל אם נעשו לשאר משקין אפילו כל שהן טמאים. במה דברים אמורים בזמן שלא נעשו בידי אדם אבל אם נעשו בידי אדם אפילו כל שהן טמאים. ניקבו העשוי לאכלים שעורו בזיתים העשוי למשקים שעורו במשקים. העשוי לכך ולכך מטילים אותו לחומרו בצמיד פתיל ובכונם משקה.

הדה אלשיעורין הי למעני אן לא יפידה צמיד פתיל אלדי יכון עלי הדא אלתנור או אלחבית או אלדן אלכביר. ואן כאן אקל מן הדא אלתקב פלא יסאל ענה ויתכלין אלשי אלדי פיה בצמיד פתיל. וקד בינא מעני קולה נכנם ואינו נכנם. תם קאל אם נעשו בידי אדם אפילו כל שהן טמאין יעני אנה אן גא להדה אלחצבים גדולים אלמוקפת צמיד פתיל ותקב פיהא אי מקדאר כאן פאנהא תנתגם באהל המת ולא יפידהא דלך אלצמיד פתיל אד ותקבהא בקצד. תם רגע אלי סאיר אלאואני פקאל אנהא אדא אנתקבת והי מוקפת צמיד פתיל העשוי לאכלים מנד ינתקב במוציא זית ינתגם כל מא פי דאכלה ועלי אנה מוקף. והעשוי למשקין מנד ינתקב בכונם משקה. ואן כאן עשוי לאכלים ולמשקין מטילין אותו לחומרו בצמיד פתיל ובכונם משקה יעני אנה מנד ינתקב בכונם משקה ינתגם ואן כאן הו מוקף צמיד פתיל ולא יבלין מא פי דאכלה. והדא אלכלאם לים ינאקין אלאצל אלדי תבין פי גמר שבת והו אן כלי חרש יציל בצמיד פתיל עד שיפחות

אלו השיעורים הם לענין שלא יועיל בו צמיד פתיל אשר על זה התנור או החבית או על החצב הגדול. ואם היה הנקב פחות מזה אין שואלין עליו ג) וינצל מה שבו בצמיד פתיל. וכבר בארנו ענין אמרו נכנם ואינו נכנם. עוד אמר ואם נעשו בידי אדם אפילו כל שהן טמאים רצה לומר אם בא אל אלו החצבים הגדולים המוקפים צמיד פתיל ועשה נקב בהן איזה שיעור שיהיה הן טמאים באהל המת ולא יועיל להן זה הצמיד פתיל הואיל וניקבם ברצון. אחר זה שב אל שאר הכלים ואמר אם ניקבו והן מוקפין צמיד פתיל העשוי לאוכלים משניקב במוציא זית יטמא כל מה שבתוכו אף על פי שהוא מוקף. והעשוי למשקין משניקב בכונם משקה. ואם היה עשוי לאוכלין ולמשקין מטילין אותו לחומרו בצמיד פתיל ובכונם משקה רצה לומר שאם ניקב בכונם משקה יטמא אף על פי שהוא מוקף צמיד פתיל ולא יציל כל מה שבתוכו. וזה המאמר אינו סותר השרש אשר התבאר בגמר שבת ג) והוא שכלי חרס יציל בצמיד פתיל עד

ב) המלות המוסגרות אינם אלא בכ״י פאריס. ג) ר״ל אין משגיחין בו. ג) צ״ה ע״ב.

שיפחת רובו לאן לים אלגריץ מן הדא אלקול ולא אלמפהום מנה אן כלי המוקף צמיד פתיל אדא נפחת בפחות מרובו לא ינתגס מא דאבלה ואנמא ירד בה אנה אם נפחת הכלי בפחות מרובו תם הקיף אלפחת ופם אלכלי איצא בצמיד פתיל פאנה יציל מה שבתוכו ועלי אנה אינו כלי לענין טומאה ולא יקבל טומאה נחסבה כלי למעני אן יציל מה שבתוכו. אמא אדא נפחת רובו פלים הו כלי אצלא ולא יציל מה שבתוכו ועלי אן מקום הפחת מוקף צמיד פתיל. פאפהם הדא אנה נטר דקיק ומוצע תגליט. ושרה מיצה שניה אלעקיבה אלתאניה. ושיפון אלדוסר והו מן נוע אלשעיר כמא בינא מראת. ויריד בה הנא קצבה סנבלה אלדוסר וקד יקרא שיפה והו קצב רקיק רטב תנסג מנה אלחצר ללבניאן. וכדלך מיצה של קנה עקדה אלקצבה. ומעני קולה שניה מא אצף לך ודלך אן אלקצב אי נוע כאנת הי כלהא עקד עקד וקאע אלקצבה גליט וכיף מא יבעד ען אלאריץ ירק פאול עקדה מן אלקצבה ממא ילי אלאריץ להא גלט מא ואלעקדה אלתאניה אלתי פוקהא ארק מנהא. פקאל אן באלעקדה אלתאניה יקדר. ור׳ שמעון יקול פי אלגמיע אלתנור ואלחבית ואלחצבים מן האמצע נכנס מן הצד אינו נכנס. ואין הלכה כר׳ שמעון ולא כר׳ יהודה. ובין הו אן קולה פי אלתנור ניקב מעינו יריד בה אן יכון עינו מסדוד באלטין וינתקב דלך אלטין.

עד שיפחת רובו מפני שאין הכונה בזה המאמר ולא המובן ממנו שהכלי המוקף צמיד פתיל אם נפחת בפחות מרובו לא ימא מה שבתוכו אבל ירצה בו שאם נפחת הכלי בפחות מרובו ואחר זה הקיף הפחת ופי הכלי גם כן בצמיד פתיל שהוא יציל מה שבתוכו ואף על פי שאינו כלי לענין טומאה ולא יקבל טומאה נחשבהו כלי לענין שיציל מה שבתוכו. אבל אם נפחת רובו אינו כלי כלל ולא יציל מה שבתוכו אף על פי שמקום הפחת מוקף צמיד פתיל. והבן זה שהוא עיון דק ומקום לטעות בו. וביאור מיצה שנייה הקשר השני. ושיפון הוא הנקרא אלדוסר בערבי והוא מין ממיני השעורה כמו שבארנו פעמים[ס]). וירצה בו כאן קנה שיבולת השיפון ולפעמים יקרא שיפה והוא קנה דק לה אשר יארגו ממנו מחצלאות לבנין. וכן מיצה של קנה קשר הקנה. וענין אמרו שנייה הוא מה שאומר לך והוא שהקנים מאיזה מין שיהיו הן כולם קשרים קשרים ותחתית הקנה עבה וכל מה שירחק מהארץ הוא הולך ודק והקשר הראשון מהקנה שבצד הארץ יש לו איזה עובי והקשר השני אשר למעלה ממנו הוא יותר דק ממנו. ואמר שבקשר השני ישער. ורבי שמעון אומר בכל בתנור ובחבית ובחצבים מן האמצע נכנס ומן הצד אינו נכנס. ואין הלכה לא כרבי שמעון ולא כרבי יהודה. ומבואר הוא שאמרו בתנור ניקב מעינו ירצה בו שהיתה עינו סתומה בטיט וניקב זה הטיט.

פרק עשירי.

א אלו כלים מצילין בצמיד פתיל כלי גללים כלי אבנים וכלי אדמת כלי חרס וכלי נחר ועצמות הדג ועורו ועצמות חיה שבים ועורה וכלי עץ הטהורים מצילים בין מפיהם בין מצדדיהן בין ויושבין על שוליהן בין מוטין על צדדיהן. היו כפויים על פיהן מצילים כל שתחתיהן עד התהום ר׳ אליעזר מטמא. על הכל מצילין חוץ מכלי חרס שאינו מציל אלא על האכלים ועל המשקין ועל כלי חרס:

קיל אן כלי גללים אואני אלרכאם מן קולה אבן גלל והוא באטל לאן כלי אבנים יכל

יש אומרים שכלי גללים הן כלי שיש מאמרו אבן גלל[ג]) וזה בטל לפי שתחת כלי

ס) עיין בפי׳ הר״ב כלאים פ״א מ״א. ומנחות פ״י מ״ז. ג) עזרא ה׳ ח׳.

תחתהא אואני אלרכאם ואלמרמר ואלגזע ואללאזורד ואלבלאר וסאיר אלאחגאר כלהא. ואנמא כלי גללים פהי אואני מעמולה מן רוח אלבקר ואלתראב וכתיר מא תעמל ענדנא פי אלבואדי. וקד תבין פי אלפרק אלתאני אן כלי חרש וכלי נתר חכמהא ואחד וקאלוא וכל כלי חרש לרבות כלי נתר. ובינא איצא הנאך אן אלאואני אלמעמולה מן עשאם חיואן אלבחר לא תנתגס לאנא אנמא תעלמנא אואני אלעשאם מן קולה מעשה עוים. וכדלך גלד חיואן אלבחר לא ינתגס מן קולה או בגד או עור וגא אלנקל מה בגד מן הגדל בארץ אף עור מן הגדל בארץ. אמא כלי גללים כלי אבנים וכלי אדמה פלם יחכם אלנץ פיהא בנגאסה בוגה וסיבין לך קולהם פיהא אינן מקבלין טומאה לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים. פהדה אלאואני אלתי קאל אנהא תבלין מא הצל פיהא בצמיד פתיל אנמא הי גמיע אלכלים אלתי לא תנתגס בוגה ואיצא כלי חרש ומא אנצאף אלי כלי חרש אעני כלי נתר. ועלה דלך קולה תעאלי פי אהל המת וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו טמא הוא ויורה זה שאם היה זה הכלי מוקף צמיד פתיל הוא טהור בכל מה שבתוכו והוא אמרם ה) הא יש צמיד פתיל עליו טהור. ובאה הקבלה ו) שזה הכלי האמור כאן הוא כלי חרס לבדו וזה אמרם י) כלי שמקבל טומאה דרך פתחו ואי זה זה זה כלי חרס. וכבר בארנו שכלי נתר וכלי חרס טומאתן שוה ומיטמאין מאוירן והנה כבר התאמת בזאת הקבלה שכלי נתר וכלי חרס מצילין. ולמדנו שאר הכלים הנמנין בואת ההלכה מקל וחומר והוא אמרם יא) אין לי אלא כלי חרס כלי גללין כלי אבנים כלי אדמה מניין ודין הוא ומה כלי חרס שהן עלולין לקבל טומאה הרי הן מצילין בצמיד פתיל באהל המת כלי גללין כלי אבנים כלי אדמה שאין עלולין לקבל טומאה

בצמיד

כלי אבנים נבנסין כלי שיש והמרמר והלשם והשהם והספיר ושאר האבנים כולן. וכלי גללים אינם אלא הכלים הנעשים מרפת בקר ועפר ולרוב יעשו אצלנו במדברות. וכבר התבאר בפרק שני ג) שכלי חרס וכלי נתר דינם אחד ואמרו ד) וכל כלי חרס לרבות כלי נתר. ובארנו שם גם כן שהכלים העשויין מעצמות חיה שבים לא ישמאו מפני שלא למדנו כלי העצמות כי אם מאמרו מעשה עוים ג). וכן עור חיה שבים לא ישמא מאמרו או בגד או עור ד) ובאה הקבלה ה) מה בגד מן הגדל בארץ אף עור מהגדל בארץ. אבל כלי גללין כלי אבנים וכלי אדמה לא דן הכתוב בהם טומאה בשום פנים ויתבאר לך אמרם בהם ו) אינן מקבלין טומאה לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים. הנה אלו הכלים אשר אמר בהן שיצילו מה שבתוכן בצמיד פתיל הם רק כל הכלים אשר לא ישמאו בשום פנים וגם כן כלי חרס ומה שיחובר אל כלי חרס רצה לומר כלי נתר. וטעם זה אמרו יתברך באהל המת ז) וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו טמא הוא ויורה זה שאם היה זה הכלי מוקף צמיד פתיל הוא טהור בכל מה שבתוכו והוא אמרם ה) הא יש צמיד פתיל עליו טהור. ובאה הקבלה ו) שזה הכלי האמור כאן הוא כלי חרס לבדו וזה אמרם י) כלי שמקבל טומאה דרך פתחו ואי זה זה זה כלי חרס. וכבר בארנו שכלי נתר וכלי חרס טומאתן שוה ומיטמאין מאוירן והנה כבר התאמת בזאת הקבלה שכלי נתר וכלי חרס מצילין. ולמדנו שאר הכלים הנמנין בואת ההלכה מקל וחומר והוא אמרם יא) אין לי אלא כלי חרס כלי גללין כלי אבנים כלי אדמה מניין ודין הוא ומה כלי חרס שהן עלולין לקבל טומאה הרי הן מצילין בצמיד פתיל באהל המת כלי גללין כלי אבנים כלי אדמה שאין עלולין לקבל טומאה

אינו

ב) מ״ב. ג) ספרא שמיני פרשה ד׳ א׳ (נ״ג ע״ג). ד) ספרא שמיני פרשה ט׳ ה״ז (צ״ג ע״א). ה) ויקרא י״א ל״ב. ו) ספרא שמיני פרשה ז׳ פ״י (נ״ג ע״א). ז) שבת נ״ח א׳. ח) במדבר י״ט ט״ו. ט) ספרא שמיני פרק ט׳ הלי י״ג (נ״ד ע״ד); ספרי חקת פיסקא קכ״ו. י) שם. יא) שם.

בצמיד פתיל. ושרה עלולין מהי״א מסתעד״ה.
וינבני לך אן תעלם אן הד״ה אלתי קלנא
אנהא תציל בצמיד פתיל באהל המת כד״לך
תציל בשרץ כמא בינא פי אלפרק אלת״אמן
והו קולהם טמא הוא שאין ת״ל הוא אלא
הוא שיציל על עצמו בצמיד פתיל באהל המת
יציל על עצמו בצמיד פתיל באהל השרץ
יעני פי הוא כלי חרש כמא בינא פי אלפרק
אלת״אמן. וקולה כלי עץ הטהורים יריד בה
פשוטי כלי עץ אלתי תקדם אנהא לא תקבל
טומאת שרץ מד״אוריית״א או כלי העץ הגדולים
שהן מקבלין ארבעים סאה בלה אלתי לא
תקבל נג״אסה איצא מת״ל כלי קבול כמא יבין
פי נ״אמס עשר הד״ה אלמסכתא. וימכן אן תציל
פשוטי כלי עץ עלי מא אצף ודלך באן
יאת״י לוהא בסיטא מן עוד ויג״עלה עלי סם
אני״ה מן הד״ה אלאואני ת״ם יחיט בה צמיד
פתיל פיתג״לץ כל מא דאג״ל אלג״אביה״.
וקולה בין מפיהם בין מציריהם יריד בה סוי
כאנת אלהקפה מפי הכלי פקט או כאנת מצדו
מת״ל אן יכון לה פתח בצידו. וסוי איצא כאנת
אלאני״ה ג״אלסה עלי קאעהא או מוכי״ה עלי
ג״אנבהא. פאן כב אחדי הד״ה אלאואני עלי
פמהא פי אהל המת פלצת כל מא תחתהא
ודלך אנהא תרג״ע שבה אוהל פי אהל המת
ואד״א כאן אוהל פי אוהל ואנת״ם אלאוהל
אלברא״ני פלא ינת״ם מא פי אלאוהל
אלד״אג״לי והד״א ענדי לא ימכן פי כלי חרש
אנה אן כב כלי חרש עלי פמה לא יג״לץ
מא תחתה לאנה ינת״ם דרך פתחו נעם ולו
אלזקה מע אלארץ באלטין ונחוה פאנה לא
יציל לאנה לא אוהל הוא ולא מוקף צמיד
פתיל. וגץ ספרי חבית שכפאה על פיה ומירחה
בטיט מן הצדדין טמאה שנאמר צמיד פתיל
עליו ולא צמיד פתיל על גביו והד״א דאג״ל
תחת קולהם פי ספרא פי אנת״אם כלי
חרש קאל וכלי חרש לרבות את האהלין
אן אוהל של חרש ינת״ם ולא יציל מה
שתחתיו כמא תציל אלהאהלין עלי מא
נבין פי אהלות. ופי תוספת כלים קאלוא
פי

אינו דין שיצילו בצמיד פתיל. וביאור
עלולין מוכנים ומזומנים. וראוי לך שתדע
שאלו הכלים אשר אמרנו בהן מצילין בצמיד
פתיל באהל המת יצילו גם כן בשרץ כמו
שבארנו בפרק שמיני ה) והוא אמרם ג) טמא
הוא שאין תלמוד לומר הוא אלא הוא
שיציל על עצמו בצמיד פתיל באהל המת
יציל על עצמו בצמיד פתיל באהל השרץ
רצה לומר באויר כלי חרס כמו שבארנו
בפרק שמיני. ואמרו כלי עץ הטהורין ירצה
בו פשוטי כלי עץ אשר קדם בהם שלא
יקבלו טומאת שרץ מד״אוריתא או כלי עץ
הגדולים שהן מקבלין ארבעים סאה בלח
אשר גם כן לא יקבלו טומאה כבלי קבול
כמו שיתבאר בחמשה עשר ג) מזאת המסכתא.
ואפשר שיצילו פשוטי כלי עץ על מה
שאבאר וזה בשנקח לוח פשוט מעץ ונשימהו
על פי כלי מאלו הכלים ואחר זה נקיף זה
העץ בצמיד פתיל הנה ינצל כל מה שבתוך
החבית. ואמרו בין מפיהן בין מצידיהן ירצה
בו בין שתהיה החקפה מפי הכלי לבד ובין
שתהיה מצדו בגון אם היה לו פתח בצדו.
ושוה גם כן בין שזה הכלי יושב על
קרקעיתו או מוטה על צדדיו. ואם בפה
אחד מאלו הכלים על פיו באהל המת יציל
כל מה שתחתיו וזה שהוא דומה לאוהל באהל
המת ואם היה אוהל באוהל ונטמא האוהל
החיצון לא ישמא מה שבאוהל הפנימי וזה
לדעתי אי אפשר בכלי חרס שאם בפה כלי
חרס על פיו לא יציל מה שתחתיו לפי
שהוא יטמא דרך פתחו והדבר כן אפילו
אם חיברו לארץ בטיט והדומה לו לא
יציל מפני שאינו לא אוהל ולא מוקף צמיד
פתיל. ולשון ספרי ד) חבית שכפאה על פיה
ומירחה בטיט מן הצדדין טמאה שנאמר
צמיד פתיל עליו ולא צמיד פתיל על גביו
וזה נכנם תחת אמרם בספרא ה) בטומאת
כלי חרס אמר וכלי חרס לרבות האהלים
שאוהל של חרס ישמא ולא יציל מה
שתחתיו כמו שיצילו האהלין על מה שנבאר
באהלות

ה) מ״ו. ג) ספרי שם. ג) מ״א. ד) פיסקא קכ״ו. ה) שמיני פרשה ז׳ א׳ (נ״ג ע״ג).

פי עצמות הדג ושבהחא ואם יש בהן טפח על טפח מצילין בכסוי לאן אלאוהל יציל בכסוי עלי כל מא תחתה פלא ינתגם כמא יבין. תם קאל על הכל מצילין הוץ מכלי חרש יעני אן הדה אלאואני אלמעמולה מן הדה אלאנואע אלמעדודה תבלין כל מא יחצל דאבלהא תחת צמיד פתיל מן כלי מתכות ומן כלי שטף ובגדים ואכלין ומשקין וכלי חרש והו קולה על הכל. גיר כלי חרש פקט אנה לא יבלין בצמיד פתיל גיר מא יכון פי דאבלה מן אכלים ומשקים וכלי חרש פקט ומא כאן פיה מן שאר כלים ובגדים פהו ינתגם ועלי אנהא תחת צמיד פתיל. ועלה דלך מא אצף לך ודלך אן אלאצל ענדנא כלי טמא אינו חוצין פאן אבד אחד אניה פבאר מנגוסה וגעל פיהא כלים והקיף צמיד פתיל וגעלהא פי אהל המת פאן תלך אלכלים תנתגם ולא תבלצהא הדה אלאניה אד והי טמאה. וענדנא איצא אצל אן אואני עם הארץ כלהא ותיאבה וטעאמה ושראבה בחוקת טומאה. וסיבין לך דלך פי מסכת טהרות. פצה מן הדין אלאצלין אן כלי חרש של עם הארץ אינו מציל בצמיד פתיל ואן כל מא דאבלה ינתגם באלמת גיר אנא לו קלנא לעמי הארץ כלי חרש לא יציל ענדך באצה לאן אואניך מנגוסה ואנמא נחן פיבלין ענדנא כל מא פיה לם יסמע מנא פי דלך לאנה יטן נפסה טאהר מתחפט והו לא יעלם אלטהארה ואחכאמהא פסווינא אלחכם ענדנא וענדהם וקלנא פי כלי חרש אנה לא יציל גיר על האבלים ועל המשקין ועל כלי חרש. ודלך אן אלעם הארץ אדא באנת ענדה אכלים ומשקין וכלי חרש קד בלצת בוצמה בצמיד פתיל שלו והי לם תבלין לם ידבל עלינא מן דלך דאבלה לאן לא נקול איאך יגי תלמיד חכם ויטלב מן עם הארץ אכלים ומשקין או כלי חרש לאנהא כלהא טמאין אנב עם הארץ ולים להא טהארה במקוה אמא שאר כלים פקד יטלבהא תלמיד חכם מן עם הארץ ואדא אראר אן יצרפהא פי באהלות ה). ובתוספת כלים אמרו ז) בעצמות הדג והדומה להן אם יש בהן טפח על טפח מצילין בכסוי לפי שהאוהל יציל בכסוי על כל מה שתחתיו ולא יטמא כמו שיתבאר. עוד אמר על הכל מצילין הוץ מכלי חרס רצה לומר שאלו הכלים העשויין מאלו המינים המנויין יצילו כל מה שיגיע בתוכם תחת צמיד פתיל מן כלי מתכות ומן כלי שטף ובגדים ואוכלים ומשקים וכלי חרס והוא אמרו על הכל. הוץ מכלי חרס לבד שהוא לא יציל בצמיד פתיל אלא מה שיהיה בתוכו מאוכלין ומשקין וכלי חרס לבד ומה שבתוכו משאר כלים ובגדים יטמא אף על פי שהן תחת צמיד פתיל. ושעם זה מה שאומר לך וזה שהשרש אצלנו כלי טמא אינו חוצין ואם לקח אחד כלי חרס טמא והניח בו כלים והקיף אותו צמיד פתיל והניחן באהל המת אלו הכלים יטמאו ולא יציל אותם זה הכלי לפי שהוא טמא. ואצלנו עוד שרש אחר שכלי עם הארץ כולם ובגדיו והאוכלין והמשקין שלו בחוקת טומאה. ויתבאר לך זה במסכת טהרות ג). הנה התאמת מאלו שני השרשים שכלי חרס של עם הארץ אינו מציל בצמיד פתיל ושכל מה שבתוכו יטמא במת אלא שאילו נאמר לעמי הארץ כלי חרס שלך לבד לא יציל לפי שכליך טמאים ורק אצלנו יציל כל מה שבתוכו לא ישמענו בזה לפי שהוא יחשוב עצמו טהור וזהיר אף שאינו יודע הטהרה ודיניה ולזה השוינו ביננו ובינינו הדין ואמרנו בכלי חרס שלא יציל אלא על האוכלים ועל המשקים ועל כלי חרס. וזה שעם הארץ אם היו אצלו אוכלין ומשקין וכלי חרס וחשב שהצילם בצמיד פתיל שלו והם אינם ניצלים לא יהיה זה לנו למכשול לפי שלא נאמר שמא יבוא תלמיד חכם ויבקש מעם הארץ אוכלין ומשקין או כלי חרס לפי שהן כולם טמאים אגב עם הארץ ואין להם טהרה במקוה אבל שאר כלים לפעמים יבקש אותן תלמיד חכם מעם הארץ

אשגאל וכאשר

ה) משנה ב׳ וג׳. פ״ה. ז) ב״ק פ״ז הלכה ד׳. ג) פ״ז משנה א׳ וב׳; פ״ח מ״א וב׳.

אשגאל אלקודש או אלתרומה נטהרהא
פי אלמקוה ויעריב שמש הכלי ויתצרף בה
פכשינא אן יטלב אלתלמיד מן אלעם
הארץ כלי מתכות או כלי שטף או בגדים
ויסאל אלעם הארץ ויקול לה הדה טאהרה
מן גמיע טומאות פיקול לה נעם וימכן אן
תכון תלך אלכלים קד חצלת והי ענד
אלעם הארץ פי כלי חרש שלו תחת צמיד
פתיל באהל המת והי קד אנתגסת טומאת מת
למא אצלנא אן כלי עם הארץ אינו חוצץ
ויטן אלעם הארץ אנהא נלצת בצמיד פתיל
ולדלך יקול לה טאהרה הי פיאבד דלך
אלחכם תלך אלאניה או אלתוב ויטביל
ויתצרף בה פי אלקדשים בעד הערב שמש
פקט אד יטן אן לים עלי הדא אלכלי טומאה
גיר מגע עם הארץ והו טמא טומאת מת
אלתי תחתאג הזאה שלישי ושביעי פלהדה
אלתקיה קלנא אן כלי חרש נאצה אלתי הי
טמאין במגע עם הארץ לא תבלין בצמיד
פתיל גיר אוכלים ומשקין וכלי חרש אלתי
לא תטלב מן עם הארץ לאן אין להם
טהרה במקוה וסוינא אלחכם פי דלך בין
אלנאס אגמע ללעלה אלתי ד׳כרנא. פאדא
כאן הדא אלאצל ענד אלגמיע לא נתקי פי
טלב תוב או אניה מן עם הארץ תקיה בל
אדא קאל אנהא לם תנתגס באלמת צדקנאה
אד לא נקול איאך בצמיד פתיל של כלי
חרש כאן פי אהל המת לאן קד אטלקנא
אלחכם אן כלי חרש לא יציל עלי שי גיר
על אכלין ועל משקין ועל כלי חרש. ומא
יגב אן תעלמה חתי לא תגלט פי מא ד׳כרנא
אן אלעם הארץ לא נתהמה פימא חכמנא
עליה באלטומאה באלבד אנא נקול יגי
ללשי אלנגס ויקול ענה טאהר ואנמא חכמנא
בדלך לקלה עלמה אנה יגלט ויטן באלשי
אלנגס אנה טאהר ולא יתחפט איצא מן
אלטמאות ולא יעלם אקאמתה ואנואעהא
כמא נבין פי טהרות. פאחפט גמיע מא
ד׳כרנא פי הדה אלהלכה לאנהא כתירה
אלתדאכל בעירה אלגור. וקד תקדמת הדה
אלאציל

וכאשר ירצה להשתמש בהם למה שנוגע
בקודש או לתרומה יטהרם במקוה ויעריב
שמש הכלי וישתמש בו ומשום זה יש
חשש שיבקש התלמיד מעם הארץ כלי
מתכות וכלי שטף או בגדים וישאל את עם
הארץ ויאמר לו הטהורים אלו מכל הטומאות
ויאמר לו עם הארץ הן ואפשר שאלו הכלים
כבר הגיעו בהיותן אצל עם הארץ בכלי
חרס שלו תחת צמיד פתיל באהל המת
וכבר נטמאו טומאת מת למה שהשרשנו
שכלי עם הארץ אינו חוצץ ויחשוב עם
הארץ שהצילם בצמיד פתיל ולזה יאמר
לחכם שהם טהורים ויקה החכם זה הבגד
או הכלי ויטבילהו וישתמש בו בקדשים אחר
הערב שמש לבד מפני שיהישוב שאין על זה
הכלי טומאה זולת מגע עם הארץ ובאמת
הוא טמא טומאת מת ויצטרך הזאה שלישי
ושביעי ובעבור זה החשש אמרנו שכלי
חרס לבד שהן טמאין במגע עם הארץ לא
יצילו בצמיד פתיל הוץ מאוכלין ומשקין
וכלי חרס אשר אינם מבוקשים מעם הארץ
לפי שאין להם טהרה במקוה והשוינו
הדין הזה בין האנשים כולם לטעם אשר
ד׳כרנו. ואחר שזה השורש הוא לכל האדם
לא נמנע כלל מלבקש כלי או בגד מעם
הארץ אבל אם יאמר שהוא לא נטמא
במת נאמין לו לפי שלא נאמר שמא
בצמיד פתיל של כלי חרס היה באהל המת
שבבר החלטנו על הכל הדין שכלי חרס לא
יציל על דבר הוץ מעל האוכלים והמשקין
ועל כלי חרס. וממה שצריך שתדעהו עד
שלא תטעה במה שזכרנו הוא שעם הארץ
לא נחשדהו במה שהורינו עליו בטומאה
לשקר עד שנאמר שמא בא לדבר טמא ואמר
שהוא טהור ולא הורינו בזה אלא למיעוט
ידיעתו שהוא יטעה ויחשוב בדבר הטמא
שהוא טהור ולא יזהר גם כן בטומאות ולא ידע
הלקיהן ומיניהן כמו שנבאר בטהרות[b]). ושמור
כל מה שזכרנו בזאת ההלכה לפי שרבו
פרטיה והיא עמוקה מאד. וכבר הקדמתי לך
אלו

---

b) פ״ח מ״ב.

אלאצול ובינתהא פי אול פרק מן עדיות. ואין הלכה כר׳ אליעזר.

אלו השרשים וביארתים בפרק הראשון[ב] ממסכת עדיות. ואין הלכה כרבי אליעזר.

ב במה מקיפים בסיד ובגפסים בופת ובשעוה בטיט ובצואה בחומר ובחרסית ובכל דבר המתמרח. אין מקיפים לא בבעץ ולא בעופרת מפני שהוא פתיל ואינו צמיד. אין מקיפין לא בדבילה שמינה לא בבצק שנילוש במי פירות שלא יביאנו לידי פסול ואם הקיף הציל:

מעני מקיפין אן יטמס פם אלאניה בהדת אלמדכורה או ילזק אלגטא עלי אלאניה בהא. וסיד אלגיר וגבסים אלגבם וופת אלזפת ושעוה אלשמע וצואה אנואע אלאוסאך כלהא. וחמר אלטין אלעלך. וחרסית דקיק אלגזף אדא עגן יתסמי חרסית. וכל דבר המתמרח כל מא ימלס באליד פיתמלם וינבסט עלי מוצע אללצק מן אלאניה מתל אנואע אלעלך ואלצמוג ואלאגזיה אדא בלת פי אלמא. ובעץ הו אלקודיר. ועופרת אלרצאץ. וקולה שהוא פתיל ואינו צמיד אנה ישד אלגטא עלי אלאניה ויצמה לכנה לים ילתזק בשקף אלאניה. ثم קאל אן דבילה שמינה ובצק שנלוש במי פירות אין מקיפין בו ועלי אנה לא יקבל טומאה לכונה גיר מוכשר לאנה יערץ בה ללנגאסה ואן הוכשר באחר שבעה משקין אנתגם דלך אלצמיד פתיל ואנתגם כל מא פי אלאניה לאן דבר טמא אינו הוצץ כמא תקדם ולדלך נהי ען אלאיצאל באלאכלים ואן כאנת חיניד לא תנתגם נשיתנא אלהכשר פינתגם דלך אלאוכל. והדא כלה משנה ראשונה אלתי תקול אסור לגרום טומאה להולין שבארץ ישראל. ואלאצל אלצחיח והו משנה אחרונה מותר לגרום טומאה להולין שבארץ ישראל כמא בינא פי אכר מעבודה זרה פלדלך יכון אלחכם מקיפין בדבילה שמינה ובצק שאינו מוכשר ושבהתא מן אלאכלין.

ענין מקיפין שיסתום פי הכלי באלו הדברים הנזכרים או שידביק הכסוי על הכלי בהם. וסיד כמשמעו. וגבסים כמשמעו. וזפת ושעוה כמשמעם. וצואה מיני הלכלוכין כולם. חמר הטיט הדבק. וחרסית עפר החרס אם יולש יקרא חרסית. וכל דבר המתמרח כל מה שירובך ביד ויתרכך ויתפשט על מקום הדיבוק מהכלי כמו מיני החמר ומיני השרף והאוכלים שנתלחלחו במים. ובעץ הוא הבדיל. ועופרת הוא האבר. ואמרו שהוא פתיל ואינו צמיד אנה ישד יחזק הכסוי על הכלי ויחברהו אבל לא ידבק בחרסי הכלי. אחר כן אמר שדבילה שמינה ובצק שנילוש במי פירות אין מקיפין בו אף על פי שהוא לא יקבל טומאה לפי שאינו מוכשר מפני שיוכל לבוא לידי טומאה ואם הוכשר באחר מן השבעה המשקין יטמא זה הצמיד פתיל ויטמא כל מה שבכלי לפי שדבר טמא אינו הוצץ כמו שקדם ולזה הזהיר מלהדביק באוכלים אף על פי שלא נטמאו עדיין לפי שהוששין שיבוא לידי הכשר ויטמא זה האוכל. וזה כולו משנה ראשונה אשר אמרה אסור לגרום טומאה להולין שבארץ ישראל. והשרש האמיתי הוא משנה אחרונה מותר לגרום טומאה להולין שבארץ ישראל כמו שבארנו באחרון מעבודה זרה[ג] ולזה יהיה הדין מקיפין בדבילה שמינה ובצק שאינו מוכשר והרומה להן מן האוכלין.

ג מגופת החבית המחולחלת ואינה נשמטת רבי יהודה אומר מצלת וחכמים אומרים אינה מצלת. היה בית אצבע שלה שוקע בתוכה השרץ בתוכה החבית טמאה. השרץ בחבית אוכלים שבתוכה טמאים:

מחולחלת ואינה נשמטת מתגלגלה לכנהא לא תנגלע ען פם אלגאביה. ثم

מחולחלת ואינה נשמטת רפה אבל איננה נפרדת מפי החבית. אחר זה שב אל

דין

רגע

ב) מ״ה. ג) צ״ל פ״ד מ״ט.

רגע אלי חכם אבר פקאל אן אדא כאן אלמוצע אלדי יחכל פיה אלאצבע מן אלטין אלדי עלי פם אלגאביה והו אלדי יתסמי בית אצבע והו כאלמקבץ ירפע בה אלגטא פאן כאן דלך אלמוצע מתטאמן גדא האצל פי דאכל הוא אלגאביה פאנה כאלמתצל בהוא אלגאביה כמא דכר. ואין הלכה כר' יהודה.

דין אחר ואמר שאם מקום הטיט שעל פי החבית אשר יכנס בו האצבע והוא הנקרא בית אצבע לפי שרומה לבית יד שיגביהו בו הכסוי היה עמוק מאד עד שיגיע בתוך אויר החבית הנה הוא כמחובר באויר החבית כמו שזכר. ואין הלכה כרבי יהודה.

ד חבדור והפקעה של גמי שנתנן על פי החבית מירח מן הצדדין לא הציל עד שימרח מלמעלן ומלמטן וכן במטלית של בגד היתה של נייר או של עור וקשרה במשיחה אם מירח[b] מן הצדדין הציל:

כדור אלכרה. ופקעת אלכבה של גמי אן תבון מן ברדי לא יציל חתי יטלי אלכבה או אלכרה מע הואשי אלגאביה באלשי אלדי יטלי בה ויעמהא כלהא באלתלבים. וכדלך אן גטא פם אלאניה בגרקה פלא בד לה אן יטלי אלגרקה כלהא. אמא אן גטא אלאניה בכאגד או גלד ורבט אלחואשי פלא יחתאג יטלי גיר עלי גואנב אלאניה דאיר פקט. ומעני הדא כלה בין.

כדור כמשמעו. ופקעת הוא קיבורא של גמי שתהיה מגומא לא תציל עד שימרח הכדור או הפקעת עם שפתי החבית בדבר אשר ימרחו בו ויכלול הכל במרוח. וכן אם כסה פי הכלי במטלת יצטרך שימרח המטלת כולה. אבל אם כסה הכלי בנייר או בעור וקשר השפתות לא יצטרך למירוח אלא מצדדי הכלי סביב לבד. וענין זה כולו מבואר.

ה חבית שנתקלפה והוסף שלה עומרת וכן קבותים של מוריים שגפתן עם השפה רבי יהודה אומר אינם מצילין וחכמים אומרים מצילין:

קבותים של מוריים אואני אלמרי וכאנת עלי שכל אלאקפאף ולדלך יסמונהא קבותים ויגמע איצא פי גואנבהא מתל אלתופית. פיקול אן אדא אתקשר שקף אלגביה וכדלך שרף אלמרי מן אעלאה ובקי אלוסף עלי שכל אלדי ואל מן אלגאביה חתי גא אלשכל מן דלך כאנהא כאבית אספלהא פגאר ואעלאהא וסף תם גטא אלגאביה פי אעלאהא עלי אלוסף וצנט אלגטא מע אטראף אלגאביה אלדי הו זפת והו קולה שגפתן עם השפה יקול ר' יהודה אד לים אלגטא מנעול עלי שקף אלגאביה בל אלוסף יחול בינהמא לא הציל. ואלחכמים יקולון אד ואתצל אללואק בין אלגאביה ואלגטא באלוסף הציל. ואין הלכה כר' יהודה.

קבותים של מוריים הם כלים של מוריים והיו על תמונת הקופות ולזה יקראום קבותים ובצדדיהם עושים גם כן חיבור כמו בוסף. ואמר אם נתקלף חרס החבית וכן כלי המוריים מעליונו ונשאר הוסף על תמונת מה שניטל מהחבית עד שתהיה מזה התמונה כאילו היא חבית אשר תחתיתה מחרס ועליונה מוסף ואחר זה כסה החבית בעליונה על הוסף וחיבר הכסוי עם קצוות החבית אשר הוא זפת וזה אמרו שגפתן עם השפה רבי יהודה אומר אחר שאין זה הכסוי מונה על חרס החבית אבל הוסף יפריד ביניהן לא הציל. וחכמים אומרים הואיל והוסף יחבר החבית והכסוי הציל ואין הלכה כרבי יהודה.

ו חבית שניקבה וסתמוה שמרים הציל. פקקה בזמורה עד שימרח מן הצדדים. היו שתים עד שימרח מן הצדדין ובין זמורה לחברתה. נסר שהוא נתון על פי התנור

b) בכתבי יד א' ופ' מֵרִיחַ ובמתניתא דבני מערבא מירח.

החנור אם מירח מן הצדדין הציל. היו שנים עד שימרח מן הצדדין ובין נסר לחברו. עשאן בסינין או בשוגמין אינו צריך למרח מן האמצע:

פקקה בזמורה אפי׳ סדהא בעוד זרגון פיהתאג אן ימלס באלזפת ונחוה דאיר אלעוד מע גרם אלבאביה. פאן כאן גלק אלתקב בעודין אתנין פיהתאג אן ימלס דאיר באלתקב ובין אלעודין. ובין הו אן אלנסר והו אללוח מן פשוטי כלי עץ ולדלך יציל כמא בינא פי אול אלפרק. וסינים הו אלתלסין והו אן יתקב פי גלט אלעודין תקבין מתקאבלין ויוצד עוד דקיק צגיר וידכל טרפה פי הדא אלעוד ואלטרף אלתאני פי אלעוד אלאכר ויצרב במטרקה חתי תלתקי אלעודין ותציר עוד ואחד ויסמון אלנגארון הדא אלפעל ענדנא אלתלסין ען הדא אלמעני יקול עשאן בסינין. ושוגמין ושועמין ואחד ושעם אלביזראן יעני אפי׳ לף אלביזראן עלי אלעודין חתי תרגע ואחד פלים יחתאג ימרח בינהם.

פקקה בזמורה אם סתם אותה בעץ הזמורה יצטרך שימרח בזפת והדומה לו סביב העץ עם עצם החבית. ואם סתם הנקב בשתי זמורות יצטרך שימרח סביב הנקב ובין שתי הזמורות. ומבואר הוא שהנסר והוא הלוח הוא מפשוטי כלי עץ ולזה יציל כמו שבארנו בתחלת הפרק[b]). וסינים בערבי תלסין וזה שיעשו בעובי השני עצים שני נקבים זה כנגד זה ויקחו עץ דק קטן ויכניסו קצהו בזה העץ והקצה השני בעץ האחר ויכו בקורנס עד שיפגשו שני העצים ויהיו לעץ אחד ויקראו הנגרין זה המעשה אצלנו אלתלסין ועל זה הענין יאמר עשאן בסינין. ושוגמין ושועמין הוא ענין אחד ושעם בערבי אלביזראן רוצה לומר אם הקיף בשעם שני העצים עד שיהיו לאחדים לא יצטרך למירוח ביניהן.

ז תנור ישן בתוך החדש וסרידה על פי הישן ניטל הישן וסרידה נופלת הכל טמא ואם לאו הכל טהור החדש בתוך ישן וסרידה על פי ישן אם אין בין חדש לסרידה פותח טפח כל שבחדש טהור:

סיבין פי אלתאני עשר מן אהלות אן תנור חדש נעשה אוהל בפני הטומאה. ואמא תנור ישן פחכמה הכם סאיר אלכלים אלתי הי מביאין את הטומאה ואינן הוצצין כמא יבין הנאך. ותם נבין אן אלאוהל יכלין כל מא תחתה ולים יחתאג לצמיד פתיל בל מציל בכסוי. פעלי הדה אלאצול קאל הנא אן אפי׳ כאן תנור ישן בתוך החדש אן כאנת אלסרידה והי נטא אלתנור מעתמדה עלי אלישן הכל טמא לאן תנור ישן כלי ולא יתכלין מא פיה בכסוי פקט אלא בצמיד פתיל. אמא אן כאן אעתמאד אלנטא עלי אלחדש פיציר אלחדש אוהל ויציל כל מא תחתיו. ואן אנעכס אלחאל וכאן חדש בתוך ישן וכסוי על פי ישן פאן כאן בין אלנטא ובין אלחדש אקל מן ארתפאע טפח פנחסב אלנטא עלי אלחדש וכל שבחדש טהור בהדא אלנטא והדה דון צמיד פתיל כמא סיבין.

יתבאר בשנים עשר מן אהלות[3]) שתנור חדש נעשה אוהל בפני הטומאה. אבל תנור ישן דינו כדין שאר הכלים שמביאין את הטומאה ואינן הוצצין כמו שיתבאר שם. ושם נבאר שהאוהל מציל כל מה שתחתיו ולא יצטרך לצמיד פתיל אבל מציל בכסוי. ולפי אלו השרשין אמר בכאן שאם היה תנור ישן בתוך החדש אם היתה הסרידה והוא כסוי התנור נשענה על הישן הכל טמא לפי שהתנור הישן הוא כלי ומה שבו אינו ניצל בכסוי לבד כי אם בצמיד פתיל. אבל אם הכסוי היה נשען על החדש נעשה החדש אוהל ויציל כל מה שתחתיו. ואם התחפך הענין והיה חדש בתוך ישן וכסוי על פי ישן אם יש בין הכסוי ובין החדש פחות מגובה טפח נחשוב הכסוי כאילו הוא על החדש וכל שבחדש טהור בזה הכסוי לבדו בלתי צמיד פתיל כמו שיתבאר.

b) מ״א. 3) מ״א.

ח לפסין זו בתוך זו ושפתותיהן שוות השרץ בעליונה או בתחתונה היא טמאה וכלן טהורות. היו בכולם משקה השרץ בעליונה כלן טמאות בתחתונה היא טמאה וכלן טהורות השרץ בעליונה והתחתונה עודפת היא והתחתונה טמאה. בעליונה והתחתונה עודפת כל שיש בה משקה טופח טמאה:

קד בינא פי מא תקדם קולהם פי כלי חרש אל תוכו ולא אל תוך תוכו. פלדלך אדא כאנת אניה פי אניה וכאן אלשרץ פי אלאניה אלפוקיה פלים תנתגם אלאניה אלספליה. וכדלך קאל פי אנגאם כלי חרש למא יכון פיה כל אשר בתוכו ישמא וקאלוא אשר בתוכו ולא בתוך תוכו. פאדא וקע אלשרץ פי אלאניה אלספליה לא ינתגם מא כאן פי אלאניה אלפוקיה. הדא אדא כאנת הואשי אלאואני כלהא מתפאוית או כאנת אלפוקיה אעלי האשיה מן אלתי תחתהא פאן כאנת הדה אללפסין כלהא אלתי פוק אלתחתונה אנתקבת בכולם משקה אלתי צארת לא תקבל טומאה עלי מא תקדם פהי לא תכלין מא יכון פי דאכלהא כמא בינא פי אלפרק אלתאמן. פאן כאן שרץ בעליונה פכאנה קד הצל פי אויר כל ואחדה מנהא אד הי כלהא אעני הדה אללפסין אלמתוסטה נקובות בכולם משקה וינתגם מא פי דאכל כל ואחדה מנהא מן אלאכלין ואלמשקין לאחתוי התחתונה עליה והדה כלהא מטרחה לאגל אלתקב והדא הו מעני קולה כולן טמאות ישיר אלי אנתגאם מא דאכלהא. פאן כאן אלשרץ בתחתונה פלים ינתגם מא פי אלתי פוקהא אד לם יהצל אלשרץ פי הואהא ולא הי איצא האשיה אלספליה אעלי פינתגם כלמא דאכלהא מן אלאכלין ואלמשקין פכל מא פי תלך אלאואני אלפוקאניה טאהר והו מעני קולה היא טמאה וכלן טהורות. תם רגע אלי פרצה אגרי וקאל אן אדא כאן אלשרץ בעליונה והתחתונה עודפת פאנתגסת אלפוקיה בלא שך בחצול אלשרץ פיהא וכדלך אנתגסת אלספליה בכונהא אעלי האשיה וקד הצל דלך אלשרץ פי אויר. אמא סאיר אלאואני אלתי בין אלפוקיה ואלספליה אלמסאויה

האשיתהא

כבר בארנו במה שקדם אמרם בכלי חרס אל תוכו ולא תוך תוכו). ולזה אם היה כלי בתוך כלי והיה השרץ בכלי העליון לא ישמא הכלי התחתון. וכן אמר באשר ישמא כלי חרס מה שבתוכו כל אשר בתוכו ישמא ואמרו אשר בתוכו ולא בתוך תוכו. ואם נפל השרץ בכלי התחתון לא ישמא מה שבכלי העליון. וזה אם היו שפתות הכלים כולן שוות או אם היתה שפת העליון יותר גבוהה מאשר הם תחתיו ואם היו אלו הלפסין כולן אשר על התחתונה נקובין בכונם משקה ויהיו אינם מקבלין טומאה לפי מה שקדם לא יצילו מה שבתוכן כמו שבארנו בפרק שמיני). ואם היה השרץ בעליונה הוא כאילו הגיע באויר כל אחר מהן כי הן כולן רצה לומר אלו הלפסין האמצעיים נקובים בכונם משקה וישמא מה שבתוך כל אחד מהן מהאוכלין והמשקין מפני שהתחתונה כוללת אותם ואלו הכלים כולם כאילו אינם נמצאים מפני הנקב וזה ענין אמרם כולן טמאות ירמזו אל הטמאות מה שבתוכן. ואם היה השרץ בתחתונה לא ישמא מה שלמעלה ממנה לפי שלא הגיע השרץ באוירם ואין זה גם כן שפת התחתונה עודפת באופן שישמא כל מה שבתוכן מהאוכלין והמשקין הנה כל מה שבאלו הכלים העליונים טהור וזהו ענין אמרו היא טמאה וכולן טהורות. אחר זה שב אל הנחה אחרת ואמר שאם היה השרין בעליונה והתחתונה עודפת תטמא העליונה בלא ספק בהגעת השרין בה וכן תטמא התחתונה לפי ששפתה עודפת וכבר הגיע זה השרין באוירה. אולם שאר הכלים אשר בין העליונה והתחתונה השווים בשפתותיהן לשפת העליונה כולם טהורים אף על פי שהם בתוך התחתונה

וכבר

ח) פ״ח מ״ב. ג) מ״ב.

האשיתא לחאשיה אלפוקיה פהי כלהא טאהרה נעלי אנהא בתוך התחתונה וקד אנתגסת אלתחתונה ודלך ללאסל אלדי בינא פי אלפרק אלתאמן והו אן כלי חרש לא תנתגס אלכלים באויזו. פאן כאן פי אחדי תלך אלאואני אלתי בין אלספליה ואלפוקיה משקה טופה והי נדאוה תכל אליד אדא למסהא פאן תלך אלאניה תנתגס ללאצל אלדי תבין פי אלפרק אלתאמן ודלך אן אלמשקה ינתגס בכונה פי אויר התחתונה העודפת אלתי קד אנתגסת ודלך אלמשקה ינגס אלכלי אלדי הו פיה כמא בינא הנאך והדא הו מעני קולה בעליונה והתחתונה העודפת כל שיש בה משקה טופה טמא.

וכבר נטמאת התחתונה. וזה לשרש אשר בארנו בפרק שמיני ה) והוא שכלי חרס לא יטמא הכלים באויזו. ואם היה באחד מאלו הכלים אשר בין התחתונה והעליונה משקה טופה והוא ליהות טופחת את היד בנגיעה זה הכלי יטמא לשרש אשר התבאר בפרק שמיני וזה שהמשקה יטמא בהיותו באויר התחתונה העודפת אשר כבר נטמאת וזה המשקה יטמא הכלי אשר הוא בו באשר בארנו שם וזהו ענין אמרו בעליונה והתחתונה עודפת כל שיש בה משקה טופה טמא.

פרק אחד עשר.

א כלי מתכות פשוטיהן ומקבליהן טמאין נשברו טהרו חוץ ועשה מהן כלים חזרו לטומאתן הישנה רבן שמעון בן גמליאל אומר לא לכל טומאה אלא לטומאה הנפש:

למא תכלם פי אהכאם כלי חרש ואשבאהה פי אלקסם אלאול והו אלעשרה פרקים אלמתקדמה אבד פי הדא אלקסם פי אהכאם כלי מתכות. ולמא קאל העאלי פי כלי מתכות כל דבר אשר יבא באש תעלמנא מן קולה כל דבר בין פשוטין בין מקבלין ודלך תנתגס בסאיטהא מתל אלסואכין ואלאמקאץ אלספאפיד ונחוהא. וכונהא תרגע אלי נגאסתהא בעד אנכסארהא אן סכהא ועמל מנהא אניה תנאניה אד ולא תטהר במקוה הו גזרה מדרבנן בשיתנא אן ינתגס כלי מן כלי מתכות פיסבכה ויעמל מנה אניה אצרי פי דלך אליום בעינה והי טאהרה מן התורה בלא שך לאן באנפסאד אלכלי תרתפע אלטומאה מנה פיתצרף בדלך אלכלי פי דלך אליום פי תרומה וקדשים ודלך גאיז פיטן אלטאן ויקול אד ואנכסאר אלכלי טהרה ואלטבילה פי אלמקוה איצא תטהרה ונחן נרי הדא אלכלי אדא אנכסר ועמל מנה אניה אצרי פהי טאהרה פי דלך אלנהאר בעינה כדלך איצא אדא טהר כלי פי אלמקוה טהר פי דלך אליום בעינה ויתנאול פיה תרומה וקדשים והו לא יעלם אן אלכלים תחתאג הערב שמש

אחר שדבר בדיני כלי חרש ובדומה להן בחלק הראשון והן העשרה פרקים הקודמים התחיל בזה החלק בדיני כלי מתכות. ובעבור שאמר יתברך בכלי מתכות ג) כל דבר אשר יבא באש למדנו ג) מאמרו כל דבר בין פשוטין בין מקבלין ולזה יטמאו פשוטיהן כמו הסכינין והמספרים והשפודים והרומה להן. ומה שיהזרו לטומאתן אחר שבירתן אם התיכן ועשה מהן כלי שני לפי שלא נטהרו במקוה הוא גזרה מדרבנן שחוששין שמא יטמא כלי מכלי מתכות ויתיכהו ויעשה ממנו כלי אחר בזה היום בעצמו ויהיה טהור מן התורה בלי ספק לפי שבהפסד הכלי הוסרה ממנו הטומאה וישתמש בזה הכלי בזה היום לתרומה וקדשים וזה מותר ויחשוב החושב ויאמר אחר ששבירת הכלי תטהרהו והטבילה במקוה גם כן תטהרהו ואנחנו רואים שזה הכלי אם נשבר ונעשה ממנו כלי אחר נטהר בזה היום בעצמו כמו זה גם כן אם נטהר כלי במקוה טהור בזה היום בעצמו וישתמש בו בתרומה וקדשים ואינו יודע שהכלים יצטרכו

להתרב מותל

ב) מ״ב. ג) במדבר ל״א כ״ג. ג) ספרי במדבר פיס׳ קנ״ח; מ״ת כלים פ״א הל׳ ט׳. ה) שבת ט״ו ע״ב.

מתל כל מנתגם אדא טהר במקוה. והדא הו מעני קולהם גזרה שמא יאמרו טבילה בת יומה מעלה. ורבן שמעון בן גמליאל לא יגזור הדה אלגזרה ניר פי אלאואני אלתי תנתגם בטומאת נפש פקט לכונהא תהתאג הזאה שלישי ושביעי ואין הלכה כר׳ שמעון בן גמליאל.

להערב שמש כמו כל טמא הנטהר במקוה. והו ענין אמרם[ס] גזירה שמא יאמרו טבילה בת יומה עולה. ורבן שמעון בן גמליאל לא יגזור זאת הגזירה זולת בכלים אשר נטמאו בטומאת נפש לבד לפי שהם צריכים הזאה שלישי ושביעי. ואין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל.

ב כל כלי מתכות שיש לו שם בפני עצמו טמא. חוץ מן הדלת ומן הנגר ומן המנעול והפותה שחחת הציר. והציר והקורה והצינור שנעשו לקרקע:

שיש לו שם בפני עצמו ינפרד באסם חתי יקאל לה אלבדא מטלק פאנה ינתגם אד׳ וגמיע מא יעמל מן אלמסבוכאת סוי כאנת לה חאשיה מרתפעה או כאן מסטח פהו יקבל טומאה כמא בינא גיר הדה אלמעדודה אן עמלת מן אחד אלמסבוכאת פאנהא לא תנתגם לכונהא תאבתה פי אלארץ. ונגר הו אלמתרץ אלדי נסמיה באלמגרב מראץ והו עמוד יצלב עלי אלאבואב מן אלטרף אלי אלטרף. ומנעול אסם ואקע עלי אלמגאלק אלתאבתה פי אלאבואב עלי אנתלאף אשכאלהא ושרה מנעול מגלק והו אסם עבראני על כפות המנעול. והפותה שבל כאם מן חריד יעמל פי אלאכתר וידפן פי אלארץ ויركב פיה רתאג אלבאב. וציר רתאג אלבאב אלדי ידור פי נפס אלעתבה והו יכון מן חריד פי אבואב אלמדן ואלאבואב אלכבירה גדא והדה איצא אסמא עבראניה והפותות לדלתות וקאל הדלת תסוב על צירה. וצינור אלמיזאב. ואצל דלך כלה קולנא כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע והדה אד ואצל עמלהא לתכון מתצלה באלארץ פהי לא תקבל טומאה ולו קבל תרכיבהא. ואלי הדא אלמעני קצד פי הדה אלהלכה.

שיש לו שם בפני עצמו המיוחד בשם עד שיאמר בו כלי כוה סתם והוא טמא לפי שכל מה שיעשה מן המתכות בין שיש לו שפה גבוהה או שהוא פשוט יקבל טומאה כמו שבארנו חוץ מאלו המנויין אם נעשו מאחת מהמתכות לא ישמאו להיותם קיימים בארץ. ונגר הוא הבריח[ג] אשר יקראו בארץ המערב מראץ והוא הקורה המבריחה על השערים מן הקצה אל הקצה. ומנעול שם נופל על המנעולים הקיימים בשער ותמונותיו משונות וביאור מנעול הסוגר והוא שם עברי[ד] על כפות המנעול. והפותה תמונת כוס מברזל ולרוב יעשוהו ויטמנוהו בתוך הארץ ויכנס בו ציר השער. וציר הוא ציר השער אשר יסובב בעצם המשקוף והוא מברזל בשערי המדינות והשערים הגדולים מאד ואלו הם גם כן שמות בעברי[ה] והפותות לדלתות ואמר[ו] הדלת תסוב על ציריה. וצנור הוא המרזב. ושרש כל זה אמרנו[ז] כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע ואלו לפי שעיקר עשיתם להיותם מחוברים לקרקע לא יקבלו טומאה ואפילו קודם הרכבתם. ואל זה הענין כיון בזאת ההלכה.

ג העושה כלים מן העשת ומן החררה ומן חסובב של גלגל ומן הטסין ומן הצפויין מבני כלים ומחוגני כלים מאזני כלים מן השחולת ומן הגרודת טהורין. רבי יוחנן בן נורי אומר אף מן הקצוצה. משברי כלים ומן הגרוטי ומן המסמרות שידוע שנעשי מכלים טמאין. מן המסמרות בית שמאי מטמאין ובית הלל מטהרין:

נין אלתוספתא גלמי כלי מתכות טהורים ואלו הן גלמי כלי מתכות כל שעתיד לשוף

לשון התוספתא[ז] גלמי כלי מתכות טהורין ואלו הן גלמי כלי מתכות כל שעתיד לשבץ

ס) שבת ט״ז ע״ב. ע) אולי צריך להיות אלמתרם במקום אל מתרץ. פ) שיר ה׳ ח׳. צ) מלכים א׳ ז׳ נ׳. ק) משלי כ״ו י״ד. ר) בבא בתרא פ״ה ע״ב ש) כלים ב״מ פ״ב הל׳ י׳ (בכלי חולין כ״ח ב׳; מ״ת כלים פ״ח הל׳ ב׳).

לשבץ לגרד לכרכב ולהביש בקורנס מחוסר
אוגן או אוזן טהור. ואנא אשרה הדה
אלבריתא קבל שרחי להדה אלהלכה לתהפט
הדא אלאצל ותחצלה. ודלך אן כל מן יעמל
אניה מן אחד אלמסבוכאת סוי כאנת תלך
אלאניה מקבלת מתל אלקדור ואלכיזאן או
כאנת פשוטה מתל אלסכאכין ואלספאפיד
פאן תלך אלאניה לא תנתגם חתי יכמל
שגלהא עלי אתם וגוהה ואתקנהא. אמא אן
בקי פיהא שי ללבראדה והו קולה כל שעתיד
לשוף או נקצהא תוטיה ואזאלה אלקשור
אלתי תנקלע ענד אלבראדה והו קולה לשבץ
או נקצהא אלגרד כמא תגרד אואני אלמסבוכאת
בעד אלבראדה והו קולה לגרד או לם תסקל
כמא יפעל באלחדיד אלדי יסקל בעד אלגרד
והו קולה לכרכב או נקצהא אלתטריק אן
כאנת תחתאג אלי תטריק והו קולה להביש
בקורנס או כמלת אלאניה עלי הדה אלוגוה
כלהא וכאנת תלך אלאניה ממא תחתאג אלי
אוגן או אוזן פלם יעמל להא פאנהא לא
תנתגם. ואוגן הו רגא אלביר פלדלך סמי הנא
ענק אלאניה אוגן תשביה ברגא אלביר פאן
מן אואני אלמסבוכאת מא להא אענאק מרכבה
עליהא כאלקמאקם ואלמרשאת ונחוהא. ואוזן
הו אלמקבץ. פעלי הדא אלאצל קאל פי הדה
אלמשנה אן מן עמל כלים מן הדה אלאשיא
אלתי עדד וסנשרה אסמאהא פאנהא לא
תקבל טומאה לאנהא גולמי כלי מתכות לכונהא
גיר מחכמה אלצנעה בל שעתה גיר מתקנה.
ועשת הי קטעה אלחדיד ענד ברונה מן תראב
אלמעדן ומנה ברזל עשות קבל תצפיתה באן
יסבך מראת ויצרב אלי אן תפארקה אגסאם
אגסאם כתירה תכון מתעלקה בה מן אלמעדן
כמא הו משהור ענד אלצנאע. וכדלך סאיר
אלמסבוכאת ענד אנראנהא מן תראב מעדנהא
הי שעתה פאדא אעיד עליהא אלסבך
ואלתצפיה חסן מנטרהא במן נקר פי קטעה
מנהא אניה חתי ירדהא כלי דון אן יעידהא
ללסבך ואלתצפיה פאנה לא ינתגם אנה ינקצה
מא וצפנא מן אלגרד ואלברד ואלסקאלה
ולא

שעתיד לשוף לשבץ לגרד לכרכב ולהביש
בקורנס מחוסר אוגן או אוזן טהור. ואני
אבאר זאת הבריתא קודם שאבאר זאת ההלכה
כדי שתשמור זה השורש ותבינהו. וזה שכל
העושה כלי מאחת מהמתכות בין שיהיה זה
הכלי מקבל כמו הקדירות והכוסות או
שיהיה פשוט כמו הסכינים והשפודים זה
הכלי לא יטמא עד שתגמר מלאכתו על
האופן היותר שלם והיותר מתוקן. אבל
אם נשאר בו דבר לשיפה והוא אמרו כל
שעתיד לשוף או שחסרה ההחלקה והסרת
הקליפות אשר יתעקרו בעת השיפה והוא
אמרו לשבץ או שחסרה הגרידה כמו שיגרדו
כלי מתכות אחר השיפה והוא אמרו לגרד
או שחסרה הלטישה כמו שיעשו בברזל
אשר ילטשוהו אחר הגרידה והוא אמרו
לברכב או שתחסר ההכאה אם היה הכלי
צריך להכאה והוא אמרו להביש בקורנס או
שנגמר הכלי על אלו הפנים כולם והיה זה
הכלי ממה שיצטרך לאוגן או לאוזן ולא
נעשו לו עדיין לא יטמא. ואוגן מעקה
הבאר ולזה קרא כאן צואר הכלי אוגן
בהדמותו למעקה הבאר לפי שיש כלי
מתכות אשר להם צוארים מונחים עליהם כמו
הקומקמין ומזי המים ודומיהם. ואוזן הוא
הבית יד. ועל זה השרש אמר בזאת המשנה
שהעושה כלים מאלו הדברים המניין אשר
נבאר שמותם לא יקבלו טומאה מפני שהן
גולמי כלי מתכות לפי שלא נגמרה מלאכתן
אבל הם מכוערים בלתי מתוקנים. ועשת הוא
החתיכת ברזל בשעת יציאתו מאדמת המקור ומזה
ברזל עשות ס) קודם שיצורף שיתיכוהו הרבה
פעמים ויקישוהו עד שיתפרדו ממנו גופים
רבים הנתלים בו מהמקור כמו שהוא מפורסם
אצל האומנים. וכן שאר המתכות כשיצאו
מאדמת מקורם הם מכוערים וכאשר יתיכום
פעמים רבות ויצרפום יתיפה מראיהם והחוצב
התיכה מהם לעשותה כלי בלי שיתיך ויצרף
אותם פעמים רבים לא יטמא מפני שיחסירהו
מה שאמרנו מהגרידה והשיפה והלטישה

וזה

ס) יחזקאל כ״ב י״ח.

ולא ימכן דלך פי הדא למא ינאלטה מן אלאנסאם אלגריבה ואלתראב. וכדלך יסבך אלחדיד ואלנחאם ויעמל מנה דואיר כבירה שבה כבו והי אלתי תתסמי הרה תשביה באלגרדקה אלתי אסמהא הררה כמא באן פי שבת וקמא. וסובב של גלגל מחיש אלבאברה ודלך אן אלבאבראת תעמל מן עוד ויעמל עליהא מן כארג צפיחה חדיד. וטסים אלצפאיח אלדקיקה תרגום פחי הזהב טסי דדהבא. וצפויים אלתגשיאת לאן תטלי אלאואני בצפאיח מן דהב ופצה ונחוהמא. ומכני כלים קואעד אלאואני והוגני כלים אענאקהא. ואוזני כלים מקאבצהא. ושחולת פצלאת אלאואני ואלאטראף אלוארדה אלתי תעדל מן אלאניה ענד אלעמל מן קולהם פי מומי בכור השחול והו אלמסתרבי אלרגל. וגרודת אלגראדה. ולים אלגרץ אן יסבך הדה אלגראדה או אלאטראף ויעמל מנהא כלי אד הדא יקבל טומאה בלא שך ואנמא אלגרץ אנה גמע הדה אלאטראף ואלצפאיח באלתסמיר חתי עמל מנהא שבל כלי פהו לא יקבל טומאה מן אלעלה אלתי לכרנא. ثם קאל ר׳ יוחנן בן נורי אן מן קטע אניה ועמל אניה אברי מן גמיע תלך אלקטע לא תקבל טומאה והו קולה אף מן הקצוצת ואינה הלכה. ثם קאלת אלמשנה אן מן עמל כלי מן שברי כלים או מן הגרושי והי אלחדיד אלתי תבקי מן אלאניה בעד אן יפניהא אלומאן חתי תרק ותנכסר ותתחשם וישלע אלצדא עלי אכתרהא ממא שאנה אן יצדא או מן עמל כלי מן אלמסאמיר אלתי תחקק אן תלך אלמסאמר עמלת מן כלים פכאנהא שברי כלים ולדלך יכון הדא אלכלי אלמעמול מן אחד הדה אלתלתה אשיא מקבל טומאה. אמא מן עמל כלי מן מסמאר לא יעלם חקיקה הל דלך אלמסמאר נעשה מן הכלים פיכון חכמה חכם עושה כלי משברי כלים ויקבל טומאה או דלך אלמסמאר נעשה מן החררה או מן העשת פיכון הדא אלכלי מתל גולמי כלי מתכות פפיה אנתלאף בית שמאי ובית הלל. ונץ אלתוספתא אמר ר׳ וזה אי אפשר בזה הכלי מפני הנופים הזרים והעפר שנתערבו בו. ובן יותך הברזל והנחושת ויעשו מהם עגולין גדולין הדומין לפת והוא אשר יקרא הררה שידמו אותו לעוגה הנקראת הררה כמו שהתבאר בשבת ה) וקמא ו). וסובב של גלגל מקוף של מובני וזה שאלו המוכנים יעשו מעין וישימו עליהם מחוין לוה של ברזל. וטסים הלוחות הדקים תרגום פחי הזהב ז) טסי דדהבא. וצפויים החפויין לפי שמצפים הכלים בטסי זהב וכסף ודומיהן. ומכני כלים תושבות הכלים. והוגני כלים צואריהם. ואוזני כלים בתי ידות שלהן. ושחולת מותרות הכלים והקצוות העודפות אשר ישתנו ח) מהכלי בעת עשייתו מאמרם במומי בכור השחול ט) והוא רפה הרגל. וגרודת מה שנגרד. ואין הכונה בזה שיתיבו זאת הגרודת או אלו הקצוות ויעשו מהן כלי שזה יקבל טומאה בלא ספק והכונה איננה אלא שהבר אלו הקצוות והלוחות במסמרים עד שעשה מהן דמיון כלי והוא לא יקבל טומאה מן הטעם אשר זכרנו. אחר זה אמר רבי יוחנן בן נורי שמי שחתך כלי ועשה כלי אחר מכל אלו החתוכין לא יקבל טומאה וזה אמרו ואף מן הקצוצת ואינה הלכה. ואחר זה אמרה המשנה שהעושה כלי משברי כלים או מן הגרושי והם שיורי ברזל הנשארים מהכלי אחר שבלה אותו הזמן עד שיהיה דק ושבור ונתות ותעלה חלודה על רובו וזה בכלים אשר מדרכם שתעלה עליהם החלודה או העושה כלי מן המסמרין שידוע בודאי שאלו המסמרין נעשו מכלים הם כשברי כלים ומשום זה הכלי הזה הנעשה מאלו השלשה דברים מקבל טומאה. אבל העושה כלי ממסמר ואינו ידוע בודאי אם זה המסמר נעשה מכלים ויהיה דינו כדין העושה כלי משברי כלים ויקבל טומאה או זה המסמר נעשה מן החררה או מן העשת ויהיה זה הכלי כמו גולמי כלי מתכות הנה בזה מחלוקת בית שמאי ובית הלל. ולשון התוספתא י) אמר רבי אלעזר

ברבי

ר׳

ה) קב״ג ע״א. ו) כ״א ע״א. ז) שבות ל״ט ג׳. ח) ר״ל יוסרו כאשר ישווהו. ט) בכורות פ״ז מ״ז. י) כלים ב״מ פ״א הל׳ ב׳.

ר' אלעזר ב"ר יוסי לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על המסמרות שידוע שנעשו מן הכלים שהן טמאין ועל המסמרות שידוע שלא נעשו מן הכלים שהן טהורין על מה נחלקו על הסתם שבית שמאי מטמאין ובית הלל מטהרין. ואנמא עמל כלי מן אלמסמאר פדלך בין מתל אן יגעלה אברה או מסלה או ספור או נחו דלך עלי חסב מא ימכן פי טול אלמסמאר וגלטה.

ברבי יוסי לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על המסמרות שידוע שנעשו מן הכלים שהן טמאין ועל המסמרות שידוע שלא נעשו מן הכלים שהן טהורים על מה נחלקו על הסתם שבית שמאי מטמאין ובית הלל מטהרין. וזה ברור שעושין כלי מהמסמר כגון שיעשו ממנו מחט או מרצע או שפוד והדומה להם כפי מה שאפשר לפי אורך המסמר ועביו.

ד ברזל טמא שבללו עם ברזל טהור אם רוב מן הטמא טמא ואם רוב מן הטהור טהור מחצה למחצה טמא. וכן מן החלמוה וכן מן הגללים. קלוסטרא טמאה ומצופה טהורה. הפין והפורנה טמאין. וקלוסטרה ר' יהושע אומר שומטה מפתח זה ותולה בחברו בשבת. ר' טרפון אומר הרי היא לו ככל הכלים ומטלטלת בחצר:

קד תקדם לך אן אלחדיד אלנגם לא יטהרה אלסבך פלדלך אדא אנלט חדיד טאהר ונגם באלסבך ועמל מן אלנמיע אניה אם רוב מן הטמא פתכון תלך אלאניה טמאה. וקד ד'כרנא איצא אן כלי גללים לא תנתגם. וחלמה טין לזג שבה ביאץ אלביץ ולדלך יסמי חלמה לקולה אם יש טעם בריר חלמות. פאדא אנלט אלטין באלרות ועמל מן מגמועהמא אניה ושבכהא צארת מנתלטה מן כלי חרש וכלי גללים. וקלוסטרא אלה מצמתה עלי שכל אלרמאנה פי ענקהא טול והדה צורתהא ירכב הדא אלטרף פי חלקתין מתבתתין פי אלבאב אלאכר ועגד אגתמאע אלבאבין תתרכב חלקה עלי תאניה ותדכל הדה אלקלוסטרא הנאך פינגלק אלבאב פאן כאנת הדה אלקלוסטרא מן אחד אלמסבוכאת פהי תקבל טומאה לאנהא יש לה שם בפני עצמה. פאן כאנת מן עוד והי מגשיה באלחדיד או גירה מן אלמסבוכאת פהי טאהרה והו קולה ומצופה טהורה לאן כלי עץ אדא כאנת מגשיה בכלי מתכות לא תקבל טומאה ולו כאן להא בית קבול כמא תבין פי אכר חגיגה פי קול אלחכמים אן מזבח הזהב והנחשת לא יקבל טומאה וגעלוא אלעלה פי דלך מפני שהן מצופים ואצל דלך קולה תעאלי כל כלי

כבר קדם לך שהברזל הטמא לא יטהר אותו ההיתוך ולזה אם בלל ברזל טהור וטמא בהיתוך ועשה מן הכל כלי אם רוב מן הטמא זה הכלי טמא. וכבר זכרנו גם כן[ב] שכלי גללים לא יטמאו. והלמה טיט הדבק הדומה לחלמות ביצה ולזה יקרא הלמה לאמרו[ג] אם יש טעם בריר חלמות. ואם עירב הטיט בגללים ועשה מקבוצן כלי ובשל אותו נהיה מעורב מכלי חרס וכלי גללים. וקלוסטרה כלי מקשה על תמונת רמון וצוארו ארוך וזאת צורתו 10 יכנס זה הקצה בשתי הטבעות הקבועות בשתי דלתות השער טבעת בדלת האחת וטבעת בדלת האחרת וכאשר יתקבצו שתי הדלתות הטבעת האחת רוכבת על הטבעת השנית ותכנס שם ואת הקלוסטרא וינעול השער ואם היתה זאת הקלוסטרא מאחת המתכות תקבל טומאה לפי שיש לה שם בפני עצמה. ואם היתה מעין מחופה בברזל או בזולתו מן המתכות טהורה והוא אמרו ומצופה טהורה לפי שכלי עץ המחופים בכלי מתכות לא יקבלו טומאה ואפילו אם היה להם בית קיבול כמו שהתבאר בסוף חגיגה במאמר החכמים[ג] שמזבח הזהב והנחושת לא יקבל טומאה ונתנו הטעם בזה מפני שהם מצופין ושרש זה אמרו יתברך[ד] וכל כלי אשר יעשה מלאכה בהם ואמרו בספרא[ה] יכול שאני

מרבה

אשר

ב) פ"י מ"א. ג) איוב ו' ו'. ג) כ"ז ע"ב. ד) ויקרא י"א ל"ב. ה) שמיני פרק ח' הל' ז' (ב"ג ע"ג).

אשר יעשה מלאכה בהם וקאלוא פי ספרא יכול שאני מרבה את חפויי הכלים תלמוד לומר בהם פרט לחפויי הכלים יעני אן דלך אלכלי לים יתנאול אלשגל בה נפסה בל בואסטה אלגשא אלדי עליה ואללה אנמא נגס מן אלכלים אשר יעשה מלאכה בהם בהא נפסהא והדא הו מעני קולהם פי הגיגה אנה אדא גשאהא פקד בטל אותם. פאחפט הדא אלאצל פי גמיע הדה אלמסכתא. והפין הו ריישה אלקפל והפורנה אלקפל נפסה אלתי תדכל פיה אלרישה. ואמור אלטלטול בשבת קד בינאהא פי שבת בפרק כל הכלים:

מרבה את חפויי הכלים תלמוד לומר בהם פרט לחפויי הכלים רצונו לומר שזה הכלי אין משתמשים בו בעצמו אבל באמצעות החפוי אשר עליו והשם לא טימא אלא הכלים אשר יעשה מלאכה בהן בעצמן וזהו ענין אמרם בהגיגה b) שאם היפה אותן בטל אותן. ושמור זה השרש בכל זאת המסבתא. והפין השנים הקבועות בפותחת. והפורנא הפותחת עצמה אשר יכנס בה הפין. ועניני הטלטול בשבת כבר בארנום במסכת שבת בפרק כל הכלים.

ה עקרב של פרומביא טמאה ולחיים טהורים רבי אליעזר מטמא בלחיים וחכמים אומרים אין טמא אלא עקרב ובשעת חבורן הכל טמא:

אלחדידה אלתי תשבה אלבלאבל אלתי תדור על פם אלבחימה הי אלתי תתסמי פרומביא ואלצנאע ענדנא יסמונהא אללומה. ועקרב שלה הו טרף אלחדיד אלדי ידכל פי פם אלבחימה ליצרב פי חנבהא ולה טרף שבה עקרב ויסמונה אללדין יעמלון אללגאם אללסאן. ולחיים הי אלחדאיד אלתי תמתד עלי שדקי אלבחימה. והדה אלגמלה אדא אנתמעת הי אללגאם. והלכה כחכמים.

הברזל הדומה לשלשלת קטנה אשר יסובב על פי הבהמה הוא אשר יקרא פרומביא והאומנין אצלנו קורין אותו אללומה. ועקרב שלה הוא קצה הברזל אשר יכנס בפי הבהמה להכות בחניכין שלה ולו קצה דומה לעקרב ויקראוהו אומני הרסן אללסאן. ולחיים הן הברזלין הנמשכים על שתי פאות פי הבהמה. וזה כולו באשר יתקבץ הוא הרסן. והלכה כחכמים.

ו פיקה של מחבת רבי עקיבא מטמא וחכמים מטהרין ומצופה טהורה. הבוש והעימה והמקל וסמפוניה וחליל של מחבת טמאין ומצופין טהורים. סימפוניה אם יש בה בית קבול כנפים בין כך ובין כך טמאה:

פיקה שבה נצף כרה מתקובה תעמל פי ראם אלמגול כי יתקל ענר אלגול וימכן פתל אלביט בה ואסמהא אלמשהור במצר אלתקאלה. ואלחכמים יקולון אנהא אין לה שם בפני עצמה ולו קאל אנסאן הפיקה למא עלם אי שי יקצד אד הדא אלאסם ואקע עלי כל פלכה מדורה או קריבה מן אלתדויר חתי יקולו פיקה של כוש פלכונהא דאת שם לווי לא תנתגם. אמא אן כאנת של עין מצופה פהי טאהרה לדברי הכל ללאצל אלדי דכרנא. וכוש אלמגול. ועימה אלאלה אלתי

פיקה דומה לחצי כדור נקוב שמשימין בראש הכוש כדי שיכבד בשעת הטוייה ויהא אפשר לפתול בו החוט ושמו המפורסם במצרים אלתקאלה. וחכמים אומרים שאין לה שם בפני עצמה ואם יאמר אדם הפיקה לא יודע לאיזה דבר יכוון מפני שזה השם נופל על כל כדור ענול או קרוב לענול עד שיאמרו פיקה של כוש ומשום שיש לה שם לווי לא תתגם. אבל אם היתה הפיקה של עין מצופה היא טהורה לדברי הכל לשרש אשר זכרנו. וכוש הוא המטוה. ועימה הכלי

ילף אשר

b) שם.

ילף עליהא אלכתאן או אלקטן ענד אלנזל ואסמהא אלמשהור אלרכה ופי אלאנדלם יקולון אלערנאסה. וסמפוניא והליל שבלין מן אשכאל אלמזאמיר. ובית קבול כנפים מוצע תרכב פיה אלאת שבה אגנחה ליסמע להא גנא פאן כאן פי הדא אלמזמאר של עין מואצע מעמולה לתרכב פיהא תלך אלאשראף פהי בית קבול ולדלך תנתגם ולו כאנת מצופה מן אגל הדא אלבית קיבול אלדי הו גיר מצופה לאן הדה אלמואצע ליס ימכן אן תגשי ואנמא אלתגשיה מן בארג אלאלה. והלכה כחכמים.

אשר ילפפו סביביו הפשתן או הצמר נפן בשעת הטוייה ושמו הידוע אלרכה ויקראוהו באנדלוס אלערנאסה. וסמפוניא והליל הם שתי תמונות מתמונות כלי זמר. ובית קבול כנפים המקום אשר ירכבו בו כלים הדומים לכנפים להשמיע בהן הנגון ס) ואם היו בזה הכלי זמר של עין מקומות עשויים ליתן בתוכן אלו הקצוות הם בית קבול ולזה ישמא ואפילו אם היה מצופה מפני זה הבית קבול אשר איננו מצופה לפי שאלו המקומות אי אפשר לחפותן שהחפוי אינו אלא מחוץ הכלי. והלכה כחכמים.

ז קרן עגולה טמאה ופשוטה טהורה. אם היתה מצופית שלה של מתכת טמאה. הקב שלה ר׳ טרפון מטמא וחכמים מטהרין ובשעת חבורן הכל טמא. כיוצא בו קני מנורה טהורין הפרח והבסים טמאים ובשעת חבורן הכל טמא:

קרן הנא יריד בה אלבוק לא קרן אלבהאים וכאן אלבוק ענדהם לה שבלין בוק יסמונה קרן עגולה וכוק יסמונה קרן פשוטה וכלאהמא מפצל יתרכב מן קטע כתירה. לכן תרכיב קרן עגולה צעב לא יחסן ירכבה אלא צאנע ולדלך קאלוא המחזיר קרן עגולה בשבת חייב חטאת. ושרף אלבוק אלדי ילי פם אלצארב יתסמי מצופית שלה ואלטרף אלאכר אלואסע יתסמי קב שלה. ובין הו אן הדא אלבוק קד כאנוא יעמלון בעץ אגואה עוד ובעצהא מתכת ולדלך קאל אם היתה מצופית שלה של מתכת. ומעלום אן כתיר מן אלמנאיר תעמל מפצלה והי אלתי יסמוהא אלחכמים מנורה של חוליות פתלך אלקטע אלמפצלה אלתי אדא אגתמעת קאם מנהא קציב אלמנורה הי אלתי סמי הנא קני מנורה והי לא תנתגם פי האל תפצילהא לאנהא לא תערף אלא באסם מצאף קני מנורה עלי אלאצל אלמתקדם. והפרח הו אלדאירה אלתי תכון עליהא אלסרג. והבסים אלקאעדה אלתי פיהא אלארגל תרגום כנו בסיסיה. בשעת חבורן יכון למגמועהא שם בפני עצמו אעני מנורה וכדלך קרן עגולה. והלכה כחכמים:

קרן ירצה בו כאן החצוצרה ולא קרן הבהמה ולואת החצוצרה אצלם שתי תמונות האחת יקראו אותה קרן עגולה והאחת יקראוה קרן פשוטה ושתיהם בעלי פרקים יורכבו מהתיכות רבות. אבל הרכבת הקרן עגולה קשה לא יכשר להרכיבה כי אם אומן ולזה אמרוג) המחזיר קרן עגולה בשבת חייב חטאת וקצה החצוצרה אשר מצד פי התוקע יקרא מצופית שלה והקצה האחר הרחב יקרא הקב שלה. וברור שואת הקרן יעשו לפעמים קצת חלקיה מעין וקצתן ממתכת ולזה אמר אם היתה מצופית שלה של מתכת. וידוע שהרבה מנורות יעשו מפרקים והן אשר יקראו החכמים מנורה של חוליות ואלו החתיכות הנפרדות אשר בהתחברם יהיו לקנה המנורה הם אשר יקראו כאן קני מנורה ולא יטמאו בשהם נפרדים לפי שאינם נודעים אלא בשם לווי קני מנורה על השרש אשר הקדמנו. והפרח היא העגולה אשר עליה הנר. והבסים התושבת אשר בה הרגלים תרגום כנוג) בסיסיה. בשעת חיבורן יהיה לקבוצן שם בפני עצמו רצה לומר מנורה וכן קרן עגולה. והלכה כחכמים.

ס) בכ״י א נגם וחוא שם התגועות אצל ר״ס גאון. ג) שבת מ״ז ע״א. ג) שמות ל׳ י״ח.

ח קסדה טמאה ולחיים טהורים אם יש בהן בית קבול מים טמאים. כל כלי המלחמה טמאים. הכידון והניקון והמגפין והשרין טמאין. וכל תכשיטי אשה טמאים עיר של זהב קטליות נזמים וטבעות טבעת בין שיש עליה חותם ובין שאין עליה חותם ונזמי האף קטלה שחליות שלה של מתכת בחוט של פשתן או של צמר נפסק החוט החליות טמאות שכל אחת ואחת כלי בפני עצמה. חוט של מתכת והחליות של אבנים טובות ומרגליות ושל זכוכית נשתברו החליות והחוט בפני עצמו קיים טמא. שירי קטלה כמלוא צואר קטנה רבי אליעזר אומר אפי׳ טבעת אחת טמאה שכן תולין בצואר.

קסדה ביצ̇ה̈ אלחדיד אלתי תג̇על פי אלראס ענד אלקתאל. ולחיים צפאיה חדיד תכסי אלכ̇ד̈ין. וכידון אלרמח אלצגיר אלד̇י ימסכה אלמלוך פי אכ̇ת̇ר אלאוקאת. והניקון אלקנאה̈ והו מקלוב מן קולה ומשקל קינו והו סנאן אלקנאה̈. ומגפים נעל מן חדיד יכסי אלרג̇לין כי לא יצ̇רב רג̇ליה בחדיד פיסקט. ושרין אלזרד. ותכשיטי אשה חלי אלנסא וג̇אב מנהא בעצ̇הא עלי ג̇הה̈ אלמת̇אל כמא פעל פי אלאת אלחרב. ועיר של זהב תאג̇ ד̇הב עלי צורה̈ ירושלם יג̇עלונה פי רווסהן ולד̇לך סמי עיר. וקטליות הו סואר ד̇הב יג̇על פי אלענק והו אלמסמי פי אלתורה רביד וקד תוכ̇ד̇ כ̇רז ד̇הב מת̇קובה̈ שבה חבוב ותדכ̇ל פי כ̇יט ותרבט עלי אלענק וד̇לך יתסמי מכ̇נקה̈ וקד תוכ̇ד חבוב ג̇והר ויאקות וזמרד ותרכב פי כ̇יט ד̇הב או פצ̇ה̈ ויעמל מנהא כ̇לכ̇אל מדור חול אלענק איצ̇א וג̇מיע ד̇לך יתסמי קטלאות. ונזמים אשנאף מנהא מא יתעלק מן אלאד̇ן כמא יפעל ענדנא אליום ומנהא מא יעלק מן אלאנף כמא כאן אלזי פי זמאנהם. וחותם פ״ן כמא יעמל פי בעץ̇ אלכ̇ואתם פצוץ זמרד ויאקות ומא אשבההא מן אלאחג̇אר. ואין הלכה כר׳ אליעזר:

קסדה כובע ברזל אשר יושם על הראש בשעת המלחמה. ולחיים לוחות ברזל המכסות הלחיים. וכידון הרומח הקטן אשר ביד המלכים ברוב העתים. והניקון אלקנאה̈ והוא שם הפוך מאמרו ומשקל קינו ס) והוא חדוד הרומח. ומגפים נעל ברזל יכסה הרגלים כדי שלא יכו רגליו בברזל ויפול. ושריון כמשמעו. ותכשיטי אשה חלי הנשים והביא קצתן על דרך משל כמו שעשה בכלי המלחמה. ועיר של זהב עטרת זהב על צורת ירושלים ישימוה על ראשיהן ולזה נקראה עיר. וקטליות היא שרות של זהב ישימוה על הצואר והיא הנקראת בתורה רביד ויקחו לפעמים חוליות זהב נקובות הדומות לגרעינים ויכניסום בחוט וישימו אותן על הצואר וזה יקרא בערבי מכ̇נקה̈ ופעמים יקחו גרעיני אבנים טובות ואודם וברקת וירכיבו אותם בחוט זהב או כסף ויעשו מהם שלשלת סביב הצואר גם כן וכל זה יקרא קטלאות. ונזמים יש מהנזמים שיתלו באוזן כמו שעושין היום אצלנו ויש מהן יתלו באף והוא היה תכשיט בזמנם. וחותם משבצת כמו שיעשו במקצת החותמות משבצות ברקת ואודם ומה שדומה להן מן האבנים. ואין הלכה כרבי אליעזר.

ט נזם שהוא עשוי כקדירה מלמטן וכעדשה מלמעלן ונפרק כקדרה טמא משום כלי בית קבול וכעדשה טמא בפני עצמו. צינורה טהורה העשוי כמין אשכול ונפרק טהור:

כקדירה מלמטן אן יכון לה בטן מג̇וף מת̇ל אלקדר ועלי ראסה חבה̈ ואחדה̈ מצמתה̈ שבה עדסה̈ עלי הד̇ה אלצורה̈ פאד̇א

תפרקת

כקדירה מלמטן שיהיה לו בטן חלול בדמות הקדרה ועל ראשו גרעין מקשה אחד כמו עדשה על זאת הצורה 11. ואם נפרקה

זאת

ס) שמואל ב׳ כ״א ט״ז.

תפרקת תלך אלעדסה מן אלקדר צארת אלקדרה אניה פיהא בית קבול בלא שך פהי טמאה משום כלי קבול לא מן חית הי מן תכשיטי נשים ותכון איצא אלעדשה טמאה לאן יש לה שם בפני עצמה. וצנירה הו טרף קציב אלגרין לאן טרפה מעוג שבה צנארה ידכל דלך אלטרף פי תקב אלאדן או אלאנף. וקולה העשוי כמן אשכול יריד בה נזם העשוי כמין אשכול והו אן תכון חבוב דהב מגתמעה עלי שכל ענקוד פאן אדא תפרקת תלך אלחבוב לא תנתגם אד ולים הו חיניד מן תכשיטי נשים ולא לכל חבה מנהא שם בפני עצמו ולא פיהא איצא בית קבול פתנתגם מן אגלה ולים תנתגם כלי מתכות אלא בשרט מן אלשרוט אלמתקדם דכרהא:

זאת העדשה מהקדרה תהיה הקדרה כלי שבו בית קבול בלא ספק והיא טמאה משום כלי קבול ולא מפני שהיא מתכשיטי נשים ותהיה גם העדשה טמאה לפי שיש לה שם בפני עצמה. וצנירה הוא קצה קנה הנזם לפי שקצהו עקום ודומה לצינורה ויכניסו זה הקצה בנקב האזן או בנקב האף[ס]). ואמרו העשוי כמין אשכול ירצה בו נזם העשוי כמין אשכול והוא שנרעיני זהב הם מקובצים בדמות אשכול שאם יתפרדו אלו הגרעינין לא יטמאו לפי שאינו אז מתכשיטי נשים ולא לכל גרעין מהן שם בפני עצמו ואין בו גם כן בית קבול שיטמא בעבורו וכלי מתכות אינם מיטמאים אלא באחד מהתנאים אשר קדם זכרם.

פרק שנים עשר.

א טבעת אדם טמאה. טבעת בהמה וחכלים ושאר כל הטבעות טהורות. קורת החצים טמאה ושל אסירין טהורה. הקולר טמא. שלשלת שיש בה בית נעילה טמאה. העשויה לכפיתה טהורה. שלשלת של סיטונות טמאה. של בעלי בתים טהורה. אמר רבי יוסי אימתי בזמן שהוא מפתח אחר אבל אם היו שנים או שקשר חלזון בראשה טמאה:

טבעת אדם חלקה מעמולה ללבאם אלאנסאן מתל אלנואתם ואלאסורה ולאנבל אלרגל ואטואק אלדהב אלתי יעמלהא אלמלוך פי אענאקהם. וטבעת בהמה אלחלק אלמעמולה ללבהאים כמא תעמל אלמלוך חלק דהב ופצה פי אענאק אלניל ופי ארגלהא. וכדלך תעמל חלק פי מקאבץ אלאוני עלי טריק אלזינה והי אלתי תתסמי טבעת הכלים פתלך אלחלק לא תנתגם במפרדהא. וקורת החצים כשבה יוכד פיהא אלגרץ ולעלהא כאן שכלהא ענדהם באן יתצל בהא טרף חדיד ולדלך דכרהא הנא. ושל אסירין קדמה חדיד תרכב עלי רגלי אלאסארא. והקולר אלגל אלדי יכון פי אענאק אלאסארא. ולכפיתה ליכתף בהא אלאנסאן וגירה אעני אן ירבט בהא איצא גמלה אלאעואר ונחו דלך ממא ירבט בסלסלה כי יתבת מגתמע.

טבעת אדם טבעת הנעשית ללבוש אדם כמו החותמות והשרות וכבלי הרגלים ורבידי זהב אשר ישימו אותן המלכים על צואריהם. וטבעת בהמה הטבעות העשויות לבהמות כמו שהמלכים משימים טבעות זהב וכסף על צוארי הסוסים וברגליהם. וכן יעשו טבעות בבתי ידות הכלים לנוי וזה אשר יקרא טבעת הכלים ואלו הטבעות לא יטמאו אם הן לבדן. וקורת החצים הקורה אשר יקחו להם למטרה ואולי היתה תמונתה אצלם שידבקו בה קצה מברזל ולזה זכרה בכאן. ושל אסירין והוא רגל של ברזל יושם על רגלי האסירין. והקולר המוסר אשר ישימו בצוארי האסורין. לכפיתה לכפות בה האדם וזולתו רצה לומר שיקשרו בה גם כן חבילי עצים והדומה לזה ממה שיקשרו בשלשלת כדי שיתקיים יחד. של סיטונות מוכרי הלחם והדגן

של

ס) בדפוס הוסיפו תרגום מזלגותיו (שמות כ"ז ג') ציניריתיה. ועיין ברטנורא.

של סיטונות באעה אלגבו ואלקמה להם סלאסל ינלקון בהא הואנתהם פהי מן גמלה אלמגאלק אמא של בעלי בתים פלים יתכלון עלי נלקהא פהי שבה עאריה ללזינה פי אלאבואב ולדלך לא תנתגם. ויקול ר' יוסי אן אדא כאן להא פי טרפהא טרפין נארגה שבה מפאתיה כאנוא ינלקון איצא בהדא אלנוע או אדא רבט פי טרף אלסלסלה חלזון והו שכל צדפה מן הדיד תגלק בהא אלאבואב ותלך אלצדפה הי צדפה אלחיואן אלבחרי אלמסמי חלזון. ואין הלכה כר' יוסי.

והדגן יש להן שלשלאות שנועלין בהן הנויותיהן והן ממיני המנעול אולם של בעלי בתים אין סומכין על נעילתה והנה היא כמו דבר הבא לנוי בשערים ולזה לא תטמא. ואמר רבי יוסי אם היו בקצה השלשלת שתי קצוות יוצאות ברמות מפתחות שהיו נועלים גם כן בזה המין או אם קשר בקצה השלשלת חלזון והוא ברמות בית רמש מברזל אשר ינעלו בו השערים וזה הבית הוא בית לשרץ המים הנקרא חלזון. ואין הלכה כרבי יוסי.

ב קנה מאזנים של סרוקות טמא מפני אונקיות ושל בעלי בתים אם יש בו אונקיות טמא. אונקלי של כתפין טהורה ושל רוכלים טמאה. ר' יהודה אומר של רוכלים שלפניו טמאה ושל אחריו טהורה. אונקלי של דרגש טמאה ושל נקליטין טהורה. של שידה טמאה ושל אקון טהורה. של שלחן טמאה של מנורת העץ טהורה. זה הכלל המחובר לטמא טמא והמחובר לטהור טהור. וכלן אחת אחת בפני עצמן טהורות:

קנה מאזנים של סרוקות קצבה מיזאן משאטי אלצוף ואלכתאן והי מן עוד וקבתהא הדיד ופי טרפהא אלצנג מעלקה ולדלך תנתגם והו קולה מפני אונקיות והי אלאואקי. ואונקלי אלמבטאף וקד שרחנא דלך פי תמיד וגירהא וללחמאלין מבטאף כביר מן חדיד ולה נצאב מן עוד ויסכון אלנצאב פי אידיהם וטרף אלמבטאף פי אלחמל אלדי עלי אכתאפהם כי לא יסקט אלחמל. וכתפים הם אלנאקלון עלי אכתאפהם וכדלך אלטואפין והם רוכלין המחזרין על העיירות להם מבטאף עלי הדה אלצורה יסתעינון בהא פי נקלאן מא ינקלונה. ודרגש מנבר צגיר לה איצא מבטאף יתעלק בה ענד אלטלוע אליה וכדלך פי קואים אלסריר מבאטף וקואים אלסריר הי נקליטי המטה כמא בינא פי סוכה. ושדה תאבות. ואקון ויקר עקון הי סלה אלציד ושבלהא משהור ענד אלציאדין והי תאבות מן עוד פיה מבאטיף יעלקונה פי אלבחר ידבלה אלסמך ולא יקדר יכרג מנה. וקד באן לך אן מנורת העץ טהורה מן התורה לאן ליס הי כלי קבול. ثם אתאנא במלאך הדה אלאמכאם והו אן כל מבטאף יכון פי

קנה מאזנים של סרוקות קנה מאזנים של סורקי צמר ופשתן והוא מעץ וכפו מברזל ובקצהו משקלות תלויות ולזה יטמא וזה אמרו מפני אונקיות והן המשקלות. ואונקלי הוא הקרס וכבר בארנו זה בתמיד ב) וזולתו ולכתפין אונקלי גדול מברזל ולו קת מעין ויחזיקו הקת בידיהם וקצה האונקלי היא במשא אשר על כתפיהן כדי שלא יפול המשא. וכתפים הן הנושאים המשאוי על כתפיהן וכן הסוחרין והם הרוכלין המחזרין על העיירות יש להן אונקלי על זאת הצורה אשר יעזרו בו בהעתקת משאם. ודרגש הוא בימה קטנה אשר לה גם כן אונקלי שאוחזין בו בעת שיעלו עליה וכן יש בעמודי המטה אונקליות ועמודי המטה הן נקליטי המטה כמו שבארנו בסוכה ג). ושידה היא ארגז. ואקון ויש קוראין עקון היא תיבת ציד ותמונתה ידועה אצל הצידים והיא שידה מעין אשר בה אונקליות ותולין אותה בים ויכנסו בה הדגים ולא יוכלו לצאת ממנה. וכבר התבאר לך שמנורת עין טהורה מן התורה לפי שאינה כלי קבול. אחר זה הביא לנו כלל לאלו

הדינים

אניה

ב) פ"ג מ"ה. ג) פ"א מ"ג.

אניה תקבל טומאה פאן דלך אלמבטאח איצא ינתנם באנתאם תלך אלאניה וכל מבטאח יכון פי אניה לא תקבל טומאה פאנה לא ינתנם אד צאר גז מנהא ומתי מא כאן אלמבטאח והדה קבל אן יתצל באלאניה אלתי עמל להא פהו טאהר ולא יקבל טומאה מן אלעלה אלתי תקדמת אוֹ אלפרק אלחאדי עשר לאנה מצאח אלי גירה ואין לו שם בפני עצמו פכאנה גז מן כלי לא כלי שלם פאפהם הדא. ואין הלכה כר׳ יהודה.

הדינים והוא שכל אונקלי אשר בכלי המקבל טומאה האונקלי גם כן יטמא בהטמאות זה הכלי וכל אונקלי אשר בכלי שאינו מקבל טומאה לא יטמא לפי שהוא חלק ממנו ואם היה האונקלי לבדו קודם שיחובר בכלי אשר נעשה לו הוא טהור ולא יקבל טומאה מהטעם אשר קדם בראש פרק אחד עשר לפי שהוא נסמך לזולתו ואין לו שם בפני עצמו והנה הוא בחלק מכלי ולא כלי שלם והבן זה. ואין הלכה כרבי יהודה.

ג כסוי טֶנֶי של מחכת של בעלי בתים רבן גמליאל מטמא וחכמים מטהרין. של רופאים טמא. הדלת שבמגדל של בעלי בתים טהורה של רופאים טמאה. הייתיכין טמאים והפְרָכִין טהורין. עקרב בית הבד טמאה. ואונקלי שבכותלים טהורה:

טֶנֶי הוא כלי מחזיק חצי סאה והוא אלאכתר מן הדיד או נחאם ולהא נטא מן מתכת איצא יחבד הדה אלאלה אהל אלדיאר ללמאיעאת ואלאטבא ללמראהם ולדלך אלנטא יצרפונה אלאטבא ויסתעינון בה פי אנעאל אלמראהם ולדלך צאר מקבל טומאה לדברי הכל. ומגדל אלבואנה והי אלתי יסמונהא אלעאמה באלמגרב אלמנשאר. היתיכין הדאיד תמסך בהא אלקדר והי סבנה. והפרכים הדאיד מתבתה פי אלמסתוקד לתהרסה מן אלאחתראק פי אסרע וקת. ופי אלתוספתא ואלו הן היתיכין אלו שהחנוני מנער בהן את הקדרה. והפרכים הקבועים בבירים והנאך קיל מפני מה דלת מגדל של רופאים טמאה מפני שהוא נותן עליה אספלנית ותולה בה מספרים. ועקרב בית הבד מעקרבה נשב עציר אלזיתון והי הדירה פי טרף אלנשבה. ואונקלי שבכתלים אלמבאטח אלתי תעלק פי אלחישאן להעלק מנהא אלאואני כאלכיזאן ונחוהא. ואין הלכה כרבן גמליאל. וינבגי אן אקול הנא כלאמא וגיז מפתאחא למא תקדם ומא יאתי מן הדא אלגרץ. ולדלך אן כל מא תסמע פי הדה אלמסכתא חכם פי שי מן כלי מתכות ויקול פיה טמא פולך בין לאן כלי מתכות פשוטיהם ומקבליהם טמאים פאמא אדא סמעתה יקול טהורים פולך לאחד תלתה

אסבאב

טני הוא כלי מחזיק חצי סאה והוא לרוב מברזל או נחשת ולו כסוי ממתכת גם כן ויושתמשו בזה הכלי בעלי בתים לדברים לחים והרופאים לאיספלניות וזה הכסוי ישתמשו בו הרופאים ויעורו בו לרקוה האספלניות בו ולזה הוא מקבל טומאה לדברי הכל. ומגדל הוא הארון והוא אשר יקראהו החמון במערב אלמנשאר. הייתיכין ברזלים אשר יאחזו בהן הקדירות כשהן חמות. והפרכין ברזלים קבועים במוקד לשמור אותו כדי שלא ישרף במהירות. ובתוספתא ו) ואלו הן היתיכין אלו שהחנוני מנער בהן את הקדרה והפרכים הקבועים בבירים ושם נאמר מפני מה דלת מגדל של רופאים טמאה מפני שהוא נותן עליה אספלנית ותולה בה מספרים. ועקרב בית הבד מה שהוא בצורת עקרב מהקורה שדורכין בה את הזיתים והוא ברזל בקצה הקורה. ואונקלי שבכתלים האונקליות הקבועות בכתלים לתלות בהן הכלים כמו הכוסות ודומיהן. ואין הלכה כרבן גמליאל. וראוי שאומר כאן מאמר קצר שיהיה מפתח למה שקדם ולמה שיבוא מענין זה. וזה שכל מה שתשמע בזאת המסכתא דין באחד מכלי מתכות ויאמר בו שהוא טמא הנה הוא ברור שהוא לפי שכלי מתכות פשוטיהן ומקבליהן טמאין

אבל

ו) כלים ב״מ פ״ב הל׳ ז׳.

אסבאב אמא לאן דלך אלשי מן גלמי כלי מתכות אלתי תקדם שרחהא פי אלפרק אלאחדי עשר או לאנה גיר מנפרד באסם כמא קאל כל שיש לו שם בפני עצמו טמא אמא אן כאן מצאף מתל קולך מטאף אלחאיט או גטא אלאניה אלפלאניה פאנה לא ינתגם אלא אן כאן כלי פלא נחתאג אלי תעריפה בגירה ואנמא דלך זיאדה תעריף או יכון מרכב עלי אניה לא תקבל טומאה כמא קאל כל המחובר לטהור טהור. ובין הו איצא אן אדא כאן שיא מן אלמסבוכאת לים עליה תורת כלי פאנה איצא טאהר. ולא נחתאג בעד הדה אלאצול גיר לשרח אלאסמא פקט וקד תהצלת לך אלמעאני אלתי תחכם בהא פי שי אנה טמא ופי שי אנה טהור ומן קולה טמא וטהור תסתדל עלי אשכאל תלך אלאואני פאעלם דלך.

אבל כשתשמע שיאמר בהן טהורים הנה זהו לאחת משלש סבות האחת שזה הדבר מנולמי כלי מתכות אשר קדם ביאורם בפרק אחד עשר. השנית שאינו נפרד בשם כמו שאמר ט) כל שיש לו שם בפני עצמו טמא וזה שהוא סמוך כאמרך אנקלי שבכותל או שהוא כסוי כלי פלוני והוא לא יטמא אלא אם היה כלי שאינו צריך לגדרו בזולתו ושזה הגדר אך למותר. והשלישית שהוא מחובר לכלי אשר לא יקבל טומאה כמו שאמר כל המחובר לטהור טהור. וברור הוא גם כן שאם היה דבר מהמתבות שאין עליו תורת כלי שהוא גם כן טהור. ולא נצטרך אחר אלו השרשים כי אם לביאור השמות לבד וכבר באו בידך הענינים לדון בהם במה שהוא טמא ובמה שהוא טהור ומאמרו טמא וטהור יודעו לך תמונות אלו הכלים ודע זה.

ד מסמר הגרע טמא ושל אבן השעות טהור רבי צדוק מטמא. מסמר הגרדי טמא וארון של גרוסות רבי צדוק מטמא וחכמים מטהרין. היתה עגלה שלה של מחבת טמאה:

מסמר הגרע מבצע אלפצאר. אבן השעות רכאמה תבני פי אלארץ ותרשם פיה נטוט מסתקימה מכתוב עליהא אסמא אלסאעאת והי דאירה ופי מרכז תלך אלדאירה מסמאר קאים עלי זואיא קאימה כל מא סאמת טל דלך אלמסמאר לגט מן תלך אלנטוט עלם כם סאעה מצאת מן אלנהאר ואסם הדה אלאלה אלמשהור ענד אלמנגמין אלבלאשה. ומסמר הגרדי סהם אלחאכה והו שבה מגול חדיד טויל מרבע ידכלה פי קצבה רקיקה וילף עלי תלך אלקצבה אלגול. וארון של גרוסות סנדוק מן עוד ימלי מן פיסאר וגריסין אסם אלפול אלמטחון ובאיעה יתסמי גרוסות וכאן הדא אלתאבות גיר מחכם אלצנעה וכאן שכלה ענדהם פי חיז אנתלף פיה הל עליה תורת כלי או לא פאן כאנת תחתה עגלה מן מחבת פהי תנתגם. ואין הלכה כר' צדוק.

מסמר הגרע איזמל המקיו. אבן השעות טבלא של שיש בנויה על הארץ וירשמו עליה קוים ישרים אשר בתובים עליהם שמות השעות והיא עגולה ובמרכז זאת העגולה מסמר נצב על זויות נצבות כל מה שיפול צל זה המסמר על אחד מאלו הקוים נודע כמה שעות עברו מהיום ושם זה הכלי הידוע אצל החוזים בכוכבים בערבי אלבלאשה. ומסמר הגרדי חין הגרדיים והוא דומה לפלך ברזל ארוך מרובע יכנס בקנה דק וילפפו על זה הקנה המטוה. וארון של גרוסות ארון של עץ ימלאו אותו בגריסין וגריסין שם הפולים הטחונים והמוכר אותם יקרא גרוסות. וזה הארון אינו נעשה כתיקונו והיתה תמונתו אצלם באופן שחולקים בו אם עליו תורת כלי או לא. ואם היתה תחתיו עגלה של מחבת תטמא. ואין הלכה כרבי צדוק.

ה מסמר שהתקינו להיות פותח בו ונועל בו טמא. העשוי לשמירת טהור. מסמר שהתקינו להיות פותח בו את החבית רבי עקיבא מטמא וחכמים מטהרין עד

ט) מ"ב.

שיצרפנו. מסמר של שלחני טהור ורבי צדוק מטמא. שלשת דברים רבי צדוק מטמא וחכמים מטהרין מסמר של שלחני וארון של גרוסות ומסמר של אבן השעות רבי צדוק מטמא וחכמים מטהרין:

העשוי לשמירה אן יתרכה כאלעלאמה כאן יתרכה פי אלבאב או פי אלמוצע אלדי יריד פאן וגדה קד תגיר מן וצעה אלדי תרכה עליה יעלם אן קד דכל אלבית או דלך אלמוצע. עד שיצרפנו חתי ישרקה ויחד טרפה וירדה שבה אלמתקב. וצורף אסם צאנע אלמסבוכאת. ושלחני אלצירפי לה מסמאר פי נואנתה יעלק מנה מיזאנה. והלכה כחכמים פי אלכל.

העשוי לשמירה שהשאירו לסימן בגון שנשאר בשער או באיזה מקום שירצה ואם מצא תכונתו משונה ממה שהיה עליו ידע שכבר נכנס אדם בבית או במקום ההוא. עד שיצרפנו עד שיכהו בפטיש ויחדד קצהו וישיבהו דומה למקדה. וצורף שם אומן המתכות. ושלחני הוא מרצה כסף אשר לו מסמר במגדלו לתלות בו המאזנים. והלכה כחכמים בכל.

ו ארבעה דברים רבן גמליאל מטמא וחכמים מטהרין כסוי טני של מתכת של בעלי בתים ותלוי המגרדות וגולמי כלי מתכות ושבלא שנחלקה לשנים. ומודים חכמים לרבן גמליאל בשבלא שנחלקה לשנים אחד גדול ואחד קטן הגדול טמא והקטן טהור:

מגרדות מהכאת מן מסבוכאת יחתך בהא פי אלהמאמאת ותעלק הנאך כל מן דכל אנד מחכה תחך בהא אלרגלין ואלסאקין. וגולמי כלי מתכות קד בינאהא גאיה אלביאן פי אלפרק אלדי קבל הדא. ושבלה שנחלקה לשנים הי טבלה של חרש שיש לה ליזביז כמא תקדם. והלכה כחכמים.

מגרדות הן מגרדות של מתכות יגרדו בהן במרהצאות והן תלויות שם וכל מי שיכנס יקח מגרדה ויגרד בה רגליו ושוקיו. גולמי כלי מתכות כבר בארנו בתכלית הבאור בפרק שלפני זה ב). ושבלה שנחלקה לשנים היא טבלה של חרס שיש לה ליזביז כמו שקדם ג). והלכה כחכמים.

ז דינר שנפסל והתקינו לתלותו בצואר קטנה טמא. סלע שנפסלה יהתקינה להיות שוקל בה טמאה. עד כמה תפסל ויהא רשאי לקיימה עד שני דינרין פחות מכאן יקוץ:

בצואר קטנה עלי אלמעלום אן תעלק אלדראהם ואלדנאניר פי אענאק אלצביאן אלצגאר. וסלע הי ארבעה דינרין ושקל הו נצף סלע והו שני דינרין. פאן בקי מן אלסלע אקל מן שני דינרין פלא יחל לה אן יתרכה עלי צורתה אלא יקטעה בשיתנא אן יגאלט בה מן לא דין לה וירפעה פי שקל והו אקל מן שקל. והנא חכם אקולה אד ונרג לנא אלכלאם אלי הדא אלגרץ. ודלך אן אלמואצע אלתי יתצרפון פיהא באלדנאניר ואלדראהם באלעדד פלא יחל ללאנסאן אן

בצואר קטנה ידוע שתולין המעות והדינרים בצוארי הנערים הקטנים. וסלע הוא ארבעה דינרים ושקל הוא חצי סלע והוא שני דינרים. ואם נשאר מהסלע פחות משני דינרים אינו מותר לו שיעזבהו על צורתו אבל יחתכהו מפני שאנו חוששין שמא יטעה בו אדם שאינו רגיל ויקחהו בשקל והוא פחות משקל. ויש כאן דין שאומר לפי שבאנו לדבר על הענין הזה. וזה שבמקומות אשר יחליפו בהן דינרים ומעות במספר אינו מותר לאדם שישמור אצלו

דינר

ימסך

ב) מ"ב. ג) פ"ב מ"ז.

ימסך דינארא או דרהמא נקץ מן וזנה אלסרם פמא זאד אלא תקטע פנאהיך אן ירפעהא או יגאלט בהא גוי. וזלך אן הדא אלדי יסנה גמהור אלנאס בל נואצהם אן הדה אלמשאבה מבאחה מע אלגוים פהו באטל וראי גיר צחיח קאל אללה פי מחכם תנזילה פי אלדי יביע נפסה מן עובד עבודה זרה או מן עבודה זרה עצמה כמא באן פי אלתפסיר קאל וחשב עם קונהו וקאלוא עליהם אלסלאם יכול יגלום עליו תלמוד לומר וחשב ידקדק עמו בחשבון ומעני יגלום ילבם עליה ויגאלטה וקאלוא אם כן דברה תורה בנוי שתחת ידיך קל וחומר לגוי שאינו תחת ידיך אם החמירה תורה על גזילו של גוי קל וחומר על גזילו של ישראל. וכזלך לא תגוז אלבדע ואלחיל ואנואע אלתדלים ואלתמויה ואלתבטין עלי אלגוים קאלוא עליהם אלסלאם אסור לגנוב דעת הבריות ואפילו דעת הגוי ולא סימא אן תעלק בזלך חלול השם פיכון אלדנב אעסם ותחצל ללאנסאן מלכאת סו פי הדה אלשרור כלהא אלתי שהד תעאלי עלי נפסה אנה יכרההא לדאתהא פעלת מע כל מן פעלת והו קולה כי תועבת ד׳ אלהיך כל עשה אלה כל עושה עול. וקד נרנגא ען נרצנא הנא לכן נבהנא עלי מא לא ינבגי אלגפלה ענה וארנע אלי גרץ אלמסכתא.

דינר או מעה אשר יחסר ממשקלם שתות או יותר אבל יהתוך אותם כל שכן שלא יתנם או יטעה בהם גוי. וזה שידמו המון העם ואפילו היחידים שאלו ההטעיות מותרות עם הגוים וזה שקר ודעת בלתי אמיתית אמר השם במקרא מלא במי שהוא מוכר עצמו לעובד עבודה זרה או לעבודה זרה עצמה כמו שהוא מבואר בפירוש אמרו ב) וחשב עם קונהו ואמרו חכמים עליהם השלום ג) יכול יגלום עליו תלמוד לומר וחשב ידקדק עמו בחשבון וענין יגלום יערים עליו ויטעהו ואמרו אם כן דברה תורה בנוי שתחת ידיך קל וחומר לגוי שאינו תחת ידיך אם החמירה תורה על גזלו של גוי קל וחומר על גזלו של ישראל. וכן אנחנו נזהרים על הבדויים ג) והתחבולות ומיני הרמאות והאונאות והעקיפים על הגוים אמרו עליהם השלום ד) אסור לגנוב דעת הבריות ואפילו דעת הגוי וכל שכן שיהיה בזה חלול השם ויהיה החטא יותר גדול ושיבואו לאדם מדות רעות בכל אלו הפשעים אשר העיד עליהן השם יתברך בעצמו שהוא יתעב אותן לעצמן בלי הפרש עם מי יעשוה והוא אמרו ה) כי תועבת ד׳ אלהיך כל עושה אלה כל עושה עול. וכבר יצאנו מכונתנו כאן אבל העירונו על דבר שאין ראוי לאדם שיתעצל בו ואשוב לכונת המסכתא.

ח האולר והקולמוס והמטוטלות והמשקלות והכידים והכן והכנה טמאים כל גולמי כלי עץ טמאים חוץ משל אשברע. רבי יהודה אומר אף גרופיות של זית טהורה עד שתשלק:

אולר אלמקט והו אלה תקטע בהא אטראף אלאקלאם. וקולה הנא והקולמוס יריד בה קולמוס של מתכת לאן כתיר מא תעמל אקלאם מן חריד ונחאס. ומטוטלות ומשקלות נועין מן מיאזין אלבנאיין והי קטע מן חריד או מן רצאץ תעמל עלי אלאכתר מן רצאץ שכל אסטואנה ותתקב ותעלק בניט יקום בהא אלחיטאן ואלאעמדה ענד אלבנאיין. וכידים דהוק מן חריד ירכז בהא אלזיתון פי אלמעאצר.

אולר הוא סכין קטן והוא כלי יחתכו בו קצוות הקולמסים. ואמרו כאן והקולמוס ירצה בו קולמוס של מתכת לפי שעל הרוב נעשים קולמוסים מברזל ונחושת. ומטוטלות ומשקלות שני מינים ממשקלי הבנאים והן חתיכות ברזל או עופרת ויעשו לרוב מעופרת בתמונת אסטונא ומנקבים ותולים אותם בחוט אשר יישרו בהן הכתלים והעמודים בעת הבנין. וכידים הם עלי מברזל שכותשים בו

והכן

ב) ויקרא כ״ה נ׳. ג) ב״ק קי״ג ב׳; ספרא בחקתי פ״ט ג׳ (ק״י ע״ב). ד) בנ״א כדרע ר״ל מרמות. ד) חולין צ״ד ע״א. ה) דברים כ״ה ט״ז.

והבן הוּ אלמסטר אלדי תנט בה אלסטור. וכנה אלמסטרה. וגולמי כלי עץ מבינה פי אלתוספתא קאלוא אלו הן גולמי כלי עץ כל שעתיד לשוף לשבץ לגרד לכרכב להטיח בטונם מחוסר כן אוגן או אוזן טמא וקד תקדם שרח הדה אלאסמא פי אלפרק אלדי קבל הדא גיר קולה להטיח בטונם ושרחה לימלם באלממלמה והי אלחדידה אלתי ימלם בהא אלעוד ואסמה טונם. ובין הו אן כן אלקאעדה ואוגן אלענק. וקולה חוץ משל אשכרע יעני אואני אלבקם וקיל אלשמשאר ואלצחיח אנה נוע מן אנואע אלארז תרגום תאשור אשכרעין. פיקול אן הדא אלנוע לא תנתגם אלאואני אלמעמולה מנה חתי תנגרד ותנסקל לאנהא קבל דלך לא תצלה לשי לכתרה תצוף עודהא. וגרופיות של זית יריד בה אלאואני אלמעמולה מן עקד אלזיתון הי כתירה אלדהניה לא תצלה ללתצרף בהא חתי תסלק באלנאר. ואין הלכה כר' יהודה.

בו הויתים בבתי הבד. והכן הוא הקנה אשר מסרגלין בו השורות. וכנה היא הלוח. וגולמי כלי עץ מבוארים בתוספתא[ס]) אמרו אלו הן גולמי כלי עץ כל שעתיד לשוף לשבץ לגרד לכרכב להטיח בטונם מחוסר כן אוגן או אוזן טמא וכבר קדם ביאור אלו השמות בפרק אשר לפני זה זולת אמרו להטיח בטונם וביאורו להחליקו במחלקת והיא הברזל אשר יחליקו בו העץ ושמו טונם. ומבואר שכן הוא תושבת ואוגן הוא הצואר. ואמרו חוץ משל אשכרע רצה לומר כלים מעץ הנקרא בערבי אלבקם ויש אומרים שהוא אלשמשאר והאמת שהוא מין ממיני הארז תרגום תאשור אשכרעין. ואמר שזה המין לא יטמאו הכלים הנעשים ממנו עד שינרדו ויוחלקו לפי שקודם זה לא יכשרו לשום דבר לרוב עקימות העץ שלהם. וגרופיות של זית ירצה בו הכלים הנעשים מענפי הזית והם לרוב שמנוניתם לא יכשרו להשתמש בהן עד שישלקו באש. ואין הלכה כרבי יהודה.

פרק שלשה עשר.

א הסייף והסכין והפגיון והרומח ומגל יד ומגל קציר והשחיר ווזג של ספרים שנחלקו הרי אלו טמאין. רבי יוסי אומר הסמוך ליד טמא והסמוך לראש טהור. מספרו שנחלקה לשנים רבי יהודה מטמא וחכמים מטהרין:

פגיון סכין מעוג שבה מנגל צגיר ימסכה אלתנאר ואלכתאב פי אלמחאבר. ומגל יד מנגל צגיר ימסך ללתצרף פי אשנאל אלדיאר. ושחיר אלמקץ אלצגיר. ווזג של ספרים מקץ אלחנאמין והו כביר מדור אלאטראף. ומספרת אלחדידה אלתי יחלק בהא אלשער כף כאן שבלהא סמית מן פעלהא אסם אלחלאקה תספורת תרגום ויגלח וספר. ואין הלכה כר' יוסי ולא כר' יהודה:

פגיון סכין עקום דומה למגל קטן ישתמשו בו התגרים והסופרים בקסת שלהם. ומגל יד מגל קטן שישתמשו בו לצרכי הבתים. ושחיר מספרת קטנה. ווזג של ספרים מספרת הספרים והיא גדולה וקצוותיה עגולים. ומספרת הברזל אשר יגלחו בו השער איך שתהיה תמונתו נקרא כן על פעולתו ושם הגילוח תספורת תרגום ויגלח וספר[ג]). ואין הלכה כרבי יוסי ולא כרבי יהודה.

ב קְלִגְרִיפוֹן שנטלה כפה טמאה מפני שנה נטלה שנה טמאה מפני כפה. מכחול שנטל הכף שלה טמא מפני הזבר נטל הזבר טמא מפני הכף. מכתב שנטל הכותב טמא מפני המוחק נטל המוחק טמא מפני הכותב. וזמי לסטרא שנטלה

כפה

ס) כלים פ"ב י"ז. ג) בראשית מ"א י"ד. בכל כ"י ויספר ויחלף שמלותיו ובדפוס תקנו הטעות.

כפה טמאה מפני המזלג נטלה המזלג טמאה מפני כפה. וכן השן של מערה. שעור כלן כדי לעשות מלאכתן:

קלגריפון אלה מן חדיד מסתתילה טרפהא אלואחד שבה דאירה בסיטה יגרף בהא אלרמאד מן אלמסתוקר ואלתנור ואלטרף אלאכר פיה אסנאן חדיד רקיקה תגרז פי אלשי אלואקע עלי אלנאר ויגרג כאן לחמא או גבוא ויסמי אלטרף אלבסיט אלמדור כף ואלאסנאן אלתי פי אלטרף אלאכר שנים. ומכחול אלמקול הנא הו מרוד מן אחד אלמסבוכאת טרפה אלואחד מדור ליכתחל בה מתל כל מיל ואלטרף אלאכר פיה מלעקה צגירה ליגרג בהא אלכחל או לינקי בהא אלאדן וגיר דלך ואלטרף אלדי הו מיל יתסמי זכר ואלטרף אלאכר הו מלעקה יתסמי הנף. ומכתב קלם מן מתכת טרפה אלואחד יכתב בה וירסם והו אלדי יתסמי הכותב ואלטרף אלאכר עריץ האה שבה סכין יגרד בה מא יחתאג קשטה עגד אלכתאבה והו אלדי יתסמי מוחק. וזומי לסטרא אניה חדיד מעמולה לישוי עליהא אללחם אלטרף אלואחד שבכה בסיטה שבה טבק יגעל עליהא אללחם או אלטיור ותמסך עלי בעד יסיר מן אלנאר אלי אן ישוי מא עליהא והדא אלטרף יתסמי כף ואלטרף אלאכר פיה קצבאן חדיד תלתה רקיקה ידכל אללחם פיהא וישוי עלי אלנאר ודלך אלטרף יתסמי מזלג. ושן של מעדר סן אלמחראת ולה טרפין אלואחד תקלב בה אלארץ ואלאכר תצם בה אלאלאת אלתי יחרת בהא בעצהא אלי בעץ. פצארת הדה כלהא ומא אשבההא כאנהא אלתין אנתמעת פאדא מא עדמת אלה בקית אכרי פתלך אלבאקיה תקבל טומאה אד הי מסתקלה בשגלהא ובשרט אן ימכן פיהא אן תעשה מלאכתה ולו בתכלף כמא דכר. מתאל דלך אן יכון בין אלכף ואלמזלג פי טול אלקציב שברין פאן זאל אלמזלג מע אכתר אלקציב חתי יבקי אלכף ומן אלקציב מתצל בה קדר קבצה או נחוהא פאן הדא אלכף חינית לא ינתגם לאן לא ימכן אלאנסאן

קלגריפון כלי ברזל ארוך שקצהו האחד דומה לעגולה פשוטה שיגרפו בה האפר מהמוקד והתנור וקצהו האחר יש בו שיני ברזל דקות שיתקעו בדבר העומד על האש ויוציאוהו ממנו בין בשר ובין לחם ויקרא הקצה הפשוט הענול כף והשינים אשר בקצה האחר שינים. ומכחול הנאמר כאן הוא מכחול מאחד ממיני המתבות אשר קצהו האחר ענול ב) לכחול בו כמו בכל מחט ג) ובקצה האחר יש כף קטנה להוציא בה הכחול או לנקות בו האוזן וזולת זה והקצה אשר הוא המחטי קרא זכר והקצה האחר הוא אשר יקרא הנף. ומכתב קולמוס מן מתכת קצהו האחר יכתבו וירשמו בו והוא הנקרא הכותב והקצה האחר רחב וחד דומה לסכין יגרדו בו מה שיצטרך למחקו בשעת הכתיבה ויקרא מוחק. וזומי ליסטרא כלי ברזל עשוי לצלות עליו הבשר הקצה האחד שבבה פשוטה הדומה לטבלא וישימו עליה הבשר או העופות ויעמידום על מרחק קטן מהאש עד עת צלית מה שעליה וזה הקצה יקרא כף והקצה האחר בו שלשה קני ברזל דקין שיכנס הבשר בהן ויצלה על האש וזה הקצה יקרא מזלג. ושן של מעדר שן של מהרישה ויש לה שני קצוות הקצה האחר יהפכו בו האדמה והאחר יחברו בו הכלים אשר יחרשו בהם קצתם אל קצתם. והנה אלה כולן וכל מה שדומה להן כאילו הן שני כלים שנתחברו וכאשר נעדר האחד נשאר האחר וזה הנשאר יקבל טומאה לפי שהוא עומד בעצמו למלאכתו ובתנאי שאפשר שתעשה בו מלאכה אפילו בדוחק כמו שזכר. דמיון זה שהקנה אשר בין הכף והמזלג ארכו זרתים ואם ניטל המזלג עם רוב הקנה עד שתשאר הכף ומן הקנה המחובר בה שיעור רוחב היד או כמו זה הנה זאת הכף אז לא תטמא לפי שלא יוכל האדם לאחוז בזה

אן

הקצה

ב) נ"א בערבי מרוד. ג) מיל בערבי הוא שם הזכר.

אן ימסך בהדא אלטרף אלקציר וידה בלצק אלכף וישוי עליה. ועלי הדא פקס פי בקיתהא.

בזה הקצה הקצר וידו אוחזת בכף ויצלה עליה. ועל זה תקיש הנשארים.

ג חרחור שנפגם טמא עד שינטל רובו נשבר מקופו טהור. קרדום שניטל עושפו טמא מפני בית בקועו. ניטל בית בקועו טמא מפני עושפו נשבר מקופו טהור:

הרחור אסם כל נוע מן אסנאן אלקני ואלטרף אלמנוף מנה אלדי ידכל פיה טרף אלקנאה יתסמי קופו. וקרדום אלקדום ולה טרפין אלואחד עריץ ינגר בה והו אלדי יתסמי עושפו תרגום מחרשתו עושפיה. ובית בקועו אלטרף אלמאיל ללדוך אלדי יפצל בה אלעוד והו אלדי יתסמי בית בקועו. ואלעין אלתי ידכל פיהא נצאב אלקדום תתסמי קופו.

הרחור שם כל מין משיני הרמחים והקצה החלול מן ההרחור אשר יכנס בו קצה הרומה יקרא קופו. וקרדום בערבי אלקדום ולו שני פיות האחד רחב שיחרשו בו הנגרים והוא אשר יקרא עושפו תרגום מחרשתו b) עושפיה. ובית בקועו הקצה הנוטה לענול והוא אשר יבקיעו בו העץ והוא אשר יקרא בית בקועו. והחור אשר יכנס בו יד הקרדום יקרא קופו.

ד מגרפה שניטל כפה טמאה מפני שהיא בקורנס דברי ר״מ וחכמים מטהרין. מגירה שניטלו שניה אחת מבנתים טהורה. נשתייר בה מלא הסיט במקום אחד טמאה:

מגריפה הי אלמלעקה אלתי יחרך בהא אלטעאם פי אלקדר ענד אלטבך. וסמוא אלמסאחה אלתי יגלט בהא אלבנאיון אלטין מגריפה עלי טריק אלתשביה. ומעלום מן צורה אלמסאחה אן אדא זאלת ראחתהא יבקי קפאהא שבה מטרקה והו מעני קול ר׳ מאיר מפני שהיא בקורנס. ומגירה אלמנשאר פמתי זאל מן בין כל סנין מן אסנאנה מן פסד ולא מא ימכן אן ינשר שי בוגה. פאן בקי מן אסנאנה סאלם דון כסר מקדאר פתר פי מוצע ואחד מתצל פהו ינתגם בגמלתה לאן ימכן אן ינשר אלעוד בדלך אלמקדאר. וקיל אן מלוא הסיט ארבע אצאבע באלאבהאם. וראית לכתרה אלמתקדמין אן רוחב הסיט מן טרף אלאבהאם אלי טרף אלסבאבה אדא פתחהמא אלאנסאן גאיה מא ימכנה וכדא פסר לי אבא מארי זצ״ל והדא ענדי פרק בין קולהם מלוא הסיט או רוחב הסיט כמא דכרת פי תאלת עשר שבת. ואין הלכה כר׳ מאיר:

מגריפה הוא הכף אשר יניעו בה התבשיל בקדירה בשעת בשולו ויקראו הרחת אשר יערבו בו הבנאים את הטיט מגריפה על דרך הדמיון. וידוע מצורת הרחת שאם ניטלה כפה ישאר ראשה דומה לקורנס והוא ענין מאמר רבי מאיר מפני שהיא בקורנס. ומגירה היא המשור ואם ניטלה מבין כל שתי שינים משניה שן אחת נפסדה המגירה ואי אפשר לגסר בה כלל. ואם נשאר מן שניה חלק שלם שלא נשבר כשיעור הסיט במקום אחד בלי הפסק תטמא בכללה לפי שאפשר לגסר העין בזה השיעור. ואמרו שמלוא הסיט ארבע אצבעות ברוחב אגודל. וראיתי לרוב הקדמונים שרוחב הסיט מקצה האגודל אל קצה האצבע שלאחריו אם יפתח אותם האדם בתכלית מה שאפשר לו וכן פירש לי אבא מארי זצ״ל וזה אצלי ההבדל בין אמרם מלוא הסיט או רוחב הסיט כמו שזכרתי בשלשה עשר ג) משבת. ואין הלכה כרבי מאיר:

ה המעצד והאזמיל והמפסלת והמקדח שנפגמו טמאים ניטל חיסומן טהורין ובולן שנחלקו לשנים טמאים חוץ מן המקדח. והרונקי בפני עצמה טהורה:

b) שמואל א׳ י״ג כ׳ ועיין רד״ק שם. ג) משנה ד׳.

מעצד אלפאם והו קארום מפצל ירכב עלי עוד ושכלה משהור ענד אלנגארין והו אלדי יערף ענדנא באלאשכברני. ואזמיל הדידה ענד אלנגארין פי טולהא אכתר מן שבר ולהא טרף בסיט האד פי סעתה נחו אלאצבעין תמסך באלידין נמיעא ויגרד בהא מא יראד גרדה ותרגום חרבות צורים אֲזְמַלִין חריפין. ומפצלת אלממלסה וצורתהא משהורה והי חדידה שבה סכין מגרף פי דאכל עוד עלי תחריף והי תנקץ ותרכב ולא יברז מנהא עלי סטח אלעוד גיר קדר יסיר בהא תמלם אלכשב. ומקדה אלמתקב. ושרה נפנמו תתלמת וצארת פיהא תלמה לאן הדה אלאלאת כלהא אטראפהא מתל אלסכאכין. והדה אלאלאת ושבההא מן אלאת אלחדיד אלכבירה נמלה נסר אלאלה מן חדיד לין וטרף אלאלה פקט אלדי בה יקטע או יתקב או ימלס יכון מן פולאד והו אלחדיד אלמרבר באלצנאעה חתי צאר אשר יבם ואצלב מן סאיר אלחדיד והו אלדי נערפה נחן באלחדיד אלהנדי והדא אלעמל יסמונה אלחדאדין אלתלקים אעני איצאל אלהנדי באללין ודלך אלטרף אלדי הו מן אלחדיד אלפולאה הו אלדי יחד ויסקי פי אלמא כמא הו משהור ענד אלצנאע והו אלדי יתסמי חסום לכונה עלי פם אלאלה שאד להא וצאבט ומאנע להא מן אלרנוע ואלאלתוי מן קולה לא תחסום שור בדישו. פאחפט הדא אלאסם ומענאה ולא נחתאג נעיד שרחה. פקולה נישל חסומן יריד בה אן יזול דלך אלטרף אלשדיד אלמסקי אלדי יסמי אללקמה. ורונקי לא נחק אסמהא לבן אלמעני חאצל אנהא אלה מן אלאת אלנגארין תתרכב מע גירהא וחיניד תציר כלי והי במפרדהא אין לה שם בפני עצמה ולדלך הי טהורה כמא אצלנא:

מעצד אלפאם[ב] בערבי והוא קרדום בוקע שתוחבים בעין ותמונתו מפורסמת אצל הנגרים והוא אשר יקרא אצלנו אלאשכברני. ואזמיל ברזל אצל הנגרין בארכו יותר מזרת ויש לו קצה פשוט וחד ברחבו כמו שתי אצבעות ויחזיקו אותו בשתי ידים יחד ויגרדו בו מה שירצו לגרד ותרגום חרבות צורים[ג] אזמלין חריפין. ומפצלת[ג] המחלקת וצורתה ידועה והיא ברזל דומה לסכין התקוע בתוך עץ בנטייה באופן שיוציאו הברזל או יכניסוהו ולא יצא ממנו על שטח העין כי אם מעט ובו יחליקו העין. ומקדה שם המקבת. וביאור נפנמו היו בהם פגימות לפי שפיות אלו הכלים כולם הם כמו הסכינים. ואלו הכלים והדומה להם מכלי ברזל הגדולים גוף הכלי כולו מברזל רך וקצה הכלי לבדו אשר בו יחתכו או ינקבו או יחליקו הוא מפלדה שנקרא בערבי פולאד והוא הברזל הנעשה בחכמת אומן עד שיהיה יותר יבש ויותר קשה מהברזל האחר והוא המכונה אצלנו בברזל של הודו[ד] והנפחים יקראו זאת המלאכה אלתלקים רוצה לומר חיבור ברזל הודו בברזל הרך וזה הקצה שהוא מן הברזל הקשה הוא מה שיחדדו ויטבילו במים כמו שהוא מפורסם אצל האומנין ויקרא חיסום להיותו על פי הכלי לחזקו ולאמצו ולמנוע אותו מן העקימה והכפיפה מאמרו לא תחסום שור בדישו[ה]. ושמור זה השם ועניני ולא נצטרך לחזור על ביאורו. הנה אמרו ניטל החסומן ירצה בו שניטל זה הקצה החזק המוטבל במים הנקרא אללקמה. ורונקי לא ידענו שמה על בוריו אבל הענין יורה שהיא כלי מכלי הנגרים שאם ירכב עם זולתו או יהיה כלי ובאשר הוא נפרד אין לו שם בפני עצמו ולזה הוא טהור כמו שהשרשנו:

ו מחט שניטל חרירה או עוקצה טהורה אם התקינה למיחא טמאה. של סקאין שניטל חרירה טמאה מפני שהוא כותב בה ניטל עוקצה טהורה. של מיתון בין כך ובין כך טמאה.

ב) בלשון תרגום חצינא. ג) יהושע ה׳ ב׳. ג) כן הוא כאן בכ״י ובמשנה עצמה מפסלת.
ד) בהתעתקה הנדפסת: אצל רבותינו ז״ל פרזלא הנדווא. וזה בע״ז י״ו א׳. ה) דברים כ״ה ד׳.

חריזה אלטרף אלמתקוב אלדי ידכל פיה אלציט והו מאכוד מן חור. ועוקצה אלטרף אלרקיק אלדי יתקב אלתוב. ועוקץ הו אלטרף מן כל שי לה טרף רקיק. ומחט של סקאים הי אלמסלה נסבת אלי שק אלדי יכאט בהא והו מסה אלשער ומא שאבהה מן גליט אלתיאב. וללדין ירקמון אלתיאב פי חאל נסגהא אבר ילפון עליהא ניט אלחריר כמא ילף אלחיאך ניט אלכתאן עלי אלקצב אלרקיקה פיסהל להם אדכאל תלך אלאבר בין אניאט אלנסיג פי חאל אלרקם והדא שי משהור לא יחתאג ביאן ותלך אלאבר תתסמי שלמיתון לאלתי אלציט עליהא מן קולהם פי אלתלמוד לְהַתָּא וַהַתְנָא פי גמר שבת וירידון בה אן יכון אלשי מלפוף פי ניט. פהדה אלאברה אן זאל חריזה או עוקצה פהי טמאה לאן לא יראד מנהא לא חריזה ולא עוקצה ואנמא אלקצד קציב רקיק מן חדיד ילף עליהא אלציט ולדלך קאל ואם התקינה למיתָא טמאה יעני למיתנא כמא שרחנא. וקולה מפני שהוא כותב בה יריד בה ירשם בהא.

חריזה הקצה הנקוב אשר יכנס בו החוט והוא ננזר מלשון חור. ועוקצה הקצה הדק העושה נקב בבגד. ועוקץ הוא קצה כל דבר שיש לו קצה דק. ומחט של סקאין היא מחט גדולה מיוחסת לשק אשר יתפרו בה והוא שק משיער ודומה לו מהבגדים העבים. ורוקמי הבגדים יש להם בעת אריגתם מחט שכורכין עליה חוטי המשי כמו שכורך האורג חוט השתן על הקנים הדקים ותקל להן הכנסת זה המחט בין חוטי האריג בעת הריקום וזה דבר מפורסם לא יצטרך לביאור וזאת המחט תקרא של מיתון מפני שהחוטין נפתלים עליה מאמרם בתלמוד לכתא ומתנא בנמר שבת[פ]) וירצו בו שהדבר הוא מכורך בחוט. וזאת המחט אם ניטלה חריזה או עוקצה טמאה לפי שלא ירצו לא בחריזה ולא בעוקצה ואינם רוצים אלא בקנה הדק מברזל שיכרכו עליה החוט ולזה אמר אם התקינה למיתא טמאה רצה לומר למיתנא כמו שבארנו. ואמרו מפני שהוא כותב בה רצה לומר רושם בה.

ז מחט שהעלתה חלודה אם מעכבת את התפירה טהורה ואם לאו טמאה. צנירה שפשטה טהורה כפפה חזרה לטומאתה:

העלתה חלודה טלע עליהא אלצדא חתי לא תתאתי בהא אלניאסה. וצנירה אלצנארה ומעלום אנהא מעונה עלי הדה אלצורה פאדא קום עואנהא חתי ירדהא מתל מחט שנטל חריזה ועוקצה פהי טאהרה לאנהא לא תצלח חינית לשי.

העלתה חלודה עלתה עליה חלודה עד שאי אפשר לתפור בה. וצנירה הצינור וידוע שהיא מעוקמת על זאת הצורה 11. ואם פשט עקמומיתה עד שנהיתה כמחט שניטל חריזה ועוקצה הצנירה טהורה לפי שאז לא תכשר לשום דבר.

ח עץ המשמש את המחבת טמא והמחבת המשמשת את העץ טהורה. כיצד פותחת של עץ והפין שלה של מחבת אפילו אחת טמאה פותחת של מחבת וחפין שלה של עץ טהורה. טבעת של מחבת וחותם שלה של אלמוג טמאה טבעת של אלמוג וחותם שלה של מחבת טהורה. השן שבטס שבפותחת ושבמפתח טמאה בפני עצמה:

חפין אסנאן אלמפאתיה אלתי תפתה בהא אלעגאת ושבלהא משהור. ואלמוג אלמרגאן והו נבאת פי קער אלבחר לא ישך פי דלך

חפין שיני המפתחות אשר יפתחו בהן הבריחים ותמונתם מפורסמת. ואלמוג הקורלין והוא צמח הגדל בקרקע הים אין

אלא

ספק

פ) ק״ב א׳.

אלא מן לם ירי אלמרנאן ענד נרוגה מן אלבחר והו לין קבל אן יתמכן מנה אלהוא וירדה שבה אלחגר והו מפרד מן קולה עצי אלמוגים. והשן שבטם אלסן אלתי תכון פי אלצפיחה או קטעה אלכשב אלתי תחל בהא אלדרוב ענדנא או פי אלמפתאח לאן תלך אלסן במפרדהא אדא כאנת של מתכת כלי בפני עצמו.

ספק בזה אלא למי שלא ראה האלמוג בעת יציאתו מן הים והוא רך קודם שיגבר עליו האויר וישיבהו דומה לאבן והוא לשון יחיד מאמרו עצי אלמוגים[ב]. והשן שבטם השן שהיא בלוה או בהתיכת הקורה שפותחין בה אצלנו השערים או שבמפתח לפי שזו השן לבדה אם היא של מתכת היא כלי בפני עצמו.

ט הכדומין האשקלונין שנשברו ואונקלי שלהן קיימת הרי אלו טמאין. המעבר והמזרה והמגוב ובן מסרק של ראש שנטלה אחת משניהן ועשאה של מתכת הרי אלו טמאין. ועל כולן אמר רבי יהושע דבר חדש חדשו סופרים ואין לי מה אשיב:

כדומים הי אלמכאשח אלתי תנרג בהא אלאדלא אדא וקעת פי אבאר אלמא ושכלהא משהור ענדנא באלמגרב ולכך אנה דאירה מן חדיד וסלאסיל כתירה מתעלקה מנהא עלי נמיע מחיט אלדאירה יכון פי טול כל סלסלה שבר ואכתר מן דלך ופי טרף כל סלסלה צנארה והי אלתי יקול ענהא הנא אונקלי שלהם. וקד בינא מראת אן אונקליות אלמכאשח. ואשקלונים מנסובה לאשקלון. והמעבר והמזרה והמגוב תלתה אנואע מן אלמדארי שבה כף אלאנסאן יצפי בהא אלקמח ואלשעיר מן אלתבן ואכתלפת אסמאהא לאכתלאף אשכאלהא לאן מנהא כתיר אלאסנאן יצפי בה אלקמח פי אגר אלאמר ומנהא קליל אלאסנאן לים לה גיר תלתה אסנאן פקט יצפי בה אלקמח פי אול אלאמר מן אלתבן אלנליט והו המעבר ואלאכתר סנאן מנה המזרה ואלאכתר סנאן מנהא המגוב. ומסרק של ראש משט אלראם. ואין לי מה אשיב יעני אנה לא יקדר ירד עלי הדא אלקול ולא איצא ימציה ויסוגה פהו מתוקף פיה.

כדמים הם הכלים אשר יוציאו בהן הדליות שנפלו בבורות ותמונתם ידועה אצלנו במערב והיא ענול מברזל ושלשלאות הרבה תלויות בו על כל היקף הענול ואורך כל אחת מהן זרת או יותר מזה ובקצה כל שלשלת קרס והוא אשר יקראוהו כאן אונקלי שלהם. וכבר בארנו כמה פעמים שהאונקליות בערבי אלמכאשף. ואשקלונים מיוחסים לאשקלון. והמעבר והמזרה והמגוב שלשה מיני כלים העשויין לזרות ודומים לכף אדם יבורו בהם החטים והשעורים מהתבן ושמותם מתחלפים לפי התחלפות תמונתם כי מהן ששיניהן רבות יבורו בהן החטים בסוף ומהן ששיניהם מעטות ואין להם כי אם שלש שינים לבד יבורו בהן החטים בתחלה מהתבן הגם והוא המעבר ורב השינים ממנו המזרה והיותר רב השינים מהן נקרא מגוב. ומסרק של ראש כמשמעו. ואין לי מה אשיב רצה לומר שאינו יכול להשיב על זה המאמר ולא לקבלו ולהסכים עמו אבל הוא מסופק בו.

י מסרק של פשתן שנטלו שיניו ונשתייר בו שתים טמא אחת טהור וכולן אחת אחת בפני עצמן טמאות. ושל צמר שניטלו שניו אחת מבינתיים טהור נשתייר בו שלש במקום אחד טמא. היתה החיצונה אחת מהן טהור. נטלו ממנו שתים ועשאן למלקטת טמאות אחת והתקינה לנר או למיתא טמאה:

משט אלכתאן הו מן חדיד משהור אלשכל ענד אלנאס כלהם הי גמלה מן מסלאת

מסרק של פשתן הוא מברזל ותמונתו מפורסמת אצל כל אדם והוא קבוץ

מחטים

הדיד

ב) מלכים א׳ י׳ י״א.

חדיד מסמרת פי עוד. וכולם אחת אחת עני כל מסלה ומסלה מן תלך אלמסלאת. ומשט אלצוף הו מן חדיד איצא כדלך. וקולה היתה החיצונה אחת מהן מענאה מא אצף לך ודלך אן הדה אלאמשאט להא פי טרפיהא מסלתין כבירתין פי חיז מא מן אלגלט והי מן גמלה אסנאן אלמשט פיקול אן אדא כאנת הדה אלתלת אסנאן אלבאקיה אתנתין פקט מן אסנאן אלמשט ותלך אלטרפיה הי אלתאלתה פאן אלמשט בגמלתה טאהר לאן לא יתאתי בה חיניד אלמשט. ועשאן למלקטת הו אן ילתקט בהמא אלשער מן אלגסם. והתקינה לנר ליגרג בהא אלמפתול ויצלה בהא אלסראג. ולמיתא קד שרחנא מענאה קבל. מהטים גדולות מברזל נעוצים בעין. ובולן אחת אחת רצה לומר כל מחט ומחט מאלו המחטים. ומסרק הצמר הוא גם כן מברזל. ואמרו היתה החיצונה אחת מהן ענינו מה שאומר לך ווה שאלו המסרקים יש להם בקצוותיהם שתי מחטים יותר עבות והן מכלל שיני המסרק ואמר שאם מאלו שלש השינים הנשארות שתים לבד הם משיני המסרק וזאת החיצונה היא השלישית המסרק כולו טהור לפי שלא יבשר עוד לסריקה. ועשאן למלקטת הוא שילקוט בהן השער מהנוף. והתקינה לנר להוציא בה את הפתילה ולהשיב בה את הנר. ולמיתא כבר בארנו ענינו במה שקדם.

פרק ארבעה עשר.

א כלי מתכות במה שיעורן. הדלי כדי למלאות בו. הקומקמום כדי לָחֵם בו המיחם כדי לקבל סלעים. הלֶבֶס כדי לקבל קיתונות הקיתונות כדי לקבל פרוטות. מדות יין ביון ומדות שמן בשמן רבי אליעזר אומר כולן בפרוטות. רבי עקיבה אומר המחוסר חַטָּאָה טמא והמחוסר לטישה טהור:

דלי של מתכת הו אלסטל. ומיחם אניה יסכן פיהא אלמא אכבר מן אלקמקם. והלבס אניה אצגרה תמלי באלמא ותסכן ותבון אואני צגירה והי אלקיתונות פי דאכל דלך אלמא אלסכן לתגתסל ותסתנקי. ומעני קולה במה שיעורן אי מקדאר יבקי מנהא אדא אנכסרת פינתגס ויקבל טומאה אד ובקי משמש מעין מלאכתו. ואין הלכה כר' אליעזר. תם קאל ר' עקיבה אן אלאניה מן כלי מתכות אדא לם יעוקהא עץ שגלהא אלא אלגלא ואלסקאלה פהו ינתגס וכל מא יעוזה עמל צאנע מתל אלתטריק ונחוה פהו טאהר לאנה מן גלמי כלי מתכות. ולטישה מן קולה לוטש כל הורש וכו'.

דלי[ב]) של מתכת סטלא. ומיחם כלי יחממו בו המים והוא יותר גדול מהקומקמוס. והלבס הוא כלי אחר[ג]) גדול ימלאוהו במים ויחממוהו וישימו בתוך אלו המים החמים הקיתונות והן כלים קטנים להדיחן ולנקותן. וענין אמרו במה שיעורן איזה שיעור ישאר מהם אם נשברו ויהיה טמא ויקבל טומאה הואיל ונשאר משמש מעין מלאכתו. ואין הלכה כרבי אליעזר. אחר זה אמר רבי עקיבה שהכלי מכלי מתכות אם לא ימנעהו מתשמישו כי אם חסרון מירוק ושיפה טמא וכל מה שהוא מחוסר מעשה אומן כמו הלטישה והדומה לה הוא טהור לפי שהוא מגלמי כלי מתכות ולטישה מלשון[ג]) לוטש כל הורש נחשת וברזל.

ב מקל שעשה בראשו מסמר כמין חוינה טמא סימרו טמא ר' שמעון אומר עד שיעשה בו שלשה סדרים. וכולן שעשאן לנואי טהורין. עשה בראשו מניקית וכן בדלת טהורה. היתה כלי וחברה לו טמאה. מאמתי היא טהרתו בית שמאי אומרים משיחבל בית הלל אומרים משיחבר:

יעמל פי רוס אלמקארע קטעה חדיד מדורה שבה רמאנה והי אלתי תתסמי חוינה ישימו בראשי המקלות התיכת ברזל עגולה דומה לרמון והיא אשר תקרא חוינה וזאת התמונה והדא מפורסמת

ב) בכ"י אקס' כלי ג) כן הוא בכ"י פאריז וחמלה חסרה בכ"י אוקספורד. ג) בראשית ד' כ"ב,

והדא אלשכל משהור פי מצר גדא ויסמונה אלדבוס. וכדלך יסמרון פי אטראף אלעצי מסאמר ליכון אלצרב בהא אשד. ויקול ר׳ שמעון אנה לא ינתגם ויציר מן כלי מתכות חתי יסמר פי טרפה תלתה צפוף מן אלמסאמיר. ועשאן לנואי אן יעמלהא ליזין בהא אלעצא וכתיר מא יעמל דלך באן תקרט במסאמיר רקיקה מביצה באלקודיר עלי נהה אלתגמיל פלדלך חיניד לא ינתגם עלי אלאצל אלמתקדם והו קולה המתכת המשמשת את העין טהור אמא אדא קצד בתלך אלמסאמיר אן יצרב בהא ויגרח פיכון חיניד אלעין משמש את המתכת. ומניקית אנבוב וכתיר מא תסמר אנאביב מן הדיד ומן נחאס פי אלמקארע ופי אלאבואב ללזינה פתציר איצא מתכת המשמשת את העין פאן כאן הדא אלאנבוב כלי בפני עצמו ולם יעמל ליזין בה אלבאב בל כאן מבזל ללנביד ונחו דלך תם סמרה פי הדא אלמקל פאן תלך אלמניקית תקבל טומאה כמא כאנת קבל אד והי כלי. תם רגע לחכם אכר וקאל אדא כאנת הדה אלמניקית כלי וכאן הדא אלכלי טמא מן מתי יתטהר פקאל בית שמאי מנד יפסדה באן יצרבה באלמטרקה חתי יפסד שכלה. וקאלוא בית הלל לא בל מנד יסמרה פי אלבאב או אלמקל ויגרקה פי נפס אלעוד חתי יציר מחובר מעה ליזינה בה פקד טהר הדא אלכלי. והו קולהם פי תביין דלך פי אלתוספתא היתה טמאה ועשאה לתחת הדלת טמאה עד שתטהר ומאמתי טהרתה בית שמאי אומרין משיחבל ובית הלל אומרין משיחבר. ואין הלכה כר׳ שמעון.

מפורסמת מאוד במצרים ויקראו אותה אלדבום. וכן ינעצו מסמרים בראשי המקלות כדי שתהא ההכאה בהן יותר חזקה. ואמר רבי שמעון שלא יטמא ולא יהיה מכלי מתכות עד שינעצו בקצהו שלשה סדרים ממסמרים. ועשאן לנוי שיעשה אותן ליפות בהן המקל ועל הרוב יעשו זה שעורכים עליו מסמרים דקים מלובנים בבדיל לנוי ולזה אז לא יטמא על השורש הקודם והוא אמרו ב) המתכת המשמשת את העין טהור. אבל אם כיון באלו המסמרים שיכה בהן ויחבל בהן אז יהיה העין משמש את המתכת. ומניקית אבוב ועל הרוב ידביקו אבובים מברזל או מנחושת במסמרים על המקלות ועל הדלתות לנוי ויהיה זה גם כן מתכת המשמשת את העין ואם היה זה האבוב כלי בפני עצמו ולא נעשה ליפות בו את הדלת אבל לסנן את היין וכיוצא בו ואחר זה חיברו במסמרים בזה המקל זאת המניקית תקבל טומאה כמו שהיתה קודם לפי שהיא כלי. אחר זה חזר לדין אחר ואמר אם היתה זאת המניקית כלי ונטמא זה הכלי מאימתי יהיה טהור בית שמאי אומרים משיחבל משיכה אותו בקורנס עד שתפסד תמונתו. ובית הלל אומרים לא אבל משחיברו במסמרים בדלת או במקל והשקיעהו בגוף העין עד שיהיה מחובר עמו להיות לו לנוי נטהר זה הכלי. וזה אמרם בביאור זה בתוספתא ג) היתה טמאה ועשאה לתחת הדלת טמאה עד שתטהר ומאמתי טהרתה בית שמאי אומרים משיחבל ובית הלל אומרים משיחבר. ואין הלכה כרבי שמעון.

ג הקנטר של בנאי והדקור של חרש הרי אלו טמאות. יתדות אהלים ויתדות המשוחות טמאים. שלשלת של משוחות טמאה העשויה לעצים טהורה. שלשלת דלי גדול ארבעה טפחים ושל קטן עשרה. חמור של נפחין טמא. מגירה שעשה שניה בתוך החור טמאה. עשאה מלמטן לטעלן טהורה. וכל הכסויות טהורים חוץ משל מיחם:

קנטר אלעתלה והדקור אלמנקאר ויסמוה אלנגארון אלמרבוע והו קציב מן הדיד מרבע פי טולה שבר או נחוה ולה נצאב עוד

קנטר בערבי אלעתלה והדקור בערבי אלמנקאר והנגרים קוראים אותו אלמרבוע והוא שבט מברזל מרובע וארכו כמו זרת

ב) פרק י״ג מ״ח. ג) כלים ב״מ פ״ד הלי ה׳.

יחפרון בה פי אלכשב מא ירידון חפרה וענד אלנגארין מנהא אנואע כתירה צגירה וכביר׳. ומשוחות אלמהנדסין אללדין ימסחון אלארץ להם סלסלה יכילון בהא אד אלחבאל תקצר פי אלציף ותטול פי אלשתא. ולהם איצא אותאד תצרב פי אלארץ חית תנתהי אלמסאחה ואלתכסיר. והעשויה לעצים הו אן תעמל סלסלה לתרבט בהא אלאחטאב פהי טאהרה עלי אלאצל לאן אין לה שם בפני עצמה בל הי מצאפה. ושלשלת דלי גדול ארבעה טפחים יעני אן ארבע קבצאת מנהא ממא ילי אלמקבץ ינחגם לאנה מצורך הכלי ולא ימכן אן יסתקי מנה באקל מן דלך. וחמור של נפחים חמאר אלחראדין והו חדיד עלי שכל נשבה ירכב פי עוד וירכב אלצאנע עלי טרפה ויצרב עלי אלטרף אלאכר ואנמא יצרב עליה אואני אלנחאם אלתי להא חאשיה מרתפעה ארתפאעא כתיר ויסמי הדה אלאלה אלנחאסון אללקרב. ומגירה אלמישאר. וקולה עשה שניה לתוך החור אן ירכב אלאסנאן פי אלקאב לא אן תכון אלאסנאן מן נפס אלחדיד. ומעני מלמטן למעלן אן יפתח צרסה מקלוב עלי נלאף מא ינשר בה ולא ימכן אן ינשר בוגה. והדא לא יכון גיר פי אלמנאשר אלצגירה אלתי להא נצאב מן עוד ימסך פי אליד וינשר בהא מתל מנשאר אלמשאטין והי אלתי תסמי מגירה אמא מנשאר אלנגארין אלכבירה והי אלתי אסמהא מסר הגדול כמא בינא פי שבת פלא יקאל פיהא אן פתח צרסהא מקלוב והדא בין מן שכלהא וצורתהא. וקולה כל הכסויות טהורים יעני כסויות של מתכות ללעלה אלמתקדמה לאן אין לו שם בפני עצמו גיר כסוי המיחם לאנה כאן ענדהם כלי בפני עצמו מתל כסוי טני של רופאים כמא בינא. ולו בית יד מעין ויחפרו בו בקורה מה שירצו להפור ואצל הנגרים יש מהם מינים רבים גדולים וקטנים. ומשוחות המהנדסין המודדים את הארץ יש להן שלשלת שימודו בהן לפי שהחבלים יקצרו בקיץ ויארכו בחורף. ולהם גם כן יתידות שינעצו בארץ במקום שתכלה בו המדה והמשיחה. והעשויה לעצים הוא שיעשו שלשלת לקשור בה הבילות עצים והיא טהורה לפי השורש שאין לה שם בפני עצמה אבל שמה סמוך לשם אחר. ושלשלת דלי נדול ארבעה טפחים רצה לומר שארבעה טפחים ממנה שהם מצד בית יד שלה טמאים מפני שהם מצורך הכלי ואי אפשר לדלות בפחות מזה. וחמור של נפחים חמור של חרשי ברזל והוא ברזל על תמונת קורה תחוב בעין והאומן רוכב על הקצה האחד ומכה על הקצה האחר ולא יכה עליו אלא כלי נחושת אשר להן שפה גבוהה מאוד והעושים בנחושת יקראו זה הכלי אללקרב. ומגירה הוא המשור. ואמרו עשה שיניה לתוך החור שתחב השינים בתוך נקבים ולא שנעשו השינים מעצם הברזל. ועין מלמטן למעלן שיפתח שיניה מלמטן למעלן בהפך ממה שינסרו בו ואז אי אפשר שינסרו בו בשום פנים ב). ולא יהיה זה אלא במשור קטן אשר לו בית יד מעין ויחזיקו בו ביד לנסר בו כמו משור עושי מסרקים והוא אשר יקרא מגירה אבל משור הנגרים הגדול והוא אשר שמו מסר הגדול כמו שבארנו בשבת ג) לא יאמר בו אם עשה שיניה מלמטן למעלן וזה מבואר מתמונתו וצורתו. ואמרו כל הכסויות טהורין רצה לומר כסויות של מתכות לטעם הקודם לפי שאין לו שם בפני עצמו זולת כסוי המיחם לפי שהיה אצלם כלי בפני עצמו כמו כסוי טני של רופאים כמו שבארנו ג).

ד הטמאין שבעגלה העול של מחכת והקטרב והבנפים המקבלות את הרצועות והברזל שתחת צוארי בהמה הסומך והמחגר והתמחויות והענבול והצנירת ומסמר המחבר את כולן. הטהורים שבעגלה העול המצופה וכנפים העשויות לנוי ושפיפרות המשמיעות את הקול והאבר שבצד צוארי בהמה הסובב של גלגל והטסים והצפויים ושאר כל המסמרות טהורין. סנדלי בהמה של מחכת טמאין של שעם טהורין הסייף מאמתי מקבל טומאה משישופנו והסכין משישחיזנה:

ב) עיין סדרי טהרות תוספות ד"ה מגירה. ג) פי"ז משנה ד'. ד) פי"ב מ"ג.

שכל אלעגלה אלתי תגר עליהא אלחגארה ונחוהא מעלום משהור. ואלעוד אלממתד בין אל בהימתין אללתין תגראן אלעגלה יתסמי עול והו אלמתצל באלעגלה. פאן כאן מן מתכת פהו טמא לאן פשוטי כלי מתכות טמאים. ואן כאן של עין מצופה פהו טאהר לאן אלאואני אלמגשיה לא תקבל טומאה כמא בינא. והקטרב הו אלעוד אלממתד עלי צדרי אלבהימתין ואלעול פי וסטה והדה צורה דלך. ופי טרפי אלקטרב טרפין חדיד והי אלתי תתסמי כנפים וכנף הו אלטרף ודלך כתיר פי אללגה אלעבראניה על כנפי בגדיהם. פאן עמלת הדה אלאטראף לתרכל פיהא אלסיור ותשד עלי רוס אלבהאים פהי תקבל טומאה אד הי כלים ואן עמלת ללזינה פהי טאהרה כמא בינא לאנהא תציר מתכת המשמשת את העין. וברזל שתחת צוארי בהמה הי הראיד תרתבט עלי אלענק מן חית לא תנתנק באלשרך אלתי ירבט בהא אלקטרב. אמא אלרצאין אלדי יעמל מן גנבי אלענק פהו טאהר לאנה לנואי. והסומך הו ותד מן חדיד יעמל פי טרף אלעגלה ממא ילי אדנאב אלבהאים לתרתפד בה אלעגלה. והמחגר הו איצא ותד מן חדיד יכון פי טרף אלעול מן חית לא תערג אלעגלה מן אגל טול אלעול והגר הו אלאערג. והתמחויות אלמואצע אלמקערה אלתי תגעל פיהא אלחגארה או מא ינקל פיהא. והענבול אלגרין. והצנירה אלמבטאח אלדי יתבת פי אלחמל אלדי עלי אלעגל חתי לא יסקט. ומסמר המחבר את כולם יעני בה כל מסמאר יולף אנוא אלעגלה חתי תרגע ואחדה פהו ינתגם. וסאיר אלמסאמר אלתי פי אלעגלה אלתי לם תעמל לתולף אלאנוא אלא ללזינה פהי טאהרה. וסובב של גלגל הו אלחריד אלמחיט באלבאכרה אלתי אסמהא גלגל. והטסים אלצפאיח אלרקיקה. והצפויים אלתגשיאת לאן מואצע מנהא מלבסה בצפאיח ללזינה. ואצול דלך כלה קד תבינת. וקד שרחנא שעם אלכיזראן. משישופנו מגד ידלכה באלדהן מן בעד אלסקאלה כמא יעמל באלסיוף תרגום תמונת העגלה אשר ישלטלו עליה האבנים והדומה להן ידועה ומפורסמת. והעץ המתפשט בין שתי הבהמות המוליכות את העגלה יקרא עול והוא המדובק בעגלה. ואם העול ממתכת טמא שפשוטי כלי מתכות טמאים. ואם הוא של עץ מצופה טהור לפי שהכלים המחופים לא יקבלו טומאה כמו שבארנו ה). והקטרב הוא העץ הנמשך על חוה שתי הבהמות והעול באמצעו וזאת צורתו 12. ובשני קצוות הקטרב יש שני קצוות מברזל והם הנקראים כנפים וכנף הוא הקצה וזה הרבה בלשון העברי על כנפי בגדיהם ג). ואם נעשו אלו הכנפים להכניס בהן הרצועות שיקשרו על ראשי הבהמות יקבלו טומאה מפני שהן כלים ואם נעשו לנוי טהורים כמו שבארנו ג) לפי שהם מתכת המשמשת את העין. וברזל שתחת צוארי בהמה הם חתיכות ברזל הקשורות על הצואר כדי שלא יתחנקו ברצועות אשר יקשרו בהן הקטרב. אבל האבר אשר ישימו משני צדי הצואר טהורה מפני שהיא לנוי. והסומך הוא יתד מברזל הנעשה בקצה העגלה מצר זנבות הבהמות כדי שתסמך בו העגלה. והמחגר הוא גם כן יתד מברזל בקצה העול כדי שלא תמעד העגלה מפני אורך העול והגר הוא נכה רגלים, והתמחויות הן מקומות החלולות אשר ישימו בהן האבנים או מה שישלטלו בהן. והענבול פטיש הזוג ד). והצנירה היא האונקלי הקבוע במשא אשר על העגלות כדי שלא יפול. ומסמר המחבר את כולם ירצה בו כל מסמר שיחבר חלקי העגלה עד שתהיה כאחת הגה הוא ישמא. ושאר המסמרים שבעגלה אשר לא נעשו לחבר חלקיה כי אם לנוי טהורים. וסובב של גלגל הוא הברזל המקיף העגול הנקרא גלגל. והטסין הן הלוחות הרקות. והצפויים החפויין כי יש מקומות מהעגלה המחופות בלוחות לנוי. ושרשי כל זה כבר נתבארו. וכבר פירשנו שעם אלכיזראן. משישופנו משימרההו בשמן אחר הלטישה כמו שיעשו בסייפים תרגום וירחץ ויסך ה) ומשא ושף.

משישחיזנה

וירחץ

ו) פ״א משנה ב׳. ג) במדבר ט״ו ל״ח. ג) משנה ב׳. ד) בערבי צ״ל גרס. ה) שמואל ב׳ י״ב כ׳.

M. T. AKADÉMIA KÖNYV-TÁRA

וירחין ויסח ומשא ושף. ומשישחוינה מנד יסנהא ואסם אלחגר אלתי תחד פיה אלסכאכין אדא חפאת משחות.

ומשישחיזנה משיחדדנה והאבן אשר יחדדו בה הסכין הקהה יקרא משחות.

ה כסוי טני של מחבת שעשה בו מראה ר' יהודה מטהר וחכמים מטמאין. מראה שנשברה אם אינה מראה את רוב הפנים טהורה:

קד תקדם אן כסוי טני של בעלי בתים לא ינתפע פאן סקלה חתי רגע מראה פהו ינתפע לאנה חינידׁ כלי בפני עצמו. ואין הלכה כר' יהודה.

כבר קדם שכסוי טני של בעלי בתים לא יטמא ואם מירק אותו עד שנהיה למראה יטמא לפי שהוא אז כלי בפני עצמו. ואין הלכה כרבי יהודה.

ז כלי מחכות מיטמאין ומיטהרין שבורין דברי רבי אליעזר ר' יהושע אומר אינן מיטהרין אלא שלימין. כיצד הזה עליהן ונשברו בו ביום התיכן וחזר והזה עליהן שניה בו ביום הרי אלו טהורין דברי ר' אליעזר ר' יהושע אומר אין הזאה פחות משלישי ושביעי:

בין הו אן אלכלאם פי טומאת מת. ושרח התיכון דוכהא. וקד תקדם אן כלי מתכות חוזרין לטומאתן הישנה. וקול ר' אליעזר הזה עליהם ונשברו בו ביום יעני פי אליום אלתאלת מן אנתנאסהא וקול ר' יהושע אין הזאה פחות משלישי ושביעי ירידׁ בה אנה בעד אן סבכהא יזה עלי דלך אלשי אלמסבוך שלישי ושביעי וחינידׁ יטהר דלך אלשי. ואן עמל מנה כלים בעד דלך תכון טאהרה אמא אן תנצאף אלהזאה אלתי הזה וחי כלי אלי אלהזאה אלתי הזה בעד אנבסארהא פלא ולו כאנת אלהזאה שניה בשביעי בל יהתאג אלי הזאה שלישי ושביעי על הכלי או הזאה שלישי ושביעי עלי אלשי אלמסבוך מנה והדא הו מעני קולה אין הזאה פחותה משלישי ושביעי. והלכה כרי יהושע.

מבואר הוא שהמאמר בטומאת מת. ופרוש התיכן ידוע. וכבר קדם[פ]) שכלי מתכות חוזרין לטומאתן הישנה. ומאמר רבי אליעזר הזה עליהן ונשברו בו ביום רצה לומר ביום השלישי מטומאתם ומאמר רבי יהושע אין הזאה פחות משלישי ושביעי ירצה בו שאחר שהתיכם יזה על זה הדבר הניתך שלישי ושביעי ואז יהיה טהור. ואם עשה מזה הדבר כלים אחר זה הם טהורים אולם ההזאה אשר הזה בעודו כלי לא תצטרף עם ההזאה שהזה אחר שבירתו ואפילו היתה ההזאה השנייה בשביעי אבל יצטרך להזאה שלישי ושביעי על הכלי או להזאה שלישי ושביעי על הדבר הניתך ממנו וזהו ענין אמרו אין הזאה פחותה משלישי ושביעי. והלכה כרבי יהושע.

ח מפתח של ארכובה שנשבר מתוך ארכובתו טהור רבי יהודה מטמא מפני שהוא פותח בו מבפנים ושל גם שנשבר מתוך גמו טהור. היו בו חפין ונקבים טמא. נטלו החפין טמא מפני הנקבים. נסתתמו הנקבים טמא מפני החפין. נטלו החפין ונסתתמו הנקבים או שפרצן זה לתוך זה טהור. מסננת של חרדל שנפרצו בה שלשה נקבים מלמטן זה לתוך זה טהורה. וָאַפְרֻכֵם של מחבת טמאה:

של ארכובה הו אן תכון לה רכבה פתכון צורתה הכדא. ושל גם הו אן יכון שכלה

של ארכובה הוא שיש לו ארכובה ותהיה צורתו כזה 13. ושל גם הוא שתהיה

צורתו

עלי

פ) לעיל פי"א מ"א.

עלי צורתה אלגימל וכתיר מן מפאתיה אלאקפאל מא יכון שבלה כדלך עלי הדה אלצורה. וקולה מחוך גמו ומתוך ארכובתו יריד בה מן נפס אלעטפה אלתי פיה. וקד שרחנא חפין אנהא אסנאן אלמפאתיה וכדלך תכון פי בעץ אלמפאתיה אתקאב הי אלסבב פי אנפתאה אלקפל אד תכון פי דאכל אלקפל אטראף נאתיה תדכל פי תלך אלאתקאב וחיניד ינפתה אלגלק. ומסננת של חרדל מצפאה אלברדל והי מן מתכת. פקאל אן אדא אנגרמת תלת אתקאב פי קאע אלמצפאה ואתצלת בעצהא בבעץ פסדת אלמצפאה לאנהא חינית לא תצפי שיא ולדלך הי טהורה. ואפרכם הו דלו אלרחא והו יעמל מן עוף פי אלאכתר אעלאה ואסע וכלמא ימצי יציק חתי יציר שכלה מתל מכרוט אסטואנה ירמי אלקמח מן אעלאה וטרפה אלרקיק עלי עין אלרחא ויסיל מנה אלקמח עגד אלטחין. ואין הלכה כר׳ יהודה.

צורתו על צורת גימל והרבה מפתחות המנעולים נמצאה תמונתן כן על זאת הצורה 14. ואמרו מתוך גמו ומתוך ארכובתו יוצה בו מעצם הכפיפה אשר בו. וכבר בארנו ב) חפין שהן שיני המפתחות וכן יש בקצת המפתחות נקבים שהן הסבה לפתיחת המנעול מפני שיש בתוך המנעול קצוות בולטים שיכנסו באלו הנקבים ואז יפתח המנעול. ומסננת של חרדל כלי שמנקים בו החרדל והוא ממתכת. ואמר שאם נפרצו שלשה נקבים בשולי המסננת והתחברו נקב עם נקב נפסדה המסננת שאז לא תסנן עוד ולזה היא טהורה. ואפרכם הוא דלי של רחים והוא נעשה מנצרים על הרוב ועליונו רחב והולך וצר עד שתהיה תמונתו כמו מחודד האצטוונה וישליכו החטה מעליונו והקצה הצר על חור הרחים ויפול ממנו החטה בשעת הטחינה. ואין הלכה כרבי יהודה.

פרק חמשה עשר.

א כלי עץ כלי עור כלי עצם וכלי זכוכית פשוטיהן טהורין ומקבליהן טמאים נשברו טהרו חזר ועשה מהן כלים מקבלים טומאה מכאן ולהבא. השידה והתיבה והמגדל כוורת הקש וכוורת הקנים ובור ספינה אלכסנדריות שיש להם שולים והן מחזיקין ארבעים סאה בלח שהם כורים ביבש תרי אלו טהורין ושאר כל הכלים בין מקבלין בין אינם מקבלין טמאין דברי רבי מאיר. ר׳ יהודה אומר דרדור עגלה וקופסת המלכים ועריבת העובדן ובור ספינה קטנה והארון אף על פי שהם מקבלין טמאין שאינן עשויין להטלטל אלא במה שבתוכן ושאר כל הכלים המקבלים טהורין ושאינן מקבלין טמאין אין בין דברי רבי מאיר לדברי רבי יהודה אלא עריבת בעל הבית:

אמא אול הדה אלהלכה פקד תקדם נצה ושרחנאה פי אול אלפרק אלתאני מן הדה אלמסכתא. ושדה תאבות מן עוד כאלצנדוק ואלגולק ונחוהמא. ותיבה תאבות אלצירפי. ומגדל אלבואנה. וכוורת הקש גבה נחל מעמול מן קש או מן קצב או מן קשור אלתמאר ונחוהא אלגרין אנה מן מא ינבת מן אלארץ חתי יכון מן כלי עץ והו

תחלת זאת ההלכה כבר קדם לשונה ובארנוה בתחלת הפרק השני מואת המסכתא. ושידה תיבה מעין כמו הארון והקופה והדומה להם. ותיבה תיבת השולחני. ומגדל הארנז. וכוורת הקש היא כורת דבורים העשויה מקש או מקנה או מקליפות תמרים והדומה להן והכונה ג) שהוא מהגדל בארץ עד שיהיה מן כלי עץ והוא יקרא גם כן בערבי

איצא כור

ב) פי״ג מ״ו. ג) ר״ל באמרו קש.

איצא יסמי כור אלנחל ושבלה שבל סלה. ויעמל פי אלמראכב אלכבירה צהריג מן עוד ימלי באלמא לישרב מנה אהל אלמרכב והו אלדי יתסמי בור ספינה. ואשתראטה במראכב אלאסכנדריה אן אלמראכב אלתי יסאפר פיהא מן אלשאם אלי אסכנדריה מראכב כבירה לאנהא תדכל מוסטה אלבחר אלמאלח ולים הי מתל אלמראכב אלצגירה אלתי יסאפר פיהא פי סאחל אלשאם מן בלד אלי בלד. ודרדור עגלה באבית מן עור שבל קב כביר ותחתהא עגלה תגבד פתנתקל אלבאבית מן מוצע אלי מוצע והי מלאת באלמא. וקוסטת המלכים מגמע אלמלוך ודלך אן יעמל מגמע מן עוד כביר פיה טבקאת יכון פיה אנואע אלטעאם ואלשראב והו איצא עלי עגל יסאפרון בה אלמלוך. ועריבת העובדן גפנה אלרבאג והי מן עוד ינקע פיה אלנלוד. וקאל תעאלי פי אנתגאם אלכלים מכל כלי עץ או בגד או עור או שק ושק הו אלמסח אלמנסוג מן אלשער תעמל מנה אהמאל תנקל פיהא אלסלאע מתל אלחלאלים אלמעמולה מן אלצוף פגא אלנקל אנה לא ינתגם מן כלי עץ אלא מא ימכן אן ינקל והו מלא מתל אלשק קאלוא מה שק שהוא מטלטל במלואו אף אני ארבה דרדור עגלה וקוסטת המלכים וכו' שהן מיטלטלין במלואן ומוציא את השדה והתיבה והמגדל וכו' שאינן מיטלטלין במלואן. פלהדא אלאצל קאל אן אלאואני אלמעמולה מן אלעוד אלתי תחמל ארבעים סאה בלח יעני אלשי אלמאיע אלתי יכון חמלהא סתין סאה מן אלשי אלגאמד כאלקטאני ואלוראדע לאנהא תתעבי עלי פם אלכיל ותזיד אלחלה וכור הו תלתין סאה פאנהא לא תנתגם ולו כאנת כאלית לא שיא פיהא ללעלה אלדי דכרנא. ואשתרט מע כבר אגראמהא אן תכון להא קואעד פי אצל צנעתהא תתמכן בהא עלי אלארץ חתי לא ימכן אן תדחרג והו קולה שיש להן שולים וחקיקה לפטה שולים אלאטראף. פיקול ר' מאיר אן הדה אלתי

עדדוא

כור אלנחל ותמונתו תמונת סל. ויעשו בספינות הגדולות סילון מעץ וימלאו אותו מים כדי שישתו מהם אנשי הספינה והוא הנקרא בור ספינה. והתנה שיהיו ספינות אלכסנדריות מפני שהספינות אשר ילכו בהן מארץ ישראל לאלכסנדריה הן ספינות גדולות היורדות באמצע ים הגדול ואינן כמו הספינות הקטנות אשר ילכו בהן על שפת ים ארץ ישראל מעיר לעיר. ודרדור עגלה חבית מעץ בתמונת דלי גדול ותחתיה עגלה וימשכוה ויטלטלו בה החבית ממקום למקום והיא מלאה מים. וקוסטת המלכים תיבת המלכים וזה שיעשו תיבת עץ גדולה שבתוכה קנים אשר יקבצו בהן מיני אוכלין ומשקים והיא גם כן על עגלה שילכו בה המלכים. ועריבת העובדן עריבת הבורסקי והיא מעץ ושורין בה העורות. ואמר יתברך ב) בהטמאות הכלים מכל כלי עץ או בגד או עור או שק ושק הנקרא בערבי אלמסח הוא ארוג משער ועושים ממנו אמתחות לטלטל בהן הסחורה והן כמו השקים מצמר הנקראים אלתלאלים ובאה הקבלה שלא יטמא מכלי עץ אלא מה שאפשר שיטלטל במלואו כמו השק אמרו ג) מה שק שהוא מטלטל במלואו אף אני ארבה דרדור עגלה וקוסטת המלכים וכו' שהן מיטלטלין במלואן ומוציא את השדה והתיבה והמגדל וכו' שאינן מיטלטלין במלואן. ועל זה השורש אמר שהכלים העשויין מעץ המחזיקים ארבעים סאה בלח רצה לומר בדבר הלח והם אשר יחזיקו ששים סאה ביבש כמו הקטניות והזרעונים לפי שהם נדושים על פי המדה ומוסיפין שליש וכור הוא שלושים סאה והם לא יטמאו אף על פי שהם רקים ואין בהם כלום לטעם אשר זכרנו. והתנה שעם גודל נופן יש להם שולים מתחלת עשייתן אשר יעמדו בהם על הארץ עד שאי אפשר שיתנועעו והוא אמרו שיש להן שולים ובאור מלת שולים האמיתי הקצוות. ואמר רבי מאיר שאלו הכלים אשר מנו חכמים ואמרו

עליהם

ב) ויקרא י"א ל"ב. ג) ספרא שמיני פרשה ו' הל' ה' (נ"ב ע"א).

עדרוא אלחכמים מן אלאוני וקאלוא אנהא
אדא המלת ארבעים סאה בלח פהי טאהרה
והו אן יכון פי תכסירהא אמה על אמה ברום
שלש לאן הדא הו תכסיר ארבעים סאה הי
פקט אלתי נראעי פיהא כם תחמל. אמא סאיר
כלי עץ סוי כאנת תקבל ארבעים סאה או
אכתר מן דלך פאנהא תנתגם והדא הו מעני
קולה הנא בין מקבלין ובין שאינן מקבלין
יעני אן אלתי תקבל ארבעים ומא זאד מתל
אלתי לא תקבל ארבעים הכל טמא. והו
קולה פי ספרא כל שמנו חכמים לטהרה
טהור והשאר טמא. אמא ר׳ יהודה פעדד
אלכלים אלתי קאלוא אלחכמים אנהא תנתגם
ואן כאנת תחמל אכתר מן ארבעים סאה
לאן עול עליהא פי אצל עמלהא אן תנקל
במלוהא אמא בכונהא ימכן אן תדחרג או
יכון להא מקאבץ או תכון עלי ענלה ונחו
דלך וקאל אן בקיה כלי עץ גיר הדה כל
מא יחמל ארבעים סאה בלח פמא זאד פהו
לא ינתגם ומא יחמל אקל מן ארבעים סאה
ינתגם והו קולה הנא ושאר כל הכלים
המקבלין טהורים ושאינן מקבלין טמאין. ואלי
דלך אשאר פי ספרא פי קולה כל שמנו
חכמים לטומאה טמא והשאר טהור. פלא
אנתלאה בין ר׳ מאיר ור׳ יהודה פי כל מא
דכר מן אלאוני גיר פי גפנה אלעוד אלתי
תכון פי אלדיאר אדא כאנת תחמל ארבעים
סאה בלח פאן אלחכמים לם יעדוהא לא מע
אלכלים אלתי תנתגם ואן כאנת מקבלים
ארבעים סאה מתל דרדור ענלה וקוסטת
מלכים ולא מע אלכלים אלתי לא תנתגם
אדא כאנת מקבלים מתל שידה תיבה ומגדל
עלי מא תקדם. פעלי מדהב ר׳ מאיר אלדי
יקול כל שמנו חכמים לטהרה טהור והשאר
טמא פאן עריבת בעל הבית תנתגם ועלי
אנהא מקבלת ארבעים סאה בלח אד ולם תעד
מע אלאוני אלטאהרה. ועלי מדהב ר׳ יהודה
אלדי יקול כל שמנו חכמים לטומאה טמא
והשאר טהור פהי לא תנתגם אד והי מקבלת
ארבעים סאה בלח אד ולם תעד מע אלאוני
אלתי

עליהם שאם מחזיקים ארבעים סאה בלח
טהורים וזה שיהיה בתשבורת שלהן אמה
על אמה ברום שלוש לפי שזאת היא
תשבורת ארבעים סאה עליהם לברם אנו
מקפידים כמה יחזיקו. אבל שאר כלי
עץ בין שהם מחזיקים ארבעים סאה או
יותר מזה הרי הן ישמאו וזהו ענין אמרו
כאן בין מקבלין בין שאינן מקבלין רצה
לומר שאלו המחזיקים ארבעים סאה או
יותר הן כמו הכלים אשר לא יחזיקו
ארבעים סאה הכל טמא. והוא אמרו
בספרא[ב]) כל שמנו חכמים לטהרה טהור
והשאר טמא. אולם רבי יהודה מנה הכלים
אשר אמרו החכמים שהן טמאים ואף על
פי שהן מחזיקים יותר מארבעים סאה לפי
שחשב עליהן בתחלת עשייתן שיטלטלו
במלואם לפי שאפשר להן שיתנועעו או
שיש להן בית אחיזה או שהן עומדים
על ענלה והדומה לזה ואמר שבשאר כלי
עץ זולת אלו כל מה שיחזיק ארבעים סאה
ולמעלה בלח אינו טמא ומה שיחזיק פחות
מארבעים סאה טמא והוא אמרו כאן ושאר
כל הכלים המקבלין טהורין ושאינן מקבלין
טמאין. ואל זה כיוון בספרא[ג]) באמרו כל
שמנו חכמים לטומאה טמא והשאר טהור.
הנה אין מחלוקת בין רבי מאיר ורבי יהודה בכל
מה שזכרו מהכלים אלא בעריבת עץ של
בעלי בתים המחזקת ארבעים סאה בלח
שחכמים לא מנוה עם הכלים שיטמאו אף
על פי שמקבלים ארבעים סאה כמו דרדור
ענלה וקוסטת המלכים ולא עם הכלים אשר
לא ישמאו לפי שהם מקבלים כמו שידה
תיבה ומגדל על מה שקדם. ולכן לדעת רבי
מאיר שאמר כל מה שמנו חכמים לטהרה
טהור והשאר טמא עריבת בעל הבית טמאה
ואפילו מקבלת ארבעים סאה בלח אחר
שלא נמנית עם הכלים הטהורים. ועל דעת
רבי יהודה שאמר כל מה שמנו חכמים לטומאה
טמא והשאר טהור לא תטמא הואיל והיא
מקבלת ארבעים סאה בלח מפני שלא נמנית

עם

ב) שם. ג) שם.

אלתי תנתנם ועלי אנהא מקבלין. והלכה כרי יהודה.

עם הכלים הטמאים אף על פי שמקבלין. והלכה כרבי יהודה.

ב ארוכות של נחתומים טמאות ושל בעלי בתים טהורות. סירקן או כרכמן טמאות. דף של נחתומין שקבעו בכותל רבי אליעזר מטהר וחכמים מטמאים. סרוד של נחתומין טמא ושל בעלי בתים טהור. ניפפו מארבע רוחותיו טמא. נפרץ מרוח אחת טהור. רבי שמעון אומר אם התקינו לחיות קורץ עליו טמא. וכן המערוך טמא:

ארוכות של נחתומין אלואה אלכבאזין אלתי יצפון עליהא אלענין וכאן עליהא צורת כלי ושל בעלי בתים ליס כאן להא צורת כלי ולדלך לא תנתנם אלא אן צבנהא וזינהא פקר צארת להא צורת כלי. וסירק אסם אלונגפר. וכרכום אסם אלוענפראן. פיריד בקולה סירקן או כרכמן צבנהא באלונגפר או כאלוענפראן או מא אשבה דלך. והוא כלה טומאה מדרבנן לאן פשוטי כלי עץ טהורים כמא בינא ואנמא תנתנם בגזרה דרבנן. ודף של נחתומין לוח בסיט יערך עליה אלענין וקד קאלוא פי אלתלמוד בדף של מתכת מהלוקת אלדי פשוטי כלי מתכות מקבלין טומאה כמא תבין אמא דף של עץ אד ואנמא יקבל טומאה מדרבנן אדא קבעו בכותל פהו טהור לדברי הכל. וסרוד אניה מן עוד יתצרף בהא ענד אלענין לגסל אלידין ולידהן מנהא ונה אלכבו וגיר דלך ממא יחתאג אליה ותרגום בנדי השרד לבושי שמושא. ונפפו דורה באצלאע תרגום ויחבק ונפף והי אחאטה אלאודע באלענק. וקורץ עליו יקטע עליה אלענין. והמערוך אללוח אלדי יצפף עליה אלכבאו אלכבו שתים מערכות. ואשכאל תלך אלכלים אלמשהורה ענדהם חיניד כאנת תונב אן יקול פי בעצהא טמא ובעצהא טהור ומלאף אלחכם קד חצל לך אן כל כלי עץ עליה צורת כלי אן כאן פשוט פהו יקבל טומאה מדרבנן ואן כאן מקבל פהו מקבל טומאה מדאוריתא אמא כלי מתכות פאן פשוטיהן ומקבליהן טמאים מדאוריתא וכדלך כלי עץ למעני אלמשכב ואלמושב באצה פאן

פשוטיהן

ארוכות של נחתומים לוחות הנחתומים אשר יניחו עליהן הבצק סדרים סדרים ולהם צורת כלי ושל בעלי בתים אין להן צורת כלי ולזה לא ישמאו אלא אם צבען וקשטן ואז יש להן צורת כלי. וסִירָק שם אלונגפר וכרכום אלוענפראן בערבי. וירצה באמרו סירקן או כרכמן צבען בסירק או בכרכום או בדומה לזה. וכל זה טומאה מדרבנן לפי שפשוטי כלי עץ טהורים כמו שבארנו ולא ישמאו אלא בגזרה דרבנן. ודף של נחתומין לוח פשוט שיערכו עליו הבצק וכבר אמרו בתלמוד[ה] בדף של מתכת מחלוקת שפשוטי כלי מתכות המקבלים טומאה כמו שהתבאר אבל דף של עץ לפי שאינו מקבל טומאה אלא מדרבנן אם קבעו בכותל הוא טהור לדברי הכל. וסרוד הוא כלי מעץ שישתמשו בו בעת הלישה לרחוץ את הידים ולמשוח ממנו פני הלחם וזולת זה ממה שיצטרך אליו ותרגום בנדי השרד[ג] לבושי שימושא. וניפפו הקיפו בצלעות[ו] סביב תרגום ויחבק[ז] ונפף והוא הקפת הזרוע בצואר. וקורץ עליו יחתך עליו הבצק. והמערוך הלוח אשר יערוך עליו הנחתום את הלחם שתים מערכות[ח]. ותמונות אלו הכלים הנודעות אז אצלם הכריחום שיאמרו בקצתן טמא ובקצתן טהור ותמצית זה הדין כבר הגיעה לידך שכל כלי עץ אשר עליו צורת כלי אם היה פשוט יקבל טומאה מדרבנן ואם הוא מקבל הנה הוא מקבל טומאה מדאוריתא אבל כלי מתכות פשוטיהם ומקבליהם טמאין מדאוריתא וכן כלי עץ לענין משכב

ומושב

ה) ב״ב ס״ו ע״ב. ג) שמות ל״ט א׳ נ) ע׳ ערוך דף ב׳. ד) בראשית כ״ט י״ג. ובנוסחתינו וניפיף. ה) ויקרא כ״ד ר׳.

פשוטיהן טמאים במשכב הזב ומושבו מדאוריתא כמא נבין פי מוצעה מן הדה אלמסכתא. ואין הלכה כר׳ אליעזר ולא כר׳ שמעון.

ומושב לבד פשוטיהן טמאין במשכב הזב ומושבו מדאוריתא כמו שנבאר במקומו[ב] בזאת המסכתא. ואין הלכה כרבי אליעזר ולא כרבי שמעון.

ג ים נפה של סילתין טמא ושל בעלי בתים טהור. ר׳ יהודה אומר אף של גודלות טמא מושב מפני שהבנות יושבות בתוכו וגודלות:

יעמל צהריג מרבע מן עוד ינרבל פיה אלדקיק יתסמי ים נפה. ונפה אסם אלגרבאל וים יתסמי כל אניה או חפיר או בניאן יעמל ליגתמע פיה שיא מן אלמאיעאת וסמי איצא הדא אלדי יגתמע פיה אל סמיד ים לדקה אנזאה. ולא שך אן שכל הדא אלדי כאן לבעלי בתים כאן יונב לה אן יכון טהור. ושל גדלת אלדי ללמשאשה להא איצא אניה עוד תנלם פיהא אלצביה ענד מא תמשט ראסהא כי יגתמע פי תלך אלאניה כל מא יסקט מן ראסהא ענד אלמשט מן אלטיב ואלאפאויה. ומעני קולה טמא מושב אנה יגתנם אדא נלם עליה אלוב ויציר מושב אד והו ראוי למושב לנלום אלבנות פיה וקד יעמל הדא אלים מן עוף מנסוג או חלף ודלך כתיר. והלכה כר׳ יהודה.

יעשו צנור מרובע מעץ יניפו בו הקמח ויקרא ים נפה. ונפה שם הכברה וים יקרא כל כלי או חפירה או בנין הנעשה לקבץ בו דבר מן הלחים ויקרא גם כן ים מה שיתקבץ בו הסלת לדקות חלקיה. ואין ספק שתמונת זה הכלי אשר לבעלי בתים היתה מחייבת שיהיה טהור. ושל גדלת האשה הגדלת יש לה גם כן כלי של עץ שתושיב בו הנערה בעת שהיא מגדלת את ראשה כדי שיתקבץ בכלי ההוא כל מה שיפול מראשה בשעת הסריקה מן המרקחים והתמרוקים. וענין אמרו טמא מושב שיטמא אם ישב עליו הזב ויהיה מושב לפי שהוא ראוי למושב מפני שהבנות יושבות בתוכו ופעמים יעשו זה הים מנצרים סרוגים או מחלפא וזה הרבה. והלכה כרבי יהודה.

ד כל התלויים טמאין חוץ מתלויי נפה וכברה של בעל הבית דברי רבי מאיר וחכמים אומרים כולם טהורין חוץ מתלויי נפה של סלתין ותלוי כברת גרנות ותלוי מגל יד ותלוי מקל הבלשין מפני שהן מסייעין בשעת המלאכה. זה הכלל העשוי לסייע בשעת מלאכה טמא העשוי לתלוי טהור:

כברה אלגרבאל והו אכבר אתקאב מן אלנפה. ומקל הבלשים עצא אלפתאשין תרגום ויחפש ובלש יפתשון בתלך אלעצאה פי אלמתאבן איאך סתר בדלך אלתבן אלקמה כילא יעשרה אלסלטאן. ומסייעין בשעת מלאכה תעין ענד אלשגל לאנה ידבל ידה פי תלך אלעלאקה ויסתעין בדלך פי האל שגלה. והלכה כחכמים.

כברה בערבי אלגרבאל ונקביה גדולים מנקבי הנפה. ומקל הבלשים מקל המחפשים תרגום ויחפש[ג]) ובלש יחפשו בזה המקל בתבן שמא טמנו בזה התבן חטים כדי שלא יתנו מעשר למלך. ומסייעין בשעת מלאכה יעזרו בעת המלאכה לפי שהוא מכניס ידו בזה התלוי ויחזיק בו בכלי ויעזר בו בשעת מלאכתו. והלכה כחכמים.

ה רחת של גרוסות טמאה של אוצרות טהורה של גתות טמאה של גרנות טהורה. זה הכלל העשוי לקבלה טמא לכינום טהור:

רחת מדרא ויסמי באלערביה איצא אלראחה. ושל גרוסות ינפץ בהא אלפול מן

רחת מזרה ויקרא גם כן בערבי אלראחה. ושל גרוסות יניפו בה השולין להסריש קליפתן

קשרה אחר

ב) פכ״ד מ״י. ג) בראשית מ״ד י״ב.

קשרה אפי׳ טהן פיסאר. ושל אוצרות לינמע בהא אלקמה מן כל נאנב ויגרפה חתי ירדה אוצר. וקד אכבר באלאצל פי דלך כלה העשוי לקבלה טמא לכינום יעני לינמע בה לא אן ינמע פיה פהו טהור.

אחר שנטחנו הגרוסות. ושל אוצרות ללקט בה החטה מכל צד לצבור אותה עד שתהיה לאוצר. וכבר נתן כלל לכל זה שהעשוי לקבלה טמא לכינום רצה לומר לקבץ בו ולא לקבץ בתוכו טהור.

ו נכלי השרה טמאין ונכלי כני לוי טהורין. כל המשקין טמאין ומשקה בית מטבחיא טהורין. כל הספרים מטמאין את הידים חוץ מספר העורה. המרכוף טהור הבטנון והנקטמון והאירום הרי אלו טמאים. רבי יהודה אומר האירום טמא מושב מפני שהאליה יושבת עליו. מצורת החולדה טמאה ושל עכברין טהורה:

נכלי השרה זקאק אלזמר ואלגנא. ונכלי כני לוי אלאלאת אלתי יקולון בהא אללויים אלשיר במקדש כל יום כמא באן פי תמיד. וקולה כל המשקין יריד בה כל ואחד מן שבעת המשקין יקבל טומאה כמא בינא פי אלצדר גיר אלמשקין אלתי פי בית אלדבה מן אלעורה והי המים והדם אלדי הנאך פאנה לא יקבל טומאה וכדלך לא יכשיר. קאלוא משקה בית מטבחיא לא דיין שהן דכן אלא שאינן מכשירין וקאלוא משקה בית מטבחיא הלכתא גמירי לה וקד בינא דלך פי אכר עדיות. ועלה כון אלספרים מטמאין את הידים הו גורה חתי לא יגעל תרומה בנגבהא כמא נבין פי אכר זבים ולם ילזמוא הדה אלגזרה לספר העורה לאן בתעטים אלנמהור לה לא יגעלון בנגבה תרומה. ומרכוף פרס אלעוד ירכב עליה אלמלהיין וילעבון בה פי אלניאל והו משהור ענד אהל אללעב. ובטנון אלאלה מן אלאת אלגנא אלתי תסמי אלקיתארה וסמית בדלך לאן אלצארב להא יסנדהא לבטנה ענד אלצרב בהא. והנקטמון הו רגל אלעוד אלדי יעמלה מן קטע רגלה לימשי בה והו יריד בההנא עוד אלגנא אלמשהור אלצורה וסמאה בדלך תשביה בתלך אלרגל וסאק אלעוד. ואירום דאירה שבה אלנרבאל ורק עליהא מן אלגהה אלואחדה ויצרב באליד ואסמה אלמשהור ענדנא אלטאר וקד ינדב בהדה אלאלה אלאמואת ודלך ענדנא כתיר והו

נכלי השרה הן נכלי הזמר והנינון. ונכלי כני לוי הכלים אשר יאמרו בהם הלויים השיר במקדש בכל יום כמו שהוא מבואר בתמיד ב). ואמרו כל המשקין יריצה בו כל אחד משבעת המשקים יקבל טומאה כמו שבארנו בפתיחה חוץ מהמשקין דבית מטבחיא מן העזרה והן המים והדם אשר שם שלא יקבלו טומאה וכן לא יכשירו. ואמרו ג) משקה בית מטבחיא לא דיין שהן דכן אלא שאינן מכשירין. ואמרו נ) משקה בית מטבחיא הלכתא גמירי לה וכבר בארנו זה באחרון מעדיות ד). ושעם היות הספרים מטמאים את הידים הוא גזרה כדי שלא ישימו התרומה אצלם כמו שיתבאר באחרון מזבים ה) ולא גזרו זאת הגזרה לספר העזרה לפי שההמון יכבדהו ולא ישימו אצלו תרומה. ומרכוף סום מעין ירכבו המהתלים עליו וישחקו בו לאחיות עינים והוא נודע אצל המשחקים. ובטנון הוא כלי מכלי הנגון הנקרא אלקיתארה ונקרא בטנון לפי שהמכה בו יסמכנו על בטנו בעת שיכה בו. והנקטמון הוא רגל של עץ הנעשה למי שנחתכה רגלו כדי שילך בה והוא ירצה בו כאן כלי שיר אשר צורתו מפורסמת ונקרא כן לפי שהוא דומה לזאת הרגל עם הארכובה של עץ. ואירום ענגול דומה לכברה ועליו קלף מצדו האחד ויכהו ביד ושמו המפורסם אצלנו אלטאר ולפעמים יקוננו בזה הכלי על המת וזה אצלנו הרבה והוא ענין אמרו מפני שהאליה

ב) פ״ז מ״ד. ג) פסחים פ״ז א׳. נ) שם י״ז ב׳. ד) פ״ה מ״ד. ה) פ״ה משנה י״ב ועיין שבת י״ד ע״א.

והו מעני קולה מפני שהאליית יושבת עליו יעני אלנאיחה מן קולה אלי כבתולה חגורת שק וכו׳ והי קד תגלם עליה ענד מא תנוח. וקולה מצודת החולדה טמאה ושל עכברים טהורה הדא כאן תקתצי צורתהמא פי דלך אלזמאן. וקד בינת לך אלמעאני כלהא אלתי בהא תחכם עלי כלי עץ או כלי מתכות אנהא טמאים או טהורים. ואין הלכה כר׳ יהודה לאן הדה אלאלה לם תעמל ליגלם עליהא.

שהאליית יושבת עליו ירצה בו המקוננת מאמרו אלי כבתולה חגורת שק[ח]) והיא יושבת עליו לפעמים בעת שתקונן. ואמרו מצודת החולדה טמאה ושל עכברים טהורה זה היה מחויב לפי צורת אלו המצודות באותו הזמן. וכבר בארתי לך הענינים כולם אשר בהם ידונו על כלי עץ או כלי מתכות שהן טמאים או טהורים. ואין הלכה כרבי יהודה לפי שזה הכלי לא נעשת לישב עליו.

פרק ששה עשר.

ב כל כלי עץ שנחלק לשנים טהור חוץ משלחן הכפול ותמחוי המזנון והאפיפורין של בעל הבית. ר׳ יהודה אומר אף המגים וקוד הבבלי כיוצא בהן. כלי עץ מאימתי מקבלין טומאה המטה והעריסה משישופם בעור הדג גמר שלא לשוף טמאה. רבי מאיר אומר המטה משיסרג בה שלשה בתים:

שולחן הכפול מאידה מפצלה והי קסמין ולהא ערי תנטוי בהא ותנבסט ולדלך אדא נחלק לשנים טמא לאן כל קסם מנה כלי בפני עצמו ועלי הדא עול פיה פי אצל עמלה. ותעמל צחפה כבירה מן עוד מתל הדא אלדי יסמונה פי מצר מעתצמי ודאכלה אויניאת צגירה מנגורה מן נפס אלאניה אלכבירה יגעל לון מן אלטעאם פי כל אניה מן תלך אלאואני אלצגירה ואסם הדה אלאניה תמחוי המזנון לכונה יעמל פיה אנואע כתירה מן אלטעאם ותרגום למינהו לזנוהי. פאדא אנקסמת הדה אלאניה קסמין יבקי פי כל קסם מן קסמיהא אואני כאמלה ולדלך יקבל טומאה. ואפיפורין כרסי מפצל. ומגים צחן תרגום קערה מגיסא וכאן שכלה ענדהם פי האיז יבקי נצפה כלי ולדלך יקבל טומאה. וכדלך קוד הבבלי והי צחפה עוד איצא קאלוא פי קול שלמה זה היה חלקי מכל עמלי רב ושמואל חד אמר מקלו יעני אנה אשאר אלי עצאה וחד אמר קודו יעני אנה אשאר אלי אלאניה אלעוד אלתי כאן יאכל פיהא פי האל אבעאדה מן ממלכתה עלי מא שהר. ומעני משישופם

מנד

שולחן הכפול שולחן הנחלק לשני חלקים ולו צירים אשר בהם יכפל ויתפשט ולזה אם נחלק לשנים טמא לפי שכל חלק ממנו כלי בפני עצמו ולזה היתה מחשבתם בתחלת עשייתו. ויעשו שולחן גדול מעץ כמו טבלה הנקרא במצרים מעתצמי[ג]) ובתוכה כלים קטנים מנוסרים מגוף הכלי הגדול וישימו מין ממיני מאכל בכל אחד מאלו הכלים הקטנים ושם זה הכלי תמחוי המזנון לפי שמשימין בו מיני תבשילין רבים תרגום למינהו[ג]) לזנוהי. ואם נחלק זה הכלי לשני חלקים ישאר בכל חלק משני חלקיו כלים שלמים ולזה יקבלו טומאה. ואפיפורין כסא של פרקים. ומגים קערה תרגום קערה[ד]) מגיסא ותמונתו היתה בזמנם באופן שחציו ישאר כלי ולזה יקבל טומאה. וכן קוד הבבלי הוא קערה מעץ גם כן אמרו[ה]) במאמר שלמה זה היה חלקי מכל עמלי[ו]) רב ושמואל חד אמר מקלו ירצה שרמז בו אל מקלו וחד אמר קודו ענינו שירמוז בו אל כלי עץ אשר אכל בו בעת שנגרש ממלכותו לפי מה שנודע. וענין משישופם

משישחקם

ח) יואל א׳ ח. ג) על שם שלטון אחד משלטוני מצרים. ג) בראשית א׳ כ״א. ד) במדבר י״ז י״ג. בנוסחתנו מגיסטא. ה) גטין ס״ח ב׳ ועיין סוטה ל״ב ב׳ ובפי׳ רבינו האי למשנתינו; קהלת רבה על הפסוק. ו) קהלת ב׳ י׳.

מנד ידלכהא בגלד אלסמך והו גלד סמך מעלום פיה תחביב יסמי אלספן תדלך בה אלאואני פי סקלהא ויברקהא. גמר שלא לשוף אן יכון מעולה פי אצל עמל אלאניה אנה לא ידלכהא פהי תקבל טומאה ענד תמאמהא. ומטה אלסריר ועריסה אלמהד וכאן תעמל ענדהם אסרה עלי מא אצף ודלך באן יקים ארבעה קואים מן עור ויורכב עליהא ארבע עוארץ וינסג בינהא באלחבאל וכתיר מא יעמל ענדנא כראסי ללטחאנין ובעה אלדקיק כדלך פען הדה אלמטה יקול ר׳ מאיר מנד ינסג פיהא תלתה ביות תנתגם ואן כאן לם יתם נסגהא. ואין הלכה כר׳ יהודה ולא כר׳ מאיר.

משישחקם בעור הרג והוא עור רג ירוע שבו בליטות ויקרא הרג אלספן שימרקו וישחקו בעורו הכלים להבהיקם. גמר שלא לשוף שנמר בלבו בעת עשיית הכלים שלא ימרקנו הנה הוא יקבל טומאה אחר שנשלם. ומטה בערבי אלסריר ועריסה אלמהד ועשיית המטות היתה אצלם לפי מה שאומר וזה שיעמידו ארבעה עמודים מעץ ויורכיבו עליהם ארבע קורות ויסרגו ביניהם החבלים ורוב הכסאות שיעשו אצלנו לטוחנים ולמוכרי קמה הם כזה ועל זאת המטה אמר רבי מאיר משיסריג בה שלשה בתים תטמא אף על פי שלא נשלמה האריגה. ואין הלכה לא כרבי יהודה ולא כרבי מאיר.

ב הסלים של עץ משיחסום ויקנב ושל תמרה אף על פי שלא קנב מבפנים טמא שכן מקיימין. כיצד משיחסום ויקנב ויגמור את התלויה. בית הלגינין ובית הכוסות אף על פי שלא קנב מבפנים טמא שכן מקיימין:

משיחסום הו מנד יעמל אלחאשיה אלתי תצם אלנסיג כלה ותמנעה אן ינחל ויתפרק והו מן מעני לא תחסום שור בדישו אלדי הו רבט פמה. ומן שאן אלאואני אלתי תנסג מן אלעוף ואלחלף ואלגוץ ונחוהא מתל אלקפף ואלאטבאק תבקי אטראף דלך אלשי אלדי נסגת מנה אלאניה נארנה על סטוחהא מן דאכל אלאניה ומן נארנהא פאדא תם אלצאנע בעמל תלך אלאניה קטע תלך אלאטראף כלהא בחדידה וקטע תלך אלאטראף יתסמי קינוב פאדא קאל יקנב או קנב ומא תצרף מן הדא אלמתאל אנמא יריד בה קטע אטראף אלגוץ ואלחלף בעד תמאם אלאניה פלא נחתאג נשתגל תאניה בשרח מעני הדה אללפטה. ואעלם אן כל וכלכלה וכוורת אשכאלהא כלהא ואחד והי אלתי נסמיהא נחן אלסלה ואנמא תנתלף באנתלאף אלמאדה אלתי תעמל מנהא ובאלצנר ובאלכבר. ושל תמרה יריד בה אלתי תעמל מן גוץ אלנכיל. ומעני שכן מקיימין אן כדלך תתרך ולים מן שאן אלנאס אן ינקוהא מן דאכל מן תלך אלאטראף. ובית הלגינים

משיחסום הו אלדי יעמל אלחאשיה אלתי תצם אלנסיג כלה ותמנעה אן ינחל ויתפרק והו מן מעני לא תחסום שור בדישו אלדי הו רבט פמה. ומן שאן אלאואני אלתי תנסג מן אלעוף ואלחלף ואלגוץ ונחוהא מתל אלקפף ואלאטבאק תבקי אטראף דלך אלשי אלדי נסגת מנה אלאניה נארנה על סטוחהא מן דאכל אלאניה ומן נארנהא פאדא תם אלצאנע בעמל תלך אלאניה קטע תלך אלאטראף כלהא בחדידה וקטע תלך אלאטראף יתסמי קינוב פאדא קאל יקנב או קנב ומא תצרף מן הדא אלמתאל אנמא יריד בה קטע אטראף אלגוץ ואלחלף בעד תמאם אלאניה פלא נחתאג נשתגל תאניה בשרח מעני הדה אללפטה. ואעלם אן כל וכלכלה וכוורת אשכאלהא כלהא ואחד והי אלתי נסמיהא נחן אלסלה ואנמא תנתלף באנתלאף אלמאדה אלתי תעמל מנהא ובאלצנר ובאלכבר. ושל תמרה יריד בה אלתי תעמל מן גוץ אלנכיל. ומעני שכן מקיימין אן כדלך תתרך ולים מן שאן אלנאס אן ינקוהא מן דאכל מן תלך אלאטראף. ובית

יקראו

הלגינים

ב) דברים כ״ה ד׳.

הלגינים נלאף אלפיאשאת והי אלתי תתסמי פי מצר אלקנאני ולגינין נמע לנין. ובית הכוסות נלאף אלאכואם.

יקראו במצרים אלקנאני ולגינין קבוץ לנין. ובית הכוסות נרתק של כוסות.

ג הקנונין הקטנים והקלתות משיחסום ויקנב. הקנונים הגדולים והסוגין הגדולים משיעשה שני דורים לרחב שלהם. ים נפה וכברה וכף של מאזנים משיעשה דור אחד לרחב שלהם. הקופה משיעשה שתי צפירות לרחב שלה. והעֵרֶק משיעשה בו צפירה אחת:

קנונין אלאטבאק וקלתות אואני תעמל מן חלף רקיק עלי שכל וברייאת אלפאר אלתי יוכל פיהא והי תערף ענדנא באלמגרב באלסנאנ. וסוגים הגדולים הי אלקפף אלכבירה נדא אלתי יעמלון פיהא אלדקיק ואלקמח פי אלארחא ואסמהא אלמשהור ענדנא אלנקאלאת. וצנאעה נסג הדה אלאואני אלכבירה אנהם יאכדון אולא אלעף או אלחלף או אלשי אלדי ינסגון מנה ויצפרון מנה באידיהם הואמא כבירא כמא תצפר אלשראריב וילפון דלך אלחואם חתי יציר טולה אלמאיה דראע ואלאכתר תם ירגעון בעד דלך ויכיטון מן דלך אלחואם אי שכל אראדוא והדא שיא משאהד פי כל מוצע לא נחתאג פיה תטויל. ודורים נמע דור. והו אלמדור אלדי תעתלף פיה אלבקר. פיקול אן תלך אלאואני אלכבירה מנד יכיט סאעה קאעהא תם ירפע להא האשיה בעלו מדורין תקבל טומאה והדא הו מעני קולה שני דורים לרחב שלהן יעני עלי מדורין עלי קדר סאעה אלאניה כלהא אלתי עול אן תכון סעתהא כדלך. וכדלך ים נפה וכברה אלדי בינאה אן עמל איצא מן עזף או מן כוץ פמנד ירפע חשיתהא עלי מדור ואחד. ושתי צפירות דאירתין מן דואיר דלך אלחואם אלטויל אלמצפור והו מן מעני באה הצפירה יעני וצול אלדורה לולאיה תלך אלולאיה וערק אניה מן עזף איצא שבה קפה להא האשיה קלילה אלארתפאע והדה אלאניה קלילה אלעריץ טוילה שבה תאבות אלאמואת ולדלך תסמאת ערק תרגום שרוך נעל ערקת מסאנא.

קנונין בערבי אלאטבאק וקלתות כלים הנעשים מערבה דקה על תמונת קערות קטנות מחרם אשר יאכל האדם בהן והן נקראים אצלנו במערב באלסנאנ. וסוגים הגדולים הם הקופות הגדולות מאוד אשר יניחו בהן הסולת והקמח ברחים והשם הידוע אצלנו אלנקאלאת. ומעשה סריגת אלו הכלים הגדולים הוא שיקחו בתחלה הנצרים או חלפא או כל מה שיסרגו ממנו ויפתלו ממנו בידיהם חבל גדול ה) כמו שיפתלו קליעות השער ו) ויכרכו החבל הזה עד שיהיה ארכו מאה אמות או יותר אחר זה ישובו עוד ויתפרו מזה החבל קופה על איזו תמונה שירצו וזה דבר הנראה ז) בכל מקום ואין צריך להאריך בו. ודורים קבוץ דור. והוא הדבר הענול אשר הבקרים יאכלו שם את המספוא ח). ויאמר שאלו הכלים הגדולים משתפרו רוחב קרקעיתם ואחר זה הגביהו להם שפה גבוהה שני דורים מקבלין טומאה וזהו ענין אמרו שני דורים לרוחב שלהן רצה לומר גובה שני דורים על שיעור רוחב כל הכלי אשר חשב שיהיה רחבו כן. וכמו זה ים נפה וכברה אשר בארנום שיעשו גם כן מנצרים או מהוצין משיגביהו שפתם על דור אחד. ושתי צפירות שני ענולים מענולי זה החבל הארוך הנפתל והוא מענין אמרו ט) באה הצפירה רצה לומר באה הסבה לפקידי זאת הממשלה. וערק כלי מנצרים גם כן כמו קופה אשר לה שפה גבוהה מעט וזה הכלי רחב מעט וארוך דומה לארון המת ולזה יקרא ערק תרגום י) שרוך נעל ערקת מסאנא. וכבר

בארנו

ה) בנ"א טויל ר"ל ארוך. ו) מלת שראריב הנמצאת בערבי חסרה באוצר השרשים והעתקנוה לפי הענין. ז) בנ"א טשהור ר"ל נודע. ח) כן הוא בכל הנוסחאות אבל שש מלות האחרונות אין זה מקומן לפי שהן ביאור מלת דור. ט) יחזקאל י' ז'. י) בראשית י"ד כ"ג.

מסאנא. וקד בינא פי צדר הדא אלסדר אן אלכלים אלמעמולה מן אלעוד ואלגוז ונחוהמא ממא ינבת מן אלארץ הי כלהא מן נמלה כלי עץ ולדלך ד׳כר הדה אלאנואע מן אלכלים הנא פי ד׳כרה לכלי עץ.

בארנו בפתיחת זה הסדר שהכלים הנעשים מנצרים ומהוצין והדומה להן ממה שנידולו מן הארץ הן כולן מכלל כלי עץ ולזה זכר כאן אלו המינים מהכלים בזכרו כלי עץ.

ד כלי עור מאמתי מקבלין טומאה התורמל משיחסום ויקנב ויעשה את קיחותיו רבי יהודה אומר משיעשה אזניו. סקורטיה משיחסום ויקנב ויעשה את ציצתה רבי יהודה אומר משיעשה את טבעותיה. קטבוליה משיחסום ויקנב רבי יהודה אומר משיעשה את קיחותיה. הכר והכסת של עור משיחסום ויקנב רבי יהודה אומר משיחפרם וישייר בהם פחות מחמשה טפחים:

תורמל מכלא מן גלד יעלקהא אלרעאה פי אענאקהם יעמלון פיהא זאדהם ופי אלתלמוד ולא הרועה בתרמלו. ומעני יחסם פי אוני אלגלד אן יעטף טרפה ויכיטה חתי תציר ללאניה האשיה. ויקנב אן יקטע אטראף אלגלד אלבארזה עלי טהרה פהי אטראף צנירה שבה אלויבר. וקיחותיו עראה אלתי יגמע בהא פם אלאניה כמא הו משהור פי אלאת אלגלד. וסקורטיה ספרה אלגלד אלתי יוכל עליהא. וציצתה הי אלדאירה מן אלגלד אלתי תעמל פי וסט אלספרה מכיטה מעהא עלי נהה אלזינה והי מגרמה מנקושה כמא הו משהור מן קולה ציץ נזר הקדש. טבעותיה הלק אלנחאס או אלחדיד אלתי תכון פי אטראף אלספרה. וקטבוליה אלנטע אלתי תפרש פי אלאסרה לירקד עליהא. וכונה יחד הנא הדה אלכלים אלתי הי פשוטי כלי עור ויקול אנהא תקבל טומאה ונחן קד תקדם לנא אן כלי עור פשוטיהם טהורים ימכן פי דלך ונהין. אחדהמא אן תכון פשוטי כלי עור תקבל טומאה מדרבנן איצא מתל פשוטי כלי עין או׳ חכם אלכל ואחד ויכון קול אלתלמוד פשוטי כלי עין דרבנן יריד בה כלי עין ואיר אלמעדודה מעה אנהא לא תקבל פשוטיהם טומאה. ואלוגה אלאכר אן תכון הדה לטומאת משכב ומושב פקט לא לשאר טמאות והי׳א אלוגה ענדי אקוי. וקד יפסר בעין אלמפסרין פקה קוה הל אלערי יעני אזאלה אלאגלאל וינעלהא לפסתין פקה קוה

תורמל הוא אמתחת עור שהרועים תולין בצואריהם וישימו בה צידתם ובתלמוד ה) ולא הרועה בתרמלו. וענין יחסם בכלי עור שיקפל קצה העור ויתפרו אותו עד שתהיה שפה לכלי. ויקנב שיכרות קצוות העור היוצאין על גבו והן קצוות קטנות דומות לשיער היוצא מן הצמר. וקיחותיו שנצים אשר יסגרו בו פי הכלי כמו שהוא מפורסם בכלי עור. וסקורטיה הוא מפה מעור אשר יאכלו עליה. וציצתה היא עיגול מעור אשר ישימו באמצע המפה ותופרין אותו עמה לנוי ובזה העיגול ציורים חרוצים כמו שהוא נודע מאמרו ג) ציץ נזר הקדש. טבעותיה טבעות נחושת או ברזל אשר בקצוות הסקורטיה. וקטבוליה מצע של עור אשר יציעו על המטות לשכוב עליו. ומה שפרט כאן אלו הכלים שהן פשוטי כלי עור ואמר שהן מקבלין טומאה אף על פי שכבר קדם לנו שכלי עור פשוטיהם טהורים זה אפשר בשני פנים. האופן האחד שפשוטי כלי עור יקבלו טומאה מדרבנן גם כן כמו פשוטי כלי עץ לפי שדין הכל אחד ויהיה מאמר התלמוד ג) שפשוטי כלי עץ מדרבנן ירצה בו כלי עץ וכל המנויין עמהם שלא יקבלו פשוטיהם טומאה. והאופן האחר שיהיו אלו לטומאת משכב ומושב לבד לא לשאר טומאות וזה האופן יותר חזק אצלי. וכבר יפרשו קצת המפרשים ד) פקה קוה התרת השנצים רצה לומר הסרת מוסרות האסירים וזה שיעשו פקה קוה

ויכון

שתי

ה) ביצה כ״ה ב׳. ג) שמות ל״ט ל׳. ג) ב״ב פ״ו א׳. ד) ישעיה ס״א מ׳.

ויכון קוה ערי מן קולהם קיחותיו וקיחותיה. וכר של עור הי מהכאת אלגלד אלמדורה. וכסת אלמסתשלה וצורתהמא משהורה. ואין הלכה כר׳ יהודה.

שתי מלות ויהיה קוה שנץ מאמרם קיחותיו וקיחותיה. וכר של עור הוא מין משען של עור ענול. וכסת המשען הארוך וצורתם ירועה. ואין הלכה כרבי יהודה.

ה פְּטַלְיָה טמאה וחסינה טהורה. סגניות של עלין טהורות של נצרין טמאות. חותל שהוא נותן לחוכו ונוטל מחוכו טמא ואם אינו יכול עד שיקרענו או עד שיתירנו טהור:

פטליה שבה קפה מן חלף ארתפאעהא קריב אלשבר ולהא פם צגיר יגעל פיהא אלתין אליאבם ענדמא יראד בונה או נקלאנה ואסמה אלמשהור ענדנא מצורה. וחסינה ועא כביר גדא שבה בית יעמל מן חלף פי אלאכתר וימלי באלקמח ענד מא יראד בונה תרגום נהרסו ממגורות אפחתו חוסניא. ומן שאן אלדין יגמעון אלפאכהה אלרטבה באלתין ואלרטב ואלענב אן יסתרוהא בשבה נסינ מן ורק אלתמאר או מן קצבאנהא ודלך אלנסינ יתסמי סגניות שרחה חואקאת מן קולה סונה בשושנים. וחותל לפאפה מן בוץ או עוף ונחוה הי שבה כלי יגעל פיהא אלפאכהה אלרטבה ענד אלביע חתי לא תמרת אליד מתל הדה אלתי יבאע פיהא אלרטב במצר אלתי יסמונהא אלרוטלה והו מן קולה והחתל לא הותלת.

פטליה מין קופה מערבה שגבהה קרוב לורת ולה פה קטן שישימו בה הגרוגרות כשירצו להצניעם או לטלטלם ושמה הנודע אצלנו מצורה. וחסינה ממגורה גדולה מאוד שדומה לחדר ונעשית על הרוב מערבה וימלאו אותה חטים אם ירצו לאצור אותם תרגום נהרסו ממגורות[ב]) אפחתו חוסניא. ומדרך מאספי הפירות הלחים כתאנים והתמרים וענבים שיצניעו אותן במה שדומה לאריג מעלי תמרים או מכפותיהם וזה האריג יקרא סגניות והוא בערבי חואקאת מלשון[ג]) סונה בשושנים. וחותל חתול העשוי מהוצין או מנצרים והדומה להן והוא דומה לכלי אשר ישימו בו הפירות הלחים בעת המכירה כדי שלא יתמסמסו ביד כמו הכלי אשר ימכרו בו התמרים הרכים במצרים הנקרא אלרוטלה והוא מאמרונ) והחתל לא הותלת.

ו קסיה של זורי גרניה ושל הולכי דרכים של עושי פשתן טמאה אבל של צבעין ושל נפחין טהורה רבי יוסי אומר אף של גרוסות כיוצא בהן. זה הכלל העשוי לקבלה טמא מפני הויעה טהור:

קסיה נלוד מגיוסה ידכל פיהא אליד והי עלי שכל יד אלאנסאן. פאן כאן אלגרץ בהא אן יתאתי לה בהא אלקבץ כי לא ידכל פי ידה אלשוך או אלאעואד ותנרחה פאנהא תנתגם. ואן כאן אלגרץ מנהא כי לא יערק פיספד מא בידה מן אגל אלערק או יעוקה אלערק ען מסך אלאלה אלתי יעמל בהא שגלה פהי לא תנתגם לאנה מתל פשוטי כלי עור ואן כאן לה תגויף אד ולא נעשה לקבלה.

קסיה עורות תפורות שיכניסו בהן היד והן על דמות יד האדם. ואם היתה הכונה בה שיתכן לאדם לאחוז בה דבר ולא יכנם בידו קוץ או עצים ויהבלוהו טמאה. ואם הכונה בה שלא יזיע ויפסיד מה שבידו מפני הויעה או תמנעהו הויעה מהחזיק הכלי אשר הוא עושה בו מלאכתו לא תטמא לפי שזה דומה לפשוטי כלי עור אף על פי שהיא הלולה מפני שלא נעשת לקבלה.

ב) יואל א׳ י״ז. ג) שה״ש ז׳ ג׳. נ) יחזקאל ט״ז ח׳.

ז המלקוט של בקר והחיסום שלו והמדף של דבורים והמנפה הרי אלו טהורין. כסוי קַפצה טמא כסוי קמטרא טהור. וכסוי תיבה כסוי טני והמכבש של חרש והכסא שתחת התיבה והקמרון שלה והאנלגין של ספר בית הנגר וביח המנעול וביח המזוזה ותיק נבלין ותיק כנורות והאמים של גודלי מצנפת והמרכוף של זמר ורביעית של אליית וגנונת העני וסמוכות המטה וטפוס של חפלה ואמום של עושה סות הרי אלו טהורים. זה הכלל אמר רבי יוסי כל משמשי משמשיו של אדם בשעת המלאכה ושלא בשעת המלאכה טמא וכל שאינו אלא בשעת המלאכה טהור:

מלקוט אניה מן גלד ילתקט פיהא רות אלבקר כי לא יפסד אלקמה. והחסום שלו אלכמאמה אלתי תרבט עלי פמה כי לא יאכל אלקמה אלתי נהי אללה עז אנעאלהא עלי פמה ענד אלדרס. ומדף אניה בסיטה יבנר פיהא ללנחל חתי תטיר פיתמכן מן אנד אלעסל והוא מן קולה עלה נדף. והמנפה אלמרוחה תסמאת בדלך לכונהא תמוג אלהוא ותחרכה. כסוי קפצה נטא אלתבת והו שכל תאבות תדכל פיה אלתיאב וירבט עליהא אלגטא. ופי אלתלמוד כלי קופצא יעני בה אלתיאב אלמרפועה פי אלעיבאת ואלצנאדק. וכדלך קמטרא הי אלתי נסמיהא באלאנדלם אלעתידה ופי מצר אלקמטרה ותרגום המלתחת קמטרה. ומכבש של חרש תבת אלנגאר והו אלדי יקום פיה אלאעואד אלמעוגה. והקמרון שלה אלקבה אלתי עליהא קאלוא פי ספרי פי קולה שש ענלות צב קאלוא קמורות יעני אן כאנת מקבבה בקבו. והאנלגין של ספר קאלב מן עוד מצמת עלי שכל ספר תורה יעמל עליה אלגלאף לספר תורה אדא עמל להא גלאף מן גלד. וביח הנגר גלאף מן עוד ידכל פיה אלמעראץ אלדי תגלק בה אלאבואב וכדלך ביח המנעול. וביח המזוזה ביח מן עוד שבה קצבה תדכל פיה אלמזוזה ותרכב עלי אלבאב. ותיק הו אלגלאף אלדי יעמל ללציאנה ושכלה משהור מתל תיק ספר תורה. והאמום אסם אלקאלב. וקולה של גודלי מצנפת לאן כאן להם קאלב שבה ראס אלאנסאן יעממון עליהא אלעמאים. והמרכוף קד בינא אנה פרס אלעוד אלדי

ילעב

מלקוט כלי מעור שילקטו בו גללי בקר כדי שלא יפסדו החטים ד). והחסום שלו המחסום הנקשר על פי הבקר כדי שלא יאכל מן החטים שהזהירנו השם מלשום אותו על פיו בעת הדישה ג). ומדף הוא כלי פשוט שיעשנו בו הדבורים כדי שיעופו ויוכל האדם ליקח הדבש והוא מאמרו ג) עלה נדף. והמנפה הכלי שיניפו בו ונקרא כן לפי שיניד ויניע האויר. כסוי קפצה כסוי המלתחה והיא בדמות תיבה שיכניסו בה הבגדים ויקשרו עליה הכסוי. ובתלמוד ד) כלי קופצא ירצו בו הבגדים המוצנעין ה) בתיבות ושידות. וכן קמטרה היא הנקראת באנדלום אלעתידה ובמצרים אלקמטרה ותרגום ו) המלתחת קמטרה. ומכבש של חרש כלי אשר יישרו בו החרשים את העצים העקומים. והקמרון שלה הקובה שעליה אמרו בספרי ז) באמרו שש עגלות צב אמרו קמורות רצה לומר שהיו כפופות בכיפה. והאנלגין של ספר דפוס מעין מקשה על תמונת ספר תורה ויעשו על הדפוס הנרתק לספר תורה אם יעשו לו נרתק מעור. וביח הנגר הוא נרתק מעץ ויכניסו בו הבריה אשר ינעלו בו השערים וכן בית המנעול. וביח המזוזה נרתק מעץ במין קנה שיכניסו בו המזוזה וידביקו אותה על הדלת. ותיק הוא הנרתק שיעשו לשמירה ותמונתו נודעת כמו תיק של ספר תורה. והאמום שם הדפוס. ואמרו של גודלי מצנפת לפי שהיה להם דפוס הדומה לראש אדם ויצנפו עליו המצנפות. והמרכוף כבר בארנו שהוא סום

מעץ

ד) המעתיק הוסיף כאן בעת הדישה. ג) דברים כ״ה ד׳. ג) ויקרא כ״ו ל״ו. ד) מנחות מ״א א׳. ה) בנ״א אלמדפועה. ו) מלכים ב׳ י׳ כ״ב. ז) במדבר פיס׳ מ״ה, ובלשון הרב אינה שם אלא בבמדבר רבה פ׳ י״ב.

ילעב בה אלזמרה ואלניאלין. ורביעית הו מעין אשר ישחקו בו המזמרים בחליל
עודין אתנין פי טול כל ואחד מנהמא דון והמהתלים. ורביעית שני עצים אשר אורך
אלשבר יכון אלעודין פי יד אללאעב יצרב כל אחד מהן פחות מזרת ושני העצים הם
אחדהמא באלאכר ענד אלגנא או ענד אלנואה ביד המשחק ויכה האחד בשני בעת שיננן
ואסמה אלמשהור פי אלגרב אלשיז תרגום או שיקונן ושמו המפורסם במערב אלשיז ב)
ובמנענעים וברביעין ונסבה לאליית לאן כאן ותרגום ובמנענעים ג) וברביעין ויהם אותה
ינדב בה אלאמואת ענדהם. וגנונת העני לאליית לפי שיקוננו בה המתים אצלם.
וקא אלצאנע והו משתק מן קולה גנון וגנונת העני מחסה האומן והוא ננזר מאמרו נ)
והציל ויריד בה אלמטלה אלתי יעמל נגון והציל וירצה בו האוהל אשר יעשה
אלצאנע עלי ראסה ענד מא יכדם פי האומן על ראשו כשיעשה מלאכה בשמש
אלשמס אכתר מא תעמל ענדנא מן עזה ויעשוה אצלנו על הרוב מנצרים ועני שם
ועני אסם אלצאנע קאל תעאלי כי עני הוא. האומן אמר יתברך ד) כי עני הוא. וסמוכות
וסמוכות המטה רפאיד אלסריר. וטפוס ויקרי המטה אשר המטה סמוכה עליהן. וטפוס
דפוס והוא אלקאלב איצא ויריד בה קאלב ויש קורין דפוס וענינם אחד ירצה בו דפוס
אלעוד אלדי תעמל עליה אלתפלין של של עץ אשר יעשו עליו תפלין של ראש.
ראש. וסות הו אלתוב ובדם ענבים סותה וסות הוא הבגד ובדם ענבים סותה ה) הנה אמרו
פקולה אמום של עושי סות יריד בה אלקאלב אמום של עושי סות ירצה בו הדפוס אשר
אלתי תנסג עליהא אלתכך ואלהמיאנאת יארגו עליו האזורים והאבנטים וצורתם ידועה.
וצורתהא משהורה. והדא אלכלל אלדי דכר וזה הכלל אשר זכר רבי יוסי אמיתי וביאורו
ר' יוסי צחיה ותפסירה אן נמיע כלי עץ שכל כלי עץ אשר יצטרך האדם להם צורך
אלתי יחתאנהא אלאנסאן האנה קריבה קרוב כמו השלחן והקנונים והדומה להן
מתל אלמואיד ואלאטבאק ונחוהא פהי תתסמי יקראו משמשי אדם וכל מה שהוא כלי
משמשי אדם וכל מא הו אלה לאלה אכרי לכלי אחר שיצטרך אליו האדם עד שיהיה זה
יחתאנהא אלאנסאן פתכון תלך אלאלה הכלי הראשון משמש לכלי השני יקרא
אלאולי באדמה ללאלה אלתאניה פאנהא משמשי משמשי אדם פמא כאן מנהא
תתסמי משמשי משמשי אדם כמו משמשי אדם אשר יצטרך אליהם תמיד עד
מן הדה אלתי הי משמשי משמשי אדם שלא יפרד הכלי הראשון מהשני כמו כסוי
יחתאג דאימא לא יפארק אלאלה אלאולי קופצה אשר לא יתפרד ממנה אף על פי
ללתאניה מתל כסוי קופצה אלדי לא יפארקה שהקופצה לבדה היא משמש האדם והכסוי
ואן כאן משמש האדם אנמא הו אלקופצה היא משמש המשמש יטמאו והכלים שלא
פקט ואמא נטאהא פהו משמש המשמש פאנה יצטרך אליהם אלא בשעת מלאכה כמו
ינתגם ומא כאן מנהא לא יחתאג גיר בשעת הדפוסים הנזברים לא יטמאו. וזהו החלוק
מלאכה מתל אלקואלב אלמדכורה פאנה לא שעשה רבי יוסי בכלים שהן משמשי משמשים
ינתגם. פהדא הו תקסים ר' יוסי פי אלכלים לבד וזהו שורש אמתי שלא התבאר בספרא
אלתי הי משמשי משמשין פקט והדא אצל ונשארו מן החלוק שני חלקים והם
צחיה ולם יתביין פי ספרא ובקי מן אלתקסים שיהיה כלי משמש את האדם ואינו משמש
קסמין והו אן יכון כלי משמש את האדם את משמשי אדם או שיהיה משמש את
ואינו משמש את משמשי אדם או יכון האדם ואת משמשי משמשיו ו) וזה כבר
משמש את האדם ואת משמשי משמשיו התבאר בספרא שכל מה שהוא משמש את

האדם

פקד

ב) בנוסחת אקספורד אלשין. ג) שמואל ב' ו' ה'. נ) ישעיה ל"א ה'. ד) דברים כ"ד ט"ו.
ה) בראשית מ"ט י"א. ו) צ"ל ומשמש את משמשיו.

פקד תביין פי ספרא אן כל מא הו משמש את האדם פקט פאנה לא ינתגס אעני אן לא יצרפה אלאנסאן פי אלאשיא אלתי ירידהא פאן כל מא יאכלה או ישרבה או ילבסה פהו איצא משמש את האדם. פאדא כאן כלי לא יצלה למשמשי אדם בל ללאנסאן נפסה מתל סלם יתסלק עליה פאנה לא ינתגס. ואדא כאן שי יצלה לאדם ולמשמשי אדם פדלך הו אלדי ינתגס מן כלי עץ. אמא אלדי הו למשמשי אדם פקט פקד קסמה ר׳ יוסי כמא תקדם. ותעלם דלך מן אלשק לאנה משמש את האדם אד וקד יגלס עליה או יגטיה או ילבסה וכדלך משמש את משמשי אדם לאנה קד ינקל פיה סלאעה אלתי הי משמשיו. פהצל הדא אלמעני אנה עמדה אלחכם פי טומאת כלי עץ. והדא ניץ ספרא כלי עץ יכול הסולם והקֶלֶב והנחותה והמנורה תלמוד לומר מכל כלי עץ לא כל כלי עץ או יכול שאני מוציא את השלחן ואת הטבלה ואת הדולפקי ת״ל כל כלי עץ ריבה מה ראית לרבות אלו ולהוציא את אלו אחר שריבה הכתוב מיעט יעני אד ואלניץ גא פיה אלריבוי ואלמיעוט לאי שי תניץ הדה באלריבוי לטומאה והדה באלמיעוט מן הטומאה פכאן אלגואב תלמוד לומר שק מה שק מיוחד שהוא משמש את האדם ואת משמשי האדם אף אני מרבה את השלחן ואת הטבלה שהן משמשין את האדם ואת משמשי האדם ומוציא את הסולם שהוא משמש את האדם ואינו משמש את משמשי האדם ואת הקלב ואת הנחותה ואת המנורה שהן משמשין משמשי האדם ואינן משמשין את האדם. ונחותה היא חתיכת עץ שישימו תחת הכלים לתושבת להן. והמנורה היא משמשי משמשין לפי שהנר עצמו הוא משמש את האדם. ובתוספת כלים ג) אמרו רבי יהודה נותן בהן שלש מדות משום רבי עקיבא העשוי לשמש את האדם כגון הסולם ואת הכלים כגון הקולב והמנורה והנחותה טהורין העשוי לשמש את האדם ואת משמשי

האדם לבד הוא לא יטמא רצה לומר שלא ישתמש בו האדם לדברים אשר הוא ירצה והנה כל מה שיאכל או ישתה או ילבש הוא גם כן משמש את האדם. ואם היה כלי שלא יכשר למשמשי אדם אבל לאדם עצמו כמו סולם שעולים עליו לא יטמא. ואם היה דבר שיכשר לאדם ולמשמשי אדם זהו הנטמא מן כלי עץ. אבל מה שהוא למשמשי אדם לבד חלק אותו ר׳ יוסי כמו שקדם. ונלמד זה מן השק שהוא משמש את האדם שלפעמים ישב עליו או יכסה בו או ילבשהו וכמו זה הוא משמש את משמשי אדם לפי שיטלטל בו גם כן סחורתו שהיא ממשמשיו. והבן זה הענין שהוא עקר הדין בטומאת כלי עץ. וזה לשון ספרא ב) כלי עץ יכול הסולם והקלב והנחותה והמנורה תלמוד לומר מכל כלי עץ לא כל כלי עץ או יכול שאני מוציא את השלחן ואת הטבלה ואת הדולפקי תלמוד לומר כל כלי עץ ריבה מה ראית לרבות את אלו ולהוציא את אלו אחר שריבה הכתוב מיעט רצה לומר אחר שבאו בכתוב הרבוי והמיעוט למה פרטת אלו ברבוי לטומאה ואלו במיעוט להוציאם מן טומאה והיתה התשובה תלמוד לומר שק מה שק מיוחד שהוא משמש את האדם ואת משמשי האדם אף אני מרבה את השולחן ואת הטבלה שהן משמשין את האדם ואת משמשי האדם ומוציא את הסולם שהוא משמש את האדם ואינו משמש את משמשי האדם ואת הקלב ואת הנחותה ואת המנורה שהן משמשין משמשי האדם ואינן משמשין את האדם. ונחותה היא חתיכת עץ שישימו תחת הכלים לתושבת להן. והמנורה היא משמשי משמשין לפי שהנר עצמו הוא משמש את האדם. ובתוספת כלים ג) אמרו רבי יהודה נותן בהן שלש מדות משום רבי עקיבא העשוי לשמש את האדם כגון הסולם ואת הכלים כגון הקולב והמנורה והנחותה טהורין העשוי לשמש את האדם ואת משמשי

אדם

ואת

ב) שמיני פ״ז (נ״ב ע״א). ג) כלים ב״מ פ״י הלכה ז׳.

וזת משמשי אדם כגון השולחן והטבלה והדולפקי טמאין. וזאד ר׳ יוסי הכם ובין אן אלקסם אלואחד והו העשוי לשמש את הכלים והו אלדי סמאה פי ספרא משמשי משמשין של אדם מנה מא הו טהור ומנה מא הו טמא כמא בינא פחצל הדא אלאצל ותפהמה גדא.

אדם כגון השולחן והטבלה והדולפקי טמאין. והוסיף רבי יוסי דין וביאר שההלק האחד והוא העשוי לשמש את הכלים והוא הנקרא בספרא משמשי משמשים של אדם יש ממנו מה שהוא טהור ויש ממנו מה שהוא טמא כמו שבארנו. והבן זה השורש והסתכל בו מאוד.

ח תיק הסיף והסכין והפגיון תיק מספרת ומספרים והתער תיק מכחול ובית הכוחל תיק מכתב ותרונתק תיק טבלה וסקורטיה בית החצים ובית הפגוזות הרי אלו טמאים. תיק סמפוניא בזמן שהוא נותנה מלמעלה טמא מצדו טהור. תיק חלילין רבי יהודה מטהר מפני שהוא נותנו מצדו. חפוי האלה והקשת והרומח הרי אלו טהורין וה הכלל העשוי לתיק טמא לחפוי טהור:

תיק אלגלאף. וקד תקדם לנא אן פגיון סכין מעוג ומספרת כל מא יחלק בה. ומספרים אלמקץ. והתער אלמוסי. ומכחול אלמיל. ובית הכוחל אלמכחלה אלתי יכון פיהא אלכחל. ומכתב קלם אלחדיד או אלנחאם וקד תקדם שרחה. ותרונתק הו אן יעמל מן אלנלר גלאפאת מגמועה גסם ואחד פיה מואצע ללאקלאם וללסכין ואללמקין ואסמה אלמשהור ענדנא אלמגמע. ובית החצים אלכנאנה. ובית הפגוזות חק מן עוד תעמל פיה אלסהאם אלעריצה תרגום ומחי קבלו ומחת פגוזהי. וסמפוניא וחליל אנואע אלמזאמיר כמא קד בינא. וקולה ולחפוי טהור לאן אלאגשיה כלהא מתל מא תגשא אלמנאבר בצפאיח אלדהב ואלפצה ומתל מא תרצע באלעאג וכדלך אואני כתירה תגשא באלגלד. וגמיע אלתגשיאת לא תנתגם ללאצל אלדי תקדם דכרה והו קולהם יכול שאני מרבה חפוי הכלים ת״ל אשר יעשה מלאכה בהם פרט לחפויי כלים.

תיק הוא נרתק. וכבר קדם לנו[ב] שפגיון סכין עקום. ומספרת כל מה שיגלחו בו. ומספרים ותער ידועים. ומכחול מחט הכחול ובית הכוחל הוא הכלי אשר בו הכחול. ומכתב קולמוס של ברזל או נחושת וכבר קדם באורו[ג]. ותרונתק הוא שיעשו מעור נרתקים מקובצים יחד לגוף אחד ובו מקומות לקולמסים ולסכין ולמספרים ושמו הנודע אצלנו אלמגמע. ובית החצים האשפה. ובית הפגוזות תיק מעץ שישימו בו החצים הרחבים תרגום ומחי קבלו[ג] ומחת פגוזהי. וסמפוניא וחליל מיני כלי זמר כמו שכבר בארנו[ד]. ואמרו ולחפוי טהור לפי שהחפויין כולן כמו שמחפין הבימות בטסי זהב וכסף וכמו שמרצפין אותן בשן הפיל וכמו זה מחפין כלים רבים בעור. וכל החפויין לא ישמאו לשרש אשר קדם זכרו והוא אמרם[ה] יכול שאני מרבה חפוי הכלים תלמוד לומר אשר יעשה מלאכה בהם פרט לחפויי כלים.

פרק שבעה עשר.

א כל כלי בעלי בתים שיעורן ברמונים רבי אליעזר אומר במה שחן. קופות הגננים שיעורן באגודות של ירק ושל בעלי בתים בתבן ושל בלנין בנבבה רבי יהושע אומר כולן ברמונים:

שיעורן ברמונים אלא אנתקבת במוציא רמון

שיעורן ברמונים אם ניקבו במוציא רמון

ב) פרק י״ג מ״א. ג) שם מ״ב. ג) יחזקאל כ״ו ט׳. ד) פרק י״א מ״ו. ה) ספרא שמיני פ״ה ז׳ (נ״ג ע״ב).

רמון תטהרת ולא תקבל נגאסה. ומעני במה שהן אנהא תקדר באלשי אלדי עמלת לה פאדא אנתקבת חתי לא תצלה לדלך אלשי פהי טאהרה מתל אן תפון עמלת ללתין פמנד תנתקב במוציא תאנה ואן כאנת עמלת ללויתון פמנד תנתקב במוציא זית. ثם קאל תנא קמא אן קופות הגננים אדא אנתקבת תקבה תכרג מנהא אגודות ירק פהי טאהרה. וקפה בעלי בתים אדא אנתקבת חתי יכרג מנהא אלתבן פהי טאהרה. וקפה אלחמאמין אדא אנתקבת תקבה תכרג מנהא אלגבבה פקד תטהרת. וגבבה הו אלתבן אלמגלוט באלזבל וכדא יוקד פי אלחמאמאת תרגום לקושש קש לגבבה גילי. ובאלף ר' יהושע עלי הדא אלפצל אלתאני איצא וקאל אן הדה אלקפה כלהא שיעורן ברמונים מתל סאיר כלי בעלי בתים. ואין הלכה כר' אליעזר ולא כר' יהושע.

רמון נטהרו ולא יקבלו טומאה. וענין במה שהן שישוערו בדבר אשר נעשו לתשמישו ואם ניקבו עד שלא יכשרו לזה הדבר הם טהורים כמו שאם נעשו לתאנים משניקבו במוציא תאנה ואם נעשו לזיתים משניקבו במוציא זית. אחר זה אמר תנא קמא שקופות הגננים אם ניקבו בנקב שיצאו ממנו אגודות ירק הן טהורות. וקופות בעלי בתים אם ניקבו עד שיצא מהן תבן הן טהורות. וקופות הבלנים אם ניקבו בנקב שתצא ממנו גבבה כבר טהרו. וגבבה היא התבן המעורב בזבל וזה אשר ישרפו במרחצאות תרגום לקושש קשה) לגבבה גילי. ורבי יהושע חולק על זה החלק השני גם כן ג) ואמר שאלו הקופות כולן שיעורן ברמונים כמו שאר כלי בעלי בתים. ואין הלכה לא כרבי אליעזר ולא כרבי יהושע.

ב החמת שעורה בפקעיית של שתי. אם אינה מקבלת של שתי אף על פי מקבלת של ערב טמאה. בית קערות שאינו מקבל קערות אף על פי מקבל תמחויין טמא. בית הראי שאינו מקבל משקין אף על פי מקבל את הראי טמא רבן גמליאל מטהר מפני שאין מקיימין אותו:

פקעיות של שתי כבב אלגזל אלתי יכון מנהא אלסדא והי אצגר מן כבב אללחמה. וחמת אלמזוד. ובית הראי אניה יתגוט פיהא אלצביאן וראי אסם אלגאיט. וקולה פי הדה אלפצול אע"פ מענאה מע כון הדה אלאניה תקבל אלמקדאר אלכביר ולא תקבל אלצגיר פאנהא תנתגס וכלי נחסבהא חתי יכון אלתקב מן אלכבר פי חיז אלא תקבל אלמקדאר אלכביר סיכון תקדיר אלמשנה הכדא החמת שעורה בפקעיות אע"פ שאינה מקבלת של שתי הואיל ומקבלת של ערב טמאה והכדא תקדיר בקיה אלפצול. ואין הלכה כרבן גמליאל.

פקעיות של שתי כדורים של מטוה אשר מהן השתי והם קטנים מכדורי הערב. וחמת אמתחת לצדה. ובית הראי הכלי שיעשו בו הילדים צרכיהן וראי שם הצואה. ואמרו באלו ההלכות אף על פי ענינו שזה הכלי אף על פי שיקבל השיעור הגדול ולא יקבל הקטן יטמא ונחשבהו כלי ג) עד שיהיה גודל הנקב באופן שלא יקבל השיעור הגדול ויהיה שיעור המשנה בן החמת שיעורה בפקעיות אף על פי שאינה מקבלת של שתי הואיל ומקבלת של ערב טמאה ובן שיעור שאר ההלכות. ואין הלכה כרבן גמליאל.

ג הסלין של פת שעורן בכברות של פת. אפיפירות שעשה לה קנים מלמטן למעלן לחיזוק טהורה עשה לה גפיים כל שהן טמאה. ר' שמעון אומר אם אינה יכולה להנטל בגפיים טהורה:

אפיפירות אלתעריישאת אלתי תנסג מן אלקצב שבה שבאך לתמתד עליהא אנצאן אלכרמאת

אפיפירות דליות סרוגות מקנים דומות לסבכה ויפרשו עליהן ענפי הכרמים כמו שבארנו

ב) שמות ה' י"ב. ג) עיין בפי' הר"ש. ג) בדפוס וכולן בראוי להן ונראה שקרא בערבי וכלהא בחסבהא.

אלכרמאת כמא בינא פי כלאים ואסמה אלמשהור במצר אלמכעב. ואין הלכה כר' שמעון.

שבארנו בכלאים ה) ושמן הנודע במצרים הוא אלמכעב. ואין הלכה כרבי שמעון.

ד הרמונים שאמרו שלשה אחוזין זה בזה. רבן שמעון בן גמליאל אומר בנפה ובכברה כדי שיטול ויהלך ובקופה כדי שיפשיל לאחוריו. ושאר כל הכלים שאינן יכולין לקבל רמונים כגון הרובע וחצי הרובע הקנונים הקטנים שיעורן ברובן דברי רבי מאיר. רבי שמעון אומר בזיתים נפרצו שיעורן בזיתים נגממו שיעורן במה שהן:

בקופה כדי שיפשיל לאחוריו יקול אן אנתקבת אלקפה תקבה אדא רמי פי תלך אלקפה תלת רמאנאת ורמי אלקפה כלפה ותעלקת אלקפה לם תקע תלך אלרמאן מן תלך אלתקבה פאנהא תנתגם לאנהא כלי אלי אלאן. והרובע הו אלכיל אלמשהור אנה רובע הקב. וקד שרחנא קנונים אטבאק. נפרצו אן תתלם ויזול מנהא גז. ונגממו אן תנקץ אלחואשי ותנקטע ויבקי אלקאע פמנה יבקי מן קאעהא מא יקבל אי מקדאר כאן ינתגם. והלכה כר' שמעון.

בקופה כדי שיפשיל לאחוריו אמר אם ניקבה הקופה בנקב אשר אם השליך בזאת הקופה שלשה רמונים והפשיל הקופה לאחוריו ונתלתה הקופה לא יפלו אלו הרמונים מזה הנקב הקופה שמאה לפי שהיא כלי עד עתה. והרובע היא המדה הנודעת שהיא רובע הקב. וכבר בארנו ג) שקנונים בערבי אלאטבאק נפרצו שנפגמו והוסר מהם חלק. ונגממו שחסרו ג) השפתות ונחתכו ונשארו השולים ומשנשאר משוליהן מה שיקבל איזה שעור שיהיה יטמא. והלכה כרבי שמעון.

ה הרמון שאמרו לא גדול ולא קטן אלא בינוני ולמה הוזכרו רמוני בדן שיהוא מקדשין כל שהן דברי רבי מאיר ר' יוחנן בן נורי אומר לשער בהן את הכלים רבי עקיבא אומר לכך ולכך הוזכרו לשער בהן את הכלים ושיהוא מקדשין כל שהן אמר רבי יוסי לא הוזכרו רמוני בדן וחצירי גבע אלא שיהוא מתעשרין ודאי בבל מקום:

שיהוא מקדשין בכל שהן יעני אדא אנתלשת מן רמאן הדא אלמוצע והו בדן רמאנה ואחדה ערלה ולו פי מאיה אלף רמאנה מתלא חרמת כלהא והדא הו מעני מקדשין כל שהן. וקד בינא דלך גאיה אלביאן פי אגר ערלה. ויקול ר' עקיבא אן הדא אלרמאן דכר ללמעניין גמיעא אנה תקדר בה אלכלים כמא תקדם ומקדשין בכל שהן כמא דכרנא. וחצירי גבע כראת אלמוצע אלפלאני ותרגום החציר כרתי. ובדן וגבע מוצעין ללכותים. פיקול ר' יוסי אן כל מן ישתרי מן הדא אלרמאן או הדא אלכראה אנמא יגרג מנהא מעשר ודאי לאנהא טבל באלחקיקה פיגרג מנהא מעשר ראשון ושני מן בעד תרומה גדולה אד אלכותים לא יגרגון מעשר כמא קד בינא פי מואצע מן

שיהוא מקדשין בכל שהן רצה לומר אם נתערבו מרמוני זה המקום והוא בדן רמון אחד של ערלה אפילו במאה אלף רמונים למשל נאמרו כולם וזהו ענין מקדשים כל שהן. וכבר בארנו זה בתבלית הבאור באחרון מערלה ז). ואמר רבי עקיבא שזה הרמון הוזכר לשני ענינים יחד כדי שישערו בו את הכלים כמו שקדם ומקדשין בכל שהן כמו שזכרנו. וחצירי גבע כרתי של מקום פלוני תרגום החציר ח) כרתי. ובדן וגבע שני מקומות של כותים. ואמר רבי יוסי שכל הקונה מאלו הרמונים או מאלו החצירים לא יוציא מהם אלא מעשר ודאי לפי שהן טבל בלא ספק ויוציא מהם מעשר ראשון ושני אחר תרומה גדולה כי הכותים אינם מוציאין מעשר כמו שכבר בארנו במקומות

מס סכת

מסכת

ד) פ"ו מ"ג. ג) כלים פט"ז מ"ג. ז) בנ"א תנקץ. ח) פ"ג מ"ז. ה) במדבר י"א ה'.

מסכת דמאי. והלכה כר׳ עקיבה ואין הלכה כר׳ יוסי.

ממסכת דמאי ס). והלכה כרבי עקיבה ואין הלכה כרבי יוסי.

ו כביצה שאמרו לא גדולה ולא קטנה אלא בינונית. רבי יהודה אומר מביא גדולה שבגדולות וקטנה שבקטנות ונותן בתוך המים וחולק את המים. אמר רבי יוסי וכי מי מודיעני איזו היא גדולה ואיזו היא קטנה אלא הכל לפי דעתו של רואה:

מעלום אן לנא פי אלאמור אלשרעיה מא נקדרה בכביצה מתל קולנא אן כביצה מטמא טומאת אכלין. פיקול אן כל מא נקול פיה כביצה פהו קדר אלביצה אלמעתדלה אלמקדאר מן ביץ אלדגאג. ומעני קול ר׳ יהודה עלי מא נבין לך קאל תוכד אניה ותמלי באלמא נאיה מא ימכן חתי ישף אלמא מע הרפהא ותכון מגעולה פי אניה אגרי פארגה תם ירמי ביצה אכבר מא ימכן אן תכון פי דלך אלמא פינהרק מנה מקדאר חגם אלביצה בלא שך ויגמע דלך אלמא תם ימלי אניה אגרי באלמא מרה תאניה אמא תלך אלאניה בעינהא או אניה גירהא אלמעני ואחד תם ירמי פיהא אצגר מא יכון מן אלביץ ויגמע איצא מא יפיץ מן אלמא ויגמע אלמאן ויאכד נצף אלמגתמע ויקדר בה. וכדלך אן אכד אלביצתין אלכבירה ואלצגירה ורמאהמא פי אניה ואחדה פי מרה ואחדה ואכד נצף מא ינהרק מן אלמא כאן אלמעני ואחד. וקאל ר׳ יוסי ומנהו אלדי יעלמנא אדא אנדנא אכבר מא יכון מן אלביץ אן לא יוגד אכבר מן תלך וכדלך אדא אנדנא אלאצגר אן לא יוגד אצגר מנהא בל אלאמר ראגע לתכיל אלאנסאן אן הדה ביצה מעתדלה לא כבירה ולא צגירה. והלכה כר׳ יוסי.

ידוע שיש לנו בעניני הדינים מה שנשערהו בכביצה כאמרנו שכביצה מטמא טומאת אוכלין. ואמר שכל מה שנאמר בו כביצה היא שיעור ביצה בינונית מביצי התרנגולת. וענין מאמר רבי יהודה הוא כמו שאבאר לך אמר שתקח כלי ותמלא אותו מים בתכלית מה שאפשר עד שילכו על כל גדותיו וזה הכלי יהיה מושם בכלי אחר ריק אחר זה תשליך ביצה היותר גדולה שתהיה באלו המים ויצא מהם שיעור גוף הביצה בלא ספק ותקבץ אלו המים ועוד תמלא כלי אחר במים פעם שנית בזה הכלי בעצמו או בכלי אחר זולתו והענין אחד אחר זה תשליך באותו הכלי ביצה היותר קטנה שתהיה ותקבץ גם כן מה שישפך מהמים ותקבץ שתי המימות ותקח חצי המקובץ ותשער בו. וכן אם תקח השתי ביצים הגדולה והקטנה ותשליך שתיהן בכלי אחד בפעם אחת ותקח חצי מה שישפך מן המים יהיה הענין אחר. ואמר רבי יוסי מי יודיענו אם נקח הביצה היותר גדולה שלא תמצא ביצה יותר גדולה ממנה וכן אם נקח היותר קטנה שלא תמצא יותר קטנה ממנה אבל הדבר תלוי באומד האדם שואת היא ביצה בינונית לא גדולה ולא קטנה. והלכה כרבי יוסי.

ז כגרוגרות שאמרו לא גדולה ולא קטנה אלא בינונית. ר׳ יהודה אומר הגדולה שבארץ ישראל היא הבינונית שבמדינות:

גרוגרת והי חבה אלתין אליאבם קדרנא בהא הוצאת שבת וערובי מבואות עלי מא באן פי ערובים. ואין הלכה כר׳ יהודה.

גרוגרת היא גרגיר מתאנים יבשים ששיערנו בה הוצאת שבת וערובי מבואות לפי מה שהתבאר בעירובין ג). ואין הלכה כרבי יהודה.

ח כוית שאמרו לא גדול ולא קטן אלא בינוני וה אגורי. כשעורה שאמרו לא גדולה ולא קטנה אלא בינונית זו מדברית. כערשה שאמרו לא גדולה ולא

קטנה

ס) בפי׳ הר״ם לדמאי פ״ה מ״ט. ג) פי׳ ע״ב.

קטנה אלא בינונית זו מצרית. כל המטלטלין מביאין את הטומאה בעובי המרדע לא גדול ולא קטן אלא בינוני. איזה הוא בינוני כל שהקיפו טפח:

קד עלמת אן אלמחרמאת אכלהא כאלשחום ואלגבילות ואלדם ונחוהא אנמא ילום אלחד אלכאמל פי אכלהא עלי כזית וכדלך כזית מן המת ומן הנבלה הו אלדי ינגס ומעפם אלשיעורין בכזית ונץ אלתלמוד רוב שיעוריה בכזית. וסיבין איצא אן עצם כשעורה מן המת מטמא במגע ובמשא. וקד בינא אן כעדשה מן השרץ תטמא במגע. וסיבין פי סאדס עשר אהלות אן כל המטלטלין מביאין את הטומאה בעובי המרדע.

כבר ידעת שבמאכלות אסורות כחלב ונבלות ודם והדומה להן לא יחויב העונש הגמור על אכילתן אלא בכזית וכן כזית מן המת ומן הנבילה הוא אשר יטמא ורוב השיעורים בכזית ולשון התלמוד[ה] רוב שיעוריה בכזית. ויתבאר גם כן[ג] שעצם כשעורה מן המת מטמא במגע ובמשא. וכבר בארנו[ג] שכעדשה מן השרץ מטמא במגע. ויתבאר בפרק ששה עשר[ד] מאהלות שכל המטלטלין מביאים את הטומאה בעובי המרדע.

מ האמה שאמרו באמה בינונית. שתי אמות היו בשושן הבירה אחת על קרן מזרחית צפונית ואחת על קרן מזרחית דרומית. שעל קרן מזרחית צפונית היתה יתירה על של משה חצי אצבע. שעל קרן מזרחית דרומית היתה יתירה עליה חצי אצבע. נמצאת יתירה על של משה אצבע. ולמה אמרו אחת גדולה ואחת קטנה אלא שהאומנין נוטלין בקטנה ומחזירין בגדולה כדי שלא יבואו לידי מעילה:

אלתקדיר באלאמה פי אלשריעה כתיר כמא באן פי כלאים ופי שבת ועירובין וסוכה ומדות. ובינונית הי אמה בת ששה טפחים וכל טפח ארבע אצבע באלאבהאם והי אמה של משה יעני אלתי קדר בהא אלמשכן וקד בינא פי אול מדות אן פי אלבאב אלשרקי מן אבואב הר הבית כאנת צורת שושן הבירה ולדלך סמוה שער שושן ופעל דלך לכונהם טלעוא מן שושן כי יתדכרון מקאמהם פיהא ולא יהמון באלאנפאק עלי אלסלטאן ען דלך אלבאב יקול ושתי אמות בשושן. פאדא אתפק מע אלצנאע אן ינסגון מאית דראע מתלא במאית דינאר או יבנון מאית דראע במאית דינאר פידפע להם מן אלגול או עדה אלבניאן מא יקום במאית דראע מן אמות קטנות פאדא אכד מנהם אלהקדש מא עמלוא טלב מנהם מאית דראע מן אמות גדולות חתי לא יקע חיף עלי אלהקדש פתל זמהם מעילה עלי מא תאצל פי מסכת מעילה.

השיעור באמה נמצא הרבה בדינים כמו שהוא מבואר בכלאים ובשבת ועירובין וסוכה ומדות. ובינונית היא אמה בת ששה טפחים וכל טפח ארבע אצבעות באגודל והיא אמה של משה רצה לומר אשר מדד בה המשכן. וכבר בארנו בראשון[ה] ממדות שבשער המזרח משערי הר הבית היתה צורת שושן הבירה ולזה קראוהו שער שושן ועשו זה מפני שעלו משושן כדי שיזכרו עמידתם בשושן ולא יחשדו שמרדו במלכות ועל זה השער אומר ושתי אמות בשושן. ואם הסכימו עם האומנים שיארגו מאה אמות דרך משל במאה דינרין או שיבנו מאה אמות במאה דינרין היו נותנים להם מן הארינה או מדת הבנין באומר מאה אמות הקטנות וכאשר יקה מהן ההקדש מה שעשו מבקש מהם מאה אמות מאמות גדולות עד שלא תפול אונאה בהקדש ויתחייבו האומנים מעילה לפי מה שהושרש במסכת מעילה[ו].

ד) עירובין ז׳ ב׳; סוכה ו׳ א׳. ג) אהלות פ״א מ״ח. ד) כלים פ״א מ״א. ה) מ״ג. ו) ע״י פ״ת מעילה פ״ח הל׳ ה׳.

י רבי מאיר אומר כל האמות היו בינוניות חוץ מטובח הזהב והקרן והסובב והיסוד רבי יהודה אומר אמות הבנין ששה טפחים ושל כלים חמשה:

קד בינא אביאל אלמזבח עלי נאיה אלתחרי פי תאלת מדות. והלכה כרי מאיר.

כבר בארנו מדות המזבח על תבלית מה שיאות בשלישי ממדות ס). והלכה כרבי מאיר.

יא ויש שאמרו מדה דקה מדות הלח והיבש שיעורן באיטלקי זו מדברית. ויש שאמרו הכל לפי מה שהוא אדם הקומץ את המנחה והחופן את הקטורת והשותה כמלא לוגמיו ביה"כ וכמזון שתי סעודות לעירוב מזונו לחול אבל לא לשבת דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר לשבת אבל לא לחול אלו ואלו מתכוונין להקל. רבי שמעון אומר משתי ידות לכבר משלש לקב רבי יוחנן בן ברוקה אומר מכבר בפונדיון מארבע סאין בסלע:

קד בינא פי צדר כלאמנא פי מסכת מנחות אן אביאל אלמאיאת איצא מתל אלהין ואללוג ואלרביעית הי אנוא מן אלסאה אלתי הי מן מדות היבש וכדלך אלקב ואלאיפה ואלעשרון אלתי הי מדות היבש הי איצא כלהא מנסובה לסאה כמא באן פי סאבע מנחות והנאך באן אן בסאה מדברית הו אלתקדיר ואן אלסאה מדברית הי נמסה אסדאם סאה ירושלמית ומקדאר הדה אלאביאל אלתי תקדמת לנא פי נמיע אלמשנה אנמא הי בסאה מדברית. וקולה כמזון שתי סעודות לעירוב יעני ערובי תחומין אלתי לא תכון אלא כמזון שתי סעודות לכל מערב כמא באן פי תאמן ערובין ויקול ר' מאיר אן פי אלסבת יאכל אלאנסאן מן אלטעאם אכתר מן אגל וגוד אלאדאם והו יעין עלי אכל כבז כתיר. ור' יהודה יקול אן פי אלסבת יאכל אקל מן סכב וגוד אלשראב ואלנביד ירבי אלמעדה ויקלל אלאכל והדא הו מעני קולה אלו ואלו מתכונין להקל לאן כל ואחד מנהמא אנמא קצד לתקליל מקדאר אלעירוב. וקד בינא מראת אן סאה ששת קבין ואן אלסלע ארבעה דינרין ושש מעה כסף דינר ומעה שני פונדיונין פאלפונדיון גו מן תמאניה וארבעין מן סלע פאדא כאן אלסום ארבע סאין בסלע יכון נצף קב בפונדיונין. פאלמתחצל מן הדא אלמקדאר אלדי אעטאה ר' יוחנן בן

כבר בארנו בפתיחת מאמרנו למסכת מנחות שמדות הלחים גם כן כמו ההין והלוג והרביעית הן חלקים מהסאה שהיא ממדות היבש וכן הקב והאיפה והעשרון שהן מדות היבש הן גם כן מיוחסים כולן לסאה כמו שהתבאר בשביעי ג) ממנחות ושם התבאר שהשיעור הוא בסאה מדברית ושהסאה המדברית היא חמש ששיות מסאה ירושלמית ושעור אלו המדות אשר קדמו לנו בכל המשנה אינם אלא בסאה מדברית. ואמרו כמזון שתי סעודות לעירוב ירצה בו עירובי תחומין אשר אינם אלא כמזון שתי סעודות לכל מערב כמו שהתבאר בשמיני ג) מעירובין ואמר רבי מאיר שבשבת האדם אוכל יותר מפני התבלין והם עזורים לו לאכול פת הרבה. ורבי יהודה אומר שבשבת הוא אוכל פחות מפני שיש בו שתית והיין ירפה האסטומכה וימעט האכילה וזהו ענין אמרו אלו ואלו מתכוונין להקל מפני שכל אחד מהם לא כיון אלא להמעיט שיעור העירוב. וכבר בארנו הרבה פעמים שהסאה ששה קבין ושהסלע ארבעה דינרין ושש מעה כסף דינר ומעה שני פונדיונים והפונדיון חלק מארבעים ושמונה בסלע הנה אם דמי ארבעה סאין בסלע יהיה חצי קב בפונדיון. הנה היוצא מזה השיעור אשר נתן רבי יוחנן בן ברוקה שהשתי סעודות הם חצי

קב

ס) מ"א. ג) משנה א' וב'. ג) מ"ב.

בן ברוקה אן אלשתי סעודות הי נצף קב פיכון פי אלקב ארבע סעודות. ור' שמעון יקול אן אלשתי סעודות הי תלתין כבזה תכון תלת כבז מנהא פי אלקב פעלי מדהב ר' שמעון יכון פי אלקב תשע סעודות. ובאן פי אלתלמוד אן קול ר' יוחנן בן ברוקה ארבע סעודות בקב אנמא הי באגרה אלכבאז אלדי יעגן ויטבך ואלחטב מן ענד נפסה וכאן לה ענדהם מן אלאגרה נצף מא ישבך פאדא דפע אלאנסאן ללכבאז קב דפע לה ארבע סעודות ויאכד הו ארבעה ואתנין מן תלך אלארבעה הי שתי סעודות אלתי אשאר אליהא רבי יוחנן בן ברוקה ודלך רבע אלקב. ור' שמעון אלדי יקול אן אלשתי סעודות הי תסעין מן קב לא יחתסב באלאגרה ואלמקדארין מתקארבה. ואעלם אן אלקב קדר בארבעה ועשרין ביצה ושתי סעודות אדא עלי מדהב ר' יוחנן בן ברוקה הו קדר סת ביצאת ועלי מדהב ר' שמעון תכון אלשתי סעודות קדר כמס ביצאת ותלת. והנאך תבין אן אלהלכה כר' יוחנן בן ברוקה.

קב הוא שבקב ארבע סעודות. ורבי שמעון אומר שהשתי סעודות הן שתי שלישיות של כבר אשר שלשה מהן בקב והנה לדעת רבי שמעון יהיו בקב תשע סעודות. והתבאר בתלמוד[ב]) שמה שאמר רבי יוחנן בן ברוקא ארבע סעודות בקב אינו אלא עם שכר האופה אשר ילוש ויאפה ושכר העצים שנתן משלו ונטל אצלם בשכרו חצי מה שיאפה ואם יתן אדם לאופה קב יתן לו ארבע סעודות ויקח הוא ארבע ושתים מאלו הארבע הן שתי סעודות שרמז אליהן רבי יוחנן בן ברוקה וזהו רובע הקב. ורבי שמעון האומר שהשתי סעודות הן שתי תשיעיות מן הקב לא יחשוב השכר ושני השיעורים קרובים זה לזה. ודע שהקב ישערוהו בעשרים וארבע ביצים ואם כן שתי סעודות על דעת רבי יוחנן בן ברוקה הן בשיעור ששה ביצים ועל דעת רבי שמעון יהיו השתי סעודות בשיעור חמשה בצים ושליש. ושם התבאר שהלכה כרבי יוחנן בן ברוקה.

יב ויש שאמרו במדה גסה מלא תרווד רקב כמלא תרווד גדול של רופאים. וגרים נגעים כגרים הקלקי. האוכל ביום הכפורים ככותבת הגסה כמוה וכגרעינתה. ונודות יין ושמן שיעורן כפיקה גדולה שלהן. ומאור שלא נעשה בידי אדם שעורו כמלא אגרוף גדול וה אגרופו של בן אבטיח. אמר רבי יוסי ישנו כראש גדול של אדם. ושנעשה בידי אדם שיעורו כמלא מקדח גדול של לשכה שהוא כפונדיון האיטלקי וכסלע הנירונית וכמלא נקב שבעול:

פי אלפרק אלתאני מן אהלות יבין אן רמאד אלמית והו אלדי יבקי מן עטאמה בעד אל סנין אלטאילה שבה רמאד יטמא באהל מנה מקדאר מלעקה. פקאלוא אן הדה אלמלעקה אלמדכורה הי מלעקה אלאטבא אלכבירה אלתי יגרגון בהא אלמעאנין ואלאשרבה מן אלבראני והדא אלמקדאר הו מלו אלידין נמיעא כמא סנבין פי תאני אהלות. ואלנגעים כלהא אנמא תנגם בכגרים והו נצף פולה פקאלוא אן תלך אלפולה הי מן פול אלמוצע אלמסמי קלק לכבר דלך. ומקדארה מרבע פי טולה תלת חבאת עדם

וכדלך

בפרק שני[ג]) מאהלות יתבאר שאפר המת והוא מה שישאר מעצמיו אחר שנים רבות ודומה לאפר יטמא באהל בשיעור מלא תרווד. ואמרו שזה התרווד הנזכר הוא תרווד הרופאים הגדול אשר יוציאו בו הרפואות היבשות והלחות מקופותיהם וזה השיעור הוא מלא שתי ידים יחד כמו שנבאר בשני מאהלות. והנגעים כולן לא יטמאו אלא בכגרים והוא חצי פול ואמרו שזה הפול הוא מפולי המקום הנקרא קלק לגודל זה הפול. ושיעורו הוא מרובע אשר בארכו שלשה גרעיני עדשים וכן ברחבו כמו שנבאר בששי מנגעים[ג]). וכן האוכל

ב) שם פ"ב ע"ב. ג) מ"א. ג) מ"א.

וכולך פי ערצה כמא נבין פי סאדם ננעים. וכולך מן יאכל ביום הכפורים קדר תמרה ילזמה אלברת ואשתרט פי תלך אלתמרה אן תכון כבירה גדא. וקולה כמוה וכנרעינתה הו אן ינמע לחמהא ונויתהא לאן בין נרמהא ונרם נויתהא בעד כתיר פלו קדר בנמלתהא לכאנת מקדאר כתיר והו קולהם פי אלירושלמי צריך למעך חללה ויקר באן פי אלתלמוד אן הדא אלמקדאר הו יתר מכביצה. וכפיקה גדולה שלהן כמו מחל אלפלכה אלכבירה אלתי תרבט פיהא לאן כולך תרבט פלך פי אטראף אלזקאק פאדא אנתקבת תקבה תסע מנהא תלך אלפלכה פקר תטהרת. ומאור הו תקב יכון פי אלחאיט לידכל מנה אלצו פאדא לם יעמל דלך אלתקב אלאנסאן בקצד לידכל מנה אלצו כל תקבה חיואן או אנהדם מן נפסה פאנה לא יביא את הטומאה והו אן תדכל טומאת מת מן דלך אלתקב ללבית אלא אן כאן פיה הדא אלמקדאר. ואנרוף הו אלקרמוד. ובן אבטיח שבץ משהור בעמל קראמיד כבירה. אמא אדא עמל דלך אלמצוא אדם פמנד יכון פיה מלוא מקדה של לשכה יביא את הטומאה וכנשרה דלך פי תאלת עשר אהלות. וקד בינא אן אלפונדיון נצף דרהם וזנה תמאן חבאת שעיר פכאן קדר אלתקבה אלתי תתקב בדלך אלמתקב אלדי כאן פי אללשכה קדר פונדיון. וסלע נירונית מנסובה אלי נירון קיצר מן מלוך אלרום פקאל אן תקב הדא אלמתקב הו קדר אלפונדיון והו קדר אלסלע אלפלאניה והו קדר אלתקבה אלתי פי אלמהראת יריד תעריף מקדארה באמור משהורה ענד אלנמהור. וינבני לי אן אדכר הנא אצל כביר אלפאידה והו קולהם פי תוספת מקוות כזית מן המת וכעדשה מן השרץ ספק יש בהן כשיעור ספק אין בהן ספיקו טמא שכל דבר שעיקרו מן התורה ושיעורו מדברי סופרים ספיקו טמא פאחפט הדא אלאצל אן בה תעלם מתי מא וקע לך שך פי אי מקדאר כאן הל תאכד פיה באלתקיל האוכל ביום הכפורים שיעור תמרה חייב כרת והתנו בואת התמרה שתהא גדולה מאוד. ואמרו כמוה וכנרעינתה הוא שיקבץ בשרה עם נרעינתה לפי שבין גופה ועצם נרעינתה חלל רב ואילו שיערה בכללה היה השיעור גדול והוא אמרם בירושלמי[ס] צריך למעך חללה וכבר התבאר בתלמוד[ג] שזה השיעור הוא יתר[נ] מכביצה. וכפיקה גדולה שלהן כמו הפיקה הגדולה שקושרין בנודות לפי שבן קושרים פיקות בקצוות הנודות ואם ניקבו בנקב שהוא יותר רחב מואת הפיקה כבר נטהרו. ומאור הוא נקב בכותל להכנים בו האורה ואם לא עשה האדם זה הנקב בכוונה להכנים בו האורה אלא ניקבה אותו חיה או שהכותל נהרס מעצמו לא יביא את הטומאה והוא שלא תכנס טומאת מת בזה הנקב לבית אלא אם היה בו זה השיעור. ואנרוף ידוע. ובן אבטיח איש ידוע במה שהיה עושה באנרופיו הגדולים. אבל אם נעשה זה המאור בידי אדם משיהיה בו מלא מקדה של לשכה יביא את הטומאה ונבאר זה בשלשה עשר מאהלות. וכבר בארנו[ד] שהפונדיון חצי דרהם שמשקלו שמונה נרעיני שעורה הנה שיעור הנקב אשר ינקב בזה מהמקדה אשר היה בלשכה שיעור הפונדיון. וסלע נירונית מיוחס אל נירון קיסר ממלכי הרומיים ואמר שנקב זה המקדה הוא שיעור הפונדיון והוא שיעור הסלע הפלונית והוא שיעור הנקב אשר בעול רצה לבאר שיעור[ז] בעניינים ידועים אצל ההמון. וראיתי לזכור לך כאן שורש שתועלתו גדולה והוא אמרם בתוספת מקוות[ה]. כזית מן המת וכעדשה מן השרץ ספק יש בהן כשיעור ספק אין בהן ספיקו טמא שכל דבר שעקרו מן התורה ושיעורו מדברי סופרים ספיקו טמא ושמור זה השורש שבו תדע כשיפול לך ספק באיזה שעור שיהיה אם תדין בו להומרא או לקולא ושלא ימעך אמרו שיעורו מדברי סופרים

ס) יומא פ"ח ה"ב. ג) יומא ע"ט ע"ב. נ) בהתעלקה הנרפסת פתות וכן במ"ת שביתת עשור פרק ב' הל' ו' עיין בתוספות י"ט ליומא פ"ח מ"ב. ד) כלים פ"ז מ"ד. ה) פ"ו הל' ד'.

באלתקיל או באלתכפיף ולא יגלטך קולה שיעורו מדברי סופרים מע אלאצל אלדי באידינא אן נמיע אלשיעורין הלכה למשה מסיני לאן כל מא לם יתבין פי נץ אלתורה מדברי סופרים יסמיה ולו אלאשיא אלתי הי הלכה למשה מסיני לאן קולה מדברי סופרים יקתצי אן יכון אלשי רואיה אלסופרים מתל אלתפאסיר ואלהלכות אלמנקולה ען משה או תיקון סופרים מתל אלתקנות ואלגזרות פאחפט הדא איצא.

סופרים עם השורש אשר בידינו שכל השיעורים הלכה למשה מסיני לפי שכל מה שלא התבאר בלשון התורה נקרא מדברי סופרים ואפילו הענינים שהם הלכה למשה מסיני מפני שאמרו מדברי סופרים יהייב שיהיה הדבר בקבלת סופרים כמו הסירושים וההלכות המקובלות מן משה או תקון סופרים כמו התקנות והגזרות. ושמור זה גם כן.

יג כל שבים טהור חוץ מכלב הים מפני שהוא בורח ליבשה דברי רבי עקיבה. העושה כלים מן הגדל בים וחבר להם מן הגדל בארץ אפילו חוט אפילו משיחה דבר שהוא מקבל טומאה טמא:

קד תקדם לנא פי אלעאשר מן הדה אלמסכתא אן עשאם דואב אלבחר ונלודהא אדא עמלת מנהא כלים לא תנתגס וכדלך חיואן אלבחר כלה אדא מאת לא ינגס ולו אלשרץ מנה לאן לם יוגב אללה נגאסה עלי שי ממא פי אלמיאה. קאל תעאלי או בגד או עור ובאה הקבלה ג) מה בגד מן הגדל בארץ אף עור מן הגדל בארץ. וקאל פי מוצע אחר ד) או בעור או בכל מלאכת עור וקאלוא או בעור להביא את שחבר לו מן הגדל בארץ אפילו חוט אפילו משיחה ובלבד שיחברנו לו כדרך חבורו לטומאה יעני אן יכון אתצאלא כאמלא חתי אן לו כאנת שני בגדים או שני עורות מן הגדל בארץ מתצלה מתל דלך אלאתצאל לאנתס אחדהמא באנתגאם אלאכר והדא הו מעני חיבור טומאה. וקולה הנא דבר שהוא מקבל טומאה טמא יריד בה אן אלדי חבר מן הגדל בארץ הו אלדי ינתגס. ומשיחה הי אלחאשיה אלתי יגרג אלניאט ענד תפציל אלתוב. והלכה כר' עקיבה.

כבר קדם לנו בעשירי ה) מזאת המסכתא שעצמות החיה אשר בים ועורה אם נעשו מהם כלים לא יטמאו וכן כל חיה שבים לא תטמא אם מתה ואפילו השרץ שבים לפי שלא חייב השם טומאה על דבר אשר הוא במים. אמר יתברך ג) או בגד או עור ובאה הקבלה ג) מה בגד מן הגדל בארץ אף עור מן הגדל בארץ. ואמר במקום אחר ד) או בעור או בכל מלאכת עור ואמרו ה) או בעור להביא את שחבר לו מן הגדל בארץ אפילו חוט אפילו משיחה ובלבד שיחברנו לו כדרך חבורו לטומאה רצה לומר שיהיה חבור שלם ער שאילו היו שני בגדים או שני עורות מן הגדל בארץ מחוברים בכמו זה החבור נטמא האחד בהטמאות האחר והוו ענין חבור טומאה. ואמרו כאן דבר שהוא מקבל טומאה טמא יריד בה אן שחבר לו מן הגדל בארץ הוא אשר יטמא. ומשיחה היא השפה אשר יוציא החייט באשר יתפור את הבגד. והלכה כרבי עקיבה.

יד ויש במה שנברא ביום הראשון טומאה בשני אין בו טומאה בשלישי יש בו טומאה ברביעי ובחמישי אין בהם טומאה חוץ מכנף העוף וביצת הנעמית המצופה. אמר רבי יוחנן בן נורי מה שנא כנף העוף מכל הכנפים כל שנברא ביום הששי טמא.

מעלום אן כלק פי אליום אלאול אשיא כתירה כמא קאלוא עשרה דברים נבראו ביום ראשון יהוע שנבראו ביום הראשון דברים רבים כמו שאמרו ו) עשרה דברים נבראו ביום

ה) מ"א. ג) ויקרא י"א ל"ב. ד) ספרא שמיני פרשה ו' י' (י"ג ע"א). ה) ויקרא י"ג מ"ח ו) ספרא שם) חגיגה י"ב א'.

ביום ראשון מן גמלתהא אלמא והו יקבל טומאה כמא בינא פי טומאת משקין. ופי אליום אלתאני כלך אלרקיע ופי אליום אלתאלת כלקת אלארץ ואלנבאת ובעץ אלנבאת ינתגם והו אלדי יצלה ללאכל פקט עלי מא יבין פי טהרות ולדלך קאל בשלישי יש בו טומאה יעני פי בעץ מא כלך פיה מא ינתגם. אמא אלראבע פכלקת פיה אלמאורות ופי אלכאמס אלחיואן אלבחרי ואלטאיר. וקד תקדם לך אן אלחיואן אלסאבה ואלטאיר לא ינגם ולא אלכלים אלמעמולה מנה תנתגם. ולא ינלטך אמר נבלת העוף הטהור לאנהא חדוש אעני אנהא לא תנגם במגע כסאיר אלנגאסאת כמא נבין פי אול טהרות. וכנף העוז גנח טיר הו העזניה אלמדכורה פי אלתורה אדא עמל מנה כלים. וכדלך ביצה אלנעאמה אדא נשית ועמל מנהא כלי. ואנמא קלנא אן הדה תנתגם לשבההא בכלי העצם אלתי קלנא אנהא תנתגם מן התורה מן קולה וכל מעשה עוים כמא בינא פי אלפרק אלתאני. אמא ביום השישי פכלק אלאנסאן ואלחיואן אלמשא ואלכל ינגם כמא תקדם. ואין הלכה כר' יוחנן בן נורי.

ראשון שמכללן המים והן מקבלין טומאה כמו שבארנו בטומאת משקין. וביום השני נברא הרקיע וביום השלישי נבראת הארץ והצמחים וקצת הצמחים יטמאו והן הראויים לאכילה בלבד לפי מה שיתבאר בטהרות[ב]) ולזה אמר בשלישי יש בו טומאה רצה לומר בקצת מה שנברא בו יש בו מה שיטמא. וברביעי נבראו המאורות ובחמישי החיות שבמים והעופות. וכבר קדם לך שהחי השוחה והמעופף אינו מטמא וגם הכלים הנעשים ממנו לא יטמאו. ואל יטעך מה שאמרו בנבלת עוף טהור לפי שזה חידוש רצה לומר שלא תטמא במגע כשאר הטומאות כמו שנבאר בראשון[ג]) משהרות. וכנף העוז כנף עוף שהוא העזניה הנזכרת בתורה[ד]) אם עשה ממנה כלים. וכן ביצת הנעמית אם צפה אותה ועשה ממנה כלי. ואמרנו שאלו יטמאו אינו אלא לפי שהם דומים לכלי עצם אשר אמרנו שיטמאו מן התורה מאמרו[ה]) וכל מעשה עוים כמו שבארנו בפרק שני[ו]). אולם ביום הששי נבראו האדם ובעלי החיים ההולכים וכולם יטמאו כמו שקדם. ואין הלכה כרבי יוחנן בן נורי.

טו העושה כלי קבול מכל מקום טמא העושה משבב ומושב מכל מקום טמא.

העושה כים מעור המצה ומן הניר טמא. הרימון האלון והאגוז שחקקים תינוקות למוד בהם את העפר או שהתקינום לכף מאונים טמא שיש להם מעשה ואין להם מחשבה:

למא קאל העושה כלי קיבול מכל מקום טמא בין דלך במתאלאת. והו אן יעמל כים מן אלגלד אלני אלדי לם ימלה ולא דבג או מן אלכאגר או מן עמל כלי קיבול איצא מן קשרה רמאן או בלוט או גוז ומן שאן אלצביאן אלאצאגר אן יעמלוא שבה מיזאן כפאתה מן קשר אלגוז ואלבלוט ונחוהא ואדא מא עמל אלצניר כלי קבול פאנה ינתגם לאנהם יש להם מעשה. ומעני אין להם מחשבה אן לא תותר ניאתהם כמא תותר אעמאלהם מתל אן יעול אלצניר אן ינעל הדה אלקשרה כלי דון אן יעמל שיא פאנהא לא תנתגם אד ואין להם מחשבה.

אחר שאמר העושה כלי קיבול מכל מקום טמא יבארהו במשלים. והוא העושה כים מעור המצה שאינו מליח ולא עפ"ץ או מן הנייר או העושה כלי קבול גם כן מקליפת הרמון או האלון או האגוז ומדרך הילדים הקטנים לעשות דמות מאזנים וכפותיהם מקליפות אגוז ואלון והדומה להן ואם יעשה התנוק כלי קבול יטמא לפי שיש להן מעשה. וענין אין להם מחשבה שמחשבתם אינה פועלת כמו שיפעל מעשיהם כגון שיכוון התינוק שתהיה זאת הקליפה כלי בלתי שיעשה שום דבר אינה טמאה לפי שאין להן מחשבה.

ב) פ"א. ג) מ"א. ד) ויקרא י"א י"ג. ה) במדבר ל"א כ' ו) מ"א.

טז קנה מאזנים והמחוק שיש בהן בית קבול מחכת והאסל שיש בו בית קביל טעות וקנה של עני שיש בו בית קבול מים ומקל שיש בו בית קבול מזוזה ומרגלית חרי אלו טמאין. ועל כלן אמר רבי יוחנן בן זכאי אוי לי אם אומר אוי לי אם לא אומר:

אלמתחילון עלי אלנאס יגעלון קצבה אלמיזאן מנופה ומתכת פי דאכל דלך אלתנוף מן היה תתקל תלך אלנהה מן אלמיזאן פיאכד באלנהה אלכפיפה וידפע באלנהה אלתי פיהא אלמתכת. ומחוק הו לוח ימסח בה עלי פם אלכיל ליקע אלואיד פיתחיל אלמתחיל ויגעל פי קלב דלך אללוח מתכת חתי יכון להא תקל ותנזל פי אלכיל בתקלהא ותוקע מנה כתיר. ואסל בשבה תעמל עלי אלאכתאף ויעלק מנהא אלשי אלדי יבאע פקד יתחיל אלדלאל ויגעל פי טרפהא בית קיבול טעות חתי יגעל הנאך מא יסרק מן תמן אלבצאעה ולא ישער לה. וקנה של עני יגעלה מנוף ויכון דאכלה אלמא ישרב מנה ויבדי ללנאס אנה צאים כי ישפק עליה. וכדלך יגעל פי טרף אלמקל בית קיבול מרגלית כי תכפי מן אלמכם ונחוה פהדה כלהא ואן כאנת פשוטי כלי עץ אלתי לא תקבל טומאה מראוריתא כמא תאצל אד ונעשה בהן בית קיבול מכל מקום פהי טמאים. וקאל ר' יוחנן בן זכאי ויל אן קלת הדה אלאשיא פאנה יתעלם מנהא אלחיל ואלבדע וויל אן לם נקלהא פיטן האולי אלכביתון אן נחן גיר כבירין בחילהם וקד קאלוא פי אלתלמוד אנה אמרה וקאל כי ישרים דרכי יי וכו' ולא יכאלף אחד פי אנהא תנתגם ואנמא ר' יוחנן תוקף עץ אלכלאם פיהא מרה מן אגל מא דכרנאה.

המרמין את בני אדם עושים קנה המאזנים חלול ומניחים מתכת בתוך זה החלול כדי שיכבד זה הצד מהמאזנים ונוטלים בצד הקל ונותנים בצד אשר בו המתכת. ומחוק הוא דף שימחקו בו פי המדה להפיל הנודש ויערימו הרמאים ויניחו בתוך זה הדף מתכת עד שתהיה לו כובד וישקע במדה בכבידותו ויפיל ממנה הרבה. ואסל מוט שנושאים בו על הכתף ויתלו בו הדבר אשר ימכרו ויערים הרוכל ויעשה בקצה המוט בית קבול מעות כדי שיניח שם מה שהוא גונב מדמי הסחורה בלי שיודע. וקנה של עני עושה אותו חלול ובתוכו מים לשתות מהם ויראה לבני אדם שהוא רעב וצמא כדי שיחמלו עליו. וכמו זה יעשו בראש המקל בית קבול מרגלית להסתירה מהמכם והדומה לזה ואלו כולן אף על פי שהן פשוטי כלי עץ אשר לא יקבלו טומאה מראורייתא כמו שהשרשנו כיון שנעשה להם בית קיבול מכל מקום הם טמאים. ואמר רבי יוחנן בן זכאי אוי לי אם אומר אלו הדברים שילמדו מהם הערמות והרמאות אוי לי אם לא אומר שיהשבו אלו הרשעים שאנחנו איננו בקיאים בתחבולותם וכבר אמרו בתלמוד[b]) אמרה ואמר[c]) כי ישרים דרכי יי וכו' ולא יחלוק אדם שהם טמאים אך רבי יוחנן נמנע איזה זמן מלדבר בהם מפני מה שזכרנוהו.

יז תחתית הצורפין טמאה ושל נפחין טהורה. משחות שיש בה בית קבול שמן טמאה ושאין בה טהורה. פנקס שיש בה בית קבול שעוה טמאה ושאין בה טהורה. מחצלת הקש ושפופרת הקש רבי עקיבה מטמא וריב"נ מטהר רבי שמעון אומר אף של פקועות כיוצא בהן. מחצלת קנים ושל חלף טהורת. שפופרת הקנה שחתכה לקבלה טהורה עד שיוציא את כל הכבי:

אלקטעה מן אלעוד אלתי ירכב פיהא אלסנדאן והו אלדי נסמיה פי אלמגרב זברה אלחריד הי אלתי אסמהא תחתית. פיקול אן

החתיכה מעץ אשר תוחבין בה הסרן והוא הנקרא במערב זברה אלחריד היא אשר שמה תחתית. ואמר שזה העץ

אשר

הדה

b) ב"ב פ"ט ע"ב. c) הושע י"ד י'.

הדה אלנשבה אלתי פיהא סנדאן אלצאיג מקבלת טומאה לאנהא מן מקבלי כלי עץ. ולך אנהם יזילון אלחדיד מנהא ויאכלון מא ינתמע הנאך מן סחאלה אלדהב ואלפצה פקד צאר דלך אלחפר אלדי פי אלנשבה לקבלה. ואלנשבה אלתי פיהא סנדאן אלחדאדין טאהרה לאנה לא נעשה לקבלה. ואעלם אנה לא ינתגם ולו מדרבנן לאן גאיה מא ינתגם מדרבנן פשוטי כלי עץ והדה אלנשב אלתי ימד עליהא אלחדאדין אין עליה תורת כלי אללהם אלא פי האל כון סנדאן אלחדיד מרכב פיהא פאן אלנמלה תנתגם ללאצל אלדי תקדם פי אלפרק אלתאלת עשר פי קולהם עץ המשמש את המתכת טמא. ומשחות אלמסן ולים יריד בה הנא מסן אלחגר לאן כלי אבנים לא תנתגם ראסא ולא הו איצא מסן אלחדיד לאן כלי מתכות פשוטיהן טמאין פלים יחתאג אן ישתרט פיה בית קיבול ואנמא כלאמה הנא פי קטעה עוד תמלם עליהא אלסכין ותצלה שפרתה מתל מא ימלם אלחגאמין אלמוסי פי אלגלד פלדלך אן כאן פיהא בית קיבול טמאה עלי אלאצול אלמתקדמה. ופי אלתלמוד קאלוא כתוב אפינקסיה דר' פלוני יעני פי זמאמה ויכון עלי אלזמאם אלמכתוב לוחין אתנין תנמעה שבה תכת פאן כאן פי אחד תלך אללוחין חפר יכון פיה אלשמע ליוגד ענד אלכתאבה תטבע בה אלכתב פקד צאר כלי קיבול. ושעוה אסם אלשמע. ומחצלת הי אלחציר. ושפופרת הקש אנבוב אלתבן הי איצא כלי קיבול ואן כאן צגיר. פקד תבין לך אן כלי קיבול לים להא מקדאר בל מנד תקבל אי קדר כאן פהי תתסמי כלי קיבול. ופקועות נבאת לה קצב מגופה איצא פקועות שדה. ושל חלף יעני בסאט אלחלפא. וכל הכבי נמיע מא דאכלהא מן אלפלום אלביצא אלתי תוגד פי דאכל אלקצב פאדא קטעהא ליגעל פיהא כחל או נחוה ואברג כל מא דאכלה צארת מן גמלה כלי עץ המקבלין ותנתגם ותטהר במקוה. ואעלם אן אלקצבה בגמלתהא קבל

אן

אשר בו סדן הצורף מקבל טומאה לפי שהוא ממקבלי כלי עץ. וזה שיסירו הסדן ממנו ויקחו מה שיתקבץ שם מנרוטות הזהב והכסף ובזה כבר נהיתה החפירה אשר בעץ לקבלה. והעץ אשר בו סדן הנפחים טהור לפי שלא נעשה לקבלה. ודע שזה הכלי לא יטמא אפילו מדרבנן לפי שתכלית מה שיטמא מדרבנן הוא פשוטי כלי עץ ואלו העצים אשר יתמודדו עליהם הנפחין אין עליהם תורת כלי והאלהים אם לא בעת שסדן הברזל תחוב בו שאו יטמא הכל לשרש שקדם בפרק שלשה עשר[ב]) באמרם עץ המשמש את המתכת טמא. ומשחות ידועה ולא ירצה בה כאן משחות של אבן לפי שכלי אבנים לא יטמאו כלל ואינה גם כן משחות של ברזל לפי שכלי מתכות פשוטיהן טמאין ולא תצטרך לתנאי שיהיה בה בית קבול אבל ידבר כאן בחתיכת עץ שיחליקו עליה את הסבין וייטיבו חדודו כמו שיחליקו המקיזין התער בעור ולזה אם היה בה בית קבול טמאה לפי השרשים הקודמים. ובתלמוד אמרו[ג]) כתוב אפינקסיה דרבי פלוני רצה לומר בקסתו והיה על הפנקס אשר יכתבו עליו שני לוחות המחזיקין אותו כמו תיק ואם היתה באחד מאלו הלוחות הפירה שבה השעוה כדי שימצאוה בעת הכתיבה ויחוקו בה הכתב הנה הוא כלי קבול. ושעוה שם הדונג. ומחצלת היא דבר סרוג. ושפופרת הקש קנה מתבן והוא גם כן כלי קבול אף על פי שהוא קטן. וכבר התבאר לך שכלי קיבול אין להם שיעור אבל משיקבלו איזה שיעור שיהיה יקראו כלי קבול. ופקועות צמח שיש לו קנה חלול גם כן פקועות שדה[ד]). ושל חלף ירצה בו מהצלאות של חלף. וכל הכבי רצה לומר כל מה שבתוכו מן המוח הלבן הנמצא בתוך הקנים ואם חתכו לשום בו כחול או הדומה לו והוציא כל מה שבתוכו נהיה מכלל כלי עץ המקבלים ויטמא ויטהר במקוה. ודע שהקנה בכללו קודם שיעשו בו דבר כזה

לא

ב) מ"ז. ג) שבת קנ"ו ע"א. ד) מלכים ב' ד' ל"ט.

אן יעמל פיהא שי מן דלך לא תנתגם ולו מדרבנן לאנהא ליסת כלי והדא אלדי קלנא מחצלת הקנים ושל חלף טהורה יעני מטומאת שרץ ונחוהא אמא במשכב הזב ואצחאבה אללדין מטמאין משכב ומושב פהי תנתגם בלא שך מדאוריתא כמא תקדם אלא אן עמלהא ליסקף בהא לא ליגלם עליהא עלי מא תבין פי סוכה פאנהא חיניד טהורה לנמרי והלכה כר' עקיבה.

לא יטמא אפילו מדרבנן לפי שאינו כלי וזה שאמרנו מחצלת הקנים ושל חלף טהורה רצה לומר מטומאת שרץ והדומה לו אבל במשכב הזב וחביריו המטמאין משכב ומושב תטמא בלא ספק מדאוריתא כמו שקדם אם לא שעשאה לסכך לא לשבת עליה לפי מה שהתבאר בסוכה[ב] שהיא אז טהורה לנמרי והלכה כרבי עקיבה.

פרק שמונה עשר.

א השוירה בית שמאי אומרים נמדדת מבפנים ובית הלל אומרים נמדדת מבחוץ. מודים אלו ואלו שאין עובי הרגלים ועובי ליזביזין נמדד. רבי יוסי אומר מודים שעובי הרגלים ועובי ליזביזין נמדד וביניהם אינו נמדד. רבי שמעון השיזורי אומר אם היו הרגלים גבוהות טפח אין ביניהם נמדד ואם לאו ביניהם נמדד:

קד תקדם פי אלפרק אלכאמס עשר אן שידה תיבה ומגדל אדא כאנת מחמל ארבעים סאה מן הלח פאנהא לא תנתגם ובינא אן אלשכל אלדי מסאחתה אמה על אמה ברום שלש הו אלדי יחמל ארבעים סאה מן הלח. פיקולון בית שמאי אן הדא אלצנדוק נכיל דאכלה פאן כאן פי פצאה אמה על אמה ברום שלש פאנה לא ינתגם ואן כאן מנמוע תכסירה אקל מן הדא פאנה ינתגם. ובית הלל יקולון אנא אנמא נכילה מן נארגה פמתי כאן פי סטחה מן נארג אמה על אמה ברום שלוש ועלי אן ליס פי דאכלה אלא אקל מן הדא אלמקדאר לא ינקץ גלט אלכשב פאנה טאהר. וליזביז אלטרף אלדאיר פוק אלחאשיה והו זר. וקולה וביניהן אינו נמדד יעני אלפצא אלדי בין אלארגל אנה לא ידכל פי אלמסאחה. ויקול ר' שמעון השיזורי אנה אן כאן ארתפאע אלארגל אקל מן טפח פאנא נתגיל כל מא בינהא מלא וכאנהא כלהא מצמתה. ואין הלכה כר' יוסי ולא כר' שמעון שזורי.

כבר קדם בפרק חמשה עשר[ג] ששידה תיבה ומגדל המחויקים ארבעים סאה מהלח לא ישמאו ובארנו שהצורה הנמדדת באמה על אמה ברום שלש היא המחזקת ארבעים סאה מן הלח. ואמרו בית שמאי שזאת השידה נמדדת מבפנים ואם היה בחללה אמה על אמה ברום שלש לא תטמא ואם היה קבוץ כפלה פחות מזה תטמא. ובית הלל אומרים שנמוד אותה רק מבחוץ ואם היה בשטחה מבחוץ אמה על אמה ברום שלש אף על פי שאין בתוכה אלא פחות מזה השיעור איננו מחסרים עובי העץ והשידה טהורה. וליזביז הקצה הסובב למעלה מהשפה והוא זר. ואמרו וביניהם אינו נמדד רצה לומר האויר אשר בין הרגלים שהוא לא יכנס במדידה. ואמר ר' שמעון השיזורי שאם היו הרגלים גבוהות פחות מטפח נדמה במחשבתנו שכל מה שביניהן מלא וכאילו הן כולן מקשה. ואין הלכה כרבי יוסי ולא כרבי שמעון שזורי.

ב מכני שלה בזמן שהיא נשמטת אינה חבור לה ואינה נמדדת עמה ואינה מצלת עמה באהל המת ואין גוררין אותה בשבת בזמן שיש בתוכה מעות ואם אינה נשמטת חבור לה ונמדדת עמה ומצלת עמה באהל המת וגוררין אותה בשבת

אף

ב) י"ט ב' ג) מ"א.

אף על פי שיש בחוכה מעות. הקַמְרון שלה בזמן שהוא קבוע לה נמדד עמה אם אינו קבוע אינו חבור לה ואינו נמדד עמה ביצד מודדין אותו ראש חור רבי יהודה אומר אם אינה יכולה לעמוד בפני עצמה טהורה:

מכני שלה יריד בה אלמנ׳ אלדי יכון פיהא לאן כתיר מא תעמל פי תואבת אלצירפיין ופי אכתר אלמזאין מנראת ויקאל להא איצא פרכאת מנהא מא תגרג ותבין ען אלתאבות או אלמזאנה ומנהא מא לא תנפצל ענה בל תגרג לחד מעלום ותנעאק ען אלגרוג. פאן כאן הדא אלמגר מנפצל ויגרג ויבין ען אלתאבות פלים ינתגם באנתגאם אלתאבות אן כאן אלתאבות יקבל טומאה והדא מעני קולה אינה חיבור לה וכדלך לא ינתגם אלתאבות באנתגאם אלמגר לאן לים הו גז מנה ואנמא הו כלי אחר. אמא אן כאן הדא אלמגר לא ינפצל פאנא נכיל מסאחתה מע מסאחה אלתאבות פאן אנתמע פיהמא נמיעא אמה על אמה ברום שלש פאנהא לא תנתגם אד הדה אלמכני גז מן אלשידה וכדלך תפצל פי אהל המת בין אלטומאה ואלכלים ותציר שבה חאיט ולא תנתגם הי פי נפסהא ולא ינתגם מא נלפהא והו מעני קולה מצלת כמא סיבין פי תאמן אהלות. אמא אן כאן הדא אלמגר ינפצל ענהא פלים ינחסב מן גמלתהא פי שי מן הדה אלאחכאם. ואנמא נאז אן יגר הדא אלמגר פי אלסבת ואן כאן פיה מעות אלדי לא יגוז תנקילהא לכון הדא אלמגר גיר מסתקל בנפסה פאדא גבד אלמגר ופיה אלדראהם אד ולים יקדר יגרנה ויפצלה מן אלשידה פכאנה לא טלטל המעות. אללהם אלא אן רפע אלשידה בגמלתהא או גבדהא מן מוצע למוצע פאנה חינית קד טלטל המעות. והקמרון אלתקביב אלדי יכון עלי בעץ אלתואבת מתל אנטיה אלעתיד ואלקמטראת וקד בינא דלך וקלנא אנהם שרחוא קולה שש ענלות צב קמורות וקאל אלתרגום כד מחַפְיָן יעני אן עליהא קבו יסתרהא פקאל אן אדא כאן הדא אלגטא אלמקבב מסמר מעהא בסואקט ולא יכון יתרכב וינפצל פאנה

איצא

מכני שלה ירצה בו האופן אשר בשידה לפי שהרבה פעמים יעשו בתיבות השולחנים וברוב המנדלים אופנים הנקראים גם כן בערבי פרכאת מהם מה שיוציאו ויבדילו מן השידה או מן המגדל ומהן מה שלא יבדילו ממנה אבל בעת ידועה נשמטים אך בקושי. ואם היה זה האופן נפרד ונשמט ונבדל מהשידה לא יטמא בטומאת השידה אם היתה השידה מקבלת טומאה וזהו ענין אמרו אינה חבור לה וכן לא תטמא השידה בהטמאות המכני לפי שאינה חלק ממנה והיא רק כלי אחר. אבל אם זאת המכני איננה נשמטת נמדוד אותה עם מדידת השידה ואם היה בין שניהם יחד אמה על אמה ברום שלש פאנהא לא תנתגם אד הדה אלמכני גז מן אלשידה וכדלך תפצל פי אהל המת בין אלטומאה ואלכלים ותציר שבה חאיט ולא תנתגם הי פי נפסהא ולא יגתגם מא נלפהא והו מעני קולה מצלת כמא סיבין פי תאמן אהלות. אמא אן כאן הדא אלמגר ינפצל ענהא פלים ינחסב מן גמלתהא פי שי מן הדה אלאחכאם. ואנמא נאז אן יגר הדא אלמגר פי אלסבת ואן כאן פיה מעות אלדי לא יגוז תנקילהא לכון הדא אלמגר גיר מסתקל בנפסה פאדא גבד אלמגר ופיה אלדראהם אד ולים יקדר יגרנה ויפצלה מן אלשידה פכאנה לא טלטל המעות. אללהם אלא אן רפע אלשידה בגמלתהא או גבדהא מן מוצע למוצע פאנה חיניד קד טלטל המעות. והקמרון אלתקביב אלדי יכון עלי בעץ אלתואבת מתל אנטיה אלעתיד ואלקמטראת וקד בינא דלך וקלנא אנהם שרחוא קולה שש ענלות צב קמורות וקאל אלתרגום כד מחַפְיָן יעני אן עליהא קבו יסתרהא פקאל אן אדא כאן הדא אלגטא אלמקבב מסמר מעהא בסואקט ולא יכון יתרכב וינפצל פאנה

לחתחבר

ס) מ״א. נ) לעיל פ׳ ט״ז מ״ז. ג) במדבר ז׳ ג׳.

איצא יכיל מעהא ואדא כאן פי מסאחה אלקבו מע פצא אלתאבות אמה על אמה ברום שלש פאנהא לא תנתנם. פקאל כיף נעלם מסאחה הדא אלתקביב פקאל אנא נכילה כמא נכיל אלמתלתאת. וראש תור יסמי זאויה אלמתלת כמא בינא פי כלאים פיקול אנא נכיל אלמתלת אלמסתוי אלסאקין אלחאדת פי דלך אלתקביב פקט והו אלדי נצף אלי מסאחה אלשידה והדה צורה דלך. ואלדי יבין לי אנהם אנמא אעתמדוא עלי מסאחה אלמתלת פקט לכון אלתקביב תנתלף אשכאלה קד יכון מן קטעה מן מחיט כרה וקד יכון מן אלאשכאל אלחאדתה מן אלכטוט אלמנחניה ומסאחה הדה אלאשכאל תדק גדא וטרקהא בעידה ומע דלך כלה פאנה לא יוצל למסאחתהא בתחקיק אבדא אעני אנהא לא תגרג מנטקה כמא הו מעלום ענד אצחאב אלתעאלים פלדלך אקתצרוא עלי מסאחה פצא אלמכרוט אלדי ראסה וסט אלתקביב וקאעדתה קאעדה אלנטא ודלך בין ממא צורנא וענד מהנדם צרורה. וקאל ר' יהודה אן הדה אלשידה אדא כאן להא נטא מקבב יתקלהא וימילהא לנאנב חתי לא תקדר אן תעמוד בפני עצמה אלא אן רפדת פאנהא טהורה ולו כאנת קטנה. ואין הלכה כר' יהודה.

להתחבר ולהתסלק הנה הוא גם כן נמדד עמה ואם היה במדת הכפיפה עם חלל השידה אמה על אמה ברום שלש לא תטמא. ואמר איך נדע מדת זאת הכפיפה ואמר שאנחנו מודדים אותה כמו שנמדוד המשולשים. וראש תור תקרא זוית המשולש כמו שבארנו בכלאים[ב]) ואמר שאנחנו מודדים המשולש שוה השוקים המתחדש בזאת הכפיפה לבד וזהו אשר נוסיף אל מדידת השידה וזאת צורתו 15. וברור אצלי שלא עמדו על מדידת המשולש לבד אלא מפני שצורות הכפיפה הם שונות פעם תהיה חתוך מן היקף הענול ופעם תהיה מהתמונות המתחדשות מהקוים הנטוים ומדידת אלו התמונות דקה מאד ודרכיה רחוקות ועם זה כולו לא יושג אל מדידתן בדיוק לעולם רצה לומר שאי אפשר לבטאה במספר מכוון כמו שהוא ידוע אצל בעלי חכמת השיעורים ולזה סמכו על מדידת חלל המחודד אשר ראשו אמצע הכפיפה ותושבתו תושבת הכסוי וזה מבואר ממה שציירנו ואצל בעלי חכמת המשיחה בהכרח. ואמר רבי יהודה שזאת השידה אם היה לה כסוי כפוף מכביד עליה ומטה אותה לצד אחד עד שלא תוכל לעמוד בפני עצמה אלא אם היא נסמכת הנה היא טהורה ואף על פי שהיא קטנה. ואין הלכה כרבי יהודה.

ג השידה והתיבה והמגדל שנטלה אחת מרגליהן אף על פי מקבלין טהורין ושאינן מקבלין כדרכן ר' יוסי מטמא. ונקליטי המטה וחמור וחפוי טהורין. אין טמא אלא מטה ומלבן. ומלבני בני לוי טהורין:

יקול אן אדא זאלת רגל מן ארגלהא פאנהא לא תנתנם ועלי אן תלך אלעתידה או אלתאבות לם תנתקב בזואל תלך אלרגל בל בקית מקבלת לכונהא קד פסד שכלהא. תם קאל ר' יוסי אן הדה אלכלים אדא לם תחמל ארבעים סאה אלא באן יגיר וצעהא באן תרפד או תמיל עלי אחד גואנבהא פאנהא תנתנם מנד לא תקבל ארבעים סאה והי עלי וצעהא אלאול. ואלחכמים יקולון הואיל ומקבלין מכל מקום טהורים כמא

אמר שאם ניטלה רגל מרגליהם לא ישמאו ואף על פי שזאת השידה או התיבה לא ניקבו בנטילת זאת הרגל אבל נשארו מקבלים לפי שכבר נפסדה תמונתן. עוד אמר רבי יוסי שאלו הכלים אם לא יחזיקו ארבעים סאה אלא בהשתנות מצבם שיסמכו או ינטו על אחד מצדיהן ישמאו מפני שאינם מקבלים ארבעים סאה כאשר היו על מצבן הראשון. וחכמים אומרים הואיל ומקבלים מכל מקום טהורים כמו שקדם. ונקליטי המטה הן שני

נציבים

תקדם

ב) פ"ג מ"ג.

תקדם. ונקליטי המטה קאימין אתנין עלי ראס אלסריר ירמי עליהא אלרדא ענד אלנום פיציר עלי אלסריר שבה קבה כילא ידכל אלדבאב ללנאים הנאך. וחמור יסמון כל שי יסתנד עליה והו הנא קטעה עוד תדכל תחת אלסריר ליתבת וירתפד עליהא אלסריר. וחפוי יריד בה אלתנשיאת אלתי יזין בהא אלסריר כאלתרציע באלעאג ואלדהב וגירהמא. ומלבן הי כשבה מרבעה מסתטילה עלי טול אלסריר מנקושה תרכב עלי וגה אלסריר ממא ילי אלנאטר ופיהא אתקאב ותדכל פי תלך אלאתקאב לואלב תתבתהא פי אלסריר ותרגע תלך אלכשבה מן גמלה אלסריר והי וגה אלסריר. ומלבני בני לוי כשבה מרבעה מסתטילה מרכבה עלי קאימין עלי הדה אלצורה יעלק מנהא אללום אנואע אלאלאת אלתי יקולון עליהא אלשיר כל יום. ואין הלכה כר׳ יוסי.

נציבים על ראש המטה שישליכו עליהן בעת השינה סדין שיהיה על המטה כמו קובה כדי שלא יכנסו הזבובים אל הישן שם. וחמור יקרא כל דבר שיסמכו עליו והוא כאן התיכת עץ שמכניסים תחת המטה כדי שתתקיים ותשען עליה המטה. וחפוי ירצה בו החפויים אשר יקשטו בהן המטה כמלואת שן וזהב וזולתם. ומלבן הוא קורה מרובעת ארוכה על אורך המטה מצוירת וקבועה על פני המטה מצד הרואה ובה נקבים ויכנסו באלו הנקבים יתידות המקיימות אותה במטה לעשות זאת הקורה מכלל המטה והיא פני המטה. ומלבני בני לוי קורה מרובעת ארוכה מונחת על שני נציבים על זאת הצורה 16 שיתלו בה הלוים מיני כלי השיר אשר יאמרו עליהן השיר בכל יום. ואין הלכה כרבי יוסי.

ד מלבן שנתנו על לשונות רבי מאיר ור׳ יהודה מטמאין ר׳ יוסי ורבי שמעון מטהרין אמר רבי יוסי מה שנא זה ממלבני בני לוי שמלבני בני לוי טהורין:

סנבין פי אלהלכה אלתי בעד הדה אי אנזא אלסריר הי אלתי תתסמי לשונות ובאלנמלה הי ארבעה אטראף פי ארבע זואיא אלסריר מרתפעה עלי תרביע אלסריר נחו שבר או אכתר. פקאל אן רכב הדא אלמלבן עלי אלשתי לשונות אלמקאבלה לוגה אלסריר ובקי מרתפע עלי אלסריר פאנה לא ינתגם באנתגאם אלסריר לאנה לא פרק בין הדא אלמלבן ומלבני בני לוי אלתי תקדמת צורתהא וקלנא אנהא טאהרה. והלכה כרבי יוסי ור׳ שמעון.

נבאר בהלכה שאחר זאת איזה הלקי המטה הם הנקראים לשונות ובכלל הן ארבע קצוות בארבע זויות המטה העולות על רבוע המטה כמו זרת או יותר. ואמר שאם הרכיב זה המלבן על השתי לשונות שהם כנגד פני המטה ונשאר עולה למעלה מן המטה לא יטמא בהשמאות המטה לפי שאין חלוק בין זה המלבן ומלבני בני לוי אשר קדמה צורתם ואמרנו שהן טהורים. והלכה כרבי יוסי ורבי שמעון.

ה מטה שהיתה טמאה מדרס נטלה קצרה ושתי כרעים טמאה ארוכה ושתי כרעי׳ טהורה ור׳ נחמיה מטמא. גרר שתי לשונות לוכסן גרר שתי כרעים טפח על טפח לוכסן או שמעטן פחות מטפח טהורה:

קד בינת לך פי צדר כלאמנא אן זב וזבה נדה ויולדת ומצורע מטמאין משכב. פאדא מא סמעת פי אלמשנה או פי שרחנא משכב הוב פאעלם אן אלגרץ בה כל מן יעשה משכב ואנמא אכדנא אלוב מתאל. ובעד הדא

כבר בארתי לך בפתיחת מאמרנו שזב וזבה ונדה ויולדת ומצורע מטמאין משכב. ובאשר תשמע במשנה או בפירושנו משכב הזב תדע שהכונה בו כל מי שיעשה משכב ולא לקחנו הזב אלא דרך משל. ואחר זה

אומר

הדא פאקול אן אלזב ינגס אלמשכב עלי
כמסה אונה אדא גלס עליה או אדא אסתד
עליה או אדא וקף עליה או אדא אתכי עליה
או תעלק מנה חתי יכון דלך אלתוב חאמל
לתקל אלזב באי וגה כאן ולו כאן בין אלזב
ובין הדא אלכלי פי כל נוע מן הדה אלכמסה
הנאב עלי מא באן פי אול הדה אלמסכתא
אנה מטמא תחת אבן משמא. פאדא אנגס
אלזב אלכלי באחד הדה אלונוה אלכמסה
תסמי דלך אלכלי משכב או מושב או חכם
אלמשכב ואלמושב ואחד כמא בינא אן לא
פרק בין גלוסה עלי אלשי או אמתדאדה עליה
וכדא קאלוא אפילו ישב על המשכב ושכב
על המושב ויכון אב מן אבות הטמאות עלי
מא תקדם פי אלצדר. ולפטה מדרס תעם הדה
אלכמסה אונה חתי אדא קאלוא דרס עליו
הזב יכון מענאה אנה גלס עליה או רקד או
אתכי או וקף או תעלק בה. פאדא מא סמעת
טמא מדרס או טומאת מדרס פאעלם אן יריד
בה רגוע דלך אלשי משכב הזב ואצחאבה
באי וגה כאן מן הדה אלונוה וסנבין דלך פי
אגר אלפרק אלתאני מן זבים. וקד בינא פי
אלצדר אן אלמשכב יטמא אדם ובגדים אד
והו אב פאלכלי אלדי יגע במדרס הזב יתסמי
מגע מדרס יעני אנה נגע באלשי אלדי דרס
עליו הזב והו ראשון בלא שך כמא בינא אן
אלדי יגע באב יתסמי ראשון פאהפט הדא
אלמעני פי כל מא נסתקבל מן אלשרח ולא
נחתאג נעידה. ואעלם אן אלסריר אלמפצל והו
אלדי נסמיה נחן אלספרי והו אלדי יתכלם
עליה הנא צורתה עלי מא אצף לך. ודלך אן
טולה אכתר מן ערצה פאלשבתין אלעריצתין
אללתין אהדאהמא ממא ילי ראס אלנאים
פי אלסריר ואלאכרי ממא ילי אלרגלין תתסמי
כל ואחדה מנהמא קצרה ואלשבתין אלטוילתין
אלתין ען אלגנבין יקאל להמא ארוכות המטה
וכל ואחדה מנהמא תתסמי ארוכה. ותובד
ארבע קואים מרבעה פי טול כל ואחדה
מנהמא תלתה אשבאר או נחו דלך ויפרץ
פי כל ואחדה פרצין חתי תתרכב טרף
אלשבה אלקצרה וטרף אלשבה אלארוכה

והדה

אומר שהזב יטמא המשכב על חמשה דרכים
אם ישב עליו או שכב עליו או עמד עליו
או נשען עליו או נתלה בו עד שיהיה
זה הבגד נושא כבדות הזב באיזה דרך
שיהיה ואף על פי שהיה בין הזב ובין זה
הכלי בכל מין מאלו החמשה דבר מבדיל
כמו שהתבאר בראשון מזאת המסכתא שהוא
מטמא תחת אבן משמא. ואם טימא הזב הכלי
באחד מאלו החמשה פנים יקרא זה הכלי
משכב או מושב שדין המשכב והמושב אחד
כמו שבארנו שאין הפרש בין שישב על
הדבר או ששכב עליו ובן אמרו אפילו
ישב על המשכב ושכב על המושב ויהיה אב
מאבות הטומאה לפי מה שקדם בפתיחה. ומלת
מדרס כוללת אלו החמשה דרכים עד שאם
אמרו דרס עליו הזב ענינו שהוא ישב או ישן
או נשען או עמד עליו או נתלה בו. הנה אם
תשמע טמא מדרס או טומאת מדרס תדע
שירצה בו שיהיה זה הדבר משכב הזב וחבריו
באיזה פנים שיהיה מאלו הפנים ואני עתיד
לבאר זה בסוף פרק שני מזבים. וכבר
בארנו בפתיחה שהמשכב יטמא אדם ובגדים
לפי שהוא אב והכלי אשר ינע במדרס הזב
יקרא מגע מדרס רצה לומר שהוא נגע בדבר
אשר דרס עליו הזב והוא ראשון בלא ספק
כמו שבארנו שמה שינע באב הוא ראשון
ושמור זה הענין בכל מה שיבא בפירושנו
ולא נצטרך לחזור עליו. ודע שהמטה
של פרקים והיא אשר נקראה אנחנו
אלספרי והיא אשר ידבר עליה כאן צורתה
על מה שאספר לך. וזה שארכה גדול מרחבה
ושתי הקורות אשר ברחבה ואשר אחת מהן
מצד ראש האדם הישן במטה והאחרת
מצד רגליו תקרא כל אחת מהן קצרה והשתי
הקורות אשר לארכה משני צדדיה יקראו
ארוכות המטה וכל אחת מהן תקרא ארוכה.
עוד יקחו ארבעה נציבים מרובעים אשר אורך
כל אחד מהן שלשה זרתות או כמו זה
ויעשו בכל אחד מהן שני חריצין כדי
שיתחברו קצה הקורה הקצרה וקצה הקורה
הארוכה ואלו הארבעה נציבים הם אשר יחברו

המטה

M.T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

☞ Für den Buchbinder: ☜

Titel u. Schluss des I. Bandes folgen im nächsten Lieferungen.

Für den Buchbinder!

Titel u. Schluss des 1. Bandes folgen im nächsten Jahrgange.

COMMENTAIRE DE MAIMONIDE

SUR

LA MISCHNAH SEDER TOHOROT

PUBLIÉ POUR LA PREMIÈRE FOIS

EN ARABE ET ACCOMPAGNÉ D'UNE TRADUCTION HÉBRAIQUE

PAR

J. DERENBOURG

MEMBRE DE L'INSTITUT.

BERLIN.

IMPRIMERIE H. ITZKOWSKI, GR. HAMBURGERSTR. 18-19.

1886.

אלגז אלאול מן

סדר טהרות

מע שרח

הרב רבינו משה בן ר' מימון זצ"ל

ישתמל עלי צדר אלסדר ושרח מסכת כלים.

סדר טהרות

עם פירוש

הרב ר' משה בן מימון זצ"ל

בלשון ערבי על פי כ"י פאריס ואקספורד

ונעתק מערבי לעברי

על ידי

נפתלי יוסף בן לאאמ"ו צבי הירש דירנבורג.

חלק ראשון

כולל הפתיחה והפירוש על מסכת כלים.

ברלין, תרמ"ז.

בדפוס של צבי הירש איטצקאווסקי בברלין.

KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA
B. 300₂

1119064/2

ספרים

היוצאים לאור בפעם ראשונה

על ידי

חברת מקיצי נרדמים

(הוקמה מחדש בשנת תרמ"ה)

תחת השגחת ראשי החברה:

אברהם ברלינער בבערלין,
דוד גינסבורג בפעטערסבורג
יוסף דערענבורג בפאריז,
שלמה חיים האלבערשטאם בבילין,
אברהם אליהו הרכבי בפעטערסבורג
מרדכי יאסטראוו בפילאדעלפיא,
משה עהרענרייך בראמא,
דוד קויפמאנן בבודאפעסט,

שנה שלישית תרמ"ז.

Seder Tohoroth.

BERLIN 1887.

Herausgegeben im Selbstverlage des Vereins M'KIZE NIRDAMIM.
(Dr. A. Berliner).

In Commission bei:

J. Kauffmann
in Frankfurt a/M.

Wittwe u. Gebrüder Romm
in Wilna.

KÖNYV-TÁRA

אלגז אלאול מן

סדר טהרות

מע שרח

הרב רבינו משה בן ר' מימון זצ"ל

ישתמל עלי צדר אלסדר ושרח מסכת כלים.

סדר טהרות

עם פירוש

הרב ר' משה בן מימון זצ"ל

בלשון ערבי על פי כ"י פארים ואקספורד

ונעתק מערבי לעברי

על ידי

נפתלי יוסף בן לאאמ"ז צבי הירש דירינבורג.

חלק ראשון

כולל הפתיחה והפירוש על מסכת כלים.

ברלין, תרמ"ז.

בדפוס של צבי הירש איטצקאווסקי בברלין.

COMMENTAIRE DE MAIMONIDE

SUR

LA MISCHNAH SEDER TOHOROT

PUBLIÉ POUR LA PREMIÈRE FOIS

EN ARABE ET ACCOMPAGNÉ D'UNE TRADUCTION HÉBRAIQUE

PAR

J. DERENBOURG

MEMBRE DE L'INSTITUT.

PREMIÈRE PARTIE.

BERLIN.

IMPRIMERIE H. ITZKOWSKI, GR. HAMBURGERSTR. 18-19.

1887.

COMMENTAIRE DE MAIMONIDE

SUR

LA MISCHNAH SEDER TOHOROT

PUBLIÉ POUR LA PREMIÈRE FOIS

EN ARABE ET ACCOMPAGNÉ D'UNE TRADUCTION HÉBRAÏQUE

PAR

J. DERENBOURG

MEMBRE DE L'INSTITUT.

PREMIÈRE PARTIE.

BERLIN.

IMPRIMERIE H. ITZKOWSKI, UNTER-WASSERMANN, 13-15.

1887.

לזכרון

נשמת אדוני אבי מ״ו

מהור״ר **צבי הירש** בן הרב מהור״ר **יאקב דירינבורג** זצ״ל

(שנפטר ביום ש״ק עשרים לחדש אייר תקצ״ו לפ״ק).

והדה אלארבעה קואים הי אלתי תולף אלסריר חתי תקום לה צורה אלתרביע ויציר קאים ואחר תאבת פי כל זאויה מן זואיא אלסריר אלארבע ויבקי מן אטראף הדה אלקואים מרתפע פוק תרביע אלסריר נחו אלשבר או אבתר והדה אלקואים הי אלתי תתסמי לשונות. תם תוכד בשבה מרבעה מנקושה עלי טול אלארוכות ותרכב בין שתי לשונות לא עליהמא חתי תכון לאצקה באלארוכה אלואחדה ויציר דלך וגה אלסריר והדה אלבשבה תתסמי מלבן. תם תעמל ארבע ארגל מן עוד ותסמר פי ארבע זואיא אלסריר מן תחת אלארבע לשונות חתי ירתפע אלסריר ען אלארץ וכל רגל מנהא יתסמי כרע. פאחפט הדה אלצורה והדה אלאסמיאת ולא נחתאג נעידהא מתי מא דכר אלמטה או גז מן אנואהא. ואלבסון הו אלקטר וקד צורנאה מראת. פיקול אן אדא כאנת אלמטה טמאה במדרס הזב תם זאל מנהא אלעריצה אלקצירה ואלרגלין אלתי תחתהא פאן בקית אלסריר טמא מדרס כמא כאן אולא אד שכל אלסריר באק עלי מא כאן פאן זאלת אחדי אלטוילתין ואלרגלין אלאתנתין אללתין תחתהא פאלבאקי מן אלסריר קד טהר לאן פסד שכלה וצורתה עלי אלאצל אלדי ענדנא פי גמיע אלכלים נשברו טהרו. וללסריר איצא ארבע קואים כמא בינא והי אללשונות פאדא קטע שתי לשונות מן תלך אללשונות והמא אללתין עלי אחד אלקטרין חתי יפתרק אלסריר וירגע ארוכה וקצרה מן גהה וארוכה וקצרה מן גהה הכדא או קטע איצא רגלין מתקאבלין עלי אלקטר חתי רדהמא אקל מן טפח או קטע אלארגל אלארבע חתי צאר ארתפאע כל ואחד מנהא פחות מטפח וצאר אלסריר עלי סטה אלארץ אד ואנקטעת ארגלה פאן אלסריר קד תטהר מטומאתו באחדי הדה אלפסאדאת אד וקד פסד שכלה והדה אלאשיא הי שבירתו. ואין הלכה כר׳ נחמיה.

המטה עד שתהיה לה צורת רבוע והנה נציב אחד קים בכל זוית וזוית מאלה ארבע זויות המטה וישאר מקצוות אלו הנציבים למעלה מן המטה גובה כמו זרת או יותר ואלו הנציבים הן אשר יקראו לשונות. אחר זה יקחו קורה מרובעת מצוירת על אורך הארוכות וקובעין אותה בין שתי לשונות לא עליהן עד שתהיה דבוקה בארוכה האחת ויהיה זה פני המטה וזאת הקורה נקראת מלבן. אחר זה יעשו ארבע רגלים מעץ ויחזיקו אותן במסמרים על ארבע זויות המטה מתחת לארבע לשונות עד שתגבה המטה מן הארץ וכל רגל מהן תקרא ברע. ושמור זאת הצורה ואלו השמות ולא נצטרך לחזור עליהם כאשר נזכיר המטה או חלק מחלקיה. ואלבסון הוא הקוטר וכבר בארנו צורתו כמה פעמים. ואמר שאם היתה המטה טמאה במדרס הזב ואחר כן ניטל ממנה הקצרה אשר ברוחב המטה והשתי רגלים אשר תחתיהן הנה הנשאר מן המטה טמא מדרס כמו שהיתה בתחלה מפני שתמונת המטה נשארה כמו שהיתה. ואם ניטלה אחת מהארוכות והשתי הרגלים אשר תחתיה הנשאר מהמטה כבר טהר לפי שנפסדה תמונתה וצורתה על השרש אשר אצלנו בכל הכלים נשברו טהרו. ויש עוד למטה ארבעה נציבים כמו שבארנו והן הלשונות ואם נחתכו שתי לשונות מאלו הלשונות והן על אחד משני אלכסונות עד שתתפרק המטה ותהיה ארוכה וקצרה מצד אחד וארוכה וקצרה מצד אחר כמו זה 17 או אם נחתכו שתי הרגלים המקבילות זו את זו על האלכסון עד שנעשו שתיהן פחות מטפח או שנחתכו הארבע הרגלים עד שנהיה גובה כל אחת מהם פחות מטפח והיתה המטה על שטח הארץ מפני שרגליה חתוכות הנה המטה כבר נטהרה מטומאתה באחד מאלו ההפסדים לפי שכבר נפסדה צורתה ואלו הדברים הן שבירתה. ואין הלכה כר׳ נחמיה.

ו מטה שהיתה טמאה מדרס נשברה ארוכה ותקנה טמאה מדרס נשברה

שניה ותקנה טהורה מן המדרס אבל טמאה מגע מדרס. לא הספיק לתקן את הראשונה עד שנשברה שניה טהורה:

קולה אבל טמאה מגע מדרס יעני אנהא רגעת במנולה מטה שנגעה במדרס אלתי הי ראשון לטומאה פהי רגעת ראשון בעד אן כאנת אב לסבב תגירהא אמא אן אנכסרת אלערצתין [או] אלטוילתין מעא פקד תטהרת טהרא כאמלא.

אמרו טמאה מגע מדרס רצה לומר שתשוב במדרגת מטה שנגעה במדרס שהיא ראשון לטומאה ותשוב ראשון אחרי שהיתה אב מפני השתנותה אבל אם נשברו השתי קצרות או[ת] השתי ארוכות יחד כבר נטהרו טהרה שלמה.

ז כרע שהיתה טמאה מדרס וחברה למטה כלה טמאה מדרס פרשה היא טמאה מדרס והמטה מגע מדרס. היתה טמאה טומאת שבעה וחברה למטה כלה טמאה טומאת שבעה פרשה היא טמאה טומאת שבעה והמטה טמאה טומאת ערב. היתה טמאה טומאת ערב וחברה למטה כלה טמאה טומאת ערב פרשה היא טמאה טומאת ערב והמטה טהורה. וכן השן של מערר:

הדה אלכרע אלתי דכר אנהא טמאה מדרס הו אן תנתגס במנרדהא באן ידרוס אלוב עליהא אמא אדא כאנת מטה טמאה מדרס ואנכסר רגל מן ארנלהא פהו טאהר. וקד בינא פי צדר כלאמנא אן כלי שטף אדא אנתגסת מן אלמת טומאת שבעה פאנהא תציר אב הטומאה ותטמא אדם וכלים טומאת ערב. פלדלך אדא אזאל הדה אלכרע בעד תרכיבהא תבקי טמאה טומאת שבעה כמא כאנת ואלמטה טמאה טומאת ערב לכונהא נגעה בכרע שהיא אב. פאן כאנת אלכרע טמאה טומאת ערב והו אן תכון ולד טומאה אעני אן תכון אנתגסת בטמא מת פעגד אתצאלהא באלמטה יכון אלכל שיא ואחדא פאדא אזאלהא בקית אלמטה טהורה לכון אלכרע ולד טומאה והו לא יטמא כלים כמא אצלנא פי צדר כלאמנא. קאל וכן השן שלמעדר יעני אדא כאן אלסן טמא ורכבה פי אלמחראת פחכמה מתל אלכרע סוי ודלך אן אי טומאה כאן פיהא אלשן עגד תרכיבה ואתצאלה באלמעדר יכון אלמעדר טמא מתלה פאדא אנפצל אלשן מנה יבקי אלשן פי אלטומאה אלתי כאן פיהא בין קלה בין חמורה ויחכם עלי אלמעדר חכם כלי שנגע בדלך אלשן והדא כלה בין ממא אצלנא.

זאת הכרע אשר זכר שהיא טמאה מדרס הוא שנטמאת כשהיא מופרשת כאשר דרס הזב עליה אבל אם היתה המטה טמאה מדרס ונשברה רגל מרגליה היא טהורה. וכבר בארנו בפתיחת דברנו שכלי שטף אם נטמאו במת טומאת שבעה הם יהיו אב הטומאה ויטמאו אדם וכלים טומאת ערב. ולזה אם נטל זאת הכרע אחר שחיברה תשאר טמאה טומאת שבעה כמו שהיתה והמטה טמאה טומאת ערב מפני שנגע בכרע שהיא אב. ואם היתה הכרע טמאה טומאת ערב וזה שתהיה ולד הטומאה רצה לומר שהיא נטמאת בטמא מת הנה כשהיא מחוברת במטה יהיה הכל כדבר אחד ואם נטלה תשאר המטה טהורה מפני שהכרע ולד הטומאה והוא לא יטמא כלים כמו שהשרשנו בפתיחת דברנו. אמר וכן השן של מעדר רצה לומר אם השן טמא וחיברה למעדר דינו שוה לדין הכרע וזה שבאיזו טומאה שהיה השן בעת הרכבתו והתחברו במעדר המעדר טמא כמו השן ואם פרש השן ממנו נשאר השן בטומאה אשר היה בה בין קלה ובין חמורה וניתון על המעדר דין כלי שנגע בזה השן וזה כולו מבואר ממה שהשרשנו.

ז) זאת המלה חסרה בכ"י אוקספורד.

ח תפלה ארבעה כלים התיר קציצה הראשונה ותקנה טמאה טמא מת וכן השניה וכן השלישית התיר את הרביעית טהורה מטמא מת אבל טמאה מגע טמא מת. חזר לראשונה והתירה ותקנה טמאה במגע וכן השניה התיר את השלישית טהורה שהרביעית במגע ואין כגע עושה מגע:

תפלין של ראש פיהא ארבע ביות ידלל פי כל בית מנהא פרשה מן אלארבע פרשיות וכל בית מנהא כלי קיבול בפני עצמו ואסם כל בית מן אלארבעה ביות קציצה. פיקול אן תפלין של ראש אדא אנתגסת במת וצאר דלך אלגלד אב המטמאה בלא שך תם בעד דלך התיר קציצה הראשונה ותקנה פאנהא באקיה אב טומאה כמא כאנת וכדלך אדא התיר שניה בעד דלך ותקנה והתיר שלישית בעד דלך ותיקנה התי צארת אלתלתה ביות קד אנקטעת ובקי אלבית אלראבע פאנהא באקיה אב כמא כאנת. ואן קטע אלראבעה איצא ואצלחהא וצארת אלארבעה ביות כלהא קד אזילת וארדת פלים תבקי אב בל תרגע מתל כלי שנגע באב והו קולה אבל טמאה מגע טמא מת לאן כל קציצה מנהא אנתגסת ענד תרכיבהא באלבאקיה אלתי כאנת אב חתי אלי אלראבעה פאנה ענד מא רכבהא צארת מתל אלתלאתה וצאר אלכל ולד טומאה אעני ראשון. פאן רגע בעד דלך בעד רגועהא מגע טמא מת אעני ולד טומאה וקטע אלבית אלאול מרה תאניה תם רכבה פאנהא באקיה מגע טמא מת כמא כאנת. וכדלך אדא התיר שניה אמא אדא התיר שלישית ורדהא פלים תנתגס מן אגל אלרביעית לאן אלרביעית קד צארת ולד טומאה וולד טומאה לא יטמא כלים כמא אצלנא והו מעני קולה ואין מגע עושה מגע פקד תטהרת כלהא לאן לם יבק שיא ינגס גירה ואד ותבדלת אלתלתה ביות פכאנהא כלי אחר נגע בהדה אלרביעית אלתי לא תנגסה.

תפלין של ראש יש בה ארבעה בתים יכניסו בכל בית מהן פרשה מן הארבע פרשיות וכל בית מהן כלי קיבול בפני עצמו ושם כל בית מהארבעה בתים קציצה. ואמר שתפילין של ראש כאשר נטמאו במת ונהיה זה העור אב המטמאה בלא ספק עוד אחר זה התיר קציצה הראשונה ותקנה ישארו אב המטמאה כמו שהיו וכמו זה אם התיר קציצה שניה אחר זה ותקנה והתיר קציצה שלישית אחר זה ותקנה עד שהיו כבר השלשה בתים נחתכים ונתפרים ונשאר הבית הרביעי הנה ישארו כמו שהיו. ואם חתך הקציצה הרביעית גם כן ותקנה וכל הארבעה בתים כבר נטלו והוחזרו לא ישארו אב אבל ישובו כמו כלי שננע באב והוא אמרו אבל טמאה מגע טמא מת לפי שכל קציצה מהן נטמאה בעת חיבורה בקציצות הנשארות שהיו אב עד הרביעית מפני שבעת חיבורה נהייתה כמו השלש ונהיה הכל ולד הטומאה רצה לומר ראשון. ואם חזר אחר זה אחר שנהיו מגע טמא מת רצה לומר ולד הטומאה וחתך הבית הראשון פעם שנית וההזירו הבתים ישארו מגע טמא מת כמו שהיו. וכמו זה אם התיר השניה אבל אם התיר השלישית והחזירה לא תטמא משום הרביעית מפני שהרביעית כבר נהיתה ולד הטומאה וולד הטומאה לא יטמא כלים כמו שהשרשנו וזהו ענין אמרו ואין מגע עושה מגע הנה כבר נטהרו כולם לפי שלא נשאר דבר אשר יטמא זולתו והואיל ונשתנו השלשה בתים הם כמו כלי אחר אשר נגע בזאת הרביעית אשר לא תטמא אותו.

ט מטה שנגנב חציה או אבר חציה או חלקוה אחין או שותפין טהורה תחזורה מקבלת טומאה מכאן ולהבא. המטה מיטמאת חבילה ומיטהרת חבילה דברי רבי אליעזר וחכמים אומרים מיטמאת אברים ומיטהרת אברים:

קולה מקבלת טומאה מכאן ולהבא עלי אלאצל אלדי דכרנא פי אלבאם עשר מן

אמרו מקבלת טומאה מכאן ולהבא על השורש אשר זכרנו בהמשה עשר[ב]) מזאת המסכתא

ב) מ"א.

הדה אלמסכתא והו קולה נשברו טהרו חזר ועשה מהן כלים מקבלין טומאה מיכאן ולהבא. וקולה מיטמאת הבילה אנהא לא תנתגס אלא גמלתהא מתצלה וכדלך לא תתטהר אלא והי מתצלה וכדלך מטבילין אותה. וקול אלחכמים מיטמאת אברים בין אלתלמוד אן מענאה אן תכון ארוכה ושתי כרעים או קצרה ושתי כרעים פאנהא תנתגס חיניד ואן כאן הי גו משה לאן תצלה אן תגעל בגנב מוצע מרתפע ותמד אלכשב עליהא וינאם עליהא. וכדלך יקולון אנהא אדא כאנת באמלה ואנתגסת וטהרהא קטעה קטעה פאנהא טהרת והלכה כחכמים.

והוא אמרו נשברו טהרו חזר ועשה מהן כלים מקבלין טומאה מכאן ולהבא. ואמרו מיטמאת הבילה שהיא לא תטמא אלא בכללה מחוברת וכמו זה לא תטהר אלא כשהיא מחוברת וכן מטבילין אותה. ומאמר החכמים מיטמאת איברים ביאר התלמוד[ב] שענינו אם היו ארוכה ושתי כרעים או קצרה ושתי כרעים יטמאו אז אף על פי שהן חלק מן המטה לפי שהן ראוין שישימו אותן בצד מקום גבוה ויניחו עליהן הקורות ויישנו עליהן. וכמו זה אומרים שאם היתה המטה שלמה ונטמאה וטהרה איברים איברים טהרה והלכה כחכמים.

פרק תשעה עשר.

א המפרק את המטה להטבילה והנוגע בחבלים טהור החבל מאימתי הוא חבור למטה משיסרג בה שלשה בחים הנוגע מן הקשר ולפנים טמא מן הקשר ולחוץ טהור. נומי הקשר הנוגע בצרכו טמא וכמה הוא צרכו רבי יהודה אומר שלש אצבעות:

קד קדמנא צורה אלמטה וקלנא אן תנסג אלחבאל בין אלארבע כשבאת לינאם עליהא. פקאל אן אדא נקץ אלסריר ליטהר תם אנצם אחד בתלך אלחבאל אלמנסוגה בעד נקצהא פאנה לא ינתגס. ובין הו אן אלבלאם הנא פי טומאת מת או משכב הזב. תם רגע אלי פצל אכר וקאל החבל מאמתי הוא חיבור יעני מן מתי נחסבה מתצל באלסריר וינתגס באנתאמה ומן ינצם בדלך אלחבל כאנה נגע במטה. פקאל מנד ינסג מנה תלתה ביות פמא זאד פאדא אנתגס אלסריר כל מן אנצם במא נסג מן אלחבל מן אלעקדה אלאכירה אלי מא ילי אלנסיג פהו טמא ומן נגע בו מן אלעקדה אלי כארג פהו טאהר. ומן שאן כל מן יעקר עקדה אן יתרך מן אלחבל שי כארג ען אלעקדה כי לא תנחל אלעקדה ויתסמי דלך אלשרף נומי הקשר ונומין הי אלהדב. פמעני קולה צרכו הו אלמקדאר אלדי אן אנקטע אלחבל עלי אקצר מנה אנחלת אלעקדה והו פי חבל המטה אלדי כאן גלשה מעלום ענדהם שלש אצבעות

כבר הקדמנו צורת המטה ואמרנו שסורגים החבלים בין הארבע קורות ליישן עליהן. ואמר שהמפרק המטה לטהר אותה ואחר זה נגע אחד באלו החבלים הסרוגים אחר שנתפרקה לא יטמא. ומבואר הוא שהוא מדבר כאן בטומאת מת או במשכב הזב. אחר זה חזר אל הלכה אחרת ואמר החבל מאימתי הוא חיבור רצה לומר מאימתי נחשבהו מחובר במטה ויטמא בטומאתה שאם נגע בזה החבל יהיה כאילו נגע במטה. ואמר משיסרג מהחבל שלשה בתים או יותר ואם נטמאה המטה כל מי שיגע במה שנסרג מן החבל מן הקשר האחרון אל מה שהוא מצד הסריגה טמא ומי שיגע בו מהקשר ולחוץ הוא טהור. ומדרך כל קושר קשר שישאיר מהחבל מעט חוץ מן הקשר כדי שלא יותר הקשר ויקרא זה הקצה נומי הקשר ונומין הן המלל. הנה ענין אמרו צרכו הוא השיעור אשר אם החך החבל והשאיר פחות ממנו יותר הקשר והוא בהבל המטה אשר עביו היה ידוע אצלם שלש

לאן

אצבעות

ב) סוכה מ"ז א'.

לאן כיף מא כאן אלחבל אגלט אחתאג אלי בקיה טוילה בעד אלקשר וכלאם ר' יהודה צחית.

אצבעות לפי שכל מה שהחבל יותר עבה יצטרך שישאר ממנו יותר אחר הקשר ומאמר ר' יהודה אמת.

ב החבל היוצא מן המטה עד חמשה טפחים טהור מחמשה ועד עשרה טמא מעשרה ולחוץ טהור שבו קושרין את הפסחים ומשלשלין את המטות:

עד חמשה טפחים טהור לאנה לא יסתנפע בה ולא יסתעאן בה. פאן כאן אכתר מן כמס קבצאת אלי עשר קבצאת ונתנם לאנה יסתעאן בה פי תעליק אלסריר פיכון חיניד מן צרכי המטה והו קולה ומשלשלין את המטות. אמא קולה קושרין את הפסחים יריד בה והי אחיא כמא מן שאן אלצעפא אלחאל אן ירבטוא אלכבאש פי ביותהם וכל מא זאד עלי אלעשר קבצאת לא ינתנם לאנה לים הו מן צרכי המטה. ופי ספרא קאלוא הנוגע במשכבו לא בחבל היוצא מן המטה פחות מחמשה או יתר על עשרה במשכבו לא בנומין היוצאין חוץ לקשר שלש אצבעות.

עד חמשה טפחים טהור לפי שהוא לא לעזר ולא להועיל בו. ואם היה יותר מחמשה טפחים עד עשרה טפחים יטמא לפי שהוא יעזור בו לתלות בו המטה ויהיה אז מצרכי המטה והוא אמרו ומשלשלין את המטות. אבל אמרו קושרים את הפסחים ירצה בו בעודם חיים כמו שהוא מדרך העניים לקשור הכשבים בביתם וכל מה שהוא מעשרה טפחים ולמעלה לא יטמא לפי שאינו מצרכי המטה. ובספרא ס) אמרו הנוגע במשכבו לא בחבל היוצא מן המטה פחות מחמשה או יתר על עשרה במשכבו ס) לא בנומין היוצאין חוץ לקשר שלש אצבעות.

ג מיזָרן היוצא מן המטה כל שהוא דברי ר' מאיר רבי יוסי אומר עשרה טפחים. שירי מיזרן שבעה טפחים כדי לעשותו חֻבָּק לחמור:

מיזרן הו זנאר מנסוג קד יכון מן כתאן או צוף או שער או גיר דלך באלנמלה אנה אריג וכדא יבין מן תוספת כלים והדא אלזנאר כאנוא ישדון בה אלמטה עלי תרביעהא כי תנתמע אגואהא ויבקי מנה טרף מעלק מן אלסריר מתל חבל היוצא מן המטה. פיקול ר' מאיר אן אדא אנתנסת אלמטה באי טומאה כאנת אנתנם טרף אלמיזרן אלכארג ען אלמטה ולו כאן פי טולה מא כאן. ור' יוסי יקול אן עשרה טפחים פקט מנה ממא ילי אלמטה הו אלדי ינתנם באנתנאם אלמטה ויכון מתלהא. ומעני קולה שירי המיזרן הו אן יתקטע ויבלי פיקול אי מקדאר יבקי מנה ויכון מחסוב כלי פינתנם פקאל שבעה טפחים ומא כאן אקל מן דלך פהו לא ינתנם. וחבק הו אלזנאר אלדי יחזם בה אלחמאר מן פוק אלברדעה כי תתבת עלי טהרה והו זנאר פי ערצה נחו קבצה וטולה אכתר מן הדא אלמקדאר ופי טרפיה

מיזרן הוא אזור ארוג הנעשה מפשתים או צמר או שער או זולתן בלבד שהוא אריג וכן יתבאר מתוספת כלים ג) ובזה האזור היו אוגדין את המטה על ריבועה כדי שיאספו חלקיה ויישאר ממנו קצה תלוי מן המטה כמו חבל היוצא מן המטה. ואמר ר' מאיר שאם נטמאה המטה באיזה טומאה שתהיה נטמאה קצה המיזרן היוצא מן המטה אפילו יהיה בארכו מה שיהיה. ור' יוסי אומר שעשרה טפחים ממנו לבד לצד המטה הם אשר יטמאו בהטמאות המטה ויהיו כמוה. וענין אמרו שירי המיזרן הוא שהוא חתוך ובלוי ואמר איזה שיעור שישאר ממנו ויהיה נחשב כלי יטמא ואמר שבעה טפחים ומה שהוא פחות מזה לא יטמא. וחבק הוא האזור אשר חובשים בו החמור למעלה מן המרדעת כדי שתעמוד על גבו וזה הוא אזור אשר ברחבו קרוב לטפח וארכו יותר מזה

סירין

השיעור

ס) מצורע פרק זבים פר' ב' הל' ד' ה' (ר' ע"ו ע"א) 3) ויקרא ט"ו ה'. ג) ב"מ פ"ט הל' ו'.

סידין ינמע בהמא אלרבאט והלכה כר' יוסי. השיעור ובשני קצוותיו שתי רצועות אשר יאגדו בהן הקשר והלכה כר' יוסי.

ד נישא הזב על המטה ועל המיזרן מטמא שנים ופוסל אחד דברי רבי מאיר רבי יוסי אומר נישא הזב על המטה ועל המיזרן עשרה טפחים מטמא שנים ופוסל אחד מעשרה ולחוץ מטמא אחד ופוסל אחר. נישא על המיזרן מעשרה ולפנים טמא מעשרה ולחוץ טהור:

קד תקדם פי אלצדר אן משכב הזב מן אבות הטמאות וכל אב טומאה פהו מטמא שנים ופוסל אחד ומעני דלך אן הדא אלאב אדא דנא בה שי אנתגם וצאר דלך אלשי ראשון לטומאה ואלדי יגע בראשון שני ואלדי יגע בשני שלישי ואלאצל ענדנא הראשון והשני טמאין ומטמאין והשלישי פסול ודלך כלה באכלי תרומה עלי מא אצלנא פי אלצדר פחית מא סמעת פי אלמשנה מטמא שנים ופוסל אחד פהדא הו מענאה וכלמא יקול ענה פי אלמשנה מטמא אחד ופוסל אחד פאעלם אן דלך אלשי ראשון פהו ינגם אלשני ויפסול אלשלישי וקד שרחנא הדה אלאצול פי צדר כלאמנא וסנזידה ביאן פי מסכת זבים. וארגע אלי שרח אלהלכה קולה הנא ועל המיזרן מענאה אנה נישא על המטה והמיזרן כרוך עליה פיקול אן טרף דלך אלמיזרן אלנאגי ען אלמטה הו איצא אב הטומאה מתל אלמטה לאנה גז מן אלמשכב ולו כאן פיה מא פיה והדא עלי אצל מדהב ר' מאיר אלמתקדם. ור' יוסי גרי איצא כלאמה עלי אצלה פקאל אן עשרה טפחים ממא ילי אלמטה הו אלדי יחסב במטה ויכון גז מן אלמשכב ויטמא שנים ויפסול אחד ומא זאד עלי אלעשרה פהו במנזלה כלים שננעו במשכב אלתי הי ראשון פלדלך יטמא אחד ויפסול אחד כמא קדמנא. הדא אדא נשא הזב על המטה שהמזרן כרוך עליה אלתי תציר תלך אלעשרה טפחים אלנאגיה ען אלמטה אב לכון דלך אלמקדאר מן צרכי המטה ויכון מא זאד עלי אלעשרה טפחים כאנה קד ננע בתלך אלעשרה אלתי הי אב. אמא אם נישא הזב על המיזרן וחדה דון אן יכון מתצל באלסריר

כבר קדם בפתיחה שמשכב הזב מן אבות הטומאות וכל אב הטומאה מטמא שנים ופוסל אחד וענין זה שזה האב אם נגע בו דבר נטמא ונהיה זה הדבר ראשון לטומאה ואשר יגע בראשון שני ואשר יגע בשני שלישי והשרש אצלנו הראשון והשני טמאים ומטמאים והשלישי פסול וזה כולו באוכלי תרומה על מה שהשרשנו בפתיחה ובכל מקום שתשמע במשנה מטמא שנים ופוסל אחד זהו ענינו וכל מה שיאמר עליו במשנה מטמא אחד ופוסל אחד דע שזה הדבר ראשון והוא ישמא השני ויפסול השלישי וכבר ביארנו אלו השרשים בפתיחת מאמרנו ונוסיף עוד לבאר זה במסכת זבים ב). ואשוב אל ביאור ההלכה. אמרו בכאן ועל המיזרן ענינו שהוא נישא על המטה והמיזרן כרוך עליה ואמר שקצה זה המיזרן היוצא מן המטה הוא גם כן אב הטומאה כמו המטה לפי שהוא חלק מן המשכב ואף על פי שיהיה בו מה שיהיה. וזהו על עיקר דעת ר' מאיר הקדום. ור' יוסי גם כן הלך בדבריו על שיטתו ואמר שעשרה טפחים מצד המטה הם אשר יחשבו כמטה ויהיו חלק מן המשכב ויטמא שנים ויפסול אחד ומעשרה ולמעלה הם במדרגת כלים שננעו במשכב שהם ראשון ולזה יטמא אחד ויפסול אחד כמו שהקדמנו. וזה אם נישא הזב על המטה שהמיזרן כרוך עליה אשר בזה יהיו אלו העשרה טפחים היוצאים מן המטה אב לפי שזה השיעור מצרכי המטה ויהיה מה שלמעלה מעשרה טפחים כאילו הוא כבר נגע באלו העשרה אשר הם אב. אבל אם נישא הזב על המיזרן לבדו מבלי שהוא

מחובר

ב) פ"ה מ"ב.

באלסריר פאן כל מא נלם עליה מנה פהו משכב וכדלך עשרה טפחים ממא ילי אלמוצע אלדי נלם עליה והו קולה מעשרה ולפנים ובארג ען תלך אלעשרה טהור לאן אלעשרה נפסהא מא הצל להא מן קוה אלנאסה מן חית תנגם כל מא אתצל בהא אד לים תם מטה פתכון הדה אלעשרה אב מן אגל כונהא מצרכי המטה ותנגם גירהא מן אלכלים והלכה כר' יוסי.

מחובר במטה כל המקום שישב עליו ממנו הוא משכב וכן עשרה טפחים ממא ילי אלמוצע אלדי נלם עליה והו קולה מעשרה ולפנים ובארג ען תלך אלעשרה טהור לאן אלעשרה נפסהא מא הצל להא מן קוה אלנאסה מן חית תנגם כל מא אתצל בהא אד לים תם מטה פתכון הדה אלעשרה אב מן אגל כונהא מצרכי המטה ותנגם גירהא מן אלכלים והלכה כר' יוסי.

ה מטה שחיתה טמאה מדרס וכרך לה מיזרן כולה טמאה מדרס פרשה היא טמאה מדרס והמיזרן מגע מדרס. היתה טמאה טומאת שבעה וכרך לה מיזרן כולה טמאה טומאת שבעה פירשה היא טמאה טומאת שבעה והמיזרן טמא טומאת ערב. היתה טמאה טומאת ערב וכרך לה מיזרן כולה טמאה טומאת ערב פרשה היא טמאה טומאת ערב והמיזרן טהור:

הדא אלכלאם כלה בין ונאדי עלי מתאל אלקול אלמתקדם שרחה פי אלהלכה אלסאבעה מן אלפרק אלדי קבל הדא פטאבק דלך אלשרח בהדא אלקול תגד אלמעני ואחד ניר אן הנא נכתה ננבהך עליהא ודלך אן הדה אלמטה הי אכר מא אנתנם טומאת שבעה מן המת ואלמיזרן מן אלבנדים פלמא כאנת אלמטה אב במת והי אכר אב לם תנעל אלבנדים והו אלמיזרן הנוגע בה אב איצא בל ראשון כמא קאל פירשה היא טמאה טומאת שבעה כמא כאנת והמיזרן טמא טומאת ערב יעני אנה ראשון לא אב. והדא אצל קד בינאה ואטלנא פי שרחה פי צדר כלאמנא פתדכרה ותנבה עליה.

זה המאמר כולו מבואר והולך על דמיון המאמר אשר קדם ביאורו בהלכה השביעית מן הפרק אשר קודם זה. ואם תחבר זה הפירוש עם המאמר הזה תמצא ענינם אחד אלא שיש כאן דבר דק העיון אשר נעיר עליו וזה שואת המטה היא סוף מה שיטמא טומאת שבעה מן המת והמיזרן מן הבגדים הנה אחר שהיתה המטה אב במת והיא סוף אב איננה עושה הנוגע בבגדים רצה לומר המיזרן אב גם כן אלא ראשון כמו שאמר פירשה היא טמאה טומאת שבעה כמו שהיתה והמיזרן טמא טומאת ערב רצה לומר שהוא ראשון לא אב. וזה השורש כבר ביארנו אותו והארכנו בפירושו בפתיחת דברינו ושים אותו בזכרונך והער עליו.

ו מטה שכרך לה מיזרן נגע בהן המת טמאין טומאת שבעה פרשו טמאין טומאת שבעה. נגע בהן השרץ טמאין טומאת ערב פרשו טמאין טומאת ערב. מטה שנטלו שתי ארובות שלה ועשה לה חרשות ולא שנה את הנקבים נשתברו חדשות טמאה וישנות טהורה שהכל הולך אחר הישנות:

אעלמנא פי הדה אלהלכה אן אלמטה ואלמיזרן אדא אתצלא פאנהמא במנזלה כלי אחד וינתנם אחדהמא באנתנאם אלאכר. ואדא אפתרקא בקי כל ואחד מנהמא מנגום כמא כאן פי חין אלאתצאל ולא יכון

אפתראקהמא

מפני

לימדנו בואת ההלכה שהמטה והמיזרן אם הם מחוברים הם במדרגת כלי אחד ויטמא אחד מהם בהטמאות האחר. ואם יתפרקו ישאר כל אחד משניהם כמו שהיו בעת חבורן ולא תהיה פרישתן כמו שבירת כלים

ס) ר"ל ער שנאמר שיטמאו וכו' עיין פירוש הרע"ב.

אפתראקהמא מתל שבירת כלים אד וכל ואחד מנהמא כלי בפני עצמו סוי פי טומאת מת החמורה או פי טומאת שרץ. וקולה מטה שנטלו שתי ארוכות שלה יעני בה אן בעד אנתגאם אלמטה נטלו שתי ארוכות שלה ועשה לה שתי ארוכות חדשות ולא שנה את הנקבים פלו שנה את הנקבים לטהרת עלי מא תקדם פי אלפרק אלדי קבל הדא אן אדא נשברו שתי ארוכות טהורה פלמא לם יגיר אתקאבהא ורד להא חדשות לם ננולהא במנזלה לו נשברו שתי ארוכות בל תבקי טמאה. פאדא נשתברו החדשות פהי איצא באקיה בטומאתה מן אגל אלישנות פאן נשתברו הישנות פהי טהורה לאן אצל נגאסתהא והי ישנה פלדלך אדא אנכסרת אלארוכות ישנות תטהר עלי אלאצל והו קולה שהכל הולך אחר הישנות.

מפני שכל אחד משניהם כלי בפני עצמו בין בטומאת מת החמורה בין בטומאת שרץ. ואמרו מטה שניטלו שתי ארוכות שלה רצה לומר שאחר שנטמאה המטה נטלו שתי ארוכות שלה ועשה לה שתי ארוכות חדשות ולא שינה את הנקבים הנה אילו שינה את הנקבים טהרה על מה שקדם בפרק שלפני זה שאם נשברו שתי ארוכות טהורה ובעבור שלא שינה את הנקבים והחזיר לה הדשות לא נשים אותה במדרגת אם נשברו שתי הארוכות אבל תשאר טמאה. ואם נשתברו החדשות תשאר גם כן בטומאתה מפני הישנות ואם נשתברו הישנות היא טהורה לפי שעיקר טומאתה כאשר היו ארוכות ישנות ולזה כאשר נשתברו הארוכות ישנות נטהרה על זה השרש והוא אמרו שהכל הולך אחר הישנות.

ז תיבה שפתחה מלמעלן טמאה טמא מת נפתחה מלמעלן טמאה טמא מת נפתחה מלמטן טהורה מגורות שבה טמאות ואינן חבור לה:

טמאה טמא מת אנהא תנתגם באלמת ולו אנכסר באבהא אלדי ינפתה מן סקפהא תתי תבקי דון סקף פאנהא תנתגם אמא אדא אנכסף קאעהא פהי לא תנתגם. ומגורות שבה אלמכאבי אלתי פיהא והי שבה אחקאק תכון פי מואצע מנהא.

טמאה טומאת מת שתטמא במת אף על פי שנשבר פתחה אשר יפתח מן גגה עד שתשאר בלא גג תיטמא אבל אם נפתחה קרקעיתה לא תיטמא. ומגורות שבה הם החדרים שבה והם דומות לקופסאות והם במקומות מן התיבה.

ח התורמל שנפחת הכים שבתוכו טמא ואינו חבור לו החמת שבצים שלה מקבלות עמה ונפחתו טהורות שאינן מקבלות כדרכן:

קד שרחנא אן תורמל מנלא מן גלד ופי דאנלה איצא כים מן גלד. והחמת אלקרבה ואדא סלך אלכבש או אלעגו תבקי מואצע אלביצתין מנה פי אלקרבה שבה זקיקין צגירין פאן אנשקת תלך אלגלדתין פאנהא טאהרה אד לא ימכנהא אן תקבל כמא שאנהא אן תקבל אעני מן גהה אפמאמהא אלתי תלי דאנל אלזק.

כבר פירשנו שתורמל הוא אמתחת מעור ובתוכו גם כן כים מעור. והחמת הוא הגוד וכאשר יפשיטו הכבש או העז ישארו מקומות השתי ביצים שלה בחמת כמו שני כיסים קטנים אם נקרעו אלו העורות הם טהורים לפי שאינם יכולים לקבל כמו שהיה דרכם לקבל כלומר מצד פיותיהם אשר הם מתוך החמת.

ט תיבה שפתחה מצדה טמאה מדרס וטמא מת אמר ר' יוסי אימתי בזמן שאינה גבוהה עשרה טפחים או שאין לה לזבו טפח נפתחה מלמעלן

נטמאה טמא מת נפחתה מלמטן רבי מאיר מטמא וחכמים מטהרין מפני שבטל העקר ובטלה הטפלה:

יקול ר' יוסי אן אדא כאן ארתפאעהא עשרה טפחים או כאן להא חאפה פלא תנתגם במדרם הזב אד לא תצלה חיניד ליגלם עליהא. וקד עלמת אן לא ינתגם במשכב הזב אלא הראוי למשכב. תם קאל אן אדא נפחתה מלמטן והו אן ינכסף קאעהא פאנהא תבקי תקבל טומאת מדרם אד ותצלה למושב הזב. פקאל אלחכמים אד ואלעיקר פיהא אנמא הו קאעהא ובה צארת כלי חתי תטמא במת ובזב פקד בטל העיקר וצארת לא תנתגם באלמת תבקי אללואחק אלתי הי גואנבהא ואעלאהא אלתי תעמל לציאנה מא פיהא ונקול אנהא תנתגם במדרם דלך לא יצה. והלכה כחכמים.

ר' יוסי אומר שאם היתה גבוהה עשרה טפחים או שיש לה ליזבו לא תיטמא במדרם הזב לפי שאז אינה ראויה לישב עליה. וכבר ידעת שלא יטמא במשכב הזב אלא הראוי למשכב. אחר זה אמר שאם נפחתה מלמטן והוא שנפחתה קרקעיתה תשאר מקבלת טומאת מדרם מפני שהיא ראויה למושב הזב. וחכמים אומרים הואיל והעיקר בה אינו אלא קרקעיתה ובה נעשית כלי עד שתיטמא במת ובזב הנה כבר בטל העיקר ולא תיטמא עוד במת ונשארה הטפלה b) אשר היא דפנות ועליון התיבה הנעשית לשמירת מה שבה ונאמר שאינו אמת שהיא תטמא במדרם. והלכה כחכמים.

י משפלת שנפחתה מלקבל רמונים רבי מאיר מטמא וחכמים מטהרים מפני שבטל העקר ובטלה הטפלה:

משפלת אלקפה אלתי ינקל פיהא אלזבל עלי אלדואב ושבלהא משהור ונחן נסמיהא זנביל. פאדא נפחתה מלקבל רמונים עלי מא תקדם פקד תטהרת אעני צארת ניר קאבלה ללנגאסה. ור' מאיר יקול ואן באנת לא תטמא במת הי תטמא במדרם אד ותצלה למשכב. ואלחכמים יקולון אן טומאת מדרם שבה אלפרע להדא אלכלי ואנמא צאר כלי בכונה יטמא במת ולחקתה טומאת מדרם אעני אנה איצא ינתגם במדרם פאדא בטל אלאצל וקלנא אנה לא ינתגם במת אד ולם יבק כלי פהו לא ינתגם איצא במדרם והדא נאר עלי אלאצל אלדי יבין פי סאדם נדה והו קולה כל הטמא מדרם טמא טמא מת ויש שהוא מטמא טמא מת ואינו מטמא מדרם פקד באן אן טומאת מת אצל והלכה כחכמים.

משפלת הקופה אשר יוליכו בה הזבל על הבהמות וצורתה ידועה ואנחנו נקרא אותה זנביל. ואם נפחתה מלקבל רמונים על מה שקדם כבר נטהרה רצה לומר אינה מקבלת עוד טומאה. ור' מאיר אומר אף על פי שלא תיטמא עוד במת תיטמא במדרם מפני שהיא ראויה למשכב. וחכמים אומרים שטומאת זה הכלי במדרם היא כמו ענף ולא יהיה כלי אלא מפני שיטמא במת וטומאת מדרם טפלה לה רצה לומר שהוא גם כן יטמא במדרם ואחר שבטל השורש ואמרנו שזה הכלי לא יטמא במת הואיל ולא נשאר כלי לא יטמא גם כן במדרם. וזה הולך על השרש אשר יתבאר בששי c) מנדה והוא אמרו כל הטמא מדרם טמא טמא מת ויש שהוא מטמא טמא מת ואינו מטמא מדרם. הנה הוא ברור שטומאת מת עיקר והלכה כחכמים.

פרק עשרים.

א חברים והכסחות והשקין והמרצפין שנפחתו הרי אלו טמאים מדרם הקלסטר ארבעת קבין. התורמל חמשת קבין הבריתות סאה והחמת של שבעת קבין ר'

b) בהעתקה הנדפסת: הלוחות, ונראה שמצא בכתב ידו אלאלואה. c) מ"ג.

יהודה אומר אף הרובצל והמיודה כל שהן הרי אלו טמאין מדרס וכולם שנפחתו טהורים. מפני שבטל העקר בטלה הטפלה:

קד תקדם שרחנא אן ברים וכסתות מנאר אלגלד. והשקים מסוה אלשער תעמל מנהא אחמאל. ומרצפין אלאגראנ אלתי תנקל פיהא אלחואינ פי אלאספאר וצורתהא משהורה. קאל אן הדה אלכלים אד וקד יגלם עליהא והי סאלמה דון תקב פכאנהא עמלת מן אוליה האלהא ללשיאין נמיעא לתכון מן כלי קיבול ולינלם עליהא פלדלך אדא נפחתו וגרנת ען חכם כלי קיבול וטהרת משומאת שרץ פהי באקיה פי חכם אלמשכב ותטמא במדרם. תם דכר נוע אכר מן אלכלים של עור והי מעמולה לקבול ואעטי פיהא מקדאר וקאל אן מתי כאן אלכלי מנהא מחמל כדא פהו ראוי למשכב ויכון אן יגלם עליה ולדלך יכון טמא מדרם לכן טאל מא הו סאלם ומקבל אמא אדא נפחתו פליסת תנתגם במדרם הזב. ואלעלה פי דלך אן אצל עמלהא אנמא הו לקיבול והו אלעיקר לחקהא לכברהא אנהא תצלח למושב פלדלך צארת טמאה מדרם פאדא אנתקבת בטל העיקר וצארת לא תתסמי כלי קיבול וכדלך ירתפע מא לחקהא מן טומאת מדרם עלי נחו מא בינא פי אלפרק אלדי קבל הדא. פקד תבין גרץ אלהלכה ולם יבק גיר שרח אלאסמא. קלסטר מכלא יתעלק פי ראס אלבהימה ופיהא אלשעיר לתעתלף מנהא. ותורמל תרגום ילקוט והו אלועא אלדי יגעל פיה אלרעאה ואדהם ויעלקונהא פי אענאקהם. וכריתית רבוה אלמא. והחמת אלקרבה. ומיזדה ועא גלד יגעל פיה אלמסאפרון אלואד תרגום צדה זואדין ורובצל מן הדא אלנוע איצא. ואין הלכה כר' יהודה.

כבר קדם פירושנו[ב]) שברים וכסתות הם מעור. והשקין הם משיער ונעשים לשאת בהם משא. ומרצפין הן השקין הגדולים אשר הולכי דרכים יטלטלו בהן צרכיהם וצורתם ידועה. אמר שאלו הכלים הואיל וישבו עליהם לפעמים כאשר הם שלמים בלא נקב הם כאילו נעשו בתחלת ענינם לשני דברים יחד להיות כלי קיבול ולישב עליהם ולזה אם נפחתו ויצאו מתורת כלי קיבול ונטהרו מטומאת שרץ ישארו בדין המשכב ויטמאו במדרם. אחר זה זכר מין אחר מהכלים של עור הנעשים לקיבול ונתן בהם שיעור ואמר שכל מה שהכלי מהם מחזיק כזה הוא ראוי למשכב ואפשר לישב עליו ולזה יהיה טמא מדרם אבל זה כל זמן שהוא שלם ומקבל אולם אם נפחתו אינם מיטמאין במדרם הזב. והטעם בזה שתחלת עשייתן היתה רק לקיבול והוא העיקר ומפני גדלם נוסף אליהם שהם ראוים למושב ולזה הם טמאים מדרם ואחר שניקבו בטל העיקר ולא יקראו עוד כלי קיבול וכמו זה בטל מה שנוסף להם מן טומאת מדרם על הדרך אשר בארנו בפרק שלפני זה. הנה כבר התבארה כונת ההלכה ולא נשאר אלא פירוש השמות. קלסטר שק התלוי בראש הבהמה ובו השעורה למספוא שלה. ותורמל תרגום ילקוט[ג]) והוא השק אשר ישימו בו החיטים מזונותם ויתלוהו בצוארם. וכריתית פך המים. והחמת הנוד. ומיזדה[ד]) שק של עור אשר ישימו בו הולכי דרכים את צידתן תרגום צידה זואדין[ה]). ורובצל גם כן מזה המין. ואין הלכה כר' יהודה.

ב חמת חלילין טהורה מן המדרם עריבת פיסונות בית שמאי אומרים מדרם ובית הלל אומרים טמא מת. עריבה משני לוג ועד תשעה קבין שנסדקה טמאה מדרם הניחה בגשמים ונתפחה טמאה טמא מת בקדים ונסדקה מקבלת מדרם. וה חומר בשירי כלי עץ מבחלתן וחומר בכלי נסרים מבתחלתן שתחלתן אינם מקבלים טומאה עד שיתחמצו. נתחמצו אף על פי שנשרו שפתותיהן כל שהן טמאים:

חמת חלילים זק אלמואמיר לא יצלה — חמת חלילין חמת כלי שיר אינה

ליגלם — ראויה

ב) פס"ז מ"ד. ג) שמואל א', י"ז מ'. ג) נ"א: ומורה. ד) בראשית מ"ב כ"ח.

ליגלם עליה ולולך לא ינתנם במדרס הזב כמא אצלנא מראת. עריבת פסיונית נקיר אלבנאיין יעננון פיה אלגבס. בית שמאי יקולון קד יעמל ויקצד פיה אלגלום פהו ראוי למשכב פלולך יטמא במדרס הזב. ובית הלל יקולון אנה לא יצלה ללגלום ולולך לא ינתנם במדרס הזב ואנמא ינתנם בטומאת מת לכונה כלי מעשה פהו יציר אב טומאה במת עלי מא תאצל פי אלצדר. תם רגע אלי פצל אגר וקאל אן אלגפנה אעני גפנה אלעוד אדא כאנת מן מחמל שני לוג אלי מחמל תשעת קבין וולך סתה ותלאתון לוג תם אנשקת פאנהא חיניד לא תצלח ללעגין ותצלח לתקלב עלי פמהא ויגלם עליהא פלולך תנתנם במדרס הזב אד הי ראויה למשכב פקט ולא תנתנם במת לאנהא קד פסדת עו חכם אלכלים. פאן תרכהא פי אלמא חתי ינסד אלשק כמא יעתרי בעץ אנואע אלעוד לאנה ירבו פי אלמא פקד רגעת כלי ותנתנם חיניד טומאת מת ולא תנתנם במשכב הזב לאנהא חיניד גפנה עגין ולם תעמל גפנה אלעגין ליגלם עליהא פאן גלם עליהא לא תציר משכב. והו קולהם פי אלתלמוד אומרין בזב עמוד ונעשה מלאכתינו יעני אנה אדא גלם עלי כלי לם יעמל ללגלום אלא לשגל אגר חתי יקאל לה הנא קם עו הדה אלגפנה לנעגן פיהא פאנהא לא תציר משכב בל אן אנצם בהא בסטה נסמה כאן חכמהא חכם כלים שנגע בהן הזב אלתי הי ראשון לא אב פחצל הדה אלמעאני וסנבין הדא אלאצל פי אלהלכה אלתי בעד הדה. תם קאל פאן נעל הדה אלגפנה פי מהב אלריה אלשרקיה פיבסתהא ואנפתה אלשק רגעת כמא כאנת איצא חטמא במדרס הזב ולא תטמא במת ללונוה אלתי ד׳כרנא. ואסמענא פי הדה אלהלכה אן אנגלאק אלשק באלמא אדא רבא אלעוד נחסבה אנגלאק ותרגע כלי קיבול. פלמא אנטוי פי הדא אלפקה אלאצל אלתי ד׳כרנא והו אן כלי עץ המקבלין אדא כאנת סאלמה תצלח למא עמלת לה לא תנתנם

משום

ראויה לישב עליה ולזה לא תטמא במדרס הזב כמו שהשרשנו כמה פעמים. עריבת פסיונות עריבת הבנאים אשר ילושו בה הגיפסים. בית שמאי אומרים שלפעמים נעשית בכונה לישב עליה ואם כן היא ראויה למשכב ולזה תיטמא במדרס הזב. ובית הלל אומרים שאיננה ראויה לישיבה ולזה לא תיטמא במדרס הזב ולא תיטמא אלא בטומאת מת מפני שהיא כלי מעשה ויעשה אב הטומאה במת על מה שהושרש בפתיחה. אחר זה בא אל הלכה אחרת ואמר שעריבה רצה לומר עריבה של עץ אם היא מחזקת משני לוג עד תשעה קבין והם ששה ושלושים לוגין ואחר זה נסדקה הנה אז איננה ראויה ללוש בה וראויה לכפותה על פיה ולישב עליה ולזה תיטמא במדרס הזב מפני שהיא ראויה למשכב לבד ולא תיטמא במה מפני שכבר יצאה מתורת כלים ואם הניחם במים עד שנספתם הסדק כמו שיקדה לקצת מיני עץ שיתפחו במים הנה כבר שבה להיות כלי ותיטמא אז טומאת מת ולא תיטמא במשכב הזב לפי שאז היא עריבת לישה ועריבת לישה לא נעשית לישב עליה ואם ישב עליה לא תהיה למשכב. וזהו אמרם בתלמוד ב) אומרים בזב עמוד ונעשה מלאכתנו רצה לומר שאם ישב על כלי אשר לא נעשה לישיבה אלא למלאכה אחרת עד שאומרים לו כאן עמוד מואת עריבה וגלוש בה לא תהיה משכב אבל אם נגע בה בשטח נופה יהיה דינה כדין כלים שנגע בהן הזב שהן ראשון לא אב והבן אלו הענינים ונבאר זה השרש בהלכה אשר אחר זאת. אחר זה אמר שאם הניח זאת העריבה במקום שנושב בו רוח קדים המיבש אותה ונפתח הסדק וחזרה כמות שהיתה תיטמא גם כן במדרס הזב ולא תיטמא במת מפני הטעם אשר זכרנו. והשמיענו בזאת הלכה שסתימת הסדק במים אם נתפח העץ תחשב סתימה ותחזור העריבה להיות כלי קיבול. ואחר שנכלל בעיון זה הדין השרש אשר זכרנו וזה שכלי עץ המקבלין אם היו שלמים וראוים למה

שנעשו

ב) שבת נ״ט א׳.

משום משכב פאדא אנכסרת וצארת לא תצלה למא עמלת לה אלתי תטהרת מטומאת מת צארת חיניד ראויה למשכב ותנתגם במדרס הוב קאל עלי הדא אלאצל זה חומר בשירי כלי עץ מבתחלתן. וגאב פי מתאל הדא אלמעני כלי נסרים לאן בתחלת עשייתן לא תקבל טומאה חתי תתם האשיה אלכלי באלצפר ובסופן אדא אנתתרת הואשיהא ולו לם יבק מנהא אלא אי קדר כאן פחי תקבל טומאה והו קולה כל שהן פהדה איצא חומרה בסופן. וכלי נסרים הי אלאואני אלתי תעמל מן אלקצבאן אלרקיקה מתל אלסלאל ושבההא. וקד תקדם לך פי אלפרק אלסאדס עשר אן סלים שלעץ משיחסם וחיניד תקבל טומאה ושרחנא הנאך אן מעני יחסם יעמל האשיה אלאניה אלראירה באלפם. ושרח נשרו סקטת ווקעת.

שנעשו לו לא יטמאו משום משכב אבל אם נשברו ואינם עוד ראוים למה שנעשו לו ונטהרו מטומאת מת יהיו אז ראוים למשכב ויטמאו במדרס הוב אמר על זה השרש זה חומר בשירי כלי עץ מבתחלתן. והביא מהדומה לזה הענין כלי נסרים לפי שבתחלת עשייתן לא יקבלו טומאה עד שתשלם שפת הכלי בחיסום[ה]) ובסופן אם נשרו שפתותיהן אף על פי שלא נשאר מהן אלא שיעור מועט מקבלין טומאה וזהו אמרו כל שהן וזאת היא גם כן חומרא בסופן. וכלי נסרים הם הכלים הנעשים מקנים דקים כמו הסלים והדומה להם. וכבר קדם לך פרק ששה עשר[ג]) סלים של עץ משיחסם ואז יקבלו טומאה ופירשנו שם שענין יחסם יעשה שפת הכלי סביב לפיו. ופירוש נשרו נשלו ונפלו.

ג מקל שעשאו יד לקורדום חבור לטומאה בשעת מלאכה. והדיוסטר חבור לטומאה בשעת מלאכה קבעו בכלונס טמא ואינו חבור לו עשה בו דיוסטר אין טמא אלא צרכו. כסא שקבעו בכלונס טמא ואינו חבור לו עשה בו כסא אין טמא אלא מקומי קבעו בקורת בית הבד טמא ואינו חבור לה עשה בראשה כסא טהור מפני שאומרין לו עמוד ונעשה את מלאכתנו:

חבור לטומאה בשעת מלאכה יעני ענד מא ינגר בדלך אלקדום יכון הדא אלמקל חיבור ואן אנצם חיניד שרין במקל פקד אנתגם אלקדום כלה אמא שלא בשעת מלאכה פלים הו חבור ואם נגע שרץ במקל לא נטמא הקודדום אד ולים הו נצאבה אלא עלי סביל אלעאריה. ודיוסטר לפטה מרכבה תפצילהא דיו סטר וקד בינא מראת אן דיו אתנין וסטר נאנב מן קולה ולסטר משכנא ושרח מנמוע אללפטה דו נהתין והי אללתין מן עוד תתצל אחדאהמא באלתאניה ענד אלצנאעה פקט ואלדי יגמעהמא מסמאר טויל ירכב פי אתקאבהמא פי גמעהמא והדה אלאלה באנת ענדהם מן אלאת אלחיאך ועלי דלך אלמסמאר אלטויל באנוא יסדון אלגול. ופי אלתוספתא קאלוא מסמר שנתנו בדיוסטר להיות

חבור לטומאה בשעת מלאכה רצה לומר בשעה שיבקע בזה הקרדום יהיה זה המקל חבור ואם נגע או שרץ במקל כבר נטמא הקרדום כולו אבל שלא בשעת מלאכה אינו חבור ואם נגע שרץ במקל לא נטמא הקרדום מפני שאינו ידו אלא על דרך מקרה. ודיוסטר מלה מורכבת הנחלקת לדיו סטר וכבר ביארנו כמה פעמים שדיו שנים וסטר צד מאמרו[ג]) ולסטר משכנא ופירוש כל המלה בעל שני צדדים והם שני כלים מעין המחוברים האחד בשני בשעת המלאכה לבד והדבר אשר יחבר שניהם הוא מסמר ארוך התחוב בנקבי אלו השני כלים בעת התחברם וזה הכלי היה אצלם מכלי האורג ועל זה המסמר הארוך היו קושרים האריג. ובתוספתא[ד]) אמרו מסמר שנתנו בדיוסטר להיות מסך

עליו

ה) בכ"י באלטפר עין פט"ז מ"ג. ג) מ"ב. נ) תרגום שמות ל"ו כ"ה. ד) כלים ב"מ פ"א הל' ח'.

להיות מסך עליו. תם קאל פאן סמר הדא אלדיוסטר פי טרף נשבה והו קולה קבעו בכלונם לאן כלונם הו אלנדע אלכביר כמא תקדם פי מדות פי קולהם כלונסות של ארז פאנה קד נתחבר וינתגם אלדיוסטר בגמלתה מתי מא נגעה טומאה באחד טרפיה לאנה מנד סמרה פי אלנשבה רגע במנולה כלי אחד לכן לים הדא אלדיוסטר חבור לתלך אלנשבה אלתי סמר פיהא חתי נקול אן אדא אנצם שרין מן טרף אלנשבה אנתגם אלדיוסטר אלדי פי אלטרף אלתאני אד תלך אלנשבה נפסהא לא תנתגם לאנהא ליסת כלי ראסא פכיף אן תוצל אלנגאסה והדא הו מעני קולה ואינו חבור לו יעני ואין הדיוסטר הקבוע חיבור לכלונם שנקבע בו. פאן נגר פי טרף דלך אלכלונם דיוסטר אלדי צאר כלי פי טרף אלנשבה ומן נפס אלנשבה פלא ינתגם מן תלך אלנשבה ניר מא קרב מן אלכלי ממא יהתאג אליה אלכלי פי בקא צורתה אן לו קטע מן אלנשבה. תם רגע אלי אלכסא אלדי ינתגם במשכב הזב בלא שך לאנה ללגלום עמל פקאל כסא שקבעו בכלונם טמא יעני אנה ינתגם במדרם כמא כאן קבל ואינו חיבור יעני אן אדא גלם אלוב עלי אלנשבה לא ינתגם אלכרסי לאן אלכלונם לא ינתגם כמא דכרנא פכיף אן יוצל אלטומאה. פאן געל פי טרף אלנשבה כרסי מן נפס אלנשבה פלא [ינתגם] איצא ניר אלכרסי פקט אדא דרס עליו הזב. פאן סמר כרסי פי טרף נשבה אלעציר אלתי יעצר בהא אלזיתון והי אלתי תתסמי קורת בית הבר פאן אלכרסי איצא טמא ואינו חיבור אמא אן עמל מן טרף הדה אלנשבה כרסי וצאר אלכרסי מן נפס קורת בית הבד פאן דלך אלכרסי אדא דרס עליו הזב לא יציר משכב. ודלך אן אלאצל ענדנא כמא תקדם אן אלוב אדא גלם עלי שי הוא ראוי למושב לכן דלך אלשי הו אלה לשגל אגר מתל אן יאגד כיל מן אלאכיאל או גפנה עוד ונחו דלך ויקלבהא ויגלם עליהא פלא כלאם אן הדא עליו. אחר זה אמר שאם חזק במסמר זה הדיוסטר בקצה קורה וזה אמרו קבעו בכלונם לפי שכלונם הוא הגזע הגדול כמו שקדם במדות[b]) באמרם כלונסות של ארז הנה כבר נתחבר הדיוסטר ויטמא בכללו כאשר נגעה טומאה באחד משני קצוותיו מפני שבעת אשר קבעו בקורה נהיה במדרגת כלי אחד אבל זה הדיוסטר אינו חיבור לזאת הקורה אשר קבעו עליה עד שנאמר אם נגע שרין בקצה הקורה נטמא הדיוסטר אשר בקצה השני הואיל וזאת הקורה עצמה לא תיטמא לפי שאינה כלי כלל וכל שכן שלא תביא הטומאה וזהו ענין אמרו אינו חיבור לו רצה לומר אין הדיוסטר הקבוע חיבור לכלונם שנקבע בו. ואם הרש בקצה זה הכלונם דיוסטר אשר יהיה כלי בקצה הקורה ומן הקורה עצמה לא ישמא מזאת הקורה אלא מה שהוא קרוב מהכלי ממה שהכלי צריך לו כדי שתשאר צורתו אף אם נחתך מן הקורה. אחר זה חזר אל הכסא אשר ישמא במשכב הזב בלא ספק מפני שהוא נעשה לישיבה ואמר כסא שקבעו בכלונם טמא רצה לומר שישמא במדרם כמו שהיה קודם ואינו חיבור רצה לומר שאם ישב הזב על הקורה לא ישמא הכסא לפי שהכלונם לא ישמא כמו שזכרנו וכל שכן שלא יביא הטומאה. ואם עשה בקצה הקורה כסא מן הקורה עצמה לא ישמא גם כן אלא הכסא לבד אם דרס עליו הזב. ואם החזיק כסא במסמר בקצה הקורה אשר יעצרו בו הזתים וזאת אשר תקרא קורת בית הבד הכסא גם כן טמא ואינו חיבור אבל אם עשה מקצה זאת הקורה כסא ונהיה הכסא מעצם קורת בית הבד זה הכסא אם דרס עליו הזב לא יעשה משכב. וזה שהשרש אצלינו כמו שקדם שאם ישב הזב על דבר שהוא ראוי למושב אבל זה הדבר הוא כלי לתשמיש אחר כמו אם יקח מדה מן המדות או עריבת עין ויכוצא בהן ויהפכם וישב עליהם אין צריך לומר שזה הכלי אשר ישב עליו ראוי לישיבה אבל לא נעשה

b) פ״ג מ״ח. וכן הוא הנוסחא שם במתניתא דבני מערבא.

הדא אלכלי אלדי גלס עליה ראוי לישובה לכנה לם יעמל לדלך לאנה לם יעמל אלכיל אלא ליכיל בה ולא אלגפנה אלא ליענן פיהא פלדלך ימכן אן נקול לזב אדא גלס עלי שי מן הדה אלכלים קם עז הדא אלכיל נכיל בה וקם עז הדה אלגפנה נעגן פיהא וכדלך איצא נקול לה הנא קם עז הדה אלכשבה נעצר בהא אלויתון. ואן כאן אלכרסי אלדי פי טרפהא אנמא עמל לישיבה לכן לכונה מן נפס אלכשבה ואלכשבה נפסהא ימכן אן יקאל לה פיהא עמור ונעשה מלאכתינו צאר דלך אלכרסי לא ינתגם משום מושב ואלי הדא אלמעני קצד בפקה הדה אלהלכה. וארנע אלי תמאם תבין הדא אלאצל פכל מא לם יעמל מן אוליה חאלה ללגלום ואן גלס עליה אלזב יתאתי אן נקול לה קם עז הדא אלכלי ונעמל בה אלשגל אלפלאני גיר אלגלום עליה פאנה לא יטמא משום מושב ומשכב ואלאצל ענדנא אומרין בזב עמור ונעשה מלאכתינו. וקאל התאלי פי אלזב כל המשכב אשר ישכב עליו הזב יטמא וכל הכלי אשר ישב עליו יטמא וקאלוא פי תורת כהנים אשר ישב עליו יכול אפילו ישב על האבן ועל הקורה ת״ל כלי לא אבן ולא קורה אוציא את אלו ולא אוציא כסא גללים כסא אבנים ושל אדמה ת״ל הכלי כלי המיוחד יעני המיוחד לקבל טומאה ואלכלים אלמעמולה מן הדה אלתלתה אנואע לא תקבל טומאה ראסא כמא תקדם ביאנה. ثם קאלוא הנאך אין לי אלא כסא וספסל וקתדרא המיוחדין מנין תיבת הבלנים תיבה שפתחה מצדה עריבה משני לוג ועד תשעה קבין שנסדקה ואינו יכול לרחוין בה את רגלו אחת ת״ל וכל הכלי ריבה יכול אפילו כפה סאה וישב עליה תרקב וישב עליו ת״ל אשר ישב המיוחד לישיבה לא שאומרין לו עמוד ונעשה מלאכתינו. סאחפט הדא אלאצל ולא נחתאג נכררה פי מא נסתקבל פקר באלגנא פי תביינה ואיצאחה:

נעשה לזה שהמדה לא נעשית אלא למוד בה וכן העריבה לא נעשית אלא ללוש בה ולזה אפשר שנאמר לזב אם ישב על אחד מאלו הכלים עמוד מזאת המדה ונמוד בה ועמוד מזאת העריבה ונלוש בה וכמו זה נאמר לו גם כן כאן עמוד מזאת הקורה ונעצור בה הזיתים. ואף על פי שהכסא אשר בקצה הקורה לא נעשה אלא לישיבה בכל זה מפני שהוא מן הקורה עצמה ובקורה עצמה אפשר שיאמר לו עמוד ונעשה מלאכתינו זה הכסא לא יהיה טמא משום מושב ואל זה הענין כיון בעיון זאת הלכה. ואשוב להשלים ביאור זה השרש כל מה שאינו נעשה מתחלת עשיתו לישיבה אף על פי שישב עליו הזב אפשר שנאמר לו עמוד מזה הכלי ונעשה בו המלאכה פלונית ולא נשב עליו הנה לא יטמא משום מושב ומשכב והשרש אצלינו ב) אומרים בזב עמוד ונעשה מלאכתינו. ואמר יתברך בזב ג) כל המשכב אשר ישכב עליו הזב יטמא וכל הכלי אשר ישב עליו יטמא ואמרו בתורת כהנים ג) אשר ישב עליו יכול אפילו ישב על האבן ועל הקורה תלמוד לומר כלי לא אבן ולא קורה אוציא את אלו ולא אוציא כסא גללים כסא אבנים ושל אדמה תלמוד לומר הכלי כלי המיוחד רצה לומר המיוחד לקבל טומאה והכלים הנעשים מאלו השלשה מינים לא יקבלו טומאה כלל כמו שקדם ביאורו. עוד אמרו שם ד) אין לי אלא כסא וספסל וקתדרא המיוחדין מנין תיבת הבלנים תיבה שפתחה מצדה עריבה משני לוג ועד תשעה קבין שנסדקה ואינו יכול לרחוין בה את רגלו אחת תלמוד לומר וכל הכלי ריבה יכול אפילו כפה סאה וישב עליה תרקב וישב עליו תלמוד לומר אשר ישב המיוחד לישיבה לא שאומרין לו עמוד ונעשה מלאכתינו. ושמור זה השרש ולא נצטרך לחזור עליו במה שיבוא שכבר הפלגנו בביאורו ובפירושו:

ב) שבת נ״ט א׳. ג) ויקרא ט״ו ד׳. ג) מצורע פרשת זבים פ״ב ד׳ (ע״ה ע״ב).
ד) ספרא שם.

ד עריבה גדולה שנפחתה מלקבל רמונים והתקינה לישיבה רבי עקיבה מטמא וחכמים מטהרין עד שיקצע. עשאה איבום לבהמה אף על פי שקבעה בכותל טמאה:

עד שיקצע עד שיהתוך קצוותיה וישוה אותה לישיבה ויהיה שם מעשה אבל מחשבה לבדה לא תועיל בה ואחר זה השווי תהיה ראויה למושב. ואיבום מקום המספוא. אף על פי שקבעה בכותל טמאה רצה לומר בטומאת שרץ לפי שהכלי אשר יקבל טומאה כפי צורתו אם נקבע בכותל או בארץ יקבל עוד טומאה כמו שהיה על דעת החכמים כמו שהתבאר מדעתם בהמשה עשר ס) מזאת המסכתא בדף של נחתומין וכמו זה בסוף חגינה ג). והלכה כחכמים. המחובר לקרקע בקרקע ולא יקבל טומאה ענד אלחכמים אף נעשה לך אלשי מתהלתו בקרקע או נעשה לשמש עם הקרקע כמא תקדם.

ה כופת שקבעו בנדבך קבעו ולא בנה עליו בנה עליו ולא קבעו טמא קבעו ובנה עליו טהור. מפי שנחנו על גבי הקורות קבעו ולא נתן עליו את המעויבה נתן עליו את המעויבה ולא קבעו טמא קבעו ונתן עליו את המעויבה טהור.

נבין חקיקה אסם נדבך אד וקד וקע פיה והם כביר לכתירין. ודלך אן ללבנאין לוחין פי טול כל ואחד נחו אלסתה אדרע ופי ארתפאעה קריב אלדראעין ויקימון לוחא הכדא ולוחא הכדא ובינהמא מן אלבעד אלקדר אלדי ירידון אן ינעלוא נלט אלחאיט תם ימדון בינהמא עידאן וירבטונהא ברבאטאת תם יצב אלתראב בין אללוחין וירכו באלמראכז חתי ירתפע אלחאיט ויתסמי הדא אלבניאן אלטאפיה פכל ואחד מן דאנך אללוחין יתסמי נדבך. ופי זבים קאלוא אצבעו של זב תחת הנדבך יעני תחת הדה אללוח. וקולהם האומנין קורין בראש הנדבך יורדון בה עלי אלחאיט אלדי בין אלשני נדבכין פי חין רכזה כמא בינא. וכופת קטעה עוד בשנה תרכו פי אלחאיט ותרכו עליהא אלטאפיה לתרתבט אלחיטאן בעצהא בעץ ויסמון הדה אלבשב אלתי תבני פי אלחיטאן אלבנאיין אלעקוד לכונהא תעקד אלחיטאן ותתבת בעצהא מע בעץ קצתם

נבאר שם נדבך על האמת לפי שכבר נפלה בו טעות גדולה לרבים. וזה שיש לבנאים שני לוחות ואורך כל לוח כמו שש אמות וגבהו קרוב לשתי אמות ויעמידו לוח מזה ולוח מזה ובין שניהן שיעור המרחק כמו שירצו לעשות עובי הכותל ואחר זה ימשכו עצים בין שניהם ויקשרום בקשורים ואחר זה ישפכו עפר בין שני הלוחות ויכתשו אותו במקלות עד שיגבה הכותל וזה הבנין יקרא אלטאפיה וכל אחד מאלו השני לוחות יקרא נדבך. ובזבים ג) אמרו אצבעו של זב תחת הנדבך רצה לומר תחת זה הלוח. ואמרם ד) האומנין קורין בראש הנדבך ירצו בו על הכותל אשר בין השני נדבכין בעת שיכתשו אותו כמו שבארנו. וכופת הוא חתיכת עץ גסה שתוחבים בכותל והבנין הנקרא טאפיה תחוב עליו לחבר הכתלים קצתם בקצתם והבנאים קוראים אלו הקורות הבנויות בכתלים הכפתים מפני שהם כופתים הכתלים ומקיימים

ס) מ״ב. ג) כ״ו ב׳. ד) פ״ה מ״ב. ד) ברכות פ״ב מ״ד.

בעין ולה טרפין אתנין והו שבה כרסי פיקול אן אדא סמרה פי ראס אלחאיט ולם יבני עליה וגלם עליה אלזב אנגסה עלי אלאצל אלדי בינא הנא פי הדא אלפרק פי קולה אף על פי שקבעה בכותל וכדלך אן בני פוקה דון אן יסמרה וגלם אלזב פוק אלבניאן אנתגם אלכרסי עלי מא בינת לך פי אול הדה אלמסכתא אן אלזב מטמא את המשכב ולו כאן אלמשכב תחת אבן מסמא פאן סמרה ובני עליה ואוצל בין אלחאיטין פקד רגע מן גמלה אלחאיט ונז מן אנואה ולא ינתגם. והדא אלחכם בעינה פי חציר מן נים או ברדי או קצב ונחוהא מן אלחצר אלתי תסקף בהא אלביות אדא רמאהא עלי אלגשב וסמרהא ולם ירם פוקהא אלטין ואלחגארה והי אלתי תתסמי מעזיבה או רמי עליהא אלטין ואלחגארה ואכמל אלסטח ולם יסמר אלבסאט מע אלגשב פאנה אינא ינתגם מן תחת אלסטח אדא גלם אלזב פוק אלסטח כמא אצלנא. ואעלם אן אלנסיג אלדי ינסג מן אלקצב ואלגריד ואלסאמאן ונחוהא ויעמל מנה חצר ובסט הי אלתי תתסמי מפין. ולהדא אלמפין חכם יבתין בה בינה אלתלמוד וסנבין דלך פי מוצעה מן אלפרק אלראבע ואלעשרין מן הדה אלמסכתא.

קצתם בקצתם ולכופת שני קצוות והוא דומה לכסא ואמר שאם קבעו[ס] בראש הכותל ולא בנה עליו וישב עליו הזב יטמאהו על השרש אשר בארנו כאן בזה הפרק[ג] באמרו אף על פי שקבעו בכותל וכמו זה אם בנה עליו ולא קבעו וישב הזב על הבנין יטמא הכסא על מה שבארתי לך בראשון[ג] מזאת המסכתא שהזב מטמא את המשכב אף על פי שהמשכב תחת אבן מסמא ואם קבעו ובנה עליו והבר בין שני הכתלים כבר נהיה מכלל הכותל וחלק מהלקיו ולא יטמא. וזהו הדין בעצמו במחצלת מן קליפות עצים או גמי או קנה והדומה להם מן המחצלאות אשר יעשו בהם גגות לבתים אם השליך אותם על הקורות וקבעם ולא נתן עליהם הטיט והאבנים והם הנקראים מעזיבה או נתן עליהם הטיט והאבנים והשלים השטח ולא קבע המחצלת עם הקורות יטמא גם כן מתחת לשטח אם ישב הזב על השטח כמו שהשרשנו. ודע שהאריג הנארג מן הקנים כפות דקלים וסימוניא וכיוצא בהן ושעושים ממנו מחצלאות וטפיטיות הוא אשר יקרא מפין. ולזה המפין דין מיוחד אשר באר התלמוד[ד] ונבאר זה במקומו מן פרק עשרים וארבעה[ה] מזאת המסכתא.

ו קערה שקבעה בשידה תיבה ומגדל בדרך קבלתה טמאה שלא כדרך קבלתה טהורה:

כדרך קבלתה אן יסמרהא פי קאע אלתאבות או אלבואנה. ושלא כדרך קבלתה אן יסמרהא פי גנב מן אלאגנאב או יסמר גנב אלאניה פי קאע אלתאבות אלדי לא יתהיי אן יגעל פיהא שי פתקבלה התי תמאל אלבואנה או אלתאבות

כדרך קבלתה שקבעה בקרקעית התיבה או המגדל. ושלא כדרך קבלתה שקבעה בצד מן הצדדים או שקבע צד הכלי בקרקעית התיבה אשר איננו ראוי שיושם בו דבר לקבלה עד שיטה המגדל או התיבה.

ז סדין שהוא טמא מדרס ועשאו וילון טהור מן המדרס. אבל טמא טמא מת. מאימתי היא טהרתו בית שמאי אומר משישבר בית הלל אומרים משיקשר רבי אליעזר אומר משיקבע:

סדין הו אלדא אלצניר אלדי יתטילם בה אלרגאל ואסמה אלמשהור באלמגרב אחראם ופי מצר ערצי. ווילון אלסתארה. ובין הו אן אלסתארה תנתגם במת לאנהא מן

סדין הוא הרדיד הקטן אשר יתעטפו בו האנשים ושמו הנודע במערב אחראם ובמצרים ערצי. וילון המסך. וברור הוא שהמסך יטמא במת מפני שהוא מכלל

הבגדים

גמלה

ס) מלת סמר בערבי ענינה קבע במסמרים ואחר זה התפשטה על הקביעה באיזה דבר שתהיה.
ג) מ״ד. ד) מ״ג. ה) שבת פ״ד א׳. ב׳. ו) מ״י.

גמלה אלבגדים ולא תנתגם במדרס הזב ותציר משכב לאנהא לא נעשית לשכיבה כמא תבין פי הדא אלפרק. תם סאלנא וקלנא מאמתי היא טהרתו יעני מן מתי תרתפע מנה טומאת מדרס ולא יבקי אב הטומאה ויציר מעד לטומאת מת ונחוהא פקט כחכם כל סתארה. פקאל בית שמאי משישבר יעני מנד יכסרה באלניאטה טולא וערצא כמא יפעל באלסתר. ובית הלל יקולון מנד ירבט פיהא אלערי אלתי יתעלק בהא. ור׳ עקיבה יקול מן וקת תעליקהא עלי אלבאב או אלסריר והלכה כבית הלל. ולקד יבדו מן אלתוספתא אן קולה הנא טהר מן המדרס אבל טמא טמא מת מענאה אן הדא אלוילון ליס יבקי אב טומאה כמא כאן אעני משכב לכנה ירגע מתל כלי שנטמא בטמא מת שהוא ראשון ויכון הדא אלקול מתל אלקול אלדי סיבין פי אלסאבע ואלעשרין מן הדה אלמסכתא והו קולהם סדין שהוא טמא מדרס ועשאו וילון טהר מן המדרס אבל טמא מגע מדרס יעני אנה ינחט מרתבה וירגע ראשון מתל כלי שנגע במדרס וכדלך הנא קאל אנה ירגע מתל אלכלים אלתי תנתגם באלמת אדא דנאת במדרס אלתי תציר ראשון עלי מא תאצל. והדא הו נין אלתוספתא פי דלך סדין שהוא טמא מדרס ועשאו וילון הרי הוא כטמא מת המקבל טומאת מדרס ואלקולין גמיעא צחיחאן לאן הדא אלוילון הו יקבל טומאת מת פי אלמסתקבל והו איצא במנולה כלים שנגעו במדרס כמא יבין פי מוצעה ואלדי יטרד עלי אלאצול הו אן יכון קולה סדין שהוא טמא מדרס תקדירה שהוא ראוי להיות מדרס עשאו וילון טהר מלעשות מדרס ועדיין הוא ראוי להתטמא במת והדא אלתקדיר הו אלצחיח.

הבגדים ולא יטמא במדרס הזב ויהיה משכב לפי שהוא לא נעשה לשכיבה כמו שהתבאר בזה הפרק. אחר זה שאל ואמר מאמתי היא טהרתו רצה לומר מאמתי תסור ממנו טומאת מדרס ולא ישאר אב הטומאה ויהיה ראוי לטומאת מת והדומה לה לבד כדין כל וילון. בית שמאי אומרים משישבר רצה לומר משנתן מדתו בתפירה לארכו ולרחבו כמו שיעשה במסך. ובית הלל אומרים משיקשור בו הלולאות אשר יתלה בהן. ורבי עקיבה אומר משיתלו אותו על השער או על המטה והלכה כבית הלל. והנה כבר נראה מן התוספתא[ב] שאמרו כאן טהר מן המדרס אבל טמא טמא מת ענינו שזה הוילון לא ישאר אב הטומאה כמו שהיה רצה לומר משכב אבל ישוב כמו כלי שנטמא בטמא מת שהוא ראשון ויהיה זה המאמר כמו המאמר אשר יתבאר בשבעה ועשרים[ג] מזאת המסכתא והוא אמרם סדין שהוא טמא מדרס ועשאו וילון טהר מן המדרס אבל טמא מגע מדרס רצה לומר שירד מדרגה וישוב ראשון כמו כלי שנגע במדרס וכמו זה אמר כאן שישוב כמו הכלים שנטמאו במת שישובו ראשון אם נגעו במדרס על מה שהישרש. וזהו לשון התוספתא[ג] בזה סדין שהוא טמא מדרס ועשאו וילון הרי הוא כטמא מת המקבל טומאת מדרס ושני המאמרים יחד אמת לפי שזה הוילון יקבל טומאת מת להבא והוא גם כן במדרגת כלים שנגעו במדרס כמו שהתבאר במקומו ומה שהוא מוכה על אלו השרשים הוא שאמרו סדין שהוא טמא מדרס שיעורו שהוא ראוי להיות מדרס עשאו וילון טהר מלעשות מדרס ועדיין הוא ראוי להתטמא במת וזהו שיעורו באמת.

ח מחצלת שעשה לה קנים לארכה טהורה וחכמים אומרים עד שיעשם כמין כו. עשאם לרחבה אם אין בין קנה לחברו ארבעה טפחים טהורה. נחלקה לרחבה רבי יהודה מטהר. וכן המחיר ראשי המעדנים טהורה נחלקה לארכה

וגשתיירו

ב) כלים ב״מ פי״א הלכה ח׳. ג) מ״ט. ג) שם. ובתוספתא שלנו הלשון משונה.

ונשתיירו בה שלשה מעדנים של ששה טפחים טמאה. מחצלת מאמתי מקבלת טומאה משתקנב והיא גמר מלאכתה:

קד עלמת אן אלמחצלת והי אלחציר אלמנסוג באלחבאל ואלקצב ונחוהא תנתגם במשכב הזב עלי מא שרחנא פי אכר אלמאבע עשר מן הדה אלמסכתא. פיקול הנא אנה אן מד קצבא עלי טול אלחציר פאנהא לא תצלה חינית למשכב והו קולה טהורה ואלחכמים יקולון חתי ימד אלקצב עליהא מן תלת נחאת עלי שכל אלכאף והו קולה כמין כי וחינית תכון טאהרה ולא תנתגם במשכב הזב. ולעלה יריד הנא בקולה כמין כי כמין כי יואני כמא בינא פי מנחות. פאן מד אלקצב עלי ערצהא וכאנת אלקצב מתקארבה ליס בין ואחדה ותאניה ארבעה טפחים אלדי הו שיעור מקום ויצלה אן ינלס בין כל קצבתין מנהא פהי איצא טאהרה אד תלך אלקצב תמאנע אלגלום עליהא וכרנת מן חדוד אלמשכב. פאדא אנקסמת עלי ערצהא יקול ר׳ יהודה אנהא חינית לא תנתגם במשכב הזב אד ואנכסרת קצבהא כלהא פי אלנצף. וראשי מעדנים הי אטראף אלעקד אלכבירה אלתי תרבט פי אטראף אלחבאל אלתי אנתסנת בהא אלמחצלת ואנטמת קצבהא או חלפהא בעצהא אלי בעץ. וכדלך פסר פי קולה וילך אליו אגג מעדנות מכתף אעני מרבוט אלידין ודלך משתק מן קולה התקשר מעדנות כימה. פאדא חל אטראף אלחבאל פקד אנתתרת כלהא ורגעת במנזלה קצב מתפרקה ולדלך לא תנתגם במדרס הזב פאן אנקסמת עלי טולהא ורגעת אקסאם אקסאם אן בקי מנהא מא פי ערצה סת קבצאת ותכון עליהא תלתה צפוף מן אלחבל אלמרבוטה אלאטראף הכדא פאנהא תנתגם במדרס הזב. ואן בקי מנהא אקל פאנהא לא תנתגם. ופי אלתוספתא קאלוא ואם מתחלתה עשאה לכך אפילו פחות מכאן טמאה ואנמא הדא אלשיעור אלמדכור הנא פי שירי מחצלת.

כבר ידעת שהמחצלת והיא המחצלת הנסרגת בחבלים ובקנים והדומה להן תיטמא במשכב הזב על מה שבארנו בסוף שבעה עשר ב) מזאת המסכתא. ואמר כאן שאם משך קנים לאורך המחצלת איננה ראויה עוד למשכב והוא אמרו טהורה וחכמים אומרים עד שיעשה לה קנים משלשה צדדים על תמונת כ״ף והוא אמרו כמין כי ואז תהיה טהורה ולא תיטמא במשכב הזב. ואולי ירצה כאן באמרו כמין כי כמין כי יונית כמו שבארנו במנחות ג). ואם משך הקנים לרחבה והקנים קרובים זה לזה עד שאין בין הקנה האחד והשני ארבעה טפחים אשר הוא שיעור מקום וראוי לישיבה בין כל שני קנים מהם היא גם כן טהורה לפי שאלו הקנים מעכבים מלישב על המחצלת ויוציאוה מגדר המשכב. ואם נחלקה לרחבה ר׳ יהודה אומר שהיא אז לא תטמא במשכב הזב לפי שנשברו כל קניה באמצע. וראשי מעדנים הם קצוות הקשורים הגדולים אשר יקשרו בקצוות החבלים שבהן יסרגו המחצלת ויחברו הקנים או החלף קצתם עם קצתם. וכמו זה פירשו אמרו ג) וילך אליו אגג מעדנות אסור רצה לומר וידיו קשורות וזה ננזר מאמרו ד) התקשר מעדנות כימה. ואם התיר קצוות החבלים כבר נסתרה המחצלת כולה ונהיתה במדרגת קנים מפורדים ולזה לא תיטמא במדרס הזב. ואם נחלקה לארבה ונהיתה להלקים חלקים אם נשאר ממנה מה שברחבה ששה טפחים ויהיה עליה שלשה סדרים מחבלים קשורים בקצוותיהם כמו זה 18 תיטמא במדרס הזב. ואם נשאר ממנה פחות מזה לא תיטמא. ובתוספתא ה) אמרו ואם מתחלה עשאה לכך אפילו פחות מכאן טמאה וזה השיעור הנזכר כאן אינו אלא בשירי מחצלת. וכבר פירשנו ו) שהקינוב הוא חתוך הקצוות

וקד

ב) מ״ז. ג) פ״ו מ״ג. ד) שמואל א׳ ט״ו ל״ב. ה) אהלות ל״ח ל״א. ו) כלים ב״מ פ״א הלכה י״ב.

הבולמוס

וקד שרחנא אן אלקינוב הוא קטע אלאטראף אלנאתיה פוק אלנסיג פיקול אן אדא קטעת אלאטראף אלנאתיה פוק אלנסיג חיניד תנתגם במשכב הזב. ואין הלכה כר׳ יהודה והלכה כחכמים.

הבולטות למעלה מן האריג ואמר שאם נחתכו הקצוות הבולטות על האריג אז תיטמא במשכב הזב. ואין הלכה כר׳ יהודה והלכה כחכמים.

פרק אחד ועשרים.

א הנוגע בכבד העליון ובכבד התחתון בנירין ובקירום ובחוט שהעבירו על גבי ארגמן ובעירה שאינו עתיד להחזירה טהור. בנפש המסכת ובשתי העומד ובכפול שהעבירו על גבי הארגמן ובעירה שהוא עתיד להחזירה טמא. הנוגע בצמר שעל העימה באשוייה טהור הנוגע בפיקה עד שלא פירעה טמא משפירעה טהור:

נשרח אלאסמא מן הדה אלהלכה וחיניד נגבר במעאהא. פנקול אן אללזין ינסגון פי אלמנסג אלואקף להם בישבתין ואחדה פוק עליהא אלסדא מלפוף ותאניה קריבה מן אלארץ כל מא ינתסג מן אלתוב ילתף עליהא ואלסדא ממדוד בין אלבשבתין אסם אלבשבה אלפוקאניה כבד העליון ואסם אלספליה כבד התחתון. ונירים אלניר והי אלאביאט אלמנסוגה עלי אלקצב אלדי בנדדהא תרתפע בעץ אלאביאט וינעמל טריק חתי ימשי אלנוק באלביט. וקרום הו משט אלחאיך אלדי יצרב בה אלביט ענד אלנסג פינצם ביט לביט. וחוט שהעבירו על גבי ארגמן הו אלביט אלמתצל באלשקה יצרפה אלרקאם ללמעונה בה פי חאל רקם אלשקה באלארגואן. ואדא רמי אלחאיך אלביט וצרב באלמשט ובקי טרף אלביט כארג מן חאשיה אלשקה פדלך אלביט יתסמי עירה מן מעני אלעלקה לאן מעורה הו אלמתצל אלמתעלק. פאן כאן גרץ אלחאיך אן יתרך דלך אלביט כארג מן חאשיה אלתוב וירמי ביטא אכר גירה סהו עירה שאינו עתיד להחזירה ואן כאן גרצה אן ירד דלך אלביט נפסה פי נסג אלתוב מן אלגהה אלאכרי כמא יפעל אלחאיך דאימא אנא ירד אלביט מן יד אלי יד פאן דלך אלביט יתסמי עירה שהוא עתיד להחזירה. ונפש המסכת יריד בה ביט אללחמה אלדי חצל פי דאכל אלנסיג בין אכיאט אלקיאם

נבאר השמות שבזאת ההלכה ואחר זה נגיד ענינה. ונאמר שהאורגים במסכת העומדת יש להם שני עצים האחד מלמעלה אשר השתי כרוך עליו והשני קרוב מן הארץ אשר כל מה שהולכים ואורגים מן הבגד נכרך עליו והשתי מתוח בין השני עצים ושם העץ אשר מלמעלה כבד העליון ושם התחתון כבד התחתון. ונירים הם החוטים הארוגים על הקנים אשר בהמשכתן יגביהו קצת החוטים ויעשה דרך עד שיולך הכרכר את החוט[ב]. וקרום הוא מסרק האורג אשר בו יכה החוט בעת הארינה לחבר חוט לחוט. וחוט שהעבירו על גבי ארגמן הוא החוט המחובר ביריעה והרוקם ישמש בו להעזר על ידו כאשר ירקם היריעה בארגמן. ואם זרק האורג החוט והכה במסרק ונשאר קצה החוט יוצא משפת היריעה זה החוט נקרא עירה מענין תלייה לפי שמעורה[ג] הוא הדבק התלוי. ואם היתה כונת האורג לעזוב זה החוט חוץ משפת הבגד ולזרוק חוט אחר זולתו הוא עירה שאינו עתיד להחזירה ואם היתה כוונתו להחזיר זה החוט בעצמו באריג הבגד מן הצד האחר כמו שיעשה האורג תמיד שיחזיר החוט מיד אל יד זה החוט יקרא עירה שהוא עתיד להחזירה. ונפש המסכת ירצה בו חוט הערב אשר בתוך המסכת בין חוטי השתי קודם שיוכה במסרק ויתחבר אל הנארג מהבגד. ושתי

העומד

ב) ר״ל חוט הערב. ג) עוקצין פ״ג מ״ח.

אלקיאם קבל אן יצרב באלמשט וינצם אלי אלמנסוג מן אלתוב. ושתי העומד אלסדא אלממדוד בין כשבתין. וכפול שהעבירו על גבי ארגמן הוא החוט המשזר המחובר ביריעה אשר ירקם הרוקם עם הארגמן. ועימה הכרכד אשר בתוכו הקנה ה) שהפתיל כרוך עליו ולזה תקרא הפקעת ג) עימה לפי שהפשתן כרוך עליה ועל זה הפתיל אשר על הקנה אומר צמר שעל העימה ובתנאי שיהיה מחובר בבגד. ואשוויה הכוש אשר עליו הפתיל אשר ירקמהו והוא גם כן מחובר בבגד. ופיקה כדור קטן אשר כורכין עליו הפתיל עד שיהיה לפקעת וכל זמן ששארית הפתיל כרוכה על הפיקה הוא אמרו עד שלא פירעה ואחר שהוסר הפתיל ממנה עד שנגלית ונראית זהו אמרו משפירעה ופירעה הוא הגלוי והעירוי ו) כי פרעה אהרן. הנה זהו פירוש אלו השמות אבל ענינה רצה לומר ענין זאת ההלכה הוא מה שאומר וזה שהשרש אצלינו שלא יטמא בשאר טומאות חוץ מהצרעת אלא האריג לבד לאמרו יתברך ז) או בגד או עור עד שיהיה בגד ואמרו ח) מה בגד טוי ואריג אף כל טוי ואריג. ואם היה הבגד בעת אריגתו ונטמא ממנו במת מה שכבר נארגו ט) וכבר בארנו דין בגד שנטמא במת מהו בפתיחת דברינו הנה כאן נשא ונתן במי שיגע באחד מכלי המסכת או בחוטים המחוברים באריג ודן על הנוגע בדבר המחובר באריג חיבור חזק שהוא טמא כאילו כבר נגע בבגד שנטמא ודן על הנוגע במה שהוא קרוב לבגד הנארג אבל אינו מחובר בו כמו העץ והניר והקירום או מה שהוא מחובר בו אבל אינו צריך לו כמו עירה שאינו עתיד להחזירה וכל מה שמנה שהם טהורים לפי שהוא כנוגע בכלים שנגעו בבגד שנטמא במת וקדם בפתיחת זאת המסכתא בביאור זה מה שיספיק לנו מלחזור עליו.

הנוגע

ה) כן הוא בתוי״ט ע״פ נוסחת ארץ ישראל והמלה ערבית אלמסרקה לא מצאנוה באוצרי השרשים. ג) נ״א אלרכה בערבי והוא הכישור בעברי. ג) שמות ל״ב כ״ה. ד) ויקרא י״א ל״ב. ה) ספרא שמיני פ״ח ה״ב (נ״ג ע״ב). ו) כן הוא בכל כ״י ואין ספק ששתי מלות חסרות כאן וצ״ל בערבי קר אנתגם ר״ל כבר נטמא.

ב הנוגע בעול ובקטרב בעין ובעבות אפילו בשעת מלאכה טהור בחרב ובכורך וביצול טמא. בעין של מחכת בלחיים ובעיראין טמא רבי יהודה מטהר בלחיים שאינן עשויים אלא לרבות את העפר:

אלגרין פי הדה אלהלכה מתל גרין אלדי קבלהא. ולדלך אנה יקול אדא אנתגסת אלענלה או אלמחראת אי אלמתצלאת בהמא יחסב מתל אלשי אלדי אנתגס ואיהא לא יחסב כדלך. וקד בינא פי ראבע עשר הדה אלמסכתא אלעול ואלקטרב אנהמא מן אלאת אלענל וצורנא דלך. ועין הי אלהלקה אלתי תעמל מן נלך אלתיאב תדכל פי ענק אלבהימה כי לא תנגרה באטראף אלקטרב. ועבות אלשראיט אלתי תגבד בהא אלענל ותרבט בהא. וחרב עוד שבה סיף מעלק מן עוד אלמחראת מתצל בה והו אלדי ימסך אלחראת בידה. ובורך אלעוד אלמעונ אלדי תרכב פיה אלסכה והו שבה רכבה אלאנסאן והו אלדי ינכסט מע סטח אלארץ ענד אלחרת ולדלך תסמי בורך. ויצול אלמקבץ אלמרכב פי אלמחראת אלדי ימיל בה אלמחראת חית שא והוא משתק מן תרגום לא תטה אלדי קאל פיה לא תצלה. ועין של מתכת חלקה חריר. ולחיים עודין פי טרף אלמצמד. ועיראין אלעלאקאת. ואין הלכה כר׳ יהודה.

הכונה בזאת הלכה כמו כונת ההלכה אשר לפניה. וזה שיאמר אם נטמאו העגלה או המחרישה איזה דבר מהדברים המחוברים בשניהם יחשב כמו הדבר הנטמא ואיזה מהם לא יחשב כזה. וכבר בארנו בפרק ארבעה עשר[b]) מזאת המסכתא שהעול והקטרב הם מכלי העגלות ועשינו צורת שניהם. והעין היא הטבעת הנעשית מן בלויי הבגדים ישימו אותה על צואר הבהמה כדי שלא תתחבל בקצוות הקטרב. ועבות החבלים אשר תמשך בהם העגלה ותקשר בהם. וחרב עץ הדומה לחרב התלוי בעץ המחרישה ומחובר בו והוא אשר תופס בו החורש בידו. ובורך הוא העין העקום אשר יתחבו בו האת והוא דומה לברך האדם והוא המתפשט עם שטח הארץ בעת החרישה ולזה תקרא בורך. ויצול בית יד התחוב בהמחרישה ואשר בו יטה המחרישה לכל צד שירצה והוא נגזר מן תרגום[g]) לא תשה אשר אמר בו לא תצלה. ועין של מתכת טבעת מברזל. ולחיים שני עצים בקצה העול. ועיראין בערבי אלעלאקת. ואין הלכה כרבי יהודה.

ג הנוגע ביד מגרה מכאן ומכאן טמא בחוט ובמשיכה באמה ובסניפין ובמכבש של חרש ובקושטנית טהור רבי יהודה אומר אף הנוגע במלבן של מסר הגרול טהור. הנוגע ביתר ובקשת אף על פי מתוחה טהור מצודת האישות טהורה רבי יהודה אומר כל זמן שהיא מתוחה חבור:

שכל אלמנשאר אשהר מן אן אבינה. פאלעודאן אלקאימאן אללדאן ימסך אליד פי כל ואחד מנהמא ענד אלנשר יתסמי כל ואחד מנהמא יד מגירה. וכיט אלשער אלדי ירבט בה אלמנשאר פי אעלא אלעודין אלקאימין הו אלדי יתסמי חוט ומשיחה לאנה קד יכון חוט וקד יכון משיחה. ואלעוד אלטויל אלדי פי וסט דינך אלעודין והו עלי טול חדיד אלמנשאר הו אלדי יתסמי אמה. וכדלך פי טרפי אלחדיד עודאן מדוראן

תמונת המגירה היא יותר ידועה ממה שאבאר אותה. ושני העצים הנצבים אשר היד תופס כל אחד מהם בעת שינסר יקרא כל אחד מהם יד מגירה. וחוט השיער אשר תקשר בו המגירה בראש השני עצים הנצבים הוא אשר יקרא חוט ומשיחה לפי שפעם יהיה חוט ופעם יהיה משיחה. והעץ הארוך אשר באמצע אלו השני עצים והוא על ארך ברזל המגירה הוא הנקרא אמה. וכן יש בשני קצוות הברזל שני

צגיראן

עצים

b) מ״ד. g) שמות כ״ג ו׳.

צנירן פיהמא יתסמר חדיד אלמנשאר והמא ידורן פי אלעודין אלקאימין ועוד תאלת צנור איצא מנרוש יפתל בה אלניט אלדי פי אעלי אלעודין חתי ישתד ויתבת טרפה פי אלעוד אלוסטאני אלדי סמאה אמה והדא כלה בין מן צורה אלמנשאר. וכל ואחד מן הדה אלעידאן אלצנאר יתסמי סניף ונמעהא סניפין. ומכבש של חרש אלמלזם אלדי יקום פיהא אלננאר אלעידאן אלמעוגה. וקושטנית קום אלמתקב יעני אדא כאן מלתף עלי אלמתקב כמא ילוי עליה פי חין אלתקב תם אנתנם אלמתקב. ומסר הגדול צורתה איצא משהורה ודלך אן יעמל מרבע מסתטיל מן כשב רקיקה ואלמישאר פי וסטה ודלך אלמרבע יתסמי מלבן של מסר הגדול. וקולה ביתר ובקשת יריד בה אדא אנתנם אלסהם והו מפוק פי אלקום פאן אלדי ינצם באלותר או באלקום טאהר והו קולה אף על פי מתוחה יעני ולו כאנת אלקום מכבדה ואלסהם פיהא. ואישות נוע מן אלנרדאן והו בריה שאין לה עינים כמא בינא פי מועד ותתציד איצא בקום מותרה פיהא סהם חדיד. פיקול אן אדא אנתנם סהם אלחדיד פאן אלמצידה טאהרה לאן לא אתצאל בין אלסהם ואלקום. ור׳ יהודה יקול אן טאל מא תכון אלקום מותרה פאן אלמצידה כלהא תנתנם באנתנאם אלסהם ואין הלכה כר׳ יהודה.

עצים ענולים קטנים אשר בהם קובעים ברזל המגרה ושניהם יתגלגלו בשני העצים העומדים ועין שלישי קטן גם כן ומחודד אשר בו יפתלו החוט אשר בראש השני עצים עד שיתחזק ויתקיים קצהו בעין האמצעי הנקרא אמה וכל זה ברור מצורת המגרה. וכל אחד מאלו העצים הקטנים יקרא סניף וקבוצו סניפים. ומכבש של חרש הוא המכבש אשר החרש יישר בו העצים העקומים. וקושטנית קשת המקדח רצה לומר אם היה כרוך על המקדה כמו שהוא נשען עליו בעת שהוא עושה הנקב שם ואחר זה נטמא המקדח. ומסר הגדול צורתו גם כן ידועה וזה שעושים מרובע ארוך מקורות דקות והמסר באמצע המרובע וזה המרובע יקרא מלבן של מסר הגדול. ואמרו ביתר ובקשת יריד בו אם נטמא החין והוא בחריץ הקשת הנוגע ביתר או בקשת טהור וזה אמרו אף על פי מתוחה רצה לומר אף על פי שהקשת דרוכה והחץ בה. ואישות מין עכבר והיא בריה שאין לה עינים כמו שבארנו במועד קטן[b]) וצדין אותה גם כן בקשת מתוחה ובה חץ ברזל. ואמר שאם נטמא החץ של ברזל המצורה טהורה לפי שאין חיבור בין החץ והקשת. ור׳ יהודה אומר שכל זמן שהקשת מתוחה המצורה כולה תיטמא בהטמאות החץ ואין הלכה כרבי יהודה.

פרק שנים ועשרים.

א השלחן והדולפקי שנפחתו או שחיפן בשיש ושייר בהם מקום הנחת הכוסות טמאים רבי יהודה אומר מקום הנחת חחיכות:

דולפקי הי מאידה מעדה ללשראב והי מסתטילה פיהא מואצע לאואני אלשראב וללאתמאר ותתסמי ענדנא מנקלה. ושיש אלרנאם ומן אלבין אנה לו אטלאהא כלהא באלרנאם ולם יתרך מנהא מוצע אנהא תכון טאהרה לאן אלאואני אלמנשיה לא תקבל נגאסה כמא אצלנא פכיף וקד

גשאהא

ושלחן הוא שולחן המוכן לשתיה והוא קצת ארוך ובו מקומות לכלי השתיה ולפירות ונקרא אצלנו מנקלה. ושיש בערבי אלרנאם. וברור הוא שאם חיפה השולחן כולו בשיש ולא הניח בו מקום שהוא טהור מפני שהכלים המחופים לא יקבלו טומאה כמו שבארנו[c]) וכל שכן אם חיפה אותם בשיש

אשר

b) פ״א מ״ד. c) פי״א מ״ר.

גשאהא באלרנאם אלדי לא יקבל נגאסה כמא בינא מראת. וקד בינוא וקאלוא פי אלנמר בין צפוי עומד ובין ציפוי שאינו עומד בין שחיפה את ליוביזיו בין שלא חיפן הכל טהור. ואין הלכה כר' יהודה.

אשר לא יקבל טומאה כמו שבארנו כמה פעמים. וכבר פירשו ואמרו בגמר[ב]) בין ציפוי עומד ובין ציפוי שאינו עומד בין שחיפה את ליוביזיו ובין שלא חיפן הכל טהור. ואין הלכה כר' יהודה.

ב שלחן שנטלה אחת מרגליו טהור נטלה שניה טהור נטלה השלישית טמא כשיחשב עליו רבי יוסי אומר אין צריך מחשבה וכן הדולפקי:

יקול אן אדא זאלת מן אלמאידה אלתלת ארגל אלתי להא פאנהא חיניד תצלח ליוכל עליהא פאן עול אן יאכל עליהא כאנהא טבק פהי תקבל טומאה. ור' יוסי יקול אנה לא יחתאג מחשבה בל מנד תצלה חיניד ללאכל עליהא פהי תקבל טומאה וכדלך אלחכם פי אלמנקלה. ואין הלכה כר' יוסי.

אמר שאם נטלו מן השולחן השלש רגלים אשר לו אז הוא ראוי לאכל עליו ואם חשב שיאכל עליו כאילו הוא טבלא יקבל טומאה. ור' יוסי אומר שאינו צריך מחשבה אבל משהוא ראוי אז לאכל עליו יקבל טומאת וכן הדין בדולפקי. ואין הלכה כר' יוסי.

ג ספסל שניטל אחת[ג]) מראשיו טהור ניטל השני טהור אם יש בו גובה טפח טמא. שרפרף שניטל אחת מראשיו טמא וכן כסא שלפני קתדרה:

כסא וספסל ודרגיש ושרפרף כלהא אנואע מן אלכראסי אלתלפת אסמאהא בחסב אלתלאף אשכאלהא וכברהא וצגרהא. וקתדרה קבה מן עוד יגלם פי דאלהא אלנסא אסמהא אלמישהור ענדנא עמאריה. וקולה ניטל אחת מראשיו יעני אחד גנביה אלדי ענד ראס אלכרסי.

כסא וספסל ודרגיש ושרפרף כולם הם מיני כסאות אשר ישתנו שמותם לפי השתנות צורתם וגדלם וקטנם. וקתדרה כיפה מעין אשר הנשים יושבות בתוכה ושמה הידועה אצלנו עמאריה. ואמרו ניטל אחת מראשיו רצה לומר אחד משני צדדיו שהוא אצל ראש הכסא.

ד כסא של כלה שניטלו חפויו בית שמאי מטמאין ובית הלל מטהרין. שמאי אומר אף מלבן של כסא טמא. כסא שקבעו בעריבה בית שמאי מטמאין ובית הלל מטהרין. שמאי אומר אף העשוי בה.

כרסי אלערוסה הו מרצע באלעאג ואלאבנוס ונחוהמא והי אלתי תתסמי חפויין פאדא זאלת מנה פהו מתל לו נשבר ולדלך לא יגתגם במדרס. ובית שמאי יקולון אד והו כרסי נשב יצלה ללגלום פהו יגתגם במדרס ואן כאן זאל תרציעה. ומלבן של כסא הוא תרביעה תרכב עלי אלכרסי ויגלם מן פוקהא יקול שמאי אנה יגתגם במדרס אד ויגלם עליה ואן כאן לא יגלם עליה והדה. פאדא קבע כסא בעריבה פהו טאהר ולא יגתגם במדרס לאתצאלה באלעריבה

כסא של כלה הוא מחופה בשן ובמין עין שחור הנקרא אבנום וביוצא בהן והם הנקראים חפויין ואם ניטלו מן הכסא הוא כאילו נשבר ולזה לא יטמא במדרס. ובית שמאי אומרים הואיל והוא כסא של עץ הראוי לישיבה יטמא במדרס אף על פי שניטל חפויו. ומלבן של כסא הוא מרובע שמשימים על הכסא ויושבים עליו ואמר שמאי שהוא יטמא במדרס הואיל ויושבים עליו אף על פי שאין יושבים עליו לבדו. ואם קבע כסא בעריבה הוא טהור ולא

יטמא

אלתי

ב) חגיגה כ"ו ב'. ג) כן הוא בכ"י.

אלתי לא תנתגם במדרם כמא באן פי פרק עשרים וקאל שמאי אן ולו כאן אלכרסי מן נפס אלגפנה אעני אן ינגר מע אלגפנה מן עוד ואחד פאנה ינתגם במדרם אד ויגלם עליה. ואין הלכה כשמאי.

יטמא במדרם לפי שהוא מחובר בעריבה אשר לא תטמא במדרם כמו שהוא מבואר בפרק עשרים[ב]) ואמר שמאי אף על פי שהכסא מעצם העריבה רצה לומר שהוא עשוי עם עריבה מעץ אחד יטמא במדרם הואיל ויושבים עליו. ואין הלכה כשמאי.

ה כסא שלא היו חפויו יוצאין וניטלו טמא שכן דרכו להיות מטהו על צדו ויושב עליו:

אד֯א לם יכן תרציעה נאתיא בארזא עלי סטה אלכרסי בל מחפור פיה פהו ינתגם במדרם ולו בעד זואל אלחפויין לאנה יכבה עלי ונהה ויגלם עליה מקלוב כמא כאן יתאתי דלך פיה מן קבל אד֯ ולם תכן חפויו בארזה֯ חתי תמנע מן קלבה עלי ונהה.

אם לא היה חיפויו בולט ויוצא על שטח הכסא אבל הוא מכונס בו יטמא במדרם אפילו אחר שניטלו החפויין מפני שיטהו על צדו וישב עליו כאשר הוא הפוך כמו שזה היה אפשר בו קודם זה הואיל וחיפויו אינם יוצאים עד שימנעוהו מלהפכו על צדו.

ו כסא שניטל חפויו האמצעי והחיצונים קיימים טמא. נטלו החצונים והאמצעי קיים טמא. רבי שמעון אומר אם היה רחב טפח:

הד֯א אלשכל מן אלתרציע כאן משהור ענדהם כאן לה זג֯ כארג֯ והו פי דאכל אלתרציע ותרציעאת כתירה֯ כארג֯ה֯ עז֯ דלך אלזג֯ והי חפויו החיצונים ומן שכלהא כאן יבין אן מתי מא בקי אחד אלתרציעין פהו באקי בשכלה ולדלך יטמא במדרם. ור׳ שמעון ישתרט באן יבקי מן אלתרציע אלדאכלי והו אלזג֯ סעה֯ קבצה֯. ואין הלכה כר׳ שמעון.

זאת התמונה מן החפוי היתה ידועה אצלם היה לו לוח יוצא והוא באמצע החפויים וחפויין רבים יוצאים מזה הלוח והם חפויו החיצונים ומצורתם היה מבואר שכל מה שנשאר אחד משני החפויין[ג]) הכסא נשאר בתמונתו ולזה יטמא במדרם. ור׳ שמעון עושה תנאי שישאר מן החפוי הפנימי והוא הלוח רוחב טפח. ואין הלכה כר׳ שמעון.

ז כסא שניטלו שנים מחפויו וה בצד וה רבי עקיבא מטמא וחכמים מטהרין. אמר רבי יהודה אף כסא של כלה שניטלו חפויו ונשתייר בו בית קבלה טהור מפני שבטל העקר ובטלה הטפלה:

מעלום אן אלכסא אנמא עמל למושב והו אלעיקר ואנמא יטמא במדרם הוב פאד֯ ובטל מנה הד֯א אלמעני וטהר מן המדרם בזואל אלחפויים ועלי אנה בקי פיה בית קיבול פאנה לא ינתגם משום כלי קבול אד֯ ולם יעמל ליכון כלי קבול פהו קד בטל מנה אצל אלשי אלדי יעמל לה והו אלמושב פכיף יבקי פיה חכם אלפרע אלחאדת פיה והו כונה כלי קבול ואין הלכה כר׳ עקיבא והלכה

ידוע שהכסא לא נעשה אלא למושב והוא העיקר ולא יטמא אלא במדרם הוב ואם בטל ממנו זה הענין ונטהר מן המדרם בנטילת החפויים אף על פי שישאר בו בית קיבול לא יטמא משום כלי קיבול מפני שאינו נעשה להיות כלי קיבול וכבר בטל ממנו עיקר הדבר אשר נעשה לו והוא המושב ואיך ישאר בו דין הטפלה המתחדשת בו והוא שיהיה כלי קיבול. ואין הלכה

ב) מ״ד. ג) ר״ל האמצעי או החיצונים.

והלכה כר׳ יהודה לאן כלאמה גאר עלי אלאצול אלתי תקדמת ללחכמים פי אלפרק אלתאסע עשר.

הלכה כר׳ עקיבא והלכה כר׳ יהודה מפני שרבריו הולכים על השרשים אשר קדמו לחכמים בפרק תשעה עשר[ה]).

ח שידה שניטל העליון שלה טמאה מפני התחתון ניטל התחתון טמאה מפני העליון. ניטל העליון והתחתון רבי יהודה מטמא מפני הדפין וחכמים מטהרין. ישיבת הסתת טמא מדרס:

הדה אלשידה והי אלעתידה להא בית קיבול פי אעלאהא ובית קיבול פי אספלהא והדפין הי אלדפוף אלתי פי אלנואנב. וישיבת הסתת אלמוצע אלדי יגלם פיה אלדי ינגר אלחגארה והו אלדי יתסמי סתת והו ירכם לנפסה מוצע יגלם פיה פי טרף אלנשבה וינחת אלחגארה עלי אלטרף אלאכר והלכה כחכמים.

זאת השידה והיא הארון יש לה בית קיבול בעליונה ובית קיבול בתחתונה והדפין הן הדפין אשר בצדדיה. וישיבת הסתת המקום אשר ישב בו המסתת את האבנים והוא אשר יקרא סתת והוא יתקן לעצמו מקום לישב עליו בקצה הקורה ויסתת האבן בהקצה האחר והלכה כחכמים.

ט כופת שסירקו וכרכמו ועשאו פנים חכמים מטהרין עד שיחוק בו. הסל והכלכלה שמילאן תבן או מוכן התקינן לישיבה טהורין סירגן בגמי או במשיחה טמאין.

קר שרחנא כופת אנה קטעה נשבה פקאל אנה אדא אכד הדה אלנשבה וצבנהא באלזנפיר או באלזעפראן ליעמל מנהא וגה חאיט פאנה קד צאר להא צורה כלי ותנתגם כמא תנתגם כלי עץ. וקאל אלחכמים אנהא לא תציר מן גמלה אלכלים באלצבאג וחדהא חתי יחפר פיהא יעני חתי יגרמהא באלנקש וחיניד תציר כלי. וקד בינא פי פרק עשרים אן אלסל ואלכלכלה ונחוהמא לא תנתגם משום מושב פקאל אנה אן מלאהא מן אלחשו והו אלדי יתסמי מוכן והי קטע אלצוף ואלכתאן ואלכרך אלצגירה ואלואחד מנהא מוך תם נסג שבכה עלי פם דלך אלסל או אלכלכלה פאנה חיניד יצלה למשכב ויטמא במדרס ותרגום סבכה סראנא. והלכה כחכמים.

כבר בארנו[ג]) שכופת הוא חתיכת קורה ואמר שאם לקח זאת הקורה וצבע אותו בשישר או בכרכום לעשות ממנה פני כותל כבר היתה לה צורת כלי ותיטמא כמו שיטמא כלי עץ. וחכמים אומרים שהיא לא תהיה מכלל הכלים בצבע לבר עד שיחוק בו רצה לומר עד שיפסל בה צורה ואז תהיה כלי. וכבר באדנו בפרק עשרים ג) שהסל והכלכלה והדומה להם אינם מיטמאים משום מושב ואמר שאם מילא אותם במה שיקרא מוכן והם התיכות צמר ופשתן והמטליות הקטנות והאחד ממוכין מוך ואחר זה ארג סורג על פי זה הסל או הכלכלה או הם ראוים למשכב[ד]) ויטמאו במדרס ותרגום סבכה[ה]) סראנא. והלכה כחכמים.

י האסלה טמאה מדרס וטמא מת פרשה העור טמא מדרס והברזל טמא טמא מת. הטרסקל שחפויו של עור טמא מדרס וטמא מת פרשה העור טמא מדרס והטרסקל טהור מכלום. ספסלים שבמרחץ ושתי רגליו של עץ טמא אחת של עץ

ה) מ״ט י״. ג) פ״כ מ״ה. ג) מ״א ב׳. ד) נ״א למושב. ה) מ״ב א׳ ב׳, איוב י״ח ח׳, ובתרגום שלנו סרגתא.

עץ ואחת של אבן טהור. הנסרין שבמרחץ ששינמן רבי עקיבה[ב] מטמא וחכמים מטהרין שאינם עשוין אלא שיהו המים מהלכין תחתיהן. קנקולין שיש בה בית קבלת כסות טמאה העשויה בכוורת טהורה:

אסלה כרסי מן חדיד ופיה מוצע יגלם עליה ללנאיט יגעל פי אלמסתראחאת ועליה נמא מן גלד יסתר בה. וטרסקל טבק ולה נשא מן גלד וחואשיה מן גלד איצא מתצלה פאדא זאל אלנשא בקי דון חואשי לא יצלה לשי לא יגלם עליה לנשונתה וחרושתה ולא ליגעל פיה שי לעדם אלנונאנב. וכראסי אלחמאמאת הי מן רנאם פקאל אנה אן כאן לוח רנאם ולה רגלין מן נשב וגלם אלוב עלי הדא אלכרסי פאנה יגתנם אעני אן רגליה תציר משכב מע כון אלרנאמה נפסהא לא תגתנם פאן כאנת אחדי אלרגלין רנאם איצא פאלכל טאהר לאנה כסא של אבן. וקולה ששינמן מתל לו קאל ששיעמן ושעם הו אלכיזראן ואלגרץ אנה אצלהא באלכיזראן חתי רגעת לוח ואחר ואלחמאמיון יגלסון עליהא ואלמא יגרי תחתהא פיקולון אלחכמים אנהא לא תגתנם במדרס הזב אד ועמלהא אנמא הו ליגרי אלמא תחתהא ויעמל מן אלקצב ואלקצבאן משבך מרתפע לה גואנב ויעמל איצא מן ניזראן תרמי עליהא אלתיאב ויוקד אלנאר באלבנור תחתהא לתתבכר אלתיאב ואסמה קנקילום ואסמה אלמשהור במצר אלמנשל פאן כאן פיה מוצע יקבל אלתוב פקד צאר מן כלי קיבול פאן כאנת עשויה כבוורת והו אן תכון מתל גבח אלנחל מנפודה מן אלגהתין פהי לא תגתנם. והלכה כחכמים.

אסלה כסא מברזל ובו מקום לישב עליו לעת הצורך ויניחו אותו בבית הכסא ועליו כסוי מעור לכסות אותו. וטרסקל טבלה ולה חפוי מעור ושפתותיה גם כן מעור מחוברות בו ואם ניטל החיפוי תשאר בלא שפתותיה ואינה ראויה לשום דבר לא לישב עליה מפני שאינה חלקה ומשופה ולא להניח עליה דבר מפני שאין לה דפנות. וספסלין שבמרחצאות חם משיש ואמר שאם היה לוח של שיש ולו שתי רגלים מעץ וישב הזב על זה הספסל יטמא רצה לומר ששתי רגליו נעשו משכב אף על פי שהשיש עצמו לא יטמא. ואם היתה אחת משתי רגליו גם כן משיש הכל טהור לפי שהוא כסא של אבן. ואמרו ששינמן הוא כאילו אמר ששיעמן ושעם הוא בערבי אלכיזראן והכונה שאם חיבר הנסרים בשעם עד שיהיו כלוח אחד והבלנים יושבים עליהם והמים מהלכים תחתיהם ואמרו חכמים שהם אינם מיטמאים במדרס הזב לפי שאינם נעשים אלא כדי שילכו המים תחתיהם. ועושים מקנים וענפים סבכה גבוה אשר לה דפנות ויעשו גם כן משעם ומשליכים עליה הבגדים ושורפים באש מונמר תחתיהם להעשין הבגדים ושם הסבכה הוא קנקלין ושמה הידוע במצרים אלמנשל. ואם היה בה מקום לקבל הבגדים כבר נהיה מכלי קיבול ואם היתה עשויה כבוורת שהיא דומה לכוורת הדבורים המפולשת משתי צדדיה לא תיטמא. והלכה כחכמים.

פרק שלשה ועשרים.

א הכדור והאמום והקמיע והתפלה שנקרעו הנוגע בהן טמא ובמה שבתוכן טהור. האבוף שנקרע הנוגע במה שבתוכו טמא מפני שהתפר מחברו:

כדור אלכרה אלתי ילעב בהא. ואמום אלקאלב. וקמיע אלחרז. ותפלה אלתפלין. כדור הכדור אשר ישחקו בו. ואימום הדפום. וקמיע לשמירה. ותפלה התפלין.

ואלו והדה

ב) כן הוא במשנתנו אבל בנוסחת הר״ם ובמתניתא דבני מערבא הגירסא ר׳ מאיר.

והדה אלמעדודה כלהא כארגהא גלד ופי דאכל אלכרה אלהשו וכולך אלקאלב אלעוד פי דאכל אלגלד אלמעמול עליה ופי דאכל אלחרז ואלתפלין אלבטאיק אלמכתובה. פיקול אן אדא אנתגסת אלגמלה באלמת וצאר דלך אלכלי אב הטומאה תם אנשק אלגלד פאן אלדי ינצם באלשי אלדי כאן דאכל אלגלד טאהר אד ליס הו מן נפס אלכלי ולא מחובר לו. ואוכף אלאכאף והו שבה אלברדעה משהור אלצורה ירכב עליה.

ואלו המנויין כולן חיצוניהם עור ובתוך הכדור מוכין וכן בתוך עור האמום העין אשר נעשית עליו המלאכה ובתוך הקמיע והתפלין חתיכות קלף אשר כתוב עליהם. ואמר שאם נטמאו כולם במת ונהיה זה הכלי אב הטומאה ואחר זה נקרע העור הנוגע בהדבר שהיה בתוך העור טהור מפני שהוא אינו מעצם הכלי ולא מחובר לו. והאוכף אלאכאף בערבי והוא דומה למרדעת וצורתו ידוע ורוכבים עליו.

ב אלו טמאין משום מרכב וֶרֶז האשקלוני ומדיבה[ב] המדית ועביט של גמל וטפיטן של סוס. רבי יוסי אומר אף טפיטן של סוס טמא משום מושב מפני שעומדין עליו בקומפון אבל אוכף של נאקה טמא:

נין אלתורה פי אלוב וכל המרכב אשר ירכב עליו הוב יטמא פהו יעדד אלאשיא אלתי אדא רכב עליהא אלוב ולו כאן בינה וביהא חגאבאת כתירה פהי תנתגס ותלומהא אחכאם אלמרכב אד והי מעמולה ללרכוב. וזרו אשקלוני אלשנד אלעסקלאני ותרגום ויחבש וזרו. ומדיבה סרג מנסוב למדי כאן לה שבל משהור ענרהם. ועביט דאירה מן כרק תעמל עלי טהר אלגמאל וירכב עליה תרגום בכר הגמל בעבישא דגמלא. וטפיטן של סום סרג אלפרס. ויקול ר׳ יוסי אן אלסרג ליס יציר מרכב הוב בל אנמא יציר מושב אד ולם יעמל ללרכוב נאצה בל ללוקוף עליה. וקד בינא פי אלפרק אלתאמן עשר עשר אן אלוב אדא וקף עלי אלשי אלדי ינתגס במדרם הוב פאנה יגעלה מושב. וקומפון מידאן אלחרב פאן אללאעבין פי אלמידאן יאכדון אלטלק והם ואקפון עלי אלסרג ליטהרוא אלמהארה פי אלרכוב. אמא אכאף אלנאקה פהו ינתגס משום מושב והו מעני קולה טמא וזלך לדברי הכל לאנה יגלם עליה. ואין הלכה כר׳ יוסי.

התורה אמרה בוב[ג] וכל המרכב אשר ירכב עליו הוב יטמא הנה הוא מונה הדברים אשר אם רכב עליהם הוב אף על פי שבינו וביניהם מסבים הרבה יטמאו ויחויבו להם דיני המרכב לפי שהם נעשים לרכיבה. וזרו האשקלוני הגורה רחבה אשקלונית תרגום[ג] ויחבש וזרו. ומדיבה אוכף המיוחס למדי שהיה לו תמונה ידועה אצלם. ועביט ענול ממטליות שישתמשו בו על גבי הגמל לרכוב עליו תרגום[ד] בכר הגמל בעבישא דגמלא. וטפיטן של סום אוכף של סום. ואמר רבי יוסי שהאוכף לא יהיה מרכב הוב אבל אינו אלא מושב הואיל ולא נעשה ביחוד לרכיבה אבל לעמוד עליו. וכבר בארנו בפרק שמונה עשר[ה] שאם עמד הוב על דבר אשר יטמא במדרם הזב עושה אותו מושב. וקומפון שדה המלחמה לפי שהמשחקים באצטדין סוסיהם רצים והם עומדים על האוכף להראות מהירתם ברכיבה. אבל אוכף הנאקה יטמא משום מושב וזה ענין אמרו טמא וזה לדברי הכל לפי שהוא יושב עליו ואין הלכה כר׳ יוסי.

ג מה בין מרכב למושב מרכב חלק מגעו ממשאו ומושב לא חלק מגעו ממשאו. התפית של חמור שהוא יושב עליה טהורה שינה בה את הנקבין או שפרצן וה לתוך זה טמאה:

למא תקדם אלאכתלאף בין ר׳ יוסי וחכמים אחר שקדמה המחלוקת בין ר׳ יוסי וחכמים

ב) כן הוא בנוסחת הר״ם. ג) ויקרא ט״ו ט׳. ג) בראשית כ״ב ג׳. ד) שם ל״א ל״ד. ה) מ״ה.

וחכמים פי סרוג אלגיל הל הי מרכב או מושב וכדלך קלנא פי אוכף של נאקה אנה מושב לא מרכב סאלנא וקלנא מה בין מרכב למושב אד והדא אב טומאה והדא אב טומאה. פקאל אן אלמרכב חלק מגעו ממשאו לאן אלאנסאן אלדי ינצם במדרס הזב ינתגס ולא יטמא בגדים בשעת מגעו ואלדי ינקל אלמרכב הו טמא ומטמא בגדים בשעת נשיאתו אמא אלמושב פסוי פיה הנוגע והנושא פאנה מטמא בגדים. וקד תקדמת הדה אלאצול כלהא ובינא דלאילהא פי צדר כלאמנא פי הדה אלמסכתא מע אלפרק אלאול מנהא ונחן נבין דלך איצא פי זבים. והתפית אעואד תעמל עלי טהר אלדאבה תנקל עליהא אלאחמאל ולא יכון אלאנסאן אלרכוב עליהא אלא בתגייר אתקאבהא או באואלה אלאעואד אלתי בין אלאתקאב ואסם הדא אלשכל אלאכאף אלפארסי.

וחכמים בטפיתן של סוס אם הוא מרכב או מושב ואמרנו גם כן באוכף של נאקה שהוא מושב לא מרכב שאלנו ואמרנו מה בין מרכב למושב לפי שזה אב הטומאה וזה אב הטומאה. ואמר שהמרכב הלק מגעו ממשאו מפני שהאדם הנוגע במדרס[ה] הזב יטמא ואינו מטמא בגדים בשעת מגעו והנושא המרכב הוא טמא ומטמא בגדים בשעת נשיאתו אבל המושב שוין בו הנוגע והנושא שהוא מטמא בגדים. וכבר קדמו אלו השרשים כולם ובארנו ראיותיהם בפתיחת דברינו בזאת המסכתא עם הפרק הראשון שלה ונבאר זה גם כן בזבין[ג]. והתפית עצים שנותנים על גבי הבהמה לשאת עליהם המשא ואי אפשר לאדם שירכב עליהם אלא אם שינה את נקביהן או הסיר העצים שבין הנקבים ושם זאת התמונה אוכף הפרסי.

ד חמטה והכר והכסת של מת הרי אלו טמאין מדרס. בסא של כלה ומשכר של חיה וכסא של כובס שהוא כורס[ג] עליו את הכלים אמר רבי יוסי אין בהם משום מושב:

הרי אלו טמאין מדרס ועלי אנהא לם תעמל ליגלם עליהא ואנמא עמלת ברסם אלמת אלדי אין לו משכב ומושב כמא בינא פי צדר כלאמנא. ומשכר של חיה הו אלכרסי אלדי יעמל ללאמראה אלהאמל לתגלם עליה ענד אלולאדה כי באו בנים עד משכר שהוא כורס עליו יתקל עליה אלתיאב חתי תתטוי. ואין הלכה כר׳ יוסי.

הרי אלו טמאים מדרס ואף על פי שהם לא נעשו לישב עליהם ולא נעשו אלא משום המת אשר אין לו משכב ומושב כמו שביארנו בפתיחת דברינו. ומשכר של חיה הוא הכסא הנעשה לאשה מעוברת שתשב עליו בעת הלידה כי באו בנים עד משכר[ה]. שהוא כורס עליו שהוא כובש עליו את הבנדים עד שיהיו מקופלים. ואין הלכה כר׳ יוסי.

ח החרם טמא מפני הזוטו. הרשתות והמכמרות והמזרף והפלציר ומצודות הסבכין טמאין והאקון והרטיב והכלוב טהורין:

חרם אסם אלשבכה אלתי יצאד בהא אלסמך וכדלך רשתות ומכמרות אסמא שבאך אלציד והי כלהא עבראנית קאל יגורהו בחרמו ויאספהו במכמרתו וקאל פרש רשת. ווזטו הוא אספל אלשבכה והו מוצע שבה

חרם שם השבכה אשר יצודו בה דגים וכן רשתות ומכמרות הם שמות שבכות הציד וכולן הן מלות עבריות אמר[ה] יגורהו בחרמו ויאספהו במכמרתו ואמר[ו] פרש רשת. ווזטו הוא תחתון השבכה והוא מקום

דלו

דומה

ה) נ״א במרכב. ג) פ״ה מ״ו. ד) כן הוא בכ״י. ה) ישעיה ל״ד ג׳. ו) חבקוק א׳ ט״ו. ו) איכה א׳ י״ג.

דלו ציק אלאעין גדא פהו במנזלה בגר ולדלך ינתגס. ומדף לוח הו מרפוד בעוד פי דלך אלעוד אלראפר שריט ימסכה אלציאר עלי בעד פאדא נזל הנאך אלטיר פי תלך אלאלה גבד אלציט ווקע עליהא דלך אללוח. ופלצור אלוהק והו מן עוד איצא תתציד בה אלטיור. ומצודות הסכרין מצידה אלדין יקטעון אלמא פי אלבחיראת חתי ינתמע הנאך אלסמך תם יכרג אלמא ויבקי אלסמך וכאן לתלך אלמצידה צורה משהורה ענדהם ויתסמון סכרים לקטעהם טריק אלמא וכונהם יסדון מגאריה ויסכרו מעינות תהום. והאקון קד שרחנאה פי אלתאני עשר אנה אלסלה אלתי יצאד בהא אלסמך משהורה ענד אלכל. והרטוב מן אלאת ציד אלטיר והו מן כלי עין. והכלוב אלקפין ככלוב מלא עוף.

דומה לדלי אשר נקביו צרים הנה הוא במדרגת בגד ולבן יטמא. ומדף דף הנשען על עין ובזה העין הסומך חבל שהצייד אוהו בידו מרחוק ואם העוף יורד שם בזה המקום ימשוך החוט וזה הדף נופל עליו. ופלצור בערבי אלוהק[ח]) והוא מעין גם כן ויצודו בו העופות. ומצודות הסכרים מצודות האנשים המפסיקין את המים בברכות עד שיתאספו שם הדגים ואחר זה יוציאו המים וישארו הדגים והיתה לאלו המצודות אצלם צורה ידועה ונקראו סכרין לפי שהם מפסיקין דרך המים וסותמים פיותיהם[ג]) ויסכרו מעינות תהום. והאקון כבר פירשנוהו בשנים עשר[ג]) שהוא הסל אשר יצודו בו הדגים והיה ידוע אצל כולם. והרטוב מכלי ציד העוף והוא מכלי עין והכלוב בית צפור[ד]) ככלוב מלא עוף.

פרק ארבעה ועשרים.

א שלשה תריסין הם תרים הכפוף טמא מדרס ושמשחקין בו בקונפון טמא טמא מת ודיצת הערביין טהורה מכלום:

לא יזהב ענך פי גמיע הדא אלפרק אלאצל אלדי תקדם ד׳כרה והו קולהם כל הטמא מדרס מטמא טמא מת. וכדלך אדא סמעתה אברא יקול עז שי מן אלאשיא טמא טמא מת ליס אלגרץ אן דלך אלשי לא ינתגס בטומאה מן אלטמאות גיר בטומאת מת ואנמא אלגרץ אן דלך אלשי לא ינתגס במדרס הזב פיציר מושב לכנה ינתגס במת ובשאר טמאות ובמגע הזב פיציר ראשון לא אב עלי אלאצול אלמתקדמה פי אלצדר פחצל הדא אלמעני. פהו אלאצל ולא יבקי גיר שרח אלאסמא מע אלתנביה עלי בעץ אלמעאני. פאדא כאן אלתראס כפוף יעני מקלוב אלחואשי פהו יצלה למושב פלדלך טמא מדרס. וקד שרחנא קומפון אלמידאן. ודיצת הערביים תראם צגיר גדא יסמא אלחנפה לא יצלה לשי גיר ללמתאל ואלמחאכאה.

אל יתעלם ממך בכל זה הפרק השורש אישר קדם זכרו והוא אמרם[ה]) כל הטמא מדרס מטמא טמא מת. וכן אם תשמע לעולם שהוא אומר על איזה דבר שהוא טמא טמא מת אין כוונתו שזה הדבר לא יטמא בטומאה מן הטומאות אלא בטומאת מת והכוונה רק שזה הדבר לא יטמא במדרס הזב להיות מושב אבל יטמא במת ובשאר טומאות ובמגע הזב להיות ראשון לא אב על השרשים הקודמים בפתיחה והבן זה הענין. זהו השורש ולא נשאר אלא פירוש השמות עם הערה על קצת הענינים. אם היה התרים כפוף רצה לומר אם היתה שפתותיו הפוכות הוא ראוי למושב ולזה יהיה טמא מדרס. וכבר ביארנו[ו]) קומפון שהוא שדה המלחמה. ודיצת הערביים תרים קטן מאוד הנקרא בערבי אלחנפה ואינו ראוי לשום דבר אלא לדמיונות והזיונות.

שלש

שלש

ח) עיין פירוש רבנו האי. ג) בראשית ח׳ ב׳. ג) מ״ב. ד) ירמיה ח׳ כ״ז. ה) נדה פ״ו מ״ג. ו) פכ״ג מ״ב.

ב שלש עגלות הם העשויה כקתדרא טמאה מדרס במטה טמאה טמא מת ושל אבנים טהורה מכלום:

הדא בין וקד תקדמת אצולה ושרה הדה אלאסמא קד תקדם איצא. זה ברור וכבר קדמו שרשיו וקדם גם כן פירוש אלו השמות.

ג שלש עריבות הן עריבה משני לוג ועד תשעה קבין שנסדרקה טמאה מדרס. שלימה טמאה טמא מת והבאה במדה טהורה מכלום:

הבאה במדה אלתי תחמל ארבעים סאה בלה שהן כוריים ביבש פאנהא לא תנתגם בונה מן וגוה אלנגאסה ראסא כמא בינא פי אלפרק אלתאני עשר מן הדה אלמסכתא וקד תקדם תבין אצול בקיה אלהלכה פי פרק עשרים. הבאה במדה המחזקת ארבעים סאה בלה שהם כוריים ביבש וזאת העריבה לא תטמא כלל באיזו טומאה שתהיה כמו שביארנו בפרק שנים עשר מזאת המסבתא[ב] וכבר קדם ביאור שרשי שארית ההלכה בפרק עשרים[ג].

ד שלש היבות הן תיבה שפתחה מצרה טמאה מדרס מלמעלן טמאה טמא מת והבאה במדה טהורה מכלום:

הבאה במדה אן תכון מחמל ארבעים סאה כמא באן פי אלתאני עשר. וקד תקדם שרה בקיה אלהלכה פי תאסע עשר הדה אלמסכתא. הבאה במדה שהיא מחזקת ארבעים סאה כמו שהתבאר בשנים עשר וכבר קדם ביאור שארית ההלכה בתשעה עשר[ג] מזאת המסכתא.

ה שלשה תרבוסין הן של ספרים טמא מדרס ושאוכלין עליו טמא טמא מת ושל זיתים טהור מכלום:

תרבוס לפאפה גלד. פאלתי כאנת ענד אלהגאמין פי דלך אלזמאן כאנת תעמל לינלס עליהא או ליתכי עליהא ולדלך טמאה מדרס ואצל דלך קד תבין ותחצל פי פרק עשרין ואלגלד אלדי עמל לינשר עליה אלויתון פלים הו כלי פלדלך לא נגאסה פיה ראסא. תרבוס ארגז מעור. והתרבוס הנמצא אצל הספרים בזה הזמן נעשה לישב עליו או להשען עליו ולכן הוא טמא מדרס ושורש זה כבר הוא מבואר ומובן בפרק עשרים[ד] והעור אשר יעשה להשיר עליו הזיתים אינו כלי ולכן אין בו טומאה כלל.

ו שלש בססיות הן שלפני המטה ושלפני סופרים טמאה מדרס ושל דלפקי טמאה טמא מת ושל מגדל טהורה מכלום:

בסים אלקאעדה תרגום כנו בסיסיה. והדה אלאחכאם לומתהא בחסב אשבאלהא ומא עמלת אליה ומן אגלה פכל מא עמל למושב טמא מדרס וכל מא כאן מן אלכלים לם יעמל למושב פהו טמא טמא מת וכדלך שאר טמאות כמא אצלנא פי אול הדא אלפרק בסים הכן תרגום[ה] כנו בסיסיה. ואלו הדינים ראוין להם כפי תמונתן ולפי מה שנעשו לו ובעבורו הנה כל מה שנעשה למושב טמא מדרס והכלים אשר אינם נעשים למושב טמאים טמא מת וכמו זה שאר טומאות כמו שהישרשנו בתחלת זה הפרק וכל

ב) שם לא נמצא כלום וצ״ל חמשה עשר מ״א וכן בהלכה שאחר זאת. ג) מ״ב. ג) מ״ז.
ד) מ״א. ה) שמות לי י״ח.

וכל מא לים עליה צורה כלי בוגה פהו טהור מכל טומאה אעני אנה לא יקבל נגאסה ראסא.

הפרק וכל מה שאין עליו צורת כלי כלל הוא טהור מכל טומאה רצה לומר שלא יקבל טומאה כלל.

ז שלש פנקסיות הן האפיפרין טמאה מדרס ושיש בה בית קבול שעוה טמאה טמא מת וחלקה טהורה מכלום:

הו יסמי הנא פינקסיות כל לוחין מזדוגין כאנת לזמאם או לגירה וקד בינא מראת אן אסם פינקס עלי אלחקיקה אנמא הו ללזמאם. ואפיפרין הו כרסי מפצל ינבסט פירגע לוחין ויכב אלספר עליה ثם יגמע פיציר לוח ואחד והו משהור ענד אלנאס כלהם וקד שרחנאה פי אלסאדם עשר. ובית קיבול שעוה מוצע יגעל פיה אלשמע וקד בינא דלך פי אלסאבע עשר. והלקה בסיטה יעני לוח בסיט לא בית קיבול פיה פלא הו כלי קיבול ולא תורת כלי עליו פיכון מן פשוטי כלי עין לצגרה פלדלך טהור מכלום.

הוא קורא כאן פינקסיות כל שני לוחות מתאימים בין שהן לפקיד או לזולתו וכבר ביארנו הרבה פעמים ששם הפנקס אינו באמת אלא לפקיד. ואפיפרין הוא כסא של פרקים ואם יתפשט יהיה לשתי לוחות אשר ישימו עליו הספר ואחר זה יתחבר ויהיה כלוח אחד והוא ידוע אצל כל אדם וכבר ביארנוהו בששה עשר ה). ובית קיבול שעוה הוא המקום אשר ישימו בו השעוה וכבר ביארנו זה בשבעה עשר ג). והחלקה פשוטה רצה לומר לוח פשוט שאין בו בית קיבול ולזה אינו כלי קיבול ולא תורת כלי עליו והוא מפשוטי כלי עין לקטנותו ולזה טהורה מכלום.

ח שלש מטות הן העשויה לשכיבה טמאה מדרס של זגגין טמאה טמא מת ושל סרגין טהורה מכלום:

זגגין אלזגאגין יעני אלתי יצפפון עליהא אלזגאג אלמעמול. ושל סרגין תצפר עליה אלשבאך תרגום שבכין סרגין.

זגגין עושי כלי זכוכית רצה לומר המטה אשר יסדרו עליה כלי זכוכית כאשר נעשו. ושל סרגין המטה אשר סורגין עליה השבכות תרגום שבכים ג) סרגין.

ט שלש משפלות הן של ובל טמאה מדרס של תבן טמאה טמא מת והפוחלין של גמלים טהור מכלום:

משפלות אלזנאביל. והפוחלין שבה שבכה מן חבאל ינקל פיהא עלי אלגמאל כאן שבלהא פי דלך אלזמאן ענדהם יקתצי אן לא תנתגם ראסא לאנהא לם תכן צגירה אלאעין מתל זנביל אלתבן פיכון כלי קיבול ולא איצא כאנת תצלח ליגלם עליהא לנפא הבלהא פלא תנתגם במדרס פלדלך כאנת טהורה מכלום.

משפלות בערבי אלזנאביל. והפוחלין דומה לשבכה מן הבלים אשר ישאו בה המשאות על הגמלים והיתה צורתה בזה הזמן אצלם מה שיחייב שלא תטמא כלל מפני שנקביה לא היו קטנים כמו משפלות של תבן להיות כלי קיבול ולא היתה דאויה גם כן לישב עליה לעובי חבליה ולכן לא תטמא במדרס והיא טהורה מכלום.

י שלשה מפצים הן העשוי לישובה טמא מדרס של צבעין טמא טמא מת ושל גחות טהור מכלום:

קד כנא ועדנא פי פרק עשרים בתביין אלמפץ

כבר יעדנו בפרק עשרים ז) לבאר המפץ

ה) מ״א. ג) מ״ז. ג) מלכים א׳ ז׳ ז. ז) מ״ח.

אלמפין ואחכאמה פי הדא אלמוצע. פאקול אן אלנסיגאת אלבסיטה אלתי תנסג מן אלחלפה ואלקצב ואלברדי ואלכיוט וקשור אלאשנאר וקצבאנהא אלרקיקה ונחו דלך הי אלתי תתסמי מפין. ואחפט אלשרט אלדי אשתרטנא בקולנא אלבסיטה שבה אלחצר ואלקפאע ונחוהא ומעלום אנה קד יעמל איצא מן הדא אלנסיג כליט מתל אלקפה ואלסלל ואלאטבאק ונחוהא והדה הי מן גמלה כלי עין כמא בינא מראת מן חית אן להא בית קיבול. אמא הדא אלמפין פקד בין אלתלמוד פי גמר שבת אנה ינתגם במדרס הזב וינתגם במת אעני בשאר טמאות כמא אצלנא לכנה אין לו טהרה במקוה כלל ואנמא תטהירה באן יקטע חתי יבקי מנה אקל מן שיעור טומאתו אלדי הו ששה טפחים על ששה טפחים כמא יבין פי אלסאבע ואלעשרין מן הדה אלמסכתא והדא הו אלחכם אלדי אנתין בה אלמפין. ואסמע נצהם פי דלך ודלך אנהם קאלוא הנאך מדרס כלי חרש מנא לן דטהור יעני מן אין אלדליל אן כלי חרס לא יציר משכב זב אדא גלס עליה אלזב ולא יכון אב כמא בינא פי צדר הדה אלמסכתא. פאסתדלוא עלי דלך מן קולה תעאלי ואיש אשר יגע במשכבו מקיש משכבו לו מה הוא שיש לו טהרה במקוה אף משכבו יש לו טהרה במקוה לאפוקי כלי חרש דאין לו טהרה במקוה לאן אין לו טהרה אלא שבירה כמא בין אלנץ פיה. פאעתרצוא הדא אלאסתדלאל וקאלוא מותיב ר׳ אלעא מפין במת מנין ודין הוא ומה פכים קטנים שטהורים בזב יעני טהורין ממשכב הזב אנהא לא תצלה למשכב טמאין במת מפין שטמא בזב דין הוא שיהא טמא במת יעני אלמפין אלדי ינתגם במשכב הזב אד ויצלה למשכב ואללה יקול כל המשכב דין הוא שיהא טמא במת. פצה מן הדה אלבריתא אן אלמפין ינתגם במשכב הזב. פקאל ואמאי והא לית ליה טהרה במקוה פכמא ינתגם אלמפין במשכב ועלי אנה אין לו טהרה במקוה כדלך

המפין ודינו בזה המקום. הנה אומר שהסריגות חפשוטות הנסרגות מהלף וקנים וגמי והוצין וקלפות האילנות ב) וסעפותיהם הדקות והדומה להם הם הנקראים מפין. ושמור התנאי אשר התנינו באמרנו שיהיו הפשוטות דומות למחצלאות ונפות וכיוצא בהן וידוע שכבר עושים גם כן מזאת הסריגה כלים כמו הקופות והסלים והקנונים וכיוצא בהן ואלו הם מכלל כלי עץ כמו שביארנו הרבה פעמים מפני שיש להן בית קבול. אבל זה המפין כבר ביאר התלמוד בגמר שבת ג) שהוא יטמא במדרס הזב ויטמא במת רצה לומר בשאר הטומאות כמו שהשרשנו ובכל זה אין לו טהרה במקוה כלל ולא יטהר אלא אם התכו עד שישאר ממנו פחות משיעור טומאתו שהוא ששה טפחים על ששה טפחים כמו שיתבאר בשבעה ועשרים ג) מזאת המסכתא וזהו הדין אשר יתיחד בו המפין. ושמע לשונם בזה שהם אומרים שם מדרס כלי חרס מנלן דטהור רצה לומר מנין הראיה שכלי חרס לא יהיה משכב זב אם ישב עליו הזב ולא יהיה אב כמו שבארנו בפתיחת זאת המסכתא. והביאו ראיה על זה מאמרו יתברך ואיש אשר יגע במשכבו מקיש משכבו לו מה הוא שיש לו טהרה במקוה אף משכבו יש לו טהרה במקוה לאפוקי כלי חרס דאין לו טהרה במקוה לפי שאין לו טהרה אלא שבירה כמו שביארה התורה בו. והשיבו על זאת הראיה ואמרו מותיב ר׳ אלעא מפין במת מנין ודין הוא ומה פכים קטנים שטהורין בזב רצה לומר טהורין ממשכב הזב לפי שאינם ראוין למשכב טמאין במת מפין שטמא בזב דין הוא שיהא טמא במת רצה לומר המפין אשר יטמא במשכב הזב הואיל והוא ראוי למשכב והשם אמר כל המשכב דין הוא שיהא טמא במת. הנה התבאר מזאת הברייתא שהמפין יטמא במשכב הזב. ואמר ואמאי הא לית ליה טהרה במקוה הנה כמו שירמה המפין במשכב אף על פי

שאין

ב) ג״א אלתמאר ר״ל התמרים. ג) פ״ד א׳. ג) מ״ב.

כדלך ימכן אלקאיל אן יקול אן כלי חרס ינתגם במשכב הזב ועלי אנה אין לו טהרה במקוה. פגאובוא הנאך עלי הדא אלאעתראץ וקאלוא תרי קראי כתיבי ואיש אשר יגע במשכב וכתיב כל המשכב אשר ישכב עליו הא כיצד יש במינו אף על גב דלית ליה טהרה במקוה אין במינו מקיש משכבו לו. ופסר רבינו יוסף הלוי גאון זצ״ל הדא אלקול באן קאל אן אלמפין אד ופי נועה מא יטהר במקוה והי אלכלים אלמעמולה מן דלך אלנסיג כאלקפף ואלסלל פהו ינתגם במשכב הזב ועלי אנה נפסה אין לו טהרה במקוה והדא הו מעני קולהם יש במינו אף על גב דלית ליה טהרה במקוה. אמא אלפבאר אלדי ליס פי גמיע מא יעמל מנה מא יטהר במקוה פלים ינתגם במשכב בל נקול מקיש משכבו לו. ובין איצא ז״ל אלעלה אלתי אוגבת אן תכון אלכלים אלמעמולה מן אלמפין יש להן טהרה במקוה ואלמפין נפסה אין לו טהרה וקאל אן עלה דלך אן אלקפף ואלסלל ונחוהא הי דאגלה פי קולה תעאלי כל כלי ומנ׳ נצת אלתורה פיהא באלטומאה בכלל כלים נדלך איצא תטהר במקוה או קד חד פי כל מא קד נין פיה באלנאסה במים יובא ניר כלי חרש אמא אלמפין פלים הו בכלל כלים ואנמא לומנאה אלטומאה במדרס הזב באלרבוי מן קולה כל המשכב אלדי מסמועה כל מא יצלה למשכב והדה אלחצר ונחוהא תצלה כמא בינא תם לומנאה איצא טומאת מת מקל וחומר כמא תקדם לאנא קלנא אלשי אלדי לא ינתגם במדרם ינתגם במת פכיף הדא אלמפין אלדי ינתגם במדרם כך שכן שיהא טמא במת. פלמא נתרבה לטומאה קלנא נהי דאתרבי לטומאה אבל לטהרה לא דלא אשכחן ביה קרא כלל לא לטומאה ולא לטהרה. והדא אלתעליל ענדי אחסן מא יקדר עליה. פקד תבין לך מן גמיע מא תקדם אן אלמפין אין לו טהרה במקוה כמא נין אלתלמוד פאחפט הדא אלאצל אלעשים ותבין לך איצא אלמפין

מא

שאין לו טהרה במקוה כמו כן היה אפשר שיאמר האומר שכלי חרס יטמא במשכב הזב אף על פי שאין לו טהרה במקוה. והשיבו שם על זאת הקושיא ואמרו תרי קראי כתיבי ואיש אשר יגע במשכב וכתיב כל המשכב אשר ישכב עליו הא כיצד יש במינו אף על גב דלית ליה טהרה במקוה אין במינו מקיש משכבו לו. ופירש רבינו יוסף הלוי גאון זצ״ל זה המאמר ואמר שהמפין הואיל ויש במינו מה שיטהר במקוה והם הכלים הנעשים מזה הארינ כמו הקופות והסלים מיטמא במשכב הזב אף על פי שהוא בעצמו אין לו טהרה במקוה וזה ענין אמרם יש במינו אף על גב דלית ליה טהרה במקוה. אבל החרס אשר אין לו בכל מה שנעשה ממנו מה שיטהר במקוה אינו מיטמא במשכב אבל נאמר מקיש משכבו לו. וכמו זה באר ז״ל הטעם אשר הצריך שיהיו הכלים הנעשים מהמפין יש להם טהרה במקוה והמפין עצמו אין לו טהרה ואמר שטעם זה שהקופות והסלים והדומה להם נכנסים באמרו יתברך ב) כל כלי ומשאמרה התורה בהם בטומאה בכלל כלים תיטהר גם כן במקוה הואיל וכבר גזרה בכל מה שנאמר בו בטומאה במים יובא חוץ מכלי חרס אבל המפין אינו בכלל כלים ולא חייבנו אותו הטומאה במדרס הזב אלא בריבוי מאמרו כל המשכב שמשמעו כל הראוי למשכב ואלו המחצלאות והדומה להם ראויות לזה כמו שבארנו ואחר זה חייבנו אותו גם כן בטומאת מת מקל וחומר כמו שקדם מפני שאמרנו הדבר שאינו מיטמא במדרס מיטמא במת זה המפין אשר יטמא במדרס כל שכן שיהא טמא במת. ואחר שנתרבה לטומאה אמרנו נהי דאתרבי לטומאה אבל לטהרה לא דלא אשכחן ביה קרא כלל לא לטומאה ולא לטהרה. וזה הטעם שנתן הוא לפי דעתי היותר טוב שאפשר ליתן. הנה כבר התבאר לך מכל מה שקדם שהמפין אין לו טהרה במקוה כמו שבאר התלמוד ושמור זה השרש הגדול והתבאר

לך

ב) במדבר ל״א כ׳.

מא הו פי אלחקיקה פלא אחתאג אשתגל בתביין הדא אלאסם פי מא נסתקבל. ושל צבעים אלדי יעלון עליה אלצבאגון אלתיאב. ושל גתות אלחציר אלדי יתצרף בה פי אלמעאצר פי תגטיה אלזיתון ולף אלכשב פיה ונחו דלך.

לך גם כן מה הוא המסין באמת ולא אצטרך להתעסק בביאור זה השם במה שיבא. ושל צבעים הוא המסין אשר הצבעים מניחים עליו הבגדים. ושל גתות הוא המחצלת אשר ישתמשו בה בשעת הגתות לכסות בה הזיתים ולכרוך בה את הקורה וכיוצא בזה.

יא שלש חמתות ושלש תורמלין הן המקבלין בשעור טמאין מדרס ושאינן מקבלין כשעור טמאין טמא מת ושל עור הדג טהור מכלום:

כשיעור אן תקבל אלחמת ארבעת קבין ואלתורמל המשת קבין כמא תבין פי אלפרק אלעשרים. וקד בינא פי אלפרק אלעאשר אן כל מא יעמל מן עור הדג לא יקבל נג׳אסה וקד תקדם לך פי אלסאבע עשר כל שבים טהור.

כשעור שתקבל החמת ארבעה קבין והתורמל המשה קבין כמו שהתבאר בפרק עשרים[ה]. וכבר בארנו בפרק עשירי[ג] שכל הנעשה מעור הדג לא יקבל טומאה וכבר קדם לך בפרק שבעה עשר[ג] כל שבים טהור.

יב שלשה עורות הן העשוי לשטיח טמא מדרס לתכריך הכלים טמא טמא מת ושל רצועות ושל סנדלים טהור מכלום:

לשטיח ליבסט עלי אלארץ ויגלס עליה. לתכריך כלים מדרגה תדרג פיהא אלתיאב או אלסכאכין ואלאבר ונחו דלך. ושל רצועות ושל סנדלים אן יכון מעדא ליפצל מנה סיור ואנעלה ומא אשבה דלך.

לשטיח לפרוש על הארץ ולישב עליה. ותכריך כלים תכריך אשר יכרכו בו הבגדים או הסכינים והמחטין וכיוצא בהן. ושל רצועות ושל סנדלים העור המובן לחתוך ממנו רצועות ונעלים והדומה לזה.

יג שלשה סדינין הן העשוי לשכיבה טמא מדרס לוילון טמא טמא מת ושל צורות טהור מכלום:

סדינים אלעראצי. ווילון אלסתארה. ושל צורות אן תבון פיה צור ברסם אלתעלים ינסרהא אלרקאם פי חאל אלרקם וירקם מתלהא ואלמצורון ואלמזוקין יסמון מא עמל בהדא אלרסם אלטולק.

סדינים בערבי אלעראצי. וילון המסך. ושל צורות שיש על הסדין צורות להתלמד בהם כדי שיראה אותם הרוקם בעת שירקם ויעשה כמוהן והציירין והמיפים יקראו מה שיעשה בזה האופן אלטולק.

יד שלש מטפחות הן של ידים טמא מדרס של ספרין טמאה טמא מת ושל תכריך ושל נבלי בני לוי טהורה מכלום:

מטפחת אלמנדיל. וקולה הנא של תכריך ירד בה אלמעמולה ברסם אלכפן.

מטפחת בערבי אלמנדיל. ואמרו כאן של תכריך יראה בו הנעשית לכרוך בו המת[ד].

טו שלשה פרקליטין הן של צדי חיה ועוף טמא מדרס של חגבים טמא טמא מת ושל קיצין טהור מכלום:

יעמל צורה יד מן גלד ילבסה אלאנסאן

עושין צורת יד מעור אשר ילבש האדם

על

עלי

ה) מ״א. ג) מ״א. ג) מו״ג. ד) עיין תוספת יו״ט.

עלי ידה יתבדה אלציאדון ימסכון עליה אלטיור על ידו והציידים לוקחים אותו לאחזו עליו
אלנארהה ואסמה אלמשהור ענדנא אלקפאז עופות הדורסים ושמו הידוע אצלנו אלקפאז
והו אלדי יסמיה פרקלים ואלנמע פרקלימין. והוא אשר יקראו פרקלים ובקבוצו פרקלימים.
וקיצין אלדין ייבסון אלפאכהה אלרטבה וקייצין הם המיבשים הפירות הלחות כמו
כאלתין ואלענב וקד עלמת אן אסם אלציף קיץ. התאנים והענבים וכבר ידעת ענין שם קיץ.

טז שלש סבכות הן של ילדה טמאה טומאת מדרס של וקנה טמאה טמא מת ושל יוצאת החוץ טהורה מכלום:

סבכה וקאיה יתבדנהא אלנסא עלי סבכה כיפה שמשימין הנשים על
ראוסהן והי שבכהה רקיקה אלעיון גדא ולדלך ראשיהן והיא כעין רשת אשר נקביה דקים
תסמאת סבכה חתי יטהר אלשער מן תחתהא מאד ולזה תקרא סבכה עד שהשער נראה
והי משהורה ענד אלשאמיין בתיר לאן מתחתיה והיא ידועה מאוד אצל אנשי ארץ
כדלך זהם אלי אליום. פבאנת של ילדה ישראל לפי שוהו הנוי שלהם עד היום הזה.
תצלה ליגלם עליהא ולדלך קאל פיהא אנהא ושל ילדה היתה ראויה לישב עליה ולזה
טמאה מדרס. ואלתי כאן אלעגאיז יתבדנהא אמר בה שהיא טמאה מדרס. והסבכה אשר
ליס כאן תצלה למושב אמא לכבר עיונהא יקחו הזקנות אינה ראויה למושב אם לגודל
או להיאהה צנעתהא. ושל יוצאת החוץ אן נקביה או לתכונת מלאכתה. ושל יוצאת
תכון מעדהה אדא כרגת מן דאר אלי דאר החוץ היא הסבכה המוכנת ליוצאת מבית
פי אלדרב בעינה רמתהא עלי ראסהא. וקד אל בית באותו חצר בעצמו ותשליך אותה
יפסר יוצאת החוץ מן מעני אלאשתהאר על ראשה. ויש מפרשים יוצאת החוץ מענין
תרגום הכוזנה הא כנפקת ברא ואלגרץ אן הפרסום ב) תרגום ג) הכוזנה הא כנפקת ברא
תכון הדה אלסבכה ללעב פי אלביאל. והכונה היא שזאת הסבכה היא לשחוק המשחקים ג).

יז שלש קופות הן מהוהה שטליה על הבריה חולכין אחר הבריה. קטנה על הגדולה חולכין אחר הגדולה. היו שוות חולכין אחר הפנימית. רבי שמעון אומר כף של מאזנים שטלייה על שולי המיחם מבפנים טמא מבחוץ טהור טליה על צדה בין מבפנים בין מבחוץ טהור:

מהוהה ואהיה כלקה. בריה צחיחה מהוהה גרועה בליה. בריה שלמה
קויה. ומעני קולה הולכין אחר הבריה ואחר חוקה. וענין אמרו הולכין אחר הבריה ואחר
הגדולה ואחר הפנימית אנהא אן כאנת הדה הגדולה ואחר הפנימית שאם היתה זאת
אלתי הולכין אחריה קד אנתקבת במוציא אשר הולכין אחריה נקובה במוציא רמון
רמון פקד טהרת ועלי אן אלאצרי צחיחה היא טהורה אף על פי שהאחרת שלמה
אלמלוקה בהא. וקאל ר׳ שמעון פי מתאל הרבוקה בה. ואמר ר׳ שמעון בכמו זה שאם
דלך אן אדא רקּ קאע אלמיחם באלנאר ואצ׳ נהיו שולי המיחם דקים על ידי האש ולקה
כפה מיזאן נחאס ואלזקהא פי קאע אלמיחם כף מאזנים מן נחשת והדביקו בשולי המיחם
כי יקויה פאן אלזקהא מבפנים פאלמיחם כדי לחזק אותו אם הדביקה מבפנים המיחם
באקיא בחכם צחיח והו יקבל טומאה ואן נשאר בדין מיחם שלם ויקבל טומאה ואם
אלזקהא מבחוץ פהו יטהר פיה אלתרקיע הדביקה מבחוץ עד שהטלייה נראית בו הוא
והו טהור

ב) בכ״י אקספורד אלאשתקאק בערבי. ג) בראשית ל״ד ל״א. ג) עיין לקמן בפירוש הר״ם לקמן פכ״ח מ״ט.

והו טהור פאן אלזקה מצד המיחם לכון צדו איצא קד רקּ וצעף פהו טהור עלי כל וגה ואין הלכה כר׳ שמעון. ואצול הדא אלפרק כלה קד תקדמת לך ודלך אן כל מא לא יצלה למשכב או יצלה לכנה לא נעשה למשכב פהו טהור מן המדרס וינתגס במת ובשאר טומאות מן חית הו כלי כמא תאצל פי אלפרק אלעשרין מן הדה אלמסכתא. וכל מא יקול פיה פי הדא אלפרק טהור מכלום פהו אמא לכונה מן מארה לא תקבל טומאה מתל כלי אבנים וכל שבים כמא באן פי אלעאשר או לכונה מן כלי עין אלחאמלה לארבעים סאה כמא תאצל פי אלכאמס עשר או לכונה אין עליו תורת כלי או לכון דלך אלשי אינו ממשמשי אדם עלי מא תאצל פי אלסאדס עשר. ולהדא אלאצל צאר תרבום של זתים ומפין של גתות וסדין של צורות ונחוהא לא תקבל טומאה ראסא פחצל הדה אלמעאני פאנהא הי אלאצל אלדי בה תחכם באלטומאה ואלטהרה עלי אלכלים אלתי תעלם חקיקה אפמהא פי אלמשנה או לא תעלם.

טהור ואם הדביקה מצד המיחם לפי שצדו גם כן דק וחלש הוא טהור על כל פנים ואין הלכה כר׳ שמעון. ושרשי זה הפרק כולו כבר קדמו לך וזה שכל מה שאינו ראוי למשכב או שהוא ראוי אבל לא נעשה למשכב הוא טהור מן המדרס ויטמא במת ובשאר טומאות משום כלי כמו שהושרש בפרק עשרים ו) מזאת המסכתא. וכל פעם שאומר בו בזה הפרק טהור מכלום זה הוא אם מפני שהוא מחומר אשר לא יקבל טומאה כמו כלי אבנים וכל שבים כמו שהתבאר בעשירי ז) או מפני שהוא מכלי עין המחזיקים ארבעים סאה כמו שהושרש בחמישי עשר ח) או מפני שאין עליו תורת כלי או מפני שזה הדבר אינו ממשמשי אדם על מה שהושרש בששה עשר ט). ולפי זה השרש תרבום של זתים ומפין של גתות וסדין של צורות וכיוצא בהם אין מקבלין טומאה כלל. והבן אלו הענינים לפי שהם השרש אשר בו נדון בטומאה וטהרה על הכלים בין שנקראו בשמותם המיוחדים להם בהמשנה בין שלא נקראו.

פרק חמשה ועשרים.

א כל הכלים יש להם אחורים ותוך כגון הכרים והכסתות והשקין והמרצופין דברי רבי יהודה רבי מאיר אומר כל שיש לו תוברות יש לו אחורים ותוך וכל שאין לו תוברות אין לו אחורים ותוך:

קר בינא פי צדר הדה אלמסכתא אן משקין טמאין תנגס אלכלים מדרבנן. וקולה הנא יש להן אחורים ותוך יעני חכם אחורים ותוך ודלך אן אדא אנתגסת אחורי הכלי במשקין טמאין לא נטמא תוכו בל יכון אחוריו טמאין ותוכו טהור. וקד דכרנא דלך מראת פי מא תקדם מן שרח אלמשנה ובינאה פי חגיגה. אמא כלי שנטמא במשקין טמאין מתוכו פהו טמא כולו. וקאל ר׳ מאיר אן הדא אלחכם לא יכון אלא פימא לה חזה ועטף יבין אלוגה מן אלטהר בדלך וחינית נקול אדא נטמאו אחוריו לא נטמא

כבר באינו בפתיחת זאת המסכתא שמשקין טמאין מטמאין כלים מדרבנן. ואמרו כאן יש להם אחורים ותוך רצה לומר דין אחורים ותוך וזה שאם נטמאו אחורי הכלי במשקין טמאין לא נטמא תוכו אבל אחוריו טמאים ותוכו טהור. וכבר זכרנו זה כמה פעמים במה שקדם בפירוש המשנה וביארנוהו בחגיגה ה). אבל כלי שנטמא במשקין טמאין מתוכו הוא טמא כולו. ואמר ר׳ מאיר אין שזה הדין אינו אלא במה שיש לו שפה ותפירה לאחורי הבגד ובזה נכרים הפנים מן האחורים ואז נאמר אם נטמאו אחוריו לא

נטמא תוכו

ו) מ״ב. ז) מ״א. ח) מ״א. ט) מ״ז. ה) פ״ג מ״א.

תוכו אמא אדא לם יכון לה עטף ידל עלי אלוגה מן אלטהר מתי מא נטמא במשקין בין מתוכו בין מאחוריו נטמא כולו. ותרגום שבר תבר לדלך סמוא אלעטף ואלחוף תובר לאנכסארהא ואלנמע תוברות ואין הלכה כר׳ מאיר.

נטמא תוכו אבל אם אין לו תפירה המבדלת בין הפנים לאחור אם נטמאו במשקין בין מתוכו ובין מאחוריו נטמא כולו. ותרגום שבר תבר ולזה קראו השפה התפורה לאחורי הבגד תובר לפי שהיא כמו שבורה והקבוץ ממנו תוברות ואין הלכה כר׳ מאיר.

ב השלחן והדלפקי יש להם אחורים ותוך דברי רבי יהודה רבי מאיר אומר אין להם אחורים וכן טבלה שאין לה ליזביז:

מעני אין להם אחורים אין אחוריהם חלוק מתוכן בל אדא נטמאו אחוריהם במשקין נטמאו כולן והלכה כר׳ יהודה.

ענין אין להם אחורים אין אחוריהם חלוק מתוכן אבל אם נטמאו אחוריהם במשקין נטמאו כולן והלכה כר׳ יהודה[ב]).

ג המרדע יש לו אחורים ותוך משבעה לחרחור ומארבעה לדרבן דברי רבי יהודה רבי מאיר אומר אין להם לא הוזברו ארבעה ושבעה אלא לשיריים:

קד שרחנא אן הרחור הו אלחדידה אלתי שבה זג אלרמה תכון פי טרף אלמלמד. ודרבן הדידה פי טרפה אלתאני ומנמוע אלאלה כשבהא והדידהא יתסמי מרדע. פיקול אן סבע קבצאת מן עוד אלמרדע ממא ילי אלהדיד אלדי פי טרפה אלדי אסמה הרחור וכדלך ארבע קבצאת מן דלך אלעוד ממא ילי אלדרבן פהו מתל דאנל אלאניה ומא כאן כארג עז הדה אלמקאדיר פהו במנזלה אחורי הכלי. פאדא וקעת משקין טמאין כארג עז שבעה להרחור וארבעה לדרבן המקום הנטמא ומה שהוא מחובר בו מחוץ טמא והשבעה שהם מצד החרחור או הארבעה שהם מצד הדרבן טהורים כדין כלי שנטמאו אחוריו ולא נטמא תוכו. ור׳ מאיר אומר שאפילו נפלו משקין טמאין על הקצה האחרון של מלמד נטמא כולו ולא נזכרו אלה השיעורים אלא לשירים רצה לומר אם נשברו ונשאר מהם זה השיעור יקבלו טומאה לפי שאפשר שתעשה בהן מלאכתן ואם נשאר מהן פחות מזה השיעור הם שברי כלים ולא יטמאו והלכה כר׳ יהודה.

כבר פירשנו שהחרחור הוא הברזל הדומה לחיזור הרומח אשר בקצה המלמד. ודרבן הוא הברזל שבקצהו השני והכלי כולו העץ והברזל יקרא מרדע. ואמר ששבעה טפחים מעץ המרדע מצד הברזל אשר בקצהו הנקרא חרחור וכמו זה ארבעה טפחים מזה העץ מצד הדרבן הם כמו תוך הכלי ומה שהוא חוץ מזה השיעור הוא במדרגת אחורי הכלי. הנה אם נפלו משקין טמאין חוץ משבעה לחרחור וארבעה לדרבן המקום הנטמא ומה שהוא מחובר בו מחוץ טמא והשבעה שהם מצד החרחור או הארבעה שהם מצד הדרבן טהורים כדין כלי שנטמאו אחוריו ולא נטמא תוכו. ור׳ מאיר אומר שאפילו נפלו משקין טמאין על הקצה האחרון של מלמד נטמא כולו ולא נזכרו אלה השיעורים אלא לשירים רצה לומר אם נשברו ונשאר מהם זה השיעור יקבלו טומאה לפי שאפשר שתעשה בהן מלאכתן ואם נשאר מהן פחות מזה השיעור הם שברי כלים ולא יטמאו והלכה כר׳ יהודה.

ד מרות יין ושמן וזומי ליסטרא ומסננת של חרדל ומשמרת של יין יש להם

אחורים

ב) כן הוא בכ״י אחד ובהעתקה הנדפסת ובמ״ת כלים פכ״ח ה׳ ג׳ אבל בכ״י אחר הנוסחא והלכה כר׳ מאיר.

אחורים ותוך דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר אין להם רבי שמעון אומר יש להן נטמאו מאחוריהן מה שבתוכן טהור וצריך להטביל:

קד שרחנא פי אלתאלת עשר זומי ליסטרא אנהא אניה חדיד אלטרף אלואחד צורה טבק ואלטרף אלאכר ספוד דו תלתה קצבאן. ור׳ שמעון שבה אלמכריע ודלך אנה יקול אן הדה אלכלים אדא אנתגסת אחורים במשקין פאן אלשי אלדי יכון פי דאכלהא טאהר ולכן אלכלי כלה יחתאג טבילה באנה נטמא כולו. פלמעני אנתגאם אלכלי פי נפסה יקול אין להם אחורים כר׳ יהודה ולדלך ישביל את הכלי לאן אדא אנתגסת אחוריהם נטמאו כולם ולמעני אנתגאם מא דאכלהא יגעל להא חכם אלאחורים ואדא אנתגסת אחוריהם לא ינתגם מא דאכלהא והלכה כר׳ יהודה.

כבר ביארנו בשלשה עשר[ת]) שזומי ליסטרא הוא כלי מברזל אשר קצהו האחד בצורת כף וקצהו האחר שפוד בעל שלשה שיניים. ור׳ שמעון הוא כמכריע וזה שהוא אומר אלו הכלים אם נטמאו אחוריהם במשקין מה שהוא בתוכם טהור אבל הכלי כולו יצטרך טבילה באילו נטמא כולו. הנה לענין הטמאות הכלי בעצמו אמר שאין להם אחורים כר׳ יהודה ולזה ישביל את הכלי לפי שאם נטמאו אחוריהם נטמאו כולם ולענין הטמאות מה שבתוכו יתן לו דין אחורים ואם נטמאו אחוריהם לא נטמא מה שבתוכו והלכה כר׳ יהודה.

ה הרובע וחצי הרובע נטמא הרובע לא נטמא חצי הרובע נטמא חצי הרובע לא נטמא הרובע. אמרו לפני רבי עקיבה הואיל וחצי הרובע אחורים לרובע כלי שנטמא תוכו לא נטמאו אחוריו אמר להן של בת קודמין היא או שמא הרובע אחורים לחצי הרובע כלי שנטמא אחוריו לא נטמא תוכו.

הרובע וחצי הרובע הו אן יעמל אלכילין מחפורה מן עוד ואחד או מתצלה מן אעואד עלי הדה אלצורה פקאלוא לר׳ עקיבה אן הדא אלכיל אלצגיר כאנה אחורים ללכיל אלכביר ואלאצל אלדי לא נלאף פיה כלי שנטמא תוכו נטמאו אחוריו כמא בינת פי אול אלפרק פאדא אנתגם הרובע במשקין טמאין כאן אלקיאס אן ינתגם חצי הרובע. פנאובהם ר׳ עקיבה אן נסבה אחדהמא ללתאני נסבה ואחדה ואנה כמא תקול אן חצי הרובע אחורים לרובע תקול איצא הרובע אחורים לחצי הרובע אד ולם יתקדם אחדהמא ללתאני בשי מן אלאשיא והדא הו מעני קולה של בת קודמין היא יעני הדה הי אלקצה אלתי ימכן פיהא אן תגעל אלמקדם איהמא שית ואלאכר תאבע לה וכל מא אתבת פיהמא מקדמא אמכן אן יקאל אנה אלמתאכר וכלאם ר׳ עקיבה צחיח.

הרובע וחצי הרובע הוא שיעשה שתי מדות חקוקות מעין אחד או מהוברות משני עצים על זאת הצורה 19. ואמרו לר׳ עקיבה אם זאת המדה הקטנה היא כאילו היא אחורים למדה הגדולה והשרש אשר אין בה מהלוקת כלי שנטמא תוכו נטמאו אחוריו כמו שבארתי בתחלת זה הפרק הנה אם נטמא הרובע במשקין טמאין היה ההיקש שישמא חצי הרובע והשיב להם ר׳ עקיבה שיהם האחת משתי המדות לשנית הוא יהם אחד וכמו שתאמר שחצי הרובע אחורים לרובע תאמר גם כן הרובע אחורים לחצי הרובע הואיל ולא קדם האחד מהם לשני בשום דבר וזהו ענין אמרו של בת קודמין היא רצה לומר זהו הדבר אשר הוא אפשר בו שיושם איזה מהם שתרצה הקודם והאחר שיבוא אחריו וכל פעם שנחליט באחד משניהם שהוא הקודם אפשר שיאמר בו גם כן שהוא אחרון ומאמר ר׳ עקיבה אמיתי.

נטמא

נטמא

ת) מ״ב.

ו נטמא הרובע הרובע ואחוריו טמאין חצי הרובע ואחוריו טהורין. נטמא חצי הרובע חצי הרובע ואחוריו טמאין הרובע ואחוריו טהורין. נטמאו אחורי הרובע אחורי חצי הרובע טהורין דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים אין חולקין את הגבין וכשהוא מטביל מטביל את כלו:

קולה נטמא הרובע יעני אדא נטמא תוכו. וכדלך קולה נטמא חצי הרובע. אין חולקין את הגביים לא נקסם אלאנגאב חתי נקול בעץ הדא אלסטה טאהר ובעצה נגם בל טהר אלרובע ואלחצי רובע אנתגם אד והו סטה ואחד. תם רגע עלי תלך אלפצול אלמתקדמה כלהא והו קולה הרובע טמא והצי הרובע טהור או הרובע טהור וחצי הרובע טמא פקאל כשהוא מטביל מטביל את כולו ועלי אן אחד אלכילין הו אלדי אנתגם אד והו גרם ואחד ואין הלכה כר׳ מאיר.

אמרו נטמא הרובע רצה לומר אם נטמא תוכו. וכן אמרו נטמא חצי הרובע. אין חולקין את הגבין לא נחלוק את הצדדים עד שנאמר קצת זה השטה טהור וקצתו טמא אבל גב הרובע והחצי רובע טמא מפני שהוא שטה אחד. אחר זה שב אל אלה ההלכות הקודמות כולן והוא אמרו הרובע טמא וחצי הרובע טהור או הרובע טהור וחצי הרובע טמא ואמר כשהוא מטביל מטביל את כולו אף על פי שאחת משתי המדות היא אשר נטמאה הואיל והם גוף אחד ואין הלכה כר׳ מאיר.

ז כני כלים והוגניהם ואוניהם וידות הכלים המקבלים שנפלו עליהו משקין מנגבן והם טהורים ושאר כל הכלים שאין להם אחורים ותוך שנפלו משקין על מקצתן כלו טמא. כלי שנטמאו אחוריו במשקין אחוריו טמאין תוכו ואוגנו ואונו וידיו טהורין נטמא תוכו כולו טמא:

קד בינא מראת אן כני הכלים קואעדהא והוגניהם אענאקהא ואוניהם אלאדאן אלתי תגרג מן נפס אלאניה וירכב פיהא אלמקבץ כמא יעמל פי אלאסטאל וקדור אלנאס. וידות הכלים מקאבצהא. ובין הו אן קולה הנא שנפלו עליהן משקין יריד בה משקין טמאין. וקד עלמת אן אנגאם אלמשקין לכלים מדרבנן כמא בינא פי אלצדר פגאיה מא לזמוא אלטומאה ללכלי נפסה אמא אדא נפלו משקין טמאין על כנו או על הוגנו מבחוץ או על אזנו פלים ינתגם אד הדה אלאשיא כאנהא מנחאה ען אלכלי וכדלך אלמקבץ ולו כאן פיה בית קיבול לאן גאיה מא גזרו אן יטמאו כלים לא אן יטמאו ידות הכלים ואלכלאם כלה בין.

כבר ביארנו כמה פעמים שבני הכלים תושבותם והוגניהם צווארייהם ואזניהם האזנים היוצאות מעצם הכלי ויחברו בהם הבית יד כמו שיעשו בסטלא ובקדירות של נחשת. וידות הכלים בתי ידות שלהם. וברור הוא שאמרו כאן שנפלו עליהם משקים ירצה בו משקים טמאים. וכבר ידעת שהמשקים יטמאו כלים מדרבנן כמו שביארנו בפתיחה. ותכלית מה שאנחנו מחייבים הטומאה הוא הכלי עצמו אבל אם נפלו משקים טמאים על כנו או על הוגנו מבחוץ או על אזנו לא יטמאו מפני שאלה הדברים הם כנפרדים מן הכלי וכן הבית יד אף על פי שיש בו בית קיבול מפני שתכלית מה שגזרו שיטמאו כלים לא שיטמאו ידות הכלים והמאמר כולו ברור.

ח כל הכלים יש להם אחורים ותוך ויש להם בית הצביעה. רבי טרפון אומר לעריבה גדולה של עץ. רבי עקיבה אומר לכוסות. רבי מאיר אומר לידים הטמאות והטהורות. אמר רבי יוסי לא אמרו אלא לידים הטהורות בלבד:

בית הצביעה מוצע פי גלט האשיה אלאניה

בית הצביעה מקום בעובי שפת הכלי אשר

אלאניה ידלל פיה אלאצבע כי לא ידלל ידה פי פם אלאניה. פיקול ר׳ טרפון אן פי גפנה כבירה פקט הו אלדי יכון פיהא חכם בית הצביעה אעני אנה אדא אנתגם טהר אלכלי לא תנתגם בית צביעתו. ור׳ עקיבה יקול פי אלאכואם פקט הו הדא אלחכם אן אדא אנתגם טהר אלכאם במשקין טמאין לא תנתגם בית צביעתו. ור׳ מאיר יקול אן כון בית הצביעה מנפצל אלחכם ען טהר אלכאם אנמא דלך למעני כון אליד טאהרה או מנגוסה יעני אנה אדא כאנת ידה מנגוסה ומסך אלכלי בבית צביעתו ואנתגסת משקין שבבית צביעתו ואנתגסת בית צביעתו בלא שך מן אגל תלך אלמשקין פאן אחורי הכלי לא תנתגם אד ומשקין הבאים מחמת ידים טומאתן קלה עד מאד כמו בינא פי אלצדר. וכדלך אן כאן טהר אלכלי מנגוס וידה טאהרה ומסך אלכלי בבית צביעתו פאן ידה לא תנתגם. ור׳ יוסי יקול אן כון בית הצביעה כאלמנפצל מן אחורי הכלי אנמא דלך פי ידים טהורות פקט אדא מסך אלכלי בבית צביעתו פאן ידה עלי [מא] כאנת עליה מן אלטהארה ועלי אן אחורי הכום טמאים. וכל מא תרי פי הדא אלפרק ממא ידלך אן אלידין תנתגם מן אחורי הכלי שנטמא במשקין פדלך מדהב ר׳ יהושע כמא יבין פי תאלת מסכת ידים. אמא אלחכמים פיקולון אן כלי שנטמא באב המומאה פקט הו אלדי ישמא את הידים כמא יבין הנאך. והלכה כתנא קמא אלדי קאל כל הכלים יש להם בית הצביעה אמא ר׳ יוסי פקאל אן דלך אנמא הו למעני אן לא תנתגם ידיה בבית הצביעה ועלי אן אחורי הכום טמאים והו ימתל פי דלך מתאל פקאל: אשר יכניסו בו האצבע כדי שלא תכנס ידו בפי הכלי. ואמר ר׳ טרפון שבעריבה גדולה לבדה יהיה דין בית הצביעה רצה לומר שאם נטמאו אחורי הכלי לא ישמא בית צביעתו. ור׳ עקיבה אומר שזה הדין אינו אלא בכוסות שאם נטמאו אחורי הכום במשקים טמאים לא ישמא בית צביעתו. ור׳ מאיר אומר שדין בית הצביעה אינו נכדל מדין אחורי הכום אלא לענין שהיה היד טהורה או טמאה רצה לומר שאם היתה ידו טמאה ואחז הכלי בבית צביעתו ונטמאו משקין שבבית צביעתו ונטמא בית צביעתו בלא ספק מחמת אלו המשקים הנה אחורי הכלי אינן מיטמאין הואיל והמשקים הבאים מחמת ידים טומאתן קלה עד מאד כמו שבארנו בפתיחה. וכן אם היו אחורי הכלי טמאים וידו טהורה ואחז הכלי בבית צביעתו לא תיטמא ידו. ור׳ יוסי אומר שמה שנחשוב בית הצביעה כנפרד מן אחורי הכלי זה אינו אלא בידים טהורות לבד אם אחז הכלי בבית צביעתו לפי שידו תשאר על מה שהיתה עליו בטהרתה אף על פי שאחורי הכום טמאים. וכל פעם שתראה בזה הפרק מה שיורה לך שהידים יטמאו מאחורי הכלי שנטמא במשקים זהו דעת ר׳ יהושע כמו שהתבאר בשלישי[ט]) ממסכת ידים. אבל חכמים אומרים כלי שנטמא באב הטומאה לבד הוא אשר ישמא את הידים כמו שהתבאר שם. והלכה כתנא קמא האומר כל הכלים יש להם בית הצביעה אבל ר׳ יוסי אומר שזהו רק לענין שלא יטמאו ידיו בבית הצביעה אף על פי שאחורי הכום טמאים. והוא נותן בזה משל ואומר:

ט כיצד היו ידיו טהורות ואחורי הכום טמאים אחז בבית צביעתו אינו חושש שמא נטמאו ידיו באחורי הכום. היה שותה בכום שאחוריו טמאים אינו חושש שמא נטמא המשקה שבפיו באחורי הכום וחזר ושימא את הכום. קומקומום שהוא מרתיח אינו חושש שמא יצאו משקין מחוכו ונגעו באחוריו וחזרו לתוכו:

הדא כלה בין ממא תקדם שרחה. כלי

זה כולו ברור ממה שקדם באורו. כלי

ט) מ״א.

י כלי הקדש אין להם אחורים ותוך ואין להם בית הצביעה ואין מטבילין כלים בתוך כלים לקדש. כל הכלים יורדין לידי טומאתן במחשבה ואין עולים מידי טומאתן אלא בשינוי מעשה שהמעשה מבטל מיד המעשה ומיד המחשבה ומחשבה אינו מבטל לא מיד מעשה ולא מיד מחשבה:

בין פי הדה אלהלכה אן נמיע מא דכר פי הדא אלפרק מן קולה כלי שנטמאו אחוריו לא נטמא תוכו ואן אדא נטמאו אחוריו לא נטמאת בית צביעתו אנמא דלך לתרומה פקט אמא לקודש כלי שנטמאו אחוריו נטמא כולו והו קולה כלי הקדש אין להם אחורים ותוך ואין להם בית הצביעה. וכדלך איצא לא יגוז לה אן יטביל כלים לתוך כלים לקודש מתל אן יגעל אואני צגירה פי אניה כבירה וידכל אלנמיע פי אלמקוה בל אנמא יטביל אלכלי וחדה מפרד. הדא למעני אלתצרף בתלך אלכלים בקדשים אמא לתרומה מטבילין כלים לתוך כלים והדא כלה לגלאלה אלקודש ועטמתה. וקד עדת הדה אלאשיא מן גמלה מעלות הקודש כמא תבין פי תאלת חגיגה. וקולה יורדין לידי טומאתן במחשבה מתאל דלך אנה קד תקדם לך אן טבעת אדם מקבלת טומאה וטבעת בהמה אינה מקבלת טומאה פאן כאנת ענדה טבעת בהמה וחשב עליה ליגעלהא טבעת אדם פאנהא תקבל טומאה בתלך אלמחשבה והו קולה יורדין לידי טומאתן במחשבה. פאן רגע בעד דלך וחשב עליהא לירדהא לבהמה כמא כאנת פאנהא לא תתגלין מן אלטומאה בהדה אלמחשבה והו קולה והמחשבה אינה מבטלת לא מיד המעשה ולא מיד המחשבה. אמא אן כאנת טבעת אדם אלתי הי מקבלת טומאה וחשב עליהא לירדהא לבהמה פאן הדה אלמחשבה גיר מפידה חתי יעמל פיהא עמל אמא בבראדתהא או בתגייר שכלהא וחיניד תרגע לא תקבל טומאה והו קולה ואינן עולים מטומאתן אלא בשינוי מעשה. וקד תבין מעני הדא אלכלל בגמלתה והו כלל צחיח לם יקע פיה שי מן אלאסתתנא ואלתסאמח פאחפטה אנה כביר אלפאידה.

סנדל

בזאת ההלכה ביאר שכל מה שזכר בזה הפרק מאמרו כלי שנטמאו אחוריו לא נטמא תוכו ואם נטמאו אחוריו לא נטמאת בית צביעתו אין זה אלא לתרומה בלבד אבל לקודש כלי שנטמאו אחוריו נטמא כולו והוא אמרו כלי הקדש אין להם אחורים ותוך ואין להם בית הצביעה. וכמו זה גם כן אין מותר לו שיטביל כלים בתוך כלים לקודש למשל שיניח כלים קטנים בתוך כלי גדול ויכנים הכל במקוה אבל לא יטביל אלא כל כלי לבדו ולא עם זולתו. וזהו לענין תשמיש אלו הכלים בקדשים אבל לתרומה מטבילין כלים לתוך כלים וזהו כולו לכבוד הקודש וליקרו. וכבר נמנו אלו הדברים מכלל מעלות הקדש כמו שהתבאר בשלישי ב) מחגיגה. ואמרו יורדין לידי טומאתן במחשבה המשל בזה שכבר קדם לך ג) שטבעת אדם מקבלת טומאה וטבעת בהמה אינה מקבלת טומאה הנה אם היתה אצלו טבעת בהמה וחשב עליה לעשות ממנה טבעת אדם תקבל טומאה בזאת המחשבה והוא אמרו יורדין לידי טומאתן במחשבה. ואם חזר אחר זה וחשב להחזירה לבהמה כמו שהיתה לא תנצל מן הטומאה בזאת המחשבה והוא אמרו המחשבה אינה מבטלת לא מיד המעשה ולא מיד המחשבה. אבל אם היתה טבעת אדם שהיא מקבלת טומאה וחשב עליה להורידה לבהמה זאת המחשבה איננה מועלת עד שיעשה בה מעשה אם בשיפתה או בשינוי תמונתה ואז תהיה אינה מקבלת טומאה והוא אמרו ואינן עולין מטומאתן אלא בשינוי מעשה. וכבר התבאר ענין זה הכלל כולו והוא כלל אמיתי שאין דבר יוצא ממנו וישאין מקילין בו ושמור אותו שהוא גדול התועלת.

סנדל

ב) מ״א. ג) פי״ב מ״א.

פרק ששה ועשרים.

א סנדל עמקי וכים של שנצות רבי יוסי אומר אף קפיפה מצרית רבן שמעון בן גמליאל אומר אף סנדל לדקי כיוצא בהן הרי אלו מיטמאין ומיטהרין שלא באומן. אמר רבי יוסי והלא כל הכלים מיטמאין ומיטהרין שלא באומן אבל אלו אף על פי מותרין טמאין שהדיוט יכול להחזירם. לא אמרו אלא בקפיפה מצרית שאף האומן אינו יכול להחזירה:

קד תקדם לך אן כלי עור וכלי עין אנמא תנתגם מן התורה בשאר טמאות מקבליהן פקט והדה אלכלים אלתי יעד הנא הי תנבסט ותרגע פשוטים ותנתמע ותרגע מקבלים לאנהא כאן להא ערי וסיור תדכל פי אלערי ותגמע אלכלי. וסנדל עמקי הו אן ימשי בה פי אלארץ אלוטיה וכאן שכלה משתור כמא דכרנא. והלדקי מנסוב אלי אלבלד אלמשהור אליהם באללאדקיה. ומעני קולה מטמאין ומטהרין שלא באומן אן אדא רכב אלסיור פי אלערי ולו גיר צאנע וגמע אלכים חתי רדה כלי קיבול פהו ינתגם. וכדלך אן כאן עמלה צאנע תם גא אלהדיוט ואזאל שראבה ועראה ובסטה פאנה קד תטהר. וקאל ר׳ יוסי אן אלכלים כלהא כדלך לא תחתאג צאנע בל כל מן יעמל ללכלי צורה יקבל בהא אלטומאה פהו ינגסה ולו כאן הדיוט וכדלך אדא אפסד מנה תלך אלצורה ולו כאן הדיוט פאנה קד טהר דלך אלכלי ואנמא שדת הדה אלכלים אלמדכורה הנא לאנהא ואן כאנת מחלולה אלערי ולים להא צורה תקבל בהא אלנגאסה פאנהא תקבל טומאה פי תלך אלחאל אד ואלגיר צאנע יקדר יעטיהא הדה אלצורה בסהולה ודלך באן יגמע אלערי פקט פכאנהא באמלה לם תעדם צורה. ולם ישתרט בפעל אלצאנע גיר פי קפיפה מצרית פקט והן אלתי לא תנתגם מנד אנחלת עראהא ופסדת צורתהא אד ואלצאנע לא יקדר יגברהא פכיף אלגיר צאנע והלכה כר׳ יוסי.

כבר קדם לך ב) שכלי עור וכלי עין אינם מקבלים טומאה מן התורה בשאר טומאות אלא מקבליהם לבד ואלו הכלים שהם מנויים כאן יתפשטו ויהיו פשוטים ויתקבצו ויהיו מקבלים לפי שיש להם לולאות ורצועות הנכנסות בלולאות ויקבצו הכלי. וסנדל עמקי הוא שהולכים בו בארץ עמוקה והיתה צורתו ידועה כמו שזכרנו. והלדקי מיוחס אל המקום הנודע היום בלאדקיה. וענין אמרו מטמאין ומטהרין שלא באומן שאם תחב הרצועות בתוך הלולאות אפילו בלא אומן וחיבר הכים עד שיחזירהו כלי קיבול יטמא וכן אם עשה אותו אומן ואחר זה בא הדיוט והסיר הפתילים והלולאות ופשט אותו כבר נטהר. ואמר ר׳ יוסי שהכלים כולם גם כן אינם צריכים לאומן אבל כל מי שיתן לכלי צורה אשר יקבל בה הטומאה מטמא אותו אפילו אם היה הדיוט. וכן אם הפסיד ממנו זאת הצורה אף על פי שהוא הדיוט הוא מטהר זה הכלי ולא פרט אלו הכלים הנזכרים כאן אלא מפני שאף על פי שלולאותיהם מותרות ואין להם צורה לקבל בה טומאה הם מקבלים טומאה בזה הענין הואיל וההדיוט יכול לתת להם זאת הצורה בנקל וזה כאשר יחבר הלולאות לבד ונהיו כאילו הם שלמים ולא חסרו צורתם. ולא התנה במעשה אומן אלא בקפיפה מצרית לבד אשר לא תיטמא משהותרו לולאותיה ונפסדה צורתה הואיל והאומן אינו יכול לתקנה וכל שכן מי שאינו אומן והלכה כר׳ יוסי.

ב כים של שנצות שניטלו שנציו טמא נפשט טהור. טלה עליו את המטלת מלמטן

טמא

ב) פ״ב מ״א.

ב טמא כים בתוך כים שנטמא אחד מהן במשקה לא נטמא חברו. צרור המרגלית טמא צרור המעות רבי אליעזר מטמא וחכמים מטהרים:

אעלם אן שנצות אסם אלשׁארב אלתי תדכל פי ערי אלכים פתצמה. ומעני נפשט אן ינבסט וירגע גלד בסיט ויזול מנה אלתקעיר. וצרור המרגלית הו אן יצר גוהרה פי גלד פיציר מוצעהא מתל כים צגיר. אמא אדא צר דראהם פי גלד פאן מוצעהא ואן כאן יתקער פלים עליה שכל כים לתפרק אלדראהם והלכה כחכמים.

דע ששנצות שם הפתילים אשר יכנסו בלולאות הכים ויחברוהו. וענין נפשט שנתפשט ונהיה לעור פשוט אשר אין לו קערורית. וצרור המרגלית הוא שיצרור המרגלית בעור ויהיה זה המקום דומה לכים קטן אבל אם צרר מעות בעור זה המקום אף על פי שיש לו קערורית אין עליו תמונת כים מפני שהמעות הן נפרדות והלכה כחכמים.

ג כף לוקטי קוצים טהורה הזון והבוכריאר טמאין והשרולים טמאין והפרקלימין טהורין וכל בית אצבעות טהורות חוץ משל קייצין מפני שמקבלת את האוג. נקרעה אם אינה מקבלת את רוב האוג טהורה:

יעמל כף מן גלד ידכלה אלדין יגמעון אלשוך פי אידיהם כי לא ינגרחון. והזון מנטקה מן גלד משהורה אלצורה תרבט שבה חזאם ומן הדא אלמעני והזונות רחצו. והבוכריאר שבה צפיחתין מן גלד תרבט עלי אלרכבתין כי לא תנגרה פי אלארץ יעמלהא אלמבאטל אלדין יגתון עלי רכבהם. והשרולים אכמאם ציקה מן גלד מתל כם אלקבא ידכלהא אלצנאע פי אדרעהם כי תרתפע אכמאם תיאבהם ולא תשגלהם וקת אלעמל וקיל אן מעני הדה אללפטה באלרומיה מדכל אליד. וקד תקדם אן פרקלימין אלקפאזאת ויישיר מנהא הנא אלי של קייצין כמא תבין פי אלראבע ואלעשרין. ובית הצביעות אדאן מן גלד תדכל פיהא אלאצאבע. וקייצים אלדין ינשרון אלפאבהה. ואוג אלסמאק. וקד תקדם אן כלי עור אנמא ינתגם מנהם מקבליהם מן התורה והדה אלמדכורה לא גזרו עליהם.

המלקטים את הקוצים בידיהם עושים להם כף מעור כדי שלא יתחבלו. והזון אבנט מעור וצורתו ידועה יהגרו בו כמו באזור ומזה הענין והזונות רחצו[ב]. והבוכריאר דומה לשני דפים מעור הנקשרים על הברכיים כדי שלא יתחבלו בארץ וישתמשו בהם הקיטעים המהלכים על ברכיהם[ג]. והשרולים בתי זרוע צרים מעור הדומים לבית יד הלבוש הנקרא אלקבא ויכניסו בהם האומנים זרועותיהם להגביה בתי זרועות של לבושיהם כדי שלא יתבטלו בעת מלאכתם ויש אומרים שענין זאת המלה בלשון רומי מקום כניסת היד. וכבר קדם שפרקלימין הם הבתי ידות וירמוז כאן אל פרקלימין של קייצים כמו שהתבאר בארבעה ועשרים[ג]. ובית הצביעות אזנים מעור אשר יכניסו בהם האצבעות. וקייצים אשר ישירו הפירות. והאוג בערבי אלסמאק. וכבר קדם[ד]) שכלי עור אינם מטמאים אלא מקבליהם מן התורה ואלו הכלים הנזכרים לא גזרו עליהם.

ד סנדל שנפסקה אחת מאזניו ותקנה טמא מדרס. נפסקה שניה ותקנה טהור מן המדרס אבל טמא מגע מדרס. לא הספיק לתקן את הראשונה עד שנפסקה שנייה טהורה. נפסק עקבו ניטל חוטמו או שנחלק לשנים טהור. סוליים שנפסק מכל מקום טהור. מנעל שנפחת אם אינו מקבל את רוב הרגל טהור מנעל שעל האמום רבי אליעזר מטהר וחכמים מטמאים.

הדא אלסנדל קד אנתגם במדרם זה הסנדל כבר נטמא במדרם הזב

הזב ואמר

ב) מלכים א׳ כ״ב ל״ח. ג) והם הנקראים סמוכות שבת פ״ו מ״ח. ג) מט״ו. ד) פ״ב מ״א.

הזב פיקול אנה אדא אנקטעתא אדניה גמיעא ואצלחהמא עלי מא דכר פאנה במנזלה סנדל שננע במדרם לא אנה נפסה מדרם פאנחט מן כונה אב טומאה ורגע ראשון לטומאה עלי נחו מא תקדם פי אלתאמן עשר. וחוטמו הו אלמוצע אלדי תדכל פיה אבנאן אלרגל. וסוליים נוע מן אנואע אלאקדאם אדא אנשק לא יצלה ללבאם. ומנעל שעל האמום אן יכון עלי קאלבה ליגף קבל אן ילבם ראסא. והלכה כחכמים.

ואמר שאם נפסקו שתי אזניו ביחד ותקנם על מה שוכר הסנדל במדרגת סנדל שננע במדרם ואיננו בעצמו מדרם הנה הוא יורד מהיות אב הטומאה ויהיה ראשון לטומאה על מה שקדם בשמונה עשר[ב]. וחוטמו הוא המקום אשר יכנסו בו אצבעות הרגל. וסוליים מן ממיני הנעלים אשר אם נפסקו אינם ראויים עוד לנעלם. ומנעל שעל האמום הוא המנעל שעל הרפוס כדי שייבש קודם שיתחיל לנעלהו והלכה כחכמים.

ה כל חמתות צרורות טהורות חוץ משל ערביין רבי מאיר אומר צרור שעה טהורות צריר עולם טמאות רבי יוסי אומר כל חמתות צרורות טהורות:

יקול אן אדא נפחתה החמת וצארת טהורה מן אגל אלתקב כמא תבין פי פרק עשרים תם רבט דלך אלתקב ושדה פאנהא טהורה ולא תקבל טומאה מן אגל אלתקב ודלך אלרבאט לא שי ולא יעול עליה אלא אן תכון חמת ערביים פאן מן שאן קרבהם אן ירבטיהא כדלך ותתבת. ופי גמר מנחות קאלוא האי מאן דצריה לגלימיה לא עבד ולא כלום כמאן דשרי דאמי דתנן כל החמתות צרורות טהורות חוץ משל ערביים. וקאל ר' מאיר אדא כאן רבטהא רבטא ערציא בחסב וקת מא תם יחלהא חיניד נחסבהא באנהא מחלולה ותכון טהורה. אמא אן רבטהא ואסתותק מן רבאטהא ועול עליה אן יכון צרור עולם פאן אלתקב קד אנסד ותקבל טומאה. וקאל ר' יוסי אן כל החמתות ואפילו של ערביים צרורות טהורות בין צרור שעה בין צרור עולם. והלכה כתנא קמא.

אמר שאם נפחתה החמת ונהיתה טהורה מפני הנקב כמו שהתבאר בפרק עשרים[ג] ואחר זה קשר זה הנקב וסתם אותו החמת טהורה ולא תקבל טומאה מפני הנקב וזה הקשר כאילו אינו ואין סומכין עליו אלא אם היתה חמת ערביים מפני שמדרך חמתותיהם שיקשרו אותם כזה ויתקיימו. ובגמר מנחות אמרו האי מאן דצריה לגלימיה לא עבד ולא כלום כמאן דשרי דאמי דתנן כל החמתות צרורות טהורות חוץ משל ערביים. ור' מאיר אומר אם קשרה בקשור עראי לפי השעה ואחר זה התיר אותה אז נחשב החמת כאילו היא מותרת ותהיה טהורה. אבל אם קשרה וסמך על זה הקשר וחשב עליו שיהיה צרור עולם הרי הוא כאילו נסתם הנקב והחמת תקבל טומאה. ור' יוסי אומר כל החמתות ואפילו של ערביים צרורות טהורות בין צרור שעה בין צרור עולם. והלכה כתנא קמא.

ו אלו עורות טמאין מדרס עור שחשב עליה לשטוח עור סקורטיא עור קטבוליא עור החמר עור הכתן עור הכתף עור הרופא עור הערימה ועור הלב של קטן עור הכר ועור הכסת מדרס. עור הסרוק ועור הסורק רבי אליעזר אומר מדרס וחכמים אומרים טמא מת:

לשטיח ללבסט. וסקורטיה ספרה אלאכל. וקטבוליה אלנטע אלתי ינאם עליהא. ועור החמור אלגלד אלדי ירמי עלי טהר אלחמאר. ועור החמר אלגלד אלדי ירבט עלי וסטה

לשטוח. וסקורטיה מפה לאכול. וקטבוליה המצע אשר שוכבים עליו. ועור החמור העור שמשליכים על גב החמור. ועור החמר העור שהאיש הרוכב על החמור

אלשבץ

קושר

ב) מ"ו. ג) מ"א.

אלשבץ אלדי ינקל עלי אלחמיר. ועור הכתן אלגלד אלדי יחומה אלכתאני ענד מא ינפץ אלכתאן תרגום הפשתן כתנא. עור הכתף אלגלד אלדי ירמי עלי אכתאפה אלחמאל ענד אלנקלאן. ועור הרופא אלגלד אלדי ינעל אלגראיחי עלי רכבתיה ענד תנאול אלגראה. ועור העריסה גלד יכון תחת אלצבי אלצגיר פי אלמהד אלדי אסמה ערש כי יבול עליה פלא יפסד מא תחתה מן אלפרש. ויעלק מן ענק אלצבי אלצגיר ענד מא יבדי ינלם גלד רקיק יכסו צדרה כי לא תתמרת תיאבה בלעאבה והו יתסמי עור הלב של קטן. ועור הסרוק גלד ילף פיה באעה אלצוף אלצוף אלממשוט. ועור הסורק אלגלד אלדי ירבט משאט אלצוף עלי רכבתה וימשט עליה. והדה כלהא מתחלת עשייתן מעלום אנה קד ינלם עליה ולדלך טמאים מדרס והלכה כחכמים.

קושר על מתניו. ועור הכתן העור שיחגור הפשתני בעת שינפץ הפשתן תרגום הפשתן כותנא. ועור הכתף העור אשר ישליך הסבל על כתיפיו בעת שישא המשא. ועור הרופא העור אשר ישים העוסק במלאכת היד על ברכיו כאשר יעסק בחבורות. ועור העריסה העור שתחת הילד הקטן במטתו הנקראת ערש כדי שלא ישתין עליו ולא יפסיד מה שתחתיו מן המצעות. ותולין בצואר הילד הקטן כאשר יתחיל לישב עור דק המכסה את חזהו כדי שלא ילכלך בגדיו ברירו והוא הנקרא עור הלב של קטן. ועור הסרוק העור שמוכרי הצמר כורכין בו הצמר הסרוק). ועור הסורק העור שקושר סורק הצמר על ברכיו וסורק עליו. וידוע שאלו העורות כולם מתחלת עשייתן לפעמים יושבים עליהם ולכן הם טמאים מדרס והלכה כחכמים.

ז עב כסות ותכריך כסות מדרס עב מדרס ובית הלל אומרים טמא מת טמא רבי יוסי מטהר משום אביו:

ארגמן ותכריך ארגמן בית שמאי אומרים עור שעשאו חפוי לכלים טהור למשקלות

עב כסות גלאף גלד יעמל לתצאן פיה אלתיאב ואסמה אלמשהור עיבה. וכדלך תכריך כסות הו גלד תלף פיה אלתיאב פקאל אנהא איצא תנתגם במדרס. וכדלך עיבה אלארגואן ואלגלד אלדי ילף פיה אלארגואן הו טמא מדרס ענד בית שמאי. תם קאל אן עור שעשאו חפוי לכלים טהור מן כל טומאה לאן חפויי כלים טאהרה כמא בינת לך ואנמא צאר גלאף אלצנוג טמא לאנה כלי קיבול עשוי לקבלה ואלצנוג נפסדא ליסת כלים. ואין הלכה כרי יוסי.

עב כסות תיק מעור הנעשה לשמר בו הבגדים ושמו ידוע בערבי עיבה. וכן תכריך כסות הוא עור שכורכים בו הבגדים ואמר שהם גם כן טמאים במדרס. וכן עב ארגמן והעור אשר כורכים בו הארגמן טמא מדרס על דעת בית שמאי. אחר זה אמר שהעור שעשאו חפוי לכלים טהור מכל טומאה לפי שחפויי כלים טהורים כמו שבארתי לך ג). וחפוי המשקלות אינו טמא לפי שהוא כלי קיבול עשוי לקבלה אבל המשקלות עצמן אינן כלים. ואין הלכה כרי יוסי.

ח כל מקום שאין חסרון מלאכה המחשבה מטמאתן וכל מקום שיש חסרון מלאכה אין המחשבה מטמאתן אלא העוצבה:

אדא כאן אלכלי כאמל אלצורה לא ינקצה שי פאנה ענד מא יחשב עליו אן ינעל הדא אלגלד שטיה או לכר או לכסת

אם היה הכלי שלם בצורתו ולא יחסר דבר הנה משיחשוב עליו לעשות זה העור לשטיה או לכר או לכסת או

לתכריך

ב) צ״ל הפשתה שמות ט׳ ל״א. ג) בכ״י פאריס באעה אלצוף אלממשוט. ואז יהיה פירושו עור שחוגרין בו מוכרי הצמר הסרוק. ג) פי״א מ״ד.

או לתכריך כסות ומה אשבה דלך פאנה יציר מקבל טומאה כמא תקדם. אמא אן כאן ינקצה שי מן אלצנעה וחיניד יצלה לדלך אלשי אלדי חשב עליו לו פאן תלך אלמחשבה גיר מפידה ולא ינתגם בתלך אלמחשבה גיר גשא אלגלד אלדי יכון עלי אלסרג והו אלדי יתסמי עוצבה פאנה אדא חשב עליו ליגעלה גשא ויתכב עליה ינתגם מע כונה גיר באמל אלצנעה.

לתכריך כסות והדומה לזה יהיה מקבל טומאה כמו שקדם. אבל אם יחסר לו דבר מן המלאכה כדי שיהא ראוי לזה הדבר אשר חשב עליו לו הנה זאת המחשבה איננה מועלת ולא יטמא בזאת המחשבה הוין מכסוי עור אשר על אוכף והוא הנקרא עוצבה לפי שאם חשב עליו לעשותו כסוי ולרכוב עליו יטמא אף על פי שלא נגמרה מלאכתה.

ט עורות בעל הבית המחשבה מטמאתן ושל עבדן אין המחשבה מטמאתן. של גנב המחשבה מטמאתן ושל גולן אין המחשבה מטמאתן. רבי שמעון אומר חלוף הדברים של גולן המחשבה מטמאתן ושל גנב אין המחשבה מטמאתן מפני שלא נתיאשו הבעלים:

המחשבה מטמאתן הו אנה אדא חשב עליהן לישיבה פתציר ראוין להטמא במדרס אמא גלוד אלדבאג אד ובקי פיהא גרץ ודלך אנהא מעדה ללביע פהי לא תרד לטומאה במחשבה התי יעשה פיה מעשה מתל אן יעדלהא ויקצהא ויהיהא למשכב. ושל גנב הו אנה אדא סרק גלוד וחשב עליהם לשכיבה פקד מלכהא למעני אנהא תרד לטומאה במחשבתו. ושל גולן אין המחשבה מטמאתן יעני מחשבת הגוזל לאן אצחאבהא יעלמון הדא אלגאצב והם מעולין עלי טלבהא ואסתנראגהא מן ידה ולדלך לא ימלכהא מלכא יוריד אותן לטומאה במחשבתו אדא עול עליהא לשכיבה. ור' שמעון יעכס אלחאל ויקול אן אלדי יגצב משהר ייאם מן דלך אלשי אלמגצוב ולדלך ימלכה אלגאצב ואלדי יסרק לא ייאם מנה צאחבה לאנה לא יעלם לה האל פיקול לעלני דפעתה ולם נעלם למן או חצל פי מוצע מן אלדאר וסיטהר פהו לא ייאם מנה ולדלך לא ימלכה אלגנב. ואין הלכה כר' שמעון לאן מתי מא נתיאשו הבעלים פאן אלגנב או אלגולן יקנה ביאוש ויוריד לטומאה במחשבתו.

המחשבה מטמאתן הוא שאם חשב עליהן לישיבה או הם ראויים להטמא במדרס. אבל עורות העבדן הואיל ונשארה דעתו עליהן וזה שהן מיוחדות להמכר אינם יורדים לטומאה במחשבה עד שיעשה בהן מעשה כמו שישוה אותן ויקצע אותן ויכינם למשכב. ושל גנב הוא שאם גנב עורות וחשב עליהן לשכיבה כבר קנה אותן לענין שירדו לטומאה במחשבתו. ושל גולן אין המחשבה מטמאתן רצה לומר מחשבת הגוזל לפי שהבעלים מכירים זה הגולן וחושבים לבקשו ולהוציא העורות מתחת ידו ולזה הגולן איננו קונה אותן בקנין אשר יוריד אותן לטומאה במחשבתו אם חשב עליהן לשכיבה. ור' שמעון חלף הדברים ואמר שהגולן גוזל בפני הבעלים ויתיאשו מזה הדבר הגגזל ולזה יקנהו הגולן אבל מה שגנב אין מתיאשים ממנו הבעלים לפי שאין יודעים איך היה הדבר ואומרים אולי נתתיו ולא ידעתי למי או הוא מונה באיזה מקום מביתי וימצא הנה אינו מתייאש ממנו ולזה לא יקנהו הגנב. ואין הלכה כר' שמעון. לפי שמשנתייאשו הבעלים הגנב או הגולן יקנה ביאוש ויוריד לטומאה במחשבתו.

י עור שהוא טמא מדרס וחשב עליו לרצועות ולסנדלין כיון שנתן בו את האוזמיל

טהור דברי רבי יהודה וחכמים אומרים עד שימעטנו פחות מחמשה טפחים. רבי אליעזר בר צדוק אומר אף העושה מטפחת מן העור טמאה ומן הכסתות טהורה:

אוזמיל אלחדידה אלתי יפצל בהא אלאסאכפה אלגלד וצורתהא משהורה ונחן נסמיהא אלמקדה. וסיאתיך פי אלפרק אלדי בעד הדא אן שיעור העור לטומאה חמשה טפחים ולדלך קאלוא אלחכמים לא יזאל פי טומאתו חתי יבקי מנה אקל מן חמשה טפחים. וקאל ר' אליעזר פי עצד מן יקול אן מנה יתפצל אלגלד יטהר ואן כאן באקיא מתצלא אד ובדי פיה אלתפציל פקד תטהר פקאל אן מן יכיט גלוד אלכסתות אלטמאות ויעמל מנהא מנדיל פהו טאהר אד וקד פצל תלך אלכסתות. והלכה כחכמים.

אוזמיל הוא הברזל אשר יחתכו בו העור לעשות ממנו מנעלים וצורתו ידועה ואנחנו נקראהו אלמקדה. ויבא לך בפרק שאחר זה ה) ששיעור העור לטומאה חמשה טפחים ולכן אמרו חכמים שלא ירד מטומאתו עד שישאר ממנו פחות מחמשה טפחים. ואמר רבי אליעזר להעמיד דעת האומר שמשנחתך העור יטהר אף על פי שהוא נשאר מחובר הואיל והתחיל לחתכה הנה כבר נטהר ואמר שהתופר עורות הכסתות הטמאות לעשות מהם מטפחת היא טהורה מפני שכבר חתך אלו הכסתות. והלכה כחכמים.

פרק שבעה ועשרים.

א הבגד מטמא משום חמשה שמות השק משום ארבעה העור משום שלשה העץ משום שנים וכלי חרס משום אחד. כלי חרס מטמא משום כלי קבול כל שאין לו תוך ככלי חרס אין לו אחורים מוסיף עליו העץ שהוא מטמא משום מושב. וכן טבלה שאין לה לוביו בכלי עץ טמאה ובכלי חרס טהורה מוסיף עליו העור שהוא מטמא משום אהלים מוסיף עליו השק שהוא מטמא משום אריג מוסיף עליו הבגד שהוא מטמא משום שלש על שלש:

אלבגד ימכן אנתנאסה מן כמם גהאת ותנתלף מקאדרה באנתלאף אלגהה אלתי מן אגלהא ינתגם. ולדלך אנה ינתגם במת ובנגעים כמא גא פיה אלנץ ומקדאר מא ינתגם מנה מן הדה אלגהה שלש אצבעות על שלש אצבעות והדא אקל מא יתסמי בגד. ואלוגה אלתאני אן כל שי מנסוג מנה מתל אלחמיאנאת ואלאחזמה הנתגם ואן לם יכן פי ערצהא תלת אצאבע לאנהא ואן כאנת ליסת בגד ולא תקע עליהא הדה אלאסמיה פהי אריג והדא הו מעני קולה משום אריג לאן כל אריג ינתגם אדא כאן כלי מסתקל בנפסה כמא תקדם לנא מן קולהם מה שק טווי ואריג אף כל טווי ואריג. ואלתאלת אנה ינתגם משום אהל אעני אדא כאן מנה נבא עלי מית ינתגם

אלאוהל

הבגד אפשר שיטמא בחמשה אופנים וישתנו שיעוריו בהשתנות האופן אשר בעבורו יטמא. וזה שיטמא במת ובנגעים כמו שבא בו הכתוב ושיעור מה שיטמא מן הבגד בזה האופן שלש אצבעות על שלש אצבעות וזהו הפחות מה שיקרא בגד. והאופן השני שכל הדברים הנארגים כמו האבנטים והחגורות יטמאו אף על פי שאין ברחבם שלש אצבעות מפני שאף על פי שאינם בגד ג) ולא יפלו עליהם אלו השמות הם אריג וזהו ענין אמרו משום אריג לפי שכל אריג יטמא אם הוא כלי עומד בעצמו כמו שקדם לנו ג) מאמרם מה שק טווי ואריג אף כל טווי ואריג. והשלישי שיטמא משום אוהל רצה לומר שאם נהיה מן הבגד אהל על המת יטמא האוהל עצמו והוא אמרו ד)

והזה

ה) מ"ב. ג) ריל באמת. ג) פכ"א מ"א. ד) במדבר י"ט י"ח.

אלאוהל נפסה והו' קולה והזה על האוהל קאלוא למדנו שהאוהל מטמא פאדא אנתגם מן הדא אלוגה פהו יטמא בטפח על טפח פמא זאד כמא יבין פי מוצעה. ואלראבע אנה אדא כאן מנה מא יצלה ללגלום פהו ינתגם במדרס הזב ויציר משכב ואדא אנתגם מן הדה אלגהה פהו ינתגם בשלשה טפחים על שלשה טפחים. ואלכאמס אנה אדא כאן מנה כלי קיבול מתל אלמכאלי ואלכראיט פהו ינתגם מן חית הו כלי קיבול כמא תבין פי אלסאבע עשר פי קולה העושה כלי קיבול מכל מקום טמא ואדא אנתגם מן הדה אלגהה פהו ינתגם באצגר מא ימכן אן יכון לאן כל מקבל לא יעטי פיה מקדאר בל מן חית מא הו מקבל ינתגם ולו כאן יקבל קדר אלסמסמה כמא תבין פי אלסאבע עשר פי קולה בית קיבול שמן ובית קיבול שעוה ולם יבין מקדאר וכדלך צרור מרגלית ולם יבין מקדאר בל בכל שהוא. אמא נסיג אלישער והו אללי יתסמי שק פאנה ינתגם מן גמיע אלוגוה אלתי דכרנא גיר אנה לא ינתגם בשלש על שלש לא באלמית ולא בגירה ואנמא ינתגם מן אלשק ארבעה על ארבעה או אלכלים אלמנסוגה צגרת או כברת. והו קולהם פי ספרא שק אין לי אלא שק מנין לרבות את הקלקלין ואת האבק ת"ל או שק יכול יטמא הבלים ומשיחות תלמוד לומר שק מה שק מיוחד טווי ואריג אף אין לי אלא טווי ואריג והדא הו מעני קולה משום אריג כמא בינא לאן כל מא יכון נסיג מן שער ולו כאנת שראבה פהי תנתגם מן חית הי אריג פצאר אלשק ינתגם מן ארבעה אוגה. והעור משום שלשה לאנה ינקצה מן אלמעדודה פי אלשק משום אריג לאן לא נסיג פיה. ואלעין ינקץ עז אלגלד גהה ואחדה ודלך אנה לא יטמא משום אוהל אעני מן עמל סקף מן עוד או בית כלה עוד וכאן תחתה אלמית פאן הדא אלעוד לא ינתגם ויציר אוהל שנטמא במת ודלך אן אלאוהל אלדי חכם אלנין פיה באלטומאה תעלמנאה והזה על האוהל אמרו[ח] למדנו שהאוהל מטמא ואם נטמא מזה האופן יטמא בטפח על טפח או יותר כמו שיתבאר במקומו[ו]. והרביעי שאם נהיה מן הבגד מה שראוי למושב יטמא במדרס הזב ויהיה משכב ואם נטמא מזה האופן יטמא בשלשה טפחים על שלשה טפחים. והחמישי אם נהיה ממנו כלי קיבול כמו התורמלין והחריטים יטמא משום כלי קיבול כמו שהתבאר בשבעה עשר[ז] ואמרו העושה כלי קיבול מכל מקום טמא ואם נטמא מזה האופן יטמא בדבר היותר קטן מה שיהיה מפני שכל מקבל לא ניתן בו שיעור אבל משהוא מקבל יטמא אף על פי שהוא מקבל שיעור שומשמין כמו שהתבאר בשבעה עשר[ז] באמרו בית קיבול שמן ובית קבול שעוה ולא ביאר שיעור וכן צרור מרגלית[ח] ולא ביאר שיעור אלא בכל שהוא. ואריג השער והוא אשר יקרא שק מיטמא משום כל האופנים אשר זכרנו אלא שלא יטמא בשלש על שלש לא במת ולא בזולתו ולא יטמא מן השק אלא בארבעה על ארבעה או הכלים הארוגים בין קטנים או גדולים. וזה אמרם בספרא[ו] שק אין לי אלא שק מניין לרבות את הקלקלין[ז] ואת האבק[ח] תלמוד לומר או שק יכול יטמא הבלים ומשיחות תלמוד לומר שק מה שק מיוחד טווי ואריג אף אין לי אלא טווי ואריג וזהו ענין אמרו משום אריג כמו שבארנו מפני שכל מה שהוא אריג בשער אף על פי שהוא פתיל יטמא משום אריג הנה השק יטמא מארבעה אופנים. והעור משום שלשה לפי שיחסר לו מהאופנים המנויים בשק משום אריג מפני שאין אריג בו. והעין יחסר מן העור אופן אחד וזה שלא יטמא משום אוהל רצה לומר שהעושה גג מעין או בית כולו מעין והיה תחתיו המת זה העין אינו מיטמא ואינו אוהל שנטמא במת וזה שהאוהל אשר דן בו הכתוב בטומאה למדנוהו מן

המשכן

ח) ספרי במדבר פיסקא קכ"ט עיין שם. ז) אהלות פ"ג מ"ז. ו) מט"ו. ז) מי"ז. ח) מט"ז.
ו) שמיני פרשה ח' הלי א' (ד' ג"ג ע"ב). ז) הקילקלין. ח) נ"א החבק.

מן אלמשכן אלדי סמאה אללה אוהל בי קולה ויפרש את האהל על המשכן ודלך אנמא כאן נסיג ונלד פקט כמא בין אלניץ וקד תבין דלך פי שבת. אמא כלי חרס פנקץ ען כלי עץ ואחדה ודלך אנה לא יטמא כמדרס הזב ולא יציר משכב כמא קד בינא מראת לקולה תעאלי אשר יגע במשכבו מקיש משכבו לו מה הוא יש לו טהרה במקוה אף משכבו יש לו טהרה במקוה יצא כלי חרש שאין לו טהרה במקוה. וקד תקדם דכר דלך פי אלראבע ואלעשרין פלם יבק לכלי חרש ונה ינתגס מן אגלה גיר מן חית הו כלי קיבול פקט. וקאל תעאלי וכלי חרש אשר יפול מהם אל תוכו ואן לם יכן לה תוך פלים ינתגס כארגה במשקין טמאין כמא תנתגס אחורי הכלים עלי מא תקדם שרחה פי אלפרק אלתאני מן הדה אלמסכתא.

המשכן אשר קראו השם אוהל באמרו[ב] ויפרש את האהל על המשכן ובמשכן לא היה אלא ארינ[ג] ועור לבד כמו שבאר הכתוב וכבר התבאר זה בשבת[ג]. וכלי חרס יחסרהו מכלי עץ אופן אחד וזה שאינו מיטמא במדרס הזב ולא יהיה משכב כמו שכבר בארנו כמה פעמים לאמרו יתברך[ד] אשר יגע במשכבו מקיש משכבו לו מה הוא יש לו טהרה במקוה אף משכבו יש לו טהרה במקוה יצא כלי חרס שאין לו טהרה במקוה. וכבר זכרנו זה במה שקדם בארבעה ועשרים[ה] הנה לא נשאר לכלי חרס אופן שיטמא בעבורו אלא משום כלי קיבול לבד. אמר יתברך[ו] וכלי חרש אשר יפול מהם אל תוכו ואם אין לו תוך לא יטמאו אחוריו במשקין טמאין כמו שיטמאו אחורי הכלים כמו שקדם ביאורו בפרק שני[ז] מזאת המסכתא.

ב הבגד מטמא משום שלשה על שלשה למדרס ומשום שלש על שלש לטמא מת. השק משום ארבעה על ארבעה. העור משום חמשה על חמשה. מפץ משום ששה על ששה. שוין למדרס ולטמא מת. רבי מאיר אומר השק שוריו ארבעה ותחלתו משיגמר:

שלשה על שלשה הי תלת קבצאת פי תלת קבצאת פמא זאד לא מא כאן אקל מן דלך יצלה למושב. אמא נסיג אלשער אדא כאן פי אלתוב מנה אקל מן ארבעה על ארבעה פהו לא ינתגס לא במדרס ולא בשאר טמאות. ואלמפין קד בינאה עלי אלכמאל פי אלראבע ואלעשרין מן הדה אלמסכתא ולא ינתגס מנה בין במת בין במדרס אקל מן ששה טפחים על ששה טפחים. ור׳ מאיר יקול אן אדא תקטע אלשק ולם יבק מנה גיר ארבעה על ארבעה פמא זאד פאנה ינתגס במת ובמדרס. אמא אדא כאן פי חאל אלנסג ולם יכמל ולו כאן אלדי אנתסג מנה אדרע כתידה פאנה לא ינתגס חתי יתם נסיגה והו קולה ותחלתו משיגמר. ואין הלכה כר׳ מאיר. ולא יזהב ענך מא נבהתך עליה פי אול אלפרק אלראבע ואלעשרין מן אן אלשי אלדי הו יקול פיה טמא טמא מת וכדלך

שלשה על שלשה הם שלשה טפחים על שלשה טפחים או יותר ומה שהוא פחות מזה אינו ראוי למושב. וארינ השער אם היה בבגד הנעשה ממנו פחות מן ארבעה על ארבעה אינו מיטמא לא במדרס ולא בשאר טומאות. והמפין כבר בארנוהו על השלמות בארבעה ועשרים[ח] מזאת המסכתא ואינו מיטמא ממנו בין במת בין במדרס פחות משישה טפחים על ששה טפחים. ור׳ מאיר אומר אם נחתך השק ולא נשאר ממנו אלא ארבעה על ארבעה או יותר הוא מיטמא במת ובמדרס. אבל אם היה בשעת האריגה ולא נגמר אף על פי שנארג ממנו הרבה אמות לא ימא עד שתגמר אריגתו וזה אמרו ותחלתו משיגמר. ואין הלכה כר׳ מאיר. ולא יעלם ממך מה שהעירותיך עליו בתחלת פרק ארבעה ועשרים שהדבר אשר יאמר בו טמא טמא מת וכן שאר טומאות כמו טומאת

שכבת שאר

ב) שמות מ׳ י״ט. ג) כלומר מלאכת עור. ג) כ״ח א׳. ד) ויקרא ט״ו ה׳, שבת פ״ד א׳.
ה) מ״ו. ו) ויקרא י״א ל״ג. ז) מ״ג. ח) מ״ו.

שאר טמאות מתל טומאת שכבת זרע ושרץ וגירמא ואנמא יצוץ בטמא מת אי אנה לא ינתגם במדרס ואבד אשד אלטמאות והו טומאת מת מתאל פאעלם דלך ואדכרה.

שכבת זרע ושרץ וזולתם ולא פרט בו אלא טמא מת רצה בו שלא יטמא במדרס ואחז למשל בטומאה היותר חמורה והיא טומאת מת ודע זה וזכרהו.

ג העושה שנים מן הבגד ואחד מן השק שלשה מן השק ואחד מן העור ארבעה מן העור ואחד מן המפץ טהור. חמשה מן המפץ ואחד מן העור ארבעה מן העור ואחד מן השק שלשה מן השק ואחד מן הבגד טמא. זה הכלל כל שחבר לו מן החמר ממנו טמא מן הקל ממנו טהור:

יקול אן מן באב רקעה מן בגד ורקעה מן שק וכאן פי מגמועהא שלשה על שלשה וכאן פי תכסיר רקעה אלבגד מנהא שני טפחים על שני טפחים ופי תכסיר אלשק טפח על טפח פאן הדא אלמגמוע מנהמא לא ינתגם במשכב הזב אד ושלשה על שלשה אנמא הו שיעור הבגד והדא אלמקדאר לא יתם אלא בשק אלדי שיעורו ארבעה על ארבעה. אמא אן אנעכם אלאמר וכאן אלמציט שלשה מן השק ואחד מן הבגד אלדי צאר אלמגמוע שיעור השק אלדי הו ארבעה על ארבעה ותם אלשיעור באלבגד אלדי ינזי מנה שלשה על שלשה פאנה ינתגם במשכב הזב וכדלך בשאר טמאות עלי מא תצל והדא הו אלאצל אלדי אעטאך פי קולה כל שחבר לו מן החמר ממנו טמא מן הקל ממנו טהור. וחמר ממנו הו אלדי יכון מקדאר מא יקבל טומאה מנה אקל מן מקדארה וקל ממנו הו אלדי יכון חדה אכבר כמא מתל. ואלדי אוגב אן תכון הדה אלאנואע כלהא מצטרפין ועלי אן לא שוו שיעוריהן לאן להא מעני יגמעהא והו אן כלהא ראויין ליטמא משכב כמא תבין פי אכר באבע מעילה.

אמר שהתופר מטלית מבגד עם מטלית משק והיה בחיבורם שלשה על שלשה והיה היוצא מן הכפל למטלית הבגד שני טפחים על שני טפחים והיוצא מן הכפל לשק טפח על טפח זה המחובר משניהם אינו מיטמא במשכב הזב מפני ששלשה על שלשה אינו אלא שיעור הבגד וזה השיעור לא יושלם אלא בשק אשר שיעורו ארבעה על ארבעה. אבל אם נהפך הדבר והיה התפור שלשה מן השק ואחר מן הבגד עד שיהיה המחובר שיעור השק שהוא ארבעה על ארבעה ויושלם השיעור בבגד אשר שיעורו שלשה על שלשה יטמא במשכב הזב וכן בשאר טומאות על מה שהושרש וזהו השרש אשר נתן לך באמרו כל שחבר לו מן החמר ממנו טמא מן הקל ממנו טהור. וחמר ממנו הוא אשר שיעורו לקבל טומאה הוא פחות משיעורו וקל ממנו הוא אשר שיעורו יותר גדול כמו המשל שהביא. ומה שהצריך שיהיו כל אלה המינים מצטרפים אף על פי שלא ישוו שיעוריהם הוא לפי שיש ענין אחר לכולם והוא שכולם ראוים ליטמא משכב כמו שהתבאר בסוף רביעי ב) ממעילה.

ד המקצע מכולם טפח על טפח טמא משולי הקופה טפח על טפח טמא מצדדי הקופה רבי שמעון מטהר. וחכמים אומרים אף המקצע טפח על טפח מכל מקום טמא:

יקול פי הדה אלהלכה אן אלדי תקדם דכרה מן אלשיעורין אן בגד שלשה על שלשה והשק ארבעה על ארבעה ועור חמשה על חמשה ומפץ ששה על ששה אנמא

אמר בואת ההלכה שמה שקדם זכרה מן השיעורין שהבגד שלשה על שלשה והשק ארבעה על ארבעה והעור חמשה על חמשה ומפץ ששה על ששה אין זה

דלך

אלא

ב) מ"ג.

דלך אדא אתפק אן תכון קטעה מן אחד הדה אלארבעה אנואע עלי הדה אלמקאדיר אלמדכורה פחינית לא תנתגם במדרס אן כאנת אקל מן הדא אלמקדאר. אמא אדא נא אלאנסאן אלי תוב מן אלתיאב או גלד מן אלנלוד או שק או מפין וקטע מנה טפה על טפה בקצר ותעדיל ומשאחה עלי אלכיל והו מעני המקצע פאן דלך אלטפה ינתגם ולו במושב לאנה מנזל קטעה במשאחתה עלי אלכיל חשוב הוא אצלו. וקאלוא פי תלמוד מעילה פי אלכלאם עלי הדה אלהלכה קאלוא תנא קצע מכולם ועשה מהם בגד למשכב שלשה למושב טפח פקד באן לך אן קולה הנא פי טפח על טפח אנה טמא אנמא ינתגם במושב הוב לא במשכבו לאנה יצלח למושב באעדאדה לה ולא ימכן עליה משכב. ופי אול קמא ירושלמי קאלוא מושב בטפה יטמא משכב בארבעה טפחים יטמא יעני אדא כאן שק. והלכה כחכמים.

אלא אם נזדמן שהתיכת האחד מאלו הארבעה מינים היתה על אלו השיעורים הנזכרים ואז אינם מיטמאים במדרס אם היו פחות מזה השיעור. אבל אם בא אדם אל בגד מן הבגדים או אל עור מן העורות או אל שק או מפין והתך ממנו טפח על טפח לרצונו ושיוה ומדד אותו על המדה וזהו ענין המקצע הנה זה הטפח מיטמא ואפילו במושב מפני שמשהתך אותו בצמצום על המדה חשוב הוא אצלו. ואמרו בתלמוד מעילה[6]) בדברם על זאת הלכה ואמרו תנא קצע מכולן ועשה מהן בגד למשכב שלשה למושב טפח הנה כבר התבאר לך שאמרו כאן בטפח על טפח שהוא טמא אינו אלא שיטמא במושב הוב לא במשכבו לפי שהוא ראוי למושב כאשר הכינו לזה והמשכב אי אפשר עליו. ובראשון מקמא[7]) ירושלמי אמרו מושב בטפח יטמא משכב בארבעה טפחים יטמא רצה לומר אם היה שק. והלכה כחכמים.

ה כלויי נפה וכברה שהתקינן לישיבה רבי עקיבה מטמא וחכמים מטהרין עד שיקצע. כסא של קטן שיש לו רגלים אף על פי שאין בו גובה טפח טמא. חלוק של קטן רבי אליעזר אומר כל שהוא וחכמים אומרים עד שיהא בו כשעור ונמדד כפול:

קד בינא מראת אן נפה אלמנגל וכברה אלגרבאל וקד תכון מן גלד וקד תעמל מן שער פתכון דאגלה פי חכם שק וקד תעמל מן חבאל רקיקה או מן דים פתכון מן נוע אלמפין. וקול אלחכמים עד שיקצע יריזן בה חתי יקטע אטראפהא ויעדלהא וחיניד תציר חשובה למשכב. וחלוק של קטן תוב אלצבי אלצגיר ענד מא יולד. וקול אלחכמים כשיעור יענון שיעור הבגד לטומאת מדרס אלדי הו שלשה על שלשה ובשרט אן יכון פיה שלשה על שלשה והו טאקין אעני אן יבסט כמא שאנה אן יבסט אלדי יגי טאקין לבונה מניט. והלכה כחכמים.

כבר בארנו כמה פעמים ענין הנפה וענין הכברה ולפעמים הם מעור ולפעמים יעשו משער ואז נכנסים בדין שק ולפעמים יעשו מחבלים דקים או ממין גומא הנקרא דים בערבי ויהיו ממין המפין. ומה שאמרו הכמים עד שיקצע יצאו בו עד שיהתוך קצוותיהם וישווה אותם ואז יהיו חשובים למשכב. וחלוק של קטן בגד ילד קטן בעת הולדו. ומה שאמרו חכמים כשיעור יצאו בו שיעור הבגד לטומאת מדרס שהוא שלשה על שלשה ובתנאי שיהיה בו שלשה על שלשה כאשר הוא כפול רצה לומר שיתפשט כמו שמדרכו שיתפשט שהוא תמיד כפול מפני שהוא חפור. והלכה כחכמים.

ו אלו נמדדין כפולין אמפליה ופימלנייה ומכנסים יכובע וכים של פונדה ומטלית שטלייה על השפה אם פשוטה נמדדת פשוטה ואם כפולה נמדדת כפולה.

קד בינא אן מעני נמדדין כפולין אן כבר ביארנו שענין נמדדין כפולין שיתפשטו

6) י״ח א׳. 7) פ״א הל׳ א׳ (ב׳ ע״ב).

תבסט עלי האלהא ולא נקול אן תחל אלניאטה או יקטע אלנסג׳ ותרך פרד טאק וחינית תכיל. ואמפליה אלנוארב ופמלנייה אלשאשיה. וכובע אלקאלם. וכאנוא יעמלון תוב ילבסה אלאנסאן תחת תיאבה לאצק בנסמה והו אלדי יתסמי אפונדה וקד שרחנא דלך מראת ופיה אכיאם שבה מכילאת צגירה ברסם אלדראהם ואלחואג׳ אליסירה וכל כים מנהא יתסמי כים של פונדה. ומטלית שטלייה על השפה יעני אלרקעה אלתי נאטהא עלי טוק אלתוב ועמל מנהא טוק אן כאן נאטהא מטויה פתכיל מטויה ואן כאן נאטהא מבסוטה פתכיל מבסוטה והדא אלתכייל אמא שלש על שלש לטומאת מת או שלשה טפחים על שלשה טפחים לטומאת מדרס.

שיתפשטו כמות שהם ולא נאמר שיתירו התפירה או שיחתכו הארוג עד שיהיה לבגד פשוט ואז ימודו. ואמפליה בערבי אלגוארב ופמלנייה אלשאשיה. וכובע אלקאלם[ב]. והיו עושים בגד שילבשהו אדם תחת בגדיו ודבוק בגופו והוא הנקרא אפונדה וכבר פירשנו זה כמה פעמים ובו הרבה כיסין הדומים לשקים קטנים להניח בהם המעות והדברים הקטנים וכל כיס מהם יקרא כיס של פונדה. ומטלית שטלייה על השפה רצונו לומר המטלית שתופרים על שפת הבגד ויעשו ממנה שפה ואם תפרה בפולה נמדדת כפולה ואם תפרה פשוטה נמדדת פשוטה וזאת המדה היא שלש על שלש לטומאת מת או שלשה טפחים על שלשה טפחים לטומאת מדרס.

ז הבגד שארג בו שלשה על שלשה ונטמא מדרס השלים עליו את כל הבגד ואחר כך נטל חוט אחד מהחלתו טהור מן המדרס אבל טמא מגע מדרס. נטל חוט אחד מהחלתו ואחר כך השלים עליו את כל הבגד טמא מגע מדרס:

יקול אן אדא נסג׳ פי אלתוב שלשה על שלשה מצומצמות אלדי הו שיעור טומאת מדרס כמא תקדם ואנתג׳ם הדא אלשי אלמנסוג׳ במדרס ובעד אנתג׳אסה תם אלתוב כלה באלנסג׳ פי אלתוב בנמלתה טמא מדרס והו אב הטומאה כמא בינא פי אלתאסע עשר. פאן זאל ולו ביט ואחד מן אול אלתוב והו טרף אלשלשה על שלשה אלתי אנתג׳סת במדרס אלדי נקין אלשיעור וצארת תלך אלרקעה כאנהא קטעת בעד אנתג׳אסהא פאן אלתוב כלה ירג׳ע במנזלה תוב נגע במדרס אלדי הו ראשון לטומאה לא אב כמא בינא מראת. פאן זאל אלביט מן אלשלשה על שלשה מצומצמות אלתי נסג׳ אולא בעד אנתג׳אסהא במדרס ובקאת אקל מן שלשה על שלשה ובעד דלך תם אלתוב כלה באלנסג׳ פאן אלתוב כלה טמא מגע מדרס יעני ראשון והדא פי גאיה אלביאן.

אמר אם ארג הבגד שלשה על שלשה מצומצמות שהוא שיעור טומאת מדרס כמו שקדם ונטמא זה האריג במדרס ואחר הטמאותו השלים לארוג הבגד כולו טמא מדרס והוא אב הטומאה כמו שביארנו בתשעה עשר[ג]. ואם ניטל אפילו חוט אחד מתחילת הבגד והוא קצה השלישה על שלשה שנטמאו במדרס ונתמעט השיעור ונהיתה זאת המטלית באילו נחתכה אחר הטמאותה הנה הבגד כולו חוזר למדרגת בגד שנגע במדרס שהוא ראשון לטומאה לא אב כמו שביארנו הרבה פעמים. ואם נטל החוט מהשלישה על שלשה מצומצמות אשר ארג בתחלה אחר שנטמא במדרס ונשאר פחות משלשה על שלשה ואחר זה השלים לארוג הבגד כולו הבגד כולו טמא מגע מדרס רצונו לומר ראשון וזהו בתבלית הביאור.

ח וכן בגד שארג בו שלש על שלש ונטמא טמא מת השלים עליו את כל הבגד ואחר

ב) בכ״י פארים אלקלנסיה. ג) מ״ח.

ואחר כך נטל חוט אחד מתחלתו טהור מטמא מת אבל טמא מגע טמא מת. נטל חוט אחד מתחלתו ואחר כך השלים עליו את כל הבגד טהור מפני שאמרו שלש על שלש שנתמעט טהור אבל שלשה על שלשה שנתמעט אף על פי שטהור מן המדרס טמא בכל הטמאות:

קר תבין ממא תקדם אן בנד יכון פיה אקל מן שלש אצבעות על שלש אצבעות לא ינתגם בטומאה מן אלטמאות ואן אלדי פיה פחות משלשה טפחים על שלשה טפחים פאנה נאיה מא יתבלין מטומאת מדרם פקט והו ינתגם בשאר טמאות מתל אלמת ושכבת זרע ואלשרץ ואלצרעת וסאיר מא עדדנא פי אול הדה אלמסכתא. פכמא אן שלש אצבעות על שלש אצבעות לו נגע במדרם אלא ואנתגם וצאר מגע מדרם כדלך שלשה על שלשה אדא אנתגסת במדרם תם נקץ מקדארהא פאן אלבאקי מנהא הו מגע מדרם אלא אן בקי מנהא אקל מן שלש אצבעות אלדי הו טהור לגמרי כמא תבין. פאחפט הדה אלאצול אנהא עטימה אלגנא פי הדא אלפן.

כבר התבאר ממה שקדם שהבגד שבו פחות משלש אצבעות על שלש אצבעות אינו מיטמא בטומאה מן הטומאות ושהבגד שבו פחות משלשה טפחים על שלשה טפחים הוא הפחות מה שינצל מטומאת מדרם לבד והוא מיטמא בשאר טומאות כמו המת ושכבת זרע והשרץ והצרעת והשאר אשר מנינו בראש זאת המסכתא. הנה כמו ששלש אצבעות על שלש אצבעות אפילו נגע במדרם אינן מיטמאין אלא במגע מדרם כן שלשה על שלשה אם נטמאו במדרם ואחר זה נתמעט שיעורם הנשאר מהם הוא מגע מדרם אלא אם נשאר מהם פחות משלש אצבעות שהוא טהור לגמרי כמו שהתבאר. ושמור אלו השרשים לפי שהם מועילים מאד בזה הענין.

ט סדין שהוא טמא מדרם ועשאו וילון טהור מן המדרם אבל טמא מגע מדרם. אמר רבי יוסי וכי באיזה מדרם נגע זה אלא אם כן נגע בו הזב יטמא במגע הזב:

קד תקדם לך פי פרק עשרין ופי אלראבע ואלעשרין אן אלסתארה לא תנתגם במדרם לכנהא תנתגם בשאר טמאות. פאדא אנדד הדא אלערצי בעד אנתגאסה במדרם וגעלה סתארה נחסבהא מתל סתארה נגעה במדרם ויכון ראשון. ור' יוסי יקול אנה קד תטהר ולם תבק פיה נגאסה ראסא ואן אגעאלה סתארה מתל כסר אלאניה בעד אנתגאסהא אלתי תטהר בלא שך והו קולה באיזה מדרם נגע זה אלא אם נגע בו הזב בעד אגעאלה סתארה אנגסה ורגע ראשון. וכדלך לו נגע בו המשכב או אחד מאבות הטמאות כחכם סאיר אלכלים. ואין הלכה כר' יוסי.

כבר תקדם לך בפרק עשרים ב) ובארבעה ועשרים ג) שהוילון לא יטמא במדרם אבל יטמא בשאר טומאות. הנה אם לקח זה הסדין אחר שנטמא במדרם ועשאו וילון נחשבהו כמו וילון שנגע במדרם ויהיה ראשון. ור' יוסי אומר שכבר נטהר ולא נשארה בו טומאה כלל וכשעשה אותו וילון הוא כמו שבירת הכלי אחר שנטמא המטהרת בלא ספק והוא אמרו באיזה מדרם נגע זה אלא אם נגע בו הזב אחר שעשאו וילון יטמאהו וישוב ראשון. וכן אפילו נגע בו המשכב או אחד מאבות הטומאות דינו כדין שאר הכלים. ואין הלכה כר' יוסי.

י שלשה על שלשה שנחלק טהור מן המדרם אבל טמא מגע מדרם. אמר רבי יוסי וכי באיזה מדרם נגע זה אלא אם כן נגע בו הזב טמא מגע זב:

קולה אמרו

ב) מ"ו. ג) מ"ג.

קולה שנהלק יריד בה בעד אנתנאסה במדרס ואלבלאם כלה בין ממא תקרם שרחה ואין הלכה כר׳ יוסי.

אמרו שנהלק ירצה בו אחר שנטמא במדרס והמאמר כולו ברור ממה שקדם פירושו ואין הלכה כר׳ יוסי.

יא שלשה על שלשה באשפות בריא וצורר מלח בבית או בריא או צורר מלח כמה מלח יהא צורר רובע רבי יהודה אומר ברקה וחכמים אומרים בגסה. אלו ואלו מתכונים להקל. רבי שמעון אומר שוים שלשה על שלשה באשפות לשלש על שלש בבית:

יקול אן אדא כאנת גרקה מרמיה פי אלמובלה וכאן פיהא שלשה על שלשה אן כאנת צחיחה וכאן פיהא מן אלקוה מא ימכן אן יצר פיהא אלמלח ולא תתקטע ענד מא יצר וינהרק כמא יעתרי ללתוב אלגלק פאנהא תטמא במדרס לאנהא חשובה. אמא אן כאנת פי אלבית פלא יהתאג פיהא אלא לאחד אלשיאין אמא אן תכון צחיחה ועלי אנהא ליסת מן אלקוה פי חיז מא יצר פיהא אלמלח פאנהא תנתגם או תכון קויה ולו כאנת ממזקה או משקוקה והדא הו מעני קולה בבית או בריא או צורר מלח לאן אד ולם תטרה פי אלמובלה חשובה היא אצלו. ثם רגע ליבין קדר מא ימכן אן יצר פיהא מן אלמלח אדא כאנת פי אלמובלה וחיניד תנתגם פקאל אן דלך רובע הקב. ثם רגע ליבין צפה אלמלח אלדי ימכן אן ירבט פיהא פקאל ר׳ יהודה אנה יכון מלח רקיק וקאלוא אלחכמים מלח גריש. ושניהן מתכונין להקל יעני יכפפון עלי הדה אלברקה אלא תנתגם ודלך אן ר׳ יהודה יקול אן אלמלח אלרקיק לא ירפדה אלא תוב קוי לתקלה לאנה יטהן מן אלחגארה פיקול מנה לא תרפד אלמלח אלרקיק ואן רפדת אלבשין פהי טאהרה. ואלחכמים יקולון אן אלמלח אלגריש יקטע אלתוב אכתר ולא ירפדה אלא תוב קוי לחרושתה ותצריפה פלדלך יקולון מנה לא תחמל אן ירבט פיהא אלגריש ועלי אן יתבט פיהא אלרקיק מן אלמלח פהי טאהרה. ור׳ שמעון יקול אן כון שלשה אלשלשה באשפה ולו כאן פי נהאיה אלקוה ואלצחה פהו בחכם שלש על שלש בבית אלדי ינתגם במת ולא ינתגם במדרס

אמר שאם היתה מטלית מוטלת באשפות והיו בה שלשה על שלשה אם היתה בריאה והיה בה מן החזק שאפשר לצור בה המלח ולא תקרע בעת שנצררה בה ותשפך כמו שיארע בבגד בלוי המטלית תיטמא במדרס לפי שהיא חשובה. אבל אם היתה בבית אינה צריכה אלא לאחד משני הדברים אם שתהיה בריאה אף על פי שאינה חזקה עד שיצורו בה המלח היא טמאה או שתהיה חזקה אף על פי שהיא קרועה או חתוכה וזהו ענין אמרו בבית או בריא או צורר מלח שהואיל ואינה מושלכת באשפה חשובה היא אצלו. אחר זה שב לבאר שיעור מה שאפשר לצור בה מן המלח אם היתה באשפה ואז תיטמא ואמר שזה רובע הקב. אחר זה שב לבאר תואר המלח אשר אפשר לצור בה ואמר ר׳ יהודה שתהיה מלח דקה וחכמים אומרים מלח גסה. ושניהם מתכוונים להקל רצה לומר הקילו בזאת המטלית שלא תיטמא. וזה שר׳ יהודה אומר שהמלח הדקה לא יחזיקה אלא בגד חזק לכבדותה לפי שהגרגרים טוחנים את הבגד ואמר משלא תחזיק המטלית את המלח הדקה אף על פי שהיא מחזקת הגסה היא טהורה. וחכמים אומרים שהמלח הגסה תחתוך הבגד יותר ולא יחזיק אותה אלא בגד חזק מפני עביה לפי שהיא מתהפכת אנה ואנה ולכן אומרים משאי אפשר לצור בה המלח הגסה אף על פי שיצור בה המלח הדקה היא טהורה. ור׳ שמעון אומר ששלשה על שלשה באשפה אף על פי שהם בתכלית החזק והבריאות הם כדין שלש על שלש בבית אשר יטמא במת ולא יטמא במדרס

לפי

במדרס לאן רמיה פי אלאשפה יחטה דרגה. והלכה כחכמים פקט.

לפי שכשהשליכו הבגד באשפה יורידוהו מדרגה אחת. והלכה כחכמים לבד.

יב שלשה על שלשה שנקרע אם ניתנו על הכסא ובשרו נוגע בכסא טהור ואם לאו טמא. שלש על שלש שנמהא ממנה חוט אחד או שנמצא בה קשר או שני חוטין מתאימין טהורה. שלש על שלש שהשליכה על האשפות טהורה החוירה טמאה. לעולם השלכתה מטהרת וחורתה מטמאתה חוץ משל ארגמן ושל זהורית טובה. רבי אליעזר אומר אף מטלית חדשה כיוצא בהן רבי שמעון אומר כולן טהורין לא הוזכרו אלא מפני השב אברה:

יקול אן אדא כאן אלשק אלדי אנשקת תלך אלרקעה מן אלכבר פי חיז אדא נעלת תלך אלרקעה עלי אלכרסי ונלם עליהא אנצם לחמה בנשב אלכרסי פאנהא חיניד לא תנתגם במדרס הזב. ושרה נימהא והא ונלק. ושני חוטין מתאימין הו אן ינצם ניט לניט ויבקי בינהמא סדא דון לחמה וכתיר מא יעתרי הדא פי נלק אלתיאב. זהורית טובה אלחריר אלמצבוג באלקרמז פלכון תיאב אלארגואן ותיאב אלחריר אלרפיעה נפיסה נדא ינתגם מנהא שלש על שלש אצבעות ולו כאן מרמי עלי מזבלה לאנה חשוב. ור׳ אליעזר יקול אן כל תוב נדיד כדלך הו חשוב וינתגם מנה שלש על שלש חית כאן. ור׳ שמעון יקול אן ולו אלארגואן ואלחריר אדא כאן מנהא שלש על שלש מרמי פי מזבלה לא ינתגם ואנמא נעל אלפרק בין תיאב אלארגואן ואלחריר ובין סאיר אלתיאב למעני השב אבדה לבעלים לאן מן וגד שלש על שלש מן סאיר אלתיאב מרמי פי מזבלה ונחוהא פלא ילזמה אן יכריז עליו לאנה לא נטר לה פאן כאן דלך אלשלש על שלש מן חריר או ארגואן ילזמה אן יכריז עליה וירדה לצאחבה לאנה לה נטר ואין הלכה כר׳ אליעזר ולא כר׳ שמעון.

אמר שאם היה הקרע אשר נקרעה בו זאת המטלית גדול עד שאם נתן זאת המטלית על הכסא וישב עליה יגע בשרו בעין הכסא אז לא תיטמא במדרס הזב. ופירוש נימהא גרוע ובלוי. ושני חוטין מתאימין הוא שיקה חוט בחוט וישאר בין שניהם שתי בלא ערב וזה יארע הרבה בבלויי הבגדים. וזהורית טובה המשי הצבוע בתולעת ומפני שבגדי ארגמן ובגדי משי הנכבדים הם חשובים מאד יטמא מהם שלש על שלש אצבעות אף על פי שהם מושלכים על האשפות לפי שהוא חשוב. ור׳ אליעזר אומר שכל בגד חדש הוא חשוב גם כן ויטמא ממנו שלש על שלש בכל מקום שיהיה. ור׳ שמעון אומר שאפילו הארגמן והמשי אם שלש על שלש מהם מושלכים על האשפות אינם מיטמאין ולא עשה הבדל בין בגדי ארגמן ומשי ובין שאר הבגדים אלא לענין השב אבדה לבעלים מפני שהמוצא שלש על שלש משאר הבגדים מושלך על האשפות והדומה להן אינו חייב שיכריז עליו לפי שאינו חשוב אבל אם היה זה השלש על שלש ממשי או מארגמן חייב שיכריז עליו וישיבהו לבעליהם לפי שהוא חשוב ואין הלכה כר׳ אליעזר ולא כר׳ שמעון.

פרק שמונה ועשרים.

א שלש על שלש שנתנה בכדור או שעשאו כדור בפני עצמה טהורה אבל שלשה על שלשה שנתנו בכדור טמא עשאו כדור בפני עצמו טהור מפני שהתפר ממעטו:

קד תקדם לך אן שלש על שלש לא ינתגם במדרס ואנמא ינתגם במת ובשאר טמאות לכן טאל מא הו חשוב. פאדא געלה פי חשו אלכרה או באטה עלי כרה פהו קד אצרב ענה ולדלך טהר. אמא שלשה על שלשה אדא כאן פי גמלה אלחשו וגלם אלוב עלי אלכרה פאנה ינתגם במדרס. אמא אן באטה עלי אלכרה פלא לאנה נתמעט לאנצמאם אלציט ענד אלציאטה. וקד בינוא פי אלתלמוד אן שלש על שלש לא האזי אלא לעניים ושלשה על שלשה האזי בין לעניים בין לעשירים.

כבר קדם לך[ס]) ששלש על שלש אינו מיטמא במדרס ולא יטמא אלא במת ובשאר טומאות וזה כל זמן שהוא חשוב. ואם נתנו למלא בו הכדור או תפרו על כדור כבר הסיח דעתו ממנו ולכן הוא טהור. אבל שלשה על שלשה אם היה ממלא בכולו את הכדור וישב הזב על זה הכדור יטמא במדרס אבל אם תפרו על הכדור לא יטמא לפי שנתמעט בחבור החוטים בעת התפירה. וכבר בארו בתלמוד ג) ששלש על שלש לא האזי אלא לעניים ושלשה על שלשה האזי בין לעניים ובין לעשירים.

ב פחות משלשה על שלשה שהתקינו לפקק בו את המרחץ לנער בו את הקדרה לקנח בו את הרחים בין שאינו מן המוכן טמא דברי רבי אליעזר. רבי יהושע אומר בין מן המוכן בין שאינו מן המוכן טהור. רבי עקיבה אומר מן המוכן טמא שאינו מן המוכן טהור:

לפקק בו את המרחץ ליסד בה תקב אלחמאם כי לא ינרג אלבנאר ויברד אלחמאם. לנער בו את הקדרה ליתמך בה אלקדר והי סכנה ויהרכהא. לקנח בו את הרחים לינפץ בה אלרחא ויתסחהא וחיניד יטחן. ולא אנתלאף בין ר׳ אליעזר ור׳ יהושע אן הדה אלרקעה אלתי פיהא פחות משלשה על שלשה אלתי אעדהא למא דכר אן רמאהא פי אלמזבלה פהי טהורה ולא תנתגם באלמת ולא בגירה מן אלטמאות ואן רפעהא וצאנהא פי בואנתה או פי תכתה ונחוהמא פהי תנתגם לדברי הכל. ואנמא אנתלאף ר׳ אליעזר ור׳ יהושע אדא עלק הדה אלרקעה פי טרף קמיצה או געלהא כלף באב אלבית ר׳ אליעזר יקול אד ולם ירמהא פי אלמזבלה פהי תנתגם אד וקד אעדהא לשגל מן אלאשגאל והו מעני קולה בין מן המוכן בין שאינו מן המוכן יעני סוי כאנת מצאנה פי אלתכת או כלף [באב] אלבית או מעלקה מן תובה פאנהא תנתגם. ור׳ יהושע יקול אד ולם יגעלהא פי אלתכת פקד תרכהא וצעבהא ולדלך לא תנתגם. ומעני קולה בין מן המוכן בין שאינו מן המוכן סוי כאנת

לפקק בו את המרחץ לסתום בו נקבי המרחץ כדי שלא יצא ההבל ויתקרר המרחץ. לנער בו את הקדרה לאחוז בו הקדרה כשהיא חמה ולהניע אותה. ולקנח בו את הרחים להסיר בו האבק מן הרחים ולקנחם ואז יטחון. ואין מחלוקת בין ר׳ אליעזר ור׳ יהושע אם זאת המטלית אשר בה פחות משלשה על שלשה היא מוכנת למה שזכר אם השליכה על האשפות היא טהורה ואינה מיטמאה לא במת ולא בשאר הטומאות ואם הגביה אותה ושמרה במגדל או בקופצה והדומה להם תיטמא לדברי הכל. ואין המחלוקת בין ר׳ אליעזר ור׳ יהושע אלא אם תלה זאת המטלית בבנף חלוקו או שם אותה אחורי דלת הבית ר׳ אליעזר אומר הואיל ולא השליכה על האשפות היא טמאה מפני שכבר הכינה לאיזה מלאכה וזה הענין בין מן המוכן בין שאינו מן המוכן רצה לומר בין שהיתה שמורה בקופצה או אחורי דלת הבית או תלויה בבגדו היא טמאה. ור׳ יהושע אומר הואיל ולא נתנה בקופצה כבר עזב אותה וחשבה כדבר אבוד ולזה לא נטמאת. וענין אמרו בין מן המוכן בין

פי

שאינו

ס) פכ״ז מ״ב. ג) שבת כ״ו ב׳.

פי אלמזבלה או כלף אלבאב או מעלקה מן תובה פאנהא לא תנתגס. ור' עקיבה יקול אן אדא כאנת מעלקה מן תובה פהי מוכן ותנתגס מתל לו הניחה בקופצה ואדא רמאהא כלף באב אלבית פהי אינה מן המוכן ולא תנתגס מתל לו זרקה באשפה. וקד תבין פי גמר שבת אן ר' עקיבה רגע אלי מדהב ר' יהושע ואין הלכה כר' אליעזר.

שאינו מן המוכן בין שהיא מונחת על האשפות או אחורי הדלת או תלויה בבגדו לא נטמאת. ור' עקיבה אומר שאם היתה תלויה בבגדו היא מוכן ותיטמא כאילו הניחה בקופצה ואם השליכה אחורי דלת הבית היא אינה מן המוכן ולא תיטמא כאילו זרקה באשפה. וכבר התבאר בגמר שבת[ב]) ישר' עקיבה חזר לדעת ר' יהושע ואין הלכה כר' אליעזר.

ג העושה אספלניות בין בכגד בין בעור טהורה מליגמא בכגד טהורה ובעור טמאה רבן שמעון בן גמליאל אומר אף בבגד טמאה מפני שהיא ננערת:

אלמראהם כלהא תתסמי אספלנית ולא בר פיהא מן דהן או שמע ושחם ונחו דלך פאדא בסטת עלי אלגלד או אלתוב תמרת ופסד ולא יצלה ללגלום עליה ולא לגיר דלך. ומלוגמא אלצמאדאת כלהא אלתי תתכד מן אלדקיק וגירה ממא ימצ מן אלכבז ואלתין ונחו דלך. ומן שאן מא הדא סבילה אן אדא ג' ינקלע ויבקי אלתוב או אלגלד אלדי בסט עליה הדא אלצמאד גאף כמא כאן והו קולה מפני שהיא ננערת. ואלחכמים יקולון אנה ואן אנקלע מן אלגלד יבקי קדר ממרת לתעלק ואלמרת' בטהר אלגלד. ואין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל.

הרטיות כולן יקראו אספלנית ואי אפשר לעשותן אלא בשמן או בשעוה וחלב והדומה להן והנה אם נתמרחו על הבגד או על העור הם נמאסים ונפסדים ואינם ראוים לישב עליהם ולא לזולת זה. ומלוגמא כל תחבושת הנעשה מקמח ומזולתו מן הדברים הלעוסים כמו הפת והתאנים וכיוצא בהן. ומה שזה דרכו אם יבש ינער וישאר הבגד או העור אשר התפשטה עליו וזאת התחבושת יבש כמו שהיה וזה אמרו מפני שהיא ננערת. וחכמים אומרים אף על פי שתנער מן העור ישאר מן הנמאס כדי שידבק הלכלוך על גבי העור. ואין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל.

ד מטפחות ספרים בין מצויירות בין שאינן מצויירות טמאות כדברי בית שמאי. בית הלל אומרים מצויירות טהורות ושאינם מצויירות טמאות רבן גמליאל אומר אלו ואלו טהורות:

אנמא צארת אלמנאדל אלמצורה אלמרקומה אלמעמולה לספר לא תנתגס לאנהא לספרים בצוין ורקמהא ישהד עלי דלך פהי ליסת מן משמשי אדם כמא בינא פי אלראבע ואלעשרין. אמא אן כאנת גיר מרקומה פלם תתכלין לספרים פקט לאנהא קד תצלה לגיר אלספרים. ובית שמאי יקולון אן לכתרה תנאול אלספר פהי מן משמשי אדם .ואין הלכה כרבן גמליאל.

המטפחות המצויירות המרוקמות הנעשות לספר אינן מיטמאות ואין זה אלא מפני שהן מיוחדות לספרים ורקמתם תעיד על זה ולכן אינן ממשמשי אדם כמו שבארנו בארבעה ועשרים[ג]). אבל אם הן אינן מרוקמות הנה אינן מיוחדות[ג]) לספרים לבד מפני שהן גם ראויות לדבר אחר. ובית שמאי אומרים הואיל ולוקחין אותן על הרוב לספרים הן ממשמשי אדם. ואין הלכה כרבן גמליאל.

ה כפח שהוא טמא מדרס ונתנו על הספר טהור מן המדרס אבל טמא טמא מת. חמת שעשאה שטיח ושטיח שעשאו חמת טהור. חמת שעשאה תורמל ותורמל

שעשאו

ב) כ"ט ב'. ג) מי"ד. ג) אולי צ"ל בערבי תתכצץ.

שעשאו חמת כר שעשאו סדין וסדין שעשאו כר כסת שעשאה מטפחת ומטפחת שעשאה כסת טמא. זה הכלל כל ששינה לשמו טמא לשם אחר טהור.

כפה לפאפה ילפּהא אלנסא עלי ראוסהן. וקולה כופה שהוא טמא מדרס ליס יריד בדלך אנה אנתגם במדרס ואנמא שרחה אן אלכופה אלדי חכמה אן ינתגם במדרס כמא יבן פי ראבע זבים אן געלה מן מטפחות ספרים פאנה קד תכלין מן אן ינתגם באלמדרס וינתגם בשאר טמאות. וחמת קרבה אלגלד. ושטיה גלד מבסוט כסאיר אלגלוד. ומעני קולה לשמו אן תכון אלשני כלים אלדי תגיר ואלדי אליה כאן אלתגייר יגמעהמא מעני ואחד מתל אלחמת ואלתורמל אלתי הי גמיעא כלי קיבול ואלכר ואלסדין אלדין המא גמיעא טמאין במדרס לאנהמא גמיעא ראויין למשכב וכדלך אלכסת ואלמטפחת. ולא ינלתפ קולה סדין ומטפחת ותטנהא מן גלד לאן אלכר ואלכסת קד תכון של עור וקד תכון של בגד ואכתר מא יטלק כר וכסת סתם עלי של בגד. ולשם אחר הו מתל עור של שטיה אלדי הו בסיט ואנמא ינתגם במדרס פקט כמא תקדם ואלחמת אלתי תנתגם בשאר טמאות. וגיז אלתוספתא המשנה בכלי עור מן השפוט לפשוט טמא מן השפוט למקבל ומן המקבל לפשוט ומן הקבול לקבול טהור ובבגד הכל טמא. פאדא נטמא עור השטיה וגעלה חמת פקד תטהר והי חמת טהורה וכדלך אדא נטמאת החמת וגעלהא עור שטיה פקד תטהרת והו עור טהור. אמא אדא אנתגם אלסדין במדרס וגעלה כר או אנתגם אלכר במדרס והל ג׳יאטתה וגעלה סדין פאנה באקיא טמא מדרס כמא כאן אולא ולים מתל הדא אלתגייר יזיל ענה טומאתו.

כפה צעיף שהנשים כורכין על ראשיהן. ואמרו כופה שהוא טמא מדרס לים ירד בזה שנטמא במדרס אך פירושו שהכופה אשר דינו שיטמא במדרס כמו שיתבאר ברביעי ב) מזבים אם עשאו ממטפחות ספרים כבר ינצל מליטמא במדרס ויטמא בשאר טומאות. וחמת נוד מעור. ושטיה עור פשוט כשאר עורות. וענין אמרו לשמו הוא ששם אחד ייחד השני כלים הכלי אשר שנה והכלי אשר אליו ישונה כמו החמת והתורמל שהם שניהם כלי קיבול והכר והסדין שהם שניהם יחד טמאים במדרס לפי ששניהם הם ראויים למשכב וכמו זה הכסת והמטפחת. ואל יטעך אמרו סדין ומטפחת ותחשוב שהם מעור לפי שהכר והכסת לפעמים הם של עור ולפעמים של בגד ועל הרוב מה שיקרא כר וכסת סתם הוא של בגד. ולשם אחר הוא כמו עור של שטיה שהוא פשוט ואינו מיטמא אלא במדרס לבר כמו שקדם ג) והחמת היא אשר תיטמא בשאר טומאות. ולשון התוספתא ג) המשנה בכלי עור מן השפוט לפשוט טמא מן השפוט למקבל ומן המקבל לפשוט ומן הקבול לקבול טהור ובבגד הכל טמא. הנה אם נטמא עור השטיה ועשאו חמת כבר טהר והיא חמת טהורה וכן אם נטמאת החמת ועשאה עור שטיה כבר נטהרה והוא עור טהור. אבל אם נטמא הסדין במדרס ועשאו כר או נטמא הכר במדרס והתיר התפירה ועשאו סדין ישאר טמא מדרס כמו שהיה בתחלה ושנוי כזה לא יסיר אותו מטומאתו.

ו מטליות שטליה על הקופה מטמא אחר יפוסלת אחר. הפרישה מן הקופה הקופה מטמא אחר ופוסלת אחר והמטליות טהורה. טליה על הבגד מטמא שנים ופוסלת אחר הפרישה מן הבגד הבגד מטמא אחד ופוסל אחד והמטליות מטמא שנים ופוסלת אחר. וכן הטולה על השק או על העור דברי רבי מאיר ורבי שמעון מטהר רבי יוסי אומר על העור טהור ועל השק טמא מפני שהוא אריג:

כן דאכרא למא בינאה פי אלצדר מן היה זכור למה שבארנו בפתיחה שהאב

אן מטמא

ב) מ״א. ג) פ׳ כ״ז מ״ב. ג) כלים בבא בתרא פ״ו הל׳ א׳.

אן אלאב מטמא שנים ופוסל אחד בתרומה ואן אלדי יגע באלאב והו ראשון יטמא השני ויפסול השלישי בתרומה פיציר מטמא אחד ופוסל אחד ואן אלמדרס מן אבות הטמאות וקד בינא דלך כלה מראת. והו יקול אלאן פי הדה אלהלכה אן אדא כאנת מטלית קד אנתגסת במדרס וצארת אב בלא שך תם אנדהא ונאשתא עלי קפה ליוקיהא בתלך אלרקעה פאן אלקפה מע אלמטלית תציר במנזלה ראשון לטומאה פקט לאנהא אנחטת באנעאלה להא נשא. פאן הפריש המטלית מן הקופה בעד הדה אלתנשיה פאן אלקפה באקיה ראשון לטומאה לאנהא נגעה במדרס והמטלית טהורה לאנהא בטלה אצל הקופה ונא אזאלתהא ען אלקופה שבה אלתקטיע ואלפסאד להא לכון אלקופה מן ניר נועהא. פאן כאט הדה אלמטלית על הבגד פאן אלבגד כלה יציר במנזלה אלמשכב סוי הו ואלמטלית כמא תבין פי אלפרק אלדי קבל הדא. פאן אזאל אלמטלית מן אלבגד בעד ניאשתהא פאן אלבגד ירגע ראשון לאנצמאמה במדרס ואלמטלית תבקי אב כמא כאנת לאנהא לא בטלה אצל הבגד אד הו מן נועהא. קאל ר' מאיר ובדלך אלחכם פי הדה אלמטלית אדא טליה על השק או על העיר מתל לו טליה על הבגד. ור' שמעון יקול אן חכמהא על השק ועל העור מתל כונהא על הקופה אלתי אדא הפריש המטלית תציר טהורה לאנהא בטלה. ור' יוסי יקול אן אדא טליה על העור פיכון חכמהא כחפם על הקופה ואדא טליה על השק פיציר אלכל אב מתל אלבגד לאן אלשק אריג כמא אלבגד פהו מן נועהא ולא בטלה אצלו אד ונישת עליה והלכה כר' יוסי.

מטמא שנים ופוסל אחד בתרומה ושהנוגע באב והוא ראשון יטמא השני ויפסול השלישי בתרומה ויהיה מטמא אחד ופוסל אחד ושהמדרס מאבות הטומאות וכבר בארנו זה כמה פעמים. ועתה הוא אומר בזאת ההלכה שאם היתה מטלית שכבר נטמאת במדרס ונהיתה אב בלא ספק ואחר זה לקחה ושליה על קופה לשמור אותה בזאת המטלית הקופה עם המטלית יהיו במדרגת ראשון לטומאה לבד לפי שהמטלית ירדה ממדרגתה כאשר עשאה כסוי לקופה. ואם הפריש המטלית מן הקופה אחר שעשאה כסוי הקופה תשאר ראשון לטומאה לפי שנגעה במדרס והמטלית טהורה לפי שבטלה אצל הקופה ובהסרתה מן הקופה היא כאילו חתכה והסירה מפני שהקופה אינה ממינה. ואם טלה זאת המטלית על הבגד הבגד כולו יהיה במדרגת המשכב הוא והמטלית בשוה כמו שהתבאר בפרק שלפני זה[ה]. ואם הפריש המטלית מן הבגד אחר שטלה אותה הבגד ישוב ראשון לפי שנגע במדרס והמטלית תשאר אב כמו שהיתה לפי שלא בטלה אצל הבגד הואיל והוא ממינה. ואמר ר' מאיר וכן הדין בזאת המטלית אם טליה על השק או על העור כאילו טליה על הבגד. ור' שמעון אומר שדינה על השק ועל העור כאילו היתה על הקופה אשר אם הפריש המטלית היא טהורה לפי שבטלה. ור' יוסי אומר שאם טליה על העור דינה כדין על הקופה ואם טליה על השק יהיה הכל אב כמו על הבגד מפני שהשק אריג כמו הבגד והוא ממין המטלית ולא בטלה אצלו הואיל וטליה עליו והלכה כר' יוסי.

ז שלש על שלש שאמרו חוץ מן המלל דברי רבי שמעון וחכמים אומרים שלש על שלש מכוונות. טליה על הבגד מרוח אחת אינו חבור משתי רוחות וו כנגד וו חבור. עשאה כמין גאם רבי עקיבה מטמא וחכמים מטהרין. אמר רבי יהודה במה דברים אמורים בטלית אבל בחלוק מלמעלן חבור מלמטן אינו חבור.

מלל אלהדב. מכוונות מהדרה. טליה על

מלל בערבי אלהדב ג). מכוונות מצומצמות. טליה

ה) מ"ג. ג) עיין פירוש רבנו האי.

על הבגד מרוח אחת אן יגי להדה אלרקעה אלמרבעה אלתי קד נטמאת ויכיט מנהא חאשיה ואחדה מע אלבגד ותבקי מעלקה פאנהא גיר מתצלה באלבגד אתצאלא יציר מתלהא פי אלטומאה סוי כמא תקדם פי קולה טליה על הבגד מטמא שנים ופוסל אחד והדא הו מעני קולה הנא חיבור פאעלם דלך. פאן כאט אלרקעה עלי אלתוב מן אלחאשיתין אלמתקאבלתין אלתי צארת לאצקה באלתוב גיר מתעלקה מנה ועלי אן אליד ידכל בינהמא ובין אלתוב מן אלנאחיתין אלבאקיתין פאנהא קד אתצלת באלתוב ורגעת הי והו שיא ואחדא. פאן כאט מן הדה אלרקעה מע אלתוב אלחאשיתין אלמחיטתין בואויה מן וואיא אלרקעה עלי הדה אלצורה ותרך אלחאשיתין אלאכרתין אלתי צארת אלכיאטה עלי שכל גימל פאן פי דלך אכתלאף ר׳ עקיבה וחכמים. ור׳ יהודה יקול אן הדא אלדי קלנא אנהא לא תציר חבור חתי יכיט אלחאשיתין אלמתקאבלתין אנמא דלך אדא טלאה עלי אלדדא אלדי ילתחפה אמא אדא כאטהא עלי תובה אלדי ילבסה פאנהא תציר חבור מנד יכיט אלחאשיה אלפוקיה אלתי תלי אלראס לאנהא חינית תתעלק עלי אלתוב מן פוק מתל לבנה אלתוב אמא אן כאט אלחאשיה אלתי תלי אלרגלין אינה חבור לאנהא תתעלק מעכוסה והלכה כחכמים פי גמיע אלקול ואין הלכה כר׳ יהודה.

טליה על הבגד מרוח אחת שיקה זאת המטלית המרובעת אשר כבר נטמאת ויתפור שפתה אחת עם הבגד עד שתשאר תלויה בו הנה זאת המטלית אינה מחוברת בבגד בחיבור שיעשה הבגד כמוה בטומאה כמו שקדם באמרו טליה על הבגד מטמא שנים ופוסל אחד והוא ענין אמרו כאן חיבור ודע זה. ואם טלה המטלית על הבגד משתי שפתיו המקבילות עד שתהיה דבוקה בבגד ולא תתלה ממנו אף על פי שהיד נכנסת בין המטלית והבגד משתי שפתות הנשארות כבר נתחברה בבגד ונהיתה עמו כדבר אחד. ואם טלה מואת המטלית על הבגד השתי שפתות המקיפות זוית אחת מזויות המטלית על זאת הצורה 20 ועוב שתי השפתות האחרות עד שתהיה התפירה בתמונת גימל בזה מחלוקת ר׳ עקיבה וחכמים. ור׳ יהודה אומר מה שאמרנו שאין חבור עד שיטלה המטלית משתי שפתותיה המקבילות אין זה אלא אם טליה על הטלית שהוא מתעטף בה אבל אם תפרה על בגדו אשר ילבשהו יהיה חבור משיתפור השפה העליונה שהיא מצד הראש מפני שאז היא נתלית על הבגד מלמעלה כמו בית צואר הבגד אבל אם תפר השפה מצד הרגלים אינה חבור מפני שהיא נתלית באופן שתחפך לאחוריה והלכה כחכמים בכל המאמר ואין הלכה כר׳ יהודה.

ח בגדי עניים אף על פי שאין בהם שלש על שלש הרי אלו טמאין מדרס. טלית שהתחיל בה לקרעה כיון שנקרע רובה אינה חבור. העבים והרכים אין בהם משום שלש על שלש:

תיאב אלעניים הי מגמועה מן רקאיע כתירה. יקול ולו לם יכן פי כל רקעה מנהא שלש אצבעות על שלש אצבעות אדא כאן פי אלתוב אלמגמוע מנהא שלשה טפחים על שלשה טפחים פמא זאד פאנה ינתגם במדרס הזב. וכדלך אלטלית אדא אנתגסת במדרס ופצל מנהא ערץ מא ובדי בתקטיעה אדא קטע אכתר טול אלתוב פלם תבקי הי ואלתוב שיא ואחדא בל טהר דלך אלטרף. והעבים אלתיאב

בגדי עניים הם מקובצים מהרבה מטליות. אמר אף על פי שאין בכל מטלית מהן שלש אצבעות על שלש אצבעות אם היו בבגד המקובין מהן שלשה טפחים על שלשה טפחים או יותר יטמא במדרס הזב. וכן הטלית אם נטמאה במדרס והפריש ממנה איזה רוחב והתחיל לקרעה אם קרע רוב ארך הבגד הנה החלק הנקרע והבגד לא נשארו כדבר אחד אבל יטהר זה הקצה. והעבים הבגדים

אלבשנה גדא כאלבשן מן אלמכפי ואללבוד ואלבראנס ונחוהא. והרכים אלתיאב אלרקיקה גדא כאלשרב ואלדביקי פאן מא בשן גדא או רק גדא לא ינתגס מנה שלש על שלש בטומאה מן אלטמאות אנה לא יצלח לשי ואנמא ינתגס מנה שלשה על שלשה פמא זאד.

הגסים מאד כמו הטליתות הגסות והלבדים והסגוסים והדומה להם. והרכים הבגדים הדקים מאד כמו הבוץ ובגדי עיר דבק[ה]) מפני שמה שהוא עב מאד או דק מאד לא יטמא ממנו שלש על שלש בטומאה מן הטומאות לפי שאינו ראוי לשום דבר ולא יטמא ממנו אלא שלשה על שלשה ויותר.

ט כסת הסבלין טמאה מדרס. משמרת של יין אין בה משום מושב. סבכה של זקנה טמאה משום מושב. חלוק של יוצאת החוץ העשוי כסבכה טהור העושה בגד מן החרם טהור ומן הזוטו טמא רבי אליעזר בן יעקב אומר אף העושה בגד מן החרם וכפלו טמא:

כסת הסבלים כרזל אלחמאלין והי מרפקה מסתטילה יגעלהא אלחמאלון עלי אכתאפהם ענד אלנקלאן וסבל הו אלחמאל כשל כה הסבל. וסבכה של זקינה הו נסיג ינסג שבה שבכה ספיקה גדא יסתר בהא אלשער. וקד תקדם פי אלראבע ואלעשרין אן סבכה של זקינה טמאה טמא מת לא מדרס והו יקול הנא אנהא טמאה מושב פהדא דליל אנהא נועין מן אלסבכות ללזקינה אחדהמא יצלח למושב ובאן מן שאנהם אן יגלסוא עליה כמא אצלנא פי פרק עשרים. או לעל הדה אלסבכה תנתגס משום מושב פקט לא בגמיע אנהא אלמדרם אלתי הי נמסה כמא בינא פי אלתאמן עשר פתכון הדה אלסבכה מתל המקצע טפח על טפח אלדי ינתגס משום מושב לא משום משכב כמא בינא פי אלפרק אלדי קבל הדא. ושל יוצאת החוץ אלתי תנרג אלגונה ואלאלעאב פהי תלבס הדא אלתוב אלמשוה אלדי לא יצלח ללבאס כי יצחק מנהא וכתיר מא יפעל אלגיאלון דלך. מן החרם מן אלשבכה. מן הזוטו מן כם אלשבכה והו ספיק גדא שבה בגד וקד בינא דלך פי אגר אלתאלת ואלעשרין. פאדא אטוי אלשבכה טאקין ועמל מנהא תוב יקול ר׳ אליעזר בן יעקב אנהא תרגע מתל נסיג אלתיאב ותסתתר אלעיון אלתי פי אלשבכה בעצהא בבעין. ואין הלכה כר׳ אליעזר בן יעקב.

כסת הסבלים כסת נושא משא והיא כסת ארוכה שהסבלים נושאים על כתפיהם בעת שיטלטלו דבר וסבל הוא נושא משא כשל כה הסבל[ג]). וסבכה של זקינה הוא האריג הנארג כמו סבכה גסה מאד אשר יסתר בה השער. וכבר קדם בארבעה ועשרים[ג]) שסבכה של זקינה טמאה טמא מת לא מדרס והוא אומר כאן שהיא טמאה מושב הנה זה ראיה שיש שני מינים מן סבכות של זקינה ושהאחת מהם ראויה למושב ושהיו רגילים לישב עליה כמו שהשרשנו בפרק עשרים[ז]). או אפשר שזאת הסבכה תטמא משום מושב לבד לא בכל אופני המדרם שהם המשה כמו שבארנו בשמונה עשר[ה]) ולזה זאת הסבכה כמו המקצע טפח על טפח אשר יטמא משום מושב לא משום משכב כמו שבארנו בפרק אשר קודם זה[ו]). ושל יוצאת חוץ המראה התולים וצחוק ותלבש זה הבגד הנתעב שאין ראוי למלבוש כדי שיצחקו רואיה וזהו מה שיעשו על הרוב המשחקים. מן החרם מן הרשת. מן הזוטו מתחתית הרשת שהיא כמו בית יד וגסה כמו בגד וכבר בארנו זה בסוף פרק שלשה ועשרים[ז]). ואם ארג סבכה וכפלה ועשה ממנה בגד ר׳ אליעזר בן יעקב אומר שתשוב להיות כמו אריג הבגדים וישהנקבים אשר בסבכה יסתמו קצתם בקצתם. ואין הלכה כר׳ אליעזר בן יעקב.

סבכה

ה) הבגד הנארג בזאת העיר נקרא על שמה אלדביקי. ג) נחמיה ד׳ ד׳. ז) מט״ו. ה) מ״א. ו) מ״ד. ז) מ״ה.

י סבכה שהתחיל בה מפיה טהורה עד שיגמור את קרקרתה. התחיל בה מקרקרתה טהורה עד שיגמור את פיה שבים שלה טמא בפני עצמו החוטין שלה טמאין משום חבור. סבכה שנקרעה אם אינה מקבלת את רוב השער טהורה:

פי הסבכה הו אלדי ישתד עלי אלגבין ודאיר באלראס. וקרקרתה הוא אלקאע אלדי יכון פי אעלי אלראס ופי וסטה. ושבים הו כלי מתצל בהא יכון מן פוקהא ללזינה והו אלפראר מן קולה השבים והשהרונים והו שבה עצאבה אלדהב ואלאצל ענדנא תכשיט כל שהו טמא כמא תבין פי אלחאדי עשר. החוטים שלה אלכיוט אלתי תרבט בהא אלסבכה עלי אלשער אן אנתגסת אלסבכה אנתגסת תלך אלכיוט והדא הו מעני קולה משום חבור אמא אן תנתגם אלכיוט בפני עצמן פלא. ורוב השער מעטם שער אלראס.

פי הסבכה המהודק על המצח סביב לראש. וקרקרתה השוליים שהם בעליונו של ראש ובאמצעיתו. ושבים הוא כלי המחובר בסבכה מלמעלה לנוי והוא לשון יחיד מאמרו ס) השבים והשהרונים והוא דומה לצניף זהב והשרש אצלינו תכשיט כל שהוא טמא כמו שהתבאר באחד עשר ג). והחוטין שלה החוטים שקושרים בהם הסבכה על השער אם נטמאת הסבכה נטמאו אלו החוטים וזהו ענין אמרם משום חבור אבל אם נטמאו החוטים בפני עצמן לא. ורוב השער רוב שער הראש.

פרק תשעה ועשרים.

א נומי הסדין והסודרין והטרטין והפליון של ראש שש אצבעות של פרקסין עשר נומי סגום והרדיד והחלוק והטלית שלש אצבעות. נומי הכפח של וקנה והגומדין של ערביים והקלקין והפונדה והמעפורת והפרגוד נומיהן כל שהן:

נימה יסמון איצא אלכיט ונמעהא נימין והדא אסם משתרך לאן יסמון אלשערה אלואחדה איצא נימה ויסמון אלתאלול נימה ואלעלקה נימה. ומן שאן אלנסיג אן יבקי פי טרפי אלתוב אניאט כארנה והי אלהדב והי אלתי תתסמי מלל כמא תקדם. וקד תבקי איצא כיוט כארנה מן גואנב אלנסיג גיר אלהדב וכיוט כארנה עלי סטה אלנסיג פקולה הנא נימין ואקע עלי תלך אלכיוט כלהא אלתי תגרג מן אלגואנב ואלתי תכון כארנה עלי אלסטה ואלתי תבקי פי אלאטראף פהו יעני פיהא מקדאר פי כל נוע מן אנואע אלתיאב. ואלגרץ פי דלך אן אלתוב אדא אנתגם אנתגסת תלך אלכיוט אלכארנה מנה אלדי מקדארהא דלך אלמקדאר או מא הו אקל מנה ומא זאד עלי דלך אלמקדאר אלדי דכר פאנה לא ינתגם באנתגאם אלתוב וכדלך איצא אדא אנצמת טומאה בתלך

נימה כן קוראין גם כן החוט וקבוצו נימין וזה שם משותף מפני שקוראין גם כן שער האחת נימה וקורין מהלפות הראש נימה ולקליעה נימה. ומדרך האריג שישארו בשני קצוות הבגד חוטים יוצאים הנקראים בערבי אלהדב והם הנקראים מלל כמו שקדם ג). ולפעמים ישארו גם כן חוטים יוצאים מצדדי האריג זולת המלל וחוטים יוצאים על שטה האריג הנה אמרו כאן נומין נוסל על כל אלה החוטים היוצאים מן הצדדים והיוצאים על השטה והנשארים בקצוות והוא נותן בהם שיעור לכל מין ממיני הבגדים. וכונתו בזה שאם נטמא הבגד נטמאו אלה החוטים היוצאים ממנו אם יש להם זה השיעור או פחות ממנו. ומה שהוא יותר מזה השיעור אשר זכר לא ישמא בהטמאות הבגד וכן אם נגעה טומאה באלו החוטים היוצאים בשיעור הנזכר נטמא הבגד. הנה

ס) ישעיה ג׳ י״ח. ג) מ״ח. ג) פכ״ח ט״ז.

אלאניאט אלכארגה באלמקדאר אלמדכור פאן אלתוב ינתגס. פנמלה אלכבר אן אלמקאדר אלתי ד׳כר הי חבור לדלך אלנסיג לתנתגס באנתנאסה ולינתגס באנתנאסהא ומא זאד עלי דלך אינו חבור. פקד תחצל מעני הדה אלהלכה ולם יבקי גיר שרח אלאסמא והדא שרחהא. סדין אלערצי. וסודרין אלעמאים אלצגירה והי אלתי תתסמי באלמגרב רדה ופי מצר תלתימה. ושרטין אלכמאר. פליון של ראש אלמקנעה אלתי יגעלן אלנסא עלי רווסהן. פרקסים קמיץ ציק ומוצע אלראס מנה ואלכתפין מפתוח ובעד לבאסה תנמע אלכתפין בערי וינצם מע אלחלק באזראר מתל הדא אלדי ילבס אלנגר במצר. וסנוס אלברנוס. ורדיד מלחפה והו אסם עבראני מהין נשאו את רדידי מעלי. וחלוק אלקמיץ אלמשהור. וטלית אלרדא. וכפה וקאיה אלראס ואסמהא כפה של זקינה כמא תערף אלעשבה בשיב אלעגוז באלערבי ולים אן תם כפה של ילדה. וגומדין אלבראקע אלתי תעמל עלי אלונה ותסמאת גומדין לכונהא טול דראע פי אלאכתר תרגום גומד ארכה גרמידא אורכה ואסם אלדראע גרמידא ודלך כתיר אלדור פי לגה אלתלמוד. וקילקין נסיג מן אלשער והי אהזמה תשד בהא אלדואב. ופונדה אלמערקה והי אלגוכאניה אללאזקה באלגסם לתמנע אלתיאב אן תפסד באלערק. ומעפורת אלכסא תרגום ויתחפש באפר ואשתני במעפרא. ופרגוד סתארה תעלק עלי אבואב אלביות ולהא גנאחין והי מקסומה פי אלוסט ירפע טרף עלי הדא אלבאב וטרף עלי הדא אלבאב פאדא אריד סתר אלבית ארכית וגמעת אלגנאחין באזראר פתציר סתארה ואחדה סאתרה לגמלה מא פי אלבית ועלי גהה אלמתאל יקולון עליהם אלסלאם אין הפרגוד ננעל בפניהם.

הנה כלל הדבר הוא שהשיעורין אשר זכר הם חבור לזה האריג שיטמאו התוטים כשנטמא האריג ושיטמא האריג בהטמאות התוטים ומה שהוא יותר מזה אינו חבור. ובזה כבר התברר ענין זאת ההלכה ולא נשאר כי אם פירוש השמות וזה פירושם. סדין ידוע. וסודרין הצעיפים הקטנים והם הנקראים בארצות המערב רדה ובמצרים תלתימה. ושרטין הצעיף הגדול. פיליון של ראש הכובע שהנשים משימות על ראשיהן. פרקסים חלוק צר ומקום הראש והשני כתפים של זה הבגד פתוח ואחר שלבשו אותו יקבצו השני כתפים בלולאות ויחברו אותם עם הצואר בקרסים כמו שלובשים אותו אנשי המלחמה במצרים. וסנוס בערבי אלברנוס. ורדיד צעיף והוא שם עברי צחה) נשאו את רדידי מעלי. וחלוק לבוש התחתון הידוע. וטלית בערבי אלרדא. וכפה מטפחת הראש ושמו כפה של זקנה הוא כמו שיש עשב שקוראין בערבי שיב אלעגוז) ואין זה מפני שיש גם כן כפה של ילדה. וגומדין המסוה שמשימין על פניהם ונקראו גומדין לפי שעל הרוב ארכם אמה ותרגום ג) גומר ארכה גרמידא ארכה ושם האמה גרמידא וזה מצוי הרבה בלשון התלמוד. וקלקין אריג משער והן החגורות שיחגרו בהן הבהמות. ופונדה בערבי אלמערקה והוא הבגד התחתון הדבק בגוף לשמור הבגדים כדי שלא יפסדו בזיעה. מעפורת מין צעיף תרגום ד) ויתחפש באפר ואשתני במעפרא. ופרגוד הוא המסך שתולין על פתחי החדרים ולו שתי כנפים ונחלק באמצע ויגביהו הקצה האחד על הדלת האחת והקצה האחר על הדלת השנית ואם ירצו להסך בעד החדר יטו המסך ויתחברו השתי כנפים בקרסים ויהיו למסך אחר הסוכך בעד כל מה שבחדר ועל דרך משל אמרו ה) אין הפרגוד ננעל בפניהם.

שלש

שלש

ב) שיר השירים ה׳ ז׳. ג) רצונו לומר שזה העשב נקרא ירוקה של זקנה וזה שם העצם שלו ואין זה מפני שיש גם כן ירוקה של ילדה. ג) שופטים ג׳ ט״ו. ד) מלכים א׳, כ׳ ל״ח, ובתרגום שלנו וכריך במעפרא. ה) בבא מציעא נ״ט א׳.

ב שלש כסתות של צמר שש של פשתן שלשה סדינים שנים עשר מטפחות שני סובריקין חלוק אחד טלית אחד קלובקרין אחד חבור לטומאה ולהזיה. יתר מכאן חבור לטומאה ואין חבור להזיה. רבי יוסי אומר אף לא לטומאה:

אלגרץ מן הדה אלהלכה אן אדא אוצל תיאב בעצהא אלי בעץ באלציאטה פאן כאנת אכתר מן אלעדד אלדי יד׳כר פהי חבור לטומאה ומנד ינצם אחד אבות הטמאות בואחד מנהא אנתנסת כלהא ולו כאנת אלף. ואינן חבור להזיה לאנה לא יגוז אן ירש מי חטאת עלי תוב ואחד מנהא ויכון דלך להא כלהא ותטהר אלא אן כאנת אלעדד אלמחדוד או אקל מנה הו אלדי תציר במנולה תוב ואחד להזאה ומא זאד פהו יחתאג הזאה בפני עצמו. ולם יבק איצא גיר שרה אלאסמא וקד שרחנא מראת כסתות אלוסאיד וסדינים אלעראצי ומטפחות אלמנאדל ושלית אלרדא. אמא סובריקין פהו נוע מן אלקמץ וכדלך חלוק אלקמיץ ואנמא אכתלפת אסמאהא בחסב אכתלאף אשכאלהא פי אלתפציל ואלציאטה. וקלובקרין אלתוב אלמבטן אלדי ילבס פי זמאן אלשתא. ואין הלכה כר׳ יוסי.

הכונה בזאת הלכה שאם חבר בגדים קצתם עם קצתם בתפירה אם מספרם יותר גדול ממה שזכר הם חבור לטומאה ומשנגע אחד מאבות הטומאות באחד מהם נטמאו כולם ואפילו הם אלף. ואינן חבור להזיה שאין מותר לו שיזה מי חטאת על בגד אחד ויספיק זה לכולם להטהר אלא אם היו במספר הקבוע או פחות מזה ואז יהיו במדרגת בגד אחד להזאה ומה שהוא יותר מזה צריך הזאה בפני עצמו. ולא נשאר עוד אלא פירוש השמות. וכבר פירשנו כמה פעמים כסתות וסדינין ומטפחות ושלית מה ענינם. אבל סובריקין הוא מין מן המלבושים התחתונים וכן חלוק הוא מלבוש תחתון ולא נשתנו שמותם אלא כפי השתנות תמונתם בחתוכם ובתפירתם. וקלובקרין הבגד הגס שלובשין אותו בזמן החורף. ואין הלכה כר׳ יוסי.

ג חוט משקולת שנים עשר ושל חרשין שמונה עשר ושל בניים חמשים אמה יחר מכאן אם רצה לקיים טהור. של סיידים ושל ציירים כל שהן:

מעני הדה אלהלכה בין ודלך אנה יכבר בטול אלציט אלדי ינתגם באנתגאם אלמשקולת ממא ילי אלמשקולת ומא זאד עלי הדא אלטול פהו טאהר ולו כאן רוצה בקיומו ויריד בקאה טויל. ומשקולת אלתקאלה אלתי תזן בהא אלחיטאן ענד אלבנא ואלנשב ענד אלנגארה והי תכון מן רצאץ פי אלאכתר וצורתהא משהורה. פקאל אן ציט אלמיזאן אתנתי עשר קבצאת ומיזאן אלנגארין תמניה עשר קבצאת. וסיידים מאגוד מן סיד והם אללדין יעמלון אלסטוה מן אלגיר ואלתראב והם יזנונהא איצא במשקולת. וציירים אלמצורון והם אללדין ינקשון אלגבם והאולא איצא יחתאגון משקולת.

ענין זאת ההלכה ברור וזה שהוא נותן אורך החוט אשר ישמא כאשר תישמא המשקולת מצד המשקולת ומה שהוא יותר ארוך טהור אף על פי שהוא רוצה בקיומו וירצה שישאר החוט ארוך. ומשקולת הוא המשקל שישתוו בו החומות בעת הבנין והנגרים הקורות בעת שיפסלו אותם והוא על הרוב מעופרת וצורתו ידועה. ואמר שחוט המשקולת שנים עשר טפחים ומשקולת של חרשים שמונה עשר טפחים. וסיידים נגזר מן סיד והם העושים שטחים מסיד ועפר וישוו אותם גם כן במשקולת. וציירים עושי צורות והם החוקקים צורות בגפסית ואלו גם כן צריכים למשקולת.

ד חוט מאזנים של זהבים ושל שוקלי ארגמן טוב שלש אצבעות. יד קרדום מאחוריו שלש אצבעות. רבי יוסי אומר טפח טהור:

יד קרדום מאחוריו הו אלדי יגרג מן נצאב אלקאדום נארג׳ ען אלעין. יקול ר׳ יוסי אן מא זאד עלי טפה מנה טהור וטפה הסמוך לברזל טמא ותנא קמא יקול שלש אצבעות פקט הי אלדי ינתגם מנה ואין הלכה כר׳ יוסי.

יד קרדום מאחוריו הוא מה שיצא מיד הקורדום חוץ מן הנקב. ואמר ר׳ יוסי מה שהוא יותר מטפח טהור וטפח הסמוך לברזל טמא ותנא קמא אומר שלש אצבעות לבד הם אשר יטמאו מיד הקורדום ואין הלכה כר׳ יוסי.

ה חוט מאזנים של חנונים של בעלי בתים טפח. יד קרדום מלפניו טפח. שירי יד הפרגל טפח. יד מקבת של מפתחי אבנים טפח:

פרגל הו אלברכאר והו אלצאבט אלדי תדאר בה אלדואיר. ויד הפרגל הו סאק אלברכאר. ויד מקבת של מפתחי אבנים טובות נצאב אלחדידה אלתי יחפר בהא נקאשו אלאחג׳ארי אלעאלית כאלמרמר ואלבלאר ונחוהמא.

פרגל הוא המחוגה והוא הכלי אשר יעשו בו העיגולים. ויד הפרגל הוא שוק המחוגה. ויד מקבת של כפתחי אבנים טובות יד מברזל אשר יחפרו בו מפתחי האבנים הטובות כמו השיש[ט]) והשוהם וכיוצא בהם.

ו חוט מאזנים של צמרים ושל שוקלי וכוכית טפחים. יד המקור טפחים יד המעצד של לגיונות טפחים:

צמרים ביאעו אלצוף. המקור אלמנקאר אלדי תנקר בה אלרחא והו שבה פאם מדור אלטרף. ולגיונות אלעסאכר ומעצד של לגיונות הי אלה מן אלאת אלמקאתלין עלי שבל אלפאם ולהא נצאב עוד וראם מדור שבה אלהלאל ואסמה אלמשהור ענדנא טברזין. ונמיע מא תקדם מן אלחרוד פי חוטי מאזנים הי מקאדיר אלשראיט אלתי תתעלק מנהא אלמיאזין אלתי ימסכהא אלאנסאן בידה ענד אלזון אמא אלכיוט אלתי תתעלק מנהא אלכפאת פלא חד להא פי אי טול כאנת פהי חבור.

צמרים מוכרי צמר. המקור כלי בתמונת הרטם שנוקרים בו הריחים והוא דומה לקרדום שקצהו ענול. ולגיונות אנשי הצבא ומעצד של לגיונות הוא כלי מכלי הלוחמים על צורת קרדום ולו יד מעץ וראש ענול כלבנה בהתחדשה ושמו הנודע אצלנו טברזין. וכל מה שקדם מהשיעורים בחוט המאזנים הם שיעורי המשיחות אשר המאזנים נתלין בהן ואשר יאחזם האדם בידו בעת שהוא שוקל אבל החוטים שנתלות בהם הכפות אין להם שיעור והם חבור באיזה אורך שיהיו.

ז יד קורנוס של זהבים טפחים ושל חרשין שלשה טפחים. שירי הדרבן מלמעלן ארבעה יד הבריד ארבעה. יד קרדום של נכש חמשה. יד בן פטיש חמשה ושל פטיש ששה. יד קרדום של בקוע ושל עדיר ששה. יד מקבת של סתתין ששה:

כל יד פי הדה אלהלכה אנמא הו אלנצאב אלדי ימסך פי אליד ענד אלצרב ואלנאר. ומעלום אן קורנוס של זהבים

כל יד שבואת ההלכה אינה אלא הנצב שאוחזים ביד בעת שיכו ויפסלו. וידוע שקורנוס של זהבים הוא פטיש הצורפים.

מטרקה וחרשים

ט) בכ״י אקספורד נשאר מקום זאת המלה בלי כתיבה ובכ״י פאריס אלחיצם.

מטרקה אלצאנה. וחרשים אלנגארין. ודרבן אסם אלחדידה אלתי פי טרף אלעוד אלדי אסמה מלמד הבקר. וקולה הנא שירי הדרבן יריד בה בקיה אלעוד אלדי יתסמי מלמד הבקר וקד שרחנאה מראת. ובדידין הי אלחפר אלתי יתחפר הול אצול אלאשנאר ליגתמע פיה אלמא ענד אלסקי ואסם אלפאס אלמעמולה לחפרהא בדיד. ונכש הו אלדי ינקי אצול אלשנר ויזיל אלקשר ואלאטראף אלנאתיה הולהא. ופטיש הו אלדי נסמיה אלפקאס והי מטרקה כבירה אלי אלאסתדארה מא הי תכסר בהא אלחנארה. ובן פטיש פקאס צגיר. וקרדום של בקוע אלקאדום אלדי יפצל בה אלחטב. ושל עדיר אלתי תחפר בה אלארץ לתורע. ומסתת הו אלדי יעדל אלחנארה ויפצלהא.

וחרשים הנגרים. ודרבן שם הברזל אשר בקצת העץ הנקרא מלמד הבקר. ואמרו כאן שירי הדרבן ירצו בו שירי העץ הנקרא מלמד הבקר וכבר ביארנו זה כמה פעמים. ובדידין הם החפירות שחופרים סביב לשרשי האילנות[ה] כדי שיתקבצו בהן המים בעת השקאה ושם הגרון הנעשה לאלו החפירות בדיד. ונכש הוא המנקה שרשי האילן ומסיר הקליפות והקצוות הבולטות סביביו. ופטיש הוא אשר יקראהו בערבי אלפקאס והוא פטיש גדול הנוטה לצורת ענול שמשברים בו האבנים. ובן פטיש פטיש קטן. וקרדום של בקוע הקרדום שיבקעו בו העץ. ושל עדיר המעדר שיחפרו בו האדמה לזריעה. ומסתת הוא אשר ישווה האבנים ויבדילם.

ח שירי חרחור מלמטן שבעה. יד מגרפה של בעלי בתים בית שמאי אומרים שבעה ובית הלל אומרים שמנה. של סיידים בית שמאי אומרים תשעה ובית הלל אומרים עשרה. יתר מכאן אם רצה לקיים טמא ויד משמשי האור כל שהן:

קד בינא אן חרחור אסם אלחדידה אלתי פי טרף אלמלמד. ומגרפה של בעלי בתים הי אלמגרף אלתי יחרך בהא אלטעאם. ושל סיידים אלניארין לאן להם מגרפה ינרפון בהא אלניר. וקולה אם רצה לקיים טמא יעני אן ארצאה כון הדא אלמקבץ אשול מן הדא אלחד פאנה מן גמלה מא יסתעאן בה ינתגם באנתגאם אלכלי וכדלך ינתגם אלכלי באנתגאסה. ומשמשי האור מתל אלכלאלב ואלספאפיד פאנהא ולו כאנת מקאבצהא פי גאיה אלטול פאנהא תנתגם אד ואלאנסאן מחתאג להא ליבעד בהא ען אלנאר. ואלאצל פי הדא כלה אן כל מא יעין פי שגל אלכלי פאנה ינתגם באנתגאם אלכלי מן קולה פי אלתנור אלדי הו מן גמלה אלכלים וטמאים יהיו לכם וגא אלנקל לכם לכל שבצרכיכם עלי מא בינא פי אלפרק אלנאסם מן הדה אלמסכתא.

כלי

כבר בארנו[ג] שחרחור הוא הברזל אשר בקצה המלמד[ג]. ומגריפה של בעלי בתים היא המגריפה אשר יניעו בה התבשילין. ושל סיידים הם עושי הסיד לפי שיש להם מגריפה אשר יגרפו בה הסיד. ואמרו אם רצה לקיים טמא רצה לומר אם רצה שואת היד תהיה יותר ארוכה מזה השיעור היד היא מכלל מה שיעזרו בה ותיטמא בהטמאות הכלי וכן תיטמא הכלי בהטמאות היד. ומשמשי האור כמו האסכלאות והישפודין לפי שאפילו ידותיהן בתכלית האורך יטמאו הואיל והאדם צריך להם להתרחק בהם מן האש. והשרש בכל זה שכל שהוא עזר לתשמיש הכלי יטמא בהטמאות הכלי מאמרו בתנור שהוא מכלל הכלים וטמאים יהיו לכם[ז] ובאה הקבלה[ח] לכם לכל שבצרכיכם על מה שבארנו בפרק חמישי[ו] מזאת המסכתא.

כלי

ב) נ״א אלתמאר ר״ל התמרים; או אלחצאד ר״ל התבואה. ג) פכ״ה מ״ב. ג) נ״א המרדע.
ד) ויקרא יא ל״ה. ה) ספרא שמיני פרק י הלכה י (נ״ה ע״ד) עיין חולין קי״ח א. ו) מ״ב.

פרק שלשים.

א כלי זכוכית פשוטיהן טהורים ומקבליהן טמאים נשברו טהרו חזר ועשה מהם כלים מקבלין טומאה מכאן ולהבא. הטבלה והאסקוטלא של זכוכית טהורין אם יש להם לזביז טמאים. שולי קערה ושולי אסקוטלא של זכוכית שהחקינן לתשמיש טהורין קירטסן[ב] ושפן בשופין טמאין:

קד בינא פי צדר כלאמנא ופי אלפרק אלתאני מן הדה אלמסכתא אצל טומאת כלי זכוכית ואנהא מדרבנן. ואסקוטלא והו אלגאם והו נוע מן אלצחאף תעמל פיה אלחלאואת וקד קאלוא אין מוליכין לבית האבל לא בטבלא ולא באסקוטלא. ומן שאן אואני אלזגאג ואלפכאר אן יעמל פי קאע אלאניה האשיה ואידה יכון ארתפאעהא אצבע או נחוה לתגלם אלאניה גלוסא מחכמא והי שבה צחיפה צגירה והי שולי הקערה. פאדא אנכסרת אניה אלזגאג ובקית תלך אלאוניה אלתי פי טהרהא ואעדהא ליתצרף בהא אן הו אלדי קטע חואשי אלזגאג אלנאתיה מן אלכסר אלתי בקאת מן אצל אלאניה וברדהא באלמברד חתי יזול ענהא היה שברי כלים פאנהא תנתגם חיניד. ושופין אסם אלמברד תרגום ואבות אותו טחון ושפית יתיה בשופינא.

כבר בארנו בפתיחת מאמרנו ובפרק שני[ג] מזאת המסכתא שרש טומאת כלי זכוכית ושהיא מדרבנן. ואסקוטלא הוא אלגאם בערבי והוא כמין קערה אשר ישימו בו מיני מתיקה וכבר אמרו[ג] אין מוליכין לבית האבל לא בטבלא ולא באסקוטלא. ומדרך כלי זכוכית וכלי חרס שעושין בקרקעית הכלי שפה עודפת גבוה אצבע או קרוב לזה כדי שישב עליה הכלי ישיבה קבועה והיא דומה לקערה קטנה וזהו שולי הקערה. ואם נשבר כלי זכוכית ונשארה זאת השפה אשר לאחוריו והכין השפה להשתמש בה הנה כאשר חתך שפתות הזכוכית הבולטות מן השבירה ושנשארו מעיקר הכלי וגרד אותן בשופין כדי שיסיר מהן תכונת שברי כלים אז יטמא הכלי. ושופין שם הכלי אשר יגרדו בו תרגום[ד] ואבות אותו טחון ושפית יתיה בשופינא.

ב ספקלריא טהורה ותמחוי שעשאו ספקלריא טמא ואם מתחלה עשאו לשם ספקלריא טהור. תרווד שהוא נותנו על השולחן אם מקבל כל שהוא טמא ואם לאו רבי עקיבה מטמא רבי יוחנן בן נורי מטהר:

ספקלריא הו אלחגאב אלדי יעמל לתטהר מן כלפה אלצור והי לפטה מרכבה ענדי ספק לראיה ושרח דלך שך אלרויה ודלך אן אלדי ירי כלף אלחגאב מן זגאג או בלאר או שי שפאף גירחמא לים ירי פי מוצעה אלחקיקי כמא יבין פי עלם אלמנאטר וכדלך לים ירי עלי מקדארה אלחקיקי. ויסמון אלחכמים אלחגאב אלשפאף גדא אלדי לא יחגב שי ממא כלפה ספקלריא המאירה. וקאלוא עלי גהה אלמתאל פי אדראך משה רבינו עליה אלסלאם ללאלוהיה ושהשיג ואנה

ספקלריא הוא המסך הנעשה כדי שיראו מאחוריו הצורות והיא לפי דעתי מלה מורכבת מספק לראיה ופירוש זה במשמעו וזה שהאיש הנראה מאחורי מסך מזכוכית או משהם או מדבר בהיר זולתם אינו נראה במקומו האמתי כמו שהתבאר בחכמת המבטים וכמו כן אינו נראה על שיעורו האמתי. וחכמים קוראים את המסך הבהיר מאד שאינו מסתיר דבר ממה שהוא מאחוריו ספקלריא המאירה. ואמרו על דרך משל על משה רבינו עליו השלום שהשיג האלהות

ב) בכתבי יד של פירוש המשנה חנוסחא קירטמן. ג) מ"א. ג) מועד קטן כ"ז א'. ד) דברים ט' כ"א.

ואנה אדרך אלבארי עלי נאיה מא ימכן אלאנסאן מן חית עקלה מתעלק באלהיולי אן ידרכה במא קאל תעאלי עז וגל כי לא יראני האדם וחי עלי מא בינא פי פצול אבות קאלוא כל הנביאים נסתכלו בספקלריא שאינה מאירה משה רבינו נסתכל בספקלריא המאירה. וקד פרגנא עז גרץ אלהלכה לכן בינא מעני גריב. ותמחוי אסם אלאניה אלתי יוכל פיהא. ותרווד מלעקה ומן שכל אלמלעקה אן טהרהא מחדוב פאדא נעלת עלי שי בסיט מתל אלשולחן רגעת עלי גנב והלכה כר׳ עקיבה.

ושהשיג הבורא בתבלית מה שאפשר לאדם להשיגו מפני ששכלו דבק בהיולי כמו שאמר יתברך בזה ה) כי לא יראני האדם וחי כמו שבארנו בפרקי אבות ג) אמרו ג) כל הנביאים נתנבאו בספקלריא שאינה מאירה ומשה רבינו נסתכל בספקלריא המאירה. וכבר יצאנו מענין ההלכה אבל בארנו ענין עמוק. ותמחוי שם כלי אשר אוכלים בו. ותרווד הכף ומתמונת הכף הוא שגבו גבנוני ואם הונה על דבר פשוט כמו השולחן הוא נוטה על צדו והלכה כר׳ עקיבה.

ג כום שנפגם רובו טהור נפגם בו שליש ברובו טהור. רבי שמעון אומר אם מפזר הוא את רוב המים טהור. ניקב ועשאו בין בבעץ בין בזפת טהור. רבי יוסי אומר בבעץ טמא ובזפת טהור:

נפגם שליש ברובו אן יזול מן מחיטה מעטמה ויכון דלך אלי תלת אלארתפאע. ובעין אלקודיר. ואין הלכה כר׳ שמעון ולא כר׳ יוסי.

נפגם שליש ברובו שניטל מהיקפו רובו ויהיה זה שליש גבהו. ובעין הבדיל. ואין הלכה כר׳ שמעון ולא כר׳ יוסי.

ד צלוחית קטנה שניטל פיה טמאת וגדולה שניטל פיה טהורה של פליטון שניטל פיה טהורה מפני שהיא סורחת את היד. לגינים גדולים שניטל פיהן טמאין מפני שהוא מתקנן לכבשים ואפרכס של זכוכית טהורה. אמר רבי יוסי אשריך כלים שנכנסת בטומאה ויצאת בטהרה:

צלוחית אניה מרתפעה אלחאשיה ולהא ענק צ׳יק ודלך אלענק הו אלדי יתסמי הנא פיה סבעד אן יזול אלענק תבקי אלאניה בחאשיה מרתפעה פאן כאנת הדה אלצלוחית של פליטון והו אלמסך וכדלך סאיר אנואע אלטיב פהי טהורה לאנהא לא תצלה לשי לאן ענד מא ימד אליד ליתגלף מן אלטיב תתכדש ידה והו קולה מפני שהיא סורחת את היד אלהא בדל אלכאף כאנה קאל סורכת ושרכה אלכדשה. ולגינים גמע לגין והו אלקלה. מתקינן לכבשים ליכבם פיהא אלאשיא באלכל או אלגמר אלתי לא יתצרף בהא פי כל וקת מן חית אן נקול תכדש ידה ענד אלתצרף. וקד שרחנא אפרכס פי אגר אלראבע עשר מן הדה אלמסכתא

צלוחית כלי גבוה השפה ולו צואר צר וזה הצואר הוא הנקרא כאן פיה הנה אחר שניטל הצואר נשאר הכלי בשפה גבוהה אם היתה זאת הצלוחית של פליטון והוא המושק וכן לשאר מיני הבשמים הכלי טהור לפי שאינו ראוי לשום דבר מפני שאם הוא פושט ידו ליקח מן הבושם ישרוט ידיו וזה אמרו מפני שהיא סורחת את היד החי״ת תמורת הכ״ף כאילו אמר סורכת ושרכה היא השרטת. ולגינין קבוץ לגין והוא הכד. מתקינן לכבשים לכבוש בהם הדברים בחומץ או ביין אשר אינם משתמשים בהם בכל עת עד שנאמר שמא ישרוט ידיו בעת השימוש. וכבר בארנו אפרכס בסוף ארבעה עשר ד) מזאת המסכתא שהוא דלי הרחים

אנה
אשר

ה) שבות ל״ג כ׳. ג) שמנה פרקים להרמב״ם ז״ל פ״ז. ג) יבמות מ״ט ב׳. ד) מ״ח.

אנה דלו אלרהא אלדי ינעל פיה אלקמה וינצב מן אספל. ויריד הנא בקולה אפרכם של זכוכית אן יכון כלי עלי דלך אלשכל מתסע מן פוק וכיף מא ימצי יציק ויבקי מנפוד מן חית אדא נעל פיה שיא סאל ונרג מנה ולדלך הו טאהר לאן כלי זכוכית לא ינתגם מנהא גיר מקבליהם כמא דכר. וממא תבין פי תוספת כלים אן שידה תיבה ומגדל של ארבעים סאה בלח פמא זאד פהי טאהרה לא תקבל נגאסה מתל לו כאנת של עין ומא עדי הדה אלתלתה אנואע מן מקבלי כלי זכוכית פהי תנתגם ולו כאנת פי גאית אלעטם פאעלם דלך. וקולה נכנסת בטומאה לאן אולהא אבות הטמאות ואגר כלמה מנהא טהורה כמא קאל והאפרכם של זכוכית טהורה. אשר ישימו בו החטה ונשפך מתחתיו. ויצה כאן באמרו אפרכם של זכוכית שהכלי הוא על זאת התמונה שהוא רחב מלמעלה והוא הולך וצר וישאר מפולש באופן שאם הונח בו דבר ישפך ויצא ממנו ולזה הוא טהור מפני שכלי זכוכית אינן מיטמאין אלא מקבליהן כמו שזכר. וממה שהתבאר בתוספת כלים[ב] הוא ששידה תיבה ומגדל של זכוכית אם הם מחזיקים ארבעים סאה בלח או יותר הם טהורים ואינם מקבלים טומאה כאילו היו של עץ ומה שהוא זולת אלה השלשה מינין ממקבלי כלי זכוכית הוא טמא אפילו הוא בתכלית הגודל ודע זה. ואמרו נכנסת בטומאה שתחלת המסכתא אבות הטומאות וסופה מילת טהורה כמו שאמר ואפרכם של זכוכית טהורה.

סליק

דסייען על הדן הוא יסערן על מה דישתאר.

כמל אלנו אלאול מן סדר טהרות יתלוה אלנו אלתאני אלדי אולה מסכת אהלות ושלום. נשלם החלק הראשון מסדר טהרות ואחריו החלק השני אשר תחלתו מסכת אהלות ושלום.

ב) בבא בתרא פ״ז הל׳ ז׳.

הערות ותקונים*).

צד	עמוד	שורה	
1	א	10	מסתקר
1	„	30	וטומאת החטאות
2	„	14	כאלצפרע
—	ב	1	אבות רבים
—	„	40	כל המת
3	ב	37	האלהים אם לא שהיה כלי.... שאז דינם. וג״ל שתיבת „אללהם״ היא הוספת הסופר כי הדבר פשוט ומבואר בשבת כ״ה ע״א ואינו צריך חזוק ע״י שבועה. וכן נמצא עוד כמה פעמים ללא צורך, לדוגמא: צד 155 ע״א שורה 11, צד 157 ע״א שורה 30. וממה שנמצא בכל המקומות האלה נסמך לתיבת „אלא״ נראה שהסופר טעה בכל פעם מפני שווי האותיות ולא תקן את המעוות.
4	א	23	אנעאס.
5	„	9	אב הטומאה
—	„	15	וטמאה
—	„	25	הרתה
—	ב	5	ששורפן
—	„	16	השבעה
6	א	9	נגעים
—	„	41	או שק
—	ב	12	ושנים
6	ב	21	ומימי
7	א	16	אלכלים כלהא
—	„	22	זכובית
—	„	23	והערה י״א. הגירסא „בגדים״ היא הנכונה ור״ל שכל מיני האריגות ואפילו אריגת השער שהיא שק יוכללו בשם בגדים כמו שהשם כלי מתבות בדברי חז״ל כולל הזהב והכסף ודומיהם ושם כלי שוטף כולל כלי עץ ועצם ועור. וזהו שאמר לקמן: וכאשר תשמעם אומרים מטמא כלים או מטמא בגדים וכולי.
7	ב	2	הוא הנארג
—	„	18	בשבירה
—	„	23	הנעשות
8	א	20	יעני
—	ב	29	שש
—	„	38	ודם
9	א	10	ואדם שנגע בהן וכלים
—	„	34	אמראץ
—	„	36	ויום
—	ב	25	ביה . . . נישרוף עליה
—	„	31	דבריו
—			הערה ז׳ צריך למחוק: בדפוס באדם
10	א	20	רובן
—	ב	31	בנוסחת הר״ם נמצא על הרוב

*) ההערות ותקונים הולכות עד סוף מסכת כלים ושאר הערות ותקונים יבואו אי״ה בסוף החלק השני. והנני נותן תודתי וברכתי לידידי הרב השלם דר. שמואל צבי מרגליות מורה צד ק לעדתו בק״ק ווילבורג אשר שם עין בוחנת על ספרי ושלח אלי הערותיו המחוכמות — ואולי לא הסרתי עוד איזו טעות הדפוס אבל כל איש משכיל יוכל לתקנם בנקל.

צד	עמוד	שורה	
			מטמא לנקבה על משקל שיוצא (קהלת י׳ ה׳) ובטעות תקנתי לפעמים מטמאה במקום מטמא
—	ב	9	לבאר טעם זה
—	„	17	ואין טומאתן אלא
—	„	20	רובן
11	ב	2	ומצאה
—	„	14	רצוני
—	„	17	ולא נחשוב לה
12	ב	3	אלהי
—	„	6	רצוני
—	„	16	והיה בו כזית
—	„	22	אוירו לבית
—	„	28	והוא
—	„	31	וכן התבאר
—	„	32	יטמא
13	א	2	אנה
—	ב	32	אפילו בשעת
14	„	1	שיחשב
—	„	5	ממנה אוכלין
—	„	12	בנגיעה כלל
—	„	17,	18 בו
—	„	20	במגע זה הוא אם נגע בדבר יעשהו ראשון ואם נגע
—	„	21	זה הדבר שני והבין זה
—	„	24	ותשעה
15	א	17	ולד
15	ב	5	שבחולין
—	„	27	מתחילת התיקון
16	א	13	עלולין
—	„	32	ואלגדר
—	ב	13	בהן רבנן
—	„	28	לא יטמא . : . ולא יטמא
17	א	27	ונזרו
—	„	29	תאכֵר
—	ב	6	מוכרח שלעולם
—	„	18	שלישי
—	„	39	צ״ל הדורמסקין במקום והאנסים (הערת הרב עמנואל לעף נ״ר)
—	„	40	אין ספק שענין מלת לזו בערבי שקדים ובכל זה העתקנו

צד	עמוד	שורה	
			אגוזים משני טעמים האחד לפי ששמן אגוזים נמצא בכל מקום עם שמן שומשמין והשני שהשקדים יש להם חלב ולא שמן. ואולי צ״ל בערבי אלגוז במקום אללוז.
18	„	30	פסלהא
19	„	25	ואפילו היה זה
—	„	33	שלישי
20	א	9	אלשלישי ופי
—	„	34	הרב רוצה לומר שאין חלוק בין שנטמאו המשקין באב או בראשון או בשני אם עיקר טומאתן בא על ידי אב כמו שרץ.
21	ב	3	במקומו
—	„	36	מכל טמא
—	„	40	הן
—			הערה ג׳: פ״ח
23			הערה ב׳: ב״ק פ״ו
24	ב	21	הנה לא
—	„	37	שראוי
25	א	39	אלגוז
—	ב	5	משקין טמאין מפני שאינן מטמאין אדם ר״ל משקין שהן ולד הטומאה דאילו משקין שהן אב הטומאה מטמאין אדם. עיין לעיל צד 22.
26	א	34	אין צורך להוסיף מלת „וקאלא״ וכן יש להעתיק: והיה אצלם הספק בזה „נשתכחה תורה״. ר״ל בלתי ידיעת הדבר הזה על בוריו היה נרמה להז״ל כשכחת התורה. אבל אצלם לא היה ספק בזה דהיא משנה מפורשת כלים פ״ח מ״ה.
26	ב	7	ר׳ יוחנן
—	„	6	נראה מזה שפרשיות שמות רבה עד החודש הזה לכם נחשבו עם בראשית רבה
—	„	10	צריך למחוק עליהם השלום

צד עמוד שורה

27 א 6 וטהרה
— ב 11 איש בשר
— „ 28 יטמא
— „ 39-40 כנף זה הבגד בלחם היה הלחם שני ואם נגע הלחם בנזיד
28 „ 34 ואמרו לו יטמא
29 א 19 לכנהם. יש להעתיק: שאמרם ייטמא אף על פי שהיין ... שזכרו. על כל פנים טעו (הרב מרגליות)
— ב 40 וכן כאשר צוה השם יתברך את הנביא לשאל על זה הענין אמר לו
30 א 11 תסתהון: כן הוא בכתבי יד במקום תסתהין
— ב 4 גופי תורה
— „ 36 בהן
31 „ 11 העיקרים בכל
— „ 12 אבל אסמך עליהם
— „ 13 יש בו להאריך אף על פי שלא נכפול ענינו מה שיש בו די
32 „ 20-21 רחוק מביתו
— א 25 והערה ג'. הנוסחא הנכונה היא בהעתקה הנדפסת: ויזה חוץ מזה. ובספרי התוספתא שלפנינו נפל טעות שהסופר השמיט אותיות „וי" מן תיבת „ויזה" ונשאר „זה" והנוסחא הזאת אין לה פירוש. ועיין בפירוש הר"ש למשנה פרה י"ב ה' דנראה שהיתה לפניו הנוסחא הנכונה בתוספתא
33 „ 6 וכבס
— ב 32 כערשה מן השרץ
— א 38 פצא
36 ב 31 בבועל נדה
37 „ 7 זב וזבה
— „ 20 זה למעלה מזה
— „ 28 כעליונו
— הערה ג' צ"ל מ"ו

צד עמוד שורה

38 א 16 אלסרג
— „ 19 ינתנם
38 ב 9—8 יש להעתיק: אבל דוקא כלו, ואלו בכל שהוא
— הערה ב' וידידי החכם ר' א"ג שיחיה הודיעני בטובו שמצא כלשון הזה ממש במדרש החדש המובא מיעמן בפרשת תזריע
39 א 18 חכמהמא
— „ 36 ואנה
— ב 23 שבעל זבה כן הוא ברפוס אבל בכ"י שבעל הזב וכמו זה הגיה בעל ספר מים טהורים וכצ"ל וזה לשון הר"ם במ"ת משכב ומושב פ"ג ה"ג: וכן בועל הזב ורבינו מוכיח מאמרם בספרא את מה שהוא בועל כלומר בין איש או אשה
— „ 36 כמוה ושהוא
40 „ 30 טמאות. כן הוא לעולם בלשון הר"ם טומאה ביחיד וטמאות ברבים והנחנו בהעתקה טומאות וכן חוליה וחליות
— 33 ופטור
— 36 פרש
42 א 12 בעצם אדם אן קולה בעצם אדם יריד
— „ 25 גלטֿ
— „ 26 אגלטֿ
— „ 29 ובקי
— ב 11-12 הוא שבאמרו בעצם אדם ירצה
43 א 5 צ"ל חצל מעה. וכן יש להעתיק: מה שבא עמו
— ב 20 ממושבתיכם
44 „ 1 שאין גוים
45 א 17 ועזרת הנשים
— „ 27 חמור
— „ 30 באן
— ב 16 ועזרת הנשים
46 א 4 בכ"י מחצור במקום מחשור כלו' יש לו קדושה בפני עצמו

צד	עמוד	שורה	
46	,	11	ראשיכם (ויקרא י' ו)
—	,	28	קדושה
—	„	31	סכארי
47	,	33	בעץ
—	הערה א': 131		
—	הערה ד' פיהא מנעזל		
48	א	34	תטמא
—	„	36	יבין
—	,	37	וגירהמא
49	,	36	גלט
—	„	37	אגלט
—	ב	31	ושבכל
50	א	12	עיין תשובות הגאונים הוצאת הרכבי דף כ"ג
—	,	23	אלמנתום
—	„	39	תנצם
—	ב	24	אלמנתום והוא הנקרא בלשון רומי terra sigillata (לעף)
—	„	28	דפנותיהם
51	„	15	חרם
—	„	25	גב
52	„	9	רבן
—	„	22	קרקרותיהן
54	א	16	לידכל
—	ב	37-36	כלומר: מן הפירות הענבים וכו'
56	„	17	ואין לו חידוד
—	„	18, 33	אלעזר
—	ב	23	ממנו
57	„	17	בכ"י הר"ם מן וכן בית תבלין וכו' הוא משנה אחרת
—	„	—	וקלמרין המתאמת (כן הוא בכ"י ובמ' דבני מערבא המותאמת ובפירושו המתאימות
—	„	33	בהם
—	„	34	המתאימות
57	„	36	ועל דרך זה
58	א	14	גלט
—	ב	1	הכוללת
59	א	14	באלקטהאן והוא בלשון המשנה העטרן
60	א	24	אלטרף
—	,	29	סכאר
—	ב	—	כמו האסונים והפורקן (לעף)
61		12	שנתרעעה
—		13	ממנה הרסים
—		14	הרסים
—	ב	22	כסית אותו כדי
62		22	הפיטסין (וכן בפירוש)
—	ב	27	ואמר שזאת . . . . הפיטם ותחשב
63		1	קומקמום
—	א	11	וקומקמום
—	ב	10	—
—		28	שפקקן
—	א	34	הנוגע
64	„	25	הי
—	ב	8	ויטהו
65	„	24	וקוסים
—	„	28	צידון
66	„	10	האסטונה
67	„	35	והוא צמר הים
68	א	6	יטבך
—	„	9	שבבצים
—	הערה ז': פרשה ו'		
70		24	זיתים
71	„	1	פאידה
—		5	ניסוק
—		37	יהודה
—	ב	7	ננע
—	„	27	ובזה אמר ר' יהודה
72	„	16	ויחתכהו מזה השיעור. ר"ל שיחתכהו עד שלא יהיו בו ארבעה טפחים
73	א	10	תגעלה
—		26	יכול הטיט
—		36	נארג
—	ב	34—33	כיון שהחול מבדיל .... הרי הוא כאילו
—	„	36	לפי שהטיט
74	א	3	תנורו
—	„	5	כעכנא

צד	עמוד	שורה	
74	א	19	חית
—	ב	3	תנורו
—	„	5	ביורת
—	„	6	והיא
—	„	21-25	מתכת
—	הערה	ג׳	הלכה י״ח
75	א	1	פאידה
—	„	32	אלחנאר
76	ב	2	היו
—	„	7	ואמרו
—		33	שעשאן
77	א	11	מדורה
—	„	39	מענאה ואן אינה הלכה
—	ב	—	ושאינה הלכה
78	א	10	ודכין ודוכן
—	„	24	הדא
—	„	34	נטמאת הכירה
—	ב	10	ודכון ודוכן
79	„	4	דומה לחצר
—	א	16	מואזיא
—	ב	23	הוא מה שכנגד
—		28	יש להוסיף כאן תחלת משנה ה׳ עד מלת מטהר (דף 80 שו׳ 5)
—	„	36	כל מה שיהי׳ קצר. וכל מה שיהי׳ הפטפוט ארוך. ר״ל משיעור ג׳ אצבעות
80	א	11	גלט
81		14	תנור
—		17	לא תציל
—	„	—	חרש וכן שורה 18
82	„	10	כמחיצה
—	„	22	מה שבתוך
—	ב	11	כמחיצה
—	„	22	מה שבתוך
83	א	10	פדכלהא
86	„	25	פתיל והו
88	ב	6	ישבו
89	הערה	א׳	פ״ו
90	ב	16—14	כי סיבת היות הדרהם שבפי האדם שובר הצמא היא שהרוק ... כן יש להעתיק

צד	עמוד	שורה	
93	ב	16	צמר הים
—	„	35	ברזל קבוע אשר
—	„	37	יקרא — ר״ל לפי שהוא מלמד את המחרישה עיין ס׳ שרשים ליונה אבן גנאח ולרד״ק וצריך להיות בפעם הראשונה ולזה יקרא מלמד ובפעם השנית ולזה יקרא מלמד הבקר
94	א	5	הו
97	„	1	ידכל תחתהא
—	ב	4	אצלנו בכפרים
—	„	35	חרס
98	א	39	אלאהלין
99	א	19	עמי — ברפוס נפלו כמה טעיות באלו השתי מלות ונראה שהר״ם כתב תמיד עם ארץ בלא הי הידיעה במאמר ערבי ליהיד ועמי הארץ לרבים אבל במאמר עברי כתב עם הארץ כמו כלי חרש של עם הארץ או מגע עם הארץ כדרך לשון החכמים
101		3	ובגפסים
—		5	שגלוש
103		20	על פי הישן כן הוא במשנתנו
—	א	20	ובמתניתא דבני מערבא אבל נוסחת הר״ם בכתבי יד על פי החדש וכן בחבורו טומאת מת פרק ב״א הלכה ט׳ ובאמת הסריד׳ה מונחת על שני התנורים והיא נשענת על התנור החיצון או על הפנימי
104	ב	25	אמרו
105	א	2	ועלי
—	„	8	תבין
—	„	24	אלסכאבין
—	„	—	ואלספאפיד
—	„	26	תאניה
—	„	—	ולם
107	א		להכיש בכ׳ כן הוא בכתבי יד ועיין בב״ב דף פ״ח ע״א (ובערוך ערך כש)

צד	עמוד	שורה	
107	ב	39	רבות
109	„	19	להלמון
110	„	24	עקיבה
111	א	29	חליות
—	ב	30	—
114	א	33	ויקרי
—	„	38	במלאך
—	„	39	אלאחכאם
—	הערה ב׳ מ״ג		
115	ב	24	ר״ל העין אשר במוקד ועין תוספות יו״ט
—	„	33	הפכים במקום הכוסות
116		18	הגרע — כן הוא במשנתנו במתניתא דבני מערבא ובערוך אבל בכתבי יד של הר״ם הנַדֵע בפתח תחת הגימל מלשון גדע
117	„	28	היא
—	„	33	אולי צ״ל ויתנהו בשקל ובכ״י
117	ב	33	קשה להבחין אם הפעל הערבי הוא רפע ברי״ש או דפע בדלית
119		35	צ״ל שנטלה הכף טמא
—	הערה א׳ כלים ב״מ		
120	„	1	ניטל
121	כ	7	ר״ל קת הרומח
—	„	12	יבקעו
123	„	26	צ״ל הקרם במקום הצינור ועין לעיל פ״ט מ״ז
—		32	וחפין
124	א	1	לם
125	א	2	יעני
—	„	10	אלטרפיה
—	ב	1	נעוצות
126	„	8	עליו
128	„	19	תתחנק
129	א	15	התיכן
131	„	35	אלתי
—	ב	20	מקבלים
133	א	32	ומלאך
134		5	סלתין

צד	עמוד	שורה	
134		6	גְּדָלָת
—		35	גָּרוֹסוֹת
—	ב	—	מחלף
135		6	הַשָּׂרָה
—		8	חַבָּטְנוֹן וחַנָּקְטְמוֹן
—	„	9	שהאָלַיִת
135	א	33	בה הנא
—	ב	1	כשיטחנום לגריסין ר״ל קודם הטחינה עין לעיל פרק י״ב מ״ד (116)
136		12	בכ״י הר״ם ובמתניתא דבני מערבא אפיפודין וכן הוא בערוך והוא מלה יונית שענינו הדום. רגלים וכן הוא למטה דף 191 שורה 5
—		14	מאמתי
—	א	35	אניה
—	ב	9	נעשה
—	הערה ד׳: במדבר ז׳		
137	א	3	פיסקלהא
—	ב	4	הבלי
—	„	22	חלף
—	„	30	קצוות ההוצין וההלף (לעה)
—	„	35	מהוצי התמרים
138	א	34	אלולאיה
—	ב	8	מחלף דק
—	„	11	אלסנאג
—	„	13	והחטים ברחים
—	„	14	חלף
140	א	8	קופה מחלף
—	„	12	מחלף
—	„	25	קַסָוָה
141	א	14	והו
—	א ב	21	המלתחה
—	ב	38	ביארנו: פרק ט״ו י׳
142	א	29	ללתאניה
—	ב	9	גנון
143	הערה א׳: ע״ד		
—	הערה ב׳: פ״ו		
145	ב	37	עריסים סרוגים דומים (לעה)

צד	עמוד	שורה	
145	ב	38	ענפי הגפנים
147	„	33	גרגר
148	א	37	פתלזמהם
149	„	1	בבינוניות
150	א	17	בארבע
—	ב	3	שלש
—	„	6	ברוקה
—	„	18	שש
—	„	20	חמש
151	„	30	מלה במלה אשר במחרשה ולפי הנראה מפירוש י״ד מ״ד העול הוא הלק המחרשה או העגלה המתפשט בין שתי הבהמות וקצהו באמצע הקטרב
—			הערה ה׳: פ״ה
155	א	3	ר״ל סנדאן אלחריד
156	ב	15	המשה
157	„	9	אבל לתכלית ידועה
171	„	27	עד שאומרים לו בא ועמוד מזאת העריבה
—	„	29	בשטה גופו
176	ב	8	רצה לומר משיקפלנו בתפירה
178	א	25	ואנצמת
180	א		הערה ו׳: קד אנתגם. אלתוב ר״ל כבר נטמא הבגד

צד	עמוד	שורה	
186	„	18	וצלהא
187	ב	33	החכם ד״ר מרגליות הערני שהר״ם בחיבור הלכות כלים פכ״ה הלכה כ׳ מנה אוכף של נאקה בין הדברים הטמאים משום מרכב, ושהרב בעל תוי״ט מצא כן בפירוש הר״ם על פי נא״י שהיה בידו
189	„	1	צרים מאד
192	„	40	שיטמא המפץ
202	„	12	הר״ם כיון לארץ לחה שתטבע בה רגל האדם
—	„	30	נהיו כאלו הם שלמים
—	„	32	נוסחת הר״ם במשנתנו היתה עור החמור ועור החמר לפי שבפירושו באר שניהם
205	„	31	אינו טמא אלא לפי שהוא
208	א	31	טווי וארג
212	„	24	פאלתוב
214	ב	29	לפי שהיא נטחנת מאבנים
—	„	14	שידבק חוט בחוט
217	„	34	הואיל והספרים נלקחין הרבה
222	„	14	אבל שיטמאו החוטים בפני עצמן

M. T. AKADÉMIA KÖNYV-TÁRA

מסכת אהלות

פרק ראשון.

א שנים טמאים במת אחד טמא טומאת שבעה ואחד טמא טומאת ערב. שלשה טמאין במת שנים טמאין טומאת שבעה ואחד טמא טומאת ערב. ארבעה טמאין במת שלשה טמאין טומאת שבעה ואחד טמא טומאת ערב. כיצד שנים אדם הנוגע במת טמא טומאת שבעה ואדם הנוגע בו טמא טומאת ערב:

קאל אללה פי טומאת מת והנפש הנוגעת תטמא עד הערב וקאלוא פי ספרי או יהא אדם מקבל טומאה מן המת לטמא את חבירו טומאת שבעה תלמוד לומר והנפש הנוגעת תטמא עד הערב. אמא אלאנסאן אלדי ינצם באלמית אנה טמא טומאת שבעה פדלך נין הנוגע במת לכל נפש אדם יטמא שבעת ימים. והדא אלחכם הו דין תורה. ומדברי סופרים אנה אדא נגע במת ונגע באדם אחר קבל אנפצאלה מן אלמת פאן אלתאני איצא טמא שבעה מדבריהם פאעלם דלך.

אמר השם בטומאת מת[א] והנפש הנוגעת תטמא עד הערב ואמרו בספרי[ב] או יהא אדם מקבל טומאה מן המת לטמא את חבירו טומאת שבעה תלמוד לומר והנפש הנוגעת תטמא עד הערב. אבל שהאדם הנוגע במת הוא טמא טומאת שבעה זה לשון הכתוב[ג] הנוגע במת לכל נפש אדם יטמא שבעת ימים. וזה הדין הוא דין תורה. ומדברי סופרים[ד] שאם נגע במת ונגע באדם אחר קודם שפירש מן המת השני גם כן טמא שבעה מדבריהם ודע זה.

ב כיצד שלשה כלים הנוגעים במת וכלים בכלים טמאים טומאת שבעה השלישי בין אדם בין כלים טמא טומאת ערב:

קאל תאעלי פי טומאת מת וכל אשר יגע על פני השדה בחלל חרב וגו' יטמא שבעת ימים וגא אלנקל אן קולה חלל חרב אלגרץ בה אן אלחרב ואלחלל סוי אד לא פרק בין חלל חרב או חלל אבן או חלל עץ ואנמא יריד בדלך אן כל מא ינצם באלחרב

אמר יתברך בטומאת מת[ה] וכל אשר יגע על פני השדה בחלל חרב וגו' יטמא שבעת ימים ובאה הקבלה[ו] שאמרו בחלל חרב הכונה בו שהחרב והחלל שוין לפי שאין הבדל בין חלל חרב או חלל אבן או חלל עץ ואך ירצה בזה שכל מה שיגע בחרב

אשר

אלתי

א) במדבר י"ט כ"ב. ב) במדבר פיסקא ק"ל ע"ש, והר"ם קיצר. ג) במדבר י"ט י"א. ד) ע"י מ"ת טומאת מת פ"ה הל' ב'. ה) במדבר י"ט ט"ז, בערבי נוסחת הכתוב משובשת ונמצא שם כל הנוגע בחלל חרב. ו) ספרי במדבר פיסקא ק"ל, וקנ"ח.

אלתי קתל בהא אלמית יטמא שבעת ימים. וכדלך סאיר כלי מתכות וכלי שטף קיאסא עלי אלחרב עלי מא שרחנא וביגא פי צדר הדא אלסדר. פצה מן דלך אן אלכלים אלמדכורה אלתי תנצם במת ואלכלים אלתאניה אלתי תנצם בתלך אלכלים טמאין טומאת שבעה. וקד בינא פי אלהלכה אלתי קבל הדה אן כל מא הו טמא טומאת שבעה אקל מא יפעל מן אלנגאסה אן יגעל כל מא יגע בו טמא טומאת ערב והו קולה והנפש הנוגעת תטמא עד הערב. פלדלך קאל השלישי בין אדם בין כלים טמא טומאת ערב. אשר נהרג בה המת יטמא שבעת ימים. וכמו זה שאר כלי מתכות וכלי שטף בהיקש אל החרב לפי מה שפרשנו וביארנו בפתיחת זה הסדר. והתברר מזה שהכלים הנזכרים אשר נגעו במת והכלים השניים אשר נגעו באלו הכלים טמאים טומאת שבעה. וכבר ביארנו בהלכה אשר לפני זאת שכל מה שהוא טמא טומאת שבעה הפחות מה שיעשה מן הטומאה הוא שישים כל מה שיגע בו טמא טומאת ערב והוא אמרו והנפש הנוגעת תטמא עד הערב. ולזה אמר השלישי בין אדם בין כלים טמא טומאת ערב.

ג כיצד ארבעה כלים הנוגעין במת ואדם בכלים וכלים באדם טמאין טומאת שבעה הרביעי בין אדם בין כלים טמא טומאת ערב:

קד בינא אן כלים הנוגעים במת וכל מא יגע בתלך אלכלים טמאים טומאת שבעה. פאן כאן אלדי אנצם באלכלים הנוגעים במת אדם פדלך אלאדם איצא ינגס אלכלים טומאת שבעה. ודליל דלך אן אלכלים הנוגעים במת תעלמנאהא מן אלחרב לאן אלנץ לזם הנוגע בחלל או בחרב עלי מא נא בה אלנקל טומאת שבעה תם לזם אלשנץ אלדי נטמא טומאת שבעה אן יכבס בגדיו ביום השביעי פדלך דליל אנה יטמא בגדים טומאת שבעה. פחצל מן הדא אן אלחרב ואלאדם אלדי נגע בחרב ואלבגדים אלתי נגעו באדם תלתתהם טמאין טומאת שבעה והדא הו מעני קולהם הא למדנו לכלים ואדם יעני קד תעלמנא אן כלים הנוגעין במת ואדם בכלים טמאין טומאת שבעה מן קולה בחלל חרב כמא בינא כלים ואדם וכלים מנין תלמוד לומר וכבסתם בגדיכם ביום השביעי. אמא קולה הרביעי בין אדם בין כלים טמא טומאת ערב פדלך נאר עלי אלאצל אלמתקדם מן קולה והנפש הנוגעת תטמא עד הערב. ובין הו אן קולה הנא השלישי והרביעי יריד בה אלשנץ אלתאלת ואלשנץ אלראבע מן אלאשנאץ אלתי תעדאת להם אלטומאה מן המת אמא מן אי שנץ מנהם יבתדי אלעדד בחסב אלמרתבה פיסמי ראשון כבר ביארנו שהכלים הנוגעים במת וכל מה שיגע באלו הכלים טמאים טומאת שבעה. ואם היה הנוגע בכלים הנוגעים במת אדם זה האדם גם כן יטמא הכלים טומאת שבעה. וראיה לזה שהכלים הנוגעים במת למדנו מן החרב לפי שהכתוב חייב הנוגע בחלל או בחרב על מה שבאה בו הקבלה ב) טומאת שבעה ואחר זה חייב האיש הנטמא טומאת שבעה שיכבס בגדיו ביום השביעי וזה ראיה שהוא מטמא בגדים טומאת שבעה. הנה יצא מזה שהחרב והאדם אשר נגע בחרב והבגדים אשר נגעו באדם שלשתם טמאים טומאת שבעה. וזהו ענין אמרם ג) הא למדנו לכלים ואדם רצה לומר כבר למדנו שהכלים הנוגעים במת ואדם בכלים טמאים טומאת שבעה מאמרו בחלל חרב כמו שבארנו כלים ואדם וכלים מנין תלמוד לומר וכבסתם בגדיכם ביום השביעי. אבל אמרו הרביעי בין אדם בין כלים טמא טומאת ערב זה הולך על השרש הקודם מאמרו והנפש הנוגעת תטמא עד הערב. ומבואר הוא שאמרו בכאן השלישי והרביעי יצאה בו האיש השלישי והאיש הרביעי מן האנשים אשר תבוא להם הטומאה מן המת אבן מאיזה איש מהם יתחיל המספר לפי

המדרגה לטומאה

ב) פסחים י״ד ב׳, ספרי במדבר פיסקא ק״ל, וקנ״ח. ג) ספרי שם.

לטומאה ושני ושלישי ורביעי וילום כל מרתבה מנהא מן אלאהכאם מא סינ׳ ביאנה פי מסכת טהרות וגירהא פהו כמא בינא ואוצחנא פי צדר הדא אלסדר ופי אלפרק אלאול מן כלים. ומלאך אלאמר אן כל מא יטמא במת טומאת שבעה פהו אב הטומאה וכל מא ינתגס מן המת טומאת ערב פהו ולד הטומאה והו יתסמי ראשון ומנה יבתדי אלעדד בשני ובשלישי ורביעי וקד בינא הדא כלה פי אלצדר אלמדכור.

המדרגה עד שיקרא ראשון לשומאה ושני ושלישי ורביעי ויתחייב לכל מדרגה מהם מהדינים מה שיבא ביאורו במסכת טהרות[ב] וזולתה זה הוא כמו שביארנו וביררנו בפתיחת זה הסדר ובפרק ראשון מכלים[ג]. ותמצית הדבר שכל מה שיטמא במת טומאת שבעה הוא אב הטומאה וכל מה שיטמא מן המת טומאת ערב הוא ולד הטומאה והוא הנקרא ראשון וממנו יתחיל המספר בשני ושלישי ורביעי וכבר ביארנו כל זה בפתיחה הנזכרת.

ד אמר רבי עקיבה יש לי חמישי השפוד התחוב באהל האהל והשפוד ואדם הנוגע בשפוד וכלים באדם טמאין טומאת שבעה החמישי בין אדם בין כלים טבוא טומאת ערב. אמרו לו אין האהל מתחשב:

שרח לפסה תחוב מגרוז מתבת ושפוד התחוב באוהל הי אלרכוה אלתי פי וסט אלבימה שבה אלעמוד אדא כאנת של מתכת יעדהא ר׳ עקיבה תאניה ללאוהל וכאן אלאוהל הו אלדי אנתגס במת וצאר כלים הנוגעים במת עלי מא בינא פי אלצדר ודלך אלשפוד כאנה נגע באלאוהל. ואלחכמים יקולון אנה מן נמלה אלאוהל ונז מן אנואה והו קולהם לה פי אלבריתא האוהל והשפוד שם אחד הן והו מעני קולהם הנא אין האוהל מתחשב בל אלשפוד נפסה הו אלדי יכון כלים הנוגעים במת ולים אלאוהל הו אלדי אנגסה בל הו והו שיא ואחד.

ביאור מלת תחוב תקוע ועומד ושפוד התחוב באוהל הוא המשען אשר באמצע האוהל דומה לעמוד אדא היה של מתכות ימנהו רבי עקיבה שני לאהל והאהל הוא הנטמא במת ונהיה בכלים הנוגעים במת לפי מה שבארנו בפתיחה וזה השפוד כאילו נגע באהל. וחכמים אומרים שהוא מכלל האהל וחלק מחלקיו והוא מה שאמרו לו בברייתא[ג] האהל והשפוד שם אחד הם וזהו ענין אמרם בכאן אין האהל מתחשב אבל השפוד בעצמו יהיה כלים הנוגעים במת ואין זה האהל אשר טמאהו אבל השפוד והאהל דבר אחד.

ה אדם וכלים מטמאין במת חומר באדם מבכלים ובכלים מבאדם שהכלים שלשה והאדם שנים חומר באדם מבכלים שכל זמן שהוא באמצע הן ארבעה ושאינו באמצע הן שלשה:

אדא פהמת מא תקדם מן אלקול פהדה אלמשנה בינה לאנא קד בינא אן כלים הנוגעים במת וכלים בכלים טמאים טומאת שבעה והשלישי בין אדם בין כלים טמא טומאת ערב פקד תעדאת אלטומאה אלי תלאת טבקאת פי אלכלים ופי אלאדם אתנין פקט כמא תבין אולא ואן אנצמת כלים במת ואדם בתלך אלכלים וכלים תאניה בדלך אלאדם אלדי צאר אלאנסאן מתוסט

אם הבנת מה שנאמר קודם זה ואת המשנה היא מבוארת לפי שכבר ביארנו שכלים הנוגעים במת וכלים בכלים טמאים טומאת שבעה והשלישי בין אדם בין כלים טמא טומאת ערב הנה כבר עברה הטומאה בכלים אל שלש מחלקות ובאדם שתים לבד כמו שהתבאר קודם זה ואם נגעו כלים במת ואדם באלה הכלים וכלים שניים בזה האדם עד שנהיה האדם אמצעי בין אלו

בין הכלים

ב) פ״א מ״ח. ג) מ״ב. ג) תוספתא אהלות פ״א הלכה ג׳.

בין אלכלים פאן אלתלת טבקאת טמאים טומאת שבעה ואלטבקה אלראבעה טמאה טומאת ערב. וקד בינא אצול דלך כלה. וממא ינבני אן ננבה עליה הנא אן אלאנסאן אלדי יגע במת אדא נגע בכלים פאנה ינגסהא טומאת שבעה ותעלמנא דלך בקל וחומר לאנא קד בינא אן כלים הנוגעין באדם שנגע בכלים שנגעו במת טמאין טומאת שבעה אעני אלכלים אלתאניה פאדא כאן דלך כדלך פבאלאחרי ואלאגדר אן תכון כלים שנגעו באדם שנגע במת בלא ואסטה טמאין טומאת שבעה. וכדא תבין פי ספרי. פליכן ענדך הדא אלאצל מחפוט והו אן אדם שנטמא במת ינגס אלכלים טומאת שבעה וינגס חבירו טומאת ערב. וקד באלגנא פי תביין הדא אלאצל וגירה פי צדר הדא אלסדר והנאך בינא אן אלכלים אלמשאר אליהא בהדה אלאחכאם פי טומאת מת נאצה הי כלי מתכות ובגדים וכדלך סאיר כלי שטח כמא יבדו ללמתאמל מן הדה אלנצוץ אלמדכורה פי ספרי.

הכלים השלש מחלקות טמאים טומאת שבעה והמחלקה הרביעית טמאה טומאת ערב. וכבר בארנו שרשי כל זה. ומה שראוי שנעיר עליו בכאן שהאדם הנוגע במת אם נגע בכלים ישמא אותם טומאת שבעה ולמדנו זה בקל וחומר לפי שכבר ביארנו שכלים הנוגעים באדם שנגע בכלים שנגעו במת טמאים טומאת שבעה רצה לומר הכלים השניים ואם הדבר כן הנה יותר ראוי ויותר נכון שיהיו הכלים שנגעו באדם שנגע במת בלא אמצעי טמאים טומאת שבעה וכן התבאר בספרי ה). ויהא זה השרש שמור אצלך וזה שהאדם שנטמא במת ישמא הכלים טומאת שבעה וישמא חבירו טומאת ערב. וכבר הפלגנו בביאור זה השרש וזולתו בפתיחת זה הסדר וכבר ביארנו שהכלים המדובר בהם באלו הדינים בטומאת מת ביחוד הם כלי מתכות ובגדים וכמו זה כל כלי שטח כמו שיתבאר למעיין מאלה הפסוקים הנזכרים בספרי ג).

ו אדם ובגדים מיטמאים בזב חומר באדם מבבגדים ובבגדים מבאדם שהאדם הנוגע בזב מטמא בגדים ואין בגדים הנוגעים בזב מטמאין בגדים חומר בבגדים שהבגדים הנושאין את הזב מטמאין אדם ואין אדם הנושא את הזב מטמא אדם:

מעלום אן אלזב אב הטומאה ואלאדם אלדי יגע בו הוא ראשון לטומאה לכנה בשעת מגעו מטמא בגדים עלי מא סנבין פי אלפרק אלאכיר מן זבים. ודלך קולה תעאלי והנוגע בבשר הזב יכבס בגדיו יריד בדלך אנה מטמא בגדים בשעת מגעו כמא בינא אלפרק אלאול מן כלים. אמא כלים הנוגעין בזב פהי ראשון ולא תנגס בגדים לאן כל ולד הטמאות אינו מטמא כלים כמא בינא פי אלצדר. אמא כלים הנושאין את הזב פהי אב הטומאה לאנהא אמא משכב או מרכב וכלאהמא מטמא אדם כמא בינא פי אלצדר. ונין אלתורה וכל הנוגע בכל אשר יהיה תחתיו יטמא עד הערב. ידוע שהזב אב הטומאה והאדם אשר יגע בו הוא ראשון לטומאה אבל בשעת מגעו מטמא בגדים לפי מה שנבאר בפרק אחרון מזבים. וזה אמרו יתברך ג) והנוגע בבשר הזב יכבס בגדיו ירצה בזה שהוא מטמא בגדים בשעת מגעו כמו שביארנו בפרק ראשון מכלים ד). אבל כלים הנוגעים בזב הם ראשון ולא ישמאו בגדים כי כל ולד הטומאות אינו מטמא כלים כמו שביארנו בפתיחה. וכלים הנושאים את הזב הם אב הטומאה לפי שהם משכב או מרכב ה) ושניהם מטמאין אדם כמו שביארנו בפתיחה. ולשון התורה ו) וכל הנוגע בכל אשר יהיה תחתיו יטמא עד הערב. ואדם הנושא את

הזב אמא

ב) במדבר פיסקא ק״ל. ג) שם. ד) ויקרא ט״ו ז׳. ה) מ״ג. ו) בהעתקה הנדפסת מו ש ב. ו) ויקרא ט״ו י׳.

אמא אדם הנושא את הזב פהו לא יטמא אדם בונה לאנה ולד טומאה כמא אצלנא פי צדר הדא אלסדר ולו בשעת נשיאתו קבל אן יפרוש ממטמאיו אינו מטמא לא אדם ולא כלי חרש ואנמא ינגס שאר כלים וסנבין דלך פי אבר זבים.

הזב לא יטמא אדם בשום פנים לפי שהוא ולד הטומאה כמו שהשרשנו בפתיחת זה הסדר ואפילו בשעת נשיאתו קודם שיפרוש ממטמאיו אינו מטמא לא אדם ולא כלי חרש ואינו מטמא אלא שאר כלים ונבאר זה באחרון מזבים.

ז אדם אינו מטמא עד שתצא נפשו ואפילו מגוייד ואפילו גוסס זוקק ליבום ופוטר מן היבום מאכיל בתרומה ופוסל בתרומה וכן בחמה וחיה אינן מטמאין עד שתצא נפשם הוחזו ראשיהם אף על פי שמפרכסים טמאין כגון זנב של לטאה שהיא מפרכסת:

קאל תעאלי בנפש האדם אשר ימות פבין בהדא אלקול אנה לא ינגס חתי ימות ואן כאן פי חאלה לא ישמע פיהא באלחיאה ואדא כאן אלמת אלדי טומאתו חמורה לא ינגס חתי ימות פנאהיך אלנבלה ואלשרץ. ומגוייד מקטוע אלאודאג. וגוסס מחסרג והו אלדי ינאזע הו פי סיאק אלמות. זוקק ליבום אן אדא מאת אלאנסאן ותרך אף פי הדה אלחאלה פאן וגה אלמית זקוקה ליבם וילומהא גמיע אהכאם זקוקה ליבם. וכדלך אדא תרך ולד פי הדה אלחאלה פאן וגה אלמית פטורה מן היבום ומן החליצה. ואלאמראה אלישראלית אלתי להא ולד מן כהן ואן כאן אלולד פי הדה אלחאלה פאנהא אוכלת בתרומה בשבילו חתי ימות. וכדלך אלכהנת אלתי להא ולד מן ישראל והו פי הדה אלחאלה פלא יגוז להא אכל אלתרומה חתי ימות. ושרח הותזו ראשיהן באנת רווסהם. מפרכסין תתצרב ואלחרכה אלתי תתחרך אלאעצא בעד אלמות יסמונהא פרכוס. ולטאה הו אלסאם אברין לאן הדא אלחיואן יתחרך לנבה מדה בעד אנקטאעה. ואנמא יעתרי הדא לבעץ אנואע אלחיואן אדא לם תכן אלקוה אלמחרכה מנבעתה פי גמלה אלאעצא מן אצל ומבדא ואחד בל תכון מפתרקה פי גמלה אלגסד.

אמר יתברך[ב] בנפש האדם אשר ימות וברור בזה הפסוק שלא ימא עד שימות אף על פי שהוא במצב אשר אין תקוה בו שיהיה ואם המת אשר טומאתו חמורה לא ימא עד שימות כל שכן הנבלה והשרץ. מגוייד שנחתכו גידיו. וגוסס מפרפר והוא מי שהוא סמוך למיתה. זוקק ליבום אם מת האדם והניח אה בזה המצב הנה אשת המת זקוקה ליבם ויש עליה כל דיני זקוקה ליבם. וכן אם הניח ולד בזה המצב הנה אשת המת פטורה מן היבום ומן החליצה. ואשה ישראלית אשר לה ולד מכהן אף על פי שהולד בזה המצב אוכלת בתרומה בשבילו עד שימות. וכן הכהנת אשר לה ולד מישראל והוא בזה המצב אינה מותרת לאכול בתרומה עד שימות. וביאור הותזו ראשיהן נבדלו ראשיהן. מפרכסים מתנועעים והתנועה אשר יתנענעו בה האברים אחר המות תקרא פרכוס. לטאה הוא שם השרץ הנקרא בערבי אלסאם אברץ לפי שזנב זאת החיה יתנועע איזה זמן אחר שנחתך. וזה יקרה רק לקצת בעלי חיים כאשר הכה המתנועע אינו משולה לכל האברים משורש וממקום אחד אבל הוא מתפרד בכל חלקי הגוף.

ח האברים אין להן שיעור אפילו פחות מכזית מן המת ופחות מכזית מן הנבילה ופחות מכעדשה מן השרץ מיטמאין טומאתן:

קאל אן הדה אלמקאדיר לא תראעי בהם

אמר שאלו השיעורים אין משניחים פי

ב) במדבר י"ט י"ג, והוא בספרי במדבר פיסקא קכ"ה.

סי אלאעצא בל אלואחד אלמנפצל בגמלתה ינגס ולו כאן אקל מקדאר אן כאן אבר מן המת פהו ינגס כמא ינגס אלמת ואן כאן מן השרץ פהו ינגס טומאת שרץ והדא צחיח פאעלמה.

בהם באברים אבל אבר אחד הנפרד כולו יטמא אפילו פחות מכשיעור אם הוא אבר מן המת יטמא כמו שיטמא המת. ואם הוא מן השרץ יטמא טומאת שרץ וזהו אמת ודעהו.

ט מאתים וארבעים ושמונה אברים באדם שלשים בפיסת הרגל ששה בכל אצבע. עשרה בקורסל שנים בשוק חמשה בארכובה אחת בירך שלשה בקטלית אחד עשר צלעות שלשים בפיסת היד ששה בכל אצבע שנים בקנה ושנים במרפק. אחד בזרוע וארבעה בכתף מאה ואחד מזה ומאה ואחד מזה ושמונה עשר חליות בשזרה תשעה בראש שמונה בצואר ששה במפתח של לב וחמשה בנקביו. כל אחד ואחד מטמא במגע ובמשא ובאהל אימתי בזמן שיש עליהן בשר בראוי אבל אם אין עליהן בשר כראוי מטמאין במגע ובמשא ואין מטמאין באהל:

למא תקדם לה אלחכם פי אן אלעצו ינגס ולו כאן אקל מקדאר פוגב אן יערפנא בתלך אלאעצא מא הי. פיסת היד ופיסת הרגל משט אליד ומשט אלרגל. ואדא כאן פי אלרגל תלתין מפצלא פהי כל אצבע סתה מפאצל. וקורסל אלכעב תרגום כרעים קרסולין. ושוק אלסאק. וארכובה אלרכבה. וירך אלורך. וקטלית אלקטנה והו חק אלורך ומא יתצל בה מן פוק. צלעות מצלאע אלגנב. וקולה שנים בקנה פי קצבה אלדראע. ומרפק אלמרפק. וזרוע אלעצד. וכתף אלכתף. וחליות שבשזרה הי פקאר אלשהר אסם אלפקרה חוליה ואסם אלסלסלה בגמלתהא שזרה. ומפתח של לב אלצדר לאן בחרכה אלצדר תרוח אלריה עלי אלקלב פהו לה שבה אלמפתאח לאנה יפתח לה טריק ידכל מנה אלהוא ויכרג אלדכאן. ונקביו אלאת אלתנאסל ואלדכר. וממא יגב אן תעלמה אן אלמת נפסה יטמא במגע ובמשא ובאהל אמא טומאת מגע ואהל פהי גין קאל אללה הנוגע במת וקאל כל הבא אל האהל וכל אשר באהל יטמא וטומאת משא נקל מסתדל עליה מן טומאת נבלה אלתי הי טומאה קלה וחכם פיהא בטומאת משא וקאל והנושא את נבלתם יכבם בגדיו וכל שכן שיטמא המת במשא. וכמא אן אלנבלה אלתי מגעה טומאת ערב משאה איצא בטומאת ערב

אחר שהקדים הדין שהאבר יטמא ואפילו פחות מכשיעור צריך להודיענו אלו האברים מה הם. פיסת היד ופיסת הרגל מסרק היד ומסרק הרגל. ואחר שיש ברגל ששים פרקים הנה בכל אצבע ששה פרקים. וקורסל כרע תרגום כרעים ב) כרסולין. ושוק במשמעו. וארכובה במשמעו. וירך במשמעו. וקטלית בערבי אלקטנה והוא כף הירך ומה שדבוק בו מלמעלה. צלעות צלעות הצדדים. ואמרו שנים בקנה בקנה הזרוע. ומרפק הקובריג). וזרוע וכתף ידועים. וחוליות שבשזרה הם חוליות הגב שם כל פרק מהם חוליה ושם השלשלת בכללה שזרה. ומפתח של לב החזה לפי שבתנועת החזה תנשב הריאה על הלב והוא לו כמו מפתח מפני שהוא פותה לו הדרך אשר ממנו יכנס האויר ויצא ההבל. ונקביו הן כלי ההולדה והאמה. ומה שצריך שתדעהו שהמת בעצמו יטמא במגע ובמשא ובאהל. וטומאת מגע ואהל היא מן הכתוב אמר השם ג) הנוגע במת ואמרד) כל הבא אל האהל וכל אשר באהל יטמא וטומאת משא קבלה נלמדה מטומאת נבלה שהיא טומאה קלה וגזר בה בטומאת משא ואמר ה) והנושא את נבלתם יכבם בגדיו וכל שכן המת שיטמא במשא. וכמו שהנבלה אשר מגעה טומאת ערב משאה גם כן בטומאת ערב

ערב כמו

ב) ויקרא י״א כ״א. ג) כן הוא בדפוס ישן, ובאמת המרפק הוא ארכובת הזרוע. ד) במדבר י״ט י״א. ד) שם י״ט י״ד. ה) ויקרא י״א כ״ח.

ערב כדלך אלמת אכדי מגעו טומאת שבעה משאו איצא טומאת שבעה הכדא תבין פי ספרי. וקאל תעאלי בהלל חרב או במת ולא שך אן חלל חרב הו אלמת פנאנא אלנקל אן מעני דלך אן מא אבאנתה אלסיף פהו מתל אלמת והדא הו אבר מן החי וכדלך אבר מן המת כמא סיבין והו קולהם לעשות את הפורש ממנו כמוהו. פאן כאן אלדי באן מן אלמית או מן אלחי עצו עליה מן אללחם ואלאעצאב ואלערוק מא ימכן אן ינגבר גמלה לחמה ויצה אן לו כאן מתצלא באלאנסאן והו חי פאן דלך אלעצו אלדי בהדה אלחאלה ינגם כמא ינגם אלמית בנמלתה ודלך לקול אללה או בעצם אדם נסב אלעצם ללאדם התי יכון פיה עטם ולחם מתל גמלה גסר אלאדם וחינית יכון חכמה כחכם אלמית בנמלתה. אמא אן לם יכן עליה לחם או כאן עצם כשעורה ואן לם יכן מפצל מן אלמעדודה פהו יטמא במגע לקולה תעאלי וכל הנוגע בעצם אי עצם כאן. וכדלך איצא יטמא במשא עלי אלונה אלדי דכרנא מקל והומר מנבלה. ולא יטמא באהל לאן טומאת אהל אנמא גאת פי אדם פקט כמא קאל אדם כי ימות באהל או פי אבר מן האדם שבה אלאדם לקולה בעצם אדם קאלוא מה המת בשר וגידים ועצמות אף אבר מן החי כבריתו בשר וגידים ועצמות וקאלוא איצא שני עצמות נאמרו בענין או בעצם אדם זה אבר מן החי וכל הנוגע בעצם זה עצם כשעורה פאחפט הדה אלאצול כלהא ולא תטלבני בתבריהא פי מא נסתקבלה.

כמו זה המת אשר מגעו טומאת שבעה משאו גם כן טומאת שבעה וזה מבואר בספרי ה). ואמר יתברך ג) בהלל חרב או במת ואין ספק שהלל חרב הוא המת ובאה לנו הקבלה ג) שענין זה שמה שיפריש החרב הוא כמו המת וזהו אבר מן החי וכן אבר מן המת כמו שיתבאר וזה אמרם לעשות את הפורש ממנו כמוהו. ואם היה מה שהופרש מן המת או מן החי אבר אשר עליו מן הבשר והקישורים ד) והגידים מה שאפשר שיחיה ויבריא כל בשרו אילו היה מחובר באדם בעודנו חי הנה זה האבר שהוא בזה המצב יטמא כמו שיטמא המת בכללו וזה למאמר השם ה) או בעצם אדם ייחס העצם לאדם עד שיהיה בו עצם ובשר כמו גוף האדם בכללו ואז יהיה דינו כדין המת בכללו. אבל אם אין עליו בשר או אם היה עצם כשעורה אף על פי שאינו אבר מן המנויים יטמא במגע לאמרו יתברך ו) וכל הנוגע בעצם באיזה עצם שיהיה. וכן גם כן יטמא במשא על הפנים אשר זברנו מקל והומר מנבלה. ולא יטמא באהל לפי שטומאת אהל אינה באה אלא באדם לבד כמו שאמר ז) אדם כי ימות באהל או באבר מן האדם הדומה לאדם לאמרו ח) בעצם אדם אמרו ט) מה המת בשר וגידים ועצמות אף אבר מן החי כבריתו בשר וגידים ועצמות ואמרו עוד י) שני עצמות נאמרו בענין או בעצם אדם זה אבר מן החי וכל הנוגע בעצם זה עצם כשעורה ושמור אלו השרשים כולם ולא תבקש ממני לבופלם במה שיבא.

פרק שני.

א ואלו מטמאין באהל חמת וכזית מן חמת וכזית נצל ומלא תרווד רקב השורה והגלגולת אבר מן המת ואבר מן החי שיש עליהן בשר בראוי רובע עצמות מרוב הבנין או מרוב המנין ורוב בנינו ורוב מנינו של מת אף על פי שאין בהן רובע טמאין. כמה הוא רוב מנינו מאה וחמשה ועשרים:

קד אעלמתך מראת אן אלשיעורים כבר הודעתיך כמה פעמים שהשיעורין

הלכה

הלכה

ה) במדבר פיסקא קכ״ז (מ״ת טומאת מת פ״א הלכה ב׳). ו) במדבר י״ט ט״ז. ז) ספרי שם נזירות נ״ג ב׳. ח) כן בכל כ״י ואולי צ״ל ואלעטאם כלומר ועצמות. ט) במדבר י״ט ט״ז. י) שם י״ט י״ח, לפנינו כתוב ועל הנ נ ג ע, אך גם בספרי במדבר פיסקא קכ״ז הובא הפסוק כמו שהעתיק הר״ם. ז) שם י״ט י״ד. ח) שם י״ט ט״ז. ט) ספרי במדבר פיסקא קכ״ז. י) שם.

הלכה למשה מסיני. ונצל הו אלצדיד אלדי יסיל מן אנסאם אלמותי אדא אכד אללחם פי אלתעפין. ותרוד אלמלעקה וקד בינא פי סאבע עשר כלים אנה מלא חפניו קאלוא מלא תרוד שאמרו מלא חפניו. ורקב הי אלארצייה אלתי תבקי מן גסם אלמית אדא פנאת רטובתה ופעל אלומאן פי עטאמה והו שבה אלרמאד. ומן שרוטה וחיניד ינגס מנה הדא אלמקדאר אן יכון אלמית דפן עריאן דון תוב פי תאבות מן חגר צלד או רפאם ונחוהמא וגעל עליה גטא רפאם תתי לא יפאלטה שי מן אלתראב ולא מן אלעוד ולא מן אלתיאב. והכדא קאלוא נקבר בכסותו או בארון של עץ על גבי עפר אין לו רקב. וכדלך אנכאן דפן אלמית והו קד נקץ מנה עצו מן אעצאה קאלוא מת שחסר אין לו רקב וקד בינא דלך פי נזירות. והשזרה תנגס ולו לם יכון עליהא שיא מן אללחם וכדלך אלגמגמה ואן לם יכן עליהא שיא מן אללחם לאן כל ואחר מנהמא יטמא באהל לכון שכל אלאנסאן טאהר פי האדין פהו לאחק בקולה עצם אדם. ורובע הו רובע הקב וקד בינא מקדאר אלקב פי אכר פאה ופי מואצע כתירה גירה. ורוב הבנין מעטם אלגתה. ורוב המנין אכתר עדד אלאיברים ודלך מאה וכמסה ועשרין מפצלא והדה אלעטאם איצא לים עליהא לחם בונה. פהדה תלתה מקאריר פי אלעטאם אלעריה מן אללחם אחדהא אן תכון תלך אלעטאם פיהא מעטם חגם אלאנסאן אלתי הי עטאמה ואן לם יכן פיהא רובע הקב עצמות. ואלתאני אן יכון פיהא אכתר אלעדד ודלך מאה וכמסה ועשרין מפצל ואן לם יכן פיהא רובע. ואלתאלת אן יכון פיהא רובע עצמות פמא זאד ואן לם יכן פיהא לא רוב בנינו ולא רוב מנינו פאן תלך אלעטאם תנגס באהל אד ופיהא רובע מכל מקום. וקד בינא אן אצל הדא כלה קולה תעאלי בעצם אדם. והדה אלמקאדר אלתלתה יבדו פי כל ואחד מנהא אנהא עצם אדם ודלך טאהר פיהא. הלכה למשה מסיני. ונצל הו אלצדיד אלדי יסיל מן אנסאם אלמותי אדא אכד אללחם הניגרת מן גוף המת כאשר התחיל הבשר להתעפש. ותרוד הוא הכף וכבר בארנו בשבעה עשר מכלים[ה]) שהוא מלא חפניו אמרו[ג]) מלא תרוד שאמרו מלא חפניו. ורקב הוא העפר הנשאר מגוף המת אחר שבלתה לחותו ופעל הזמן בעצמות והוא דומה לאפר. ומתנאין שאז יטמא ממנו זה השיעור הוא שיהיה המת נקבר ערום בלי בגר בארון אבן קשה או שיש והרומה להם והושם עליו כסוי משיש עד שלא יתערב בו דבר מהעפר ולא מן העץ ולא מן הבגדים. וכן אמרו[ג]) נקבר בכסותו או בארון של עץ על גבי עפר אין לו רקב. וכן אם נקבר המת והיה כבר חסר ממנו אבר מאבריו אמרו[ד]) מת שחסר אין לו רקב וכבר בארנו זה בנזירות[ה]). והשדרה תטמא ואף על פי שאין עליה בשר כלום וכן הגולגולת אף על פי שאין עליה בשר כלום לפי שכל אחת משתיהם תטמא באהל מפני שתמונת האדם נראית בשתיהם והוא נכלל באמרו עצם אדם. ורובע הוא רובע הקב וכבר בארנו שיעור הקב באחרון מפאה[ו]) ובמקומות רבים זולתו. ורוב הבנין החלק הגדול מהגוף. ורוב המנין רוב מנין האברים והם מאה וחמשה ועשרים אברים ואלו עצמות גם כן אין עליהם בשר בלל. הנה אלו הם השלשה שיעורים בעצמות הערומים מן הבשר האחד מהם שיהיה באלו העצמות רוב קומת האדם שהיא בעצמותיו אף על פי שאין בהם רובע הקב עצמות. והשני שיהיה בהם רוב המנין והם מאה וחמשה ועשרים אברים אף על פי שאין בהם רובע. והשלישי שיש בהם רובע עצמות ולמעלה אף על פי שאין בהם לא רוב בנינו ולא רוב מנינו הנה אלו העצמות יטמאו באהל לפי שבהם רובע מכל מקום. וכבר בארנו ששרש כל זה אמרו יתברך בעצם אדם. ובכל אחד מאלו השלשה שיעורין אנחנו רואים בו שהוא עצם אדם ווה גלוי בהם.

רביעית

ה) משנה י"ב. ג) עי' תוספתא אהלות פ"ב הל' ב' וירושלמי נזירות פ"ז הל' ב' (נ"ו ע"ב). ג) שם הל' ג', ובירושלמי שם. ד) נזיר נ"א ב'. ה) פ"ז מ"ב. ו) משנה ה'.

ב רביעית דם ורביעית דם חבוסה ממת אחד רבי עקיבה אומר משני מתים. דם קטן שיצא כלי רבי עקיבה אומר כל שהוא וחכמים אומרים רביעית. כזית רמת בין חיה בין מתה רבי אליעזר מטמא כבשרו וחכמים מטהרים. אפר שרופים רבי אליעזר אומר שעורו ברובע וחכמים מטהרין. מלוא תרווד ועוד עפר קברות טמא רבי שמעון מטהר מלא תרווד רקב שגבלו במים אינו חבור לטומאה:

קאל תעאלי כל הנוגע במת בנפש האדם ונפש האדם הו אלדם כמא קאל כי הדם הוא הנפש ומע כון הדא אלמקדאר איצא הו מן אלשיעורין וחי הלכה למשה מסיני לכנהם נעלוא לדלך שבה אלעלה באן קאלוא אקל מא יכון מן אלדם פי אלאנסאן פי תחלת ברייתו רביעית. ופי אלגמר קאלוא רביעית דם נתתי בכם על עסקי דם הזהרתי אתכם וכו'. וקד בינא מקדאר אלרביעית מראת. ור' עקיבה יקול אנה ולו כאן משני מתים יסתדל עלי דלך מן קולה תעאלי ועל כל נפשות מת לא יבוא שתי נפשות ושיעור אחד לאנה לם יקל נפשות מתים. ודם תבוסה הו דם אלתצריב ואלתגליט אלדי יסיל מן אלקתלא בין אלחיה ואלמות כמא סיבין פי אלפרק אלדי בעד הדא ישתק מן קולה מתבוסת בדמיך. ור' עקיבה יקים דם אלקטן עלי עטאמה ויקול כמא ינגס רוב מניינו ורוב בניינו ואן לם יכן פיהא אלשיעור אלמחדוד ללעטאם כדלך איצא נמלה דמה ינגס ואן לם יכן פיה שיעור אלדם והו רביעית. ואלחכמים ירגעון לקולה נפש אדם אקל מקדאר אלנפש והי רביעית. ורמה הו אלדוד אלמתולד פי לחם אלמית ענד מא יאכל פי אלתעפן וירם תולעים. ואפר שרופין רמאד אלדין יחרקון מן אלנאס אדא לם יבאלטהם רמאד אלחטב. ואלחכמים יגעלון הדא אלרמאד במנזלה אלגבס מנל אחרק נרג ען חכם אלאמואת. ועפר קברות אלמדכור הנא הו אן יוגד פי אלקבר תראב פיה צדיד אלמית ודמה טאהר ולא יעלם הל הי אלרקב אלמדכור אנה יטמא באהל או הו תראב אנתלט פיה אלצדיד ואלדם והו קולהם פי אלתוספתא

אמר יתברך[ה] כל הנוגע במת בנפש האדם ונפש האדם הוא הדם כמו שנאמר[ג] כי הדם הוא הנפש ואף על פי שזה השיעור הוא גם כן מהשיעורים והם הלכה למשה מסיני בכל זאת שמו לזה כמו טעם באמרם[ג] שהמעט מה שיהיה מן הדם בארם בתחלת ברייתו רביעית. ובגמר אמרו[ז] רביעית דם נתתי בכם על עסקי דם הזהרתי אתכם וכו'. וכבר בארנו שיעור הרביעית כמה פעמים. ור' עקיבה אומר אפילו אם היה משני מתים ויביא ראיה על זה מאמרו יתברך[ה] ועל כל נפשות מת לא יבא[ו] שתי נפשות ושיעור אחד שלא אמר נפשות מתים. ודם תבוסה הוא דם ההכאה וערבוב הדם הנוזל מהרונים בין החיים והמות כמו שיתבאר בפרק שאחר זה והוא נגזר מאמרו[ז] מתבוססת בדמיך. ור' עקיבה מקיש דם הקטן לעצמותיו ואמר כמו שיטמא רוב מנינו ורוב בניינו אף על פי שאין בהם השיעור המונבל לעצמות כמו זה גם כן כל דמו יטמא אף על פי שאין בו שיעור הדם שהוא רביעית. והחכמים חוזרים לאמרו נפש אדם התחות מה שיהיה משיעור הנפש והוא רביעית. ורמה היא התולעת המתילדת בבשר המת כאשר יתחיל להתעפש וירם תולעים[ט]. ואפר שרופים אפר האנשים הנשרפים אם לא נתערב בו אפר העצים. וחכמים שמו זה האפר במדרגת הסיד כי באשר נשרף יצא מרין המתים. ועפר קברות הנזכר כאן הוא שנמצא בקבר עפר אשר בו להות המת ודמו נראה ואינו ידוע אם הוא הרקב הנזכר בו שהוא יטמא באהל או האפר שנתערב בו הליחות והדם וזה אמרם בתוספתא[ע] מלא תרווד ועוד תבוסה שנמצאה

מלוא בקבר

ב) במדבר י״ט י״ג. ג) דברים י״ב כ״ג. ד) שבת ל״ד ב׳. ה) ויקרא כ״א י״א. ו) סנהדרין ד׳ א׳. ז) יחזקאל ט״ז כ״ב. ח) שמות ט״ז כ׳. ט) אהלות פ״ב הל׳ ג׳. ע) עיין תוספתא אהלות פ״ג הל׳ ב׳.

מלוא תרוד ועוד תבוסה שנמצאה בקבר ואין ידוע מה טיבה זה הוא עפר קברות. וקולה אינו חיבור לטומאה מענאה אן אדא עלן הדא אלרקב לים יציר כלה מתצל ויציר כנסם ואחד חתי ינגס מן נגע בבעץ תלך אלעגנה בל מן נגע בתלך אלעגנה טאהר לאן אגואה מנפצלה בעצהא מן בעץ ואלעגין לא יפידהא ולא יגעלהא גסם ואחד והדא מתל קולהם פי אלתלמוד אפר לאו בר גבול הוא פלולך לא יחסב תבליטה עגין. ומן הנא יבין לך אן מלוא תרוד רקב לא ינגס אלאנסאן במגע אבדא לאנה לא ימכן אן יגע בכולו לאנה אגוא מתפרקה לא ימכן וצלהא ואנמא ינגס במשא ובאהל פקט והכדא באן ניץ אלתלמוד פי נזירות. ואין הלכה כר׳ עקיבה ולא כר׳ אליעזר ולא כר׳ שמעון.

בקבר ואין ידוע מה טיבה זה הוא עפר קברות. ואמרו אינו חיבור לטומאה ענינו אם נלוש זה הרקב לא יהיה כולו חיבור להיות כנוף אחד עד שיטמא מי שנגע בקצה זאת הלישה אבל מי שנגע בזאת הלישה טהור לפי שחלקיה נפרדים קצתם מקצתם והלישה לא תועילהו ולא תעשהו גוף אחד וזה דומה למה שאמרו בתלמוד[ב] אפר לאו בר גיבול הוא ולזה לא יחשב ערבובו לישה. ומכאן יתבאר לך שמלא תרוד רקב לא יטמא האדם במגע לעולם לפי שאי אפשר שינע בכולו מפני שחלקיו מפורדים ואי אפשר לחברם אבל לא יטמא אלא במשא ובאהל לבד. וכן מבואר בלשון התלמוד בנזירות[ג] ואין הלכה לא כר׳ עקיבה ולא כר׳ אליעזר ולא כר׳ שמעון.

ג אלו מטמאין במגע ובמשא ואינן מטמאין באהל עצם כשעורה וארץ העמים וביח הפרס אבר מן המת ואבר מן החי שאין עליהם בשר כראוי השזרה והגולגולת שחסרו. כמה הוא חסרון בשזרה בית שמאי אומרים שתי חליות ובית הלל אומרים אפילו חוליה אחת. ובגולגולת בית שמאי אומרים כמלוא מקדח ובית הלל אומרים כדי שינטל מן החי וימות. באיזה מקדח אמרו בקטן של רופאים דברי רבי מאיר וחכמים אומרים בגדול של לשכה:

קד בינא אן עצם כשעורה מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל ואכברנא בעלה דלך וכדלך כל עצם ליס עליה שבל אנסאן מן תלך אלעלה בעינהא. וארץ העמים נמיע אלארצאת אלכארגה ען ארץ ישראל פאנהם לתהאונהם באלאמואת ודפנהם פי כל מוצע הכמנא עלי ארצאתם בהדה אלנאסה ודלך בגזרה דרבנן עלי מא בינא פי אלצדר לאנא נקול קד יכון פי כל גז מן תראבהא עצם כשעורה. ובית הפרס אלמדכור הנא הו מוצע כאן פיה קבר וחרת ותכסרת אלעטאם ותבדדת פי תלך אלארץ פנקול איצא אנה קד יכון פי כל גז מנה עצם כשעורה ותסמי בית הפרס למא דרס ובסטת עלעטאם עלי נמיע תלך אלארץ וכתיר פי לגה אלחכמים פורסין מענאה אלבסט. ומקדה אלמתקב וקטן

כבר בארנו[ג] שעצם כשעורה מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל והזדיענו טעם זה וכן כל עצם שאין לו תמונת אדם מאותו הטעם בעצמו. וארץ העמים כל הארצות חוצה לארץ ישראל שהם מזלזלים במתים וקוברים אותם בכל מקום לכן גזרנו זאת הטומאה על ארצותם וזהו בגזרה דרבנן[ד] על מה שבארנו בפתיחה לפי שאנחנו אומרים שאפשר שיהיה בכל חלק מעפרם עצם כשעורה. וביח הפרס הנזכר כאן הוא מקום שהיה בו קבר ונחרש ונשברו עצמות ונתפזרו בזאת הארץ ונאמר גם כן שאולי יש בכל חלק ממנו עצם כשעורה ויקרא בית הפרס לפי שנידוש ונתפשטו העצמות על כל הארץ ההיא והרבה בלשון חכמים פורשים ענינו ההתפשטות. ומקדה המקבת

ב) עיי שבת י״ח א׳. ג) אינו נמצא בנזירות אבל בחולין קכ״ז ב׳. ג) פ״א מ״ח. ד) שבת ט״ו ב׳.

וקטן של רופאים הו מתקב צניר יבט בה אלגראיחיון אלאוראם. וגדול של לשכה קד תבין פי כלים אן כאן מקדאר אלתקבה אלתי יתקבהא כפונדיון. וכדי שינטל מן החי וימות קד בינוא פי אלתלמוד אנה כסלע. וקד בינא מקדאר אלסלע ואלפונדיון פי אול קידושין. ואבתלאה ר' מאיר וחכמים אנמא הו פי מדהב בית שמאי אלמדפוע.

המקבת. וקטן של רופאים הוא מקבת קטנה אשר יפתחו בה הרופאים העושים במלאכת היד המורסות. וגדול של לשכה כבר התבאר בכלים ה) ששיעור הנקב אשר ינקב בה הוא כפונדיון. וכדי שינטל מן החי וימות כבר בארו בתלמוד ג) שהוא כסלע. וכבר בארנו שיעור הסלע והפונדיון בראשון מקדושין ג). ומהלוקת ר' מאיר וחכמים היא לבד על דעת בית שמאי הנדחית.

ד הגולל והרופק מטמאין במגע ובאהל ואינן מטמאין במשא רבי אליעזר אומר מטמאין במשא רבי יהושע אומר אם יש תחתיהן עפר קברות מטמאין במשא ואם לאו אינן מטמאין במשא. אי זה הוא הרופק את שהגולל נשען עליו אבל רפק רופקין טהור:

גולל הו אלנטא אלדי יגטא בה אלמית סוי כאן מן חגר או עוד או גיר דלך. ורופק הו גואנב אלקבר אלתי עליהא יכון אלגולל סוי כאנת איצא מן חגר או עוד או גירהמא. ורפק רופקין הו מא תסתנד עליה תלך אלגואנב שבה אסאסאת אלחיטאן אלמבניה פי אלארץ פאנהא בנסבתהא אלי אלסקף רפק רופקין. פאמא כון אלגולל ואלרופק מטמאין במגע פדלך גיר אלתורה כל הנוגע בחלל חרב וכו' או בקבר פנעל חכם אלקבר כחכם אלמית כמא אן אלמית נפסה מטמא במגע ובאהל כדלך אלקבר בגמלתה סקפה וחיטאנה מטמא במגע ובאהל ולם יכן ישמא במשא לאן טומאת משא במת עצמו אנמא הי מקל וחומר כמא בינא פנאיה מא לזמנא אלקבר מן אלטומאה מא באן פי אלמת נפסה פנקלנא אליה דלך אלחכם לסבב אלהקש. ור' אליעזר ינקל אליה גמיע אחכאם טומאת מת. ור' יהושע יקול אן אדא כאנת גואנב אלקבר גיר מתצלה באלארץ אלטאהרה בל יכון תחת אלגואנב עפר קברות פאן דלך אלקבר ישמא במשא. ותסמאת גואנב אלקבר דופקים לכונהא צאגטה ללמית ודפקום יום אחד. ותסמי סקף אלקבר גולל לכונה כאן יעמל ענדהם מן חגר ידהרגונה עלי פם אלקבר מן קולה אבן גלל מענאה חגר מדהרג.

גולל הוא הכיסוי אשר יכסו בו המת בין שיהיה מאבן או מעץ או מזולת זה. ורופק הם דפנות הקבר אשר עליהם הגולל בין שיהיו גם כן מאבן או מעץ או מזולתם. ודפק דופקים הוא מה שישענו עליו אלו הדפנות והם כמו יסודות הכתלים הבנוים בארץ והוא ביחום אל הכיסוי דפק דופקים. ומה שהגולל והרופק מטמאין במגע זה לשון התורה ז) כל הנוגע בחלל חרב וכו' או בקבר הנה עשה דין הקבר כדין המת כמו שהמת עצמו מטמא במגע ובאהל כן הקבר בכללו כסויו וכתליו מטמאים במגע ובאהל ולא ישמא במשא לפי שטומאת משא במת עצמו איננה אלא מקל וחומר כמו שבארנו ו) ותכלית מה שנחייב הקבר בטומאה הוא מה שהוא מבואר במת עצמו והעתקנו אליו זה הדין מחמת ההיקש. ור' אליעזר יעתיק אליו כל דיני טומאת מת. ור' יהושע אומר שאם לא היו דפנות הקבר מרובקות בארץ טהורה אבל יש תחת הדפנות עפר קברות זה הקבר ישמא במשא. ודפנות הקבר יקראו דופקים לפי שהם דוחקים את המת ט) ודפקום יום אחד. ויקרא כסוי הקבר גולל לפי שהיה נעשה אצלם מאבן אשר גוללים על פי הקבר מאמרו ז) אבן גלל אשר עניני אבן מתגלגלת.

אלו אלו

ה) פי"ז מי"ב. ג) בכורות ל"ז ב'. ג) י"ב א'. ד) במדבר י"ט ט"ז והלשון אינו מדויק.
ה) פ"א מי"ח. ו) בראשית ל"ג י"ג. ז) עזרא ה' ח'.

ה אלו אם חסרו טהורין כזית מן המת וכזית נצל ומלוא תרווד רקב ורביעית דם ועצם כשעורה ואבר מן החי שחסר עצמו:

הדא כלה בין ואשתראטה פי אבר מן החי שחסר עצמו ולם יקל איצא שחסר בשרו לאנה אן נקץ לחמה ובקי עליה כדי לעלות ארוכה פהו מטמא עלי מא תקדם פי הדא אלפרק. אמא אדא נקץ בעץ אלעטם מן דלך אלעצו ועלי אן לחמה בגמלתה באקיא ופי דלך אללחם יתר מכזית פהו טאהר ולא ינגס נוע מן אנואע אלנגאסה. וכדלך אלבאקי מן עטם אלעצו לא ננזלה במנזלה עצם כשעורה מן המת. והדא הו אלפרק בין אבר מן החי ובין אבר מן המת לאן אבר מן המת כזית בשר הפורש ממנו טמא ועצם כשעורה הפורש ממנו טמא עלי מא תאצל פי סאדם עדיות וקד בינאה הנאך אניא ביאן.

זה כולו מבואר והתנה באבר מן החי שחסר עצמו ולא אמר גם כן שחסר בשרו לפי שאם חסר בשרו ונשאר עליו כדי לעלות ארוכה הנה הוא מטמא על מה שקדם בזה הפרק. אבל אם חסר קצת העצם מזה האבר אף על פי שנשאר בשרו כולו ובזה הבשר יותר מכזית הוא טהור ולא ישמא במין ממיני הטומאה. וכמו זה הנשאר מן עצם האבר לא נשימהו במדרגת עצם כשעורה מן המת. וזהו החילוק בין אבר מן החי ובין אבר מן המת לפי שאבר מן המת כזית בשר הפורש ממנו טמא ועצם כשעורה הפורש ממנו טמא על מה שהושרש בששי[b]) מעדיות וכבר בארנוהו שם תכלית הביאור.

ו השורה והגולגולת משני מתים ורביעית דם משני מתים ורובע עצמות משני מתים ואבר מן המת משני מתים ואבר מן החי משני אנשים רבי עקיבה מטמא וחכמים מטהרין:

בין הו כון הדה אלמקאדר משני מתים מתל אן תכון פקאר מן טהר הדא ופקאר מן טהר אכר ויכמל מנהמא גמיע גמלה פקאר אלטהר. וכדלך אבר מן המת ואבר מן החי יכון בעץ אלעצו מן שנין ותמאם דלך אלעצו מן שנין אכר. וממא יגב אן תעלמה וחתנבה לה אן קול אלחכמים פי אבר משני מתים אנה טהור בשרט אן לא יכון פיה עצם כשעורה ולא כזית בשר לאן קד תקדם לך אן האיברים אין להם שיעור. אמא מתי כאן כזית בשר מן המת או עצם כשעורה ממנו פהו טמא בלא שך ועלי אן דלך בעץ אלאבר. וקד קלנא אן דליל ר' עקיבה פי אלדם מן קולה נפשות מת ותעלם מנה סאיר אלשיעורין אנהא מתי כמלת ולו משני מתים פהי תנגס נגאסתהא. ואין הלכה כר' עקיבה.

מבואר הוא שאלו השעורין משני מתים הם כמו אם היו חוליות מגב אחד וחוליות מגב אחר ויושלם משתיהן יחד כל חוליות הגב. וכמו זה אבר מן המת ואבר מן החי אם קצת האבר הוא מאיש אחד ויושלם זה האבר מאיש אחר. ומה שצריך שתדעהו ותתעורר עליו שמאמר החכמים באבר משני מתים הוא בתנאי שלא יהיה בו עצם כשעורה ולא כזית בשר לפי שכבר קדם לך שהאברים אין להם שיעור. אבל אם היה כזית בשר מן המת או עצם כשעורה ממנו הוא טמא בלא ספק ואף על פי שזה קצת האבר. וכבר אמרנו שראיית ר' עקיבה בדם מאמרו נפשות מת ולמוד ממנו שאר השיעורין שאם הושלמו ואפילו משני מתים יטמאו טומאתם. ואין הלכה כר' עקיבה.

ז עצם כשעורה שנחלק לשנים רבי עקיבה מטמא ורבי יוחנן בן נורי מטהר אמר

רבי

b) מ"ג.

רבי יוחנן בן נורי לא אמרו עצמות כשעורה אלא עצם כשעורה. רובע עצמות שנדקדקו ואין בכל אחד ואחר עצם כשעורה רבי שמעון מטהר וחכמים מטמאין. אבר מן החי שנחלק לשנים טהור רבי יוסי מטמא ומודה שאם ניטל חציים שהוא טהור:

אם נטל חציים הוא אין יקטע מן אלאנסאן בעין דלך אלעצו ויבין מנה הם תקטע בקיה אלעצו איצא ויחצל אלעצו כלה באין פאנה לא ינגס לדברי הכל. ואין הלכה כר׳ יוחנן בן נורי ולא כר׳ שמעון ולא כר׳ יוסי.

אם ניטל חציים הוא שנחתך מהאדם קצת זה האבר ונבדל ממנו ואחר זה נחתך הנשאר מזה האבר גם כן ויהיה האבר כלו נבדל ובזה לא יטמא לדברי הכל. ואין הלכה כר׳ יוחנן בן נורי ולא כר׳ שמעון ולא כר׳ יוסי.

פרק שלישי.

א כל המטמאין באהל שנחלקו והכניסן לתוך הבית רבי דוסא בן הרכינס מטהר וחכמים מטמאים כיצד הנוגע בכשני חציי זיתים מן הגבילה או נושאן ובמת הנוגע בכחצי זית ומאהיל על כחצי זית או נוגע בכחצי זית וכחצי זית מאהיל עליו מאהיל על כשני חציי זתים מאהיל על כחצי זית וכחצי זית מאהיל עליו רבי דוסא בן הרכינס מטהר וחכמים מטמאין. אבל הנוגע בכחצי זית ודבר אחר מאהיל עליו ועל כחצי זית או מאהיל על כחצי זית ודבר אחר מאהיל עליו ועל כחצי זית טהור אמר רבי מאיר אף בזה רבי דוסא בן הרכינס מטהר וחכמים מטמאין. הכל טמא חוץ מן המגע עם המשא והמשא עם האהל זה הכלל כל שהוא משם אחד טמא משני שמות טהור:

למא קדם גמלה מן אלקול והו אן ר׳ דוסא בן הרכינס לא תנצאף עגדה אלאגזא אלמתפרקה ליכמל בהא שיעור אלטומאה פי טומאת אהל נאב מתאל יעלמך בה אן כדלך אעתקאדה איצא פי אנואע אלאנגאסאת אעני טומאת מגע ושומאת משא פי אלמת ואלנבלה. ואעלם אן אלאנסאן אלחי אדא האהיל על המת פקד אנתגם כמא סיבין פי הדה אלמסכתא. ופי הדה אלמשנה תנאקץ פי באדי אלנטר ודלך אנה קאל אן נוגע בחצי זית ומאהיל על כחצי זית או נוגע בכחצי זית וכחצי זית מאהיל עליו או יכון מעה פי אוהל מתל אן יכון אלאנסאן וחצי זית תחת אהל ויכרג עצו מן אעצאה כארג אלאהל ויגע בחצי זית פקאל פי הדא כלה אנה טמא ענד אלחכמים פירד דלך אן נוגע ומאהיל שיא ואהדא ענדהם ואן האדין אלנועין משם אחר. הם קאל בעד דלך אבל הנוגע בכחצי זית ודבר אחר מאהיל עליו ועל כחצי זית טהור והדא ירד אן שנוגע ומאהיל אינם שניהם משם אחד.

אחר שקדם כלל המאמר והוא שעל דעת ר׳ דוסא בן הרכינס לא יצטרפו החלקים הנפרדים להשלים בהם שיעור הטומאה בטומאת אהל הביא משל ללמדך בו שכמו זה סברתו גם כן במיני הטמאות רצה לומר טומאת מגע ושומאת משא במת ובנבלה. ודע שהאדם החי אם האהיל על המת כבר נטמא כמו שהתבאר בזאת המסכתא. ובזאת המשנה יש סתירה בהשקפה ראשונה וזה שאמר הנוגע בכחצי זית ומאהיל על כחצי זית או נוגע בכחצי זית וכחצי זית מאהיל עליו או אם היה עמו באהל כמו שאם היו האדם וחצי זית תחת אהל והוציא אבר מאבריו חוץ לאהל ונגע בחצי זית ואמר בכל זה שהוא טמא לדעת החכמים וזה יורה שנוגע ומאהיל הם דבר אחר אצלם ושהם שני מינים משם אחר. ועוד אמר אחר זה אבל הנוגע בכחצי זית ודבר אחר מאהיל עליו ועל כחצי זית טהור וזה יורה שנוגע ומאהיל אינם שניהם משם אחד.

נוגע ומאהיל לים המא משם אחד. ובינוא פי אלתלמוד שרח דלך ותפציל אלחכם פיה ודלך אן נוגע ומאהיל שני שמות כמא קאל אבל הנוגע בכחצי זית ודבר אחר מאהיל עליו ועל כחצי זית טהור ואנמא קולה אולא ובמת נוגע בכחצי זית ומאהיל על כחצי זית אנה טמא פדלך בשרט לכרוה והו אן תכון כואנה עלי טהרהא חצי זית מן המת וכואנה תאניה פוקהא בינהמא אקל מן ארתפאע טפח ואלכואנה אלפוקאניה תאהיל עלי דלך אלחצי זית תם יגע חצי זית אחר מן המת בתלך אלכואנה אלפוקאניה פהי תנתגם לאן ינצאף אלחצי זית שנגע בה ללחצי זית שהאהילה עליו וכאן נגע בה כזית מן המת ואנמא כאן דלך לכונהא מרתפעה ען דלך אלחצי זית דון טפח אלדי הו אקל שעור אלאוהל כמא יבין לך פחסבנא אלשני חציי זיתים נגעו בה אמא לו כאן בין אלכואנתין טפח פמא זאד אלדי הו שעור אלאוהל פליס כאן תנתגם לאן נוגע ומאהיל שני שמות הן. וכדא קאלוא פי אלתלמוד בטומאה רצוצה בין שני מגדלים עסקינן ואין ביניהן פותח טפח. וכדלך אן אנצם איצא חצי זית באלכואנה אלספליה ויכון אלחצי זית אחר פוקהא אעני מלתזק פי קער אלכואנה אלפוקיה ובינהמא אקל מן טפח פהי איצא תנתגם עלי אלונה אלדי דכרנא בכוננא נחסב אלכל נגיעה לקרב אלחצי זית אחר מן אלשי אלדי האהיל או הואהל עליו אמא מאהיל ונוגע פליס יצטרף ענד אלחכמים כמא מתל פי קולה אבל הנוגע בכחצי זית וכו'. ונאלף ר' מאיר עלי תנא קמא וקאל אן אלחכמים איצא יעתקדון אן אוהל ונגיעה מצטרפין ואין הלכה כר' מאיר. פחצל מן הדא כלה אן נוגע בחצי זית ומאהיל על כחצי זית טהור ואן אדא כאן בין אלטומאה ואלשי אלדי האהיל עליה או האהילה עליו פחות מטפח פכאנהא נגעה בו ונגיעה נחסבהא לתנצאף מע גירהא עלי מא תקדם ביאנה ענד אלחכמים. אמא ר' דוסא פאנה ינולה במנולה

נוגע

ובארו בתלמוד[ב]) פירוש זה וחלוקת הדין בו וזה שנוגע ומאהיל שני שמות כמו שאמר אבל הנוגע בכחצי זית ודבר אחר מאהיל עליו ועל כחצי זית טהור ומה שאמר בתחלה ובמת נוגע בכחצי זית ומאהיל על כחצי זית טמא אין זה אלא בתנאי שזכרו וזה שהיה מגדל אחד ועל גבו חצי זית מן המת ומגדל שני למעלה מהראשון וביניהם פחות מגובה טפח והמגדל העליון מאהיל על זה החצי זית ואחר זה נגע חצי זית אחר מן המת בזה המגדל העליון הנה הוא יטמא מפני שהחצי זית שנגע בו יצטרף עם החצי זית שהאהיל עליו ויהיה כאילו נגע בו זית מן המת ואין זה אלא מפני שגבהו מעל זה החצי זית פחות מטפח שהוא השיעור היותר פחות באהל כמו שהתבאר לך ודי לנו ששני חצאי זתים נגעו בו אבל אם היה בין שני המגדלים טפח ולמעלה שהוא שיעור האהל לא תטמא לפי שנוגע ומאהיל שני שמות הם. וכן אמרו בתלמוד[ג]) בטומאה רצוצה בין שני מגדלין עסקינן ואין ביניהם פותח טפח. וכמו זה אם נגע גם בן חצי זית במגדל התחתון וחצי זית אחר למעלה ממנו רצה לומר דבוק בתחתית המגדל העליון וביניהם פחות מטפח הנה המגדל גם בן יטמא על אלו הפנים אשר זכרנו לפי שאנחנו חושבים הכל נגיעה בקרבת החצי זית אחר מהדבר אשר האהיל או הואהל עליו אבל מאהיל ונוגע לא יצטרפו לדעת החכמים כמו שבא המשל באמרו אבל הנוגע בכחצי זית וכו'. ור' מאיר חולק על תנא קמא ואומר שהחכמים גם כן סוברים שאהל ונגיעה מצטרפים ואין הלכה כר' מאיר. ויצא לנו מכל זה שנוגע בחצי זית ומאהיל על כחצי זית טהור ושאם היה בין הטומאה והדבר אשר האהיל עליה או האהילה עליו פחות מטפח היא כאילו נגעה בו ונחשבה נגיעה עד שתתחבר עם זולתה על מה שקדם ביאורו אצל החכמים. אולם ר' דוסא ישימהו במדרגת נוגע ומאהיל ולדעת החכמים

כנוגע

ב) חולין קכ"ה א' ב'. ג) שם.

נוגע ומאהיל וענד אלחכמים כנוגע בשני חציי זיתים בבת אחת והלכה כחכמים.

כנוגע בשני חציי זתים בבת אחת והלכה כחכמים.

ב מלא תרווד רקב שנתפזר בתוך הבית הבית טמא ורבי שמעון מטהר. רביעית דם שנבלעה בתוך הבית הבית טהור נבלעה בבסות אם מתבבסת ויוצא ממנה רביעית דם טמאה ואם לאו טהורה שכל הבלוע שאינו יכול לצאת טהור:

קד תקדם פי אלפרק אלתאני אן מלא תרוד רקב ורביעית דם מטמאין באהל. וזה אמתחאן אלתוב ליעלם הל יגרג מנה רביעית דם פינגם אלאהל אלדי יכון פיה או לא כמא באן פי אלתוספתא. ודלך באן תנסל אלכסות בכיל מעלום מן אלמא ثם יוכד מתל דלך אלכיל מן מא ויצאף אליה רביעית דם פאן כאן לונהמא ואחד פי אלחמרה או יכון מא גסיל אלתוב אשד חמרה פנעלם אן יצא ממנה רביעית דם ויכון דלך אלתוב מטמא באהל ואין הלכה כר' שמעון.

כבר קדם בפרק שני[ח]) שמלא תרוד רקב ורביעית דם מטמאין באהל. ואופן בחינת הבגד לידע אם תצא ממנו רביעית דם ויטמא האהל אשר היה בו או לא כמו שהוא מבואר בתוספתא[ג]). וזה שכובסין את הכסות במדה ידועה ממים ואחר זה מביאים באותה המדה מים ויצטרפו עמם רביעית דם אם היה מראיהם אחד באדמומית או אם היו המים אשר כבסו בהם הבגד יותר אדומים אז נדע שיצא ממנה רביעית דם ויהיה זה הבגד מטמא באהל ואין הלכה כר' שמעון.

ג נשפך באויר אם היה מקומו קטפרים ואהיל על מקצתו טהור. היה אשבורן או שקרש טמא נשפך על האסקופה והיא קטפרים בין מבפנים בין מבחוץ והבית מאהיל עליו טהור. היה אשבורן או שקרש טמא. כל שבמת טמא חוץ מן השינים והשער והצפורן בשעת חבורן הכל טמא:

קולה באויר יריד בה פי פצא אלבית. וקולה והאהיל ישיר אלי אלבית יעני אן אדא האהיל הבית על מקצתו הבית טהור. ומעלום אן חית מא קלנא הבית טהור אלגרץ בדלך אנה לא ינתגם מא פיה מן אדם וכלים. וקטפרים הו אלמוצע אלמצוב אלדי לא יסתקר עליה אלשי אלמאע בל יסיל וינחדר. ואשבורן אלמוצע אלדי יכון פיה תקעיר פאדא אנהרק פיה שי מאיע אסתקר ולם יסל. וקרש גמד. ואסקופה הי אלעתבה והי מצטבה צגירה אמאם אבואב אלביות בין אלעצאדתין פיקול אן אדא כאנת תלך אלעתבה מנצבה אלי דאכל אלבית או אלי כארגה וכאן אלבית יסלל עלי תלך אלעתבה ואנהרק עליהא רביעית דם פדלך אלבית טאהר ועלי אנה מאהיל עלי אלמוצע אלדי אנהרק עליה רביעית דם אד ולם יסתקר הנאך פהו כמי שנבלע בתוך הבית אלדי הבית טהור.

אמרו באויר יריד בה בפי פצא אלבית. ואמרו והאהיל ירמוז אל הבית רצה לומר שאם האהיל הבית על מקצתו הבית טהור. וידוע שבכל מקום שאמרנו הבית טהור הכונה בזה שלא יטמא מה שבתוכו מאדם וכלים. וקטפרים הוא מקום משופע אשר לא יעמוד עליו הדבר הלח אבל יזל וירד. ואשבורן המקום אשר יש בו קערורית ואם ישפכו בו דבר לח יעמוד ולא יזל. וקרש נקפה. ואסקופה הוא המשקוף והוא איצטבה קטנה לפני דלתות הבית בין שתי המזוזות ואמר שאם היה זאת האסקופה שופעת לתוך הבית או לצד החוץ והיה הבית מאהיל על זאת האסקופה ונשפכה עליה רביעית דם זה הבית טהור ואף על פי שהוא מאהיל על המקום אשר נשפך עליו רביעית דם הואיל ואינו עומד שם והוא כמו שנבלע בתוך הבית שאו הבית טהור. ואם היה באסקופה קערורית

ועמר

פאן

ח) מ"ב. ג) אהלות פ"ד הלי ה'.

פאן כאן פי אלעתבה תקעיר ואסתקר אלדם פיהא או כאנת מנחדרה לכן גמד אלדם עליהא ענר אנצבאבה פאלבית טמא ומעלום אן צפורן אלטפר.

ועמד בו הדם או שירד אבל נקפה הדם עליו בירידתו הבית טמא. הצפורן כמשמעו.

ד כיצד המת בחוץ ושערו בפנים הבית טמא. עצם שיש עליו כזית בשר הכנים מקצתו לפנים והבית מאהיל עליו טמא. שני עצמות ועליהן כשני חצי זיתים בשר והכנים מקצתם לפנים והבית מאהיל עליהם טמא. היו תחובים בידי אדם טהור שאין חבורי אדם חבור:

תחובין בידי אדם אן יכון דלך אלבשר תחבו אדם בעצם מתל אן יאכד חצי זית מבשר המת ויתקבה בעצם איצא מן אלמית כמא ירכב אללחם פי אלספוד בל יחתאג אן יכון אללחם מתצל בדלך אלעטאם אתצאלא טביעיא.

תחובים בידי אדם שזה הבשר תחבו אדם בעצם כמו שיקח חצי זית מבשר ויתחבהו בעצם שהוא גם כן מן המת כמו שתוחבין הבשר בשפוד אבל צריך שיהיה זה הבשר מחובר בזה העצם חבור טבעי.

ה איזהו דם תבוסה המת שיצא ממנו שמינית בחייו ושמינית במותו דברי רבי עקיבה רבי ישמעאל אומר רביעית בחייו ורביעית במותו. ניטל מזה ומזה רביעית רבי אלעזר ברבי יהודה אומר זה וזה כמים. אי זה הוא דם תבוסה צלוב שדמו שותת ונמצא תחתיו רביעית דם טמא אבל המת שדמו מנטף ונמצא תחתיו רביעית דם טהור רבי יהודה אומר לא כי אלא השותת טהור והמנטף טמא:

קד תקדם פי אלפרק אלתאני אן דם תבוסה מטמא באהל והו אלאן יבין מא הו. ומעלום אן שמינית נצף אלרביעית וקד בינא קדר אלרביעית פי מואצע. ואעלם אן אלדם אלדי יסיל מן אלאנסאן והו חי מתל דם אלפצאד ואלגרח ונחוהמא פהו טאהר לדברי הכל והו כאלמא ואלדי יסיל מן אלמית פהו כמת עצמו ובשרט אן יכון פיה רביעית כמא תבין. פאדא סאל בעץ אלרביעית והו חי ובעצהא והו מית ולם נעלם הל מעטם אלרביעית סאל בעד אלמות או קבלה או כאנת נצאף פי אלחיאה ונצף פי אלמות פדלך הו דם תבוסה והו אכף פי אחכאם אלנג'אסה מן דם המת עלי מא בינא פי סאבע נזירות. ונטל מזה ומזה רביעית יריד בה אן רביעית מן הדה אלשתי רביעיות אלמכתלטה הו אלדי יטמא באהל. ור' אלעזר בן יהודה יקול אן הדא אלדי קאל ר' עקיבה

כבר קדם בפרק שני ב) שדם תבוסה מטמא באהל ועתה הוא מבאר איזה הוא. וידוע ששמינית היא חצי הרביעית וכבר ביארנו שיעור הרביעית במקומות רבות ג). ודע שהדם הנוזל מן האדם והוא חי כמו דם ההקוה והמכה והדומה להם טהור לדברי הכל והוא כמים. והדם הנוזל מן המת הוא כמת עצמו ובתנאי שיהיה בו רביעית כמו שהתבאר. ואם נזל קצת מרביעית והוא חי וקצתו והוא מת ולא נדע אם רוב הרביעית נזל אחר המות או קודם זה או אם היה חציה בחיים וחציה אחר המות זהו דם תבוסה והוא יותר קל בדיני הטומאה מדם המת על מה שבארנו בשביעי מנזירות ג). ונטל מזה ומזה רביעית ירצה בו שרביעית מאלו השתי רביעיות המעורבות הוא אשר יטמא באהל. ור' אלעזר בן יהודה אומר שזה שאמר ר' ישמעל ומה שאמר ר'

ר'

ב) מ"ב. ג) פיאה פ"ח מ"ב, שבת פ"ח מ"א. ג) אין זה בפירוש הר"ם שם ודין דם תבוסה לנזיר לא נמצא אלא בתוספתא אהלות פ"ד הל' י"ב; עי' בבא קמא ק"א ב', נדה ס"ב ב'.

ר' ישמעאל מע אלדי קאל ר' עקיבה לא ינגס ואחד מנהמא ואנמא המא באלמא ואנמא דם תבוסה ענדה מא יסיל מן אלמצלוב ענד נחרה. ושותת הו אלשי אלסאיל והו דם שהנפש יוצאה בו. ומנטף הוא הדם הנוטף טפה טפה כמו שיקרה אחר יציאת רוב הדם מהעורקים הנה הדם יוצא טפה אחר טפה. ור' יהודה סובר סברה אחרת ואומר שאם הדם שותת הוא שהאדם חי בעת יציאתו ולזה לא יטמא והדם הנוטף אינו יוצא כן אלא בעת שפסק הדם ובא המות והלכה כר' עקיבה.

עקיבה לא יטמא אחד משניהם ואינם אלא כמים ודם תבוסה לדעתו אינו אלא מה שיזל מן הצלוב בעת שיחנק. ושותת הוא הדבר הנוזל והוא הדם שהנפש יוצאה בו. ומנטף הוא הדם הנוטף טפה טפה כמו שיקרה אחר יציאת רוב הדם מהעורקים הנה הדם יוצא טפה אחר טפה. ור' יהודה סובר סברה אחרת ואומר שאם הדם שותת הוא שהאדם חי בעת יציאתו ולזה לא יטמא והדם הנוטף אינו יוצא כן אלא בעת שפסק הדם ובא המות והלכה כר' עקיבה.

ו כזית מן המת פתחו בטפח והמת פתחו בארבעה טפחים להציל את הטומאה על הפתחים אבל להוציא את הטומאה בפותח טפח וגדול מכזית כמת רבי יוסי אומר השורה והגולגולת כמת:

אלאצל ענדנא אן אדא כאן אלמית פי בית ולדלך אלבית אבואב כתירה מן גניע נהאתה וכאן תסקיף אלבית נארג עלי אלאבואב מתל אלרואשן אלנארגה מן אלדיאר פכל מן ינלם נארג אלבית תחת דלך אלרושן אלנארג מן אלבית פהו טמא מן אגל אלבאב ועלי אן אלבאב מגלוק אעני גמיע אבואב אלבית ואן כאנת כלהא מגלוקה פאן אלבית מטמא מכל סביביו. פאדא פתח באב ואחד מנהא ליכרג מנה אלמית פחצל דלך אלבאב פקט טמא ובקי דאיר אלבית כלה מן נארג טאהר ועלי אנה דאיר ברואשן ואלנאלם תחת תלך אלרואשן לא ינתגס אד ואלבאב מגלק ואלמית לם יעול עלי אנראנה מן הדא אלבאב אלמגלק והדא הו מעני הציל על הפתחים. פאן כאן אלמת בגמלתה פי אלבית פיחתאג אן יכון פי אלבאב אלדי יציל על הפתחים ארבעה טפחים פמא זאד ואן כאן אלדי פי אלבית כזית מן המת פיחתאג אן יכון פי אלפתח אלדי יציל על הפתחים טפח פמא זאד. והדא כלה אלדי קלנא אן הציל על הפתחים אדא כאנת תלך אלאבואב כלהא מגלוקה אמא אדא כאנת מפתוחה ועלי אנה עול עלי ואחד מעהא פקט אן יכרג מנת אלמית פכל מן גלם

השרש אצלנו שאם היה המת בבית ולזה הבית פתחים הרבה מכל צדדיו והיה גג הבית יוצא על הפתחים כמו הגוזוטראות היוצאות מהבתים הנה כל היושב חוץ מהבית תחת אותה גוזוטרא היוצאת מן הבית טמא מפני הפתח אף על פי שהפתח נעול רצה לומר כל שתהי הבית ושכולם נעולים לפי שהבית מטמא כל סביביו. ואם פתח פתח אחד מהם להוציא ממנו המת זה הפתח לבדו יהיה טמא והשאר מה שהוא סביב הבית כולו מבחוץ טהור אף על פי שהוא מוקף בגוזוטראות והיושב תחת אלה הגוזוטראות לא יטמא לפי שהפתח נעול ולא חשבו להוציא המת מזה הפתח הנעול וזהו ענין הציל על הפתחים. ואם היה המת כולו בבית יצטרך שיהיה בהפתח אשר יציל על הפתחים ארבעה טפחים ולמעלה ואם מה שבבית היה כזית מן המת יצטרך שיהיה בהפתח אשר יציל על הפתחים טפח ולמעלה. וכל זה אשר אמרנו שהציל על הפתחים אם היו אלו הפתחים כולם נעולים אבל אם היו פתוחים אף על פי שחשב על אחד מהם לבד להוציא ממנו המת כל היושב תחת הגג המחובר בבית הוא טמא אף על פי שאין בזה הפתח הפתוח אלא

תחת אלסקף אלמתצל באלבית פהו טמא ולו לם יכן פי דלך אלפתח אלמפתוח גיר טפח על טפח והדא הו מעני קולה אבל להוציא את הטומאה בפותח טפח. וקולה גדול מכזית כמת יעני אנה יחתאג פתח מן ארבעה טפחים והיניד יציל על כל הפתחים וכדלך יעתקד ר' יוסי פי שזרה וגולגולת ואינה הלכה.

טפח על טפח וזה הוא ענין אמרו אבל להוציא את הטומאה בפותח טפח. ואמרו גדול מכזית כמת רצה לומר שצריך פתח מארבעה טפחים ואז יציל על כל הפתחים וכן סובר ר' יוסי בשזרה וגולגולת ואינו הלכה.

ז טפח על טפח על רום טפח מרובע מביא את הטומאה וחוצץ בפני הטומאה. כיצד ביב שהוא קמור תחת הבית יש בו פותח טפח ויש ביציאתו פותח טפח טומאה בתוכו הבית טהור טומאה בבית מה שבתוכו טהור שדרך הטומאה לצאת ואין דרכה להכנס. יש בו פותח טפח ואין ביציאתו פותח טפח טומאה בתוכו הבית טמא טומאה בבית מה שבתוכו טהור שדרך הטומאה לצאת ואין דרכה להכנס. אין בו פותח טפח ואין ביציאתו פותח טפח טומאה בתוכו הבית טמא טומאה בבית מה שבתוכו טמא אחד חור שחררוהו מים או שרצים או שאכלתו מלחת וכן מרבך של אבנים וכן צוואר של קורות רבי יהודה אומר כל אהל שאינו עשוי בידי אדם אינו אהל ומודה בשקופים ובסלעים:

ביב הו אלמגרי אלדי יעמל פי אוסאט אלביות ואלדיאר ליסיל פיה אלמא וימשי תחת אלארץ ויגרג למוצע אבר ואסמהא ענדנא באלועה. וקמור מקבב וקד שרחנא דלך פי עירובין. וקולה יש בו פותח טפח יריד פי תלך אלחפרה אלתי תתסמי ביב ויציאתו הו באב דלך אלביב אלדי יגרג מנה אלמא אלנאזי פיה והדה צורה דלך כי יכון בינא גדא. פאדא כאן פי פתח הבית פותח טפח וביציאתו פותח טפח וכאנת אלטומאה פי דלך אלביב פאלבית טאהר לאן אלטומאה תצא דרך יציאת הביב אד ופיה טפח וליסת תכנס לבית. וכדלך אדא כאנת אלטומאה פי אלבית פלא ינתגס מא פי אלביב לאן אלטומאה לא תדכל מפתח הביב אד ופיה טפח. וקד אצל לך אן טפח על טפח חוצץ בפני הטומאה ודרך טומאה לצאת ואין דרכה להכנס. אמא אן כאן פי פתח הביב טפח ולא תכון פי יציאתו טפח ותכון טומאה בתוך הביב פהי תגרג מפתח הביב לבית אד לא ימכן כרוגהא מן יציאת הביב לאן ליס פיה טפח ואלטומאה לא תגרג פי אקל מן טפח כמא אצל הנא

ביב הוא הדרך הנעשה באמצעיות הבתים והדירות להגרת המים אשר ילכו תחת הארץ ויצאו למקום אחר ושמו אצלנו באלועה. וקמור העשוי כמין כיפה וכבר בארנו זה בעירובין[b]). ואמרו יש בו פותח טפח ירצה בו בזאת החפירה אשר תקרא ביב ויציאתו הוא פתח זה הביב אשר יצאו ממנו המים הנגרים בו וזה צורתו 21 כדי שיהא ברור מאד. ואם היה בפתח הביב פותח טפח וביציאתו פותח טפח והיתה הטומאה בזה הביב הבית טהור לפי שהטומאה תצא דרך יציאת הביב מפני שבו טפח ולא תכנס לבית. וכן אם היתה הטומאה בבית לא יטמא מה שבביב לפי שהטומאה לא תכנס מפתח הביב מפני שבו טפח. וכבר השריש לך שטפח על טפח חוצץ בפני הטומאה ודרך טומאה לצאת ואין דרכה להכנס. אבל אם יש בפתח הביב טפח ואין טפח ביציאתו והיתה טומאה בתוך הביב הנה היא תצא מפתח הביב לבית לפי שאי אפשר שתצא מיציאת הביב לפי שאין בה טפח והטומאה לא תצא בפחות מטפח כמו שהשריש כאן באמרו טפח על טפח מביא

את

פי

b) פ"ח מ"י.

פי קולה טפח על טפח מביא את הטומאה. ואן כאנת טומאה בבית פאלשי אלדי פי אלביב לא ינתגס אל טומאה לא תדכל ללביב מן קער אלבית אד ופי מוצע אלטומאה טפח על טפח וקד חיצץ בפני הטומאה וחלק מקום לה. אמא אן כאן פי הדא אלביב אלדי תחת אלבית אקל מן טפח על טפח וכדלך פי יציאתו אקל מן טפח על טפח פהו במנזלה מוצע מקער פי ארץ אלבית אלדי חכמה וחכם אלבית סוי לאן כל מא הו בקרקעיתו של בית טמון אדא לם יכן פי דלך אלמוצע טפח על טפח פאנה ינתגס וינגס. קאלוא וכל אשר באהל לעשות קרקיעותו של בית כמוהו עד התהום כמא סיבין. וקולה טפח על טפח מרובע לילא תגלט ותטן אן אלגרץ פתח יכון פי מסאחתה טפח על טפח כיף כאן שכלה מתל קולהם פי שיעור מקוה אמה על אמה ומא אשבה דלך פלדלך אשתרט בקולה מרובע. אמא אן כאן פתח פי ערצה מתלא חצי טפח ופי טולה שלשה טפחים או ארבעה פאן הדא אלפתח אינו מביא את הטומאה ועלי אן פי מסאחתה אכתר מן טפח על טפח והדא הו פאידה קולה מרובע פאפהם דלך. וקולה אחד חור שחררוהו מים יעני אן כל פצא פיה טפח על טפח פהו אהל ומביא את הטומאה סוי פעלה אלאנסאן או חפרה אלמא או אלחיואן או תמלחת אלארץ ותסאקטת חתי בקי הנאך חפיר והדא כתיר מא יחדת. ומרבך של אבנים חגאר מעביה בעצהא עלי בעץ וכדלך פסר איצא פי קולה תעאלי מרבכת תביאנה אנה מן מעני אלתכרים. וצוור של קורות אכדאס אלכשב וקד יקרי צבר של קורות פיקול אן כל טפח על טפח פי הדה אלהיאת ונחוהא אהל הו ואן כאן לם יקצד בה עמל אהל. ור׳ יהודה יקול אנא לא נגעל טפח על טפח אהל אלא אדא כאן עמל אלאנסאן בקצד אן יכון אהל אמא אדא כאן עמל חיואן או עמל אנסאן לכן בגיר קצד מתל מא יחצל פי מרבך

של

את הטומאה. ואם היתה הטומאה בבית מה שהוא בביב לא יטמא לפי שהטומאה לא תכנס להביב מחלל הבית הואיל ובמקום הטומאה טפח על טפח וכבר חצץ בפני הטומאה וחלק מקום לה. אבל אם היה בזה הביב אשר תחת הבית פחות מטפח על טפח וכמו זה ביציאתו פחות מטפח על טפח הנה הוא במדרגת מקום חלול בקרקע הבית אשר דינו שוה לדין הבית לפי שכל מה שהוא בקרקעית הבית טמא אם אין בזה המקום טפח על טפח ולפי זה יטמא ויטמא. אמרו[ס] וכל אשר באהל לעשות קרקיעותו של בית כמוהו עד התהום כמו שהתבאר. ואמרו טפח על טפח מרובע כדי שלא תטעה ותחשוב שכיונו לפתח אשר מדתו טפח על טפח איך שתהיה תמונתו כמו שאמרו[ג] בשיעור מקוה אמה על אמה ובהדומה לו ולזה התנה באמרו מרובע. אבל אם היה רוחב הפתח דרך משל חצי טפח וארכו שלשה או ארבעה טפחים זה הפתח אינו מביא את הטומאה אף על פי שיש במידתו יותר מטפח על טפח וזהו אשר הועיל באמרו מרובע והבן זה. ואמרו אחד חור שחררוהו מים רצה לומר שכל חלל טפח על טפח הוא אהל ומביא את הטומאה בין שעשאו האדם או חררוהו המים או אחד מבעלי חיים או שנתבקעה הארץ ונפלה עד שנשאר שם חפירה וזה מה שיארע הרבה. ומרבך של אבנים אבנים סדורות קצתן על קצתן וכמו זה פתרו גם כן באמרו יתברך[ג] מרבכת תביאנה שהוא מענין ההערכה. וצוור של קורות מערכות הקורות ויש קוראים צבר של קורות. ואמר שכל טפח על טפח באלו התכונות וכיוצא בהן הוא אהל אף על פי שלא כיון בו לעשות אהל. ור׳ יהודה אומר שלא נחשוב טפח על טפח אהל אלא אם עשאו האדם בכונה שיהיה אהל אבל אם עשאו אחד מבעלי חיים או עשאו אדם בלא כונה כמו שיקרה בי״רבך של אבנים וצוור של קורות

איננו

ס) ספרי במדבר פיסקא קכ״ו. ג) פסחים ק״ט ב׳. ג) ויקרא ו׳ י״ד.

של אבנים וצוור של קורות פלים הו אהל ענד ר' יהודה אלא אדא כאן מקדארה מלוא אנרוף. וכדא בין אלתלמוד ולדלך מודה בשקיפין ובסלעים אלתי הי כבירה אלתשליל. ושקיפין אלעטפאת אלכארגה מן אלמבאני ואלכשוב ואלגבאל ונחוהא תרגום סעיפי הסלעים שקיפי סלעיא והו מן מעני אלברוז ואלכרוג מן נשקפה ונשקף וכדלך יקול סלעים יריד בה אלהגארה אלנאתיה אלבארזה מן נפס אלחאיט או אלגבל ואין הלכה כר' יהודה.

אינגו אהל לדעת ר' יהודה אלא אם היה שעורו מלוא אנרוף. וכמו זה באר התלמוד[ב]) ולזה הוא מודה בשקיפים ובסלעים שהם מסככים הרבה. ושקיפים הם הסעיפים היוצאים מן הבנינים והקורות וההרים והדומה להם תרגום סעיפי הסלעים[ג]) שקיפי סלעיא והוא מענין הבליטה והיציאה מן נשקפה[ד]) ונשקף[ה]) וכמו זה אמרו סלעים יוצה בו האבנים הבולטות היוצאות מגוף הכותל או ההר ואין הלכה כר' יהודה.

פרק רביעי.

א מגדל שהוא עומד באויר טומאה בתוכו כלים שבעוביו טהורים טומאה בעוביו כלים שבתוכו טהורים רבי יוסי אומר מחצה למחצה. היה עומד בתוך הבית טומאה בתוכו הבית טמא טומאה בבית מה שבתוכו טהור שדרך הטומאה לצאת ואין דרכה להכנס. כלים שבינו לבין הארץ שבינו לבין הכותל שבינו לבין הקורות אם יש שם פותח טפח טמאין ואם לאו טהורין טומאה שם הבית טמא:

מעני עומד באויר אלא תכון הדה אלכוצה תחת אהל בל מכשופה ללסמא וכאנת כואינהם להא פצא גלטהא בין לוחין הכדא. וקול ר' יוסי פי מחצה למחצה מענאה אן אדא כאנת טומאה בעובי כלים שבתוך המגדל אלתי תלי אלנצף אלדי פיה אלטומאה טמאין ואלתי תלי אלנצף אלאכר טהורים. וכדלך אדא כאנת טומאה בתוכו פאן חצי עביו ממא ילי תוכו טמא. ثم קאל אנה אדא כאן הדא אלמגדל פי דאכל אלבית פהו מתל בית פי בית וכלים שבינו לבין הכותל לא תנתגם אלא אם היה שם פותח טפח וכדלך בינו ובין הקורות. וגין אלתוספתא שאני רואה את הקורות כאילו הן יורדות וסותמות דבר אחר אין טומאה נכנסת לאהל ואין יוצאה הימנו אלא בפותח טפח. ואמרו טומאה שם רצה לומר בין הכותל ואחורי המגדל או בין תקרת הבית וגג המגדל או בין קרקעית המגדל ובין הארץ הנה הבית כולו טמא על איזה אופן שיהיה לפי שואת הטומאה היא בעצם הבית ולא יציל האהל על הטומאה שתחתיו

ענין עומד באויר שזה המגדל אינו תחת אהל אבל מגולה לשמים והיו למגדליהם חלל בעבים בין שני לוחות כמו זה 22. ומאמר ר' יוסי מחצה למחצה ענינו שאם היתה טומאה בעובי כלים שבתוך המגדל שהם מצד החצי אשר בו הטומאה טמאים ואשר הם מצד החצי האחר טהורים. וכמו זה אם היתה טומאה בתוכו חצי עוביו אשר מצד תוכו טמא. עוד אמר שאם היה זה המגדל בתוך הבית הוא כמו בית בבית וכלים שבינו ובין הכותל לא ישמאו אלא אם היה שם פותח טפח וכן בינו לבין הקורות. ולשון התוספתא[ו]) שאני רואה את הקורות כאילו הן יורדות וסותמות דבר אחר אין טומאה נכנסת לאהל ואין יוצאה הימנו אלא בפותח טפח. ואמרו טומאה שם רצה לומר בין הכותל ואחורי המגדל או בין תקרת הבית וגג המגדל או בין קרקעית המגדל ובין הארץ הנה הבית כולו טמא על איזה אופן שיהיה לפי שואת הטומאה היא בעצם הבית ולא יציל האהל על הטומאה שתחתיו

אלאהל כי

ב) סוכה כ"א א'. ג) ישעיה כ' כ"א, ובתרגום שלנו: ובשקיפי כיפא. ד) שופטים ה' כ"ח. ה) תהלים פ"ח י"ב. ו) אהלות פ"ח הל' ז'.

אלאהל על הטומאה שתחתיו לאן אלאצל ענדנא אן אדא כאן אהל בתוך אהל וכאנת אלטומאה תחת אלאהל אלפנימי פאן אלאהל החיצון טמא. וקד תקדם לנא דכר הדא אלאצל פי תאמן כלים והו קול אלתוספתא צמיר פתיל ואהלים מצילים על הטהורים מלטמא ואין מצילים על הטמאים מלטמא. פאחפט הדא אלאצל פהו כביר ומן אגלה קאל הנא אן אדא כאנת אלטומאה ולו תחת המגדל או כלפה אנתגם גמיע אלבית ואין הלכה כר׳ יוסי.

כי השרש אצלנו שאם היה אהל בתוך אהל והיתה הטומאה תחת האהל הפנימי האהל החיצון טמא. וכבר קדם לנו זכרון זה השרש בשמיני[ב]) מכלים והוא מאמר התוספתא צמיר פתיל ואהלים מצילים על הטהורים מלטמא ואין מצילים על הטמאים מלטמא. ושמור זה השרש שהוא עיקר גדול ובשבילו אמר כאן שאם היתה הטומאה אפילו תחת המגדל או מאחוריו נטמא כל הבית ואין הלכה כר׳ יוסי.

ב תיבת המגדל יש בה פותח טפח ואין ביציאתה פותח טפח טומאה בתוכה חבית טמא טומאה בבית מה שבתוכה טהור שדרך הטומאה לצאת ואין דרכה להכנס רבי יוסי מטהר מפני שהוא יכול להוציאה לחצאים או לשרפה במקומה:

תיבת המגדל צנדוק כאן יגעלונה פי אלבואין והדה צורתה. ור׳ יוסי יקול ולו כאנת אלטומאה פי דאכל הדא אלצנדוק פאן אלבית טאהר ולא נקול תצא טומאה דרך פתחו אלדי פיה טפח אד קד ימכן אנראג אלטומאה מן הדה אלתיבה מן גיר דלך אלפתח אלדי פיה טפח אלדי תצא ממנו הטומאה ודלך באן יכרגהא גו פי גו מן דרך יציאתה אלדי ליס פיה טפח ולא תצא ממנו טומאה או יהרקהא פי נפס אלצנדוק ולעולם לא תצא טומאה מן הדא פתח התיבה לבית ואין הלכה כר׳ יוסי.

תיבת המגדל ארון אשר יניחו אותו במגדלים וזה צורתו 23 ור׳ יוסי אומר שאפילו היתה הטומאה בתוך זה הארון הבית טהור ולא נאמר תצא טומאה דרך פתחו שבו טפח לפי שכבר אפשר להוציא הטומאה מואת התיבה מבלי זה הפתח שבו טפח אשר תצא ממנו הטומאה וזה כשיוציא הטומאה חלקים חלקים מדרך יציאתה שאין בה טפח ולא תצא ממנה טומאה או כשישרפנו בתוך הארון ולעולם לא תצא טומאה מפתח זאת התיבה לבית ואין הלכה כר׳ יוסי.

ג היה עומר בתוך הפתח ונפתח לחוץ טומאה בתוכו הבית טהור טומאה בבית מה שבתוכו טמא שדרך הטומאה לצאת ואין דרכה להכנס. היתה מוכני שלו משוכה לאחוריו שלש אצבעות טומאה שם כנגד הקורות חבית טהור במה דברים אמורים בזמן שיש שם פותח טפח ואינה יוצאה והמגדל בא במדה:

למא אן קאל אן אדא כאנת טומאה בתוך המגדל והו עלי הדא אלוצע הבית טהור קאל אן אדא כאנת אלטומאה איצא פי אלפרכה אלתי פי תלך אלבואנה והי אלתי תתסמי מוכני כמא שרחנא פי תאמן עשר כלים וכאנת אלפרכה כארגה מן אחורי המגדל בתוך הבית שלש אצבעות ואלטומאה פי תלך אלשלש אצבעות אלתי

אחר שאמר שאם היתה טומאה בתוך המגדל והוא עומד כזה[ג]) הבית טהור אמר שאם היתה הטומאה גם כן בהגלגל שהוא בזה המגדל והוא הנקרא מוכני כמו שבארנו בשמונה עשר[ג]) מכלים והיה הגלגל יוצא מאחורי המגדל בתוך הבית שלש אצבעות והטומאה באלה השלש אצבעות המביאים הטומאה תחת קורת הבית הבית טהור מפני

תגי

שהטומאת

ב) מ״ו. ג) כלומר בתוך הפתח. ג) מ״ב.

תגי אלטומאה תחת קורות הבית פאן אלבית טהור אד ואלטומאה אנמא תצא בטפח והדה שלש אצבעות פקט. ואשתרט פי דלך תלת שראיט אחדהא אן יכון פי ארתפאע פצא אלפרכה טפח לאנא לא נחוג פותה טפח לנרוג אלטומאה אלא אן כאנת בתוך הלל טפח אמא אן כאנת פי אקל מן הלל טפח פליסת הי פי מוצע תחתאג תנרג מנה בל נקול הרי היא יוצאת ומונחת פאחפט הדא פקד באלגנא פי תביינה. ואלשריטה אלתאניה אן תכון הדה אלפרכה לא ימכן נרוגהא מן כלף אלמגדל בגמלתהא חתי תכון נשמטת מאחוריו בל יכון להא פי אצל צנעתהא מא יעיקהא אן אלנרוג אלא דון טפח כמא בינא. ואלשריטה אלתאלתה אן יכון אלמגדל בא במדה אעני אן יחמל ארבעים סאה בלח שהם כורים ביבש כמא בינא פי תאמן עשר כלים ולדלך יכון הוצין בפני הטומאה הו אלפרכה אלמתצלה בה כמא דכר אמא מתי כאן אקל מן דלך פהו ינתנם כשאר כלים המקבלים טומאה ומתי מא כאנת טומאה בתוך הבית טמא. וכדלך כל מא דכר מגדל פי הדא אלמעני מן הדה אלמסכתא פלים אלכלאם אלא עלי מגדל הבא במדה. ואן כאן כל מא קלנא בין לכן הדה צורה דלך לנזיד ביאן.

שהטומאה לא תצא אלא בטפח וזה שלש אצבעות לבד. והתנה בזה שלשה תנאים האחד שיהיה בגובה הלל המוכני טפח לפי שלא נצטרך פותח טפח ליציאת הטומאה אלא אם היתה בתוך הלל טפח אבל אם היתה בפחות מהלל טפח איננה במקום שיצטרך שתצא ממנו ונאמר הרי זו יוצאה ומונחת ושמור זה שכבר הרחבנו בביאורו. והתנאי השני שזאת המוכני אי אפשר שתצא מאחורי המגדל כולה עד שתהיה נשמטת מאחוריו אבל שיהיה לה מתחלת עשייתה מה שיעכבה מלצאת אלא פחות מטפח כמו שביארנו. והתנאי השלישי שיהיה המגדל בא במדה רצה לומר שיחזיק ארבעים סאה בלח שהם כורים ביבש כמו שביארנו בשמונה עשר[ה] מכלים ולזה יהיה הוצין בפני הטומאה הוא והמוכני המחוברת בו כמו שזכר אבל אם היה פחות מזה הוא נטמא כשאר הכלים המקבלים טומאה ואם היתה הטומאה בתוכה הבית טמא. וכמו זה בכל מקום שנזכר מגדל בזה הענין בזאת המסכתא אין הדבור אלא במגדל הבא במדה. ואף על פי שכל מה שאמרנו מבואר בכל זה עשינו צורה זאת 24 למען הוסיף ביאור.

פרק חמישי.

א תנור שהוא עומד בתוך הבית ועינו קמורה לחוץ והאהילו עליו קוברי חמת ביתשמאי אומרים הכל טמא ובית הלל אומרים התנור טמא והבית טהור רבי עקיבה אומר אף התנור טהור:

קד בינא אן עין התנור הו אלתקב אלדי פי אספלה מע אלארץ אלדי ירמי מנה אלנאר ויכרג מנה אלרמאד. וקמורה מקבבה והו אן יכון אלתנור כלה דאכל אלבית ואלבנא אלמקבב נאתי כארג אלבית תם האהילו אלדין יחמלון אלמית באלמית עלי דלך אלתקביב פיקולון בית שמאי קד אתצל אלאהל בדלך אלתקביב ותכנם הטומאה לבית מן אעלי אלתנור מתל לו כאנת טומאה

כבר בארנו[ג] שעין התנור הוא הנקב אשר תחתיתו בשיווי עם הארץ אשר בו ישליכו האש וממנו יוציאו האפר. וקמורה עשויה כמין כיפה והוא שהתנור כולו בתוך הבית והבנין העשוי כמין כיפה בולט חוץ לבית ואחר זה האהילו נושאי המת בהמת על זאת הכיפה ואומרים בית שמאי כבר נתחבר האהל בזאת הכיפה ותכנם הטומאה לבית מעליונו של תנור כאילו היתה טומאה

תחת

ה) מ"ב. ג) כלים מ"ח פ"ז.

תחת דלך אלתקביב. ובית הלל יקולון אלתנור פקט הו אלדי ינתגם אד והאהיל המת על מקצתו. ור׳ עקיבה יקול אן אלתנור טאהר אד ולם יאהילו עלי נפס אלתנור בל׳ עלי אלתקביב אלנאתי מנה ואין הלכה כר׳ עקיבה. ואעלם אן חית מא תגד האהילו עליו קוברי המת פאן אלגרץ בדלך אן נתכון אלטומאה האהילה עלי דלך אלשי לאן טומאת אהל תעם תלאתה מעאני כמא בינא פי אול פרק מן כלים והו אן יכון אלשי אלדי ינתגם ואלטומאה תחת אהל אחד או יאהיל אלשי אלדי ינתגם עלי אלטומאה או תאהיל אלטומאה עליה פאחפט דלך ולא אחתאג אכרה פי הדה אלמסכתא.

תחת זאת הכיפה. ובית הלל אומרים שהתנור לבד הוא אשר יטמא הואיל והאהיל המת על מקצתו. ור׳ עקיבה אומר שהתנור טהור לפי שלא האהילו על התנור עצמו אלא על הכיפה הבולטת ממנו ואין הלכה כר׳ עקיבה. ודע שבכל מקום שתמצא האהילו עליו קוברי המת הכונה בזה שהטומאה האהילה על זה הדבר לפי שטומאת אהל תכלול שלשה ענינים כמו שבארנו בפרק ראשון[א]) מכלים וזה שיהיה הדבר אשר יטמא והטומאה תחת אהל אחד או האהיל הדבר אשר יטמא על הטומאה או שתאהיל הטומאה עליו ושמור זה ולא אצטרך לכופלו בזאת המסכתא.

ב ארובה שבין הבית לעליה וקדרה נתונה עליה ונקובה בכונס משקה בית שמאי אומרים הכל טמא ובית הלל אומרים הקדרה טמאה ועליה טהורה רבי עקיבה אומר אף הקדרה טהורה:

קד בינא פי תאמן כלים אן כונס משקה הו אן תגעל אלאניה עלי אלשי אלמאיע פידכלהא מן דלך אלתקב ולם נחוג הנא ליכון תקב אלקדר טפח על טפח לכון אלרוזנה נפסהא פיהא טפח על טפח ואלקדר לא ילתפת להא לכונהא משקוקה פכאן אלרוזנה מפתוחה ולדלך אדא כאנת טומאה בבית נטמאת העליה והו מעני קולהם הכל טמא. ור׳ עקיבה יקול אן אלקדרה קד סדת אלתקב ומנעת אלטומאה מן אלנפאד אד ותקב אלקדר יסיר ואין בו טפח ופם אלקדר ממא ילי סקף אלעליה פלדלך קדרה טהורה אד כלי חריש אינו מטמא מגבו כמא תאצל. ובית הלל יקולון אן הדא אלקדר תטמא מן דלך אלתקב ואין הלכה כר׳ עקיבה.

כבר בארנו בשמיני[ג]) מכלים שכונס משקה הוא שתשים הכלי על הדבר הלח ויכנס בתוך הכלי מזה הנקב ולא הצרכנו כאן שיהיה נקב הקדרה טפח על טפח לפי שבהארובה עצמה טפח על טפח ולא נשים לב על הקדרה לפי שנסדקה והארובה היתה פתוחה ולזה אם היתה טומאה בבית נטמאת העליה וזה ענין אמרם הכל טמא. ור׳ עקיבה סבר שהקדרה כבר סתמה הנקב[ג]) ומנעה הטומאה מלעבור שנקב הקדרה קטן ואין בו טפח ופי הקדרה פונה לגג העליה ולזה הקדרה טהורה שכלי חרס אינו מטמא מגבו כמו שהושרש[ד]). ובית הלל אומרים שזאת הקדרה תטמא מזה הנקב ואין הלכה כר׳ עקיבה.

ג היתה שלימה בית הלל אומרים מצלת על הכל בית שמאי אומרים אינה מצלת אלא על האוכלים ועל המשקים ועל כלי חרס חזרו בית הלל להורות כדברי בית שמאי:

מצלת על הכל יעני כל מא פי תלך אלעליה פהו טאהר לאן אלקדרה אלשלימה חציצה בפני הטומאה. ובית שמאי יקולון אן כל

מצלת על הכל רצה לומר כל מה שבעליה ההיא טהור לפי שהקדרה השלימה חציצה בפני הטומאה. ובית שמאי אומרים שכל

א) מ״ה. ג) מ״ב. ג) ר״ל של הארובה. ד) כלים פ״ב מ״א.

כל מא פי אלעליה הו במנזלה אלאשיא אלתי תכון פי כלי המוקף צמיד פתיל ונתון באהל המת פלכון הדה קדרה פכל מא פי אלעליה במנזלה אשיא פי כלי חרס מוקף צמיד פתיל ונתון באהל המת פלדלך אן כאן פי תלך אלעליה אכלים ומשקין וכלי חרש פהי טאהרה ומא סוי דלך פהו טמא לאן הדא הו אעתקאד בית שמאי פי כלי חרש המוקף צמיד פתיל ונתון באהל המת אנה אינו מציל אלא על האוכלים ועל המשקין ועל כלי חרש. ובית הלל יקולון מציל על הכל ולדלך יקולון הנא פי אלקדרה אנהא הצילה על כל מה שבעליה. וקד חזרו בית הלל למדהב בית שמאי בכלי חרש המוקף צמיד פתיל ולדלך חזרו איצא הנא למעני כל מא פי אלעליה וכון הדה אלקדרה תגלץ כל מא פי אלעליה בכונהא סתרת אלתקב פקט ועלי אן לים תם צמיד פתיל חולהא לכונהא פצלת בין אהל ואהל. והדא אלאצל הו אלמבין פי ספרי פי קולהם כלים מצילין בצמיד פתיל באהל המת ואהלים בכסוי פאחפט הדא אלאצל פי כל מא יאתי פי הדא אלפרק וגירה. וקד בינא עלה אנתלאף בית שמאי ובית הלל פי הדא אלכלי חרש פי אלהלכה אלאנירה מן אלפרק אלאול מן עדיות ופי עאשר כלים ושרחנא גמיע הדה אלאצול.

שכל מה שבעליה הוא במדרגת הדברים שהם בכלי המוקף צמיד פתיל ונתון באהל המת הנה לפי שיש כאן קדרה כל מה שבעליה הוא במדרגת דברים שהם בכלי חרס מוקף צמיד פתיל ונתון באהל המת ולזה אם היו בזאת העליה אוכלים ומשקים וכלי חרס הם טהורים ומה שהוא זולת זה טמא לפי שזאת היא סברת בית שמאי בכלי חרס המוקף צמיד פתיל ונתון באהל המת שאינו מציל אלא על האוכלים ועל המשקים ועל כלי חרס. ובית הלל אומרים מציל על הכל ולזה אומרים כאן בקדרה שהיא מצלת על כל מה שבעליה. וכבר חזרו בית הלל לדעת בית שמאי בכלי חרס המוקף צמיד פתיל ולזה חזרו גם כן כאן לענין כל מה שבעליה ושואת הקדרה תציל כל מה שבעליה בהיותה סותמת הנקב לבד ואף על פי שאין שם צמיד פתיל סביבה זהו מפני שחוצצת בין אהל לאהל. וזהו השרש המבואר בספרי[ה] כלים מצילים בצמיד פתיל באהל המת ואהלים בכיסוי ושמור זה השרש בכל מה שיבא לך בזה הפרק וזולתו. וכבר בארנו טעם מחלוקת בית שמאי ובית הלל בזה הכלי חרס בהלכה האחרונה מהפרק הראשון מעדיות ובעשירי[ג] מכלים ובארנו כל אלה השרשים.

ד לגין שהוא מלא משקין טהורין הלגין טמא טומאת שבעה והמשקין טהורין ואם פינן בכלי אחר טמאין. האשה שהיא לשה בעריבה האשה והעריבה טמאין טומאת שבעה והבצק טהור ואם פינתו לכלי אחר טמא חזרו בית הלל להורות כדברי בית שמאי:

הדה אלהלכה שבה אלמתאל ללחכם אלמתקדם ודלך אנה קד תקדם אן כל מא פי אלעליה הו במנזלה אלאשיא אלתי הי תחת צמיד פתיל באהל המת פאנא כאנת אלקדרה אלתי הי כלי חרש פי הדה אלארובה וכאן פי אלעליה אניה נחאם או פצה או נחוהמא מן כלי מתכות ופיהא אעני פי הדה אלאניה משקין טהורין פאן אלמשקין

זאת ההלכה דומה במשלה לדין הקודם וזה שכבר קדם שכל מה שבעליה הוא כמו הדברים שהם תחת צמיד פתיל באהל המת ואם היתה הקדרה אשר היא כלי חרס בזאת הארובה והיו בעליה כלי נחשת או כסף והדומה להם מכלי מתכות ובו רצה לומר בזה הכלי משקין טהורין אלו המשקין טהורין לפי שהקדרה מצלת עליהם והלגין

טהורין

עצמו

ה) בסדר פיסקא קכ"ו. ג) מ"א.

טהורין לאן אלקדרה מצלת עליהן ואללנין נפסה טמא לאן אלקדרה אינה מצלת עליו לכונהא של חרס עלי מא אצלנא הדא עלי מדהב בית שמאי. אמא מדהב בית הלל הלגין והמשקין טהורין פאן נקל תלך אלמשקין מן דלך אלכלי אלדי כאנת פיה לכלי אחר מן אלכלים אלתי כאנת פי תלך אלעליה פאן אלמשקין תנתגס בחצולהא פי כלי טמא לאן כל אלכלים אלתי פי אלעליה גיר כלי חרש תנתגס עלי מא תאצל ולם נקל אן אלכלי אלדי כאנת פיה נפסהא ינגסהא לאן לו כאן דלך לים כאן ימכן אן תתכלין אלמשקין ונחן קד אצלנא אנה מציל על האכלים ועל המשקין. והדא אלחכם בעינה פי אשה שהיתה לשה בעריבה של עין בתוך העליה שהקדרה בארובה שלה פאן אלאשה ואלעריבה טמאין טומאת שבעה אד הקדרה של חרש אינה מצלת עליהן והבצק טהור מן חית הו אוכל והקדרה מצלת על האכלין. וקד בינוא פי אלתוספתא אן הבצק טהור טאל מא הי עוסקת בבצק או אדא אנפצלת ענה ותרכתה אמא אן רפעת ידיהא נמיעא מן אלעגין תם רגעת ועגנת פאנהא נגסת אלעגין בכונהא דנאת מנה והי טמאה והדא כלה מדהב בית שמאי אמא בית הלל פיקולון האשה והעריבה והבצק טהורין.

עצמו טמא לפי שהקדרה אינה מצלת עליו מפני שהיא של חרס על מה שהשרשנו זה לדעת בית שמאי. אבל לדעת בית הלל הלגין והמשקין טהורין ואם פינה אלה המשקין מזה הכלי אשר היו בו לכלי אחר מהכלים אשר היו בזאת העליה המשקין יטמאו בהגעתן בכלי טמא לפי שכל הכלים אשר בעליה הוין מכלי חרס נטמאו על מה שהושרש ולא נאמר שהכלי אשר היו בו מתחלה יטמאם שאם היה כן לא היה אפשר שיציל על המשקים וכבר השרשנו שהוא מציל על האוכלים ועל המשקים. וזה הדין בעצמו באשה שהיתה לשה בעריבה של עין בתוך העליה שהקדרה בארובה שלה שהאשה והעריבה טמאין טומאת שבעה שהקדרה של חרס אינה מצלת עליהם והבצק טהור מפני שהוא אוכל והקדרה מצלת על האוכלים. וכבר ביארו בתוספתא[b]) שהבצק טהור כל זמן שהיא עוסקת בבצק או אם היתה נפרדת ממנו והניחה אותו אבל אם היתה מגבהת שתי ידיה יחד מן הבצק ואחר זה חזרה ולשה תטמא הבצק כאשר היא נוגעת בו והיא טמאה וזה כולו לדעת בית שמאי אבל בית הלל אומרים שהאשה והעריבה והבצק טהורים.

ה היו כלי גללים כלי אבנים כלי אדמה הכל טהור היה כלי טהור לקדש ולחטאת הכל טהור שהכל נאמנין על החטאת מפני שהכלים טהורין וכלי חרס טהורין ומצילין עם דפנות אהלים:

יקול אן אדא כאן פי הדה אלארובה שבין בית לעליה כלי גללים כלי אבנים או כלי אדמה פאנה יציל עלי כל מא פי אלעליה בין אדם בין כלים בין אכלין ומשקין וכלי חרש לאן הדה כלהא לא תקבל נגאסה ראסא כמא בינא פי עאשר כלים ולדלך תציל בצמיד פתיל על הכל. ואנמא קלנא פי כלי חרש אנה אינו מציל בצמיד פתיל אלא על האכלים ועל המשקין

אמר שאם היו בזאת הארובה שבין בית לעליה כלי גללים או כלי אבנים או כלי אדמה יצילו על כל מה שבעליה בין אדם בין כלים בין אוכלין ומשקין וכלי חרס לפי שכל אלו אינן מקבלין טומאה כלל כמו שבארנו בעשירי[a]) מכלים ולזה יצילו בצמיד פתיל על הכל. ולא אמרנו בכלי חרס שאינו מציל בצמיד פתיל אלא על האוכלים ועל המשקים ועל כלי חרס

ועל

b) אהלות פ״ה הלכה י״א. a) מ״א.

לבד

ועל כלי חרש פקט לכונה טמא על גב עם הארץ כמא בינא הנאך פי עאשר כלים. ולדלך קאל הנא אנה אן כאן פי הדה אלארובה כלי שהוא טהור לקודש או לחטאת פאנה מציל על כל מה שבעליה ועלי אנה כלי של חרש לאן אלעלה אלתי מן אגלהא קלנא כלי חרש אינו מציל על הכל ארתפעת. ובין ארתפאע אלעלה וקאל שהכל נאמנין על החטאת יעני עלי טהרת פרה אדומה פמנד אעד הדא אלכלי לחטאת פהו יחרוה. וקולה פיה אנה טאהר מצרק ועלי אנה עם ארץ אסנד דלך לקולה תעאלי והיתה לעדת בני ישראל למשמרת למי נדה קאלוא הכל נאמנין על שמירתה. וכדלך אן כאן הדא אלכלי חרש טהור לקודש פאן לעטמה אלקודש לא יתהאון כה ולו אלעם ארץ עלי מא תבין פי אגר חגיגה פי קולהם אן הכל נאמנין על טהרת יין ושמן של קודש כל ימות השנה. פלמא עלמנא אן כלי קודש וכלי חטאת ולו כאן של חרש פאנה טהור ענד אלעם ארץ קלנא אנה יציל פי הדה אלעליה לאנה כלי טהור וגאיה מא קלנא כלי טמא אינו חוצץ. והדא הו מעני קולה מפני שהכלים טהורים וכלי חרש טהורין ותקדיר דלך עלי נהה אלשרח הכדא מפני מה מצילין אלו על הכל מפני שהכלים של אבן ושל אדמה ושל גללים טהורים וכן כלי חרש הטהורים לקודש ולחטאת בחזקת טהרה ואפילו אצל עם הארץ. תם רגע אלי הכם אגר וקאל ומצילין עם דפנות אהלים יעני אן כמא הצילו הכלים פי אעלי אלאוהל בכסוי פקט כמא באן הנא פי ארובה שבין בית לעליה כדלך איצא תציל הכלים אדא כאנת אפמאם תלך אלכלים מגטיה בדפנות אהלים ואנד ימתל דלך פקאל:

לבד בי אם לפי שהוא טמא על גב עם הארץ כמו שבאו־נו שם בעשירי מכלים. ולזה אמר בכאן שאם היה בואת הארובה כלי שהוא טהור לקודש או לחטאת הוא מציל על כל מה שבעליה אף על פי שהוא כלי של חרס לפי שהטעם אשר בשבילו אמרנו שכלי חרס אינו מציל על הכל כבר הוסר. וביאר הסרת הטעם ואמר שהכל נאמנים על החטא׳ת רצה לומר על טהרת פרה אדומה ומעת שהובן זה הכלי לחטאת הוא שומר אותו. ומה שאמר בו שהוא טהור ונאמן אף על פי שהוא עם הארץ סמכו זה לאמרו יתברך[ס]) והיתה לעדת בני ישראל למשמרת למי נדה אמרו[ג]) הכל נאמנים על שמירתה. וכן אם היה זה הכלי חרס טהור לקודש מפני מעלת הקודש לא יזלזל בו אפילו העם הארץ כמו שהתבאר באחרון מחגיגה ג) באמרם הכל נאמנים על טהרת יין ושמן של קודש כל ימות השנה. ואחר שאמרנו שכלי קודש וכלי חטאת אף על פי שהם של חרס טהורים אצל עם הארץ אמרנו שיציל בואת העליה לפי שהוא כלי טהור ותכלית מה שאמרנו כלי טמא אינו חוצץ. וזהו ענין אמרו מפני שהכלים טהורים וכלי חרס טהורים שיעור זה על דרך ביאור הוא כזה מפני מה מצילין אלו על הכל מפני שהכלים של אבן של אדמה ושל גללים טהורים וכן כלי חרס הטהורים לקודש ולחטאת בחזקת טהרה ואפילו אצל עם הארץ. אחר זה שב לדין אחר ואמר ומצילין עם דפנות אהלים רצה לומר שכמו שיצילו הכלים בעליונו של אהל בכסוי לבד כמו שהוא מבואר כאן בארובה שבין בית לעליה כמו זה גם כן יצילו הכלים אם היו פיות אלו הכלים מכוסים בדפנות אהלים ובא ליתן משל לזה ואמר:

ו כיצד הבור והחדות שבבית וכפישה נתונה עליו טהור. אם היתה באר חלקה או כורת פתוחה וכפישה נתונה עליה טמא. אם היה נסר חלק או סרידה שאין לה גפיים טהור שאין הכלים מצילים עם דפנות אהלים עד שיהוא להן דפנות. וכמה

תהא

ס) במדבר י״ט ט׳. ג) תוספתא חגיגה פ״ג הלכה כ׳. ג) ב״ר ב׳.

תהא הדופן טפח היה לה חצי טפח מכאן וחצי טפח מכאן אינה דופן עד שיהא לה טפח ממקום אחד:

קד בינא מראת אן בור בחפירה וחדות בבנין ולא פרק בין אלחדות ואלכוורת שלימה לאן אדא הניח כוורת שלימה פי סטח אלבית פהי מתל צהריג מבני. ומעלום בין אן אלכלאם אנמא הו פי כוורת המקבלת ארבעים סאה בלה אלתי הי טאהרה ולא תקבל טומאה כמא באן פי נאמס עשר כלים. וחלק הו אלשי אלבסיט אלדי לא נאנב מרתפע לה. וסרידה שאין לה גפיים טבק דון חואשי כמא שרחנא פי כלים. וכפישה הי אניה להא חואשי קאימה עלי אסתקאמה. פהו יקול פי הדה אלמשנה אן אדא כאן הדא אלצהריג אלמחפור פי אלבית אלדי פיה אלטומאה לה נואנב מרתפעה עלי סטח אלבית כמא יבני חול אלאבאר רנא וכב עלי דלך אלרנא אניה להא נואנב פהי תציל עלי כל מא פי אלצהריג אלמחפור או אלמבני אד ולה נאנב מרתפע עלי אלארץ. ובין הו אן הדה אלאניה אלתי תכב פתכלין מא תחתהא אנמא תכון כלי טהור מתל כלי גללים ואבנים ואדמה עלי מא תאצל פי עאשר כלים וכמא דכרנא פי הדא אלפרק. פאן לם יכן ללצהריג אלמחפור נואנב מרתפעה בל חפרה פי אלארץ פקט וכב עלי פם תלך אלחפרה אניה להא נואנב פכל מא פי דלך אלצהריג טמא ולא יציל הדא אלכלי באהל המת מא חצל תחתה והו קולה אם היתה באר חלקה או כוורת פתוחה יעני להא תגויף לא אן תכון פקוקה וכפישה נתונה עליה טמא. ואן נטי הדא אלצהריג אלדי לא נאנב לה מרתפע ען אלארץ או אלכוורת אלמנופה בגטא בסיט לא נאנב לה פיציל על כל מה שבתוכו אד ולם יגטה בכלי ולים כלי הו אלדי הציל והו קולה אם היה נסר חלק או סרידה שאין לה גפיים טהור לאן אלנסר אינו כלי. ואטהר עלה דלך וקאל שאין הכלים מצילין עם דפנות אהלים עד שיהוא להם דפנות יעני אן אלכלי הו כלי בכונה

כבר ביארנו פעמים רבות שבור בחפירה וחדות בבנין ואין הבדל בין החדות והכוורת שלימה מפני שאם הניח כוורת שלימה בשטה הבית הוא כמו צינור בנוי. וידוע בבירור שהמאמר אינו אלא בכוורת המקבלת ארבעים סאה בלח שהיא טהורה ולא תקבל טומאה כמו שהתבאר בחמשה עשר ב) מכלים. וחלק הוא הדבר הפשוט שאין עליו דופן. וסרידה שאין לה גפיים טבלה שאין לה שפה כמו שבארנו בכלים ג). וכפישה היא כלי שיש לו שפה נצבת ביושר. והוא אומר בזאת המשנה שאם זה הצינור החפור בבית אשר הטומאה בו יש לו דפנות גבוהות על שטח הבית כמו שבונים מעקה סביב לבארות וכפו על זה המעקה כלי שיש לו דפנות זה הכלי יציל על כל מה שבצינור החפור או הבנוי מפני שיש לו דופן גבוה על הארץ. ומבואר הוא שזה הכלי אשר כפו עליו כדי שיציל מה שתחתיו לא יהיה אלא כלי טהור כמו כלי גללים ואבנים ואדמה על מה שהשרשנו בעשירי ג) מכלים וכמו שזכרנו בזה הפרק. ואם אין לזה הצינור החפור דפנות גבוהות אבל חפר אותו בארץ לבד וכפו על פי זאת החפירה כלי שיש לו דפנות כל מה שבתוך זה הצינור טמא ולא יציל זה הכלי באהל המת מה שנמצא תחתיו וזהו אמרו אם היתה באר חלקה או כוורת פתוחה רצה לומר שיש לה חלל בלתי שתהיה פקוקה וכפישה נתונה עליה טמא. ואם כסה זה הצינור אשר אין לו דופן גבוה על הארץ או הכוורת ההלולה בכסוי פשוט שאין לו דופן יציל על כל מה שבתוכו הואיל ולא כסהו בכלי ואין זה הכלי אשר הציל וזה אמרו אם היה נסר חלק או סרידה שאין לה גפיים טהור לפי שהנסר אינו כלי. ונתן טעם לזה ואמר שאין הכלים מצילין עם דפנות אהלים עד שיהוא להן דפנות רצה לומר שהכלי

הוא

הו

ב) מ״א. ג) פ״ח מ״ג. ג) מ״א.

הו דופן לא יציל אלא אן אלזקה לדופן אוהל מתל האשיה אלצחריג או אלביר אלמרתפעה אמא אן לם יכן ללאוהל דופן מרתפע פלא יציל אלכלי באסתנאדה אליה. וקולה וחצי טפח מכאן וחצי טפח מכאן הו אן יכון פי ארתפאע גואנב אלצחריג עלי אלארץ חצי טפח וארתפאע גאנב אלאניה אלתי כב עליה חצי טפח פאנה לא יציל. וקולה עד שיהא לה טפח ממקום אחד דליל אן אדא כאן פי ארתפאע דופן הכלי טפח יציל אדא כבה על פי הבור ולו לם יכן ללבור גאנב מרתפע פיכון קולה אדא אן אלכפישה לא תציל אדא געלהא על פי באר הלקה בשרט אן לא יכון פי ארתפאע דופן כפישה טפח. וכדא באן פי אלתוספתא קאלוא כשם שהכלים מצילים עם אהלים שיש להם דפנות כך מצילים עם אהלים שאין להם דפנות במה דברים אמורים בכלי שיש בו טפח אבל בכלי שאין בו טפח אינו מציל. פחצל מן הדא אן אדא כאן גאנב אלכלי טפח פהו יכליץ עלי כל וגה. ואדא כאן פי ארתפאע גאנב אלבור איצא טפח פהו יתכליץ בכל מא גתי סוי כב עליה כלי ואן לם יכן פי ארתפאעה טפח או גטאה בנסר. פאן כאן אלבור לא יכון פי ארתפאעה טפח אעני פי ארתפאע גאנבה אן גטאה בנסר ומא שאכלה הציל ואן גטאה בכלי לא הציל אלא אן כאן פיה ארתפאע טפח אעני פי האשיה אלכלי. ולא ינאקץ הדא קולנא פי עאשר כלים היו כפויין על פיהם מצילין כל שתחתיהן עד התהום לאן דלך יכון בכלי שיש בו טפח אעני פי ארתפאעה לאנה יציר שבה אוהל כמא בינא הנאך.

יהיה כלי בהיות לו דופן ולא יציל אלא אם הוא דבוק לדופן אהל כמו שפות הצינור והבור הגבוהות אבל אם לא היה לאהל דופן גבוה הכלי לא יציל בהדבקו אליו. ואמרו חצי טפח מכאן וחצי טפח מכאן הוא שאם היה בגובה דופן הצינור על הארץ חצי טפח ובגובה דופן הכלי אשר כפו עליו חצי טפח לא יציל. ואמרו עד שיהא לה טפח ממקום אחד יורה שאם היה בגובה דופן הכלי טפח יציל אם כפוהו על פי הבור אף על פי שאין לבור דופן גבוה ולזה אמרו שהכפישה לא תציל אם הניח אותה על פי באר הלקה זהו בתנאי שלא יהא בגובה דופן כפישה טפח. וכן מבואר בתוספתא[b]) אמרו כשם שהכלים מצילין עם אהלים שיש להן דפנות כך מצילין עם אהלים שאין להן דפנות במה דברים אמורים בכלי שיש בו טפח אבל בכלי שאין בו טפח אינו מציל. ויצא מזה שאם היה דופן הכלי טפח יציל על כל פנים. ואם היה בגובה דופן הבור גם כן טפח יוצל בכל מה שיכסה בין שיכפה עליו כלי אף על פי שאין בגובה זה הכלי טפח בין שיכסהו בנסר. ואם אין בגובה הבור טפח רצה לומר בגובה דפנו אם כסהו בנסר והדומה לו הציל ואם כסהו בכלי לא הציל אלא אם היה בו גובה טפח רצה לומר בשפת הכלי. ואין בזה סתירה למה שאמרנו בעשירי[c]) מכלים היו כפויים על פיהם מצילין כל שתחתיהן עד התהום לפי שזה בכלי שיש בו טפח רצה לומר מפני שאז יהיה כמו אהל כמו שבארנו שם.

ז כשם שמצילין מבפנים כך מצילין מבחוץ ביצד כפישה שהיא נתונה על היתדות מבחוץ טומאה תחתיה כלים שבכפישה טהורים אם היה כותל חצר או כותל גגה אינו מציל. קורה שהיתה נתונה מכותל לכותל וקדרה תלויה בה טומאה תחתיה כלים שבקדרה רבי עקיבה מטהר וחכמים מטמאין:

כך מצילין מבחוץ יעני חוץ לאהל מתל דלך באן יקים אותאד פי אלארץ בגנב אלאהל כך מצילים מבחוץ רצה לומר חוץ לאהל והביא משל לזה שהעמיד יתדות בארץ

b) אהלות פ״ו הלכה א׳ ע״ש. c) מ״א.

אלאוהל וירכב אלאניה אלתי להא נאנב ארתפאע טפה עלי תלך אלאותאר ויטבק פמהא מע נאנב אלבית או אלאוהל פהי תציל עלי כל מא דאנלהא ולו כאנת טומאה תחתיה הכלא. אמא אן אטבק פם הדה אלאניה מע האיט אלחצר או אלגנה אלדי הו מכשוף ללסמא ולים הו כותל אהל ולא יחיט בבית פאן דלך אלכלי לא יציל בל תכון אלכלים אלדי פיה וכל מא דאנלה קד האהילו על הטומאה לאן הדא אלחאיט לם יעמל לחוץ בפני הטומאה מתל כותל הבית ואנמא עמל ליחוז אלמלך ויחדדה. והדה אלקדרה אלמעלקה מן אלנשבה קד תבין פי אלתוספתא אנה אן כאנת אלנשבה אנטבקת עלי פם אלקדר פלא נלאף אנהא מצלת על כל מה שבתוכה ואן כאן בין פם אלקדר ואלנשבה פותח טפח פלא נלאף אן כל מא דאנל אלקדר טמא מן סבב אלטומאה אלתי תחתהא וכאנת אלקדרה תחת אוהל המת לאנהא תחת אלקורה פאן כאן בין אלקדר ואלקורה אקל מן טפח פפי דלך יקול ר׳ עקיבה אד ולים ثם פותח טפח מצלת ואלחכמים יקולון אד ולם תנטבק מע אלקורה אינה מצלת והלכה כחכמים.

בארץ בצד האהל ונתן על אלו היתדות הכלי אשר לו דופן גבוה טפח וחיבר פי הכלי עם דופן הבית או האהל הכלי יציל על כל מה שבתוכו אף על פי שיש טומאה תחתיו כמו זה 25. אבל אם חבר פי זה הכלי לכותל החצר או הגנה אשר הוא מגולה לשמים ואינו כותל אהל ולא יקוף הבית זה הכלי לא יציל אבל הכלים אשר בו וכל מה שבתוכו כבר האהילו על הטומאה מפני שזה הכותל לא נעשה לחוץ בפני הטומאה כמו כותל הבית ואינו נעשה אלא להציב גבול וגדר לאחוזה. וזאת הקדרה התלויה בהקורה כבר התבאר בתוספתא ס) שאם היתה הקורה מצומדת על פי הקדרה אין מחלוקת שהיא מצלת על כל מה שבתוכה ואם היה בין פי הקדרה והקורה פותח טפח אין מחלוקת שכל מה שבתוך הקדרה טמא מחמת הטומאה אשר תחתיה והיתה הקדרה תחת אהל המת מפני שהיא תחת הקורה אבל אם היה בין הקדרה והקורה פחות מטפח בזה ר׳ עקיבה אומר הואיל ואין שם פותח טפח מצלת וחכמים אומרים הואיל ואינה מצומדת עם הקורה אינה מצלת והלכה כחכמים.

פרק ששי.

א אדם וכלים נעשין אהלין לטמא אבל לא לטהר כיצד ארבעה נושאין את הַנְּדָוָד טומאה תחתיו כלים שעל גביו טמאין טומאה על גביו כלים שתחתיו טמאים רבי אליעזר מטהר. נתון על ארבעה כלים אפילו כלי גללים כלי אבנים כלי אדמה טומאה תחתיו כלים שעל גביו טמאים טומאה על גביו כלים שתחתיו טמאים. נתון על ארבעה אבנים או על רבר שיש בו רוח חיים טומאה תחתיו כלים שעל גביו טהורין טומאה על גביו כלים שתחתיו טהורין:

מעלום אן אלאוהל כמא יביא את הטומאה וינתנם כל מא דאנלה כדלך יחוץ בפני הטומאה ולא ינתנם כל מא כארג ענה ולא ינתנם איצא מא יכון פי דאנלה מן אלטומאה אלתי כארגה. ומתאל דלך בית ועליה פאן אדא כאנת אלטומאה בבית כמא אן סקף אלבית אוצל אלטומאה ואנגם כל מא

ידוע שהאהל כמו שיביא את הטומאה ויטמא כל מה שבתוכו כן יחוץ בפני הטומאה ולא יטמא כל מה שחוץ ממנו ולא יטמא גם כן מה שהוא בתוכו בהטומאה שהיא חוצה לו. והמשל בזה בית ועליה שאם היתה הטומאה בבית כמו שתקרת הבית תביא את הטומאה ותטמא כל מה שתחתיו

תחתה

כמו

ס) אהלות פ״ו הלי חי.

תחתה כדלך הציץ בפני הטומאה ולא ינתנם שי ממא פי אלעליה ולא ינתנם איצא שי ממא פי אלבית אדא כאנת אלטומאה בעליה עלי סקף אלבית. פקאל הנא אן אדם וכלים מביאין ואינן הוצצין ולו כאנת כלי גללים ואבנים ואדמה אלתי הי כלים טהורים ולא תקבל טומאה ראסא פאן אלאוהל אלדי ינעמל מנהא לא נחסבה אוהל ליכלץ מא נרנ ענה ולא יכלץ איצא כלים שתחתיו. וגדוך אלנעש ואלמתאל כלה בין. ודלך אן קולנא כלים שתחתיו טמאים דליל אנה חשוב כאוהל לאנה לו לם יכן חשוב כאוהל למא אנתנם מן כלים שתחתיו אלא מא יואזיה טומאה שעל גביו פקט. וקולה טומאה תחתיו כלים שעל גביו טמאים דליל אנה אינו חשוב כאוהל לאנה לו כאן אוהל לכאנת כלים שעל גביו טהורים מתל בית ועליה פהו נעלה אוהל לטמא אבל לא לטהר. וקולה דבר שיש בו רוח חיים יעני חוץ מן האדם אי נוע כאן מן אנואע אלחיואן ואין הלכה כר' אליעזר.

כמו כן תחוץ בפני הטומאה ולא יטמא ממה שבעליה ולא יטמא נם כן מה שבבית אם היתה טומאה בעליה למעלה מתקרת הבית. ואמר כאן שאדם וכלים מביאין ואינן חוצצין ואפילו אם היו כלי גללים ואבנים ואדמה אשר הם כלים טהורים ולא יקבלו טומאה כלל לפי שהאהל הנעשה מהם לא נחשבהו אהל להציל מה שהוא חוץ ממנו ולא יציל גם כן כלים שתחתיו. וגדוך[ב] הוא מיטה שנושאים עליה המתים והמשל כולו מבואר. וזה שאמרנו כלים שתחתיו טמאים מורה שהוא חשוב כאהל לפי שאם לא היה חשוב כאהל לא יטמא מן הכלים שתחתיו אלא מה שטומאה על גביו היא כנגדו לבד. ואמרו טומאה תחתיו כלים שעל גביו טמאים מורה שהוא אינו חשוב כאהל לפי שאם היה אהל יהיו כלים שעל גביו טהורין כמו בית ועליה הנה עשה אותו אהל לטמא אבל לא לטהר. ואמרו דבר שיש בו רוח חיים רצונו לומר חוץ מהאדם איזה מין שיהיה ממיני הבעלי חיים ואין הלכה כר' אליעזר.

ב קוברי המת שהיו עוברים באכסדרה והגיף אחד מהן את הדלת וסמכו במפתח אם יכול הדלת לעמוד בפני עצמו טהור ואם לאו טמא. וכן חבית של גרוגרות או קופה של תבן שהיא נתונה בחלון אם יכולין הגרוגרות והתבן לעמוד בפני עצמן טהורין ואם לאו טמאין. בית שחצצו בקנקנים וטח בטיט אם יכול הטיט לעמוד בפני עצמו טהור ואם לאו טמא:

קר קדמנא מראת פי שרחנא אן אכסדרה אלרואשן אלכארגה אמאם אלביות והי אלתי נסמיהא נחן פרטל. פקאל אן אדא דכלוא קוברי המת יעני אלחמאלין ללמית תחת אלאכסדרה אלדי חצלת אלטומאה תחת אלאכסדרה וכאן באב אלבית מסדוד ומסך אחד האמל אלנעש באב אלבית באלמפתח אלדי פיה לירפדה כי לא ינפתח ותכנס טומאה לבית אד אלסקף מתצל אן כאן אלבאב ימכן תבאתה מגלוק עלי האלה ולא ינפתח ולו זאלת יד הדא אלמאסך מן אלמפתח פאלבית טאהר וקר אנפצל מן אלאכסדרה

כבר הקדמנו פעמים הרבה בפירושנו שאכסדרא הוא בנין היוצא מלפני הבית והוא אשר נקראהו אנחנו פרטל. ואמר שאם נכנסו קוברי המת רצונו לומר נושאי המת תחת האכסדרא אשר בזה באה הטומאה תחת האכסדרא והיה פתח הבית נעול ואחז אחד מנושאי המטה את פתח הבית בהמפתח אשר בו לסמכו כדי שלא יפתח ותכנס טומאה לבית מפני שהתקרה מחוברת לבית אם היתה הדלת יכולה לעמוד נעולה כמו שהיתה ולא תפתח אף על פי שהוסרה יד האוחז מן המפתח הבית טהור וכבר נפרד

בדלך

ב) נוסחת הערוך גרוור, ובמתניתא דבני מערבא גרוור.

מן

בדלך אלבאב אלמגלוק. ואן כאן אדא אזאל הדא ידה אנפתה אלבאב פאלבית טמא לאן קד צאר הדא אלאנסאן אלנאקל ללמית הו אלדי חציץ בפני הטומאה ואדם אינו חוצץ כאן מן כאן. ואנמא קאל הנא אחד מהם עלי אלמעלום והו אלקיאם לר כאן שבץ אנסאן מן דאכל אלבית ימסך אלבאב פאעלם דלך. וכדלך אדא כאן חלון בין שני בתים יכון פיה טפח על טפח פמא זאד ואלטומאה פי אחד אלביתין פאלבית אלאכר ינתגס בלא שך עלי מא תאצל אן טפח על טפח מביא את הטומאה. פאן כאן דלך אלחלון מגלוק בכלים פליסת תחוץ בפני הטומאה כמא קלנא פי אול הדא אלפרק לטמא אבל לא לטהר. פאן כאן פי דלך אלחלון חבית מלאה מן תין אלחבית אינה חוצצת לכונהא כלי פהי תנתגס וכל מא אנתגס אינו חוצץ בפני הטומאה כמא יבין. והדא אדא כאן פם אלגאביה ממא ילי אלבית אלדי פיה אלטומאה לאן כלי חרש אינו מטמא מגבו כמא תבין מראת פלדלך אן כאן קעא אלגאביה ממא ילי אלבית אלטמא פאן תלך אלגאביה חוצצת לאנהא לא תנתגס מגבה וכמא תקדם פי קדרה שבארובה. והכדא בין אלתלמוד פי דלך פי בתרא והנאך תבין אן קולה הנא אן אלתין חוצץ בשרט אן יכון גיר מוכשר ואן יכון קד פסד ולא יצלח ללאכל אלדי אין דעתו לפנותו ולדלך יהוץ בפני הטומאה. וכדלך אלתבן איצא מן שרוטה אן יכון מפסוד לא יצלח לאכל אלבהאים חתי לא יגרץ וואלה לאן האדין אלשרטין לאומה פי כל מא יפצל בין אלמוצע אלטאהר ובין אלטומאה והו אן יכון דלך אלשי אינו מקבל טומאה ואין דעתו לפנותו. פאן כאן ימכן וואל אלחבית ואלקופה ויבקי דלך אלתין ודלך אלתבן מנחמע נאלק לדלך אלחלון פנעתמד עליה ויחוץ בפני הטומאה. ואן לם ימכן דלך פאלאצל ואלאעתמאד עלי אלגאביה או אלקפה והי כלים ותנתגס ולא תחוץ ויכון

אלבית

האכסדרא בזאת הדלת הנעולה. ואם כאשר הסיר זה ידו נפתחה הדלת הבית טמא לפי שזה האדם הנושא המת הוא אשר חציץ בפני הטומאה ואדם אינו חוצץ יהיה מי שיהיה. ולא אמר כאן אחד מהם אלא על המורגל והוא הדין אפילו אם אדם אחר בתוך הבית אחז הדלת ודע זה. וכן אם היה בין שני בתים חלון שיש בו טפח על טפח ולמעלה והטומאה באחד משני הבתים הבית האחר יטמא בלא ספק על מה שהושרש שטפח על טפח מביא את הטומאה. ואם זה החלון סתום בכלים לא יחוצו בפני הטומאה כמו שאמרנו בתחלת זה הפרק לטמא אבל לא לטהר. ואם היתה בזה החלון חבית מלאה תאנים אינה חוצצת מפני שזאת החבית היא כלי ולכן תטמא וכל מה שהוא טמא אינו חוצץ בפני הטומאה כמו שיתבאר. וזהו אם היה פי החבית מצד הבית אשר בו הטומאה לפי שכלי חרס אינו מטמא מגבו כמו שהתבאר כמה פעמים ולזה אם היו שולי החבית מצד הבית הטמא ואת החבית הוצצת לפי שלא נטמאה מגבה וכמו שקדם בקדרה שבארובה. וכן ביאר התלמוד בזה בבתרא[b]) ושם התבאר שאמרו בכאן שהתאנים חוצצים זה בתנאי שיהיו בלתי מוכשרים ושיהיו כבר נפסדו ואינן ראוין לאכילה אשר אין דעתו לפנותן וב עבור זה יחוצו בפני הטומאה. וכן התבן גם כן מתנאיו שיהיה נפסד ואינו ראוי למאכל בהמה עד שאין דעתו לפנותו מפני שאלו שני התנאים נצרכים לכל מה שיהרץ בין המקום הטהור ובין הטומאה והוא שיהיה זה הדבר אינו מקבל טומאה ואין דעתו לפנותו. ואם היה אפשר לפנות החבית והקופה וישארו אלו התאנים וזה התבן דבר מדובק הסותם זה החלון נסמוך עליהם ויחוצו בפני הטומאה. ואם זה אי אפשר הנה העיקר מה שנסמוך עליו הם החבית או הקופה והם כלים ויטמאו ולא יחוצו ויהיה הבית השני טמא. וזה הדין

בעצמו

b) י"ט ב' ע"ש.

אלבית אלתאני טמא. והדא אלחכם בעינה פי בית קסמה בקסאמה מן קלל פנאר כדם בעצהא עלי בעץ ולבס עליהא באלטין וקד עלמת אן אלקלל כלים ואינן חוצצין. ופי אלתוספתא בית שחצצו בקנקנים טהורות ופיהן כלפי הטהרה מצילות כלפי הטומאה אינן מצילות טהן בטיט בין מבפנים בין מבחוץ אם יכול הטיט לעמוד בפני עצמו מציל ואם לאו אינו מציל.

בעצמו בבית הנהלק במחיצה מקנקני חרס סדורות קצתן על קצתן וטה עליהן בטיט וכבר ידעת שהקנקנים כלים ואינן חוצצין. ובתוספתא b) בית שחצצו בקנקנים טהורות ופיהן כלפי הטהרה מצילות כלפי הטומאה אינן מצילות טהן בטיט בין מבפנים בין מבחוץ אם יכול הטיט לעמוד בפני עצמו מציל ואם לאו אינו מציל.

ג כותל המשמש את הבית ידון מחצה למחצה כיצד כותל שהוא לאויר טומאה בתוכו מחציו ולפנים הבית טמא והעומד מלמעלן טהור מחציו ולחוץ הבית טהור והעומד מלמעלן טמא מחצה למחצה הבית טמא והעומד מלמעלן רבי מאיר מטמא וחכמים מטהרין רבי יהודה אומר כל הכותל לבית:

שהוא לאויר אן יכון גלט אלחאיט מכשוף ללסמא ואלסקף מרכב פי אלחאיט לא עליה הכדא פאן כאנת אלטומאה אתרת פי אלבית ואנסתה פכל מא סוי דלך טאהר לאנא נחסב אלטומאה כאנהא דאכל אלבית ולדלך אלדי יקף עלי ראס אלחאיט טאהר כמן יקף עלי סקף אלבית ואן כאנת אלטומאה פי אלנצף אלבארג פלא יטהר פעל אלטומאה פי אלבית פיכון אלחאיט כלה במנזלה קבר. ור' יהודה יקול אן אלחאיט כלה מן אלבית ינחסב ולו כאנת אלטומאה מחציו ולחוץ הבית טמא והעומד על הכותל טהור ואין הלכה כר' יהודה והלכה כחכמים.

שהוא לאויר שיהיה עובי הכותל מגולה לשמים והגג קבוע בכותל לא עליו כמו זה 27 הנה אם הטומאה עושה פעולתה בבית וטימאה אותו כל מה שזולת זה טהור לפי שאנחנו חושבים הטומאה כאילו היא תוך הבית ולזה האיש העומד על ראש הכותל טהור כמו העומד על גג הבית ואם היתה הטומאה בחצי היוצא הטומאה אינה עושה פעולתה בבית ויהיה הכותל כולו נחשב כקבר. ור' יהודה אומר שהכותל כולו נחשב מן הבית ואפילו אם היתה הטומאה מחציו ולחוץ הבית טמא והעומד על הכותל טהור ואין הלכה כר' יהודה והלכה כחכמים.

ד כותל שבין שני בתים והטומאה בתוכו בית הקרוב לטומאה טמא והקרוב לטהרה טהור מחצה למחצה שניהם טמאין. טומאה באחד מהן וכלים בכותל מחציו וכלפי טומאה טמאין מחציו וכלפי טהרה טהורין מחצה למחצה הרי הן טמאין. מעויבה שבין הבית לעליה טומאה בתוכה מחציה ולמטן הבית טמא ועליה טהורה מחציה ולמעלן העליה טמאה והבית טהור מחצה למחצה שניהן טמאין. טומאה באחד מהן וכלים במעויבה מחציה וכלפי טומאה טמאין מחציה וכלפי טהרה טהורין מחצה למחצה הרי הן טמאין רבי יהודה אומר כל המעויבה לעליה:

הדה אלהלכה כלהא בינה אלמעאני לא תחתאג שרח. ולא תסתגרב כון אלכלים תנתגס פי בית טמא ואן כאנת פי נפס אלבניאן לאן לים כונהא תחת אלטין יכלצהא

זאת הלכה כולה מבוארת ואינה צריכה לביאור. ואל תתמה שהכלים יטמאו בבית טמא אף על פי שהם בעצם הבנין לפי שאין היותן תחת הטיט יצילם מן הטומאה

מן

ולא

b) אהלות פ"ז הלכה ד'.

M. T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

מן אלטומאה ואנמא יכצלהא מן אלטומאה אן תכון תחת צמיד פתיל או פי אוהל אחר עלי מא תקדם. אמא כונהא בלועין בבנין פלא יכצלהא. וקד תקדם לך הדא אלאצל פי אלתאסע מן כלים ובינאה הנאך ואין הלכה כרי יהודה.

ולא נצולים מן הטומאה אלא אם הם תחת צמיד פתיל או באהל אחר לפי מה שקדם. אבל היותן בלועין בבנין לא יצילם. וכבר קדם לך זה השרש בתשיעי ב) מכלים וביארנוהו שם ואין הלכה כרי יהודה.

ה טומאה בין הקורות ותחתיה כקליפת השום אם יש שם פותח טפח הכל טמא אם אין שם פותח טפח רואין את הטומאה כאלו היא אוטם. היתה נראית בתוך הבית בין כך ובין כך הבית טמא:

תחת הקורה הו אן תכון אלטומאה פי נפס אלכשבה לא פי נפס אלבניאן. וקולה כקליפת השום מבאלנה ואלגרץ אן ולו אלחנאב אלרקיק גדא ימנע בינהא ובין אלבית אדא לם יכן פי מקומה טפח על טפח ולים ינתגם אלבית בל נחסב אלטומאה כאנהא פי מוצע מסדוד אלדי יכון חכמהא אלא תנגם גיר מא יואזיהא פקט עלוא וספלא כמא יבין אלאן. ואנמא לום הדא אלחכם לכון אלטומאה פי נפס אלעוד אמא לו כאנת פי נפס אלבניאן לחכם פיהא מחצה על מחצה כמא תקדם פי אלהלכה אלתי קבל הדה. וכדלך לו כאנת אלטומאה פי נפס אלחנר לכאן אלחכם פיהא מתל כונהא בתוך הקורה אעני אן לו כאן אלסקף אלדי בין אלבית ואלעליה רקאם או נחוה מן אלחנארה. ופי אלתוספתא קאלוא שלבנין נידון מחצה על מחצה ושל סלע כקליפת השום. וענין נראית שתהיה זאת המחיצה אשר על הטומאה נראית כמו הזכוכית והשוהם והדומה להם ואז הבית טמא ואפילו אם אין במקום הטומאה טפח על טפח.

תחת הקורות הוא שתהיה הטומאה בעצם הקורה לא בעצם הבנין. ואמרו כקליפת השום על דרך הפלגה והכונה אפילו אם המחיצה הדקה מאד תבדיל בינה ובין הבית אם אין במקום הטומאה טפח על טפח ולא יטמא הבית אבל נחשוב הטומאה כאילו היא במקום אוטם אשר דינו שלא יטמא אלא מה שהוא כנגדו לבד בעליונו ובתחתיתו כמו שיבאר עתה. וזה הדין אינו אלא מפני שהטומאה בעצם הקורה אבל אם היתה בעצם הבנין הדין בו מחצה על מחצה כמו שקדם בהלכה אשר לפני זאת. וכמו זה אם היתה הטומאה בעצם האבן יהיה הדין בה כמו שאם היתה בתוך הקורה רצה לומר אם היתה התקרה אשר בין הבית והעליה משיש או הדומה לו מהאבנים. ובתוספתא ג) אמרו של בנין נידון מחצה על מחצה ושל סלע כקליפת השום. וענין נראית שתהיה זאת המחיצה אשר על הטומאה נראית כמו הזכוכית והשוהם והדומה להם ואז הבית טמא ואפילו אם אין במקום הטומאה טפח על טפח.

ו בית המשמש את הכותל ירדן כקליפת השום. כיצד כותל שבין שני כותין או בין שתי מערות טומאה בבתים וכלים בכותל ועליהם כקליפת השום טהורין טומאה בכותל וכלים בבתים ועליה כקליפת השום טהורין. טומאה תחת העמוד טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת:

יחפר פי אלארץ מוצע כביר לידפן פיה אמואת כתירין ויחפר פי דאכל דלך אלחפיר

חופרין בשטה גדול מן הארץ לקבור בו מתים הרבה וחופרים בתוך זאת החפירה

אלקבור הקברים

ב) מ״א. ג) אהלות פ״ז הלכה ו׳.

אלקבור עלי קדר אלשגין אלדי ידפן שגין פי כל קבר ואלקבר אלדי עלי קדר אלשגין יתסמי כוך ואלמוצע אלכביר אלנאמע ללכוכין יתסמי מערה וקד בינא דלך פי בבא בתרא. ואלפרק בין בית המשמש את הכותל וכותל המשמש את הבית מא אצף לך ודלך אן אלחיטאן אדא כאנת קאימה עלי סטה אלארץ פיתסמי אלחאיט מנהא כותל המשמש את הבית לאן דלך אלחאיט געל אלבית ביתא אמא אדא חפר פי אלארץ חפרתין ואחדה בגנב תאניה פאן אלחאגז אלדי יבקי בינהמא לא יקאל לה כותל המשמש את הבית לאן ליס הו געל תלך אלחפרה ביתא אד לם יעמל פיה שיא בל עמל תלך אלחפרה געלתה כותל פיקאל הוניד לתלך אלחפרה בית המשמש את הכותל. וקולה תחת העמוד הו אן תכון אלטומאה תחת דלך אלחאגז אלדי חגז בין אלשני כוכין או אלשתי מערות פלכון אלטומאה מנחצרה הנאך צארת תנגס כל מא יואזיהא עד הרקיע וכדלך כל מא יואזיהא מן אספל עד התהום והדא הו מעני בוקעת ועולה בוקעת ויורדת חית מא סמעתה. והדא אצל מטרד פי גמיע אלמסכתא אן מתי מא כאנת אלטומאה אטומה אעני אנהא פי מוצע מחיט בהא לאוק ולים תם חלל טפח פאן כל מא יואזיהא אלטומאה מן פוקהא ומן תחתהא טמא ולא יפיד פי דלך ארתפאע אלבניאן עליהא וכדלך לו כאן עמוד בתוך הבית ואלטומאה פי נפס אלעמוד לכאן אלחכם כמא דכרנא. וגיז אלתוספתא עמוד שהוא עומד בתוך הבית וטומאה תחתיו והיא רוצצת טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת ואם יש במקום הטומאה טפח על טפח על רום טפח הרי הוא כקבר סתום ומטמא כל סביביו פאחפט הדא אלאצל ולא אחתאג אן אכררה.

הקברים כקומת האיש אשר יקבר קבר לכל איש ואיש והקבר שהוא לפי קומת האיש יקרא כוך וההשטה הגדול הכולל הכוכין יקרא מערה וכבר ביארנו זה בבבא בתרא[a]). והחילוק בין בית המשמש את הכותל וכותל המשמש את הבית הוא כמו שאומר לך וזה שאם הכתלים הם עומדים על שטה הארץ יקרא הכותל מהם כותל המשמש את הבית לפי שזה הכותל עשה את הבית בית אבל אם חפר בארץ שתי חפירות אחת בצד השנית המחיצה הנשארת בין שתיהן לא תקרא כותל המשמש את הבית לפי שהמחיצה לא עשתה מזאת החפירה בית מפני שלא נעשה בה דבר ורק זאת החפירה עשתה המחיצה כותל ואז יקרא זאת החפירה בית המשמש את הכותל. ואמרו תחת העמוד הוא שתהיה הטומאה תחת זאת המחיצה המבדלת בין השני כוכין או השתי מערות הנה מפני שהטומאה מבוצרת שם תטמא כל מה שבנגדה עד הרקיע וכמו זה כל מה שבנגדה מתחתיה עד התהום וזהו ענין בוקעת ועולה בוקעת ויורדת בכל מקום שתשמעהו. וזהו שרש קיים ועומר בכל המסבתא שכל מה שהטומאה תהיה אטומה רצה לומר שהיא במקום המקיף אותה ודבק בה ואין שם חלל טפח כל מה שהוא נגד הטומאה מלמעלה ומתחתיה טמא ולא יועיל בזה גובה הבנין אשר עליה וכמו זה אפילו אם היה עמוד בתוך הבית והטומאה בעצם העמוד יהיה הדין כמו שזכרנו. ולשון התוספתא[b]) עמוד שהוא עומד בתוך הבית וטומאה תחתיו והיא רוצצת טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת ואם יש במקום הטומאה טפח על טפח על רום טפח הרי הוא כקבר סתום ומטמא כל סביביו ושמור זה השרש ולא אצטרך שאחזור עליו.

ז כלים שתחת הפרח טהורים רבי יוחנן בן נורי מטמא. הטומאה והכלים שתחת הפרח אם יש שם פותח טפח טמאין ואם לאו טהורין. שני פרדסקים זה בצד זה או זה על גב זה. נפתח אחד מהן הוא והבית טמא וחברו טהור ורואין את הפרדסקין כאלו הם אוטם ידון מחצה למחצה להביא את הטומאה לבית:

פרח

a) פ״ו מ״ח. b) אהלות פ״ז הלי ו״ב.

פרח

פרה הו אלשי אלנאתי מן אלחיטאן ואלאעמדה ענד אלנקש מתל מא פי אלמבאני אלרפיעה מן נקושאת אלגבם ואלתבארים ואלתוריק והו מן קולה כמעשה שפת כום פרה שושן. פיקול אן אדא כאן עמוד וטומאה בתוכו כמא בינא וכאן מן דלך אלעמוד פרה יוצא וכאנת כלים תחת דלך אלפרה והאהיל הפרה עליהם פתלך אלאואני טאהרה לאן טומאה בוקעת ועולה כמא בינא ולא תנגס אלא מא יואזיהא פקט. וכדא תבין פי אלתוספתא אן פי פרה העמוד הו אלכלאם הנא. פאן כאנת אלטומאה פי אחדי תלך אלכלים אלתי תחת אלפרה ותם אואני אכרי תחת דלך אלפרה אן כאן אמתדאד אלפרה אלדי תחתיה אלטומאה ואלכלים טפה פמא זאד פקד האהיל עלי אלגמיע ואנתגסת אלכלים כלהא באהל המת. ואן כאן אקל מן טפה פלים הו אוהל כמא תקדם ואנמא ינתגס מא נגעה בו הטומאה מנהא פקט. ופרדסקין הו אלטיקאן אלתי תכון מחפורה פי נפס חיטאן אלביות שבה בואנה צנירה ולהא אבואב ותגלק ותפתח והי אשהר מן אן יזאד פי וצפהא. פאדא כאן פי אחד חיטאן אלבית טאקתאן אתנתאן זה על גבי זה וכאנת טומאה מגעולה פי אחדהמא ונפתח ובקי אלטאק אלתאני מגלוק אלאבואב פאן דלך אלטאק אלדי פיה אלטומאה מע גמיע אלבית טמאים ודלך אלטאק אלמגלוק טאהר אעני אן כל מא פיה טהור. הדא אדא כאנת אלטומאה מגעולה פי אלטאק אמא אן כאנת אלטומאה מרפונה פי נפס חיטאן אלטאק אמא פי אעלי אלטאק או אספלה או פי גואנבה פאנא נתגיל אלטאק כלה מסדוד והו קולה כאילו הן אושם וכאן אלטומאה פי נפס האיט מצמת לא טאק פיה ונגטר אלטומאה פי נצף גלט אלחאיט אלדי ילי אלבית פינתגס אלבית או פי אלנצף אלאכר פיכון אלבית טאהר עלי מא תאצל פי הדא אלפרק. ומתאל

דלך

פרה הוא הדבר הבולט מן הכתלים והעמודים מן הצורות שמציירים עליהם כמו ציורי הסיד ומעשי מקלעת ועבותים הנעשים בבנינים הנחמדים והוא מאמרו[ב]) כמעשה שפת כום פרה שושן. ואמר שאם היה עמוד וטומאה בתוכו כמו שבארנו והיה פרה יוצא מזה העמוד והכלים היו תחת זה הפרה והאהיל הפרה עליהם אלו הכלים טהורים לפי שטומאה בוקעת ועולה כמו שבארנו ולא תטמא אלא מה שכנגדה לבד. וכן התבאר בתוספתא[ג]) שבפרה עמוד הוא מדבר כאן. ואם היתה הטומאה באחד מאלו הכלים אשר תחת הפרה ושם כלים אחרים תחת זה הפרה אם[ג]) הפרה הבולט אשר תחתיו הטומאה והכלים טפה או יותר כבר האהיל על הכל ונטמאו הכלים כולם באהל המת. ואם היתה פחות מטפה אינו אהל כמו שקדם ולא יטמא אלא מה שנגעה בו הטומאה לבד. ופרדסקין הן חלונות אטומות שהן חקוקות בתוך כותלי הבית כמו מגדל קטן ולהן פתחים אשר יסגרו ויפתחו והן ידועות ביותר ממה שנצטרך עור להארם. ואם היה באחד מכותלי הבית שתי חלונות זו על גבי זו והיתה טומאה מונחת באחת מהן ונפתחה ונשארו פתחי החלון השנית סגורים זאת החלון אשר בה הטומאה עם כל הבית טמאים וזאת החלון הסגורה טהורה רצה לומר שכל מה שבתוכה טהור. וזהו אם היתה הטומאה מונחת בהחלון אבל אם היתה דפונה בעצם כותלי החלון אם בעליונה של החלון או בתחתיתה או בדפנותיה נחשוב החלון כולה אטומה וזהו אמרו כאילו הן אושם והיתה הטומאה בעצם כותל אטום אשר אין בו חלון ונראה אם הטומאה בחצי עובי הכותל אשר מצד הבית ואז יטמא הבית או בחצי האחר ויהיה הבית טהור על מה שהושרש בזה הפרק. והמשל בזה שיהיה בעובי הכותל ארבע אמות ובעומק החלון שתי אמות ונשארו מעובי הכותל שתי אמות

אשר

ב) מלכים א׳ ז׳ כ״ו. ג) אהלות פ״ז הלכה י״ב. ג) נ״א ארתפאע ר״ל גובה.

דלך אן יכון פי גלט אלחאיט ארבע אדרע ופי עמק אלטאק דראעין ובקי מן גלט אלחאיט דראעין תכון אלטומאה מדפונה פיהא עלי בעד טפח פאדא נטרנא לבעד אלטומאה מן פצא אלבית באלחקיקה פהו טפח ואדא תכלנא אלטאק כלה אטום פיכון בעד אלטומאה מן פצא אלבית דראעין וקבצה ודלך אכתר מן חצי הכותל פיכון הבית טהור. הדא הו פאידה תכלנא אלטיקאן אוטם למעני הבאת הטומאה לבית. אמא למעני אנתנאם אהדהמא מן אלאכר פאנא אדא תכלנאהא אטומים כלהא פאן אלטומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת ותנגם כל מא יואזיהא פי אלטאק אלאכר. והדא כלה תבין פי אלתוספתא הנאך קאלוא פרדסקין שהוא פתוח לבית טומאה בקרקעו או בכותל שלפנים ממנו טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת ויורין את הפרדסקין כאילו הוא אטום מחצה על מחצה להביא את הטומאה לבית שלשה פרדסקין זה בצד זה או זה אחר זה או זה על גבי זה וטומאה תחתיהן ביניהן או על גביהן טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת ורואין את הפרדסקין כאילו הן אטומים ונדונים מחצה על מחצה להביא את הטומאה לבית. וזה כולו מבואר ממה שכבר פרשנו כאן בזאת הלכה ואין הלכה כר' יוחנן בן נורי.

אשר הטומאה דפונה בהן ברחוק טפח הנה אם נראה לרוחק הטומאה מחלל הבית על האמת הוא טפח ואם נחשוב החלון כולה אטומה יהיה רוחק הטומאה מחלל הבית שתי אמות וטפח וזהו יותר מחצי הכותל ויהיה הבית טהור. וזאת היא התועלת היוצאת ממה שנחשוב החלונות אוטם לענין הבאת הטומאה לבית. אבל לענין הטמאות אחת משתיהן בהאחרת הנה כאשר נחשבם כולן אטומות הטומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת ותטמא כל מה שכנגדה בהחלון האחרת. וכל זה התבאר בתוספתא שם[ס]) אמרו פרדסקין שהוא פתוח לבית טומאה בקרקעו או בכותל שלפנים ממנו טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת ורואין את הפרדסקין כאילו הוא אטום מחצה על מחצה להביא את הטומאה לבית שלשה פרדסקין זה בצד זה או זה אחר זה או זה על גבי זה וטומאה תחתיהן ביניהן או על גביהן טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת ורואין את הפרדסקין כאילו הן אטומים ונדונים מחצה על מחצה להביא את הטומאה לבית. וזה כולו מבואר ממה שכבר פרשנו כאן בזאת הלכה ואין הלכה כר' יוחנן בן נורי.

קד שרחנאה הנא פי הדה אלהלכה ואין הלכה כרבי יוחנן בן נורי.

פרק שביעי.

א הטומאה בכותל ומקומה טפח על טפח על רום טפח כל העליות שעל גבה אפילו הן עשר טמאות. היתה עליה אחת על גבי שני בתים היא טמאה וכל העליות שעל גבה טהורות. כותל שניות טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. נפש אטומה הנוגע בה מן הצדדין טהור מפני שטומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת אם היה מקום הטומאה טפח על טפח על רום טפח הנוגע בה מכל מקום טמא מפני שהיא כקבר סתום סמך לה סוכות טמאות רבי יהודה מטהר:

אלאצל אלדי ינבני אן תכון לה דאכרא דאימא אן אלטומאה אדא כאנת גיר מצנוטה פי נפס אלבניאן בל יכון על גבה הלל טפח פדלך אלבניאן הו קבר וינגם כל מן ננע בו וכל מא יבני עליה מנגום כמן יזיד

השרש אשר ראוי שתזכרהו תמיד הוא שהטומאה אשר אינה אטומה בעצם הבנין אבל יש על גבה הלל טפח זה הבנין הוא קבר ויטמא כל מי שיגע בו וכל מה שהוא בנוי עליו טמא כמו המוסף

בגובה

ס

ס) אהלות פ"ז הלכה י"ד, ט"ו, ט"ז.

פי ארתפאע בניאן אלקבר ולו כאן ארתפאע דלך אלבניאן גאיה מא ימכן ולדלך כל העליות שעל גבה טמאות אדא כאן בניאנהא ואחדה פוק תאניה. ולדלך אלחאיט אלדי אלטומאה פיה משתרך ללגמיע עלי הדה אלצורה. פאן לם יכן עלי אלטומאה הלל טפח בל כאן אלבניאן עלי גסר אלטומאה פהי תנגם מא פוקהא ומא תחתהא באלמואזאה פקט ולא תנגם גואנב אלבניאן ולא מא לא יחאדי אלטומאה פי אעלי אלבניאן או אספלה. וקולה היתה עליה אחת על גבי שני בתים הו אן תכון אלטומאה פי נפס כותל שבין שני בתים וחיטאן אלעליה מבניה עלי סטה אלשני בתים חתי תכון אלעליה תאהיל על הכותל שבו הטומאה ועלי תלך אלעליה עליה אכרי פאלכותל אלדי בין אלשני בתים הו קבר כמא אצלנא ואלעליה אלתי עליה טמאה לכון אלקבר פיהא ואלתי פוקהא טהורה אד אלמעזיבה הוצצת כמא תקדם אן אלאוהל מציל איצא מיד הטומאה. ואן כאן הדא כלה בין לכני אצורה לנזידה ביאן והדה צורה דלך. וכותל שנותי ויקרי כותל שנות והו אלחאיט אלמתני והמא האיטאן מתקארבן גדא ותכון אלטומאה בינהמא מצנוטה. ונפש הו אלבניאן אלדי יבני עלי אלקבר מרתפאע עלי סטה אלארץ ואסמה אלמשהור ענדנא שוכה אלקבר. וקד שרחנא מראת ובינא אן אטום הו אלשי אלמצמת אלדי לא פצא פי דאכלה ולא פתה פקולה נפש אטומה יריד בה אן יכון דלך אלבניאן עלי נפס אלטומאה ולא יכון אלמית פי ארון חתי יכון תם הלל טפח. וקולה סמך לה סוכות ראגע עלי נפש אטומה יקול אנה אדא געל דלך אלבניאן האיט וגעל עליה סקף אלסוכה פתלך אלסוכה טמאה במנולה אהל המת. ור' יהודה מטהר אד והנוגע בצדדין טהור כמא תקדם ואין הלכה כר' יהודה.

בגובה בנין הקבר אף על פי שגובה זה הבנין הוא בתכלית מה שאפשר ולזה כל העליות שעל גבה טמאות אם היה בנינם אחת למעלה מהשנית. ווה הכותל אשר הטומאה בו משותף לכולן על זאת הצורה 28. ואם אין על הטומאה הלל טפח אבל הבנין היה על נפש אטומה היא תטמא מה שלמעלה ממנו ומה שתחתיה כנגדה לבד ולא תטמא צדדי הבנין ולא מה שאינו כנגד הטומאה בעליונו של בנין או בתחתונו. ואמרו היתה עליה אחת על גבי שני בתים הוא שתהיה הטומאה בעצם הכותל שבין שני בתים ושכותלי העליה בנוים על שטה השני בתים עד שתהיה העליה מאהלת על הכותל שבו הטומאה ועל זאת עליה עליה אחרת הנה הכותל אשר בין השני בתים הוא קבר כמו שהשרשנו והעליה אשר עליו טמאה מפני שבה הקבר ואשר למעלה מזאת העליה טהורה לפי שהמעזיבה חוצצת כמו שקדם שהאהל מציל מיד הטומאה. ואף על פי שזה כולו ברור בכל זה אעשה לו צורה למען הוסיף ביאור וזאת היא הצורה 29. כותל שנותי ויש קוראים כותל שנות וזהו הכותל המשנה ושניהם הם כתלים הקרובים מאד זה אל זה והטומאה אטומה ביניהם. ונפש הוא בנין גבוה אשר יבנו על הקבר על שטה הארץ ושמו הנודע אצלנו שוכה אלקבר. וכבר פירשנו הרבה פעמים וביארנוb) שאטום הוא דבר הסתום אשר אין הלל בתוכו ולא פתח הנה אמרו נפש אטומה ירצה בו שיהיה זה הבנין על עצם הטומאה ושלא יהיה המת בארון עד שיהיה שם הלל טפח. ואמרו סמך לה סוכות הזור על נפש אטומה ואמר שאם עשה מזה הבנין כותל ושם עליו גג הסוכה זאת הסוכה טמאה במדרגת אהל המת. ור' יהודה מטהר הואיל והנוגע בצדדים טהור לפי מה שקדם ואין הלכה כר' יהודה.

ב כל שיפועי אהלין כאהלין אהל שהוא שופע ויורד וכלה עד כאצבע טומאה באהל כלים שתחת השיפוע טמאים טומאה תחת השיפוע כלים שבאהל טמאין טומאה מתוכו

b) פ"ו מ"ז.

מתוכו הנוגע בו מתוכו טמא טומאת שבעה ומאחוריו טמא טומאת ערב טומאה מאחוריו הנוגע בו מאחוריו טמא טומאת שבעה מתוכו טומאת ערב. כחצי זית מתוכו וכחצי זית מאחוריו הנוגע בו בין מתוכו בין מאחוריו טמא טומאת ערב. מקצתו מרודד על הארץ טומאה תחתיו או על גביו טומאה בוקעת ועולה ויורדת:

קולה מתוכו ומאחוריו הו צמיר אלשיפוע לא צמיר אלאוהל וכדלך קולה מקצתו מרודד יעני מקצת השפוע והו אן יכון טרף אלצימה מנבסט עלי אלארץ תרגום וירקעו ורדידו. פאדא כאנת אלטומאה מנבסטה עלי אלארץ מן פוק טרף אלצימה או מצנוטה בין אלארץ וטרף אלצימה פאן טומאה בוקעת ועולה עלי מא תאצל. ופי אלתוספתא דכר הדא אלתקסים כלה אלדי פי כון אלטומאה תחת השפוע או מאחוריו אלי קולה כחצי זית מתוכו וכחצי זית מאחוריו הנוגע בין מתוכו בין מאחוריו טמא טומאת ערב וקאל עלי נמיע דלך והאוהל עצמו טמא טומאת שבעה. פאעלמך אן אלכלאם אנמא הו עלי אלשפוע והו אלתכנים. ומעני שופע ויורד אן ינכרט מן סקף אלכבא חיטאנה עלי זואיא מנפרגה ולא יזאל דלך אלאנפראג יתזיד חתי תציר אלזויה אלחאדתה מן טרף אלצימה מע אלארץ פי נהאיה אלחדה והו גרצה פי קולה וכלה עד באצבע והדה צורה דלך ואן כאן אמר בין לא יחתאג צורה.

אמרו מתוכו ומאחוריו הוא כנוי לשיפוע ולא כנוי לאהל וכמו זה באמרו מקצתו מרודד ירצה מקצת השיפוע והוא שיהיה קצה האהל שטוח על הארץ תרגום וירקעו ורדידו. ואם היתה הטומאה מתפשטת על הארץ למעלה מקצה האהל או אטומה בין הארץ וקצה האהל הטומאה בוקעת ועולה לפי מה שהושרש. ובתוספתא זכרו זאת החלוקה כולה אשר בין אם היה הטומאה תחת השיפוע או מאחוריו עד המאמר כחצי זית מתוכו וכחצי זית מאחוריו הנוגע בין מתוכו בין מאחוריו טמא טומאת ערב ואמר על כל זה והאהל עצמו טמא טומאת שבעה. הנה לימדך שהדבור אינו אלא על השיפוע והוא בערבי אלתכנים[b]). וענין שופע ויורד הוא שכותלי האהל שופעים מגנו על זויות חדות ולא יסור זה החידוד הולך וגדל עד שתהיה הזוית הבאה מקצה האהל עם הארץ בתכלית החידוד וזה כונתו באמרו וכלה עד כאצבע וזהו צורתו 30 אף על פי שהוא דבר ברור אשר לא יצטרך לצורה.

ג אהל שהוא נטוי לעליה מקצתו מרודד על הארובה שבין בית לעליה רבי יוסי אומר מציל רבי שמעון אומר אינו מציל עד שיהא נטוי כנטיית האהל:

ר' יוסי יקול אן תלך אלרוזנה קד אנגלקת באטנאב אלכבא אלמנבסט עליהא וכאן פצא אלכבא מחיט באלרוזנה והעליה טהורה. ור' שמעון יקול אן אלעליה טמאה מן סבב אלארובה ולא פרק בין כון טרף אלכבא מבסוט עליהא או לו סדת בתוב אלדי אינו הוציץ כמא תקדם. ואנמא תכון אלעליה טהורה אדא כאנת אלרוזנה תחת סקף אלאוהל הכדא וחינית תכון אלעליה טהורה ואלכבא וחדה טמא והו יציל העליה והלכה כר' יוסי.

ר' יוסי אומר אם זאת הארובה כבר נסתמה בחבלי האהל השטוח עליה והיה חלל האהל מקיף את הארובה העליה טהורה. ור' שמעון אומר שהעליה טמאה בשביל הארובה ואין חילוק בין שיהיה קצה האהל שטוח עליה או אם נסתמה הארובה בבנד שאינו חוציץ כמו שקדם. והעליה איננה טהורה אלא אם היתה הארובה תחת גג האהל כמו זה 31 ואז תהיה העליה טהורה והאהל לבדו טמא והוא יציל את העליה והלכה כר' יוסי.

המת

המת

b) פירושו הסוג אחור. ובתרגום ירושלמי לשמות כ"ו י"ב תרגום סרח שיפוע.

ד המת בבית ובו פתחים הרבה כולן טמאין נפתח אחד מהם הוא טמא וכולן טהורים חשב להוציאו באחד מהן או בחלון שהוא ארבעה על ארבעה טפחים הציל על כל הפתחים בית שמאי אומרים יחשוב עד שלא ימות המת בית הלל אומרים אף משמת. היה סתום ונמלך לפתחו בית שמאי אומרים כשיפתח ארבעה טפחים ובית הלל אומרים כשיתחיל ומודים בפותח בתחלה שיפתח ארבעה טפחים:

אדא כאנת אלפתחים כלהא נעולים פיציר אלבית כלה כקבר ולדלך ינגס כל מן יגלס פיה וכדלך נצהם בית סתום מטמא מכל סביביו. פאדא פתח אחד אלאבואב או חשב להוציא המת מן באב מעלום ועלי אנה לם יפתחה אלי אלאן או כאן פי נמלה אלאבואב באב מבני ועלי אן יהדמה ויכרג מנה אלמית ובדי באלהדם פיה פאנה הציל על הפתחים כולם ומתי מא כאן מנהא פתח נעול פאן אלדי יגלס תחת אלרושן אלכארג עלי דלך אלבאב לא ינתגס והדא הו מעני כון אלפתח קד תנלין מן אלטומאה כמא קד בינא פי אלפרק אלתאלת. ועלה דלך כון אלבית כרג מן חכם אלקבר ובקי בית ואינו מטמא מכל סביביו פאפהם הדא גדא. ומעני פותח כתחלה אן ישרע פי פתח באב פי אחד אלחיטאן מוצע לם יכן פיה קבל באב ויעול יכרוה מנה וקד תקדם פי אלפרק אלתאלת אן המת פתחו בארבעה.

אם היו הפתחים כולם נעולים יהיה הבית כולו כקבר ולזה ישמא כל מי שישב בו וכזה לשונם[ב]) בית סתום מטמא כל סביביו. ואם פתח אחד מן הפתחים או חשב להוציא את המת מפתח ידוע אף על פי שלא פתח אותו עדיין או אם היה בכלל הפתחים פתח בנוי וחישב לחתור אותו ולהוציא ממנו המת והתחיל לחתור הנה הציל על הפתחים כולם וכל מה שיש מהם פתח נעול היושב תחת התקרה היוצא מזה הפתח לא נטמא וזהו משום שהפתח כבר נצל מן הטומאה כמו שכבר בארנו בפרק שלישי[ג]). וטעם זה שהבית יצא מדין קבר ונשאר בית ואינו מטמא מכל סביביו והבן זה מאד. וענין פותח כתחלה הוא שיתחיל לפתוח פתח באחד הכתלים במקום שלא היה שם פתח מקודם ויחשוב להוציא ממנו המת וכבר קדם בפרק שלישי[ג]) שהמת פתחו בארבעה.

ה האשה שהיא מקשה לילד והוציאוה מבית לבית הראשון טמא בספק והשני בודאי. אמר רבי יהודה אימתי בזמן שהיא ניטלת בגפיים אבל אם היתה מהלכת הראשון טהור שמשנפתח הקבר אין פנאי להלך. אין לנפלים פתיחת הקבר עד שיעגילו ראש כפיקה:

מקשה לילד תטלק ללולאדה. והדא אלחכם הו פי מן מאת אלולד פי גופהא ובדאהא אלטלק פי בית ונקלת לבית תאן וולדת הנאך אלולד אלמית פאלבית אלאול אלדי בדאהא פיה אלטלק טמא בספק לאנא נקול איאך קד אנפתה אלרחם הנאך וברז אלולד אלמית ואנתגם אלבית. וקאל ר' יהודה אן הדא אנמא נתקיה אדא באנת מן אלצעף ענד תנקילהא פי חיז לא תקדר תמשי חתי תרפד באבטיהא פאנהא אדא וצלת מן אלצעף להדא אלחאז פקד רבמא אנפתה אלרחם שנפתח וברז

מקשה לילד היו לה חבלי לידה. וזה הדין הוא באשה שמת הולד בגופה ואחזוה חבלי לידה בבית אחד והוציאוה לבית שני וילדה שם הולד המת הנה הבית הראשון אשר אחזוה בו החבלים טמא בספק לפי שאנחנו אומרים שמא כבר נפתח שם הרחם ויצא הולד המת ונטמא הבית. ואמר ר' יהודה שאין אנחנו חוששין לזה אלא אם היתה בעת שהוציאוה משם חלושה כל כך שלא תוכל לילך עד שתסמך בגפיה מפני שאם חולשתה גברה עליה כל כך כבר אפשר

ב) עיין בבא בתרא י"ב א', מ"ת טומאת מת פ"ז הלכה א' וכ"ם שם. ג) מ"ו. ג) שם.

וברז אלולד. וקולה נפתה הקבר כנאיה עץ אנפתאה אלרחם וכולך אלכנאיה עץ הדא אלמעני פי גמיע אלתלמוד. פלמא אן דכר אן מנ׳ ינפתה אלרחם לא תקדר תמשי ואנהא אדא משאת והי תטלק אלבית אלאול טאהר קאל אין לנפלים פתיחת קבר חתי תדור רווסהם מתל אלפלכה. וקד תבין פי אלתוספתא אן קולה הנא פיקה יריד בה כבה אלגזל וכאנה קאל כפקעת קאלוא כפיקה של שתי דברי ר׳ מאיר ר׳ יהודה אומר כפיקה שלערב. פאדא טלקת פי בית וכרגת והי תטלק לבית תאן והפילה בו נפל לים לה ראם כפיקה אלא דון דלך פאן אלבית אלאול טמא בספק ועלי אנהא משאת עלי רגלהא מן בית אלי בית לאנא נקול איאך ברז אלולד פי אלבית אלאול ולצגר ראסה אמכנהא אן תמשי בעד ברוזה והדא הו מעני אין לנפלים פתיחת קבר יעני לים פיהם חכם פתיחת קבר אלדי קלנא לא ימכנהא אלמשי מנ׳ אנפתח והלכה כר׳ יהודה.

שנפתה הרחם ויצא הולד. ואמרו נפתה הקבר כנוי לפתיחת הרחם וכן הכנוי לזה הענין בכל התלמוד. ואחר שזכר שמשנפתח הרחם אינה יכולה לילך ברגליה ושאם הלכה בעת שמקשה לילד הבית הראשון טהור אמר שאין לנפלים פתיחת קבר עד שיענילו ראשיהם כפיקה. וכבר התבאר בתוספתא שאמרו כאן פיקה יוצה בו כוש הטויה וכאילו אמר כפקעת אמרו b) כפיקה של שתי דברי ר׳ מאיר ר׳ יהודה אומר כפיקה של ערב. ואם הקשתה בבית אחד ויצאת בעודה מקשה לבית שני והפילה בו נפל אשר אין לו ראש כפיקה אלא פתוח מזה הבית הראשון טמא בספק ואף על פי שהלכה ברגליה מבית לבית מפני שאנחנו אומרים שמא יצא הולד בבית הראשון ולקטנות ראשו היה אפשר לה לילך אחר יציאתו וזהו ענין אמרו אין לנפלים פתיחת קבר רצה לומר אין להם דין פתיחת הקבר אשר אמרנו בה שאיננה יכולה לילך ברגליה משנפתח והלכה כר׳ יהודה.

ו יצא הראשון מת והשני חי טהור הראשון חי והשני מת טמא רבי מאיר אומר בשפיר אחד טמא בשני שפירים טהור:

קולה טהור וטמא יעני אלמולוד אלחי ואלפרק בין כרוג אלחי אולא או כרוג אלמית מא אצף לך בעד אן תעלם אולא אן אדא נגע בו פי וסט אלגוף לא ינגסה אלא אם נגע בו משיצא לאויר העולם וכלך אן אלולד אלחי ידפע נפסה ויעין פי כרוגה אדא תם כונה קבל כלך תמסכה אלטביעה ולא תסכי בדפעה חתי יכמל ואלמית קד תבלת ענה אלטביעה ולא תמסכה בל תדפעה אדא תקל עליהא כמא תדפע אלשי אלמוזי אלדי תשנאה או אלדי יתקלהא ויעיקהא. פאדא כרג אלולד אלאול מית פנקול אן אלטביעה דפעתה ולם תדפע אלחי בל תמאסכת בה ובעד כרוג אלמית תחרך אלחי ללכרוג ולא נגע במת פי האל כרוגה. פאן תקדם אלחי באלכרוג

אמרו טהור וטמא יצה בו הנולד החי והחילוק בין יציאת החי תחלה או יציאת המת תחלה הוא מה שאומר לך אחר שתדע קודם זה שאם נגע בו בתוך הגוף לא יטמאהו אלא אם נגע בו משיצא לאויר העולם וזה שהולד החי דוחף עצמו ויעזור ביציאתו מעת שנגמרה הוייתו וקודם זה יעצרהו הטבע ואינו דוחק אותו לצאת עד שהוא שלם והמת כבר עזב אותו הטבע ולא יעצרהו אבל ידחפהו מפני אשר יכבד עליה כמו שהטבע דוחף הדבר המזיק אשר ישנאהו או יכבד עליו ויצר לו. הנה אם יצא הולד הראשון מת נאמר הטבע דחף אותו ולא דחף החי אבל עצר אותו ואחר יציאת המת התנועע החי לצאת ולא נגע במת בעת יציאתו. אך אם קדם החי

פדלך

לצאת

b) תוספתא אהלות פ״ח הל׳ ח׳.

פדלך אלמית יתבעה בלא שך לאן לא קוה לה תמסכה ואנמא יכרג ענד אנפתאח אלרחם תבע אלחי ולאזקא בה ולדלך ינגסה פי חאל כרוגה. וסיבין לך דלך פי כאמס נדה קולהם תינוק בן יום אחד מטמא במת. ושפיר אסם אלועא אלדי יכון פיה אלולד ואין הלכה כר׳ מאיר.

לצאת זה המת בא אחריו בלי ספק מפני שאין לו כח שיעצרהו אלא יצא בפתיחת הרחם נמשך אחר החי ודבוק בו ולזה יטמאהו בעת יציאתו. ויתבאר לך זה בחמישי[ח]) מנדה באמרם תינוק בן יום אחד מטמא במת. ושפיר שם הכיס שהולד מונח בו ואין הלכה כר׳ מאיר.

ו האשה שהיא מקשה לילד מחתכין את הולד במעיה ומוציאין אותו אברים אברים מפני שחייה קודמין לחייו יצא רובו אין נוגעין בו שאין דוחין נפש מפני נפש:

הדא כלה בין וצחיח ולא יחתאג שרח. זה כולו ברור ומבואר ואין צריך פירוש.

פרק שמיני.

א יש מביאין את הטומאה וחוצצין מביאין את הטומאה ולא חוצצין חוצצים ולא מביאים לא מביאין ולא חוצצין. אלו מביאין וחוצצים השידה והתבה והמגדל כוורת הקש וכוורת הקנים ובור ספינה אלכסנדרית שיש להן שולים והן מחזיקים ארבעים סאה בלח שהם כוריים ביבש ויריעה וסקורטיה וקטבליה וסדין ומפץ ומחצלת שהן עשויין אהלים ועדר בהמה טמאה וטהורה ומכונות חיה ועוף והעוף ששכן והעושה מקום לבנה בשבלים האירוס והקיסום וירקות חמור ודלעת יונית ואוכלים טהורים רבי יוחנן בן נורי לא היה מודה באוכלים טהורין חוץ מן העגול של דבלה:

הבאת הטומאה הו אן יאהיל שי ממא דכר על הטומאה ועל אדם וכלים. וחציצה בפני הטומאה הו אן תחגב אחד הדה אלאשיא בין אלמוצע אלדי פיה אלטומאה ובין מוצע אכר חתי לא תגוז אליה אלטומאה. וקד תבין איצא אן אלאוהל מציל מן הטומאה לאנה חוצץ בפני הטומאה אלכארגה ענה ויתכלץ כל מא תחתה מן כלים ואדם. והדה אלכלים אלתי אשתרט פיהא מחמל ארבעים סאה קד תקדם דכרהא ואחד ואחד ותביין עלה כונהא לא תנתגם פי כאמס עשר כלים. וקד שרחנא פי סאדס עשר כלים איצא. סקורטיה וקטבוליה אנהמא נטע אלגלד אלדי ינאם עליהא וספרה אלגלד אלדי יוכל עליה. ובינא אלמפץ ומא הו ומא חכמה פי אלראבע ואלעשרין מן כלים. וקולה שהן עשויין אהלים עלי מא בינא מראת אן אלאוהל מביא את הטומאה למא תחתה מע אלטומאה וחוצץ בפני הטומאה למא הו

הבאת הטומאה הוא שיאהיל דבר ממה שנזכר על הטומאה ועל האדם וכלים. וחציצה בפני הטומאה הוא שיחוץ אחד מאלו הדברים בין המקום אשר בו הטומאה ובין מקום אחר עד שלא תעבור אליו הטומאה. ובבר התבאר[ב]) גם כן שהאהל מציל מן הטומאה לפי שהוא חוצץ בפני הטומאה שהיא חוצה לו ויוצל כל מה שתחתיו מכלים ואדם. ואלו הכלים אשר התנו בהם שיעור ארבעים סאה כבר קדם זכרונם אחד אחד וביאור הטעם אשר בעבורם לא יטמאו בחמשה עשר[ג]) מכלים. וכבר בארנו בששה עשר[ד]) מכלים גם כן כי סקורטיה וקטבוליה הם מצעות עור אשר ישכבו עליהם ומפת עור אשר יאכל עליה. ובארנו המפץ ומה דינו בעשרים וארבעה[ה]) מכלים. ואמרו שהן עשויין אהלים לפי מה שבארנו כמה פעמים שהאהל מביא את הטומאה למה שתחתיו עם הטומאה וחוצץ בפני

כארג הטומאה

ח) מ״ג. ב) פ״ב מ״ג. ג) מ״א. ד) מ״ד. ה) מ״י.

נארנ ענה וכולך אדא כאנת טומאה פי בית ואוהל פי דאכל אלבית פכל מא פי דאכל אלאוהל טהור אד אלאוהל חוצץ בפני הטומאה פאעלם דלך והדא הו מעני קולה שהן עשויין אהלים לאנהא אן לם תכן אהלים הדי היא ככל הכלים ותנתגם ולא תחוץ בפני הטומאה כמא תקדם. ועדר בהמה הו אן תכון ראס כל בהימה בין רגלי אלאכדי ותתצל כלהא ותכון ואקפה לא מאשיה וכדא יבין מן אלתוספתא. ומכונות היה מגמע אלחיואן אלוחשי וכמא יקאל לגמלה אלחיואן אלאהלי עדר כולך יקאל לגמלה אלוחשי מכונה ובשרט איצא אן תכון תלך אלחיות ואקפה מתצלה. והעוף ששכן אן יכון איצא מרבוט עלי האיט או שגרה. והעושה מקום לבנה בשבלים אן יחפר פי כדים אלסנבל מוצע שבה בית פהו אוהל. ואירום אלסיסנבר. וקיסום אללבאב. וירקות המור קיל אנהא קתא אלחמאר והו אלעלקם וקיל אנה עסלוג יאכלה אלחמיר ואלגרין אנהא נבאת לא יאכלה אלנאס עץ אנדיה. ואכלים טהורים לאן אלטמאים לא תחוץ בפני הטומאה ומעלום אן אלאכלים לא תנתגם אלא בעד הכשר כמא בינא מראת. ועינול של דבלה שבה מטחנה מדורה מן שריחה אלתין ואין הלכה כר' יוחנן בן נורי.

הטומאה למה שהוא חוצה לו וכמו זה אם היתה טומאה בבית והאהל בפנים הבית הנח כל מה שבתוך האהל טהור מפני שהאהל הוצץ בפני הטומאה ודע זה וזהו ענין אמרו שהן עשויין אהלים לפי שאם לא יהיו אהלין הרי הן ככל הכלים ויטמאו ולא יהוצו בפני הטומאה כמו שקדם. ועדר בהמה הוא שיהיה ראש כל בהמה בין רגלי האחרת ויתחברו כולם ויהיו עומדות לא הולכות וכן יתבאר מן התוספתא). ומכונות היה אסיפת חיות המדבריות וכמו שיאמר לכלל בעלי חיים הבייתות עדר כן יאמר לכלל החיות המדבריות מכונה ובתנאי גם כן שיהיו אלו החיות עומדות מחוברות. והעוף ששכן שיהיה גם כן קשור על כותל או על אילן. והעושה מקום לבנה בשבלים שעושים בציבורי השבלים חפירה דומה לחדר והוא אהל. ואירום בערבי אלסיסנבר. וקיסום בערבי אללבאב). וירקות חמור יש אומרים שהוא קתא אלחמאר והוא אלעלקם ויש אומרים שהוא עסלוג שאוכלים החמורים והכונה בזה שהוא צמח שאינו מאכל אדם לזון בו. ואוכלים טהורים לפי שהטמאים לא יהוצו בפני הטומאה וידוע שהאוכלים לא ימטאו אלא אחר הכשר כמו שבארנו כמה פעמים. ועינול של דבלה דמות אבן של רחיים עגולה מתאנים יבשים ואין הלכה כר' יוחנן בן נורי.

ב הזיזין והגיזריות) והשובכות והשקיפים והסלעים והגחרים והשננים והסככות והפרעות שהן יכולים לקבל מעוכה רכה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים מעוכה

בינונית אלו הן הסככות אילן שהוא מיסך על הארץ והפרעות היוצאות מן הגדר:

זיזין וגזירות הי אלעידאן או אלמבאני אלנאתיה אלנארנה מן אלחיטאן כאלנטאקאת ואלאכלאב ואלאנשף ותרגום יציע זיזא. וגזירות מן קולה הגזרה והבנין ואלזיז לה עטפה ממא ילי אלארץ הכדא ואלגזרה ממא ילי אלסמא הכדא. ושובכות אבראג אלחמאם יעני אלתכפיף אלנארנ ענהא. ושקיפין עטאאת אלגבאל וקד בינא אן בארנו שתרגום) סעיפי הסלעים שקיפי סלעיא.

זיזין וגזירות הם הקורות או הבנינים הבולטים היוצאים מן הכותלים כמו אלנטאקאת ואלאכלאב ואלאנשף) ותרגום יציע) זיזא וגזירות מאמרו) הגזרה והבנין. והזיז יש לו כפיפה לצד הארץ כזה 32. והגזרה לצד השמים כזה 33. ושובכות קיני היונים רצה לומר העקומות חיוצאת מהם. ושקיפים כפיפות ההרים וכבר

תרגום והסלעים

ח) אהלות פ"ט הל' א'. ג) בכ"י פארים אללבלאב. ג) בכ"י פ' והגזיזרות. ד) אנחנו הנחנו אלו השלש מלות כמו שהן בערבי מפני שאיננו יודעים לפרשן. ה) מלכים א' ו' ה'. ו) יחזקאל מ"א י"ג. ז) ישעיה ב"ז ה' בתרגום שלנו שקיפי כיפיא.

פדלך אלמית יתבעה בלא שך לאן לא קוה לה תמסכה ואנמא יגרג ענר אנפתאה אלרחם תבע אלחי ולאזקא בה ולדלך ינגסה פי האל נרוגה. וסיבין לך דלך פי נאמס נדה קולהם תינוק בן יום אחד מטמא במת. ושפיר אמס אלועא אלדי יכון פיה אלולד ואין הלכה כר' מאיר.

לצאת זה המת בא אחריו בלי ספק מפני שאין לו כח שיעצרהו אלא יצא בפתיחת הרחם נמשך אחר החי ודבוק בו ולזה יטמאהו בעת יציאתו. ויתבאר לך זה בחמישי ה) מנדה באמרם תינוק בן יום אחד מטמא במת. ושפיר שם הכים שהולד מונח בו ואין הלכה כר' מאיר.

ו האשה שהיא מקשה לילד מחתכין את הולד במעיה ומוציאין אותו אברים אברים מפני שחייה קודמין לחייו יצא רובו אין נוגעין בו שאין דוחין נפש מפני נפש:

הדא כלה בין וצחיח ולא יחתאג שרח. זה כולו ברור ומבואר ואין צריך פירוש.

פרק שמיני.

א יש מביאין את הטומאה וחוצצין מביאין את הטומאה ולא חוצצין חוצצים ולא מביאים לא מביאין ולא חוצצין. אלו מביאין וחוצצים השידה והתיבה והמגדל כוורת הקש וכוורת הקנים ובור ספינה אלכסנדרית שיש להן שולים וחן מחויקים ארבעים סאה בלח שהם כוריים ביבש ויריעה וסקורטיה וקטבליה וסדין ומפץ ומחצלת שהן עשויין אהלים ועדר בחמה טמאה וטהורה ומכונות חיה ועוף והעוף ששכן והעושה מקום לבנה בשבלים האירוס והקיסום וירקות חמור ודלעת יונית ואוכלים טהורים רבי יוחנן בן נורי לא היה מודה באוכלים טהורין חוץ מן העגול של דבלה:

הבאת הטומאה הו אן יאהיל שי ממא דכר על הטומאה ועל אדם וכלים. והציצה בפני הטומאה הו אן תחגב אחד הדה אלאשיא בין אלטוצע אלדי פיה אלטומאה ובין מוצע אכר חתי לא תגוז אליה אלטומאה. וקד תבין איצא אן אלאוהל מציל מן הטומאה לאנה חוצץ בפני הטומאה אלכארג׳ ענה ויתבלין כל מא תחתה מן כלים ואדם. והדה אלכלים אלתי אשתרט פיהא מחמל ארבעים סאה קד תקדם דכרהא ואחד ואחד ותבין עלה כונהא לא תנתגס פי נאמס עשר כלים. וקד שרחנא פי סאדם עשר כלים איצא. סקורטיה וקטבוליה אנהמא נטע אלגלד אלדי ינאם עליהא וספרה אלגלד אלדי יוכל עליה. ובינא אלמפץ ומא הו ומא חכמה פי אלראבע ואלעשרין מן כלים. וקולה שהן עשויין אהלים עלי מא בינא מראת אן אלאוהל מביא את הטומאה למא תחתה מע אלטומאה וחוצץ בפני הטומאה למא הו

הבאת הטומאה הוא שיאהיל דבר ממה שנזכר על הטומאה ועל האדם וכלים. וחציצה בפני הטומאה הוא שיחוץ אחד מאלו הדברים בין המקום אשר בו הטומאה ובין מקום אחר עד שלא תעבור אליו הטומאה. וכבר התבארג׳) גם כן שהאהל מציל מן הטומאה לפי שהוא חוצץ בפני הטומאה שהיא חוצה לו ויוצל כל מה שתחתיו מכלים ואדם. ואלו הכלים אשר התנו בהם שיעור ארבעים סאה כבר קדם זכרונם אחד אחד וביאור הטעם אשר בעבורם לא יטמאו בחמשה עשרג) מכלים. וכבר בארנו בששה עשרד) מכלים גם כן סקורטיה וקטבוליה הם מצעות עור אשר ישכבו עליהם ומפת עור אשר יאכל עליה. ובארנו המפץ ומה דינו בעשרים וארבעהה) מכלים. ואמרו שהן עשויין אהלים לפי מה שבארנו כמה פעמים שהאהל מביא את הטומאה למה שתחתיו עם הטומאה וחוצץ בפני

כארג

התומאה

ה) מ״ג. ג) פ״ב מ״ג. ג) מ״א. ד) מ״ר. ה) מ״י.

נארג׳ ענה וכדלך אדא כאנת טומאה פי בית ואוהל פי דאכל אלבית פכל מא פי דאכל אלאוהל טהור אד אלאוהל חוצין בפני הטומאה פאעלם דלך והדא הו מעני קולה שהן עשויין אהלים לאנהא אן לם תכן אהלים הרי היא ככל הכלים ותנתגם ולא תהוץ בפני הטומאה כמא תקדם. ועדר בהמה הו אן תכון ראס כל בהימה בין רגלי אלאבקרי ותתצל בלהא ותכון ואקפה לא מאשיה וכדא יבין מן אלתוספתא. ומכונות חיה מגמע אלחיואן אלוחשי וכמא יקאל לגמלה אלחיואן אלאהלי עדר כדלך יקאל לגמלה אלוחשי מכונה ובשרט איצא אן תכון תלך אלחיות ואקפה מתצלה. והעוף ששכן אן יכון איצא מרבוט עלי האיט או שגרה. והעושה מקום לבנה בשבלים אן יחפר פי כרים אלסנבל מוצע שבה בית פהו אוהל. ואירום אלסיסנבר. וקיסום אללבאב. וירקות חמור קיל אנהא קתא אלחמאר והו אלעלקם וקיל אנה עסלוג יאכלה אלחמיר ואלגרץ אנהא נבאת לא יאכלה אלנאס אן אנדיה. ואכלים טהורים לאן אלטמאים לא תחוץ בפני הטומאה ומעלום אן אלאכלים לא תנתגם אלא בעד הכשר כמא בינא מראת. ועיגול של דבלה שבה מטחנה מדורה מן שריחה אלתין ואין הלכה כר׳ יוחנן בן נורי.

הטומאה למה שהוא הוצה לו וכמו זה אם היתה טומאה בבית והאהל בפנים הבית הנה כל מה שבתוך האהל טהור מפני שהאהל חוצץ בפני הטומאה ודע זה וזהו ענין אמרו שהן עשויין אהלים לפי שאם לא יהיו אהלין הרי הן ככל הכלים ויטמאו ולא יהוצו בפני הטומאה כמו שקדם. ועדר בהמה הוא שיהיה ראש כל בהמה בין רגלי האחרת ויתחברו כולם ויהיו עומדות לא הולכות וכן יתבאר מן התוספתא). ומכונות חיה אסיפת חיות המדבריות וכמו שיאמר לכלל בעלי חיים הבייתות עדר כן יאמר לכלל החיות המדבריות מכונה ובתנאי גם כן שיהיו אלו החיות עומדות מחוברות. והעוף ששכן שיהיה גם כן קשור על כותל או על איל. והעושה מקום לבנה בשבלים שעושים בציבורי השבלים הפירה דומה לחדר והוא אהל. ואירום בערבי אלסיסנבר. וקיסום בערבי אללבאב). וירקות חמור יש אומרים שהוא קתא אלחמאר והוא אלעלקם ויש אומרים שהוא עסלוג שאוכלים החמורים והכונה בזה שהוא צמח שאינו מאכל אדם לזון בו. ואוכלים טהורים לפי שהטמאים לא יחוצו בפני הטומאה וידוע שהאוכלים לא יטמאו אלא אחר הכשר כמו שבארנו כמה פעמים. ועיגול של דבלה דמות לאבן של רחיים עגולה מתאנים יבשים ואין הלכה כר׳ יוחנן בן נורי.

ב הזיזין והגזוריות) והשובכות והשקיפים והסלעים והגחרים והשננים והסככות והפרעות שהן יכולים לקבל מעובה רכה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים מעוכה בינונית אלו הן הסככות אילן שהוא מיסך על הארץ והפרעות היוצאות מן הגדר:

זיזין וגזוזרות הי אלעידאן או אלמבאני אלנאתיה אלגארגה מן אלחיטאן כאלנטאקת ואלאכלאב ואלאנשף ותרגום יציע זיזא. וגזוזרות מן קולה הגזרה והבנין ואלויו לה עטפה ממא ילי אלארץ הכדא ואלגורה ממא ילי אלסמא הכדא. ושובכות אבראג׳ אלחמאם יעני אלתכפיף אלבארג׳ ענהא. ושקיפין עטפאת אלגבאל וקד בינא אן

זיזין וגזוזרות הם העצים והבנינים הבולטים היוצאים מן הכותלים כחלונות ותרגום יציע ד) זיזא וגזוזרות מאמרו ה) הגזרה והבנין. והזיז יש לו כפיפה לצד הארץ כזה 32 והגזרה לצד השמים כזה 33. ושובכות קיני היונים רצה לומר העקמומית היוצאת מהם. ושקיפים כפיפות ההרים וכבר בארנו שתרגום ו) סעיפי הסלעים שקיפי סלעיא.

תרגום — והסלעים

ה) אהלות פ״ט הל׳ א׳. ג) בכ״י פארים אללבלאב. ד) בכ״י פ׳ והגזוזרות. ה) מלכים א׳ ו׳ ח׳. ו) יחזקאל מ״א י״ג. ו) ישעיה נ״ז ח׳ בתרגום שלנו שקיפי כיפיא.

תרגום סעיפי הסלעים שקיפי סלעיא. והסלעים אלחגארה אלנאתיה מן אלחיטאן. והגחירים מכאן הגחירים והו אנעטאף אלחאיט ומילאנה מן ויגהר ארצה. והשננים גמע שן סלע והו טרף אלגבל. וסככות ופרעות קד בינאהא וסככות מאבוד מן סוככים בכנפיהם ופרעות מן גדל פרע שער ראשו. ואשתרט פי הדה כלהא אן יכון להא מן אלקוה ואלתמכן פי חין תחמל סקף אדא רכבת עליהא אטראף כשב אלסקף ולא תסקט ותקע וחינית תחוץ בפני הטומאה ותביא את הטומאה כמא תקדם. אמא אן כאן הדא אלשי אלנאתי מן אלצעף פי חין אדא רכב עליה סקף לא יחמלה בל יסקט פלא יחוץ בפני הטומאה. ואלסקוף תבתלף לאן קד יכון סקף תקיל אלאבשאב כתיר אלבניאן ולו אלחיטאן לא תחמלה וקד יכון סקף גריד או קצב ועליה טין יסיר יחמלה איסר ש. פקאל ר׳ מאיר אנהא מנו תחמל אלטף סקף יכון תביא את הטומאה וקאל אלחכמים חתי תחמל סקף מתוסט פי תקלה ובפתה ואין הלכה כר׳ מאיר.

והסלעים הם האבנים הבולטים מן הכתלים. והגחירים בכקום הגחירים והוא עקטימות הכותל ונטיתו מן ויגהר[ה]) ארצה. והשננים קבוץ[ג]) שן סלע והוא קצה ההר. וסככות כבר בארנום[ג]) וסככות נגזר מן סוככים[ד]) בכנפיהם ופרעות מן גדל פרע[ה]) שער ראשו. והתנה באלו כולם שיהיה להם כח ואפשרות שיוכלו לשאת גג אם יושמו עליהם קצוות נסרי הגג ולא יפלו ואז יחוצו בפני הטומאה ויביאו את הטומאה כמו שקדם. אבל אם היה הדבר הבולט רפה עד שאם ישימו עליו גג לא יסבלהו אבל יפול אינו חוצץ בפני הטומאה. והגגות משונות כי יש גג שקורותיו כבדות ובנינו גדול ואפילו הכתלים לא יסבלהו ויש גג העשוי מענפים רכים או מקנים וישימו עליו מעט טיט והדבר היותר קל יסבלהו. ואמר ר׳ מאיר משיוכלו לסבול הגג היותר קל יביאו הטומאה וחכמים אומרים עד שיוכלו לשאת גג בינוני לא כבד ולא קל ואין הלכה כר׳ מאיר.

ג אלו מביאין ולא חוצצין השידה והתיבה והמגדל וכוורת הקש וכוורת הקנים וכור ספינה אלכסנדרית שאין להם שולים ואינן מחזיקים ארבעים סאה בלח שהם כוריים ביבש ויריעה וסקורטיה וקטבליה וסדין ומפץ ומחצלת שאינן עשויין אהלים ובהמה וחיה שמתו ואוכלים טמאים מוסף עליהם הרחים של אדם:

קולה שאין להם שולים ואינן מחזיקין לים מענאה חתי תעדם אלקצתין נמיעא בל מתי עדמת אחדהמא עלי מא אצלנא פי באמם עשר כלים. וקולה שאין עשויין אהלים מתל אן תכון מבסוטה עלי חלון שבין בית לעליה או בין שני בתים פאנהא חינית לא תחוץ וכדלך אדא כאנת קד אנבסטת עלי טומאה וכלים פאנהא תנגס אלכלים ולא תחוץ למא פוקהא אלא לו כאנת אוהל אעני באן תמיל מנהא אטנבה אלי אלארץ. ובהמה וחיה שמתו ואכלים טמאים כלהא מנגוסה. וקד בינא אן אלאצל ענדנא דבר טמא אינו חוצץ. ולים מעני

אמרו שאין להם שולים ואין מחזיקין אין ענינו עד שיחסרו שני הדברים יחד אלא מעת שחסר אחד משניהם על מה שהשרשנו בחמשה עשר[ו]) מכלים. ואמרו שאין עשויין אהלים למשל אם הם שטוחים על חלון שבין בית לעליה או בין שני בתים מפני שאז לא יחוצו וכמו זה אם היו כבר שטוחים על טומאה וכלים טמאו הכלים ולא יחוצו למה שעליהם אם לא שיהיו אהל רצה לומר שיהיו חבלים יורדים ממנו אל הארץ. ובהמה וחיה שמתו ואוכלים טמאים כולם טמאים וכבר בארנו[ז]) שהשרש אצלנו דבר טמא

קולה

אינו

ב) מלכים א׳, י״ח מ״ב. ג) שמואל א׳, י״ד ד׳. ד) נזיר פ״ז מ״ב. ה) במדבר ו׳ ה׳. ו) מ״א. ז) כלים פ״י מ״א.

קולה אכלים טמאים אן תבון קד אנתגסת מן קבל בל אדא כאנת מוכשרים פאנהא תביא ולא תחוץ לאנהא אדא כאנת פי חלון או עמל מנהא מהיצה תנתגם באלמת ודבר טמא אינו חוצץ כמא תקדם. וקולה מוסיף עליהם הרחים של אדם יעני אנהא זאידה עלי אלעכם אלאשיא אלתי קיל פיהא מביאין וחוצצין לאנה גאב נטאירהא כלהא בתניר חאלאת פיהא פצארת מביאין ולא חוצצין וואר ריחים של אדם יעני רחא אליר אלתי יטחן פיהא באליד פאנהא איצא אן כאנת עלי ארובה שבין בית לעליה או פי חלון שבין שני בתים אינה חוצצת. אללהם אלא אן בטלהא ונעלהא מתל הגר מן אלחגאר פהי חוצצת לאן מן שרוט אלדי יחוץ אן לא יכון דעתו לפנותו כמא בינא פי סאדם הדה אלמסכתא.

אינו חוצץ. ואין רצונו באמרו אוכלים טמאים שכבר נטמאו מקודם אבל אם היו מוכשרים מביאין ואינם חוצצין לפי שכאשר היו בחלון או נעשית מהם מחיצה נטמאו במת ודבר טמא אינו חוצץ כמו שקדם. ואמרו מוסיף עליהם הרחים של אדם רצה לומר שהם נוספים על מה שהוא הפך מהדברים אשר נאמר בהם מביאין וחוצצין מפני שהביא כל דומיהם כולם בשינוי ענייניהם אשר בו נהיו מביאין ולא חוצצין והוסיף רחים של אדם רצה לומר רחים של יד שטוחנין בהם ביד שהם גם כן אם היו על הארובה שבין בית לעליה או בחלון שבין שני בתים אין חוצצין. והאלהים זה אמת אם בטל את הרחים ועשה אותם כמו אבן מאבנים אז חוצצין לפי שמתנאי דבר חוצץ שלא יהא דעתו לפנותו כמו שבארנו בששי[ב]) מזאת המסכתא.

ד אלו חוצצים ולא מביאין מסכת פרוסה וחבילי המטה והמשפלות והסריגות שבחלונות:

מסכת פרוסה אלסדא אלממדוד פי מרמה אלחאיך. וחבילי מטה כדלך שבה סדא מן חבאל ממדוד מן נשבה אלי נשבה. ומשפלות וזאבל והי אלקפף אלתי ינקל פיהא אלזבל והי שבה שבכה מן חבאל לכן ליס פי כל עין מן עיונהא אלא אקל מן טפח. והסריגות שבחלונות אלשבאבאת אלתי פי אלכוי תרגום שבכה סריגה ובשרט אן לא יכון פי אתקאב אלשבאך תקבה פיהא טפח על טפח וחיניד יחוץ פאעלם דלך.

מסכת פרוסה חוטי השתי שהם פרוסים בכלי האורג. וחבילי מטה גם כן בדמיון חוטי השתי מן החבלים הנמשכים מקורה לקורה. ומשפלות בערבי זנאבל והם הקופות אשר ישאו בהן הזבל והן דומות לסבכה מחבלים אבל אין בכל נקב מנקביהן אלא פחות מטפח. והסריגות שבחלונות הסבכות אשר בחלונות תרגום שבכה[ג]) סריגא ובתנאי שלא יהיה בנקבי הסבכות נקב אחד אשר בו טפח על טפח ואז יחוץ ודע זה.

ה אלו לא מביאין ולא חוצצין הזרעים והירקות המחוברים לקרקע חוץ מן הירקות שמנו וכיפת הברד והשלג והכפור והגליד והמלח והדולג ממקום למקום והקופץ ממקום למקום והעוף הפורח וטלית המנפנפת וספינה שהיא שטה על פני המים. קשר את הספינה בדבר שהוא יכול להעמידה בבש את האבן על גבי הטלית טביאה את הטומאה רבי יוסי אומר הבית שבספינה אינו מביא את הטומאה:

חוץ מן הירקות שמנו יעני אלמעדודה פוק והי אירום וקיסום וירקות חמור ודלעת יונית ודלך אן הדה אלמעדודה להא בקא ותבאת פי זמאן אלציף פאלחקוהא באלאשנאר

חוץ מן הירקות שמנו רצה לומר המנויות למעלה והם אירום וקיסום וירקות חמור ודלעת יונית וזה שאלו המנויות יש להם השארות וקיום בזמן הקיץ ומפני זה

אלתי כללו

ב) מ״ב. ג) מלכים א׳, ז׳ י״ז.

M. T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

אלתי קד תקדם אלחכם פיהא אנהא מביאין וחוצין ועלי אנהא מחוברין כמא קאל הסכבות אילן שהוא מסך על הארץ. וכפה של ברד ושלג וכפור וגליד ומלח הו אן תעמל קבה מן אחד הדה אלאשיא פליסת אוהל לאנהא כלהא לא בקי להא והי סריעה אלאצמחלאל. וכפור הו מא יגמד מן אלמא אלנאזל מן אלעלו ולדלך יכון דקיק. וגליד הו מא יגמד מן אלמיאה פי אלאנהאר ומנאמע אלמא מן שדה אלברד. ודולג הו אן יכון רגלה אלואחדה מתבתה פי אלארץ ויכלף באלתאניה למוצע אכר. וקופין הו אן יקלע רגליה גמיעא מן אלארץ ויהוי למוצע אכר. וטלית המנפנפת אן תמסכהא אלריאח פי אלהוא ויציר מנהא שבה נבא. וכבש את האבן על גבי הטלית הו אן תכון אלחגארה עלי אטראף אלרדא תם תנפך אלריח הנאך פתרפע וסטהא ותציר נבא. ובית שבספינה הו אלדי יסמיה אהל אלמראכב אלטארמה. פיקול ר׳ יוסי אן לכון גמלה אלמרכב גיר מתצל באלארץ בל נאר פי אלמא פחכמה כהכם טלית המנפנפת וכאן הדא אלבית מרכב עלי אלמא אלדי לא תבאת לה ואין הלכה כר׳ יוסי.

כללו אותם עם האילנות אשר כבר קדם דינם שהם מביאין וחוצין אף על פי שהם מחוברים כמו שאמר[ה]) הסכבות אילן שהוא מיסך על הארץ. וכיפה של ברד ושלג וכפור וגליד ומלח אם נעשה אהל מאחר מאלו הדברים אינו אהל לפי שאלו כולם אין קיום להם שהם ימסו במהרה. וכפור הוא מה שיקפה מן המים הנוזלים ממעל[ג]) ולכן הוא דק. וגליד הוא מה שיקפה מהמימות בנהרות ומקוות המים מחוזק הקור. ודולג הוא שרגלו אחת קיימת על הארץ וידלג בהשנית למקום אחר. וקופין הוא שיעקור שתי רגליו יחד מן הארץ ויפול למקום אחר. וטלית המנפנפת שהרוחות אוחזות בה ונעשית הטלית דומה לאהל. וכבש את האבן על גבי הטלית הוא שתהיה האבן על כנפי הטלית ואחר זה נשבה הרוח שם וגבהה אמצעיתה של טלית ותהי לאהל. ובית שבספינה הוא אשר יקראוהו אנשי הספינות בערבי אלטארמה. ואמר ר׳ יוסי שמפני שהספינה כולה איננה מחוברת לארץ אבל הולכת במים דינה כדין טלית המנפנפת ונחשב הבית הזה כאילו הוא צף על המים אשר אין להם קיום ואין הלכה כר׳ יוסי.

ו שתי חביות ובהן כשני חציו ויתים מוקפות צמיד פתיל ומונחות בתוך הבית הן טהורות והבית טמא נפתחה אחת מהן היא והבית טמאים וחברתה טהורת וכן שני חדרים שהן פתוחין לבית:

קד תקדם לך אן חצי זית לא ינגם קאל אלו אם חסרו טהורים כזית מן המת. וקד תקדם אן מתי חצל פי אלבית כזית מן המת סוי כאן מקטע קטע או גסם ואחד פאן אלבית טמא וינתגס כל מא פיהא אלא מא כאן מוקף צמיד פתיל עלי שרוטה. וכדלך בינא פי תאמן כלים אן אדא כאנת אלטומאה תחת צמיד פתיל פאנהא תנגס אלבית קאלוא אין צמיד פתיל לטומאה. פאדא כנת דאכרא להדה אלאצול פכלאמה פי אלשתי חביות בין. ואמא קולה וכן שני

כבר קדם לך שחצי זית לא יטמא אמר[ג]) אלו אם חסרו טהורים כזית מן המת כו׳. וכבר קדם[ד]) שכל מה שימצא בבית כזית מן המת בין שהוא נחתך לחתיכות או שהוא גוף אחד הבית טמא ונטמא כל מה שבתוכו חוץ מה שהוא מוקף צמיד פתיל על תנאיו. וכמו זה בארנו בשמיני[ה]) מכלים שאם היתה הטומאה תחת צמיד פתיל היא תטמא הבית אמרו אין צמיד פתיל לטומאה. ואם אתה זוכר אלו השרשים מאמרו בשתי חביות מבואר. ומה שאמר וכן שני חדרים

הוא

ב) מועד קטן ח׳ ב׳. ג) נ״א אלעלו ר״ל במקום גבוה. ג) פ״ב מ״ח. ד) פ״ג מ״א. ה) מ״ו.

חדרים פמוצע אלתשביה עלי מא אבין לך ודלך אנה קאל כמא אן פי הדה אלשתי הביות יצטרף אלחצי זית אלדי פי הדה אלחבית לחצי זית אלדי פי אלחבית אלאכרי לינגסא מא נרג ענהמא לא לינתגס אלכלי אלדי פיהא חצי זית כדלך אלחכם פי חדר שבבית אדא כאן חצי שיעור בחדר וחצי שיעור בבית פאן ינצאף אלחצי שיעור אלדי פי אלחדר ללחצי שיעור אלדי פי אלבית לינתגס אלבית אלדי הו נארג ען אלחדר לא לינתגס אלחדר כמא קלנא הנא הבית טמא והחבית טהורה. וניז אלתוספתא פי הדא אלמעני הו אדא שלשה בתים זה לפנים מזה וזה לפנים מזה כחצי זית בפנימי או באמצעי וכחצי זית בחיצון החיצון טמא הפנימי והאמצעי טהורים כחצי זית בפנימי וכחצי זית באמצעי הפנימי טהור והחיצון והאמצעי טמאים הנה זה ביאור לכל מה שזכרנו.

הוא להשוות דבר לדבר על פי מה שאבאר לך וזה שאמר כמו שבאלו השתי חביות יצטרף החצי זית אשר בזאת החבית לחצי זית אשר בחבית האחרת לטמא מה שחוץ לשתיהן לא ליטמא הכלי אשר בו החצי זית כן הדין בחדר שבבית אם היה חצי שיעור בחדר וחצי שיעור בבית יצטרף החצי שיעור אשר בחדר לחצי שיעור אשר בבית לטמא הבית אשר הוא חוץ מהחדר לא לטמא החדר כמו שאמרנו כאן הבית טמא והחבית טהורה. וזאת לשון התוספתא בזה הענין[ס]) שלשה בתים זה לפנים מזה וזה לפנים מזה כחצי זית בפנימי או באמצעי וכחצי זית בחיצון החיצון טמא הפנימי והאמצעי טהורים כחצי זית בפנימי וכחצי זית באמצעי הפנימי טהור והחיצון והאמצעי טמאים. הנה זה ביאור לכל מה שזכרנו.

פרק תשיעי.

א כוורת שהיא בתוך הפחת ופיה לחוץ כויח מן המת נתון תחתיה או על גבה מבחוץ כל שהוא כנגד הויח תחתיה וגבה טמא וכל שאינו כנגד הויח תוכה והבית טהור בבית אין טמא אלא הבית בתוכה הכל טמא:

אול מא תחצל פי הדא אלפרק אן אלכלאם הו פי כוורת גדולה אעני אלתי תהמל ארבעים סאה פמא זאד אלדי קד תקדם אלקול פיהא אנהא לא תנתגס ואנהא חוצצת בפני הטומאה. פאדא מא סמעתה יקול הנא תוכה טמא או גבה טמא או הכל טמא פלא תסן אן מעני דלך אנתנאסהא פי נפסהא ואנמא מעני דלך אנתנאס אלכלים אלתי תכון בתוכה או על גבה ולא נחתאג נעיד הדא אלמעני פי כל הלכה. והו יקול אן כל מא יואזי אלטומאה פהו טמא וכדלך כל מא תחתיה וכל מא על גבה פאנה טמא לאן אלדי על גבה הו על גב הטומאה וכל מא לא יואזי אלטומאה מן גמלה פצאהא טהור לאן תוכה כולה טהור אלא מא יואזי אלטומאה. וכדלך אלביח כלה

תחלת מה שיש לך להבין בזה הפרק הוא שידבר בכוורת גדולה רצה לומר המחזקת ארבעים סאה או יותר אשר קדם המאמר בה[ג]) שהיא לא תיטמא ושהיא חוצצת בפני הטומאה[ג]). ואחר ששמעת זה אמר כאן תוכה טמא או גבה טמא או הכל טמא אל תחשוב שירצה בזה הטמאותה בעצמה רק רצה בזה הטמאות הכלים אשר בתוכה או על גבה ולא נצטרך להזור על זה הענין בכל הלכה. והוא אומר שכל מה שהוא כנגד הטומאה טמא וכמו זה כל מה שתחתיה וכל מה שעל גבה טמא לפי מה שהוא על גבה הוא על גב הטומאה וכל מה שאינו כנגד הטומאה בכל הלל הכוורת טהור לפי שתוכה כולו טהור חוץ מה שהוא כנגד הטומאה. וכן הבית כולו

טהור

טאהר

ס) אהלות פ״ט הלי ז׳. ג) כלים פט״ו מ״א. ג) שם פ״ח מ״א.

טאהר לאן טומאה מבחוץ. אמא אדא כאנת אלטומאה פי אלבית פלים ינתגם דאכל אלכוורת לאן פיהא לחוץ כאנת אלטומאה דאכל אלכוורת פינתגם אלבית וכל מא פי אלכוורת אד ואלכוורת פצאהא פי דאכל אלבית ואלטומאה האצלה פי פצא אלבית ולא תמנעה אלכוורת מן אן ינגם אלבית עלי מא תאצל וכמא בינא פי ראבע הדה אלמסכתא.

טהור לפי שהטומאה מבחוץ. אבל אם היתה הטומאה בבית לא יטמא תוך הכוורת לפי שהיא לחוץ ואם היתה הטומאה תוך הכוורת יטמא הבית וכל מה שבכוורת הואיל וחלל הכוורת בתוך הבית והטומאה נמצאת בחלל הבית ולא תמנענה הכוורת מלטמא הבית על מה שהושרש וכמו שבארנו ברביעי[ה] מזאת המסבתא.

ב היתה גבוהה מן הארץ טפח טומאה תחתיה או בבית או על גבה הכל טמא אלא תוכה בתוכה הכל טמא:

בין הו אנה אדא כאנת גבוהה מן הארץ טפח צארת אוהל ותאהיל על הטומאה ותביא טומאה לבית. וכדלך אדא כאנת טומאה על גבה פכאנהא תחת מקצת האוהל או צארת הי ואלבית שיא ואחדא אמא תוכה פהו טהור לאן פיהא לחוץ. וקולה הכל טמא יעני כל מא יכון פי אלבית וכל מא יכון בתוכה פהו ינתגם.

מבואר הוא שאם היתה גבוהה מן הארץ טפח תהיה אוהל ותאהיל על הטומאה ותביא טומאה לבית. וכן אם היתה טומאה על גבה הרי היא כאילו היתה תחת מקצת האהל כיון שנהיו היא והבית דבר אחד אבל תוכה טהור לפי שהיה לחוץ. ואמרו הכל טמא רצה לומר כל מה שיהיה בבית וכל מה שיהיה בתוכה יטמא.

ג במה דברים אמורים בזמן שהיא כלי מחולחלת היתה פחותה ופקוקה בקש או אפוצה איזו היא אפוצה כל שאין לה טפח ממקום אחד כזית מן הסמת נתון תחתיה כנגדו עד התהום טמא על גבה כנגדו עד הרקיע טמא בבית אין טמא אלא הבית בתוכה אין טמא אלא תוכה:

כלי מחולחלת יעני מנופה כאויה סאלמה אלגואנב תרגום נבוב לוחות חליל לוחין אמא אן כאנת מכרומה וקד סד דלך אלכרם בקש או אפוצה והו אן תכון סאלמה לכן מלאת באלקש ונחוה חתי לא יבקי פיהא חלל טפח פאנהא חינית במנזלה קטעה מן אלארץ וכון אלטומאה תחתהא או דאכלהא מתל לו כאנת מתפונה פי אלארץ ולדלך לא תביא את הטומאה לבית אדא כאנת אלטומאה בתוכה וחוץ לבית.

כלי מחולחלת ירצה בו חלולה ריקה ושלימת הדפנות תרגום[ג] נבוב לוחות חליל לוחין אבל אם היתה פחותה וסתם זאת הפחת בקש או אפוצה והוא שהיא שלמה אבל מלאה קש והדומה לה עד שלא ישאר בה חלל טפח או היא במדרגת התיכה מן הארץ והטומאה שהיא תחתיה או בתוכה תהיה כאילו היתה קבורה בארץ ולזה לא תביא את הטומאה לבית אם היתה הטומאה בתוכה וחוץ לבית.

ד היתה גבוהה מן הארץ טפח טומאה תחתיה או בבית תחתיה והבית טמא תוכה וגבה טהור בתוכה אין טמא אלא תוכה על גבה כנגדו עד הרקיע טמא:

הדא אלחכם פי כוורת פקוקה או אפוצה אלתי ליסת כלי ולא הי אוהל כמא

זה הדין בכוורת פקוקה או אפוצה אשר אינה כלי ולא אהל כמו שזכרנו אבל

דכרנא

אם

ה) מ"א. ג) שמות כ"ז ח'.

דכרנא לכנהא אדא האהילה על הטומאה תביא טומאה לבית. פאן כאנת אלטומאה על גבה לא ינתגם אלבית אד ואלטומאה מבחוץ וליסת הי מגופה פנחסב אלטומאה כאנהא חצלת תחת בעץ אלאוהל כמא קדמנא ואנמא כון אלטומאה על גבה מתל כונהא עלי סטח אלארץ כמא בינא ולדלך כנגדו ער הרקיע טמא ולא ינתגם מא סוי דלך.

אם האהילה על הטומאה תביא טומאה לבית. ואם היתה הטומאה על גבה לא ישמא הבית כי הטומאה מבחוץ ואינה חלולה שנחשוב הטומאה כאילו היא נמצאת תחת מקצת האהל כמו שהקדמנו והטומאה שהיא על גבה היא רק כאילו היא על שטח הארץ כמו שבארנו ולזה כנגדו ער הרקיע טמא ולא ישמא זולת זה.

ה במה דברים אמורים בזמן שפיה לחוץ היה פיה לפנים וכזית מן המת נתון תחתיה או על גבה מבחוץ כל שהיא כנגד הזית תחתיה וגבה ס) ותובה טמא וכל שאינה כנגד הזית תובה והבית טהור בתובה או בבית הכל טמא:

אדא כאן פיהא לפנים פיתצל פצאהא בפצא אלבית ותעם אלטומאה לכל מא יכון פיהמא גמיעא. והדא אלחכם איצא פי כוורת מחולחלת כמא ישתרט בער הדה.

אם היה פיה לפנים יתחבר חללה בחלל הבית ותכלול הטומאה לכל מה שבשניהם יחד. וזה הרין גם כן בכוורת מחולחלת על התנאים אשר יבואו אחרי זאת הלכה.

ו היתה גבוהה מן הארץ טפח טומאה תחתיה או בבית או בתוכה או על גבה הכל טמא:

מעני הכל טמא כל מא יכון פי אלבית או פי אלכוורת ותחתהא ופוקהא אמא אלכוורת נפסהא פלא תנתגם כמא אצלנא.

ענין הכל טמא שכל מה שיהיה בבית או בכוורת ותחתיה ועל גבה אבל הכוורת עצמה לא תטמא כמו שהשרשנו.

ז במה דברים אמורים בזמן שהיא כלי מחולחלת היתה פתותה ופקוקה בקש או אפוצה או ווי היא אפוצה שאין לה טפח ממקום אחד כזית מן המת נתון תחתיה כנגדו ער התהום טמא על גבה כנגדו ער הרקיע טמא בתוכה או בבית תוכה והבית טמאים:

קד בינא אן תוכה ותוך הבית חכמהמא ואחד מן אגל כון פיהא לתוך הבית. ומעני קולה שאין לה טפח ממקום אחד מן גהה ואחרה ופי אלתוספתא כל שאין לה טפח מרוח אחת.

כבר בארנו שתוכה ותוך הבית דינם אחד מפני שפיה בתוך הבית. וענין אמרו שאין לה טפח ממקום אחד מצד אחר ובתוספתא ג) כל שאין לה טפח מרוח אחת.

ח היתה גבוהה מן הארץ טפח טומאה תחתיה או בבית או בתוכה הכל טמא אלא גבה על גבה כנגדו ער הרקיע טמא:

קד בינא אנהא אדא כאנת אפוצה פהי במנזלה קטעה מן אלארץ ולדלך כנגדו ער הרקיע טמא ואדא כאנת טומאה בתוכה הבית טמא לכון פיהא לפנים וגבה טהור

כבר בארנו שאם היתה אפוצה היא במדרגת חלק מן הארץ ולזה כנגדו ער הרקיע טמא ואם היתה טומאה בתוכה הבית טמא מפני שפיה לפנים וגבה טהור לפי

לאן שהטומאה

ס) בנוסחת כ"י חסרה זאת המלה. ג) אהלות פ"י הלי ו'.

לאן נרגת אלטומאה דרך פיה לבית ולדלך אנתגם אלבית ובקי גבה טהור עלי מא אצלנא פי אלפרק אלסאדס אן אלטומאה אדא טהר פעלהא פי מוצע בקי מא סוי דלך טאהר.

שהטומאה יצאה דרך פיה לבית ולזה נטמא הבית ונשאר גבה טהור על מה שהשרשנו בפרק ששי[ה]) שאם נראית פעולת הטומאה במקום אחד כל מה שזולתו ישאר טהור.

ט היתה ממלאה את כל הבית ואין בינה לבין הקורות פותח טפח טומאה בתוכה הבית טמא טומאה בבית מה שבתוכה טהור שדרך טומאה לצאת ואין דרכה להכנס בין עומדת בין מוטה על צדה בין אחת בין שתים:

הדה אנמא הי פי דאנל אלבית ופמהא לגהה אלסקף ובינה ובין אלסקף דון טפח אלדי הו שיעור הבאת הטומאה כמא תבין לך. ובין אחת בין שתים יעני סוי כאנת כוורת אחת או שתים זו על גבי זו והעליונה אין בינה לבין הקורות פותח טפח וכדא באן פי אלתוספתא.

זה אינו אלא אם היתה בתוך הבית ופיה לצד הגג ובינה ובין הגג פחות מטפח אשר הוא שיעור הבאת הטומאה כמו שהתבאר לך. בין אחת בין שתים ירצה בו בין שהיתה כוורת אחת או שתים זו על גבי זו והעליונה אין בינה לבין הקורות פותח טפח וכן הוא מבואר בתוספתא[ג]).

י היתה עומדת בתוך הפתח ואין בינה לבין השקוף פותח טפח טומאה בתוכה הבית טהור טומאה בבית מה שבתוכה טמא שדרך הטומאה לצאת ואין דרכה להכנס: היתה מוטה על צדה באויר וכזית מן המת נתון תחתיה או על גבה כל שהוא כנגד הזית התחתיה וגבה טמא וכל שאינו כנגד הזית תוכה טהור בתוכה הכל טמא:

שקוף אלעתבה אלפוקיה אלתי סמאהא אלכתאב משקוף. פאדא כאנת אלטומאה דאנל אלכוורת תחת אלמשקוף ואין בינה לבין המשקוף פותח טפח פאן אלטומאה תגרג לצחן אלדאר לא אלי אלבית לאן אין בינה ובין המשקוף טפח. אמא אן כאנת טומאה בבית פכל מא דאנל אלכוורת טמא לאן אלטומאה תצא מן הבית דרך פתחו פתנגם מא פי אלכוורת והו תעלילה שדרך טומאה לצאת. ثם אנתקל מן כון הדה אלכוורת פי אלבית עלי אבתלאף אוצאע אלי כונהא באויר והו אן תכון מכשופה ללסמא פקאל אנהא אדא כאנת מוטה על צדה והו אן תכון לאצקה באלארץ והי מכשופה פאן חכמהא כדא וכדא. והדא אלחכם בעינה קד תקדם פי אול הלכה מן אלפרק גיר אן פי אול הדא אלפרק תפקה פיה מצאפה אלי בית והנא תפקה פיהא והי באויר.

שקוף הוא המשקוף העליון אשר קראו הכתוב ג) משקוף. ואם היתה הטומאה בתוך הכוורת תחת המשקוף ואין בינה לבין המשקוף פותח טפח הטומאה יוצאת לחצר הבית לא אל הבית לפי שאין בינה ובין המשקוף טפח. אבל אם היתה טומאה בבית כל מה שבתוך הכוורת טמא לפי שהטומאה תצא מן הבית דרך פתחו ותטמא מה שבכוורת והוא הטעם שאמר שדרך טומאה לצאת. אחר שדבר על הכוורת שהיתה בבית במצבים שונים מדבר עתה על הכוורת אם היתה באויר והוא שתהיה מגולה לשמים ואמר שאם היתה מוטה על צידה והוא שתהיה דבוקה לארץ והיא מגולה דינה כך וכך. וזה הדין בעצמו כבר קדם בהלכה ראשונה מזה הפרק אלא שבראש זה הפרק היתה ההלכה בהיותה סמוכה לבית וזאת ההלכה כאשר היא באויר.

ה) מ״ב. ג) אהלות פ״ו הלכה ה׳. ג) שמות י״ב ז׳.

יא היתה גבוהה מן הארץ טפח טומאה תחתיה או על גבה הכל טמא אלא תוכה בתוכה הכל טמא במה דברים אמורים בזמן שהיא כלי היתה פתוחה ופקוקה בקש או מחוקת ארבעים סאה כדברי חכמים כזית מן המת נתון תחתיה כנגדו עד התהום טמא על גבה כנגדו עד הרקיע טמא בתוכה אין טמא אלא תוכה. היתה גבוהה מן הארץ טפח טומאה תחתיה תחתיה טמא בתוכה תוכה טמא על גבה כנגדו עד הרקיע טמא:

הדה אלתקאסם הי אלתי תקדמת פי אול אלפרק גיר אנה אפרדהא מן אלבית ולדלך כרר ד׳כרהא ולם יקל הנא כלי מחולחלת לאנהא באויר החצר ולא פרק בין כונהא מחולחלת או אפוצה ולדלך לם יקל הנא איצא או אפוצה. ואשתרט בכונהא מחזקת ארבעים סאה עלי מד׳הב אלחכמים ועלי אנהא פחותה פאן אלחכם ואחד. ובין הו אלפרק בין קולה תחתיה טמא ובין קולה כנגדו עד התהום טמא פאן קולה כנגדו עד התהום יריד בה אנה ינגס פי אלמואצא פקט טומאה בוקעת ויורדת וקולה תחתיה טמא יריד בה אנהא תציר כאלאוהל וינתגס כל מא יכון תחתהא פאנפצ דלך.

אלה החלוקות הן אשר קדמו בתחלת הפרק אלא שהפריד הכוורת מן הבית ולזה חזר לזכרן ולא אמר כאן כלי מחולחלת מפני שהיא באויר החצר ואין חילוק בין שתהיה מחולחלת או אפוצה ולזה לא אמר גם כן או אפוצה. והתנה שתהיה מחזקת ארבעים סאה לפי דעת החכמים או שתהיה פחותה לפי שהדין אחד. והחילוק בין אמרו תחתיה טמא ובין אמרו כנגדו עד התהום טמא מבואר לפי שאמרו כנגדו עד התהום יצאה בו שיטמא מה שכנגדו בלבד טומאה בוקעת ויורדת ואמרו תחתיה טמא יצאה בו שהיא תהיה כאהל ויטמא כל מה שתחתיה ושמור זה.

יב היתה יושבת על שוליה והיא כלי טומאה תחתיה בתוכה או על גבה [טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. היתה גבוהה מן הארץ טפח או מכוסה או כפויה על פיה טומאה תחתיה בתוכה או על גבה הכל טמא:

כל מא תקדם מן אלכלאם פי הדה אלכוורת אלתי פרצהא באויר הו עלי אן יכון וצעהא מומה על צדה חתי יכון פמהא אלי אחדי ארבע נהאת אלעאלם ואלקאע ללנהת אלמקאבלה להא. ת״ם אפרצהא עלי וצע אגר והו אן תכון נאלסה עלי קאעהא ופמהא ממא ילי אלממא פקאל אן חכם אלטומאה חית מא כאנת מנהא בוקעת ועולה בוקעת ויורדת ולא תנתגם מן גואנבהא ולא מא לא יואזיהא פי אלעלו ואלספל כמא אצלת לך פי אנצנאת אלטומאה אן הדא הו מעני בוקעת ועולה בוקעת ויורדת אן תנפד פי אלעלו ואלספל ולא תשיע פי נמיע אלנהאת אמא אוא. כאנת גבוהה מן הארץ טפח וטומאה תחתיה או בתוכה או על גבה או שהיתה יושבת על הארץ וטומאה בתוכה אבל היתה מכוסה על פיה שהיא כקבר סתום

כל מה שאמר קודם זה בזאת הכוורת אשר התנו בה שתהיה באויר הוא שיהיה מצבה מוטה על צידה עד שיהיה פיה אל אחד מארבע רוחות העולם ושוליה לצד אשר כנגד זאת הרוח. ואחר זה התנה בה שתהיה על מצב אחר והוא שתהיה יושבת על שוליה ופיה לצד השמים ואמר שדין הטומאה בכל מקום שהיא בוקעת ועולה בוקעת ויורדת ולא תטמא מדפנותיה ולא מה שאינו כנגדה מלמעלה ומלמטה כמו שהשרשתי לך ס) בטומאה רצוצה שזהו ענין בוקעת ועולה בוקעת ויורדת הוא שתעבור למעלה ולמטה ולא תתפשט לכל הצדדים. אכן אם היתה גבוהה מן הארין טפח וטומאה תחתיה או בתוכה או על גבה או שהיתה יושבת על הארין וטומאה בתוכה אבל היתה מכוסה על פיה שהיא כקבר סתום

אשר צארת

ס) פ״א מ״ו.

צארת כקבר סתום אלדי ינגם מן כל גהה או כאנת אלטומאה פי אלארץ ואלכוורת מקלובה עליהא פמהא עלי אלארץ וקאעהא אלי אלסמא פהי איצא קד צארת עלי אלטומאה כקבר סתום פתנגם מן גואנבהא ומן אלעלו ואלספל והדא הוא מעני קולה הכל טמא.

אשר יטמא מכל צר או שהיתה הטומאה בתוך הארץ והכוורת כפויה עליה ופיה על הארץ ושוליה לשמים הנה היא גם כן על הטומאה כקבר סתום ותטמא מצדדיה ומלמעלה ומלמטה וזהו ענין אמרו הכל טמא.

יג במה דברים אמורים בזמן שהיא כלי היתה פחותה ופקוקה בקש או מחוקת ארבעים סאה כדברי חכמים טומאה תחתיה בתוכה או על גבה טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת רבי אליעזר ורבי שמעון אומרים אין טומאה עולה לה אף לא יורדת ממנה. היתה גבוהה מן הארץ טפח טומאה תחתיה תחתיה טמא בתוכה או על גבה כנגדו עד הרקיע טמא:

קד בינא מראת אן אדא כאנת פחותה או פקוקה בקש אנהא מתל קטעה מן אלארץ ואלכלאם כלה בין אדא פהם כל מא תקדם. ומעני קולהם אין טומאה עולה לה אן אדא כאנת טומאה תחתיה לא ינתגם מא דאכלהא ולא מא פוקהא לאנהא בכונהא ישבה על שוליה חצצה בפני הטומאה אף לא יורדת ממנה אן אדא כאנת טומאה בתוכה לא ינתגם מא תחתהא. הדא כלה אדא לם יכן בינה לבין הארץ טפח אמא אדא כאן הנאך הלל טפח פקד צארת אוהל ולדלך ינתגם כל מא תחתהא אדא כאנת אלטומאה בתוכה תחתיה. אמא אדא כאנת אלטומאה בתוכה או על גבה פהי מתל לו כאנת מדפונה פי נפס אלארץ או על הארץ אלתי תנגם עד לרקיע כל מא יואזיהא עלי מא תקדם הדא לכונהא ליסת בכלי ואין הלכה כר׳ אליעזר ור׳ שמעון.

כבר בארנו כמה פעמים[ב]) שאם היתה פחותה או פקוקה בקש היא כחלק מן הארץ והמאמר כולו מבואר אחר שהבנת כל מה שקדם. וענין אמרם אין טומאה עולה לה הוא שאם היתה טומאה תחתיה לא נטמא מה שבתוכה ולא מה שעל גבה לפי שהיא בהיותה יושבת על שוליה חצצה בפני הטומאה. אף לא יורדת ממנה שאם היתה טומאה בתוכה לא נטמא מה שתחתיה. זה כולו אם לא היה בינה ובין הארץ טפח אבל אם יש שם חלל טפח כבר נהיתה אהל ולזה נטמא כל מה שתחתיה אם היתה טומאה תחתיה. אבל אם היתה הטומאה בתוכה או על גבה הנה היא כמו אם היתה דפונה בגוף הארץ או על הארץ אשר תטמא עד לרקיע כל מה שכנגדה לפי מה שקדם וזה לפי שאיננה כלי ואין הלכה כר׳ אליעזר וכר׳ שמעון.

יד ארון שהיא רחבה מלמטן וצרה מלמעלן והמת בתוכה הנוגע בה מלמטן טהור ומלמעלן טמא. רחבה מלמעלן וצרה מלמטן הנוגע בה מכל מקום טמא היתה שוה הנוגע בה מכל מקום טמא דברי רבי אליעזר רבי יהושע אומר מטפח ולמטן טהור מטפח ולמעלן טמא. העשויה כמין קמטרא הנוגע בה מכל מקום טמא כמין גלוסקום הנוגע בה מכל מקום טהור חוץ ממקום פתיחתה:

קד תבין פי אלתוספתא אן אלכלאם הנא אנמא הו פי ארון חקוקה בסלע אלתי

כבר התבאר בתוספתא שאינו מדבר כאן אלא בארון חקוקה בסלע שהיא

ב) מ״ג.

תני באנהא ארון של אבן והנאך קיל ארון שהוא חקוק בסלע ומכוסה הנוגע בה מכל מקום טהור ואינו טמא אלא כנגד כסויה בלבד למה זה דומה לבור גדול מלא מתים ואבן גדולה על פיו שאין טמא אלא כנגד חללו. ולהדא אלאצל קלנא אנהא אדא כאנת רחבה מלמטן וצרה מלמעלן הכדא פאן אלדי ינצם באלמוצע אלמצמת מן אלחגר אלדי תחת אלמית טאהר. פאן אנעכם אלחאל וכאנת עלי הדה אלצורה פאן אלדי ינצם ולו באלגו אלמצמת אלדי עלי אלמית טמא לאן דלך אלגו הו גטא אלקבר והו במנולה אבן שעל פי הבאר. וקד תקדם לך ני אלתוספתא אן כנגד כסוייה טמא. פאן כאן אעלאהא מואזי לאספלהא אלמצמת קאל ר׳ יהושע אנה לא ינגם מן אלמצמת אלדי תחת אלמית גיר טפח ממא ילי אלמית וכל מא תחת אלטפח ממא ילי אלארץ טאהר והדה צורה דלך. כמין קמטרא הכדא וקד תקדם לנא שרח קמטרא אנהא אלמשהורה פי מצר באלקמטרה ותרגום המלתחה קמטרא והו אלועא אלדי תצאן פיה אלתיאב כאלצנאדק. וכמין גלוסקום קיל אלספט וצורתה משהורה ענדנא לכן אלדי יצה בחסב אלמעני אן הדא אלשכל הו ללדור מא הו ובאבה מן גנבה פכאנה נקב פי נפס אלחגר מוצע ואדכל מנה אלמית וגלק דלך אלבאב ולדלך כנגד פתיחתה טמא עלי נחו מא בינת אלתוספתא פי בור מלא מתים לאן הדא אלשכל הו בור עלי גנב והדה צורה דלך והלכה כר׳ יהושע.

כמו ארון של אבן ושם נאמר[ה]) ארון שהוא הקוק בסלע ומכוסה הנוגע בה[ג]) מכל מקום טהור ואינו טמא אלא כנגד כסויה בלבד למה זה דומה לבור גדול מלא מתים ואבן גדולה על פיו שאין טמא אלא כנגד חללו. ולזה השרש אמרנו שאם היתה רחבה מלמטן וצרה מלמעלן כמו זה 34. הנוגע במקום העבה מן האבן אשר הוא תחת המת טהור. ואם נהפך הענין והיתה על זאת הצורה 35 הנוגע בחלק העבה אף על פי שהוא על המת טמא לפי שזה החלק הוא כסוי הקבר והוא במדרגת אבן שעל פי הבאר. וכבר קדמה לך לשון התוספתא שכנגד כסויה טמא. אם היה עליונה של ארון שוה לתחתונה העבה ר׳ יהושע אומר שחלק העבה אשר תחת המת לא יטמא אלא טפח מצד המת וכל מה שהוא תחת הטפח לצד הארץ טהור וזה צורתו 36. כמין קמטרא כמו זה 37 וכבר קדם לנו[ו]) ביאור קמטרא שהיא הנודעת במצרים באלקמטרה ותרגום המלתחה[ז]) קמטרא והוא הארגז אשר ישמרו בו הבגדים כמו השידה. וכמין גלוסקום יש אומרים שהיא הקופה הקטנה אשר ישימו בה הנשים תכשיטיהן[ח]) וצורתה ידועה אצלנו אבל האמת לפי הענין הוא שזאת היא תמונת חלל עגול ופתחו מצדו והוא כאילו ניקב בגוף הסלע מקום להכנים בו המת ונועל זה הפתח ולזה כנגד פתיחתה טמא וזה דומה למה שבארה התוספתא בבור מלא מתים לפי שזאת התמונה היא כמו בור מוטה על הצד וזה צורתו 38. והלכה כר׳ יהושע.

טו חבית שהיא יושבת על שוליה באויר וכזית מן המת נתון תחתיה או בתוכה כנגד קרקרתה טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת והחבית טמאה. תחת דפנה מבחוץ טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת והחבית טהורה בתוכה. ותחת דפנה אם יש בדפנות פותח טפח הכל טמא וכנגד פיה טהור ואם לאו טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. במה דברים אמורים בטהורה אבל אם היתה טמאה או גבוהה מן הארץ טפח או מכוסה או כפויה על פיה טומאה תחתיה בתוכה או על גבה הכל טמא:

קולה אמרו

ה) אהלות פרק י׳ הלכה ז׳, ושם חסר מה שנמצא כאן אחר מלת בלבד. אבל כן היא בנוסחת הר״ש. והר״ם העתיק אותה במ״ת הלכות טומאת מת פרק ו׳ הלכה ח׳ כלשונה כאן. ג) ע״ תוספות יום טוב. ג) כלים פט״ז מ״ז. ז) מלכים ב׳, י״ב כ״ב. ח) הוא הנקרא בערבי אלספט.

קולה כנגד קרקרתה יריד בה אן תכון אלטומאה תחתהא ממא ילי פצאה לא אן תכון תחת גלט אלחואשי. ואן כאן הדא אלמעני בין באלקול לכני אצורה כי יכון אבין והדה צורה דלך. וקד בינא מעני קולה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת מראת ואן דלך לא יכון אלא ענד אנצנאט אלטומאה בפחות מטפח. פאדא כאנת טומאה תחתיה כנגד קרקרתה לום עלי מא אצלנא אן יכון כל מא יואזי אלטומאה מן אויר החבית טמא פמנ׳ אנתגם הואהא צארת אלחבית טמאה לכונהא כלי חרש לים לאן כלי חרש יטמא מגבו בל לכונה יטמא מאוירו והדה אלחבית קד אנתגם אוירה בהדא אלנחו מן אלטומאה אלדי ינגם כל מא יואזיה עלוא וספלא פאפהם הדא אנה מן דקיק אלנטר ועויצה אלדי לא יקע עליה אלא דהן פאיק גדא. אמא אדא כאנת אלטומאה בתוכה פדלך בין אן החבית טמאה פאן כאנת אלטומאה תחת דפנה מבחוץ והו אן תכון תחת גלט אלשקף ולא יכון מנהא שי תחת קאעהא ממא ילי הואהא פאן אלנאבית טאהרה או וכלי חרש אינו מיטמא מגבו כמא בינא פי תאני כלים ואלטומאה ענד מא נפדת פי אלעלו לם תדכל אוירו לאנהא תחת הדופן. וקולה בתוכה ותחת דפנה הו אן תכון מקצת הטומאה תחת דפנה ומקצת תחת קרקרתה. וגי אלתוספתא כזית מן המת מקצתו נתון תחת דפנה ומקצתו נתון תחת קרקרתה כל שכנגד הטומאה בין מלמעלן בין מלמטן טמא וכל שאינו כנגד הטומאה בין מלמעלן בין מלמטן טהור ואם יש בדפנה פותח טפח הכל טמא. וענין הכל טמא שיהיה כל הנוגע בהחבית טמא אף על פי שאינו כנגד הטומאה לפי שעובי הרסיה טפח ובזה כבר התפשטה הטומאה בכולו רצה לומר בכל הקיפו ולזה נהיה כנגד פיה טהור רצה לומר מצד אוירה לפי שהטומאה כבר נתפשטה ונראית פעולתה ברוב מה שכנגדה על מה שהשרשנו בפרק שביעי

אמרו כנגד קרקרתה ירצה בו שתהיה הטומאה תחתיה מצד חללה לא שתהיה תחת עובי שפתות החבית. ואף על פי שזה הענין מבואר במה שאמרנו אעשה לו צורה כדי שיהיה יותר מבואר וזאת היא הצורה 39. וכבר בארנו[ב] ענין אמרו בוקעת ועולה בוקעת ויורדת כמה פעמים ושזה לא יהיה אלא בטומאה רצוצה פחות מטפח. ואם היתה טומאה תחתיה כנגד קרקרתה יצטרך על מה שהשרשנו שיהיה כל מה שכנגד הטומאה מאויר החבית טמא ומשנטמא אוירה נהיתה החבית טמאה לפי שהיא כלי חרס וזה אינו מפני שכלי חרס יטמא מגבו אלא לפי שיטמא מאוירו וזאת החבית כבר נטמא אוירה בזה המין מן הטומאה אשר יטמא כל מה שכנגדו מלמעלן ומלמטן והבן זה מפני שהוא זך העיון ודבר קשה אשר לא ימצאהו אלא מי ששכלו חד מאד. אבל אם היתה הטומאה בתוכה זה מבואר שהחבית טמאה ואם היתה הטומאה תחת דפנה מבחוץ וזה שתהיה תחת עובי החרסים ואין דבר ממנה תחת שוליה מצד אוירה החבית טהורה לפי שכלי חרס אינו מטמא מגבו כמו שבארנו בשני[ג] מכלים והטומאה בשעה שעברה מלמעלן לא נכנסה באוירה מפני שהיא תחת הדופן. ואמרו בתוכה ותחת דפנה הוא שתהיה מקצת הטומאה תחת דפנה ומקצתה תחת קרקרתה. ולשון התוספתא[ג] כזית מן המת מקצתו נתון תחת דפנה ומקצתו תחת קרקרתה כל שכנגד הטומאה בין מלמעלן בין מלמטן טמא וכל שאינו כנגד הטומאה בין מלמעלן בין מלמטן טהור ואם יש בדפנה פותח טפח הכל טמא.

ובין

ב) פ״ו מ״ו. ג) מ״א. ג) אהלות פ״י הלכה ט׳.

ובין אן הדא כלה אדא כאנת אלכאבית מאהרה ולאזקה באלארץ אמא אדא כאנת קד אנתפסת מן קבל באהדי אלנפאסאת אלתי צארת כלי טמא וכלי טמא אינו חוצץ כמא אצלנא פי עאשר כלים אן כאנת מרתפעה ען אלארץ טפח אלתי צארת כלהא אוהל או כאנת אלטומאה דאכלהא ועליה גטא אלתי צארת מתל קבר סתום או כאנת מכבובה עלי אלטומאה פאן כל מן ינצם באי גז אנצם מנהא פי אחד הדה אלחאלאת טמא והו מעני קולה הכל טמא יעני תוכה וגבה ודפנה ובאלגמלה כל מא ידנו בהא פהו טמא ללונה אלתי דכרנא פאפהם דלך.

שביעי[ב]). אחר זה שב וביאר שכל זה אם היתה החבית טהורה ודבוקה בארץ אבל אם היתה כבר נטמאה מקודם באחת הטומאות שנהיתה כלי טמא וכלי טמא אינו חוצץ כמו שהשרשנו בעשירי[ג]) מכלים אם היתה גבוהה מן הארץ טפח ונהיה כולה אהל או אם היתה הטומאה בתוכה ועליה כסוי שיהיה כמו קבר סתום או אם היתה כפויה על הטומאה הנה כל הנוגע באיזה חלק שיהיה ממנה באחד מאלו האופנים טמא וזהו ענין אמרו הכל טמא רצה לומר תוכה וגבה ודפנה ובכלל כל מה שיגע בה הוא טמא לפי הענינים אשר זכרנו ושמור זה.

פרק עשירי.

א ארובה שהיא בתוך הבית ויש בה פותח טפח טומאה בבית כנגד ארובה טהור טומאה כנגד ארובה הבית טהור. הטומאה בין בבית ובין כנגד ארובה נתן את רגלו מלמעלן עירב את הטומאה מקצת טומאה בבית ומקצתה כנגד ארובת הבית טמא וכנגד הטומאה טמא:

קולה ארובה שהיא בתוך הבית יעני פי סקף אלבית ממא ילי אלסמא אעני אן תכון מכשופה הדה אלרוזנה לא יכון עליהא טלאל פאדא כאנת טומאה תחת סקף אלבית פאלבית כלה טמא מן סבב אלסקף אלדי אעמה אלא אלמוצע מן אלבית אלדי יואזי אלרוזנה אלמכשופה ללסמא פאנה טאהר. וכדלך אן כאנת אלטומאה תחת אלרוזנה פנמיע אלבית טאהר אד לים אלטומאה תחת אוהל. פאן נעל אחד ידה או רגלה מתלא עלי תלך אלרוזנה פקד אוצל אלסקף וכאן לים תם רוזנה לאן אדם נעשה אוהל לטמא עלי מא תאצל אול אלפרק אלסאדם מן הדה אלמסבתא. ולדלך חית מא כאנת אלטומאה אלבית טמא כלה ודלך אלשבין איצא טמא והדא הו מעני קולה ערב את הטומאה. וקולה מקצתה בבית ומקצתה כנגד ארובה אן יכון בעץ אלשיעור אלדי ינגם תחת אלסקף ובעצה תחת אלרוזנה אנתגם אלבית כלה אעני כל מא תחת אלסקף ולא נקול

אמרו ארובה שהיא בתוך הבית רצה לומר בגג הבית לצד השמים וזה שתהיה זאת הארובה מגולה ואין עליה מכסה ואם היתה הטומאה תחת גג הבית הבית כולו טמא בשביל הגג אשר יכללהו חוץ מן מקום הבית אשר הוא נגד הארובה המגולה לשמים שהוא טהור. וכן אם היתה הטומאה תחת הארובה כל הבית טהור לפי שאין הטומאה תחת אהל. ואם למשל נתן אחד ידו או רגלו על זאת הארובה הנה כבר חבר הגג כאילו אין שם ארובה שאדם נעשה אהל לטמא על מה שהושרש בתחלת הפרק הששי מזאת המסכת ולזה באיזה מקום שתהיה הטומאה הבית כולו טמא וזה האדם גם כן טמא וזהו ענין אמרו עירב את הטומאה. ואמרו מקצתה בבית ומקצתה כנגד הארובה שתהיה מקצת השיעור אשר יטמא תחת הגג ומקצתו תחת הארובה הבית כולו טמא רצוני לומר כל מה שתחת הגג ולא נאמר חצי שיעור לבד נבנם לתוך

חצי הבית

ב) מ״א. ג) מ״א.

חצי שיעור פקט נכנס בתוך הבית וכדלך כל מא יואזי אלחצי שיעור אלתי תחת אלרוזנה מן הוא אלרוזנה טמא ולא נחסב דלך איצא במנזלה חצי שיעור מונח באויר אלדי לא ינגס. ואנמא לזם דלך לאתצאל אלשיעור כלה וכונה גסם ואחד עלי נחו מא תבין פי תאלת הדה אלמסכתא.

הבית וכן כל מה שכנגד החצי שיעור אשר תחת הארובה מאויר הארובה טמא ולא נחשוב זה גם כן במדרגת חצי שיעור מונח באויר אשר לא יטמא ולא יתחייב זה אלא מפני שיתחבר השיעור כולו והוא גוף אחד על דמיון מה שהתבאר בשלישי[5] מזאת המסכתא.

ב אין בארובה פותח טפח טומאה בבית כנגד ארובה טהור טומאה כנגד ארובה הבית טהור הטומאה בבית נתן את רגלו מלמעלן טהור הטומאה כנגד ארובה נתן את רגלו מלמעלן רבי מאיר מטמא וחכמים אומרים אם טומאה קדמה את רגלו טמא ואם רגלו קדמה את הטומאה טהור. רבי שמעון אומר שני רגלים זו על גב זו שקדמו את הטומאה משך הראשון את רגלו ונמצא רגלו של שני שם טהור מפני שקדמה רגלו של ראשון את הטומאה:

אנמא אונב אן יכון אלשפין אלדי נתן רגלו מלמעלן טהור לאן אלארובה אקל מן טפח על טפח ולא תצא טומאה מן הבית מן אקל מן טפח:מא תברר מראת. ונין אלתוספתא אין טומאה נכנסת לאוהל ולא יוצאה ממנו אלא בפתח טפח. ثם קאל אם טומאה קדמה את ולו פהו טמא לאן אלטומאה תנגס כל מא ידויהא כמא תקדם פענד מא נתן רגלו האזל על הטומאה ואם רגלו קדמה את הטומאה צאר במנזלה סקף אלבית ואתצל אלסקף לא ינתגס דלך אלאנסאן אד ולים ثם פות טפח תצא ממנו טומאה ולא האהיל על הטומאה ענד מא האהיל. ובאלג ר' שמעון פי הדא אלחכם וקאל אן לו גא שצין וגעל אלאול מנהמא רגלה עלי אלרוזנה וגעל אלתאני רגלה עלי רגל אלאול וכד דלך נכנסה טומאה תחת ארובה ثם אזל אלאול רגלה וצארת רגל אלתאני על הומאה אד וכאנת קודם הטומאה מהאדיה לרא אלמוצע ועלי אנהא אנמא האהילה ל הטומאה בעד חצול אלטומאה הנאך פי טהור. ואין הלכה כר' שמעון ולא כר' מאיר.

לא הצריך שיהיה האדם אשר נתן רגלו מלמעלן טהור לאן אלארובה אקל מן טפח על טפח ולא תצא טומאה מן הבית מן אקל מן טפח:מא תברר מראת. ונין אלתוספתא[5] אין טומאה נכנסת לאהל ולא יוצאה ממנו אלא בפותח טפח. אחר זה אמר אם טומאה קדמה את רגלו טמא לפי שהטומאה תטמא כל מה שכנגדה כמו שקדם ומשנתן רגלו האהיל על הטומאה ואם רגלו קדמה את הטומאה נהיתה במדרגת גג הבית ויתחבר הגג ולא יטמא זה האדם לפי שאין שם פותח טפח אשר תצא ממנו הטומאה ולא האהיל על הטומאה בעת אשר האהיל. והפליג ר' שמעון בזה הדין ואמר שאם באו שני אנשים ונתן הראשון מהם רגלו על הארובה ונתן השני את רגלו על רגל הראשון ואחר כך נכנסה הטומאה תחת ארובה ואז משך הראשון את רגלו והיתה רגל השני על הטומאה הואיל והיתה קודם הטומאה כנגד זה המקום אף על פי שלא האהילה על הטומאה אלא אחר שבאה הטומאה לשם הוא טהור. ואין הלכה כר' שמעון ולא כר' מאיר.

ג מקצת טומאה בבית ומקצתה כנגד ארובה הבית טמא וכנגד הטומאה טמא דברי רבי מאר רבי יהודה אומר הבית טמא. כנגד הטומאה טהור רבי יוסי

אומר

5) מ"ר. נאהלות פי"א הלכה ז'.

אומר אם יש בטומאה כדי שתֵחלק ותטמא את הבית ותטמא כנגד הטומאה טמא ואם לאו הבית טמא כנגד הטומאה טהור:

כדי שתחלק אן לו קסמת והי עלי וצעהא לכאן אלחאצל מנהא תחת סקף אלבית כשיעור ואלחאצל תחת אלרוזנה אלתי ליס פיהא פותח טפח כשיעור. והלכה כרי יוסי.

כדי שתחלק הוא שאם נחלקה בעודה על מצבה יהיה הנמצא ממנה תחת גג הבית כשיעור ומה שהוא תחת הארובה אשר אין בה פותח טפח כשיעור. והלכה כר' יוסי.

ד ארובות זו על גב זו ויש בהן פותח טפח טומאה בבית כנגד ארובות טהור טומאה כנגד ארובות הבית טהור. הטומאה בין בבית בין כנגד ארובת נתן דבר שהוא מקבל טומאה בין מלמעלן בין מלמטן הכל: טמא ודבר שאינו מקבל טומאה ממנו ולמטן טמא ממנו ולמעלן טהור:

הדה אלארובות הי באן תכון בית ועליה ותכון ארובה פי סקף אלבית וארובה פי סקף אלעליה מחאדיה להא חתי אדא כאנת אלטומאה תחת אלרוזנה פי אלבית כאנת מכשופה ללסמא. וקד תקדם לך אן כלי טמא אינו חוצץ ואן אדא כאנת טומאה בבית ופי סקפה פותח טפח פאן אלעליה טמאה לגרוג אלטומאה להא פלדלך אדא נתן דבר שהוא מקבל טומאה עלי אלרוזנה אלתי פי סקף אלבית פקד אנתגם דלך אלכלי ונטמא הבית פלמא צאר אלבית כלה טמא ופי סקפה פותח טפח כרגת אלטומאה מן תלך אלרוזנה ואנתגסת אלעליה איצא לאן דלך אלכלי לא יחגב בין אלבית ועליה לכונה כלי טמא. אמא אן געל הדא אלכלי עלי אלרוזנה אלפוקאניה אלתי פי סקף אלעליה פהו בין אנה אנתגסת העליה והבית פאן כאן כלי שאינו מקבל טומאה פהו חוצץ בפני הטומאה פלדלך אן געלה עלי אלרוזנה אלתי פי סקף אלבית פאלבית טמא ואלעליה טאהרה. ואן געלה עלי אלרוזנה אלתי פי אלעליה פאלבית ואלעליה טמאים וכל מא יחאדי תלך אלרוזנה מן פוק אלעליה אלי אלסמא טאהר.

אלו הארובות הם יהיו בית ועליה והיתה ארובה בגג הבית וארובה בגג העליה כנגדה עד שאם היתה הטומאה תחת הארובה בבית תהיה מגולה לשמם. וכבר קדם לך ב) שכלי טמא אינו חוצץ ושאם היתה טומאה בבית ובגגה פותח טפח העליה טמאה מפני שהטומאה יוצאה אליה ולזה אם נתן דבר שהוא מקבל טומאה על הארובה אשר בגג הבית נטמא זה וכלי ונטמא הבית ואחר שנטמא בית כור ובגגו פותח טפח תצא הטומאה מזאת הארובה ונטמאת העליה גם כן מפני שזה הכלי לא יחוץ בין הבית והעליה לפי שהוא כלי טמא. אבל אם נתן זה הכלי על הארובה העליונה אשר בגג העליה הוא מבואר שיטמאו העליה והבית. ואם הה כלי שאינו מקבל טומאה הוא חוצץ בני הטומאה ולזה אם נתנו על הארובה אשר בגג הבית הבית טמא והעליה טהורה ואם נתנו על הארובה אשר בעליה הבית ועליה טמאים וכל מה שכנגד זאת הארובה מעלה מהעליה עד לשמים טהור.

ה אין בארובות פותח טפח טומאה בבית כנגד ארובות טהור טומאה כנגד ארובות הבית טהור הטומאה בבית נתן בין דבר שהוא מקבל טומאה בין מלמעלן בין מלמטן אין טמא אלא התחתון הטומאה כנגד ארובות

נתן

ב) כלים פ"י מ"א.

M. TUD. AKADÉMIA KÖNYV-TÁRA

נתן דבר שהוא מקבל טומאה בין מלמעלן בין מלמטן הכל טמא ודבר שאינו מקבל טומאה בין מלמעלן בין מלמטן אין טמא אלא תחתון:

הדא כלה בין ממא תקדם שרחה אדא פהמת אלאצל והו אין טומאה נכנסת לאוהל ולא יוצאה ממנו אלא בפותח טפח.

זה כולו מבואר ממה שקדם ביאורו כאשר הבנת השרש והוא אין טומאה נכנסת לאהל ולא יוצאה ממנו אלא בפותח טפח.

ו ארובה שהיא בתוך הבית וקדרה נתונה תחתיה שאם תעלה ואין שפתיה נוגעות בארובה טומאה תחתיה בתוכה או על גבה טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. היתה גבוהה מן הארץ טפח טומאה תחתיה או בבית תחתיה והבית טמא תוכה וגבה טהור בתוכה או על גבה הכל טהור[ב]:

שאם תעלה ואין שפתיה נוגעות בארובה מענאה אן תכון אלאניה מואזיה ללארובה ותכון אלארובה אכבר מן גרם אלקדר חתי אנא לו תנילנא אלאניה תטלע עלי עמוד קאים לכרנה מן אלרוזנה ולא תנצם בנואנבהא בוגה פאדא כאנת אלקדרה עלי הדא אלוצע וכאנת אלטומאה חית כאנת מן הדה אלקדרה פהי תנגם כל מא יחאדיהא פקט פי אלעלו ואלספל לכון אלטומאה מצנוטה וליסת תחת אוהל או מכשופה ללסמא ולם ינתשר פעלהא ולא טהר כמא קד בינא פי מעני בוקעת ועולה. פאן כאן ארתפאע אלקדרה ען אלארץ טפח וטומאה תחתיה פקד האהילה על הטומאה וינתגם אלבית בגמלתה. וקד תקדם לך פי הדא אלפרק פי כון אלטומאה תחת ארובה אנה אם נתן רגלו מלמעלן ערב את הטומאה וכל מא יכון בתוכה או על גבה פהו טהור לאנה ליס תחת אהל בל מכשוף ללסמא לאנה כנגד ארובה. פאן כאנת אלטומאה בתוכה או על גבה והי הדה אלקדרה גבוהה טפח כמא דכר הכל טהור יעני אלבית כלה טהור לאן אלטומאה כנגד ארובה וכדלך תחת הקדרה טהור לאנה אוהל לכונהא גבוהה טפח עלי מא תאצל ואנמא ינתגם כנגד הטומאה פקט עד לרקיע.

שאם תעלה ואין שפתיה נוגעות בארובה ענינו שהכלי יהיה כנגד הארובה ותהיה הארובה יותר גדולה מגוף הקדרה עד שאם נדמה במחשבתינו שהכלי עולה כמו עמוד נצב יצא מן הארובה ולא יגע בצדדיה בשום פנים ואם היתה הקדרה על זה המצב והיתה הטומאה באיזה מקום שיהיה בואת הקדרה תטמא כל מה שכנגדה לבר מלמעלן ומלמטן לפי שהטומאה רצוצה ואינה תחת אהל או מגולה לשמים ולא נתפשטה פעולתה ולא נראית כמו שכבר בארנו[ג] בענין בוקעת ועולה. ואם היתה הקדרה גבוהה מן הארץ טפח וטומאה תחתיה כבר האהילה על הטומאה ונטמא הבית בכללו. וכבר קדם לך בזה הפרק שאם הטומאה תחת הארובה אם נתן רגלו מלמעלן עירב את הטומאה וכל מה שבתוכה או על גבה טהור מפני שאינו תחת אהל אלא מגולה לשמים לפי שהוא כנגד הארובה. ואם היתה הטומאה בתוכה או על גבה והיתה זאת הקדרה גבוהה טפח כמו שזכר הכל טהור רצה לומר הבית כולו טהור לפי שהטומאה כנגד הארובה וכן תחת הקדרה טהור לפי שהיא אהל מפני שהיא גבוהה טפח על מה שהושרש ולא ישמא אלא כנגד הטומאה לבד עד לרקיע.

ז היתה נתונה בצד האסקופה שאם תעלה היא נוגעת בשקוף פותח טפח טומאה תחתיה בתוכה או על גבה טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. היתה גבוהה מן הארץ טפח טומאה תחתיה או בבית תחתיה והבית טמא תוכה וגבה טהור בתוכה

או

ב) עי' תוי"ט בד"ה תוכה. ג) פ"ו מי"ו.

או על גבה הכל טמא שאם תעלה איננה נוגעת לשקוף פותח טפח או מורבקת בשקוף טומאה תחתיה אין טמא אלא תחתיה:

אסקופה אסם עתבה אלבאב אלספליה והי מרתפעה ען אלארץ קליל ושקוף אסם אלעתבה אלפוקיה אלמואזיה להא והי אלתי יסמיהא אלכתאב משקוף. ומעני קולה שאם תעלה נוגעת בשקוף בפותח טפח אנא לו תגילנאהא ארתפעת עלי אלאסתקאמה לכאן מן פם אלאניה פותח טפח דאכל תחת אלשקוף פאדא כאנת אלטומאה עלי הדא אלוצע והי לאצקה באלארץ פאין מא כאנת אלטומאה מן הדה אלאניה פאנמא תנגס מא יחאדי אלטומאה פקט לאן אלטומאה לם ינתשר פעלהא פי אוהל עלי מא אצלנא. אמא אן כאנת גבוהה טפח פהי תאהיל וינתגס אלבית מן סבב אלפותח טפח אלדי מנהא דאכל תחת אלעתבה אלפוקיה מחאדיא לה. וכדלך אן כאנת טומאה בתוכה או על גבה תחתיה טמא לאן אלבית ינתגס חיניד לחצול אלטומאה תחת אלשקוף ותצא טומאה ממנו אעני מן אלבית אלי תחת אלקדרה לכונהא מחאדיה בטפח לתחת המשקוף פינתגס תחת הקדרה איצא והו קולה הכל טמא. פאן כאנת הדה אלאניה לא יחאדי מנהא תחת אלשקוף אלא דון טפח או תכון מחאדיה לסטה אלשקוף מבחוץ חתי אן לו טלעת עלי אסתקאמה ללצק גנבהא בגאנב אלשקוף והדא הו קולה או מורבקת לשקוף פאנהא חיניד לא אתצאל בינהא ובין אלבית פיכון חכמהא חכם אוהל בפני עצמו כמא דכר.

אסקופה שם משקוף התחתון של פתח והוא גבוה מעט מן הארץ ושקוף שם המשקוף העליון שהוא כנגדו והם אשר יקראם המקרא[ב]) משקוף. וענין אמרו שאם תעלה נוגעת בשקוף בפותח טפח שאנחנו אם נרמה במחשבתינו הקדרה עולה על קו ישר היה מפי הכלי פותח טפח נכנס תחת השקוף. ואם היתה על זה המצב והיא דבוקה בארץ הנה באיזה מקום מזה הכלי שתהיה הטומאה לא תטמא אלא מה שהוא כנגד הטומאה לבד מפני שהטומאה לא התפשטה פעולתה באהל על מה שהשרשנו. אבל אם היתה גבוהה טפח תאהיל ונטמא הבית בעבור הפותח טפח הנכנס ממנה תחת השקוף העליון אשר כנגדו. וכמו זה אם היתה טומאה בתוכה או על גבה תחתיה טמא לאן אלבית ינתגס חיניד לחצול אלטומאה תחת אלשקוף ותצא טומאה ממנו רצה לומר מן הבית אל תחת הקדרה לפי שהיא כנגד תחת המשקוף בטפח ויטמא תחת הקדרה גם כן וזה אמרו הכל טמא. ואם לא היה מזה הכלי כנגד תחת השקוף אלא פחות מטפח או שהוא כנגד שטח השקוף מבחוץ עד שאם היה עולה על קו ישר צדדו היה מורבק בצד השקוף וזהו אמרו או מורבקת לשקוף הנה אז אין חבור בינו ובין הבית ויהיה דינו דין אהל בפני עצמו כמו שנזכר.

פרק אחד עשר.

א בית שנסדק טומאה בחוץ כלים שבפנים טהורין טומאה בפנים כלים שבחוץ בית שמאי אומרים עד שיהא בסדק ארבעה טפחים בית הלל אומרים כל שהוא רבי יוסי אומר משום בית הלל פותח טפח:

קד תכרר מראת אן דרך טומאה לצאת ואין דרכה להכנס. פאדא אנשק אלבית וולך באן ינשק אלסקף כלה ואלחיטאן אלחאלמאן

כבר נזכר כמה פעמים ג) שדרך טומאה לצאת ואין דרכה להכנס. הנה אם נסדק הבית וזה שנסדק הגג כולו והכתלים הנושאין את

ב) שמות י״ב ז׳. ג) פ״ד מ״א וכו׳.

אלהאמלאן ללסקף אלי אלארץ וכאנת אלטומאה פי אלנצף אלדאכלי מן קסמי אלבית והו אלקסם אלדי יקאבל אלבאב ואלכלים פי אלקסם אלאכר אלדי ילי אלחוץ יקול בית שמאי חתי יכון סעה אלשקה ארבעה טפחים וחיניד לא תנתגם תלך אלכלים לאנא לא נכתפי בפותה טפח פקט הנא לכון אלטומאה בפנים וכלים פי אלקסם אל בראני ודרך טומאה לצאת. ובית הלל יקולון אנה לא יחתאג לפותה טפח לכון אלשק פי גמלה אלבית. וקד תבין פי אלתוספתא אן קולהם כל שהוא הו אן יכון אלשק קדר ניט המשקולת אעני קדר גלט אלניט לא אן יכון אלשק עלי קדר טול חוט המשקולת. ור׳ יוסי קאל פותח טפח עלי אלאצל והלכה כבית הלל.

את הגג עד הארץ והיתה הטומאה בחצי הפנימי משני חלקי הבית והוא החלק אשר כנגד הפתח והכלים בחלק האחר אשר לצד החוץ בית שמאי אומרים עד שיהיה רחב הסדק ארבעה טפחים ואז לא ישמאו אלו הכלים שאין די לנו כאן בפותח טפח לבד מפני שהטומאה בפנים והכלי בחלק החיצון ודרך טומאה לצאת. ובית הלל אומרים שלא יצטרך לפותח טפח לפי שהסדק בכלל הבית. וכבר התבאר בתוספתא ב) שאמרם כל שהוא הוא שיהיה הסדק שיעור חוט המשקולת רצה לומר שיעור עובי החוט לא שיהיה הסדק על שיעור אורך חוט המשקולת. ור׳ יוסי אומר פותח טפח כפי הכלל והלכה כבית הלל.

ב אכסדרה שנסדקה טומאה בצד זה כלים שבצד השני טהורים נתן את רגלו או קנה מלמעלן עירב את הטומאה נתן את הקנה בארץ אינו מביא את הטומאה עד שיהיה גבוה מן הארץ פותח טפח:

הדא אלשק אנמא הו פי סקף אלאכסדרה והי אלפרטל וקד עלמת צורתהא ואנהא מבאחה לצחן אלדאר פאדא אנשק סקפהא עלי אלערץ כלה צארת נצפין מנחאזין ימין ושמאל וקד תקדם לך פי אלפרק אלדי קבל הדא ערוב הטומאה מן פוק ענד אלשק או מן אספל ממא יחאדי אלשק אדא כאן פי אלשי אלדי יחאדי אלשק ארתפאע טפח ען אלארץ פמא זאד כמא תבין פי ארובה שבתוך הבית.

זה הסדק אינו אלא בגג האכסדרה והיא אלפרטל וכבר ידעת צורתה ושהיא יוצאת לחצר הבית וכאשר נסדק גגה על כל רחבה תהיה לשני הצאין אשר אחד מהם מימין והאחר לשמאל וכבר קדם לך בפרק אשר לפני זה עירוב הטומאה מלמעלה אצל הסדק או מלמטן מה שהוא נגד הסדק אם היה הדבר אשר נגד הסדק גבוה טפח מן הארץ או יותר כמו שהתבאר ג) בארובה שבתוך הבית.

ג סגום עבה וכופת עבה אינן מביאין את הטומאה עד שיהיו גבוהים מן הארץ פותח טפח קפילים זו על גבי זו אינן מביאות את הטומאה עד שתהא העליונה גבוהה מן הארץ פותח טפח היה אדם נתון שם בית שמאי אומרים אינו מביא את הטומאה ובית הלל אומרים אדם חלול הוא והצד העליון מביא את הטומאה:

סגום אלברנוס וכופת אלגשבה כמא שרחנא פי עשרין מן כלים. ועבה כשנה והו אן יכון להא ארתפאע טפח או אכתר. וקפילין תיאב מטויה בעצהא עלי בעץ פהו

סגום בערבי אלברנוס וכופת הקורה כמו שבארנו בעשרים ג) מכלים. ועבה כמשמעו והוא שהם גבוהים טפח או יותר. קפילין בנדים מקופלין קצתם על

יקול

קצתם

ב) אהלות פי״ב הלכה א׳. ג) פ״י מ״ו. ג) מ״ת.

יקול אן אדא כאנת טומאה פי אחד גאנבי אלאכסדרה אלמנקסמה וכאן תוב גלט או תיאב מעביה תחת אלסדק פלים נקול אד והי מרתפעה ופי ארתפאעהא טפח נתכיל כל מא תחת אלטאקה אלפוקיה או אלסטה אלפוקי מן אלכשבה ואלברנוס ונחוה מא אלי אלארץ מעדום ונחסב כאן אוהל תחת הסדק ארתפאעה טפח ותתערב הטומאה בל חכמהא מתל לו נתן את הקנה בארץ ולא ערב את הטומאה חתי יכון תחת הסדק אוהל פיה חלל טפח כמא אשתרט וקד בינא אצול דלך כלה. וקולה עד שתהא העליונה גבוהה מן הארץ טפח מענאה אן יכון תחתיהא חלל טפח. פאן כאן אדם נתון תחת הסדק של אכסדרה יקול בית שמאי אנה לא ערב את הטומאה ועלי אן ארתפאע נסמה אכתר מן טפח כחכם סגוס וכופת ובית הלל יקולון אלסגוס ואלכופת מצמתה ואלאנסאן מגוף והצד העליון מנה כאנה אוהל עלי אלארץ ויביא את הטומאה לצד שני של אסקופה.

קצתם ואמר שאם היתה טומאה באחד משני צדדי האכסדרה הנחלקת והיה בגד עבה או בגדים מקופלין תחת הסדק לא נאמר מפני שהם גבוהים ובגבהם טפח נדמה במחשבתינו שכל מה שהוא תחת המערכה העליונה או השטח העליון מן הכופת והסגוס והדומה להם עד הארץ כאילו אינו ונחשוב שיש אהל תחת הסדק גבוה טפח ותתערב הטומאה אלא דינם כאילו נתן את הקנה בארץ ולא עירב את הטומאה עד שיהיה תחת הסדק אהל אשר בו חלל טפח כמו שהתנה וכבר ביארנו[ב]) שרשי כל זה. ואמרו עד שתהא העליונה גבוה מן הארץ טפח ענינו שיהיה תחתיה חלל טפח. ואם היה אדם נתון תחת הסדק של אכסדרה בית שמאי אומרים שהוא לא עירב את הטומאה ואף על פי שגובה גופו יותר מטפח כדין סגוס וכופת ובית הלל אומרים הסגוס והכופת הם מקשים והאדם חלול והצד העליון שלו כאילו הוא אהל על הארץ ויביא את הטומאה לצד שני של אסקופה.

ד היה משקוף בעד החלון והאהיל על קוברי המת בית שמאי אומרים אינו מביא את הטומאה ובית הלל אוסרים מביא את הטומאה ומודים שאם היה לבוש בכלי או שהיו שנים זה על גבי זה שהם מביאין את הטומאה:

לא אחתאג אן אבין אן חית מא יקול קוברי המת אנה אנמא יריד המלה אלמית והם האמלון לה אלדי יכון אלמית נפסה הו אלדי האהיל עלי אלשי או הואהל עליו. ומעני מביא את הטומאה הנא אן יביא את הטומאה לבית וינתגם אלבית אלדי תטלע מנה אלמתטלע. ועלה דלך ענד בית הלל כון אלאדם חלול והצד העליון מביא את הטומאה לאנה שבה אוהל בעצה עלי אלמית ובעצה דאכל אלבית ודלך לאוהל בינה ובין חאיט אלטאק ארתפאע טפח ואכתר לכון אלאדם חלול.

לא אצטרך שאבאר שבכל מקום שהוא אומר קוברי המת לא יוצה בו אלא נושאי המת בעת נשיאתו שיהיה המת עצמו הוא אשר האהיל על הדבר או הדבר האהיל עליו. וענין מביא את הטומאה כאן שיביא את הטומאה לבית ויטמא הבית אשר השקוף ממנו המשקוף. וטעם זה לדעת בית הלל שהאדם חלול והצד העליון מביא את הטומאה לפי שהוא כמו אהל אשר קצתו על המת וקצתו תוך הבית ובין זה האהל ובין כותל החלון גובה טפח ויותר לפי שהאדם חלול.

ה היה מוטל על האסקופה והאהילו עליו קוברי המת בית שמאי אומרים אינו מביא את הטומאה ובית הלל אומרים מביא את הטומאה:

ב) פ״י.

הדא אלשבץ אלמלקי עלי עתבה אלבית בעצה פי אלבית ובעצה פי אלאסקופה בית הלל טרדוא מדהבהם פי קולהם אדם חלול הוא ולדלך יביא את הטומאה לבית עלי מא תקדם פי אלקדרה אדא כאנת גבוהה טפח ונוגעת בשקוף בפותח טפח פאן אלטומאה אדא כאנת על גבה הבית טמא.

אם היה זה האדם מוטל על אסקופת הבית קצתו בבית וקצתו על האסקופה בית הלל הולכים אחר שיטתם באמרם אדם חלול הוא ולזה יביא את הטומאה לבית על מה שקדם בהקדרה[ס]) אם היתה גבוהה טפח ונוגעת בשקוף בפותח טפח שהטומאה אם היתה על גבה הבית טמא.

ו הטומאה בבית והאהילו עליו טהורין בית שמאי מטהרין ובית הלל מטמאין:

יקול אן אדא כאנת טומאה בבית והאדם מוטל על האסקופה ובעצה פי אלבית והאהילו טהורים עלי בעץ דלך אלאדם אלדי באסקופה פלמן יקול אדם חלול הוא יביא את הטומאה וכאנהם האהילו על הטומאה וטמאין.

אמר שאם היתה טומאה בבית ואדם מוטל על האסקופה וקצתו בבית והאהילו טהורים על קצת זה האדם אשר באסקופה הנה למי שאומר אדם חלול הוא יביא את הטומאה כאילו האהילו על הטומאה וטמאין.

ז כלב שאכל בשר המת ומת הכלב ומוטל על האסקופה רבי מאיר אומר אם יש בצוארו פותח טפח מביא את הטומאה ואם לאו אינו מביא את הטומאה רבי יוסי אומר רואין את הטומאה מכנגד השקוף ולפנים הבית טמא מכנגד השקוף ולחוץ הבית טהור רבי אליעזר אומר פיו לפנים הבית טהור פיו לחוץ הבית טמא שהטומאה יוצאת דרך שוליו רבי יהודה בן בתירא אומר בין כך ובין כך הבית טמא. כמה תשהה במעיו שלשה ימים מעת לעת בעופות ובדגים כדי שתפול לאור ותשרף דברי רבי שמעון רבי יהודה בן בתירא אומר בעופות ובדגים מעת לעת:

נץ אלבריתא כלב שאכל בשר המת ונכנס לבית הבית טהור. ואנמא אנגס הנא מא חצל פי גופה למא מאת אלכלב פכאן דלך אלשי פי ועא. וקולה מוטל על האסקופה הוא איצא אן יכון בעצה פי אלבית. ור׳ יוסי יראעי מוצע אלטומאה אעני מעדה דלך אלחיואן אן כאן מוצע אלמעדה מנה דאכל אלבית פאלבית טמא לחצול אלטומאה פיה. והדא אלדי תראה קד חצל ענדהם מן בטא הצם מעדה אלכלב ללחם לעל דלך פי לחם אלמית באצה והדא לא יסתבעד. והלכה כר׳ יוסי והלכה כר׳ יהודה בן בתירא פי קולה בעופות ובדגים מעת לעת.

לשון הברייתא[ע]) כלב שאכל בשר המת ונכנס לבית הבית טהור. ולא יטמא כאן מה שנמצא בגופו אלא לפי שמת הכלב ונהיה זה הדבר כמו מונח בכיס. ואמרו מוטל על האסקופה הוא גם כן שמקצתו בבית ור׳ יוסי יהבונן על מקום הטומאה רצה לומר איצטומכה של בעל החי אם היה מקום האיצטומכה שלה בתוך הבית הבית טמא מפני שנמצאה הטומאה בו. ומה שתראה שלרעתם איצטומכת הכלב תאחר מלעכל הבשר אולי זהו בבשר המת בלבד וזה אינו רחוק. והלכה כר׳ יוסי והלכה כר׳ יהודה בן בתירא באמרו בעופות ובדגים מעת לעת.

ח החדות שבבית ומנורה בתוכו וחפרח שלה יוצא וכפישה נתונה עליו שאם תנטל המנורה וכפישה עומדת על פי החדות בית שמאי אומרים החדות טהור ומנורה

ס) פ״י מ״ז. ע) תוספתא אהלות פי״א הלכה ז׳.

ומנורה טמאה בית הלל אומרים אף המנורה טהורה ומודים שאם תינטל המנורה וכפישה נופלת הכל טמא:

קד תקדם לך פי אלפרק אלכ̇אמס מן הד̇ה אלמסכתא אנה אד̇א כב כפישה על פי החדות פאנהא תציל כל מא הנאך. פקאל אן אד̇א כאנת מנארה̇ פי ד̇לך אלצהריג̇ ואלטבק אלד̇י עליה תג̇על אלסרג̇ מע חאשיה̇ אלצהריג̇ וד̇לך הו אלד̇י יתסמי פרח כמא בינא פי חאדי עשר כלים וכאנת אלכפישה מכבובה̇ עלי אלפרח חתי תג̇י חאשיה̇ אלפרח בין אלכפישה ואלחדות פפי ד̇לך אכ̇תלאף בין בית שמאי ובית הלל הל תכ̇לצת אלמנארה̇ פי ג̇מלה̇ מא יתכ̇לץ ממא פי דאכ̇ל אלצהריג̇ או לא.

כבר קדם לך בפרק חמישי[ח]) מזאת המסכתא שאם כפה כפישה על פי החדות תציל כל מה שיש שם. ואמר שאם היתה מנורה בזה החדות והפרק אשר עליו משימים הנר נמצא עם שפת החדות וזהו אשר יקרא פרח כמו שביארנו באחד עשר[ג]) מכלים והיתה הכפישה כפויה על הפרח עד שתבא שפת הפרח בין הכפישה ובין החדות הנה בזה מחלוקת בית שמאי ובית הלל אם נצלת המנורה בכלל מה שינצל ממה שהוא בתוך החדות או לא.

ט כלים שבין שפתי כפישה לבין שפתי החדות אפילו עד התהום טהורים טומאה שם הבית טמא טומאה בבית כלים שבכותלי החדות אם יש במקומן טפח על טפח על רום טפח טהורים ואם לאו טמאים אם היו כותלי החדות רחבים משל בית בין כך ובין כך טהורים:

טומאה שם הבית טמא יעני אד̇א כאנת טומאה בין שפתי חדות לשפתי כפישה הבית טמא לאן קד בינא מראת פי מא תקדם אן כל מא יציל באהל המת עלי אלאשיא אלטאהרה̇ חתי לא תנתג̇ם פאנה לא יציל על הטמאים מלטמא. וקד עלמת אן חדות בבניאן ואנה צהריג̇ מרתפע עלי אלארץ̇ פאד̇א כאנת כלים פי ג̇ואנבה וכאן מוצ̇עהא טפח על טפח על רום טפח אנחאזת ען אלבית וצארת פי חכם אלחדות וכמא יכ̇לץ̇ כל מא דאכ̇לה כד̇לך איצ̇א יכ̇לץ מא פי ג̇ואנבה. אמא אן כאנת ג̇ואנב אלחדות אוסע מן חיטאן אלבית פאן אלכלים אלתי תכון פי נפס כתלי החדות טהורים ולו לם יכן מוצ̇עהא טפח על טפח ולא נחכם פיהא מחצה למחצה עלי חכם מא תבין פי סאדס הד̇ה אלמסכתא. ופי אלתוספתא קאלוא כלים שבכתלי החדות טהורים ושבכתלי הבית נידון מחצה על מחצה הד̇א לכון כותלי

טומאה שם הבית טמא רצה לומר אם היתה טומאה בין שפתי חדות לשפתי כפישה הבית טמא לפי שכבר ביארנו כמה פעמים במה שקדם[ג]) שכל כלי המציל באהל המת על הדברים הטהורים שלא יטמאו לא יציל על הטמאים מלטמא. וכבר ידעת שחדות בנין ושהוא כמו בור עומד על גבי הארץ[ד]) ואם היו כלים בכתליו והיו מקומם טפח על טפח על רום טפח נפרדו מן הבית ויהיה דינם דין החדות וכמו שינצל כל מה שבתוך החדות כמו זה גם כן ינצל מה שבכתליו. אבל אם היו כתלי החדות רחבות מכותל הבית הכלים אשר בתוך כתלי החדות טהורים אף על פי שאין מקומן טפח על טפח ולא נדון בהם מחצה למחצה לפי מה שהתבאר בששי[ה]) מזאת המסכתא. ובתוספתא[ו]) אמרו כלים שבכתלי החדות טהורים ושבכתלי הבית נדון מחצה על מחצה וזה

חדות לפי

ח) מ״ו. ג) מ״ז עי׳ מ״ת טומאת מת פכ״א הלכה ז׳. ג) כלים פ״ח מ״ו. ד) וכן פ״י הר״מ לעיל כלים פ״ה מ״ו ובראש השנה פ״ג מ״ז ובבבא בתרא פ״ד מ״ב. ועיין שם בתוספת י״ט, אבל במ״ת מכירח פ׳ כ״ה הל׳ ב׳ אומר והדות הבנוי בבור וצ״ל כבור. ה) מ״ד. ו) אהלות פי״ב הל׳ ו׳.

החדות אוסע פכאנה לא ידפל פי חכם כתלי הבית ראסא בל אנפצל בנפסה.

לפי שכתלי החדות יותר רחבים והם כאילו אינם נכנסים בדין כתלי הבית כלל אלא יש להם דין בפני עצמן.

פרק שנים עשר.

א נסר שהוא נתון על פי תנור חדש ועודף מכל צדדיו בפותח טפח טומאה תחתיו כלים שעל גביו טהורים טומאה על גביו כלים שתחתיו טהורים ובישן טמא רבי יוחנן בן נורי מטהר. נתון על פי שני תנורים טומאה ביניהם הם טמאים רבי יוחנן בן נורי מטהר:

קד תקדם פי סאדם הדה אלמסכתא אן אלכלים נעשים אהלים לטמא אבל לא לטהר ובינא דלך ושרחנאה. ותנור ישן הו במנולה אלכלים ולדלך אדא כאנת טומאה תחת הנסר וכלים על גביו או טומאה על גביו וכלים תחתיו הכל טמא אדא כאן אלתנור ישן כמא תבין פי דלך אלפרק. אמא אדא כאן אלתנור חדש פאנה ינעל אלנסר אוהל ויפצל מא פוקה ממא תחתה ואין הלכה כר׳ יוחנן בן נורי.

כבר קדם בששי[ב]) מזאת המסכתא שהכלים נעשים אהלים לטמא אבל לא לטהר וביארנו ופירשנו זה היטב. ותנור ישן הוא במדרגת כלים ולזה אם היתה טומאה תחת הנסר וכלים על גביו או טומאה על גביו וכלים תחתיו הכל טמא אם היה התנור ישן כמו שהתבאר בזה הפרק. אבל אם היה התנור חדש נעשה הנסר אהל ויפריד מה שלמעלה ממנו ממה שתחתיו ואין הלכה כר׳ יוחנן בן נורי.

ב סרידה שהיא נתונה על פי התנור מוקף צמיד פתיל טומאה תחתיה או על גביה הכל טמא כנגד אוירו של תנור טהור טומאה כנגד אוירו של תנור כנגדו עד הרקיע טמא:

תבין פי אלתוספתא אן הדה אלסרידה עודפת על פי התנור כל שהוא ובשרט אן להא האשיה דאירה חתי תכון כלי קבול. וכדא אשתרט פי אלתוספתא אן יכון להא ליזביז וקאל הנאך ואם היתה חלקה הרי היא כנסר וצריכה פותח טפח וחיניד תפצל אלדי יכון על גבה מן אלדי יכון תחתיה. וקולה כנגד אוירו של תנור הו אן תכון אלטומאה פוק אלסרידה לכן עלי הוא אלתנור. לא עלי אלדאיר אלבארג ען פם אלתנור ובין הו אן הדה אלסרידה של חרש וקד בינא דלך פי תאמן כלים.

כבר התבאר בתוספתא ג) שזאת הסרידה עודפת על פי התנור כל שהוא ובתנאי שיהיה לה שפה סביב לה עד שתהיה כלי קיבול. וכן התנה בתוספתא ג) שיהיה לה ליזבז ואמר שם ואם היתה חלקה הרי היא כנסר וצריכה פותח טפח ואז תפריד מה שעל גבה ממה שהוא תחתיה. ואמרו כנגד אוירו של תנור הוא שתהיה הטומאה למעלה מן הסרידה אבל על אויר התנור ולא על הליזבז היוצא מפי התנור. וברור הוא שזאת הסרידה היא של חרס וכבר ביארנו זה בשמיני[ד]) מכלים.

ג נסר שהוא נתון על פי תנור ישן יוצא מזה ומזה טפח אבל לא מן הצדדים טומאה בצד זה כלים שבצד השני טהורים רבי יוסי מטמא. הבטח אינו מביא

את

ב) מ״א. ג) אהלות פי״ג הלכה ג׳. ג) שם. ד) מ״ג.

את הטומאה היה בו זיז רבי אליעזר אומר אינו מביא את הטומאה רבי יהושע אומר רואים את הבטח כאלו אינו והזיז העליון מביא את הטומאה:

בטח בניאן נאתי מן אלחאיט אמאם אלחלון מן היתּ אדא תטלע אלמתטלע מן אלרוזנהּ אסתנד עלי דלך אלבנא פלדלך תסמי בטח מן בוטח בה׳. פקאל אן אדא כאנת טומאה תחתה לא ינתגם אלבית לאן לם תחצל אלטומאה תחת אוהל מתצל בהוא אלבית. פאן כאן הנאך זיז נארג מן הדא אלבניאן בתוך הבית פאן אלבית איצא טאהר ענד ר׳ אליעזר לכון אלטומאה תחת אלבטח לא תחת אלזיז. ור׳ יהושע יקול אנא נתכיל אלבטח מעדום ויכון אלזיז אלפוקי אלמתצל בהוא אלבית קד האהיל על הטומאה ואנגם אלבית בלא שך. וסיבין לך פי אלראבע עשר אחכאם אלזיזין פי הבאת הטומאה כיף הי וכיף צורהּ אלזיזין והלכה כר׳ יהושע.

בטח הוא בנין בולט מהכותל לפני החלון באופן שאם ישקוף המשקוף בעד החלון ישען על זה הבנין ולזה יקרא בטח מן[ס] בוטח בה׳. ואמר שאם היתה טומאה תחתיו לא נטמא הבית לפי שלא הגיע הטומאה תחת אהל מחובר באויר הבית. ואם היה שם זיז יוצא מזה הבנין בתוך הבית הבית גם כן טהור לדעת ר׳ אליעזר לפי שהטומאה תחת הבטח לא תחת הזיז. ור׳ יהושע אומר שאנחנו נדמה במחשבתינו שהבטח נעדר והזיז העליון המחובר באויר הבית כבר האהיל על הטומאה וטימא את הבית בלא ספק. ויתבארו לך בפרק ארבעה עשר דיני הזיזין בהבאת הטומאה איך הם ואי זה היא צורת הזיזין והלכה כר׳ יהושע.

ד סנדל של עריסה שפחתו בתוך הבית אם יש בו פותח טפח הכל טמא ואם לאו מונין בו כדרך שמונין במת:

קולה הנא בתוך הבית יריד בה פי סקף אלבית מתל קולה פי מא תקדם ארובה שהיא בתוך הבית. וכדא תבין פי אלתוספתא והנאך קיל סנדל של עריסה שפחת מעוביה שיעורו בפותח טפח נפחת הבית מאליו שיעורו מלא אנרוף. וערם הו אלסריר הנה ערשו ערש ברזל וסנדל של עריסה הו שבה רתאג אלבאב אלדי יעמל מן חדיד ודלך אן יעמל שבה חק מן חדיד ידכל פיה רגל אלסריר והו אלדי יתסמי סנדל. פקאל אן אדא כאן סריר פי עליה ותקב פי סקף אלבית חתי נפד אלי הוא אלבית תקבה ואדכל פיהא סנדל של עריסה אעני אנה רכב הנאך רגל אלסריר חתי צארת תלך אלסנדל אלתי תחת רגל אלסריר טאהרהּ פי סקף אלבית וצאר דלך אלסנדל מאהיל על הטומאה פאן כאן פי דלך אלתקב אלדי

אמרו כאן בתוך הבית ירצה בו בגג[ג] הבית כמו שאמר במה שקדם[ד] ארובה שהיא בתוך הבית. וכן התבאר בתוספתא[ה] ושם נאמר סנדל של עריסה שפחת מעוביה שיעורו בפותח טפח נפחת הבית מאליו שיעורו מלא אגרוף. וערס הוא המטה[ה] הנה ערשו ערש ברזל. וסנדל של עריסה הוא דומה לציר הפתח הנעשה מברזל וזה שיעשו כוס מברזל ויכניסו בו רגל המטה והוא אשר יקרא סנדל. ואמר שאם היה מטה בעליה ונקב בגג הבית עד שיעבור הנקב לאויר הבית והכניס בו סנדל של עריסה רצה לומר שתחב שם רגל המטה עד שוה הסנדל אשר תחת רגל המטה נראה בגג הבית והיה זה הסנדל מאהיל על הטומאה אם היה בזה הנקב אשר סתם בהסנדל טפח על טפח הכל טמא רצה

לומר

ס) תהלים כ״א ח׳. ג) ר״ל בהתקרה שבין הבית לעליה. ד) מ״א. ה) אהלות פי״ג הלכה ד׳. ה) דברים ג׳ י״א.

MTA AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

COMMENTAIRE DE MAIMONIDE

SUR

LA MISCHNAH SEDER TOHOROT

PUBLIÉ POUR LA PREMIÈRE FOIS

EN ARABE ET ACCOMPAGNÉ D'UNE TRADUCTION HÉBRAIQUE

PAR

J. DERENBOURG

MEMBRE DE L'INSTITUT.

DEUXIÈME LIVRAISON.

BERLIN.

IMPRIMERIE H. ITZKOWSKI, GR. HAMBURGERSTR. 18-19.

1887.